

**MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Správa

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2020

OBSAH

OBSAH.....	1
Zoznam skratiek	3
ÚVOD	5
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky	7
1.1 Základné makroekonomické charakteristiky	7
1.2 Vybrané demografické ukazovatele	9
2 TRH PRÁCE, MZDY, PRACOVNÉ PODMIENKY a sociálna ekonomika	11
2.1 Trh práce	11
2.1.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva	11
2.1.2 Vývoj zamestnanosti	15
2.1.3 Vývoj nezamestnanosti	24
2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce	37
2.2 Mzdy a pracovné podmienky	42
2.2.1 Mzdy	45
2.2.2 Úplné náklady práce	48
2.2.3 Kolektívne vyjednávanie	51
2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci	53
2.3 Sociálna ekonomika	57
2.3.1 Legislatívny rámec – vymedzenie pojmov	57
2.3.2 Znevýhodnená a zraniteľná osoba	57
2.3.3 Registrovaný sociálny podnik	58
2.3.4 Podpora sociálnych podnikov	59
2.3.5 Legislatíva v roku 2020	59
2.3.6 Infraštruktúra sociálnej ekonomiky	59
2.3.7 Príspevky na podporu zamestnávania znevýhodnených a zraniteľných osôb	60
2.3.8 Investičná pomoc pre sociálne podniky	60
3 SOCIÁLNA OCHRANA	63
3.1 Sociálne poistenie	63
3.1.1 Nemocenské poistenie	72
3.1.2 Dôchodkové poistenie	73
3.1.3 Úrazové poistenie	75
3.1.4 Garančné poistenie	75
3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti	76
3.2 Dôchodkové sporenie	78
3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie	78
3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie	84
3.3 Štátna sociálna podpora	87
3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa	88
3.3.3 Rodičovský príspevok	88
3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa	90
3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa	92
3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí	92
3.3.7 Príspevok na pohreb	92
3.3.8 Náhradné výživné	93
3.4 Sociálna pomoc	95
3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi	95

3.4.2	Dotácie pre dieťa	104
3.4.3	Dotácia na podporu humanitárnej pomoci pre fyzické osoby v čase pandémie COVID-19 (tzv. SOS dotácia)	105
3.4.4	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela	107
3.4.5	Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	110
3.4.6	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia	111
3.4.7	Sociálne služby	124
3.4.8	Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR	144
3.4.9	Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)	146
3.5	Európsky sociálny fond a Európsky fond regionálneho rozvoja	152
4	ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA	157
4.1	Chudoba a sociálne vylúčenie	157
4.2	Rovnosť medzi ženami a mužmi a rovnosť príležitostí	167
5	POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020	173
5.1	Makroekonomické prostredie	173
5.2	Inteligentný a inkluzívny rast	174
	Zoznam príloh	180
	Príloha ku kapitole 1	180
	Príloha ku kapitole 2	180
	Príloha ku kapitole 3	180
	Príloha ku kapitole 4	181
	Príloha ku kapitole 5	181
	Príloha ku kapitole 1	183
	Príloha ku kapitole 2	187
	Príloha ku kapitole 3	221
	Príloha ku kapitole 4	277
	Príloha ku kapitole 5	287

ZOZNAM SKRATIEK

a. s. – akciová spoločnosť
AOTP – aktívne opatrenia trhu práce
b. c. – bežné ceny
BA – Bratislavský kraj
BB – Banskobystrický kraj
COICOP – klasifikácia individuálnej spotreby podľa spôsobu použitia
d. f. – dôchodkový fond
d.d.f. – doplnkový dôchodkový fond
DDS, d. d. s. – doplnková dôchodková spoločnosť
DOP – dopytovo-orientovaný projekt
DSS, d. s. s. – dôchodková správcovská spoločnosť
EA19 – krajiny Európskej únie platiace v roku 2019 menou euro (*Belgicko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Cyprus, Malta, Slovinsko, Slovensko*)
EHP – Európsky hospodársky priestor
EK – Európska komisia
ESF – Európsky sociálny fond
ESSPROS – Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany
EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ – Európska únia
EU SILC – štatistické zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (European Union Statistics on Income and Living Conditions)
EU15 – prvých 15 členských štátov Európskej únie (*Belgicko, Dánsko, Nemecko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Švédsko, Veľká Británia*)
EU27 – 27 členských krajín Európskej únie (v roku 2020) (*Belgicko (BE), Bulharsko (BG), Česká republika (CZ), Dánsko (DK), Nemecko (DE), Estónsko (EE), Írsko (IE), Grécko (GR), Španielsko (ES), Francúzsko (FR), Chorvátsko (HR), Taliansko (IT), Cyprus (CY), Lotyšsko (LV), Litva (LT), Luxembursko (LU), Maďarsko (HU), Malta (MT), Holandsko (NL), Rakúsko (AT), Poľsko (PL), Portugalsko (PT), Rumunsko (RO), Slovinsko (SI), Slovensko (SK), Fínsko (FI), Švédsko (SE)*)
FKNM – finančná kontrola na mieste
FO – fyzická osoba
HDP – hrubý domáci produkt
CHD – chránená dielňa
CHP – chránené pracovisko
CHzP – choroba z povolania a/alebo profesionálna otrava
ITMS – IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond
IZM – Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí
KE – Košický kraj
KIDS – informačný systém pre sociálnoprávnu ochranu detí a sociálnu kuratelu
KZVS – kolektívna zmluva vyššieho stupňa
MEN – miera evidovanej nezamestnanosti
mil. – milión
mld. – miliarda
MPSVR SR; ministerstvo – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MRK – marginalizované rómske komunity
NACE, SK NACE Rev. 2 – štatistická klasifikácia ekonomických činností
NBS – Národná banka Slovenska
NEET – mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov, ktorí nechodia do školy, nepracujú ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy (not in employment, education or training)
NP – národný projekt
NR – Nitriansky kraj
OMK – Otvorená metóda koordinácie
OP L'Z – Operačný program Ľudské zdroje

OPS – odborné poradenské služby
OZP – občan so zdravotným postihnutím
p. b. – percentuálny bod
PM – pracovné miesto
PO – Prešovský kraj
PP – peňažný príspevok
PPS – parita (štandard) kúpnej sily (purchasing power standard)
PÚ – pracovný úraz
RO – riadiaci orgán
RPPS – referát poradensko-psychologických služieb
RSD MIS – riadenie sociálnych dávok – manažérsky informačný systém
RPÚ - registrovaný pracovný úraz
s. c. – stále ceny
SK ISCO-08 – štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2016
SOŠ – stredná odborná škola
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
Správa – Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
SPÚ – závažný pracovný úraz s následkom smrti
SR – Slovenská republika
SŠ – stredná škola
ŠVVP - špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba
SŽM – suma životného minima
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
tis. – tisíc
TN – Trenčiansky kraj
TT – Trnavský kraj
ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý(i)/ ťažké zdravotné postihnutie
ŤPÚ - ťažký pracovný úraz
ŤUZ - pracovný úraz s ťažkou ujmovou na zdraví
UoZ – uchádzač o zamestnanie
ÚPSVR, Ústredie PSVR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
úrad PSVR – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VPM – voľné pracovné miesto
VŠ – vysoká škola
VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl
WI – intenzita práce (work intensity)
Z. z. – Zbierka zákonov
ZA – Žilinský kraj
ZoZ – záujemca o zamestnanie
ZŠ – základná škola
ZUoZ - znevýhodnený uchádzač o zamestnanie

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“ alebo „ministerstvo“) každoročne pripravuje a predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“), Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“) za predchádzajúci kalendárny rok. Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálnej poisťovne.

V roku 2020 slovenskú ekonomiku aj celú spoločnosť ovplyvnila pandémia ochorenia COVID-19 a súvisiace protipandemické opatrenia. Vplyv pandémie je zaznamenaný aj v jednotlivých kapitolách správy jej premietnutím do príslušnej legislatívy, zmenami a opatreniami prijatými v roku 2020 na zmiernenie sociálnych a ekonomických dopadov a tiež samotných dopadov pandémie.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o základných ukazovateľoch makroekonomického prostredia a demografického vývoja v Slovenskej republike za rok 2020.

Druhá kapitola popisuje legislatívne zmeny v roku 2020 v oblasti služieb zamestnanosti, pracovnoprávných vzťahov a sociálneho dialógu, zameriava sa na vývoj na trhu práce z agregovaného a zo štruktúrneho hľadiska, monitoruje jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce, mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce a podkapitola sektora sociálnej ekonomiky, ktorá vytvára ucelenú reguláciu fungovania a podpory sociálnych podnikov v prostredí Slovenskej republiky.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2020. Zaoberá sa medziročným porovnaním a analýzou jednotlivých prvkov sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o Operačnom programe Ľudské zdroje, podporovanom z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Kapitola obsahuje aj výstupy Európskeho integrovaného systému jednotných štatistík sociálnej ochrany (ESSPROS), jedného zo základných nástrojov štatistického sledovania o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch Európskej únie (ďalej aj „EÚ“).

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje z vyhodnotenia národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Kapitola zahŕňa aj informácie o stave rovnosti medzi ženami a mužmi a rovnosti príležitostí na Slovensku za rok 2020.

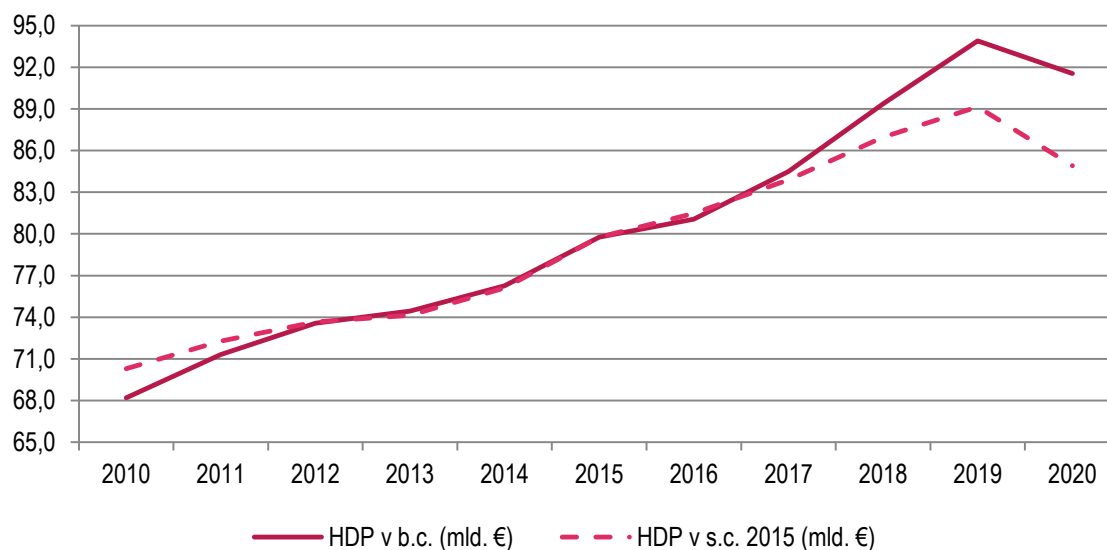
Aj vývoj v EÚ27 bol v roku 2020 ovplyvnený pandemiou ochorenia COVID-19, čo sa odzrkadľuje v piatej kapitole popisom a porovnaním vybraných ukazovateľov medzi krajinami EÚ v kontexte stratégie Európa 2020, ktorá stanovuje hlavné ciele EÚ v nadväznosti na Lisabonskú stratégiu.

1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky

1.1 Základné makroekonomické charakteristiky¹

V roku 2020 slovenskú ekonomiku ovplyvnila predovšetkým pandémia ochorenia COVID-19 a súvisiace protipandemické opatrenia. Vplyv pandémie sa odrazil na výrobe, zahraničnom obchode, trhu práce či podnikateľskom prostredí, a prejavil sa aj na správaní domácností. **Hrubý domáci produkt** (ďalej HDP) v stálych cenách po rokoch stabilného rastu prvýkrát od roku 2009 poklesol, konkrétne o 4,8 %. HDP v bežných cenách dosiahol hodnotu 91,6 mld. eur, čo predstavuje pokles o 2,5 % oproti roku 2019. Podľa dôchodkovej metódy výpočtu HDP ovplyvnilo pokles HDP najmä zníženie hrubého prevádzkového prebytku a zmiešaných dôchodkov.

Graf 1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách

Zdroj: ŠÚ SR; metodika ESA 2010; stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2015, údaje sú revidované na základe revidovaných ročných údajov za roky 2017-2019 a predbežných údajov za rok 2020

V roku 2020 bol zahraničný dopyt medziročne nižší o 7,5 %, avšak v druhom polroku po opätovnom naštartovaní znova dosahoval medziročný rast. Domáci dopyt poklesol o 5,5 % vplyvom poklesu tvorby hrubého kapitálu o 21,3 % (z toho tvorba hrubého fixného kapitálu sa znížila o 12 %), v porovnaní so zahraničným dopytom sa však spamätával pomalšie. Znížila sa aj celková konečná spotreba, k čomu prispel pokles konečnej spotreby domácností (o 1,1 %) a nárast výdavkov vo verejnej správe (o 0,3 %). Výdavky v neziskových inštitúciách slúžiacich domácnostiam si udržali rast (vzrástli o 5,6 %).

Medziročná **miera inflácie** meraná indexom spotrebiteľských cien dosiahla za rok 2020 hodnotu v priemere 1,9 %. Oproti roku 2019 sa tempo rastu cien spomalilo o 0,8 p. b., pričom mesačný vývoj **spotrebiteľských cien** bol v priebehu roka 2020 kolísavý. Medziročne vzrástli aj regulované ceny (o 3,4 %). Jadrová inflácia bola v roku 2020 na úrovni 2,0 % a čistá inflácia (bez zmien priamych daní) medziročne mierne spomalila svoj rast o 0,4 p. b. na 1,5 %. Podľa klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP) ovplyvnil celkový rast cien predovšetkým nárast cien za vzdelávanie (o 4,1 %), rozličné tovary a služby (o 4,1 %), zdravie (o 2,6 %), bývanie, vodu, elektrinu, plyn a ostatné palivá (o 2,6 %), reštaurácie a hotely (o 2,6 %) a potraviny a nealkoholické nápoje (o 2,5 %). Ceny stúpili takmer vo všetkých kategóriách okrem dopravy, v ktorej nastal pokles o 3,4 %.

Vplyv pandémie ochorenia COVID-19 a súvisiacich protipandemických opatrení sa v roku 2020 prejavil aj na trhu práce, a to napríklad poklesom celkovej zamestnanosti zisťovanej podľa oboch metódik Štatistického úradu SR (podľa výberového zisťovania pracovných síl i podľa štatistického výkazníctva) nárastom miery evidovanej nezamestnanosti, ako aj nárastom miery nezamestnanosti zisťovanej Štatistickým úradom SR.

¹ zdroj údajov: Štatistický úrad SR (databáza DATAcube) a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Podľa výberového zisťovania pracovných síl (ďalej aj „VZPS“), ktoré ŠÚ SR realizuje v domácnostiach SR, **celková zamestnanosť** v roku 2020 poklesla o 2,0 % (o 52,4 tis. osôb) a v priemere za rok predstavovala 2 531,3 tis. pracujúcich osôb (národný koncept zamestnanosti²), pričom počet zamestnancov sa znížil o 41,9 tis. osôb (o 1,9 %) na 2 153,1 tis. osôb a počet podnikateľov sa znížil o 9,4 tis. osôb (o 2,4 %) na 377,2 tis. osôb. Počet krátkodobu migrujúcich podľa VZPS medziročne klesol o 5,2 % (o 6,7 tisíc osôb) a v priemere dosiahol 121,9 tis. Podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR, ktoré je realizované v *podnikoch* v SR, priemerný počet zamestnaných v hospodárstve SR v roku 2020 poklesol o 1,8 % (o 44 tis. osôb) na 2 372 tis. osôb. Z odvetvového hľadiska podľa štatistického výkazníctva k poklesu priemerného počtu zamestnaných osôb došlo najmä v oblasti ťažby a dobývania (o 8,1 %), priemyselnej výroby (o 6,0 %), stavebníctva (o 5,9 %) a ubytovacích a stravovacích služieb (o 4,9 %). Zamestnanosť sa naopak zvýšila najmä v oblasti odborných, vedeckých a technických činností (o 5,5 %). **Miera zamestnanosti** podľa VZPS vo vekovej skupine 20 až 64 rokov medziročne poklesla o 0,9 p.b. na úroveň 72,5 %.

Nezamestnanosť podľa evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny i nezamestnanosť podľa Štatistického úradu SR³ v priemere za rok 2020 narástla, pričom celkový priemerný počet evidovaných nezamestnaných sa medziročne zvýšil o 41,6 tis. osôb (o 24,8 %) na 209 634 osôb⁴. Počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie narástol o 48,7 tis. osôb (o 35,4 %) na 186 153 osôb⁵. Počet nezamestnaných podľa VZPS sa v roku 2020 medziročne zvýšil o 15,0 % na 181,4 tis. osôb.

Priemerná **miera evidovanej nezamestnanosti** sa medziročne zvýšila o 2,65 p. b. a dosiahla v sledovanom roku 7,6 %⁶, pričom ide o prvý nárast od roku 2012. Stúpla aj **miera nezamestnanosti podľa VZPS**, a to v priemere za rok na 6,7 %, čo bolo o 0,9 p. b. viac ako v roku 2019.

Podľa údajov ŠÚ SR zo štvrtročného štatistického výkazníctva miera voľných pracovných miest dosahovala 0,8 % (o 0,3 p.b.) menej ako v roku 2019. Priemerný **počet voľných pracovných miest** sa oproti roku 2019 znížil o 5 857 (o 26,7 %) na 16 063 miest. Najviac voľných pracovných miest ponúkal Bratislavský kraj (7 538). V ostatných krajoch sa ich počet pohyboval v rozpätí od 1 056 (Košický kraj) do 1 160 (Trnavský kraj).

Priemerná mesačná nominálna mzda⁷ zamestnanca v hospodárstve sa v priemere za rok 2020 medziročne zvýšila o 3,8 % na hodnotu 1 133 eur. Reálna mzda po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien vzrástla menej, a to o 1,9 %. Štrukturálne hlbšie porovnanie makroekonomických ukazovateľov, ako aj porovnanie v medzinárodnom meradle je uvedené v nasledujúcich kapitolách správy.

Bežné príjmy domácností⁸ v porovnaní s rokom 2019 medziročne nominálne vzrástli o 1,5 %. Z celkového objemu 83 004,3 mil. eur najväčšiu časť tradične tvorili odmeny zamestnancov (42 142,9 mil. eur). Hrubý prevádzkový prebytok a hrubé zmiešané dôchodky dosiahli 15 967,5 mil. eur, sociálne dávky⁹ 14 878,4 mil. eur, ostatné bežné transfery 8 179,4 mil. eur a dôchodky z majetku (príjmové) 1 836,1 mil. eur. Nominálny nárast bežných príjmov domácností je možné pripísať nárastu príjmov zo sociálnych dávok, ktoré sa zvýšili o 13,9 %. Odmeny zamestnancov medziročne narástli o 0,5 % a ostatné bežné transfery o 2,5 %. Ostatné druhy príjmov medziročne klesli: hrubý prevádzkový prebytok a hrubé zmiešané dôchodky o 4,8 % a dôchodky z majetku (príjmové) o 8,2 %. **Bežné výdavky domácností**¹⁰ dosiahli 24 587,1 mil. eur a v porovnaní s rokom 2019 nominálne mierne vzrástli o 1,3 %. Výraznejšie vzrástli najmä dôchodky z majetku (výdavkové) (o 90,2 %). Čisté sociálne príspevky vzrástli o 2,0 % a ostatné bežné tranfery výdavkové o 5,1 %. Objem bežných daní z dôchodkov, majetku a iných daní sa naopak oproti minulému roku znížil o 10,9 %.

Po uhradení bežných výdavkov ostal domácnostiam na ďalšie použitie hrubý disponibilný dôchodok vo výške 58 417,2 mil. eur, ktorý sa medziročne zvýšil o 1,6 %.

Z hrubého disponibilného dôchodku použili domácnosti na konečnú spotrebu 52 837,1 mil. eur, zvyšok smeroval do hrubých úspor, ktoré tvorili 6 629,6 mil. eur. Konečná spotreba domácností v roku 2020 vzrástla

² Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl je zamestnanosť bývajúceho obyvateľstva (zvykne sa označovať ako „národná“ alebo „rezidenčná“ zamestnanosť, tzv. *národný koncept zamestnanosti*). Vzťahuje sa k obyvateľstvu, ktoré vykazuje obvyklý pobyt v krajine, a zahŕňa aj krátkodobú migráciu za prácou do zahraničia, t.j. ľudí, ktorí dochádzajú za prácou cez hranice alebo vycestovali za prácou do zahraničia a plánujú sa v zahraničí zdržať maximálne 1 rok.

³ podľa výberového zisťovania pracovných síl

⁴ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁵ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁶ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁷ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva

⁸ podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

⁹ okrem naturálnych sociálnych transferov

¹⁰ podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

nominálne o 1,0 % a hrubé úspory vzrástli o 11,0 %. Miera hrubých úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) vzrástla o 0,9 p. b. na 11,3 %. Domácnosti v roku 2020 vynaložili v bežných cenách viac finančných prostriedkov¹¹ na potraviny a nealkoholické nápoje (nárast o 9,4 %), rozličné tovary a služby (o 6,2 %), bývanie, vodu, elektrinu, plyn a ostatné palivá (nárast o 6,0 %), alkoholické nápoje a tabak (o 4,7 %), zdravie (o 3,6 %), ako aj na niektoré ďalšie oblasti spotreby. V iných oblastiach spotreby, ktoré boli najviac zasiahnuté pandémiou ochorenia COVID-19 a protipandemickými opatreniami, bol zaznamenaný pokles výdavkov domácností, a to najmä na dopravu (o 20,4 %), rekreáciu a kultúru (o 11,9 %), reštaurácie a hotely (o 11,7 %) a vzdelávanie (9,6 %).

Z hľadiska podielu tvorili podobne ako v predchádzajúcich rokoch najväčšiu časť súkromnej spotreby výdavky na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá, a to 30,7 % (medziročný nárast podielu na celkovej súkromnej spotrebe o 1,4 p. b.) a výdavky na nákup potravín a nealkoholických nápojov, a to 19,6 % (o 1,5 p.b.).

V priebehu roka 2020 sa začala výstavba 19 744 bytov, dokončilo sa 21 490 a ku koncu decembra bolo rozostavaných 76 339. Ubudlo spolu 1 385 bytov, z toho asanáciou 1 328 bytov. V porovnaní s rokom 2019 sa počet rozostavaných bytov znížil o 3,3 % a počet začatých bytov o 8,2 %. Počet dokončených bytov medziročne vzrástol o 6,5 %.

Makroekonomické ukazovatele sú zhrnuté v prílohe ku kapitole 1.

1.2 Vybrané demografické ukazovatele

V roku 2020 sa podľa údajov Štatistického úradu SR narodilo na Slovensku 56 650 živých detí, čo je o 404 menej ako v roku 2019. Počet zomrelých sa aj z dôvodu epidémie vírusu COVID-19 zvýšil takmer o 11 %, na hodnotu 59 089 osôb, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšenie o 5 855 osôb.

Klesajúci trend sobášnosti z predchádzajúcich rokov predbehol pokles v rozvodovosti. V roku 2020 uzatvorilo manželstvo 23 753 dvojíc, rozvedených bolo 8 295 manželstiev.

V porovnaní s rokom 2019 bol počet sobášov nižší o 5 911 a počet rozvodov nižší o 1 171. Tento vývoj sa podpísal na náraste indexu rozvodovosti, keď na 100 uzavretých manželstiev pripadlo 34,9 rozvodov.

Vzhľadom na výrazný nárast úmrtnosti a mierny pokles počtu živonarodených oproti roku 2019 nastal prirodzený úbytok obyvateľstva, a to o 2 439 osôb, ktorý Slovenská republika zaznamenala naposledy v roku 2003.

Celkový prírastok obyvateľstva oproti minulému roku poklesol o 5 544 osôb na hodnotu 1 908 a v kladných číslach ostal vďaka migračnému saldu, ktoré sa medziročne zvýšilo o 715 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 4 347 osôb, pričom sa prisťahovalo 6 775 osôb a vysťahovalo 2 428 osôb.

K 31. decembru 2020 mala Slovenská republika **5 459 781 obyvateľov**. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril **51 %**.

Tabuľka 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2019 a 2020

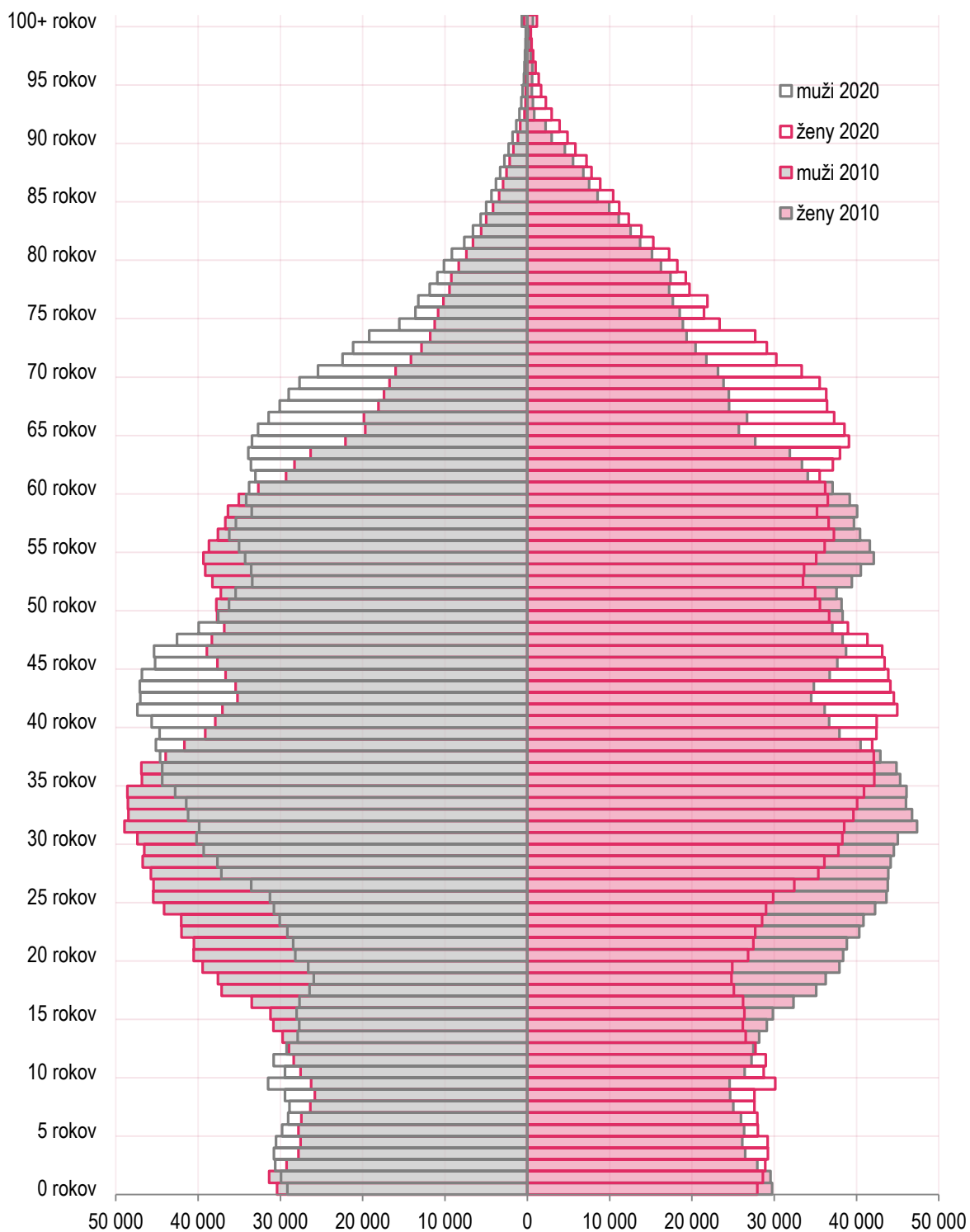
Rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok/úbytok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2019	57 054	53 234	3 820	3 632	7 452
2020	56 650	59 089	-2 439	4 347	1 908

Zdroj: ŠÚ SR

Počet detí od 0 do 14 rokov ku koncu roka 2020 dosiahol 868 294, čo predstavuje 15,9 % z celkovej populácie SR. Počet obyvateľov v poproduktívnom veku dosiahol 932 024 (17,07 % z celkovej populácie) a počet obyvateľov v produktívnom veku 3 659 463 (67,03 %). V porovnaní s rokom 2010 sa celkový počet obyvateľov zvýšil o 0,45 % a kým počet obyvateľov v predproduktívnom veku a poproduktívnom veku rástol (o 4,6 % a 38,5%), počet obyvateľov v produktívnom veku klesol o 6,93 %. Podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku sa oproti roku 2010 zvýšil o 4,7 p. b., podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku vzrástol o 0,6 p. b. a podiel obyvateľstva v produktívnom veku klesol o 5,3 p.b..

¹¹ Konečná spotreba domácností podľa Klasifikácie individuálnej spotreby (COICOP) v bežných cenách (zdroj ŠÚ SR)

Graf 1.2 Veková štruktúra obyvateľstva SR, 2010 a 2020

Zdroj: ŠÚ SR

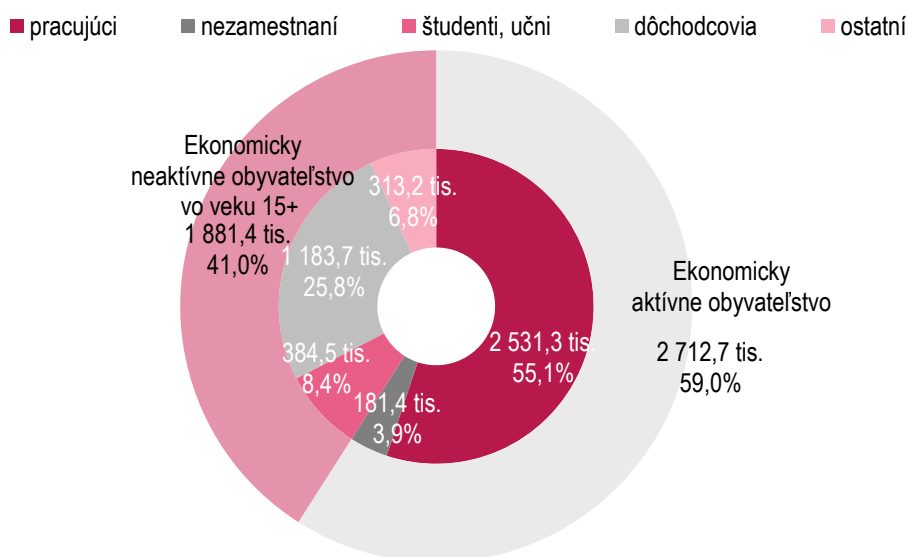
2 TRH PRÁCE, MZDY, PRACOVNÉ PODMIENKY A SOCIÁLNA EKONOMIKA

2.1 Trh práce

2.1.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Podľa údajov Štatistického úradu SR z výberového zisťovania pracovných síl (ŠÚ SR, VZPS) v roku 2020 z celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov bolo 59,0 % ekonomicky aktívnych a 41,0 % ekonomicky neaktívnych.

Graf 2.1 Bilancia obyvateľov SR vo veku 15 a viac rokov (priemer v roku 2020)

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerný počet ekonomicky aktívnych obyvateľov SR v roku 2020 podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) medzироčne poklesol o 28,7 tis. osôb na 2 712,7 tis. osôb, resp. o 1,0 %, pričom medzироčný pokles počtu ekonomicky aktívnych bol zaznamenaný u mužov (o 19,8 tis.) aj žien (o 8,9 tis.). Výraznejšie zníženie počtu ekonomicky aktívnych mužov neovplyvnil výraznejšie úroveň podielu žien na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov, došlo k miernemu zvýšeniu oproti roku 2019 na 45,4 %, resp. o 0,2 p. b.

Pokles počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bol ovplyvnený predovšetkým poklesom počtu pracujúcich, z ktorých len časť sa premietla do celkového rastu počtu nezamestnaných, resp. stali sa ekonomicky neaktívnymi.

Z celkového priemerného počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bolo 93,3 % pracujúcich (94,2 % v roku 2019) a 6,7 % nezamestnaných (5,8 % v roku 2019).

V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa počet ekonomicky neaktívnych osôb zvýšil o 30,4 tis. osôb a dosiahol 1 881,4 tis.

Štruktúra ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa medzироčne podstatnejšie nezmenila. Najvyšší podiel mali dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok (62,9 %), pričom ich podiel na celkovom počte ekonomicky neaktívnych sa medzироčne znížil o 0,2 p. b. Druhou najpočetnejšou skupinou boli študenti a učni, avšak ich podiel na celkovom počte ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa medzироčne znížil (z 20,6 % na 20,4 %).

Vývoj štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa jednotlivých 5-ročných vekových skupín poukazuje na pokračovanie starnutia pracovnej sily v SR. Medzироčne vzrástol len počet ekonomicky aktívnych vo vyšších vekových skupinách a najmä vo vekových skupinách nad 55 rokov, čím sa postupne zvyšuje ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov. Na druhej strane v porovnaní s rokom 2019 poklesol podiel najmladších vekových skupín do 34 rokov najmä vekovej skupiny 15-24 rokov na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov. Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 1.

Tabuľka 2.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa vybraných vekových skupín v roku 2020

Veková skupina	Spolu		Zmena oproti roku 2019	
	v tis. osobách	v %	v tis. osobách	v p. b.
Spolu	2712,7	100,0	-28,7	x
v tom veková skupina:				
15 – 24 rokov	156,1	5,8	-12,2	-0,3
25 – 34 rokov	629,1	23,2	-20,3	-0,5
35 – 44 rokov	782,1	28,8	-6,7	0,1
45 – 54 rokov	664,8	24,5	1,1	0,3
55 a viac rokov	480,6	17,7	9,3	0,5

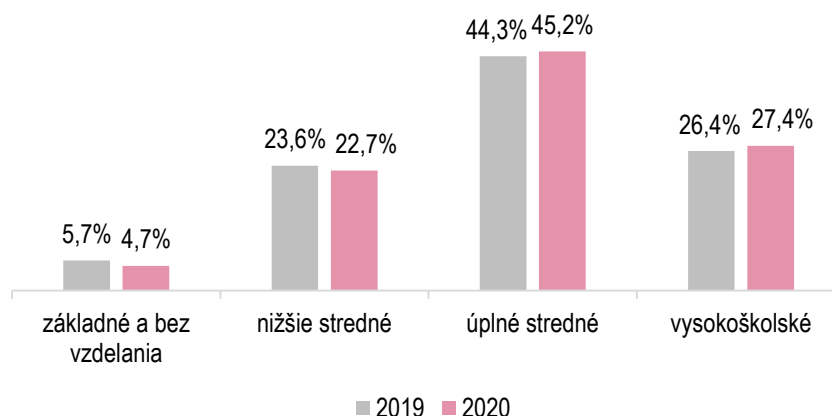
Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Mladí ľudia (vo veku 15 – 24 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych v roku 2020 podieľali 5,8 % a v dôsledku ich absolútneho medziročného poklesu (o 12,2 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov medziročne mierne znížil (o 0,3 p. b.). Z hľadiska štruktúry ekonomicky aktívnych mladých ľudí bol v roku 2020 zaznamenaný medziročný pokles počtu pracujúcich (o 15,3 tis. osôb, relatívne o 10,8 %), naopak u nezamestnaných bol zaznamenaný medziročný rast (o 3,1 tis. osôb, relatívne o 11,4 %).

Staršie osoby (vo veku 55 a viac rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2020 podieľali 17,7 %; v porovnaní s rokom 2019 sa ich podiel zvýšil o 0,5 p. b. V rámci ekonomicky aktívnych v uvedenej vekovej skupine vzrástol počet pracujúcich (o 7,9 tis. osôb, relatívne o 1,7 %) a počet nezamestnaných vzrástol o 1,5 tis., resp. o 7,4 %).

Štruktúra ekonomicky aktívnych obyvateľov **podľa vzdelania** sa výrazne nemení, pričom 72,6 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov malo úplné stredné vzdelanie alebo vysokoškolské vzdelanie. Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 1.

Graf 2.2 Porovnanie vzdelanostnej štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov v SR

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 2.2 Porovnanie štruktúry ekonomicky aktívneho obyvateľstva v jednotlivých krajoch podľa vzdelania

Kraj	Ukazovateľ	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo priemer za rok			
		2019	2020	2019	2020
		spolu v tis. osobách		spolu v %	
Bratislavský	Spolu	359,7	354,5	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	10,4	7,8	2,9	2,2
	Nižšie stredné	43,9	45,9	12,2	12,9
	Úplné stredné	139,1	137,8	38,7	38,9
	Vysokoškolské	166,3	163,0	46,2	46,0
Trnavský	Spolu	288,7	288,4	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	18,6	15,9	6,4	5,5
	Nižšie stredné	84,3	78,0	29,2	27,0
	Úplné stredné	122,1	131,0	42,3	45,4
	Vysokoškolské	63,8	63,4	22,1	22,0
Trenčiansky	Spolu	296,4	293,5	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	7,7	5,4	2,6	1,8
	Nižšie stredné	91,2	84,6	30,8	28,8
	Úplné stredné	132,3	135,3	44,6	46,1
	Vysokoškolské	65,2	68,2	22,0	23,2
Nitriansky	Spolu	342,4	336,0	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	18,7	16,4	5,5	4,9
	Nižšie stredné	90,4	80,5	26,4	24,0
	Úplné stredné	158,3	165,1	46,2	49,1
	Vysokoškolské	75,0	74,0	21,9	22,0
Žilinský	Spolu	346,1	341,6	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	9,6	7,5	2,8	2,2
	Nižšie stredné	95,7	95,9	27,7	28,1
	Úplné stredné	161,0	158,1	46,5	46,3
	Vysokoškolské	79,8	80,2	23,1	23,5
Banskobystrický	Spolu	330,9	326,9	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	27,2	23,8	8,2	7,3
	Nižšie stredné	73,2	72,4	22,1	22,1
	Úplné stredné	150,8	150,3	45,6	46,0
	Vysokoškolské	79,7	80,4	24,1	24,6
Prešovský	Spolu	401,6	399,3	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	38,6	33,6	9,6	8,4
	Nižšie stredné	92,5	94,1	23,0	23,6
	Úplné stredné	179,1	171,8	44,6	43,0
	Vysokoškolské	91,3	99,7	22,7	25,0
Košícký	Spolu	375,4	372,4	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	25,8	16,3	6,9	4,4
	Nižšie stredné	76,0	64,2	20,2	17,2
	Úplné stredné	171,8	177,6	45,8	47,7
	Vysokoškolské	101,8	114,4	27,1	30,7

Legenda:

Základné - základné a bez vzdelania

Nižšie stredné - učňovské a stredné odborné bez maturity

Úplné stredné - úplné stredné učňovské s maturitou + úplné stredné odborné + úplné stredné všeobecné + vyššie odborné

Vysokoškolské - vysokoškolské 1. až 3. stupňa

Zdroj: ŠÚ SR

Proporčné zastúpenie jednotlivých krajov na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov sa dlhodobo takmer nemení. Jednotlivé kraje sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2020 podieľali v rozpätí od 10,6 % do 14,7 %. Najväčší počet ekonomicky aktívnych obyvateľov bol v Prešovskom a Košickom kraji (spolu viac ako 28,0 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov).

Tabuľka 2.3 Štruktúra ekonomicky aktívnych obyvateľov, miera zamestnanosti a nezamestnanosti podľa krajov v roku 2020

Kraj	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo spolu v tis. osobách			Miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov v %	Miera nezamestnanosti spolu v %
	spolu	z toho pracujúci	z toho nezamestnaní		
SR spolu	2 712,7	2 531,3	181,4	72,5	6,7
Bratislavský	354,5	342,6	11,9	79,8	3,4
Trnavský	288,4	274,1	14,3	74,9	5,0
Trenčiansky	293,5	282,0	11,5	74,9	3,9
Nitriansky	336,0	318,4	17,6	72,8	5,2
Žilinský	341,6	322,8	18,9	72,5	5,5
Banskobystrický	326,9	301,0	25,9	72,2	7,9
Prešovský	399,3	350,8	48,4	67,7	12,1
Košický	372,4	339,5	33,0	67,6	8,9

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov klesal vo všetkých krajoch. Najvyšší medziročný pokles absolútneho počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bol zaznamenaný v Nitrianskom, Bratislavskom a Žilinskom kraji. Aj počet ekonomicky neaktívnych vzrástol vo všetkých krajoch. Najvyšší medziročný nárast absolútneho počtu ekonomicky neaktívnych obyvateľov bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji.

Tabuľka 2.4 Prírastky/úbytky počtu ekonomicky aktívnych a neaktívnych v roku 2020 podľa krajov

Kraj	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo 15+ (v tis. osobách)			Ekonomicky neaktívne obyvateľstvo od 15 rokov (v tis.)
	spolu	pracujúci (v tis.)	nezamestnaní (v tis.)	
SR spolu	-28,7	-52,4	23,7	30,4
Bratislavský	-5,2	-8,7	3,5	11,4
Trnavský	-0,3	-1,4	1,0	0,9
Trenčiansky	-3,0	-6,0	3,0	1,1
Nitriansky	-6,3	-8,2	1,8	3,7
Žilinský	-4,5	-7,9	3,4	4,0
Banskobystrický	-4,0	-3,9	-0,1	1,8
Prešovský	-2,3	-10,2	7,7	3,2
Košický	-3,1	-6,3	3,3	4,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Celková **miera ekonomickej aktivity** obyvateľov vo veku 15 a viac rokov dosiahla úroveň 59,0 % a v porovnaní s rokom 2019 poklesla o 0,6 p. b. Znížila sa u oboch pohlaví, u mužov (o 0,9 p. b. na 66,7 %), u žien menej (o 0,4 p. b. na 51,9 %).

Medziročný rast miery ekonomickej aktivity dosiahla najmä 5-ročná veková skupina 60 až 64 rokov. Mierny nárast nastal v 5-ročnej vekovej skupine 55 - 59 rokov. V ostatných 5-ročných vekových skupinách bol zaznamenaný medziročný pokles, resp. stagnácia miery ekonomickej aktivity.

Tabuľka 2.5 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15+ podľa veku a pohlavia (priemer za rok v %)

Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Spolu	59,7	59,0	67,6	66,7	52,3	51,9
15 – 19 rokov	6,2	5,5	7,1	6,9	5,3	4,0
20 – 24 rokov	50,3	48,5	62,8	60,1	37,0	36,2
25 – 29 rokov	79,8	79,8	92,1	92,1	67,0	66,9
30 – 34 rokov	82,3	81,5	96,3	95,4	67,8	67,1
35 – 39 rokov	85,7	85,3	93,5	92,6	77,4	77,6
40 – 44 rokov	90,5	90,1	93,8	93,5	87,0	86,4
45 – 49 rokov	91,8	91,0	92,9	91,0	90,6	91,0
50 – 54 rokov	89,0	87,1	89,9	87,8	88,2	86,3
55 – 59 rokov	81,8	82,5	83,1	84,3	80,7	80,8
60 – 64 rokov	38,3	40,1	42,3	44,1	34,6	36,6
65 a viac rokov	4,6	4,5	6,6	6,3	3,3	3,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

Zamestnanosť možno sledovať na základe viacerých štatistických zisťovaní. Zisťovania sa odlišujú konceptom zamestnanosti, definíciami a metodikou zberu údajov.

Jednou z možností sledovania vývoja počtu pracujúcich resp. zamestnaných osôb sú **štatistiky Sociálnej poisťovne**. Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia, ktorá vykonáva sociálne poistenie, t.j. nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné), úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti a výkon starobného dôchodkového sporenia. Vzhľadom na povinný charakter sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia, Sociálna poisťovňa disponuje údajmi o všetkých zamestnávateľoch a zamestnancoch, za ktorých sa platí poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie vrátane osôb pracujúcich na dohody o prácach mimo pracovného pomeru, ako aj o povinne nemocensky a dôchodkovo poistených samostatne zárobkovo činných osobách. Definície zamestnávateľa, zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby vychádzajú zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Štatistiky Sociálnej poisťovne neobsahujú údaje o príslušníkoch Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby, colníkov, profesionálnych vojakoch ozbrojených síl, vojakoch mimoriadnej služby, ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným právnym predpisom. Takisto neeviduje obyvateľov SR pracujúcich iba v zahraničí, ani vykonávanie prác, na základe ktorých nevzniká povinnosť platenia sociálneho poistenia [napr. samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO)], ktoré nedosahujú ustanovený príjem na vznik povinného sociálneho poistenia. Vývoj vykazovania pracujúcich v štatistikách Sociálnej poisťovne môže byť ovplyvnený legislatívnymi zmenami v oblasti sociálneho poistenia

Štatistický úrad SR realizuje dve ďalšie zisťovania, ktorými je možné sledovať vývoj zamestnanosti a navzájom sa líšia metodikou zberu údajov.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o ekonomickej aktivite, zamestnanosti, nezamestnanosti a ďalších dôležitých charakteristikách pracovnej sily obyvateľstva SR. Za pracujúceho je považovaná osoba vo veku od 15 rokov, ktorá v sledovanom týždni vykonávala aspoň jednu hodinu prácu za mzdu alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku (pracovný pomer uzatvorený na ustanovený týždenný pracovný čas a pracovný pomer na kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu), vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov; vrátane osôb pracujúcich v zahraničí do jedného roka, dochádzajúcich za prácou v zahraničí, osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd a na platených aktívnych prácach. Za pracujúcu je považovaná aj osoba, ktorá v sledovanom týždni nepracovala pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

Podniková štatistika o zamestnancoch realizovaná ŠÚ SR vychádza zo štatistických zisťovaní v podnikoch (podnikové výkazníctvo) a zachytáva všetky odvetvia ekonomickej činnosti. Za zamestnancov podľa podnikového

výkazníctva sa považujú všetci zamestnanci, ktorí majú dohodnutý pracovný pomer na neurčitý čas alebo na určitú dobu (bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť), ktorí sú v pracovnom, služobnom, štátnozamestnaneckom alebo členskom pomere k zamestnávateľskej organizácii. Do počtu zamestnancov sa nezahŕňajú žiaci stredných odborných škôl vykonávajúci odbornú prax (učni), osoby na materskej a rodičovskej dovolenke a osoby pracujúce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, súkromní podnikatelia (resp. ich spoločníci), ktorí nemajú uzavretú pracovnú zmluvu v danej organizácii. Zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia.

2.1.3.1 Zamestnanosť v štatistikách Sociálnej poisťovne

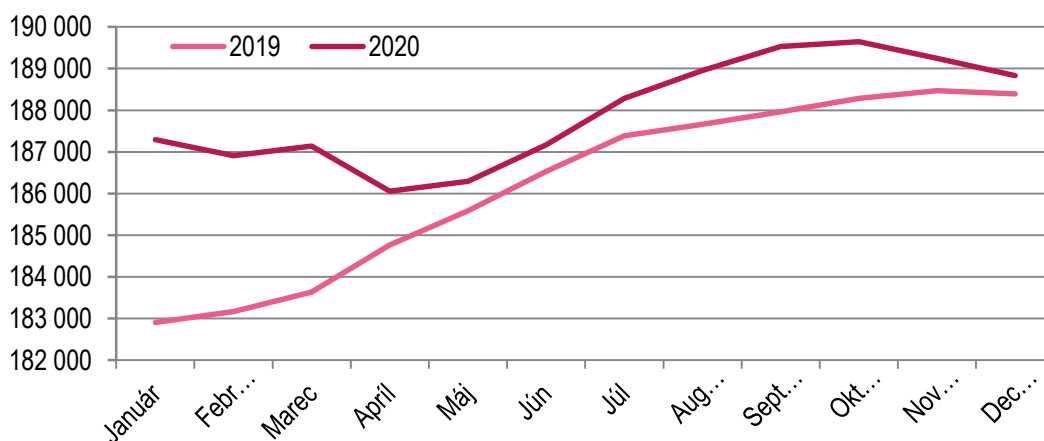
V roku 2020 Sociálna poisťovňa evidovala priemerne mesačne 187 946 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali zamestnancov priemerne mesačne v 1 921 870 právnych vzťahoch s pravidelným mesačným príjmom a v 59 043 právnych vzťahoch s nepravidelným príjmom. Okrem týchto právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom a nepravidelným príjmom zamestnávateľa zamestnávali zamestnancov na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, t. j. dohody o vykonaní práce, dohody o pracovnej činnosti a dohody o brigádnickej práci študentov, a to v členení na pravidelný mesačný príjem a nepravidelný príjem, ktorých počet v roku 2020 dosiahol v priemere mesačne 374 311.

Sociálna poisťovňa v roku 2020 evidovala priemerne mesačne 216 432 povinne sociálne poistených samostatne zárobkovo činných osôb.

Priemerný mesačný počet zamestnávateľov v roku 2020 medziročne vzrástol o 0,92 % (o 1 718), priemerný mesačný počet zamestnancov v právnom vzťahu s pravidelným mesačným príjmom klesol o 2,19 % (o 43 120). Priemerný mesačný počet zamestnancov v právnom vzťahu s nepravidelným príjmom zaznamenal nárast o 2,01 % (o 1 166) a priemerný mesačný počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru pokles o 8,13 % (o 33 135). Priemerný mesačný počet povinne poistených samostatne zárobkovo činných osôb vzrástol o 0,28 % (o 598).

Celkovo evidovala Sociálna poisťovňa v roku 2020 v priemere za mesiac 2 571 656 poistných vzťahov, čo bolo o 74 491 menej poistných vzťahov ako v roku 2019 (o 2,82 %).

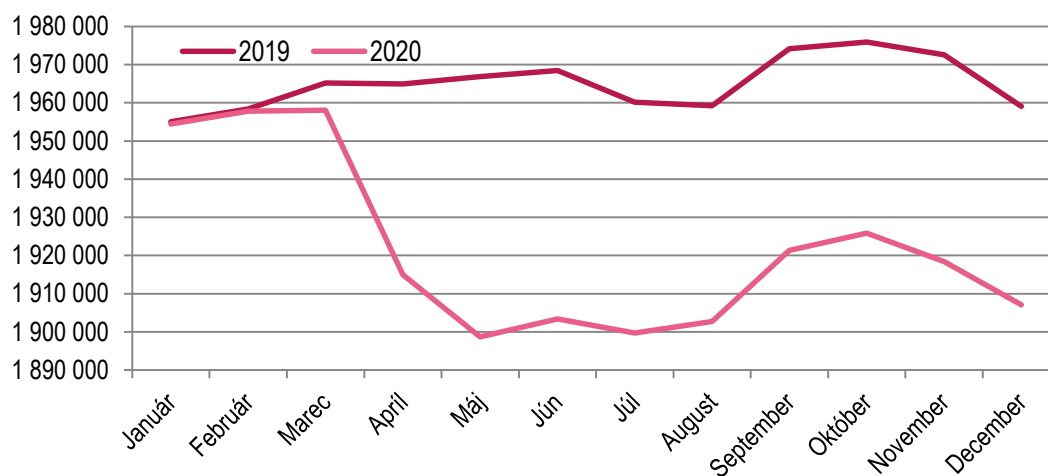
Graf 2.3 Počet zamestnávateľov evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2020 Sociálna poisťovňa evidovala 188 829 zamestnávateľov, čo oproti decembru 2019 predstavuje nárast o 440 zamestnávateľov (o 0,23 %).

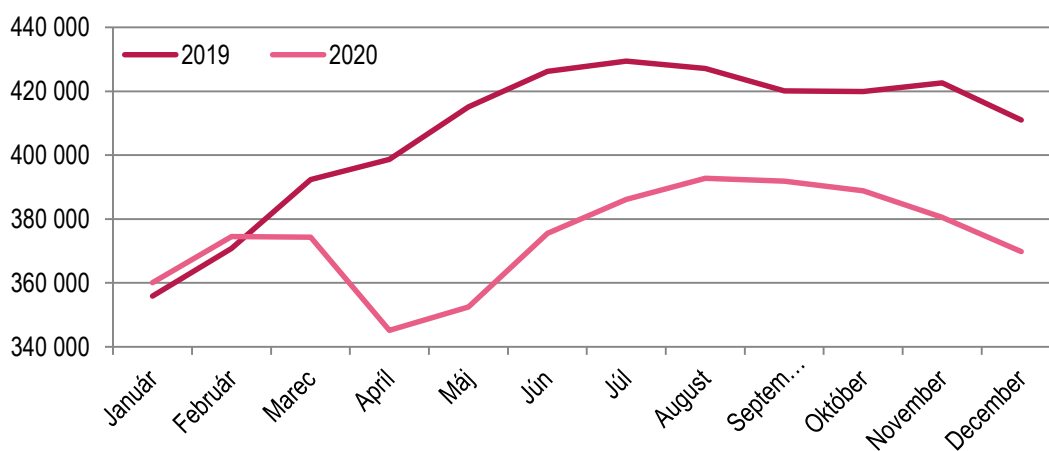
Graf 2.4 Počet právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2020 Sociálna poisťovňa evidovala 1 907 062 právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom, čo oproti decembru 2019 predstavuje pokles o 51 997 právnych vzťahov (o 2,65 %).

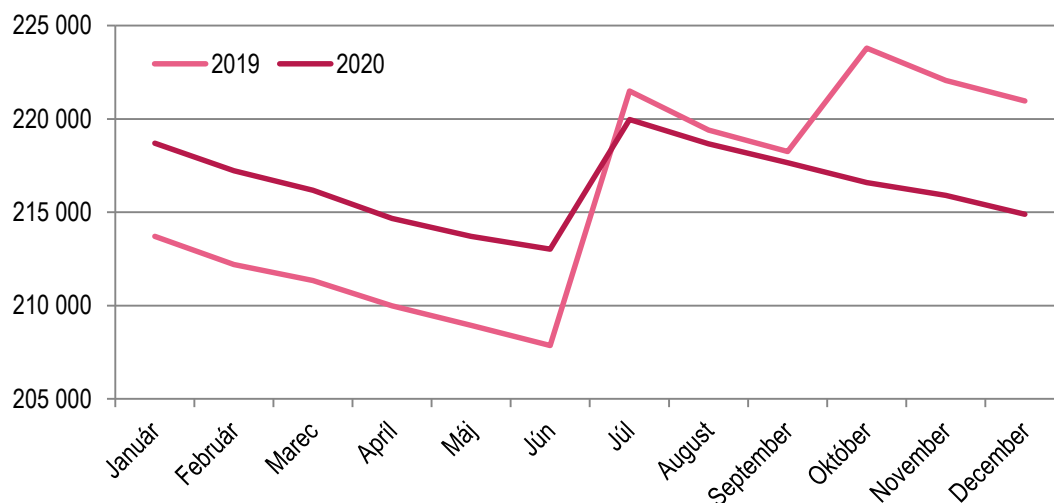
Graf 2.5 Počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2020 Sociálna poisťovňa evidovala 369 771 dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, čo oproti decembru 2019 predstavuje pokles o 41 257 dohôd (o 10,04 %).

**Graf 2.6 Počet samostatne zárobkovo činných osôb evidovaných v Sociálnej poisťovni
v rokoch 2019 a 2020**

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2020 Sociálna poisťovňa evidovala 214 899 povinne poistených samostatne zárobkovo činných osôb, čo oproti decembru 2019 predstavuje pokles o 6 062 osôb (o 2,74 %).

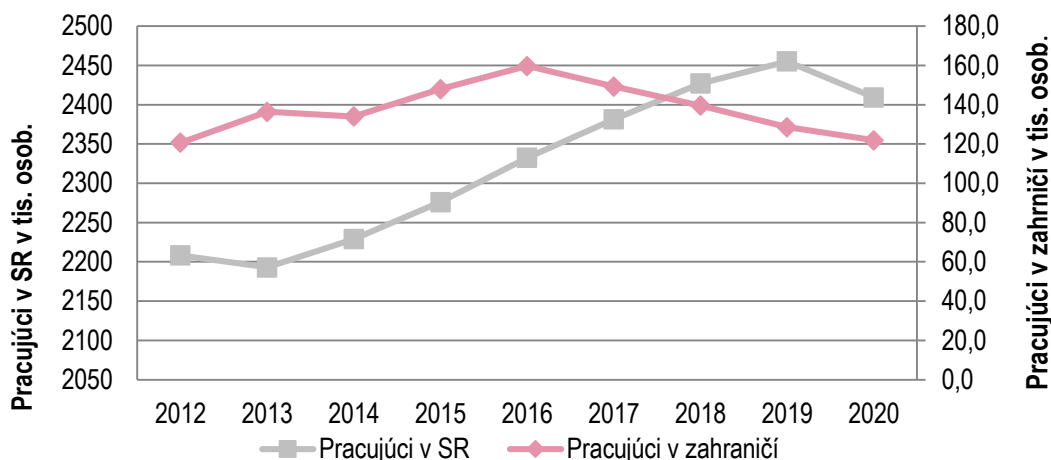
2.1.3.2 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl¹² ŠÚ SR

Pozitívny vývoj na trhu práce, ktorý sa začal oživením rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve v roku 2014, bol v roku 2020 poznačený poklesom spôsobeným vplyvom pandémie COVID-19. Vzhľadom k poskytnutej finančnej pomoci zamestnávateľom bol zaznamenaný mierny medziročný pokles miery zamestnanosti vo veku 20 - 64 rokov o 0,9 p. b.

Podľa údajov ŠÚ SR, VZPS celkový priemerný počet pracujúcich SR v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 medziročne poklesol o 2,0 %, resp. o takmer 52,4 tis. na 2 531,3 tis.

¹² Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami Medzinárodnej organizácie práce (ILO) a Eurostatu vrátane osôb na riadnej materskej dovolenke a pracujúcich v zahraničí do 1 roka

Graf 2.7 Vývoj počtu pracujúcich občanov Slovenskej republiky na území SR a krátkodobo v zahraničí v tis. osobách

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska postavenia v zamestnaní klesol počet podnikateľov (o 2,4 %), ako aj počet zamestnancov (o 1,9 %). V štruktúre podnikateľov výraznejšie klesol počet podnikateľov so zamestnancami (o 5,6 % oproti 1,7 % u podnikateľov bez zamestnancov).

Z hľadiska pohlavia bol zaznamenaný intenzívnejší pokles počtu pracujúcich u mužov (o 2,1 %) ako u žien (o 1,9 %).

V porovnaní s rokom 2019 sa v roku 2020 mierne znížil podiel zamestnancov, ktorí majú uzatvorený pracovný pomer na kratší pracovný čas. Takúto možnosť práce využilo v priemere 5,2 % z celkového počtu zamestnancov (v roku 2019 to bolo 5,3 %). U žien bol tento podiel tradične vyšší (7,4 %) ako u mužov (3,2 %).

Vekové zloženie zamestnanosti v roku 2020 bolo ovplyvnené najmä prírastkami vo vyšších vekových skupinách najmä 55 a viac rokov. Na druhej strane výrazne poklesol počet pracujúcich v mladších vekových skupinách. Medziročný vývoj počtu pracujúcich podľa jednotlivých 5-ročných vekových skupín je v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2.6 Pracujúci podľa veku v roku 2020 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2020/2019
Spolu	2 531,3	100,0	98,0
v tom veková skupina:			
15 – 19 rokov	8,0	0,3	87,4
20 – 24 rokov	117,9	4,7	89,3
25 – 29 rokov	268,2	10,6	94,1
30 – 34 rokov	314,0	12,4	97,9
35 – 39 rokov	343,2	13,6	95,8
40 – 44 rokov	386,7	15,3	98,7
45 – 49 rokov	345,7	13,7	103,1
50 – 54 rokov	288,5	11,4	96,3
55 – 59 rokov	280,6	11,0	101,7
60 – 64 rokov	137,9	5,4	101,9
65 a viac rokov	40,4	1,6	101,7

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska štruktúry zamestnanosti **podľa vzdelania** v roku 2020 sa medziročne zvýšil počet pracujúcich vo vzdelanostnej skupine osôb s úplným stredným odborným s maturitou a vysokoškolským vzdelaním. V ostatných vzdelanostných skupinách bol zaznamenaný medziročný pokles počtu pracujúcich.

Tabuľka 2.7 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2020 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2020/2019
Spolu	2 531,3	100,0	98,0
v tom vzdelanie:			
Základné	87,0	3,4	81,5
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	567,7	22,4	93,6
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	161,6	6,4	92,4
Úplné stredné všeobecné s maturitou	103,8	4,1	99,1
Úplné stredné odborné s maturitou	874,2	34,5	101,2
Vyššie odborné	19,7	0,8	88,7
Vysokoškolské	717,2	28,4	101,8
Bez vzdelania	0,0	0,0	0,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z regionálneho hľadiska medzioročný pokles počtu pracujúcich bol zaznamenaný vo všetkých krajoch.

Tabuľka 2.8 Pracujúci podľa krajov v roku 2020 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2020/2019
SR spolu	2 531,3	100,0	98,0
v tom:			
Bratislavský	342,6	13,5	97,5
Trnavský	274,1	10,8	99,5
Trenčiansky	282,0	11,1	97,9
Nitriansky	318,4	12,6	97,5
Žilinský	322,8	12,8	97,6
Banskobystrický	301,0	11,9	98,7
Prešovský	350,8	13,9	97,2
Košický	339,5	13,4	98,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z celkového počtu pracujúcich SR v roku 2020 **pracovalo v zahraničí**¹³ 121,9 tis. osôb, čo predstavovalo 4,8 %. Počet krátkodobu pracujúcich v zahraničí sa medzioročne znížil o 6,7 tis., pričom medzioročné tempo ich poklesu bolo pomalšie ako v roku 2019 (o 5,2 % oproti 7,9 % v roku 2019), znížil sa aj ich podiel na celkovom počte pracujúcich (o 0,2 p. b.).

Medzi migrantmi prevládajú pracovníci v stavebníctve, priemysle, zdravotníctve a sociálnej pomoci.

Dlhodobu najviac osôb, ktoré si nachádzajú prácu v zahraničí, bolo najmä z Prešovského kraja. Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Rakúsku, v Českej republike a v Nemecku.

Počet krátkodobu pracujúcich slovenských občanov v zahraničí poklesol v 5 krajoch, naopak v 3 krajoch ich počet vzrástol. Krátkodobu pracujúci v zahraničí sa podieľali na celkovom počte pracujúcich v kraji v rozsahu od 1,3 % v Bratislavskom kraji po 8,5 % v Prešovskom kraji.

¹³ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roku vrátane časovo neobmedzenej dochádzky za prácou

Tabuľka 2.9 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov v roku 2020

Kraj	Pracujúci v zahraničí (v tis. osôb)	index 2020/2019	Podiel na SR (v %)	Podiel pracujúcich v zahraničí na celkovej zamestnanosti SR, resp. kraja (v %)
SR spolu	121,9	94,8	100,0	4,8
v tom:				
Bratislavský	4,5	69,6	3,7	1,3
Trnavský	7,2	125,5	5,9	2,6
Trenčiansky	6,9	78,7	5,6	2,5
Nitriansky	19,5	86,7	16,0	6,1
Žilinský	17,9	89,4	14,7	5,5
Banskobystrický	16,6	85,8	13,6	5,5
Prešovský	29,8	107,7	24,5	8,5
Košický	19,5	107,9	16,0	5,7

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Miera zamestnanosti osôb vo veku 20-64 rokov sa v porovnaní s rokom 2019 medziročne znížila o 0,9 p. b. na 72,5 % a to u oboch pohlaví. Pričom jej pokles bol výraznejší u mužov (o 1,2 p. b. na 78,7 %) ako u žien (o 0,8 p. b. na 66,1 %).

Z hľadiska veku najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli 5-ročné vekové skupiny od 40 do 54 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru zamestnanosti 80 % a viac dosiahli všetky 5-ročné vekové skupiny vo veku od 25 do 59 rokov, u žien bola špecifická miera zamestnanosti na úrovni 80 % a viac v 5-ročných vekových skupinách od 40 do 54 rokov (príloha ku kapitole 2, tabuľka 2).

V porovnaní s rokom 2019 sa špecifická miera zamestnanosti znížila vo všetkých vekových skupinách od 15 - 55 rokov, najvýraznejšie v skupine 20 - 24 rokov (o 3,4 p. b.), v skupine 25 - 29 rokov (o 2,1 p. b.), v skupine 35 - 39 rokov (o 2,2 p. b.) a v skupine 50 - 54 rokov (o 2,0 p. b.). V ostatných 5 ročných vekových skupinách bol zaznamenaný medziročný pokles miery zamestnanosti v rozsahu od 0,5 p. b. po 1,7 p. b. Medziročný rast miery zamestnanosti bol zaznamenaný len u dvoch starších vekových skupín resp. vekovej skupiny 55 - 59 rokov (o 0,9 p. b.) a u vekovej skupiny 60 - 64 rokov (o 1,3 p. b.).

Špecifická **miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 - 24 rokov)** dosiahla priemernú úroveň 22,7 % a bola o 2,2 p. b. nižšia ako v roku 2019. Jej úroveň sa medziročne znížila tak u mužov (o 3,1 p. b. na 28,5 %), ako aj žien (o 1,4 p. b. na 16,5 %).

Špecifická **miera zamestnanosti starších osôb (vo veku 50 - 64 rokov)** dosiahla úroveň 66,4 % a bola o 0,2 p. b. vyššia ako v roku 2019. Zvýšila sa u oboch pohlaví, výraznejšie u žien (o 0,4 p. b. na 63,9 %) ako u mužov (o 0,1 p. b. na 69,1 %).

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahla skupina obyvateľov s úplným stredným odborným (učňovským) s maturitou (80,3 %) a vysokoškolským vzdelaním. Naopak, najnižšia bola špecifická miera zamestnanosti osôb bez školského vzdelania a so základným vzdelaním (17,9 %). To znamená, že viac ako 80 % počtu obyvateľov vo veku 15-64 rokov so základným vzdelaním nepracovalo. V porovnaní s rokom 2019 vzrástla miera zamestnanosti u osôb s vysokoškolským vzdelaním 1. stupňa (o 0,8 p. b.) a u osôb s vysokoškolským vzdelaním 3. stupňa (o 3,9 p. b.). U všetkých ostatných vzdelanostných skupín miera zamestnanosti klesla. Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 3.

V rámci jednotlivých regiónov najvyššiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 rokov dosiahol Bratislavský kraj (79,8 %). Na druhej strane jej najnižšia úroveň bola v Košickom kraji (67,6 %). Miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 sa znížila s výnimkou Trnavského kraja (rast o 0,2 p. b.) vo všetkých regiónoch v rozsahu od 0,4 p. b. do 1,9 p. b.

Pokles miery zamestnanosti v regiónoch sa odrazil v miernom znížení medziregionálnych rozdielov v úrovni miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 rokov v porovnaní s rokom 2019. Keď v roku 2019 bol rozdiel medzi najnižšou a najvyššou mierou zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 rokov na úrovni 13 p. b., v roku 2020 to bolo 12,2 p. b.

**Tabuľka 2.10 Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov podľa krajov
(priemer za rok v %)**

Kraj	Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov		Zmena 2020//2019 (v p. b.)
	rok 2019	rok 2020	
SR spolu	73,4	72,5	-0,9
Bratislavský	81,4	79,8	-1,6
Trnavský	74,7	74,9	0,2
Trenčiansky	75,5	74,9	-0,6
Nitriansky	73,8	72,8	-1,0
Žilinský	73,7	72,5	-1,2
Banskobystrický	72,6	72,2	-0,4
Prešovský	69,6	67,7	-1,9
Košický	68,4	67,6	-0,8

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.3.3 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR

Podľa štvrťročného podnikového výkazníctva priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve SR za rok 2020 dosiahol 2 372 043 osôb. V porovnaní s rokom 2019 klesol o 1,8 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavovalo úbytok o viac ako 44 tis. osôb.

Pokiaľ ide o **odvetvovú štruktúru**, z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2020 pracovalo v poľnohospodárstve 3,6 %, v priemysle 22,2 %, v stavebníctve 7,0 % a v sektore služieb 67,0 %. Prehľad o vývoji zamestnanosti podľa jednotlivých odvetví v roku 2020 je uvedený v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 4.

Z hľadiska **veľkostných kategórií podnikov** v porovnaní s rokom 2019 sa zvýšila zamestnanosť vo veľkostnej kategórii podniku s 500 - 999 zamestnancov (o 4,1 %). Vo všetkých ostatných veľkostných kategóriách podnikov zamestnanosť klesla (v rozsahu od 1,0 % do 4,3 %).

Tabuľka 2.11 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov (priemer za rok)

Počet zamestnancov	2019			2020		
	Osoby	Index 2019/2018	Podiel v %	Osoby	Index 2020/2019	Podiel v %
0 – 19	394 978	102,6	16,3	387 681	98,2	16,3
20 – 49	235 550	99,6	9,7	233 194	99,0	9,8
50 – 249	415 074	102,9	17,2	407 872	98,3	17,2
250 – 499	158 316	98,8	6,6	155 619	98,3	6,6
500 – 999	154 866	101,6	6,4	161 192	104,1	6,8
1 000 a viac	412 285	98,8	17,1	394 485	95,7	16,6
Živnostníci* (odhad)	645 000	101,1	26,7	632 000	98,0	26,6
Spolu	2 416 068	101,0	100,0	2 372 043	98,2	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2019, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2020

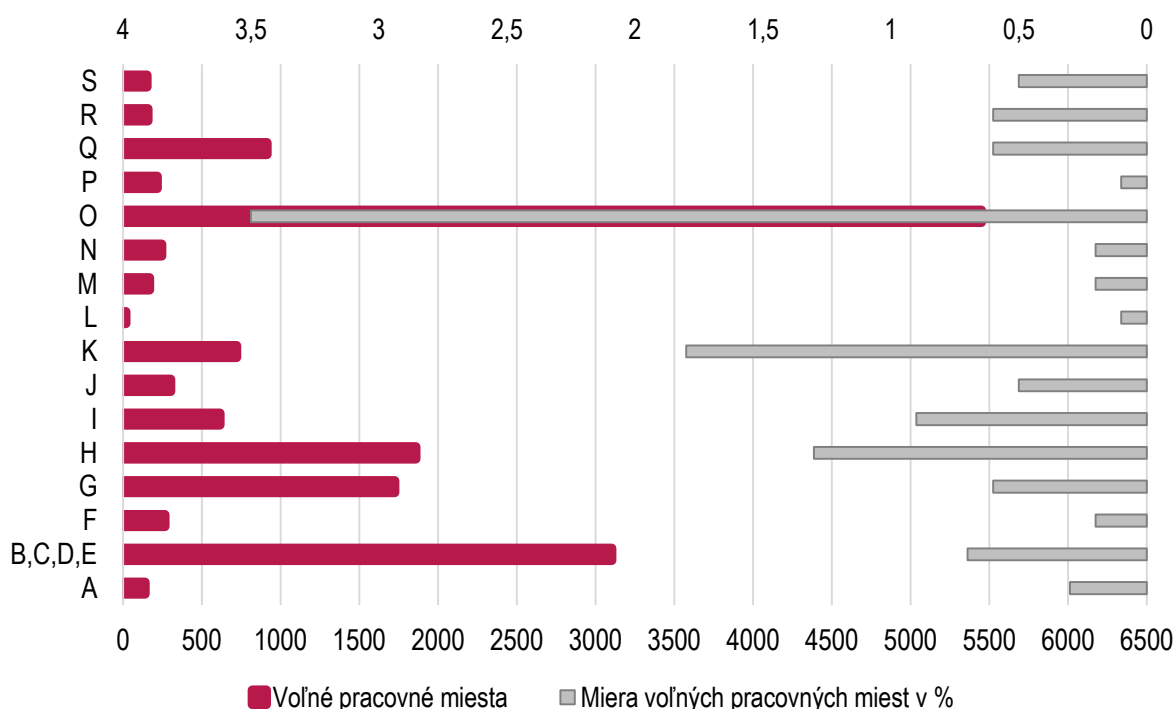
*vrátane zamestnancov u živnostníkov

2.1.3.4 Voľné pracovné miesta

V roku 2020 bolo v hospodárstve SR podľa štatistického výkazníctva k dispozícii v priemere 16 063 voľných pracovných miest. V porovnaní s rokom 2019 bol ich počet nižší o 26,7 % (absolútne o 5 857 miest).

Z hľadiska jednotlivých odvetví počet voľných pracovných miest medziročne poklesol vo všetkých odvetviach s výnimkou odvetvia vzdelávania, kde sa udržal na rovnakej úrovni ako v roku 2019. Prehľad o vývoji voľných pracovných miest podľa jednotlivých odvetví v roku 2020 uvádza graf 2.8 (podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 5).

Graf 2.8 Počet voľných pracovných miest a miera voľných pracovných miest v roku 2020¹⁴

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2020 (zo štvrtročného štatistického výkazníctva vrátane údajov za podnikateľov)

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2020 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (7 538), čo predstavovalo 46,9 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR. Počet voľných pracovných miest poklesol vo všetkých regiónoch v rozsahu od 14,7 % do 44,6 %. Výrazne nadpriemerný pokles voľných pracovných miest bol zaznamenaný najmä v Trnavskom kraji (zníženie o 44,6 %) a Prešovskom kraji (zníženie o 43,9 %).

¹⁴ Legenda ku grafu 2.8.:

A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov

B,C,D,E Priemysel spolu

F Stavebníctvo

G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov

H Doprava a skladovanie

I Ubytovacie a stravovacie služby

J Informácie a komunikácia

K Finančné a poisťovacie činnosti

L Činnosti v oblasti nehnuteľností

M Odborné, vedecké a technické činnosti

N Administratívne a podporné služby

O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie

P Vzdelávanie

Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc

R Umenie, zábava a rekreácia

S Ostatné činnosti

Tabuľka 2.12 Voľné pracovné miesta v roku 2020 podľa krajov (priemer za rok)

Kraj	Voľné pracovné miesta		Prírastok/úbytok voľných pracovných miest	Index 2020/2019	Miera voľných pracovných miest v %
	Počet	Podiel na SR (v %)			
SR spolu	16 063	100,0	- 5 857	73,3	0,8
v tom:					
Bratislavský	7 538	46,9	-1 304	85,3	1,3
Trnavský	1 160	7,2	-935	55,4	0,7
Trenčiansky	1 086	6,8	-414	72,4	0,6
Nitriansky	1 039	6,5	-573	64,5	0,5
Žilinský	1 465	9,1	-554	72,6	0,7
Banskobystrický	1 605	10,0	-542	74,7	0,8
Prešovský	1 114	6,9	-871	56,1	0,5
Košický	1 056	6,6	-664	61,4	0,5

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2020

V roku 2020 bola miera voľných pracovných miest (percentuálny podiel voľných pracovných miest na celkovom počte pracovných miest) v SR na úrovni 0,8 % a v porovnaní s rokom 2019 sa mierne znížila (o 0,3 p. b.). Najvyššia miera voľných pracovných miest bola v Bratislavskom kraji, kde na 100 pracovných miest pripadalo 1 voľné pracovné miesto. V ostatných krajoch sa pohybovala miera voľných pracovných miest na úrovni od 0,5 % v Košickom a Prešovskom kraji do 1,3 % v Bratislavskom kraji

2.1.3 Vývoj nezamestnanosti

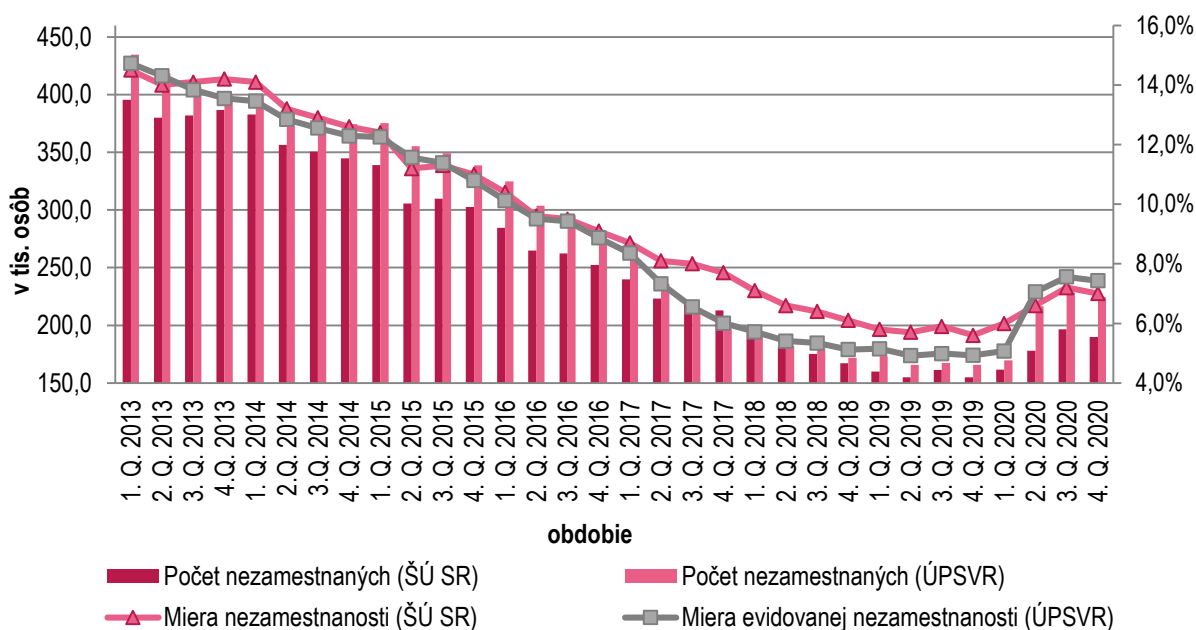
Podobne ako zamestnanosť aj nezamestnanosť možno sledovať na základe viacerých prístupov, ktoré sa konceptuálne odlišujú.

Metodika nezamestnanosti **na základe evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny** sa významne odlišuje od metodiky nezamestnanosti na základe VZPS, zachytáva odlišnú populáciu z dôvodu rozdielnej definície nezamestnaného, závisí od motivácie evidovať sa, ako aj od legislatívnych podmienok evidencie. Hoci nie je medzinárodne porovnateľná, poskytuje administratívne údaje, ktorých vykazovanie je možné na mesačnej báze a na najnižšej administratívno-územnej úrovni.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach zachytáva nezamestnaných podľa definície Medzinárodnej organizácie práce ako osoby vo veku od 15 do 74 rokov, ktoré súčasne spĺňajú nasledujúce tri podmienky:

1. v referenčnom týždni nemali žiadnu platenú prácu;
2. v posledných štyroch týždňoch si aktívne hľadali prácu alebo si prácu našli a do zamestnania nastúpia najneskôr do 3 mesiacov a zároveň
3. sú schopné nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov.

Graf 2.9 Porovnanie vývoja nezamestnanosti podľa evidencie ŠÚ SR a ÚPSVR

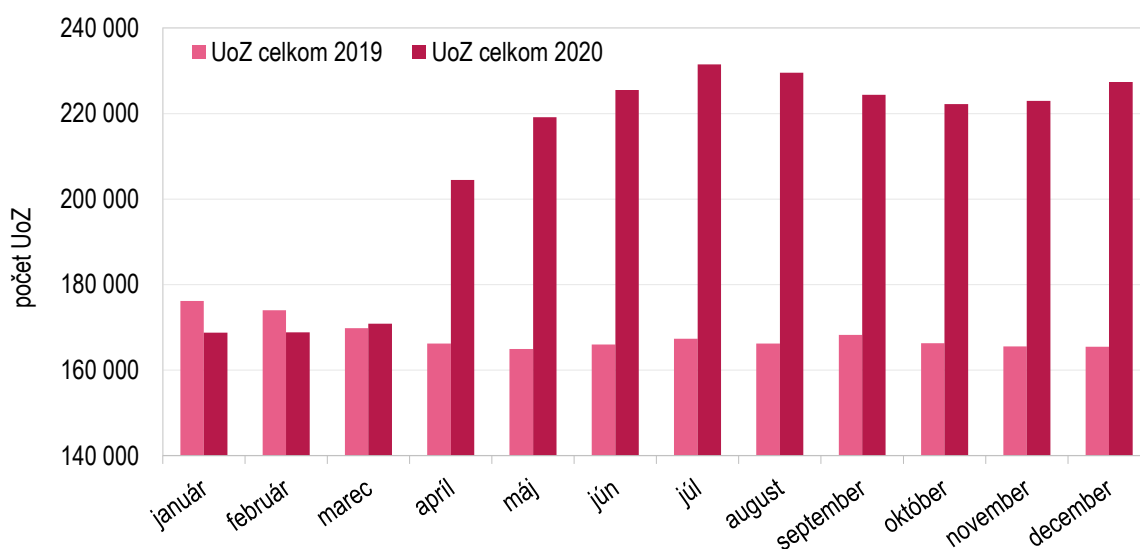

Zdroj: ŠÚ SR (VZPS), ÚPSVR

2.1.3.1 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

V roku 2020 bolo v SR **priemerne evidovaných 209 634 uchádzačov o zamestnanie** (ďalej len „UoZ“). Vývoj evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých mesiacoch mal diferencovaný trend. V porovnaní s rokom 2019 počet UoZ priemerne mesačne vzrástol o 41 604 osôb, t. j. o 24,76 % (v roku 2019 bolo priemerne evidovaných 168 030 UoZ).

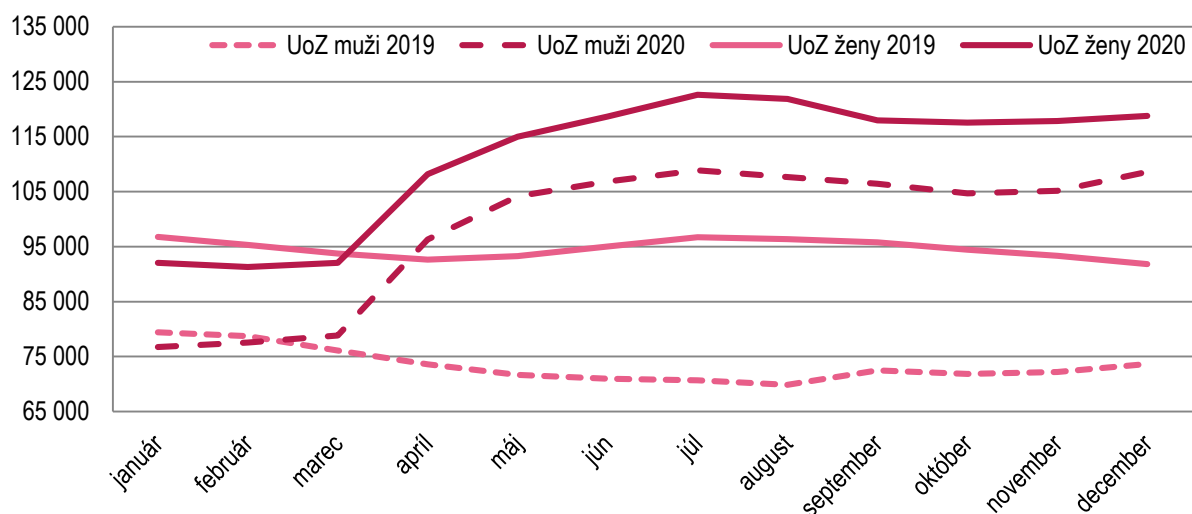
Graf 2.10 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: ÚPSVR

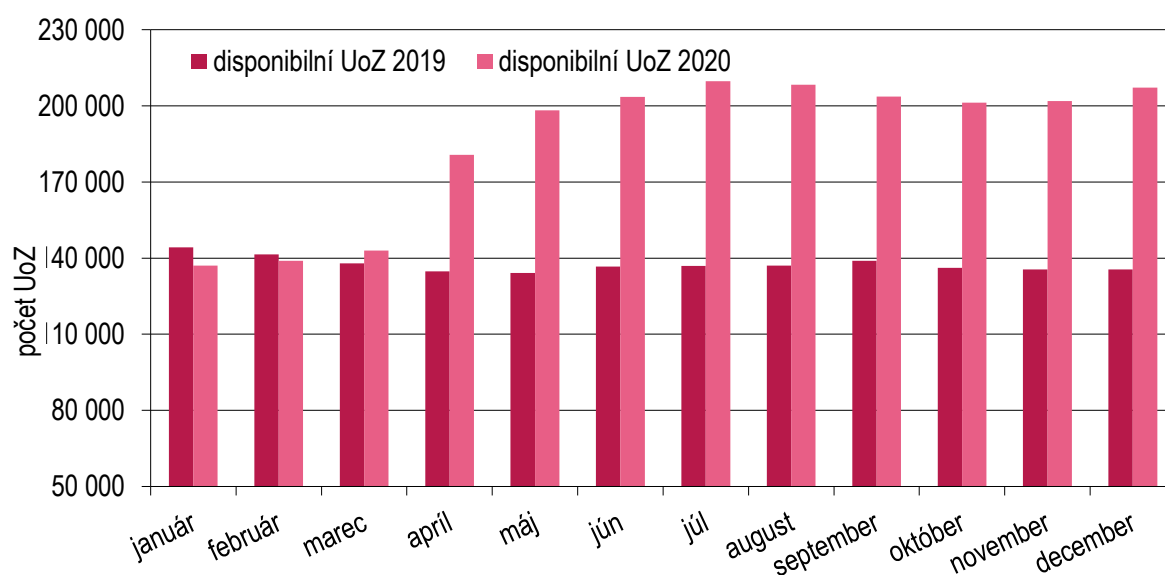
Z celkového priemerného počtu UoZ bolo v evidencii 111 151 žien (53,02 %), čo v porovnaní s rokom 2019 (v priemere 94 598 žien), predstavovalo nárast o 16 553 osôb, t.j. o 17,50 %. Najvyšší podiel žien na celkových priemerných počtoch UoZ v roku 2020 bol v Nitrianskom kraji (56,58 %), v ostatných krajoch sa podiel pohyboval v rozmedzí od 51,30 % (Žilinský kraj) do 54,03 % (Banskobystrický kraj).

Graf 2.11 Vývoj počtov nezamestnaných mužov a žien v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: ÚPSVR

Graf 2.12 Vývoj počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2019 a 2020

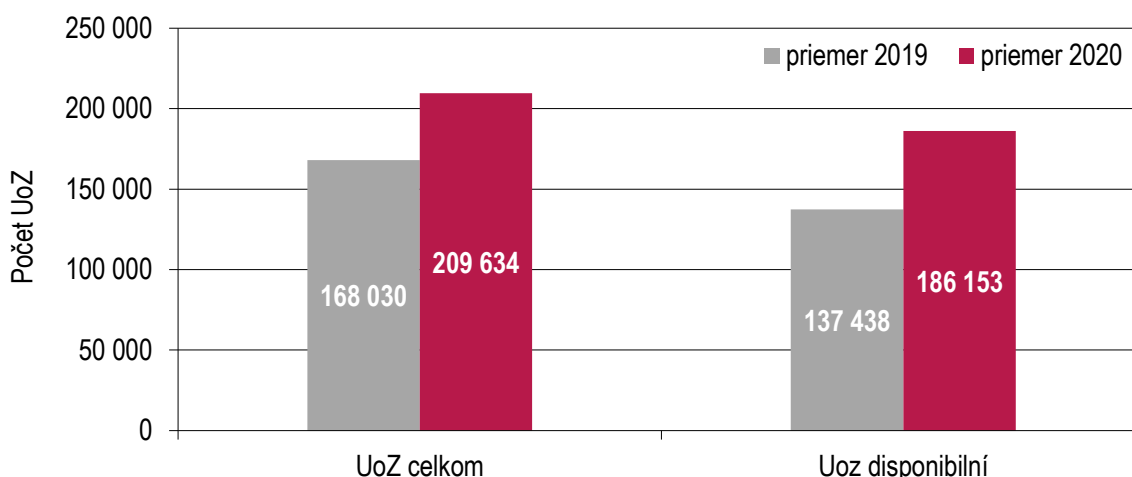

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný počet disponibilných¹⁵ UoZ dosiahol v roku 2020 počet 186 153 osôb. V medziročnom porovnaní je to nárast o 48 715 osôb, t.j. o 35,45 % (v roku 2019 bolo evidovaných v priemere 137 438 UoZ).

¹⁵ Disponibilný UoZ je UoZ, ktorý bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môže nastúpiť do pracovného pomeru. Ide o evidovaného nezamestnaného, na strane ktorého nie je žiadna objektívna prekážka pre prijatie do zamestnania.

Graf 2.13 Porovnanie priemerných počtov uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2019 a 2020

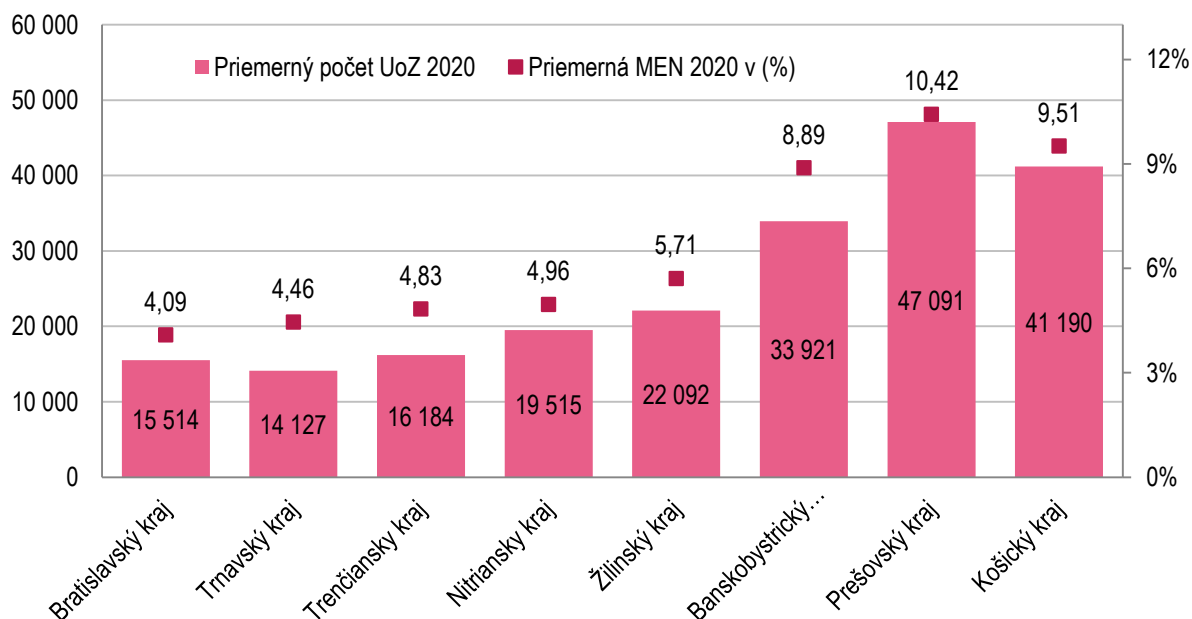

Zdroj: ÚPSVR

Miera evidovanej nezamestnanosti (vypočítaná z disponibilného počtu UoZ) v jednotlivých kvartáloch počas roka postupne rástla s výnimkou III.Q 2020. Vo všetkých kvartáloch roku 2020 bola vyššia ako v roku 2019. V priemere za rok 2020 dosiahla úroveň 6,78 % (priemerný medziročný nárast o 1,78 p. b.).

Z regionálneho hľadiska bola za rok 2020 najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaná v Prešovskom kraji (10,42 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (4,09 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti (6,78 %), bola okrem Prešovského kraja prekročená v Košickom kraji s ročným priemerom 9,51 % a v Banskobystrickom kraji s ročným priemerom 8,89 %.

Graf 2.14 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a priemerný počet UoZ v krajoch SR v roku 2020

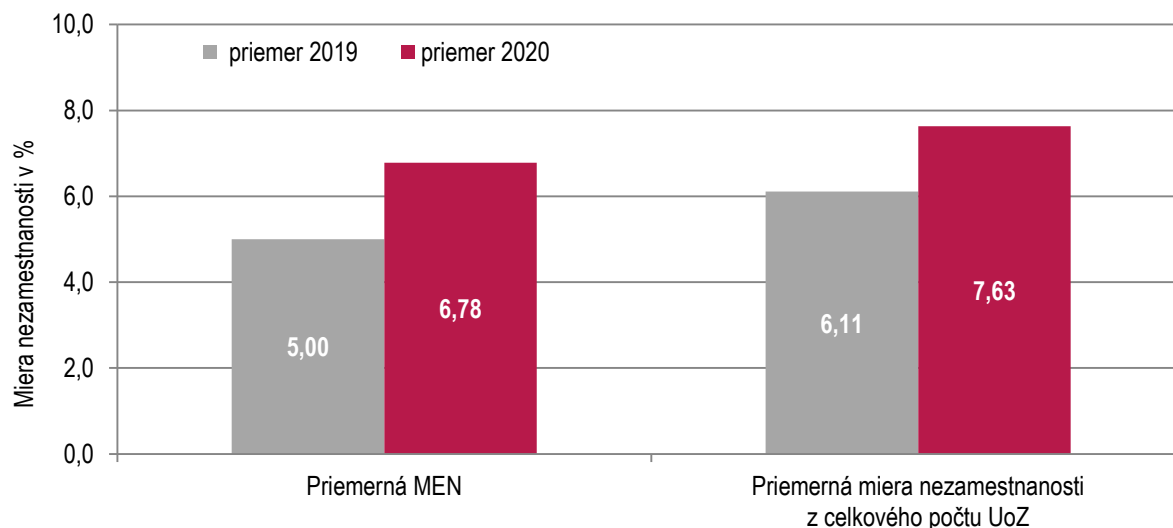

Zdroj: ÚPSVR

Vo všetkých krajoch SR bol dosiahnutý medziročný nárast priemernej miery evidovanej nezamestnanosti. v rozpätí od 1,23 p. b. v Bratislavskom kraji, do 2,13 p. b. v Banskobystrickom kraji. Medziročný nárast priemernej miery evidovanej nezamestnanosti, vyšší ako priemer za SR (1,78 p. b.), bol zaznamenaný v štyroch krajoch: Prešovskom (o 1,88 p. b.), Trnavskom (o 1,89 p. b.), v Nitrianskom (o 1,97 p. b.) v Banskobystrickom (o 2,13 p. b.) V Žilinskom kraji bol nárast na úrovni celoslovenského priemeru o 1,78 p. b. (grafické znázornenie miery evidovanej nezamestnanosti je uvedené v prílohe ku kapitole 2, graf 1).

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v priemere za rok 2020 úroveň 7,63 %, čo predstavovalo oproti roku 2019 nárast o 1,52 p. b..

Graf 2.15 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a miera nezamestnanosti z celkového počtu UoZ v SR v rokoch 2019 a 2020

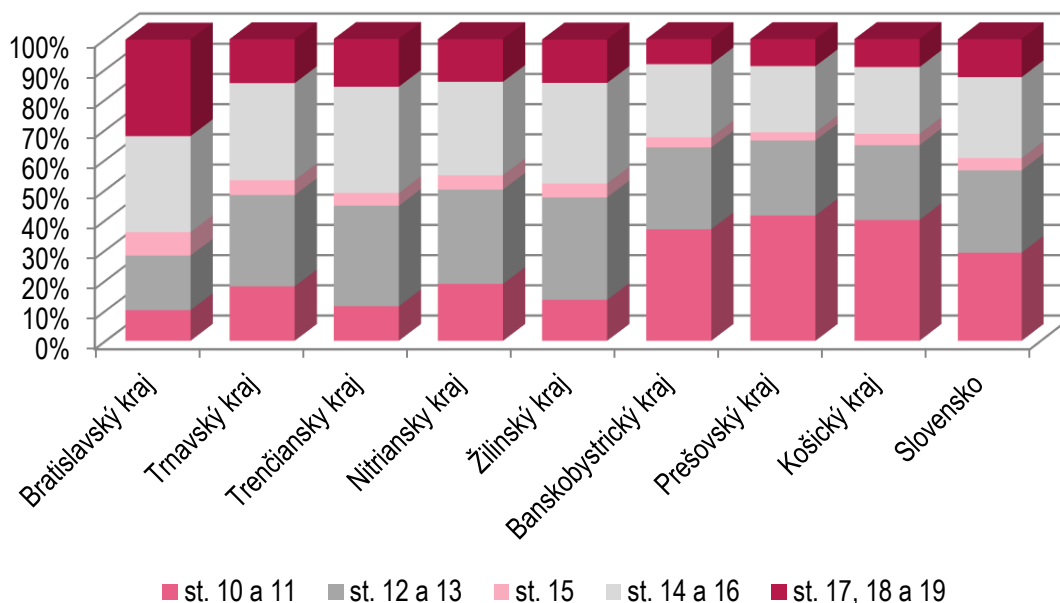
Zdroj: ÚPSVR

Štruktúra UoZ podľa vzdelania¹⁶ sa v roku 2020 v porovnaní s minulým rokom zmenila. Priemerný mesačný počet bol najvyšší u UoZ so základným vzdelaním (stupeň 11) a s neukončeným základným vzdelaním (stupeň 10), v počte 61 199 osôb a v percentuálnom vyjadrení 29,19 %. Druhý najvyšší počet dosiahla skupina UoZ so stredným odborným vzdelaním (vrátane nižšieho stredného odborného vzdelania, t.j. stupne vzdelania 12 a 13) v počte 57 152 osôb a v percentuálnom vyjadrení 27,26 %. Nasleduje skupina UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň 14) v počte 55 297 osôb a s podielom 26,38 %. Menej početnú skupinu tvorili vysokoškolsky vzdelaní UoZ (stupne 17, 18 a 19) v počte 26 386 a s podielom 12,59 %, pričom najviac bolo UoZ s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v počte 21 060 osôb a s podielom 10,05 %. Najmenšie zastúpenie mali UoZ s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa, s priemerným počtom 775 osôb a s podielom 0,37 %. K najmenej početným skupinám patrili aj UoZ s vyšším odborným vzdelaním (stupeň 16) s počtom 931 a s podielom 0,44 % a UoZ s úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň 15) s počtom 8 471 a podielom 4,04 %.

¹⁶stupeň vzdelania

10	Neukončené základné vzdelanie	15	Úplné stredné všeobecné vzdelanie
11	Základné vzdelanie	16	Vyššie odborné vzdelanie
12	Nižšie stredné odborné vzdelanie	17	Vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa
13	Stredné odborné vzdelanie	18	Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
14	Úplné stredné odborné vzdelanie	19	Vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa
N/A	neurčené		

Graf 2.16 Podiel UoZ podľa stupňa vzdelania v krajoch SR v roku 2020

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo najviac nezamestnaných evidovaných uchádzačov so základným alebo neukončeným základným vzdelaním (stupne vzdelania 10, 11) v troch krajoch. V Prešovskom kraji ich bolo 41,48 %, v Košickom 40,02 % a v Banskobystrickom kraji 36,95 %. V Žilinskom (33,94 %) a Nitrianskom (31,23 %) sa na nezamestnanosti najvyšším počtom podieľali UoZ s nižším stredným a so stredným odborným vzdelaním (st. vzd. 12,13). V Trenčianskom kraji (35,19 %) a v Trnavskom kraji (32,15 %) bolo najviac UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním a vyšším odborným vzdelaním, t. j. stupeň vzdelania 14 a 16. V Bratislavskom kraji sa na počte evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie najvyšším podielom (31,96 %) podieľali vysokoškolsky vzdelané osoby so st. vzd. 17, 18 a 19.

Z hľadiska vekovej štruktúry v roku 2020 boli najpočetnejšou skupinou medzi UoZ osoby vo veku 15 – 24 rokov (28 292 osôb), pričom tvorili 13,50 % zo všetkých UoZ. Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 25 034 osôb a podielom 11,94 % boli UoZ vo veku 40 – 44 rokov, nasledovala skupina osôb vo veku 35 – 39 rokov s počtom 24 977 osôb a podielom 11,91 %.

Tabuľka 2.13 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR v roku 2020 (v %)

Územie (kraje SR)	v tom								
	15-24r.	25-29r.	30-34r.	35-39r.	40-44r.	45-49r.	50-54r.	55-59r.	nad 60 r.
Bratislavský	9,69	12,25	13,93	15,50	14,40	10,38	8,31	9,48	6,05
Trnavský	13,37	12,29	11,83	12,84	12,52	10,82	9,82	10,38	6,13
Trenčiansky	12,63	12,13	11,19	11,71	11,53	10,39	10,83	12,28	7,31
Nitriansky	12,08	10,87	10,89	11,50	12,08	10,74	11,12	12,80	7,92
Žilinský	14,48	12,32	11,36	10,69	10,97	10,59	10,70	12,12	6,77
Banskobystrický	12,16	10,93	11,06	11,44	12,24	11,54	11,33	12,90	6,41
Prešovský	16,20	12,69	11,61	11,86	11,24	10,96	10,10	10,49	4,84
Košický	13,46	11,29	11,37	11,63	11,99	11,56	10,80	11,75	6,15
Slovensko	13,50	11,82	11,53	11,91	11,94	11,01	10,50	11,57	6,21

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska dĺžky evidencie v roku 2020 dosiahol priemerný počet UoZ s dobou evidencie nad 12 mesiacov 67 058 osôb, pričom tento počet medziročne vzrástol o 6 378 osôb (o 10,51 %). Podiel evidovaných nad 12 mesiacov na celkovom počte UoZ klesol o 4,12 p. b. na 31,99 %, priemerný počet evidovaných UoZ do 12 mesiacov medziročne vzrástol o 35 226 osôb (o 32,81 %). Počet UoZ evidovaných nad 48 mesiacov sa medziročne znížil na 24 454 osôb a predstavoval 11,67 % z celkového počtu UoZ. Z evidovaných do 48 mesiacov bolo najviac

UoZ v kategórii do 3 mesiacov, pričom predstavovali 56 170 osôb s podielom 26,79 %. Medziročný nárast počtu UoZ nastal vo väčšine skupín UoZ, okrem kategórií nad 37 mesiacov.

Najvyšší priemerný počet UoZ žien v roku 2020 bol v skupine evidovaných do 3 mesiacov, a to 27 350 osôb (24,61 %). Druhý najvyšší počet UoZ žien bol dosiahnutý v skupine evidovaných 4-6 mesiacov, a to 20 918 osôb (18,82 %).

Priemerná dĺžka evidencie UoZ v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 (8,85 mesiacov) vzrástla na 11,63 mesiaca.

Tabuľka 2.14 Priemerný počet uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie v mesiacoch v roku 2020 podľa regiónov SR (v osobách)

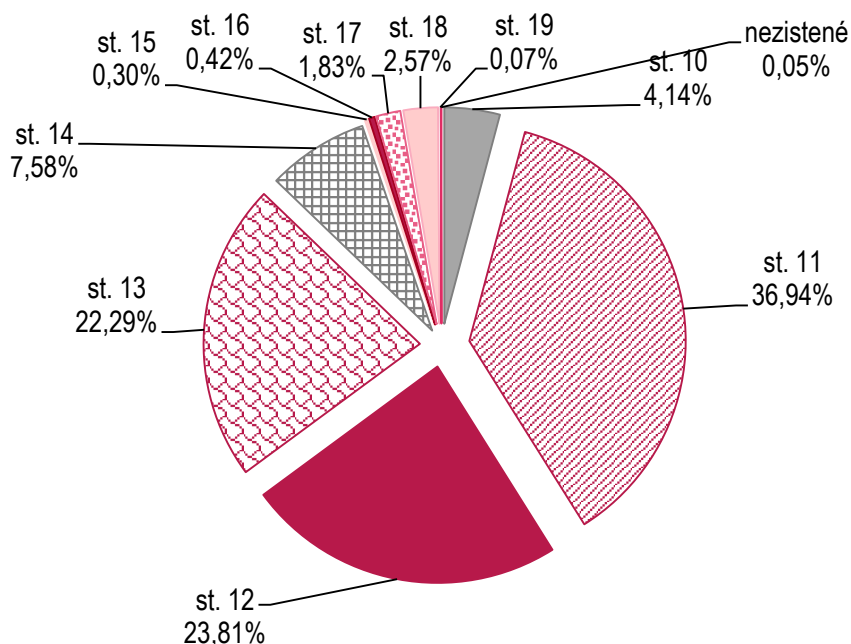
Územie (kraje SR)	Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Banskobystrický	Prešovský	Košický	Slovensko
Spolu	15 514	14 127	16 184	19 515	22 092	33 921	47 091	41 190	209 634
do 3 mes.	5 183	5 208	5 626	6 698	7 074	7 461	10 511	8 409	56 170
4-6 mes.	4 035	3 780	4 106	4 742	5 117	6 073	7 937	6 909	42 698
7-9 mes.	2 378	2 146	2 361	2 716	3 058	3 991	5 333	4 662	26 644
10-12 mes.	1 331	1 146	1 332	1 538	1 844	2 708	3 858	3 307	17 064
13-18 mes.	1 210	941	1 193	1 455	1 771	3 162	4 594	3 887	18 213
19-24 mes.	478	325	480	626	762	1 807	2 606	2 226	9 310
25-30 mes.	267	169	265	336	443	1 224	1 744	1 534	5 983
31-36 mes.	153	92	160	214	282	822	1 135	1 049	3 907
37-42 mes.	95	62	95	152	221	608	797	844	2 873
43-48 mes.	66	47	68	103	195	486	644	710	2 318
nad 48 mes.	317	212	498	937	1 326	5 580	7 932	7 653	24 454

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2020 bolo na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej aj „úrady PSVR“) v priemere mesačne 75 561 **voľných pracovných miest (VPM)** na trhu práce, čo predstavuje medziročný pokles o 16 800 VPM (t.j. o 18,19 %). Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2020 v priemere za mesiac najviac VPM v Bratislavskom kraji (22 174 VPM), v Nitrianskom kraji (11 916 VPM) a Trnavskom kraji (10 642 VPM). Najmenej VPM ponúkal Košický kraj (4 280 VPM).

Z pohľadu dopytu podľa ukončeného vzdelania bolo v roku 2020 najviac voľných pracovných miest požadujúcich základné vzdelanie (27 910 VPM, t.j. 36,94 %) a nižšie stredné odborné vzdelanie (17 994 VPM, t.j. 23,81 %). S najnižším počtom boli k dispozícii miesta pre UoZ s úplným stredným všeobecným vzdelaním (224 VPM, t.j. 0,30 %) a s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa (50 VPM, t.j. 0,07 %). V roku 2020 bol zaznamenaný posun v štruktúre - ako druhé najpočetnejšie boli VPM požadujúce nižšie stredné odborné vzdelanie, v minulom roku to boli VPM požadujúce stredné odborné vzdelanie. Početnosť VPM požadujúcich základné vzdelanie poklesla o 0,89 %, požadujúcich nižšie stredné odborné vzdelanie vzrástla o 0,53 %, stredné odborné vzdelanie poklesla o 1,03% a úplné stredné odborné vzdelanie vzrástla o 1,39% oproti roku 2019. V ostatných skupinách sa početnosti významne nemenili.

Graf 2.17 Podiel VPM v roku 2020 podľa požiadaviek na vzdelanie

Zdroj: ÚPSVR; stupeň vzdelania je definovaný v poznámke pod čiarou pod číslom ¹⁶

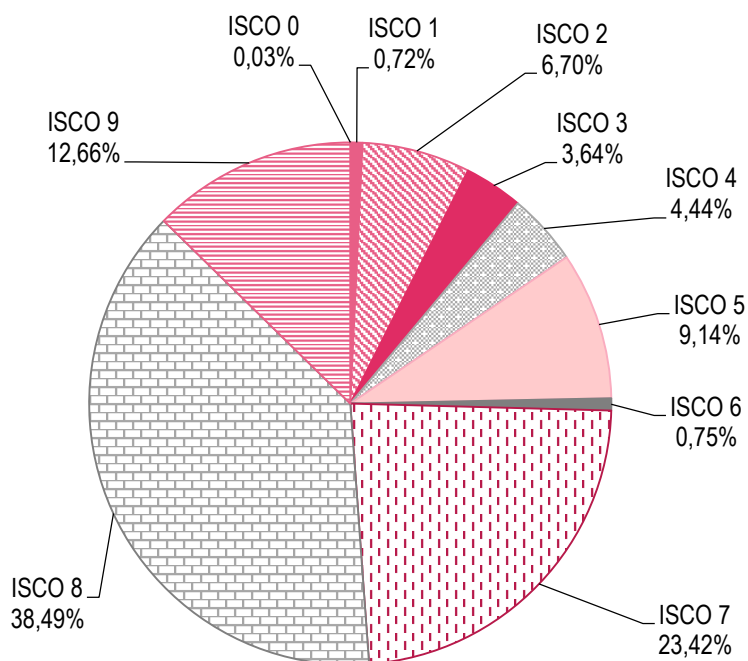
Z regionálneho hľadiska bolo v priemere najviac VPM pre UoZ so základným vzdelaním v Bratislavskom kraji (9 310 VPM) a Nitrianskom kraji (5 153 VPM), najmenej v Prešovskom kraji (602 VPM). Najvyšší počet VPM pre UoZ s nižším stredným odborným vzdelaním bol v Bratislavskom kraji (4 835 VPM), nasledoval Nitriansky kraj (3 441 VPM) a najmenej ich bolo v Košickom kraji (627 VPM).

Podľa klasifikácie SK ISCO-08¹⁷ bolo v roku 2020 v priemere na úrady PSVR nahlásených najviac **VPM** pre operátorov a montérov strojov a zariadení (29 078 VPM, t. j. 38,48 %), pre kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (17 698 VPM, t. j. 23,42 %) a pre pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov (9 565 VPM, t. j. 12,66 %). Najmenej VPM bolo nahlásených pre pracovníkov skupiny príslušníkov ozbrojených síl (25 VPM, t. j. 0,03 %). V roku 2020 klesla oproti roku 2019 početnosť VPM takmer vo všetkých skupinách (okrem ISCO 2 – Špecialisti), najviac pre operátorov a montérov strojov a zariadení (o 5 254 VPM), kvalifikovaných pracovníkov (o 4 358 VPM) a nekvalifikovaných pracovníkov (o 3 465 VPM).

¹⁷ SK ISCO-08

- 1 Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci
- 2 Špecialisti
- 3 Technici a odborní pracovníci
- 4 Administratívni pracovníci
- 5 Pracovníci v službách a obchode
- 6 Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve
- 7 Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci
- 8 Operátori a montéri strojov a zariadení
- 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
- 0 Príslušníci ozbrojených síl

Graf 2.18 Podiel VPM v roku 2020 podľa SK ISCO-08

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre operátorov a montérov strojov a zariadení, nahlásených v Bratislavskom kraji (7 962 VPM) a Trnavskom kraji (5 462 VPM). Pre skupinu kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov bolo najviac VPM ponúkaných v Bratislavskom kraji (4 569 VPM) a v Nitrianskom kraji (2 895 VPM). Pre pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov bolo najviac VPM ponúkaných v Bratislavskom kraji (3 226 VPM) a Nitrianskom kraji (1 881 VPM).

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

Za znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa na účely zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov považujú:

- a) občan mladší ako 26 rokov veku, ktorý ukončil príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a od jej ukončenia nemal pravidelné platené zamestnanie (ďalej len „absolvent školy“)
- b) občan starší ako 50 rokov veku
- c) občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov (ďalej len „dlhodobo nezamestnaný občan“)
- d) občan, ktorý dosiahol vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie
- e) občan, ktorý najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemal pravidelné platené zamestnanie
- f) štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana
- g) občan, ktorý žije ako osamelá dospelá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jeho starostlivosť alebo starajúca sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky
- h) občan so zdravotným postihnutím.

Ide o definovanie občanov, ktorí vzhľadom na vek, dĺžku vedenia v evidencii uchádzačov o zamestnanie, nedostatok praxe, zdravotný stav, stratu schopnosti vykonávať svoje doterajšie zamestnanie, rodinné dôvody alebo postavenie v spoločnosti ťažšie nachádzajú uplatnenie na trhu práce a preto potrebujú zvýšenú starostlivosť.

Tabuľka 2.15 Priemerný počet znevýhodnených uchádzačov v roku 2020 podľa regiónov SR (v osobách)

Znevýhodnení UoZ podľa § 8 zák. č. 5/2004 Zb.								
Územie	písm. a)	písm. b)	písm. c)	písm. d)	písm. e)	písm. f)	písm. g)	písm. h)
Bratislavský kraj	704	3 690	2 592	1 596	6 920	0	251	284
Trnavský kraj	798	3 711	1 851	2 582	6 167	0	64	572
Trenčiansky kraj	914	4 912	2 763	1 910	7 192	0	179	856
Nitriansky kraj	1 048	6 202	3 829	3 696	9 513	0	193	611
Žilinský kraj	1 437	6 526	5 007	3 053	11 298	0	57	938
Banskobystrický kraj	1 254	10 381	13 698	12 692	20 837	0	296	1 183
Prešovský kraj	2 262	11 963	19 469	20 142	31 172	0	168	1 728
Košický kraj	1 684	11 808	17 913	16 991	26 984	1	231	1 122
Slovensko	10 101	59 193	67 121	62 662	120 084	1	1 439	7 294

Zdroj: ÚPSVR

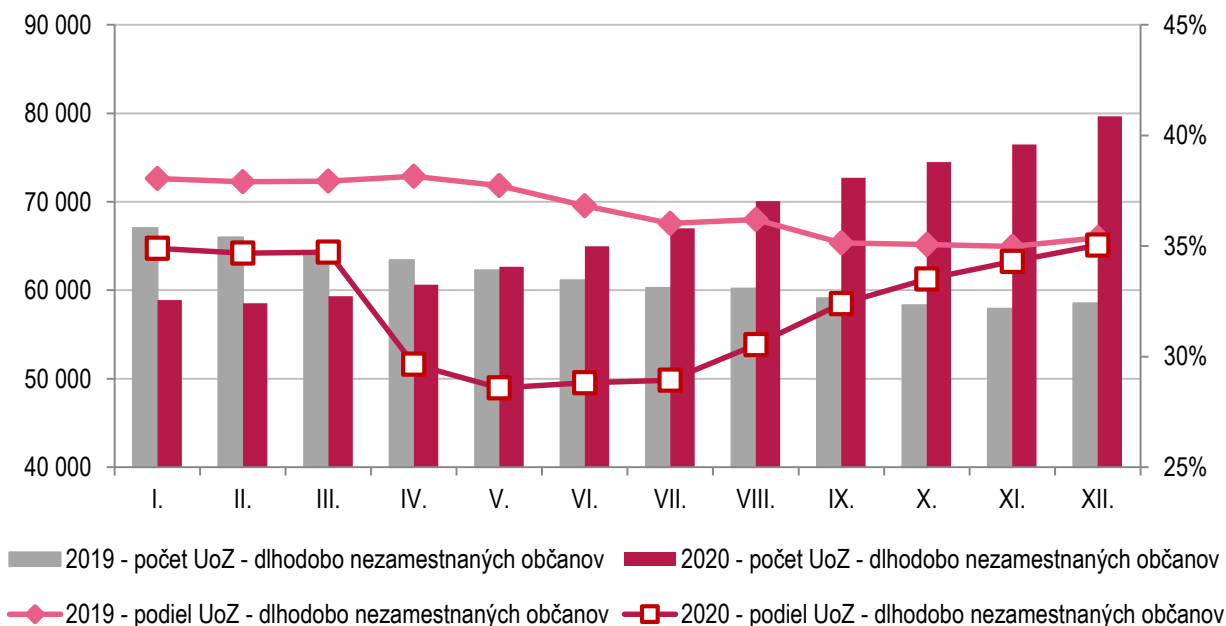
Z regionálneho hľadiska bol najvyšší počet znevýhodnených UoZ vo všetkých skupinách (okrem písm. f) a g)) v Prešovskom kraji. Ďalšími regiónmi s vysokými počtami znevýhodnených UoZ boli Košický a Banskobystrický kraj. Vo všetkých krajoch SR bol v roku 2020 najväčší počet znevýhodnených UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie (písm. e) a na druhom mieste bola skupina dlhodobo evidovaných občanov (písm. c).

Najpočetnejšou skupinou znevýhodnených UoZ sú občania, ktorí najmenej **12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov** pred zaradením do **evidencie nemali pravidelne platené zamestnanie**, t.j. nemali zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov. V roku 2020 ich bolo v priemere v evidencii 120 084, čo predstavovalo nárast oproti roku 2019 (102 644) o 17 440 osôb (resp. o 16,99 %). Podiel na celkovom priemernom počte UoZ predstavoval 57,28 %, čo v porovnaní s rokom 2019 (61,09 %) znamenalo pokles o 3,81 p. b..

Druhou najpočetnejšou znevýhodnenou skupinou sú **dlhodobo nezamestnaní občania**. V roku 2020 ich bolo v priemere v evidencii 67 121. Ich počet v porovnaní s rokom 2019 vzrástol o 5 575 osôb (o 9,06 %).

Podiel dlhodobo nezamestnaných občanov na celkovom priemernom počte UoZ v roku 2020 predstavoval 32,02 %, čo v porovnaní s rokom 2019 (36,63 %), predstavuje pokles o 4,61 p. b..

**Graf 2.19 Vývoj počtov UoZ dlhodobo nezamestnaných občanov v roku 2019 a 2020
a ich podiel na celkovom počte UoZ**

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný mesačný počet UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2020 dosiahol 10 101 osôb. V porovnaní s rokom 2019 (8 181 UoZ) vzrástol o 1 920 osôb (resp. o 23,47 %). Podiel na celkovom priemernom počte UoZ v porovnaní s rokom 2019 poklesol o 0,05 p. b., z 4,87 % na 4,82 % v roku 2020.

Vývoj stavov UoZ absolventov má cyklický charakter a býva ovplyvnený najmä prítokom absolventov do evidencie v súlade s harmonogramom školského roka na stredných a vysokých školách. Prítok absolventov dosahuje spravidla maximá v septembri daného roka, kedy po ukončení prázdnin prichádzajú do evidencie absolventi stredných škôl a učilišť. Ďalší vysoký prítok nastáva v júni kvôli prílevu absolventov vysokých škôl. Odtok je výraznejší v septembri, a to kvôli nástupu časti absolventov na sústavnú prípravu na povolanie.

Ku koncu roka 2020 bolo v evidencii na úradoch PSVR 10 930 nezamestnaných absolventov škôl denného štúdia, čo predstavovalo podiel 4,81 % na celkovom počte evidovaných UoZ, (4,60 % v roku 2019). V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka (7 617 osôb) to znamenalo nárast o 3 313 absolventov (relatívne o 43,49 %).

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry, k 31.12.2020 najpočetnejšiu skupinu tvorili UoZ - absolventi s úplným stredným odborným vzdelaním, v počte 5 544 osôb (podiel 50,72 % na celkovom počte evidovaných UoZ - absolventov) a absolventi s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa, v počte 1 980 osôb (18,12 %). Tretiu najpočetnejšiu skupinu predstavovali UoZ - absolventi so stredným odborným vzdelaním s počtom 1 974 a podielom 18,06 %.

Z pohľadu študijného odboru, k 31.12.2020 najväčší podiel, až 48,92 % tvorili UoZ - absolventi v oblasti „Spoločenské vedy, náuky a služby“, a to v počte 5 347 osôb. Táto skupina zaznamenala ku koncu roka 2020 medziročný nárast o 1 575 osôb, pričom percentuálny podiel klesol o 0,60 percentuálneho bodu. Druhou najpočetnejšou skupinou boli UoZ - absolventi v odbore „Technické vedy a náuky“, v počte 3 962 osôb (podiel 36,25 %). V tejto skupine bol zaevidovaný medziročný nárast o 1 237 osôb a percentuálny podiel medziročne vzrástol o 0,47 p. b..

V roku 2020 bolo priemerne mesačne evidovaných 59 193 UoZ **starších ako 50 rokov**. V porovnaní s rokom 2019 (48 696 osôb) to predstavovalo nárast o 10 497 osôb (o 21,56 %). Na celkovom priemernom počte UoZ predstavoval podiel UoZ starších ako 50 rokov 28,24 %, čo bol v porovnaní s rokom 2019 (28,98 %) pokles o 0,74 p. b..

V roku 2020 bolo v evidencii v priemere 7 294 **občanov so zdravotným postihnutím** a ich počet medziročne vzrástol o 1 486 osôb. Podiel UoZ so zdravotným postihnutím na celkovom počte UoZ v roku 2020 predstavoval 3,48 %, v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2019 vzrástol o 0,02 p. b..

Podiel uchádzačov o zamestnanie, ktorí žili ako osamelé dospelé osoby s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na ich starostlivosť alebo starajúce sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky na celkovom priemernom počte UoZ v roku 2020 vzrástol (oproti roku 2019) o 0,12 p. b. na 0,69 %. V roku 2020 bolo v evidencii v priemere 1 439 týchto uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 473 osôb viac ako v roku 2019.

Tabuľka 2.16 Podiel priemerného počtu vybraných znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na celkovom priemernom počte uchádzačov o zamestnanie (v %)

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	2019	2020	medziročný rast/pokles (p. b.)
Absolventi škôl	4,87	4,82	-0,05
UoZ starší ako 50 rokov	28,98	28,24	-0,74
Dlhodobo nezamestnaní občania	36,63	32,02	-4,61
Občania so vzdelaním nižším ako stredné odborné	33,15	29,89	-3,26
UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie	61,09	57,28	-3,81
UoZ so zdravotným postihnutím	3,46	3,48	0,02

Zdroj: ÚPSVR

2.1.3.2 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR

Pokles celkovej zamestnanosti bol sprevádzaný rastom nezamestnanosti. Podľa údajov VZPS sa nezamestnanosť zvyšovala počas celého roka, pričom dynamika jej rastu sa postupne zrýchľovala (z 1,1 % v 1. štvrtroku 2020 na 22,5 % v 4. štvrtroku 2020). Priemerný počet nezamestnaných osôb medziročne vzrástol o 15,0 % (o 23,7 tis. osôb) a predstavoval 181,4 tis. osôb. Miera nezamestnanosti sa zvýšila o 0,9 p. b. a dosiahla 6,7 %.

Priemerná miera nezamestnanosti v roku 2020 sa medziročne zvýšila u oboch pohlaví (o 1,1 p. b. u žien na 7,1 % a o 0,8 p. b. na 6,4 % u mužov). Výraznejší nárast miery nezamestnanosti u žien v porovnaní s mužmi sa odrazil vo zvyšovaní rozdielov v miere nezamestnanosti medzi pohlaviami. Keď v roku 2019 bola miera nezamestnanosti mužov v porovnaní so ženami nižšia o 0,4 p. b., v roku 2020 bol tento rozdiel 0,7 p. b. Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 6.

Špecifická **miera nezamestnanosti mladých ľudí vo veku 15 - 24 rokov** sa medziročne zvýšila o 3,2 p. b. na 19,3 % (výraznejšie u mužov, a to o 4,3 p. b. na 18,3 %, u žien o 1,5 p. b. na 21,2 %).

Špecifická **miera nezamestnanosti starších osôb (vo veku 50 - 64 rokov)** sa medziročne zvýšila o 0,1 p. b. na úroveň 4,7 % (zvýšila sa len u mužov, a to o 0,3 p. b. na 4,4 %, naopak u žien sa znížila o 0,1 p. b. na 5,0 %).

Z hľadiska vzdelania mali osoby so základným vzdelaním (31,1 %) takmer 5-násobne vyššiu mieru nezamestnanosti, ako bola celková miera nezamestnanosti v SR. Naopak, najnižšia bola u osôb s vysokoškolským vzdelaním 3. stupňa (2,0 %). Najvýraznejšie stúpla miera nezamestnanosti u osôb s vyšším odborným vzdelaním (o 6,5 p. b. na 8,8 %), naopak u osôb so základným vzdelaním klesla miera nezamestnanosti o 0,8 p. b. Podrobnejšia štruktúra miery nezamestnanosti podľa vzdelania je v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 6.

Podľa ekonomickej činnosti posledného zamestnania tvorili najväčší podiel nezamestnaní, ktorí pracovali v priemysle (25,1 %), pričom ich podiel na celkovej nezamestnanosti sa medziročne zvýšil o 3,3 p. b. Až 20,8 % z celkového priemerného počtu nezamestnaných v roku 2020 bolo takých, ktorí ešte nemali žiadne zamestnanie, avšak ich podiel na celkovom počte nezamestnaných sa medziročne znížil o 4,2 p. b.

V roku 2020 vzrástla nezamestnanosť takmer vo všetkých **krajoch**. Počet nezamestnaných vzrástol v rozsahu od 7,9 % v Trnavskom kraji do 40,7 % v Bratislavskom kraji s výnimkou Banskobystrického kraja, kde počet nezamestnaných medziročne klesol o 0,2 %. Absolútne najviac nezamestnaných (takmer 45 % z celkového počtu nezamestnaných SR) sa sústreďovalo v Prešovskom a Košickom kraji.

Miera nezamestnanosti nad priemerom SR bola v troch krajoch (Banskobystrickom, Košickom a Prešovskom). Prešovský kraj zároveň zaznamenal najväčší medziročný nárast miery nezamestnanosti spomedzi všetkých krajov (o 2,0 p. b.), čo sa odrazilo aj na zvýšení regionálnych rozdielov vyjadrených rozdielom medzi krajinami s najnižšou a najvyššou mierou nezamestnanosti zo 7,7 p. b. v roku 2019 na 8,7 p. b. v roku 2020.

Tabuľka 2.17 Nezamestnanosť podľa krajov v roku 2020 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2020/2019	v %	Zmena oproti 2019 (v p. b.)
SR spolu	181,4	100,0	115,0	6,7	0,9
v tom:					
Bratislavský	11,9	6,5	140,7	3,4	1,0
Trnavský	14,3	7,9	107,9	5,0	0,4
Trenčiansky	11,5	6,3	135,6	3,9	1,1
Nitriansky	17,6	9,7	111,5	5,2	0,6
Žilinský	18,9	10,4	122,1	5,5	1,1
Banskobystrický	25,9	14,3	99,8	7,9	0,1
Prešovský	48,4	26,7	119,0	12,1	2,0
Košický	33,0	18,2	111,2	8,9	1,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2020

Z hľadiska **doby nezamestnanosti** tvorili najväčšiu skupinu osoby, ktoré boli nezamestnané viac ako 1 rok. Podľa údajov zo ŠÚ SR bolo v roku 2020 v SR priemerne 81,7 tis. dlhodobo nezamestnaných (viac ako 12 mesiacov), čo predstavovalo 45,0 % z celkového počtu nezamestnaných. Aj napriek rastúcej celkovej nezamestnanosti sa v roku 2020 počet i podiel dlhodobo nezamestnaných podobne ako v minulých rokoch znížil

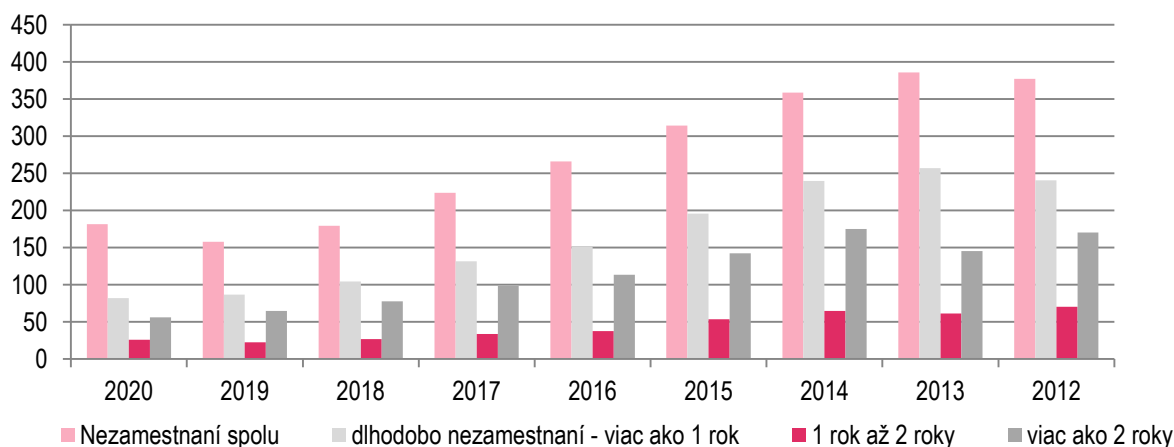
(medziročne o 5,0 tis. osôb, podiel o 10,0 p. b.). V ostatných kategóriách bol zaznamenaný nárast počtu nezamestnaných osôb, najvýraznejšie vzrástol počet nezamestnaných do 1 mesiaca (o 11,7 tis. na 26,6 tis. osôb).

Tabuľka 2.18 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2020 (priemer za rok)

Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestnaných (v %)	Index 2020/2019
Spolu	181,4	100,0	115,0
v tom:			
do 1 mesiaca	26,6	14,7	178,1
od 1 mesiaca do 3 mesiacov	22,8	12,6	157,4
od 3 mesiacov do 6 mesiacov	23,9	13,2	129,6
od 6 mesiacov do 1 roka	26,4	14,5	113,9
od 1 roka spolu, v tom:	81,7	45,0	94,2
od 1 do 2 rokov	25,7	14,1	116,1
viac ako 2 roky	56,0	30,9	86,7

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2020

Graf 2.20 Vývoj počtu nezamestnaných v SR spolu, z toho dlhodobo nezamestnaných (v tis. osobách)

Zdroj: ŠÚ SR, <http://datacube.statistics.sk>

2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce

Začiatok roka 2020 sa naďalej niesol v znamení pozitívneho vývoja na trhu práce a poklesu nezamestnanosti. Podľa štatistických údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (Ústredie PSVR) dosiahla v januári 2020 miera evidovanej nezamestnanosti (MEN) **4,98 %** a počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie (UoZ) bol na hodnote **137 087 osôb**. Tento priaznivý trend negatívne ovplyvnila pandémia ochorenia COVID-19, ktorej ekonomické dopady spôsobili rast nezamestnanosti. V decembri 2020 sa MEN vyšplhala na úroveň **7,57 %** a počet disponibilných UoZ bol **207 184 osôb**. V porovnaní so začiatkom toho istého roka ide o nárast v počte **70 097 UoZ**, t. j. **51,13 %**. Rovnako negatívny trend sme v priebehu roka 2020 zaznamenali v počte znevýhodnených UoZ v zmysle § 8 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o službách zamestnanosti). V decembri 2020 dosiahol počet znevýhodnených UoZ hodnotu **184 035 osôb**, čo predstavuje nárast oproti januáru 2020 o **47 706 osôb**, t. j. **34,99 %**. Nárast bol zaznamenaný vo všetkých kategóriách, najvýraznejšie sa prejavil v nasledujúcich: občan starší ako 50 rokov veku (nárast o 15 121 osôb, t. j. 30,39 %), občan vedený v evidencii UoZ najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov – dlhodobo nezamestnaný občan (nárast o 20 775 osôb, t. j. 35,27 %), občan, ktorý dosiahol vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie (nárast o 11 371 osôb, t. j. 20,65 %) a občan, ktorý najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemal pravidelne platené zamestnanie (nárast o 31 243, t. j. 31,52 %).

V snahe čo najviac zmierniť ekonomický dopad pandémie ochorenia COVID-19 na rast nezamestnanosti sa prijali nasledujúce legislatívne a nelegislatívne zmeny a opatrenia:

V priebehu roka 2020 bol viackrát novelizovaný zákon o službách zamestnanosti:

- **zákon č. 374/2019 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. januára 2020 a priniesol zmeny v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, upravil podmienky poskytovania príspevku na podporu udržania pracovných miest, umiestňovacieho príspevku integračnému podniku, vyrovnávacieho príspevku integračnému podniku a rozšíril vymedzenie projektov a programov, ktoré sa považujú za aktívne opatrenia na trhu práce (AOTP),
- **zákon č. 63/2020 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 27. marca 2020. Predmetnou novelou zákona sa ustanovilo, že za AOTP sa považujú aj projekty na podporu udržania pracovných miest vrátane pracovných miest, na ktorých sa vykonáva alebo prevádzkuje samostatná zárobková činnosť, a na podporu udržania zamestnancov v zamestnaní v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov, ktoré schvaľuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR alebo Ústredie PSVR po schválení podmienok vládou SR a realizuje Ústredie PSVR alebo úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (§ 54 ods. 1 písm. e), zároveň sa týmto zákonom ustanovil odklad pravidelných povinností (predloženia výkazov) do 30. júna 2020 a uľahčil sa prístup občanov k zaradeniu do evidencie UoZ (umožnilo sa podať žiadosť o zaradenie do evidencie aj elektronicky bez kvalifikovaného elektronického podpisu),
- **zákon č. 66/2020 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 4. apríla 2020. Predmetná novela umožnila preukázať splnenie podmienok na poskytnutie príspevku podľa § 54 ods. 1 písm. e) čestným vyhlásením žiadateľa a vytvorila sa fikcia splnenia podmienky zápisu v registri partnerov verejného sektora pre uľahčenie čerpania príspevku v rámci projektov podľa § 54 ods. 1 písm. e),
- **zákon č. 95/2020 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 25. apríla 2020. Novela upresnila § 70 ods. 9, t. j. preukázanie splnenia podmienok potrebných na poskytnutie príspevku v rámci § 54 ods. 1. písm. e),
- **zákon č. 127/2020 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 21. mája 2020. Upravilo sa znenie niektorých ustanovení zákona v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu, najmä sa umožnilo UoZ vykonávať pracovnú povinnosť podľa zákona o hospodárskej mobilizácii, a taktiež sa upravila platnosť potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenia na zamestnanie,
- **zákon č. 225/2019 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. júla 2020 a ktorý upravil rozsah požadovaných údajov v prílohe č. 1 písm. a) zákona o službách zamestnanosti,
- **zákon č. 198/2020 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 21. júla 2020 a upravil znenie § 68a ods. 1 písm. a) čím sa vypustila možnosť uloženia sankcie za porušenie povinnosti oznámiť voľné pracovné miesto podľa § 62 ods. 6,
- **zákon č. 264/2020 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 29. septembra 2020. Predmetná novela zaviedla prechodné ustanovenie § 72ap, ktorým sa upravuje splnenie podmienok podľa § 29 ods. 3 písm. b) a § 70 ods. 7 písm. a).

Národný projekt „Prvá pomoc“

Za účelom zmiernenia dopadov pandémie ochorenia COVID-19 na zamestnanosť obyvateľov SR sa začal realizovať národný projekt (NP) „Prvá pomoc“. Jeho cieľom je podpora udržania zamestnanosti v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie (MS), núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov. Cieľom NP Prvá pomoc je zmiernenie dopadov vyhlásenej MS alebo núdzového stavu v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 na zamestnanosť a trh práce na území SR, prostredníctvom finančnej podpory pre zamestnávateľov, resp. samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO), ktorí udržia pracovné miesta aj napriek povinnosti prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti na základe opatrenia Úradu verejného zdravotníctva (ÚVZ), alebo z dôvodu ochrany zdravia svojich zamestnancov, poklesu tržieb, alebo výpadku subdodávateľov. Podpora zamestnávateľov na udržanie pracovných miest a SZČO na udržanie prevádzkovania ich činnosti je rozdelená podľa jednotlivých oblastí a podľa vecného zamerania do štyroch opatrení podľa konkrétnych opatrení prijatých uznesením vlády SR a v súlade so Schémou štátnej pomoci podľa aktuálne platných podmienok. Intervencia NP Prvá pomoc zároveň prispieva k zmierneniu ekonomických dopadov na zamestnanosť.

V rámci NP Prvá pomoc sa realizovali nasledovné opatrenia:

- **Opatrenie č. 1:** Podpora zamestnávateľov, ktorí v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového alebo výnimočného stavu na základe opatrenia ÚVZ uzatvorili alebo zakázali prevádzky
 - príspevok na úhradu náhrady mzdy zamestnanca vo výške 80 % jeho priemerného zárobku, najviac vo výške 1 100,00 eur mesačne;
- **Opatrenie č. 2:** Podpora SZČO, ktoré v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového alebo výnimočného stavu na základe opatrenia ÚVZ uzatvorili alebo zakázali prevádzky alebo ktorým poklesli tržby
 - paušálny príspevok na náhradu straty príjmu zo zárobkovej činnosti pre SZČO nadväzne na pokles tržieb v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019, najviac vo výške 540 eur mesačne;
- **Opatrenie č. 3:** Podpora zamestnávateľov zasiahnutých MS.
 - príspevok na úhradu náhrady mzdy zamestnanca vo výške 80 % jeho priemerného zárobku, najviac vo výške 880,00 eur mesačne (3A) alebo
 - paušálny príspevok na úhradu časti mzdových nákladov na každého zamestnanca vo výške 80 % jeho hrubej mzdy, v závislosti od poklesu tržieb zamestnávateľa, najviac vo výške 540 eur mesačne (3B);
- **Opatrenie č. 4:** Podpora vybraných skupín fyzických osôb, ktoré v čase vyhlásenia MS nemajú žiaden iný príjem.
 - paušálny príspevok na náhradu straty príjmu zo zárobkovej činnosti vo výške 210 eur mesačne.

S platnosťou od 1. 10. 2020 sa v rámci NP „Prvá pomoc“ (NP sa premenoval na „Prvá pomoc+“) zlepšili podmienky podpory zamestnávateľov, zamestnancov a SZČO nasledovne:

- Zvýšila sa výška príspevkov v rámci jednotlivých opatrení:
 - Opatrenie č. 1 a č. 3A - zvýšenie príspevku z 80 % hrubej mzdy na 80 % celkovej ceny práce zamestnanca. V opatrení 3A sa zvýšila aj maximálna výška príspevku z 880 eur na 1100 eur;
 - Opatrenie č. 2 a č. 3B - zvýšenie príspevku v závislosti od poklesu tržieb na úroveň 270 eur až 810 eur, predtým 180 eur až 540 eur;
 - Opatrenie č. 4 - zvýšenie príspevku z 210 eur na 315 eur;
- O pomoc mohli požiadať zamestnávateľa a SZČO so začiatkom podnikania najneskôr k 2. 9. 2020, predtým najneskôr k 1. 2. 2020.
- Zamestnávateľa mohli požiadať o poskytnutie príspevku aj na zamestnancov, ktorí nastúpili do zamestnania najneskôr 2. 9. 2020, predtým najneskôr 1. 3. 2020.
- Pomoc sa poskytuje aj osobám, ktoré majú súbeh zárobkovej činnosti a pracovného pomeru (Opatrenia č. 2 a č. 4).

Oprávneným obdobím projektu je obdobie odo dňa uzatvorenia alebo zakázania niektorých prevádzok na základe opatrenia ÚVZ, a to od 13. 3. 2020 počas celého trvania MS a po jej skončení, najdlhšie však do 30. 6. 2021.¹⁸ Finančné prostriedky budú poskytnuté zo zdrojov ESF, úverových prostriedkov SURE a štátneho rozpočtu.

Tabuľka 2.19 Prehľad poskytnutej podpory v rámci NP Prvá pomoc za rok 2020 (k 1. 6. 2021)¹⁹

	Odoslané platby	Vyplatené príspevky v €	Podporené mesačné pracovné miesta
Opatrenie 1 (od 6. 4. 2020)	33 605	65 026 151,04	169 871
Opatrenie 2 (od 9. 4. 2020)	361 606	180 834 678,67	360 966
Opatrenie 3A (od 17. 4. 2020)	38 628	218 504 287,84	751 236
Opatrenie 3B (od 17. 4. 2020)	145 064	510 137 536,45	1 654 766
Opatrenie 4 (od 23. 4. 2020)	88 686	20 414 117,93	88 587
Spolu	667 589	994 916 771,93	3 025 426

Zdroj: MPSVR SR

¹⁸ Uznesením Vlády SR č. 319/2021 z 9. júna 2021 bola realizácia projektu predĺžená do konca roka 2021.

¹⁹ Podrobnejšie informácie o čerpaní Prvej pomoci sú dostupné v mesačne aktualizovaných komentároch dostupných na stránke Inštitútu sociálnej politiky https://institut.sociálnepolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html#fws_60cb324f2aee8

V roku 2020 MPSVR vypracovalo Konceptiu zavedenia režimu skrátenej práce „Kurzarbeit“ do slovenského právneho poriadku. Jej cieľom je zavedenie stáleho nástroja určeného na podporu udržania zamestnanosti počas krízových období, kedy zamestnávateľia musia obmedziť svoju činnosť. Konceptia predpokladá od 1. januára 2022 zavedenie stáleho nástroja skrátenej práce, ktorý nadviaže na súčasné opatrenie 3A z NP Prvá pomoc.²⁰

V súlade so zákonom o službách zamestnanosti sa aj v roku 2020 poskytovali UoZ nižšie uvedené AOTP:

Prostredníctvom NP „**Podpora zamestnanosti**“ sa zabezpečilo financovanie právne nárokových príspevkov AOTP - príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52), príspevok na dochádzku za prácou (§ 53), príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a) a príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53c). NP „**Podpora zdravotne postihnutých – 4**“ zabezpečil financovanie právne nárokových príspevkov v rámci AOTP pre občanov so zdravotným postihnutím podľa zákona o službách zamestnanosti. Konkrétne ide o príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59) a príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60). Prostredníctvom NP „**Podpora integračných podnikov**“ sa poskytujú vyrovnávacie príspevky podľa §53g a príspevky integračnému podniku podľa § 53f zákona o službách zamestnanosti, ktoré sú osobitným typom príspevkov pre podporu sociálneho podnikania. NP „**Pracuj, zmeň svoj život**“ sa taktiež zameriaval na podporu UoZ a bol rozčlenený do 3 aktivít: 1. *Podpora SZČO* – poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvorenia pracovného miesta prostredníctvom samozamestnania. 2. *Podpora zamestnávania UoZ prostredníctvom poskytovateľov sociálnych služieb* – poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý je registrovaným poskytovateľom sociálnych služieb a prijme do pracovného pomeru UoZ. 3. *Podpora zamestnávania UoZ* – poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ.

UoZ mohli taktiež v súlade s AOTP zákona o službách zamestnanosti využiť informačné a poradenské služby (§ 42), odborné poradenské služby (§ 43), vzdelávanie a prípravu pre trh práce UoZ (§ 46), príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51), príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a), a pod. Prostredníctvom projektov (§ 54) sa realizovali: poskytnutie príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť, mentorované zapracovanie a prax pre mladých UoZ do 29 rokov, podpora UoZ prostredníctvom rekvalifikácie alebo posilnením kľúčových kompetencií a podpora zamestnávania UoZ v odvetví poľnohospodárstva.

AOTP na podporu zamestnateľnosti a zvyšovanie zamestnanosti a ich uplatňovanie v roku 2020

Podľa zákona o službách zamestnanosti boli v roku 2020 uchádzačom o zamestnanie (UoZ), záujemcom o zamestnanie (ZoZ), zamestnancom za účelom ich umiestnenia a udržania sa na trhu práce a zamestnávateľom k dispozícii tieto AOTP:

a) podpora zvyšovania zamestnateľnosti UoZ a ZoZ

- informačné a poradenské služby (§ 42)
- odborné poradenské služby (§ 43)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)
- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

b) podpora zamestnanosti, vytvárania a udržania pracovných miest

- sprostredkovanie zamestnania (§ 32)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)
- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)
- príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)
- príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a)
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)
- príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a)

²⁰ Bližšie informácie o koncepcii sú dostupné v legislatívnom procese č. LP/2020/333 na <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2020/333>

- príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)
- príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53c)
- príspevok na vytvorené nové pracovné miesta (§ 53d)
- finančná pomoc na podporu udržania zamestnanosti v malých podnikoch alebo stredných podnikoch (§ 53e)
- umiestňovací príspevok integračnému podniku (§ 53f)
- vyrovnávacie príspevky integračnému podniku (§ 53g)
- projekty a programy (§ 54)
- príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)
- príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60).

Väčšina AOTP sa realizovala prostredníctvom národných projektov financovaných zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancovaných zo štátneho rozpočtu SR.

V súvislosti s opatreniami proti šíreniu COVID-19 vydal v apríli 2020 minister práce, sociálnych vecí a rodiny pokyn, ktorým bolo pozastavené uzatváranie nových dohôd na príspevky AOTP, na ktorých poskytnutie nie je právny nárok, vrátane národných projektov, čo významnou mierou ovplyvnilo poskytovanie príspevkov AOTP. Predmetné nariadenie je doposiaľ v platnosti. Prioritou sa stala podpora v rámci projektu Prvá pomoc, zameraného na finančnú kompenzáciu uzatvorenia prevádzok a živností v dôsledku COVID-19.

V roku 2020 bolo podporených celkovo **3 417 833 UoZ, ZoZ, resp. zamestnancov/pracovných miest** v celkovej sume finančných prostriedkov vo výške viac ako **1 mld. eur**. Prehľad o uplatňovaní jednotlivých AOTP v roku 2020 je uvedený podrobnejšie v prílohe ku kapitole 2 – Prehľad realizácie AOTP, ako aj v tabuľke 8.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v roku 2020 v oblasti miezd a pracovných podmienok

Zákon č. 283/2002 Zb. o cestovných náhradách

V súvislosti s prijímaním opatrení na riešenie následkov pandémie koronavírusu sa v oblasti cestovných náhrad prijalo pre zamestnávateľov opatrenie na zmiernenie jej dopadov, ktoré spočíva v tom, že do 31. decembra 2021 sa **nebude uplatňovať** mechanizmus zvyšovania súm stravného pri tuzemských pracovných cestách a súm základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách.

Uvedené opatrenie bolo zrealizované zákonom č. 127/2020 Z. z., ktorým sa novelizoval § 8 zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách, ktorý upravuje mechanizmus zvyšovania súm stravného pre jednotlivé časové pásma a súm základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách.

V roku 2020 v oblasti cestovných náhrad naďalej platili tieto opatrenia:

Opatrenie MPSVR SR č. 143/2019 Z. z. o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách

Suma základnej náhrady za použitie cestného motorového vozidla je pre:

- jednotopové vozidlá a trojkolky **0,053 eura**,
- osobné cestné motorové vozidlá **0,193 eura**.

Opatrenie MPSVR SR č. 176/2019 Z. z. o sumách stravného

Suma stravného pre jednotlivé časové pásma je pre:

- časové pásmo 5 hodín až 12 hodín trvania pracovnej cesty **5,10 eura**,
- časové pásmo nad 12 hodín až 18 hodín trvania pracovnej cesty **7,60 eura**,
- časové pásmo nad 18 hodín trvania pracovnej cesty **11,60 eura**.

Nezvyšovanie sumy stravného pre časové pásmo 5 – 12 h má vplyv aj na aplikáciu § 152 ods. 3 a 4 Zákonníka práce v tom, že:

- **maximálna výška** príspevku zamestnávateľa na stravovanie zostala v sume **2,81 eura** na jedno teplé hlavné jedlo, vrátane nápoja,
- **minimálna hodnota** stravovacej poukážky zostala v sume **3,83 eura**, za ktorú si má zamestnanec zakúpiť jedno hlavné jedlo, vrátane nápoja.

Minimálna mzda

Vláda SR v súlade so zákonom č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov **s účinnosťou od 1. januára 2020** schválila nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 324/2019 Z. z., ktorým sa ustanovovala suma minimálnej mzdy na rok 2020. Predmetným nariadením bola ustanovená **minimálna mzda** v sume

- **580 eur mesačne** a
- **3,333 eura za odpracovanú hodinu**.

Medziročné zvýšenie oproti sume minimálnej mzdy 520 eur, platnej v roku 2019, predstavovalo 11,54 %.

Zákom č. 375/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, došlo **s účinnosťou od 1. januára 2020** k zmene postupu určovania minimálnej mzdy na príslušný kalendárny rok. Predmetná novela ponechala zástupcom zamestnávateľov a zástupcom zamestnancov autonómiu, pokiaľ ide o rokovanie a dohodu o sume mesačnej minimálnej mzdy na nasledujúci kalendárny rok. Pokiaľ k dohode zástupcov zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov dôjde do 15. júla alebo na rokovaní Hospodárskej a sociálnej rady SR do 31. augusta, mesačná minimálna mzda na nasledujúci kalendárny rok je určená ich dohodou. Ak k takejto dohode zástupcov zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov nedôjde, použije sa vzorec

ustanovený zákonom. Jeho základom je priemerná mesačná nominálna mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnená Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, na ktorý sa určuje suma mesačnej minimálnej mzdy. Mesačná minimálna mzda sa určí ako zákonom ustanovené percento tejto sumy. Suma minimálna mzda pre rok 2020 ešte bola určená podľa predchádzajúcej právnej úpravy a predmetný postup sa prvýkrát použil pri určovaní sumy minimálnej mzdy na rok 2021.

Zákonník práce

Novelou č. 319/2019 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2020 bol do Zákonníka práce zakomponovaný **príspevok na športovú činnosť dieťaťa**. Cieľom tejto novely bola podpora športu detí a mládeže formou dobrovoľného príspevku zamestnávateľa na pomernej úhrade výdavkov, ktoré jeho zamestnanec vynakladá na pravidelnú športovú činnosť svojho dieťaťa. Touto formou podpory športu detí a mládeže sa dosahuje viacero pozitívnych výsledkov, ako zvýšenie počtu pravidelne športujúcich detí a ekonomicky aktívnych rodičov, ktorí vedú svoje deti k športu pod vedením odborne spôsobilého športového odborníka pôsobiaceho v športovej organizácii zapísanej v registri právnických osôb v športe (podľa osobitného predpisu). Tieto deti predstavujú aj dosiaľ neobjavené športové talenty, ktoré by mohli v budúcnosti reprezentovať našu republiku. Športom sa u detí zároveň vytvárajú návyky k pohybu a zdravému životnému štýlu. Ako benefit možno spomenúť prevenciu proti obezite, zbavenie sa stresu, trávenie voľného času v kolektíve a pod.

Zamestnávateľ môže na dobrovoľnej báze poskytnúť svojmu zamestnancovi, ktorého pracovný pomer u zamestnávateľa trvá nepretržite najmenej 24 mesiacov, príspevok v sume 55 % oprávnených výdavkov, najviac zo sumy 500 eur, teda najviac v sume 275 eur v kalendárnom roku a v úhrne na všetky deti zamestnanca. Ako motivácia pre poskytnutie tohto príspevku zamestnávateľom je jeho oslobodenie od platenia daní a odvodov zamestnancom a aj zamestnávateľom. Zamestnanec môže zamestnávateľa požiadať o tento príspevok na dieťa mladšie ako 18 rokov a musí mať trvalý pobyt alebo obdobný pobyt na území Slovenskej republiky a musí byť po dobu najmenej 6 mesiacov pred podaním žiadosti o tento príspevok osobou s príslušnosťou k športovej organizácii podľa osobitného predpisu.

Zákonník práce určuje základnú výmeru dovolenky zamestnanca najmenej štyri týždne a súčasne určuje u zamestnanca, ktorý do konca príslušného kalendárneho roka dovŕši najmenej 33 rokov veku základnú výmeru dovolenky na najmenej päť týždňov. **Novelou č. 380/2019 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2020** bola navýšená dĺžka základnej výmery dovolenky na päť týždňov aj pre zamestnancov, ktorí dosiaľ nedovŕšili 33 rokov veku, **ale trvalo sa starajú o dieťa**. Táto novela má pozitívny vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, na výchovu detí a cestovný ruch už len tým, že sa zvyšuje množstvo času pre rodičov a pre deti na realizáciu rodinného života.

Zákom č. 63/2020 Z. z., ktorým bol zmenený a doplnený zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menili a doplnili niektoré zákony **s účinnosťou od 27. marca 2020** sa reagovalo na aktuálnu situáciu týkajúcu sa šírenia ochorenia COVID-19. Touto právnou úpravou sa zlepšila finančná situácia poberateľov nemocenského a ošetrovného a čiastočne sa zmiernili negatívne finančné dopady na zamestnávateľov. **V tejto súvislosti bol novelizovaný aj Zákonník práce**, kde boli pojmomologicky zosúladené definície prekážok v práci a podmienok nároku na ošetrovné.

Novelou č. 66/2020 Z. z., ktorou bol doplnený Zákonník práce a ktorým sa doplnili niektoré zákony **s účinnosťou od 4. apríla 2020** Slovenská republika reagovala na rozšírenie pandémie COVID-19 na jej území Slovenskej republiky vyhlásením mimoriadnej situácie, resp. núdzového stavu. Negatívnymi dopadmi tejto situácie boli priamo ovplyvnení zamestnanci, zamestnávatelia, ako aj zamestnávatelia a osoby, ktoré stratili zamestnanie a nemohli si vzhľadom na špecifickú situáciu na trhu práce nájsť prácu. Túto zložitú situáciu bolo potrebné riešiť aj v oblasti pracovnoprávných vzťahov v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19. V záujme udržania pracovných miest, možnosti flexibilnejšieho reagovania zamestnávateľa na dynamické zmeny, ktoré ovplyvňujú organizáciu práce a s cieľom ochrany zamestnancov boli schválené niektoré úpravy v oblasti pracovného času (pokiaľ ide o organizáciu pracovného času), dovolenky (pokiaľ ide o jej čerpanie) a prekážok v práci (pokiaľ ide o náhradu mzdy pri prekážke v práci na strane zamestnávateľa a pokiaľ ide o ochranu zamestnancov, ktorí majú prekážku v práci na svojej strane). V oblasti pracovnoprávných vzťahov bolo teda cieľom novely ustanoviť prednostné použitie ustanovení Zákonníka práce pred príslušnými ustanoveniami prvej až desiatej časti Zákonníka

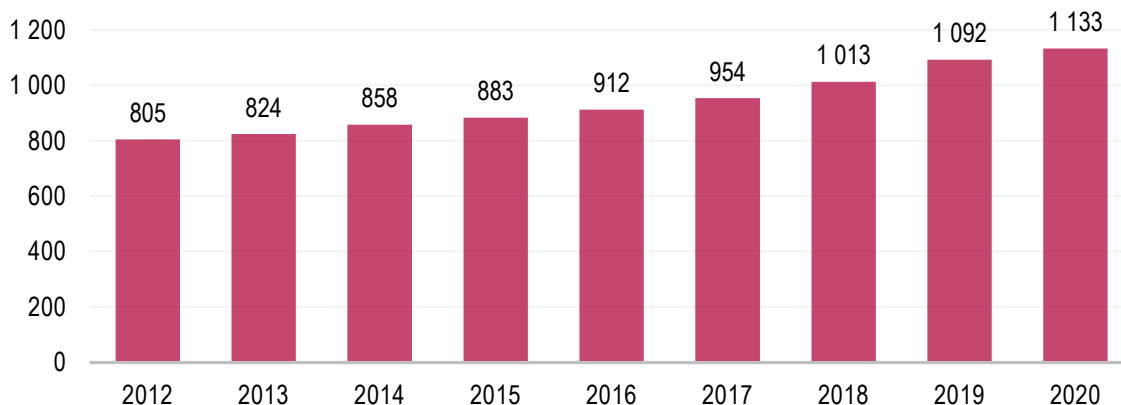
práce počas situácie, ak je vyhlásená mimoriadna situácia podľa zákona o civilnej ochrane obyvateľstva alebo núdzový stav, výnimočný stav podľa ústavného zákona o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

Novelou Zákonníka práce, zákonom č. 157/2020 Z. z. s účinnosťou od 17. júna 2020 sa novým prechodným ustanovením reagovalo na udržanie pracovných miest a predchádzaniu nárastu nezamestnanosti *v dôsledku krízy spôsobenej šírením ochorenia COVID-19*. Cieľom novely je na prechodnú dobu umožniť predĺženie alebo opätovné dohodnutie pracovného pomeru na dobu určitú aj nad rámec už existujúcej právnej úpravy v Zákonníku práce.

2.2.1 Mzdy

V roku 2020 dosiahla **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR²¹ podľa údajov ŠÚ SR hodnotu **1 133 eur**, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 41 eur pri medziročnom raste o 3,8 %.

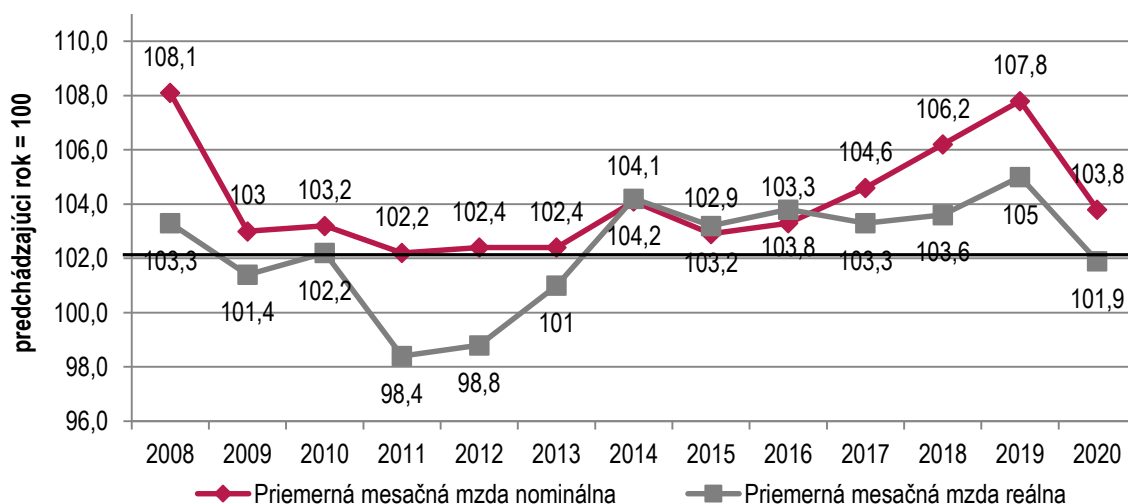
Graf 2.21 Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR v eurách

Zdroj: ŠÚ SR, <http://datacube.statistics.sk>

Priemerná reálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2020 sa medziročne zvýšila o 1,9 %. V porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa dynamika rastu miezd spomalila, rast nominálnej mzdy sa spomalil o 4 p. b. a rast reálnej mzdy o 3,1 p. b. Rozhodujúci vplyv na spomalenie rastu nominálnej aj reálnej mzdy v hospodárstve SR v roku 2020 mal ich pokles v 2. štvrťroku 2020.

Graf 2.22 Vývoj priemernej mesačnej mzdy od roku 2008 (v %)

Zdroj: ŠÚ SR, <http://datacube.statistics.sk>

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2020 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď sa **v jednotlivých krajoch** priemerná nominálna mesačná mzda pohybovala v rozpätí od 889 eur (Prešovský kraj) do 1 412 eur (Bratislavský kraj) s rozdielom 523 eur (v roku 2019 to bolo 515 eur). Vyššia

²¹ Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd; indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

ako v priemere za celé hospodárstvo SR bola priemerná nominálna mesačná mzda len v Bratislavskom kraji, v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Vo všetkých krajoch úroveň priemernej nominálnej mzdy zamestnancov presiahla úroveň roku 2019, najvýraznejšie vzrástla v Prešovskom (o 5,3 %), Banskobystrickom (4,8 %) a Nitrianskom kraji (o 4,2 %).

Tabuľka 2.20 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa krajov

	2020 (v €)	Index 2020/2019	Prírastok/ úbytok (v €)	Úroveň oproti SR (v €)	Úroveň oproti SR (v %)
SR spolu	1 133	103,8	41	0	100,0
v tom:					
Bratislavský kraj	1 412	103,9	53	279	124,6
Trnavský kraj	1 058	103,2	33	-75	93,4
Trenčiansky kraj	1 042	102,7	27	-91	92,0
Nitriansky kraj	947	104,2	38	-186	83,6
Žilinský kraj	1 007	102,7	26	-126	88,9
Banskobystrický kraj	988	104,8	45	-145	87,2
Prešovský kraj	889	105,3	45	-244	78,5
Košický kraj	1 026	102,3	23	-107	90,6

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR 4. štvrťrok 2019, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2020

Podľa odvetví najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu dosiahli zamestnanci vo finančných a poisťovacích činnostiach (1 969 eur) a informáciách a komunikácii (1 967 eur), naopak najnižšiu mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách (613 eur). V porovnaní s rokom 2019 sa priemerná nominálna mesačná mzda zvýšila vo väčšine odvetví, relatívne najrýchlejšie rástla v zdravotníctve a sociálnej pomoci (o 8,7 %), verejnej správe a obrane (o 8,5 %) a vzdelávaní (o 8,2 %). K spomaleniu rastu priemernej nominálnej mesačnej mzdy v hospodárstve SR za rok 2020 prispeli všetky odvetvia súkromného aj verejného sektora, relatívne najsilnejší vplyv mal pokles priemernej nominálnej mesačnej mzdy v ubytovacích a stravovacích službách (o 6,8 %) a administratívnych službách (o 1,2 %). Výrazne sa spomalilo aj tempo rastu priemernej nominálnej mzdy v umení, zábave a rekreácii (o 11,5 p. b., z 12,6 % v roku 2019 na 1,1 % v roku 2020).

Tabuľka 2.21 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2019 a 2020 podľa odvetví

Ekonomické činnosti (SK NACE rev. 2)	2019		2020	
	priemerná výška v €	index 2019/2018	priemerná výška v €	index 2020/2019
APoľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	824	106,5	872	105,8
B,C,D,E Priemysel spolu	1 171	104,6	1 188	101,5
B Ťažba a dobývanie	1 240	106,3	1 267	102,2
C Priemyselná výroba	1 153	104,5	1 165	101,0
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1 836	105,0	1 927	105,0
E Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	1 056	106,8	1 093	103,5
F Stavebníctvo	746	104,6	760	101,9
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1 002	107,4	1 029	102,7
H Doprava a skladovanie	1 072	106,8	1 084	101,1
I Ubytovacie a stravovacie služby	658	110,6	613	93,2
J Informácie a komunikácia	1 922	103,9	1 967	102,3
K Finančné a poisťovacie činnosti	1 941	104,5	1 969	101,4
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	1 004	104,3	1 025	102,1
M Odborné, vedecké a technické činnosti	1 210	107,9	1 281	105,9
N Administratívne a podporné služby	948	105,3	937	98,8
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1 523	116,2	1 653	108,5
P Vzdelávanie	1 034	112,4	1 119	108,2
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 128	111,4	1 226	108,7
R Umenie, zábava a rekreácia	909	112,6	919	101,1
S Ostatné činnosti	720	107,1	727	101,0
Hospodárstvo spolu	1 092	107,8	1 133	103,8

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2019, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2020

Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch s počtom zamestnancov 1 000 a viac. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu vyššiu ako celoslovenský priemer dosiahli v kategórii veľkých podnikov aj podniky s 500 - 999 zamestnancami a s 250 - 499 zamestnancami a stredné podniky s 50 - 249 zamestnancami. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci u živnostníkov. Oproti roku 2019 priemerná nominálna mzda stúpala takmer vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov, najvýraznejšie vo veľkých podnikoch s 1 000 a viac zamestnancami (o 6,1 %), klesla len u živnostníkov o 1,4 %.

Tabuľka 2.22 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa veľkosti podnikov

Počet zamestnancov	2019 (v €)	Indexy 2019/2018		2020 (v €)	Indexy 2020/2019	
		nominálna mzda	reálna mzda		nominálna mzda	reálna mzda
0 – 19	778	105,7	102,9	783	100,6	98,7
20 – 49	1 062	107,9	105,1	1 116	105,1	103,1
50 – 249	1 196	108,8	105,9	1 244	104,0	102,1
250 – 499	1 300	109,9	107,0	1 325	101,9	100,0
500 – 999	1 335	107,5	104,7	1 385	103,7	101,8
1 000 a viac	1 473	109,3	106,4	1 563	106,1	104,1
Živnostníci (odhad) ¹	662	104,3	101,6	653	98,6	96,8
Spolu	1 092	107,8	105,0	1 133	103,8	101,9

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2019, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2020; ¹) mzda zamestnancov u živnostníkov

2.2.2 Úplné náklady práce

Podľa údajov ŠÚ SR²² (údaje sú v čase spracovania správy dostupné za rok 2019) sa vývoj slovenskej ekonomiky prejavil v akcelerácii nákladov práce, ktoré medziročne vzrástli o 6,5 %, t. j. na 20 419 eur na zamestnanca.

Z celkových nákladov práce tvoril v roku 2019 súhrn **priamych nákladov** 72,82 % a **nepriamych nákladov** 27,27 %, od ktorých sa odpočítavajú **subvencie** prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií.

Tabuľka 2.23 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v eurách)

Druh nákladov	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Náklady práce spolu z toho náklady:	14 554	15 018	15 721	16 121	16 867	17 909	19 172	20 419
– priame	10 633	10 902	11 438	11 764	12 301	13 001	13 943	14 868
– nepriame	3 936	4 132	4 305	4 375	4 578	4 927	5 246	5 568

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2019 zamestnávateľ vynaložil na svojho zamestnanca v priemere 1 702 eur za mesiac, čo bolo o 104 eur viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Medziročné tempo rastu priemerných mesačných nákladov práce v roku 2019 v porovnaní s rokom 2018 sa znížilo o 0,6 p. b..

Priame náklady na zamestnanca vzrástli v roku 2019 o 6,6 % na úroveň 1 239 eur a v porovnaní s rokom 2018 sa ich vývoj spomalil o 0,6 p. b.. V skupine priamych nákladových položiek vzrástli mzdy o 6,5 %, z toho základné (tarifné) mzdy a platy o 7,7 % a prémie a odmeny o 0,5 %. Z 1 076 eur vyplatených na mzdy pripadlo na základnú (tarifnú) mzdu a plat za prácu 833 eur, na prémie a odmeny 135 eur a 66 eur na príplatky a doplatky, mzdové zvýhodnenia (nárast o 4,9 %). Náhrady za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska zostali na úrovni minulého roka (3 eur), náhrady mzdy vzrástli o 7 % na 152 eur a peňažné plnenia zo zisku po zdanení vzrástli o 26,8 %.

V roku 2019 dosiahli **nepriame náklady** práce úroveň 464 eur. V porovnaní s dosiahnutou úrovňou v roku 2018 došlo k spomaleniu ich vývoja o 0,4 p. b.. Povinné príspevky na sociálne poistenie sa zvýšili o 6,6 % na úroveň 426 eur, nepovinné príspevky na sociálne poistenie vzrástli o 6,7 % na 9 eur. Z ďalších nepriamych nákladových zložiek sociálne sa zvýšili o 4,2 %, z toho príspevky na stravovanie zostali na úrovni predchádzajúceho roka (7 eur) a ostatné príspevky do sociálneho fondu vzrástli o 8,8 %. Sociálne dávky poskytované zamestnávateľmi vzrástli o 1,1 %, z toho náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti vzrástli o 5,6 % a náklady na odstupné poklesli o 6,9 %. Náklady na školenie zamestnancov zaznamenali pokles o 4,3 %. Ostatné nepriame náklady práce sa znížili o 17,6 %, z toho náklady na nábor zamestnancov poklesli o 4,3 %.

²² ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, Úplné náklady práce v SR v roku 2019 (november 2020)

Tabuľka 2.24 Štruktúra mesačných nákladov práce v SR za rok 2019

Položky nákladov práce	Štruktúra v %	€	Index 2019/2018
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	100,00	1 702	106,5
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	72,80	1 239	106,6
1. Mzdy	63,22	1 076	106,5
2. Náhrady mzdy	8,93	152	107,0
3. Platby do programu sporenia	0,00	0	---
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť (mimo pracoviska)	0,18	3	100,0
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	0,35	6	120,0
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	0,12	2	100,0
7. Odmeny učňom	0,00	0	---
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	27,26	464	106,2
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	25,03	426	106,5
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	0,53	9	112,5
10. Sociálne dávky	0,65	11	100,0
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0,00	0	---
12. Sociálne výhody	0,71	12	100,0
13. Náklady na školenie zamestnancov	0,18	3	100,0
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0,00	0	0,0
15. Ostatné nepriame náklady práce	0,12	2	66,7
16. SUBVENCIE	-0,06	-1	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Aj v roku 2019 pokračoval dlhodobý trend rastúcej diferenciacie v nákladoch práce medzi ekonomickými činnosťami. Najvyšší medziročný rast nákladov práce bol v nasledujúcich ekonomických činnostiach: v ostatných činnostiach (o 12,9 %), vo verejnej správe, obrane a povinnom sociálnom zabezpečení (o 12,8 %), vo vzdelávaní (o 12,6 %), v umení, zábave a rekreácii (o 12 %), v ubytovacích a stravovacích službách (o 11,2 %), v administratívnych a podporných službách (o 10,2 %), v zdravotníctve, sociálnej pomoci (o 9,7 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles nákladov práce nenastal v žiadnej ekonomickej činnosti. Z hľadiska dynamiky vývoja mesačných nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil vo vzdelávaní, v ubytovacích a stravovacích službách, vo verejnej správe, obrane a povinnom sociálnom zabezpečení, v ostatných činnostiach, v administratívnych a podporných službách, v zdravotníctve, sociálnej pomoci, v umení, zábave a rekreácii, v dodávke elektriny, plynu, pary, v činnostiach v oblasti nehnuteľností a v odborných, vedeckých a technických činnostiach. V ostatných ekonomických činnostiach nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce, pričom najvyššie spomalenie nastalo vo veľkoobchode a maloobchode (o 3,7 p. b.), v priemyselnej výrobe (o 3,6 p. b.), v ťažbe a dobývaní (o 3,5 p. b.), v informáciách a komunikácii (o 3,4 p. b.). Nadpriemerné výdavky na pracovnú silu vynakladala viac ako tretina ekonomických činností. Dominovala ekonomická činnosť informácie a komunikácia (2 953 eur), ktorá prevýšila priemernú úroveň v SR o 73,5 %. Ďalej nasledovala ekonomická činnosť finančné poisťovacie činnosti (2 914 eur), dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (2 630 eur), odborné, vedecké a technické činnosti (2 145 eur), ťažba a dobývanie (1 819 eur), verejná správa, povinné sociálne zabezpečenie (1 772 eur), zdravotníctvo a sociálna pomoc (1 729 eur), priemyselná výroba (1 714 eur). Ostatné ekonomické činnosti dosahovali podpriemerné hodnoty. Najnižšie finančné prostriedky na vlastného zamestnanca boli vynaložené v ubytovacích a stravovacích službách (1 068 eur), ďalej v ostatných činnostiach (1 188 eur), v administratívnych a podporných službách (1 286 eur), v pôdohospodárstve (1 378 eur) a v umení, zábave a rekreácii (1 444 eur). Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 9.

Z hľadiska veľkostí organizácií najviac prostriedkov na zamestnanca vynaložili subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (2 025 eur). Nadpriemernú úroveň dosiahli aj organizácie s 500 – 999 zamestnancami (1 893 eur), organizácie s 250 – 499 zamestnancami (1 825 eur) a organizácie s 100 – 249 zamestnancami (1 796 eur).

Najnižšie výdavky na prácu boli v malých podnikoch s 10 – 19 zamestnancami (1 462 eur) a v organizáciách, ktoré zamestnávajú 1 – 9 osôb (1 468 eur).

Regionálna diferenciácia v nákladoch práce medziročne vzrástla o 4,6 %. Mesačné náklady práce sa v jednotlivých regiónoch pohybovali v intervale od 1 346 eur (v Prešovskom kraji) do 2 134 eur (v Bratislavskom kraji), pričom nadpriemernú úroveň dosiahol len Bratislavský kraj. V porovnaní s rokom 2018 vzrástli mesačné náklady práce vo všetkých regiónoch. Z pohľadu dynamiky nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil v Prešovskom, Bratislavskom a v Trenčianskom kraji. V ostatných krajoch nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce.

Tabuľka 2.25 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2019 podľa krajov (v eurách)

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	2 134	1 607	1 599	1 517	1 576	1 474	1 346	1 554
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	1 555	1 167	1 167	1 106	1 147	1 071	980	1 128
1. Mzdy	1 359	1 012	1 009	965	978	939	845	972
2. Náhrady mzdy	181	145	149	137	146	127	127	147
3. Platby do programu sporenia	1	0	0	0	0	0	0	0
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	4	2	2	2	3	3	3	4
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	5	7	5	1	18	2	4	4
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	6	1	2	1	1	1	1	1
7. Odmeny učňom	0	0	0	0	0	0	0	0
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	583	440	433	410	430	403	366	426
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	529	405	402	382	396	372	340	390
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	12	8	6	6	9	8	6	9
10. Sociálne dávky	15	11	11	10	11	11	8	9
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	-	-	-	-	-	0	0	-
12. Sociálne výhody	17	11	10	9	10	10	8	12
13. Náklady na školenie zamestnancov	6	3	2	2	2	2	1	3
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Ostatné nepriame náklady práce	3	2	2	1	2	1	1	2
16. SUBVENCIE	- 4	- 0	- 1	- 0	- 0	- 1	- 0	- 0

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

2.2.3 Kolektívne vyjednávanie

Podľa zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“) v roku 2020 došlo k rozširovaniu záväznosti kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS“) na ďalších zamestnávateľov.

V zákone o kolektívnom vyjednávaní platil v roku 2020 mechanizmus reprezentatívnej KZVS. Pri splnení zákonom presne definovaných podmienok MPSVR SR zverejnilo oznam v Zbierke zákonov SR v tom zmysle, že KZVS je reprezentatívna a vzťahuje sa na ďalších zamestnávateľov v odvetví (divízia) alebo v časti odvetvia (skupina). Určenie okruhu zamestnávateľov, pre ktorých je už záväzná táto reprezentatívna KZVS, je dané priamo zákonom o kolektívnom vyjednávaní.

V roku 2020 boli MPSVR SR doručené štyri oznámenia o reprezentatívnej KZVS vrátane ich dodatku. Okrem toho bola v roku 2020 platná a účinná aj reprezentatívna KZVS v odvetví dopravy.

- **KZVS uzatvorená 20. mája 2019** medzi Zväzom autobusovej dopravy zastupujúcim zamestnávateľské organizácie v hromadnej verejnej cestnej doprave a Odborovým zväzom KOVO zastupujúcim zamestnancov vo verejnej cestnej doprave, s účinnosťou od 1. mája 2019 do 31. decembra 2021, je reprezentatívna KZVS v odvetví označenom na úrovni skupiny 49.3 – ostatná osobná pozemná doprava. Táto reprezentatívna KZVS je záväzná pre ostatných zamestnancov a ich zamestnávateľov v odvetví označenom na úrovni skupiny 49.3 – ostatná osobná pozemná doprava.
- **KZVS uzatvorená 29. februára 2012** medzi Zväzom stavebných podnikateľov Slovenska a Integrovaným odborovým zväzom v znení Dodatku č. 1 z 19. februára 2013, Dodatku č. 2 z 21. februára 2014, Dodatku č. 3 z 24. marca 2015, Dodatku č. 4 z 29. marca 2016, Dodatku č. 5 z 28. augusta 2017, Dodatku č. 6 z 19. apríla 2018, Dodatku č. 7 z 28. marca 2019 a Dodatku č. 8 z 31. marca 2020 s účinnosťou od 1. marca 2012 do 31. decembra 2021, je reprezentatívna v odvetví označenom na úrovni divízií 41 – výstavba budov, 42 – inžinierske stavby a 43 – špecializované stavebné práce. Táto reprezentatívna KZVS v znení Dodatkov č. 1 až 8 je záväzná pre ostatných zamestnancov a ich zamestnávateľov v odvetví označenom na úrovni divízií 41 – výstavba budov, 42 – inžinierske stavby a 43 – špecializované stavebné práce.
- **KZVS na roky 2018 – 2022 uzatvorená 31. mája 2018**, v znení Dodatku č. 1 s účinnosťou od 1. mája 2019 a v znení Dodatku č. 2 s účinnosťou od 1. mája 2020 medzi Odborovým zväzom KOVO a Zväzom elektrotechnického priemyslu Slovenskej republiky je reprezentatívna v odvetví označenom na úrovni skupín 27.1 – výroba elektrických motorov, generátorov, transformátorov a elektrických distribučných a kontrolných zariadení, 27.3 – výroba drôtov a elektroinštalčných zariadení a 27.4 – výroba elektrických svietidiel. Táto reprezentatívna KZVS v znení Dodatku č. 1 a Dodatku č. 2 je záväzná pre ostatných zamestnancov a ich zamestnávateľov v odvetví označenom na úrovni skupín 27.1 – výroba elektrických motorov, generátorov, transformátorov a elektrických distribučných a kontrolných zariadení, 27.3 – výroba drôtov a elektroinštalčných zariadení a 27.4 – výroba elektrických svietidiel.
- **KZVS uzatvorená 1. apríla 2018** medzi Odborovým zväzom KOVO, Nezávislými kresťanskými odbormi Slovenska a Zväzom hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie Slovenskej republiky v znení Dodatku č. 1 s účinnosťou od 1. februára 2019 a Dodatku č. 2 s účinnosťou od 1. apríla 2020 do 31. marca 2021, je reprezentatívna v odvetví označenom na úrovni skupín 23.5 – výroba cementu, vápna a sadry, 24.1 – výroba surového železa a ocele a ferozliatin, 24.4 – výroba drahých a ostatných neželezných kovov, 33.1 – oprava kovových konštrukcií, strojov a prístrojov a 82.9 – pomocné obchodné činnosti i. n. Táto reprezentatívna KZVS v znení Dodatku č. 1 a Dodatku č. 2 je záväzná pre ostatných zamestnancov a ich zamestnávateľov v odvetví označenom na úrovni skupín 23.5 – výroba cementu, vápna a sadry, 24.1 – výroba surového železa a ocele a ferozliatin, 24.4 – výroba drahých a ostatných neželezných kovov, 33.1 – oprava kovových konštrukcií, strojov a prístrojov a 82.9 – pomocné obchodné činnosti i. n.
- **KZVS na roky 2019 – 2022 uzatvorená 2. mája 2019** medzi Odborovým zväzom KOVO a Zväzom sklárskeho priemyslu Slovenskej republiky s účinnosťou od 1. mája 2019 do 30. apríla 2022, v znení Dodatku č. 1 s účinnosťou od 1. marca 2020, je reprezentatívna v odvetví označenom na úrovni skupín 23.1 – výroba skla a výrobkov zo skla a 23.9 – výroba brúsnych výrobkov a nekovových minerálnych výrobkov i. n. Táto reprezentatívna kolektívna zmluva vyššieho stupňa v znení Dodatku č. 1 je záväzná pre ostatných zamestnancov a ich zamestnávateľov v odvetví označenom na úrovni skupín 23.1 – výroba skla a výrobkov zo skla a 23.9 – výroba brúsnych výrobkov a nekovových minerálnych výrobkov i. n.

V roku 2020 bolo na MPSVR SR uložených spolu 22 KZVS a dodatkov, z toho 11 KZVS a 11 dodatkov ku KZVS; 18 KZVS v súkromnom sektore a 3 KZVS vo verejnom sektore (verejná a štátna služba). Všetkých 11 dodatkov ku KZVS bolo uzatvorených v súkromnom sektore.

Celkovo došlo k poklesu počtu uzatvorených KZVS a dodatkov ku KZVS, čo možno odôvodniť uzatvorením KZVS na dlhšie obdobie, a preto v mnohých odvetviach nebolo potrebné uzatvárať KZVS, ako aj ekonomickými podmienkami zamestnávateľov, ktoré spôsobila pandemická kríza.

MPSVR SR evidovalo v roku 2020 celkovo 26 sporov, z toho 22 sporov o uzavretie kolektívnych zmlúv alebo dodatkov ku kolektívnym zmluvám bolo riešených pred sprostredkovateľom, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom o dva spory menej. 15 sporov bolo riešených pred sprostredkovateľom o uzatvorenie kolektívnej zmluvy a päť sporov bolo o uzatvorenie dodatkov ku kolektívnej zmluve, dva spory boli o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy. Štyri spory boli riešené v konaní pred rozhodcom, z toho tri spory boli riešené z dôvodu určenia odborovej organizácie príslušnej na uzatvorenie kolektívnej zmluvy podľa § 3a zákona o kolektívnom vyjednávaní a jeden spor bol riešený o uzavretie podnikovej kolektívnej zmluvy pred rozhodcom, na ktorom sa zmluvné strany dohodli.

Úspešnosť, resp. neúspešnosť sporov v súčasnosti nie je možné vyhodnotiť, lebo väčšina sporov ešte trvá aj vzhľadom na núdzový stav a dodržiavanie pandemických opatrení. Všetky uvedené spory sa týkali podnikateľského sektoru, vo verejnom sektore nevznikol spor.

2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Zmeny legislatívy

V priebehu roku 2020 boli v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci uskutočnené legislatívne zmeny:

- **v zákone č. 124/2006 Z. z.** o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - týkajúce sa úpravy opatrení počas trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 prostredníctvom **zákona č. 66/2020 Z. z.**,
- **v zákonoch č. 124/2006 Z. z.** o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **č. 125/2006 Z. z.** o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **č. 355/2007 Z. z.** o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - týkajúce sa problematiky zlepšovania podnikateľského prostredia prostredníctvom zákona **č. 198/2020 Z. z.**
- **v zákone č. 355/2007 Z. z.** o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov - týkajúce sa mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením COVID-19,
- **v nariadení vlády SR č. 236/2020 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, ktorým sa do legislatívy SR prebrala smernica Komisie (EÚ) 2019/1831, ktorou sa stanovuje piaty zoznam smerných najvyšších prípustných hodnôt vystavenia pri práci,
- **v nariadení vlády SR č. 235/2020 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, ktorým sa do legislatívy SR prebrali dve smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ), a to smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/130, ktorou sa mení smernica 2004/37/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénom alebo mutagénom pri práci a smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/983, ktorou sa mení smernica 2004/37/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénom alebo mutagénom pri práci,
- **v nariadení vlády SR č. 333/2020 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci, ktorým sa do legislatívy SR prebrali dve smernice Komisie (EÚ), a to smernica Komisie (EÚ) 2019/1833, ktorou sa menia prílohy I, III, V a VI k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2000/54/ES, pokiaľ ide o výlučne technické úpravy v platnom znení a smernica Komisie (EÚ) 2020/739, ktorou sa mení príloha III k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2000/54/ES, pokiaľ ide o zaradenie vírusu SARS-CoV-2 do zoznamu biologických činiteľov, o ktorých sa vie, že spôsobujú infekciu u ľudí, a ktorou sa mení smernica Komisie (EÚ) 2019/1833.

Ďalej v priebehu roka 2020 sa uskutočnila aj príprava novely nariadenia vlády SR č. 395/2006 Z. z. v súlade s novou smernicou EÚ č. 2019/1832, ktorou sa menia prílohy I, II a III k smernici Rady 89/656/EHS, pokiaľ ide o výlučne technické úpravy.

Pracovné úrazy

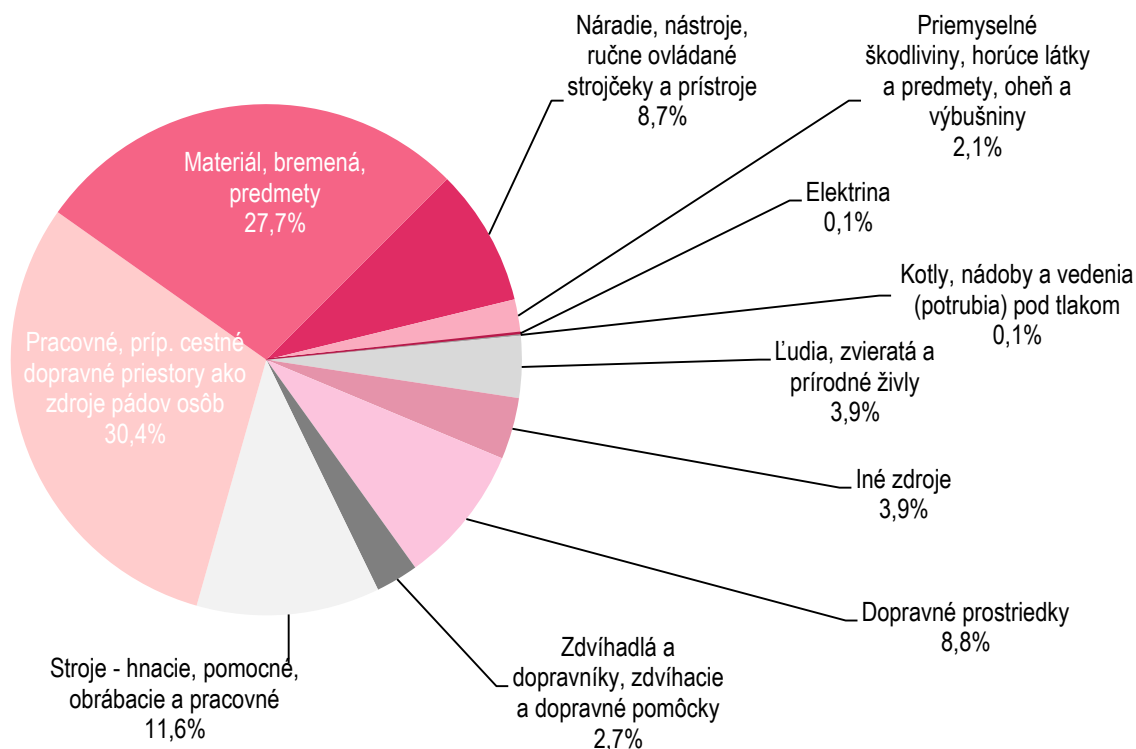
V roku 2020 bolo celkovo 7 606 registrovaných pracovných úrazov (ďalej „RPÚ“). Z uvedeného počtu bolo 32 pracovných úrazov s následkom smrti (ďalej „SPÚ“), čo je o 1 SPÚ viac ako v roku 2019 (nárast o 3,2 %). V hodnotenom roku bolo zaevidovaných 49 pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (ďalej „ŤUZ“). Oproti roku 2019 došlo v roku 2020 k poklesu pracovných úrazov s ŤUZ o 9 prípadov (pokles o 15,52 %). Za rok 2020 bolo evidovaných 7 525 ostatných RPÚ, tzn. pracovných úrazov nad 3 dni práceneschopností bez smrteľných úrazov a úrazov s ŤUZ (ďalej len „ORPÚ“), čo predstavuje pokles o 1 875 prípadov (pokles o 19,95 %) oproti roku 2019.

Najdôležitejšími charakteristikami úrazových udalostí sú zdroje a príčiny vzniku PÚ. Väčšina SPÚ (65,6 %) sa kumulovala do dvoch hlavných zdrojových skupín, ktorými boli dopravné prostriedky (17 SPÚ – 53,1 %) a pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (4 SPÚ – 12,5 %). Najčastejšími

zdrojmi vzniku pracovných úrazov s ŤUZ boli stroje – hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné (14 ŤPÚ – 28,6 %) a pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (12 ŤPÚ – 24,5 %).

Najčastejšími príčinami vzniku SPÚ bolo okrem nezistených príčin (16 prípadov, tzn. 41,9 %, najmä pri dopravných, kde inšpektori práce zisťovali iba režim vedenia vozidla), používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (7 prípadov – 21,9 %). Pri pracovných úrazoch s ŤUZ bolo najčastejšou príčinou používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia, proti príkazu, zákazu a pokynom, zotrvávanie v ohrozenom priestore (15 prípadov – 30,6 %). Druhou najčastejšou príčinou boli nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon (14 prípadov – 28,6 %). Treťou najpočetnejšou príčinou (6 prípadov – 12,2 %) bolo ohrozenie inými osobami, napr. odvedenie pozornosti, žarty, hádky, iné nesprávne a nebezpečné konanie

Graf 2.23 Rozdelenie ostatných registrovaných pracovných úrazov podľa zdroja úrazu

Zdroj: Národný inšpektorát práce, 2020

Rizikové práce

V roku 2020 došlo k miernemu zníženiu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. Oproti roku 2019 ich počet klesol o 4 283 zamestnancov (v roku 2020 celkový počet 103 380); počet žien klesol o 1 039 (v roku 2020 celkový počet 22 649).

Najviac zamestnancov bolo v roku 2020 exponovaných hluku (76 173), chemickým látkam a zmesiam (19 128), vibráciám (8 634), fyzickej záťaži (8 477), chemickým karcinogénom, mutagénom a reprodukčne toxickým látkam (5 844), záťaži teplom a chladom (4 585) a ionizujúcemu žiareniu (4 006).

Sledovanie rizikových prác podľa prevažujúcej ekonomickej činnosti neprinieslo oproti roku 2019 výraznejšie zmeny. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2020 najviac zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce pracovalo v priemyselnej výrobe (71 587 zamestnancov) a v odvetví zdravotníctva a sociálnych služieb (9 854 zamestnancov). Najväčší podiel žien (75,5 %) medzi zamestnancami vykonávajúcimi rizikové práce je v odvetví priemyselná výroba a v odvetví zdravotníctva a sociálnych služieb

Choroby z povolania

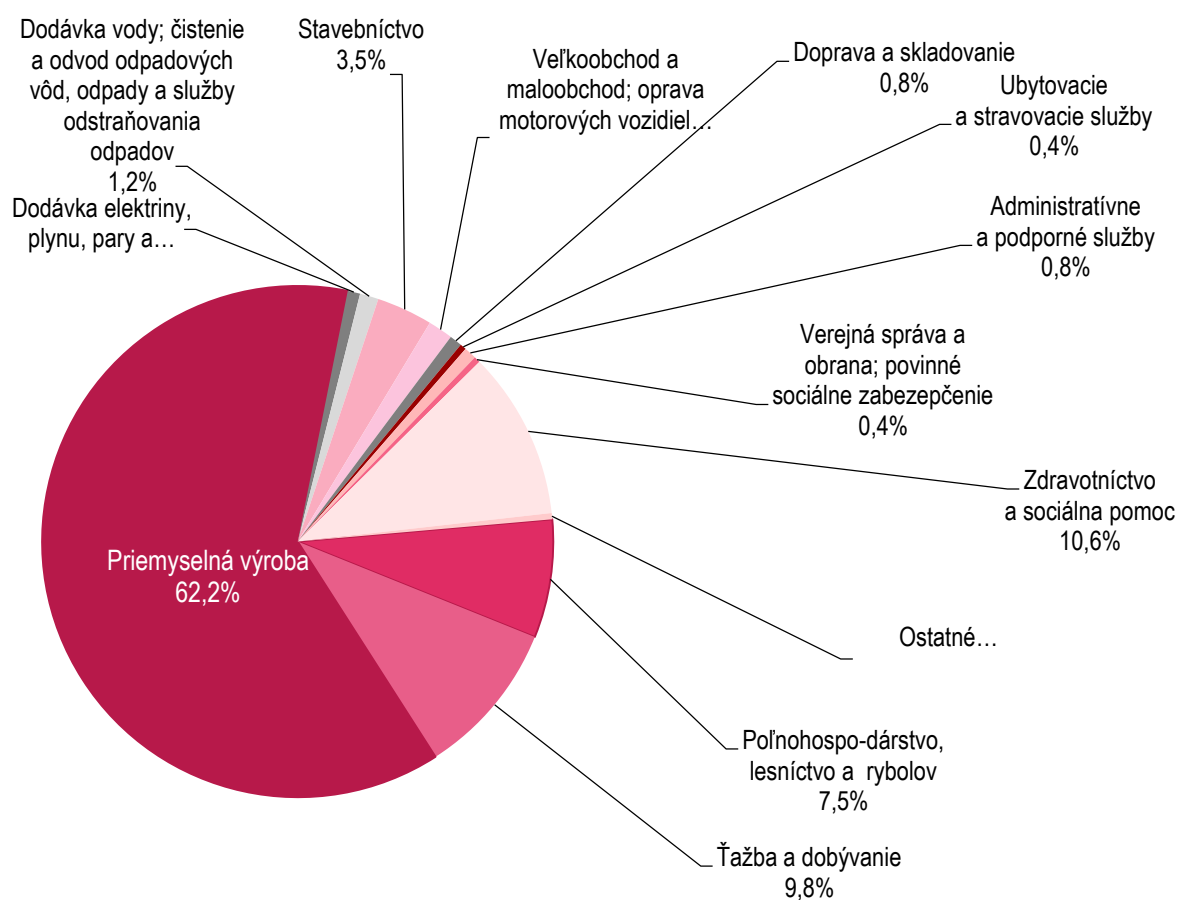
Na základe analýzy údajov, poskytnutých Národným centrom zdravotníckych informácií (NCZI), bolo v roku 2020 v SR novohlásených 252 prípadov chorôb z povolania (ďalej len „CHzP“) a profesionálnych otráv, pričom z celkového počtu novozistených prípadov sa ženy podieľali 46 %, tzn. so 116 prípadmi CHzP.

K najčastejšie hláseným CHzP v roku 2020 patrili:

- ochorenie končatín z dlhodobého nadmerného a jednostranného zaťaženia - bolo hlásené u 133 zamestnancov, tzn. u 52,8 % zo všetkých hlásených CHzP v SR,
- prenosné a parazitárne ochorenia - boli hlásené u 28 zamestnancov, tzn. u 11,1 % zo všetkých hlásených CHzP v SR,
- ochorenie končatín z vibrácií - bolo hlásené u 24 zamestnancov, tzn. u 9,5 % zo všetkých hlásených CHzP v SR,
- vonkajšie alergické alveolitídy - hypersenzitívna pneumonitída - bola hlásená u 17 zamestnancov, tzn. u 6,7 % zo všetkých hlásených CHzP v SR,
- porucha sluchu z hluku - bola hlásená u 16 zamestnancov, tzn. u 6,3 % zo všetkých hlásených CHzP v SR,
- profesionálne dermatózy - boli hlásené u 12 zamestnancov, tzn. u 4,8 % zo všetkých hlásených CHzP v SR,
- profesionálna bronchiálna astma - bola hlásená u 8 zamestnancov, t. j. u 3,2 % zo všetkých hlásených CHzP v SR.

Podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností bol najvyšší výskyt CHzP v odvetví priemyselná výroba – 157 hlásených CHzP (62,3 % priznaných CHzP v SR), v odvetví zdravotníctvo a sociálna pomoc bolo hlásených 26 CHzP (10,3 % priznaných CHzP v SR), v odvetví ťažba a dobývanie bolo hlásených 25 CHzP (9,9 % priznaných CHzP v SR) a v odvetví poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov bolo hlásených 19 CHzP (7,5 % priznaných CHzP v SR).

Graf 2.24 Choroby z povolania podľa klasifikácie ekonomických činností

Zdroj: Národné centrum zdravotníckych informácií

2.3 Sociálna ekonomika

Dňa 13. marca 2018 schválila Národná rada SR **zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnej ekonomike“ alebo „zákon“), ktorý nadobudol účinnosť 1. mája 2018. Zákon reflektuje súčasné európske smerovanie a trendy, najmä v súvislosti s dopadom aktuálneho spoločenského a ekonomického vývoja. Sociálne podnikanie predstavuje rámec sociálneho fungovania, a to istým odlišným, spoločensky zodpovedným spôsobom podnikania, ktorý spája všeobecný záujem, ekonomickú výkonnosť, sociálne aspekty a demokratické fungovanie, pričom sociálna ekonomika reflektuje na nové východiská sociálnejšej Európy a pripravované európske piliere sociálnych práv.

2.3.1 Legislatívny rámec – vymedzenie pojmov

Zákon o sociálnej ekonomike zaviedol novú komplexnú úpravu sektora sociálnej ekonomiky, vytvoril novú ucelenú reguláciu fungovania, podpory i kontroly sociálnych podnikov v prostredí Slovenskej republiky, ustanovil a zadefinoval jednotlivé subjekty sociálnej ekonomiky, poskytovanie podpory, vytvoril legislatívny rámec pre sektor celej sociálnej ekonomiky a zaviedol a definoval pojmy, ako napr. znevýhodnené osoby a zraniteľné osoby a ďalšie pojmy z oblasti sociálnej ekonomiky.

Zákon je súčasťou celkovej stratégie rozvoja sociálnej ekonomiky v Slovenskej republike. Vymedzuje sociálnu ekonomiku ako súhrn neštátnych aktivít, ktorých hlavným cieľom je dosahovať pozitívny sociálny vplyv. Sociálne podnikanie definuje ako osobitný typ podnikania, ktoré pozostáva zo sústavnej ponuky tovarov alebo služieb na trh, kde je možné pozitívny sociálny vplyv naplňať spoločensky prospešnou službou a vysoko prevyšuje nad rámec pracovnej integrácie či riešenia otázok zamestnanosti; ide napr. o tvorbu a ochranu životného prostredia, výskum a vývoj, zabezpečovanie bývania a iné. Ustanovuje tiež podmienky priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku a vymedzenie jednotlivých druhov registrovaných sociálnych podnikov. Zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch novelizoval viac ako 15 súvisiacich právnych noriem.

2.3.2 Znevýhodnená a zraniteľná osoba

Potreba definovať v zákone **znevýhodnené osoby a zraniteľné osoby** vychádzala zo skutočnosti, že v rámci EÚ sú dve veľké skupiny sociálnych podnikov, a to tie, ktoré poskytujú *pracovnú integráciu* a tie, ktoré poskytujú *rôzne tovary a služby* zraniteľným osobám.

Za **znevýhodnenú osobu**, v zmysle platnej legislatívy v roku 2020, sa považuje fyzická osoba, ktorá buď v predchádzajúcich šiestich mesiacoch nebola zamestnaná, okrem zamestnania v pracovnoprávnom vzťahu, ktorého trvanie nepresiahlo v úhrne 40 dní v kalendárnom roku a ak mesačná mzda alebo odmena nepresiahla v úhrne sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu, alebo je **osobou so zdravotným postihnutím**.“

V rámci tejto definície sú zapracované napr. aj osoby staršie ako 50 rokov veku, osoby, ktoré dosiahli nižšie ako stredné odborné vzdelanie, osoby, ktoré patria k národnostnej menšine alebo etnickej menšine a ktoré potrebujú nadobúdať pracovné skúsenosti na účely získania trvalého zamestnania, osoby mladšie ako 26 rokov veku s ukončenou sústavnou prípravou na povolanie v dennej forme pred menej ako 2 rokmi a ďalšie definované skupiny znevýhodnených.

V kontexte smerovania vyspelých európskych legislatív vymedzuje zákon širší pohľad na osoby so zdravotným postihnutím, a to nielen ako na osoby uznané za invalidné podľa osobitných predpisov, ale zahŕňa aj osoby, ktoré nie sú uznané za invalidné, avšak majú dlhodobé zdravotné postihnutie znižujúce ich telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia ich plnohodnotnému a účinnému zapojeniu sa do pracovného prostredia v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Rovnako obsiahla je i definícia **zraniteľných osôb**, medzi ktorými sú napr. fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii podľa osobitného predpisu, fyzické osoby po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, výkonu väzby alebo z výkonu ochrannnej výchovy, azylanti či cudzinci, ktorým sa poskytuje doplnková ochrana podľa osobitných predpisov.

Široká definícia znevýhodnených a zraniteľných osôb umožňuje týmto skupinám osôb stať sa nielen prijímateľom spoločensky prospešnej služby, ale aj jej priamym účastníkom. Taktiež im umožňuje stať sa

zamestnancami sociálnych podnikov, z ktorých mnohé pôsobia ako *medzitrh práce*, čím zvyšujú svoj spoločenský status a plnohodnotne sa začleňujú do funkčnej spoločnosti.

Zákon o sociálnej ekonomike svojim prístupom podporuje nielen myšlienku zamestnávania osôb dlhodobo nezamestnaných, ktoré sú registrované na úradoch PSVR, ale aj osôb, ktoré nepracovali, ani neboli vedené v evidencii uchádzačov o zamestnanie na úrade PSVR. Týmto prístupom zákon podporuje nielen myšlienku zamestnávania osôb dlhodobo nezamestnaných, registrovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, ale aj osôb dlhodobo nezamestnaných, neregistrovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.

2.3.3 Registrovaný sociálny podnik

MPSVR SR v rámci konania priznáva štatút registrovaného sociálneho podniku (ďalej len „RSP“) žiadateľom, ktorí splnia zákonné podmienky. Podmienky pre RSP sú taxatívne vymedzené zákonom o sociálnej ekonomike. Ich dodržiavanie po celý čas držby štatútu MPSVR SR v súlade so zákonom kontroluje a vyhodnocuje. Taktiež MPSVR SR vedie zoznam držiteľov štatútu registrovaného sociálneho podniku, ktorý pravidelne aktualizuje. Pre prípad porušenia podmienok, povinností či zneužitia podpory sú prísne nastavené sankcie priamo vymedzené zákonom.

V zmysle platnej legislatívy v roku 2020 zákon o sociálnej ekonomike definuje **tri typy** RSP podľa zamerania činnosti – integračný podnik, sociálny podnik bývania a všeobecný registrovaný sociálny podnik.

Integračný sociálny podnik dosahuje pozitívny sociálny vplyv podporou zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania znevýhodnených a/alebo zraniteľných osôb. Pozitívny sociálny vplyv sa meria percentom zamestnaných znevýhodnených osôb a/alebo zraniteľných osôb, pričom za dosiahnutý pozitívny sociálny vplyv sa považuje zamestnávanie najmenej 30% znevýhodnených osôb alebo 30% zraniteľných osôb, alebo 30 % znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov.

Účelom zadefinovania **sociálneho podniku bývania** je vytvorenie priestoru pre rozvoj nájomného bývania po vzore zahraničných modelov i na Slovensku. Pozitívnym sociálnym vplyvom sociálneho podniku bývania je zabezpečenie spoločensky prospešného nájomného bývania, pričom v tomto type registrovaného sociálneho podniku nesmie mať obec alebo vyšší územný celok väčšinový podiel. Spoločensky prospešným nájomným bývaním je poskytovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu prostredníctvom výstavby, prestavby alebo obstarania bytov na účely ich nájmu oprávneným osobám, za ktoré zákon o sociálnej ekonomike považuje fyzické osoby, ktoré tvoria domácnosť a ktorých mesačný príjem podľa osobitných predpisov v úhrne neprevyšuje štvornásobok sumy životného minima. Za pozitívny sociálny vplyv sa považuje prenájom najmenej 70% bytov oprávneným osobám za nájomné zodpovedajúce nákladom na byt.

Všeobecný typ registrovaného sociálneho podniku, v zmysle platnej legislatívy v roku 2020, sa môže zaoberať veľmi širokým okruhom činností od environmentálnych činností (napr. recyklácia, výroba elektriny či tepla z obnoviteľných zdrojov) cez sociálnu a humanitárnu pomoc prostredníctvom tovarov alebo služieb (napr. tovary špecificky určené a potrebné pre osoby odkázané na túto pomoc) až po kultúrne aktivity (napríklad neziskové poskytovanie kultúrneho vyžitia pre obyvateľov menších obcí).

MPSVR SR počas roka 2020 priznalo štatút RSP **204 žiadateľom**, ktorí splnili zákonom stanovené podmienky, z toho 37 v Košickom kraji, 23 v Prešovskom kraji, 33 v Žilinskom kraji, 33 v Banskobystrickom kraji, 38 v Trenčianskom kraji, 13 v Nitrianskom kraji, 17 v Trnavskom kraji a 10 v Bratislavskom kraji. Všetky registrované sociálne podniky získali štatúty či už integračného podniku, všeobecného podniku alebo sociálneho podniku bývania. Konkrétne bolo vydaných 201 osvedčení na integračný sociálny podnik, 25 na všeobecný sociálny podnik a 2 na sociálny podnik bývania. Štyridsaťjeden z týchto podnikov pôsobí v najmenej rozvinutých okresoch. 8 RSP pôsobí v okrese Veľký Krtíš, 6 v okrese Bardejov, 6 v okrese Košice – okolie, 5 v okrese Michalovce, 5 v okrese Rožňava, 3 v okrese Levoča, 2 v okrese Trebišov, 2 v okrese Sobrance, 2 v okrese Rimavská Sobota 1 v okrese Kežmarok a 1 v okrese Sabinov. V roku 2020, taktiež 2 subjekty štatút integračného sociálneho podniku vrátili a 1 subjekt vrátil štatút z roku 2019, ktorému bol priznaný štatút integračnému podniku a zároveň aj štatút pre všeobecný registrovaný sociálny podnik.

V porovnaní s rokom 2019 bol v roku 2020 zaznamenaný zvýšený záujem o registráciu sociálnych podnikov a o sociálnu ekonomiku napriek tomu, že zákon o sociálnej ekonomike v polovici roku 2018 len vstúpil do platnosti a povedomie o novej legislatívnej úprave a sociálnej ekonomike ako takej nebolo ešte dostatočne rozšírené. Implementáciou zákona č. 112/2018 Z. z., ako aj realizáciou národného projektu „*Inštitút sociálnej ekonomiky*“ sa dosiahlo zvýšenie úrovne informovanosti o sociálnom podnikaní a legislatívnej úprave, čím sa zvýšil aj počet žiadostí o RSP v roku 2020. Podpornú funkciu mali tiež príklady dobrej praxe.

2.3.4 Podpora sociálnych podnikov

Prebiehajúci rozmach hospodárstva v roku 2020 poskytuje príležitosť na zintenzívnenie zavedenia sociálnych inovácií zameraných na zlepšenie inkluzívnosti, odolnosti a spravodlivosti trhov práce, systémov sociálnej ochrany, zvyšovaniu zamestnanosti ťažko zamestnateľných osôb, uplatniteľnosti nízkokvalifikovaných osôb či vyrovnávaniu regionálnych rozdielov, čím sa podporuje konvergencia smerom k lepším životným a pracovným podmienkam obyvateľstva na Slovensku. Sociálna ekonomika ponúka ako jednu z foriem moderných inovatívnych nástrojov sociálne podnikanie, ktoré uprednostňuje sociálnu misiu pred dosahovaním zisku a tak prispieva k riešeniu sociálnych problémov spoločnosti, ale aj k ekonomickému rastu. Veľkým problémom a bariérou rozvoja sociálnej ekonomiky v SR bola doteraz nekompletná a roztrieštená legislatíva a štatistika tretieho sektora, dobrovoľníctva a sociálneho podnikania.

Zákon o sociálnej ekonomike je súčasťou celkovej stratégie rozvoja sociálnej ekonomiky v Slovenskej republike. **Sociálna ekonomika je postavená na troch pilieroch – legislatívne prostredie, poradenská infraštruktúra a finančná podpora.** Nedostatok informácií a skúseností mohol však viesť k nevyužitiu potenciálu a možností, ktoré zákon o sociálnej ekonomike prináša na riešenie pretrvávajúcich spoločenských problémov a absencii systému finančnej pomoci na podporu aktivít sociálnej ekonomiky a sociálnych podnikov.

2.3.5 Legislatíva v roku 2020

S účinnosťou od 1. januára 2020 sa **zákonom č. 374/2019 Z. z.** zo 16. októbra 2019 menil a doplnil zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menili a doplnili niektoré zákony. Hlavným cieľom novely zákona bolo doplniť legislatívnu úpravu sektora sociálnej ekonomiky a vytvoriť vhodné podmienky na to, aby sa sociálna ekonomika rozvíjala a bola prínosom nielen pre zvyšovanie zamestnanosti, ale upraviť aj systém podpory, ktorý bude spoločensky prijateľný a bude plne dodržiavať pravidlá štátnej pomoci.

Novelizáciou zákona sa sledovalo eliminovanie konkrétnych aplikačných problémov pri uplatňovaní zákona. V rámci týchto zmien išlo okrem iného napríklad aj o presnejšiu definíciu preukazovania dlhodobého zdravotného postihnutia, znižujúceho telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia znevýhodneným osobám so zdravotným postihnutím ich plnohodnotnému zapojeniu sa do pracovného prostredia napriek tomu, že neboli uznané za invalidné.

Novelou sa zjednodušila aj úprava základného dokumentu, konkrétne podmienok prispôsobenia jeho štruktúry pri právnych formách neziskového sektora právnym formám v „podnikateľskom“ sektore. Rovnako bolo podstatné aj predefinovanie pojmu *podnik so sociálnym dosahom* tak, aby viac subjektov dokázalo naplniť podmienky ustanovené pre podnik so sociálnym dosahom ako „medzikrok“ k splneniu podmienok ustanovených pre sociálny podnik. Novela zákona spresnila, že registrovaný sociálny podnik, ktorému bola poskytnutá nenávratná forma pomoci, servisné poukážky, kompenzačné príspevky podľa zákona o službách zamestnanosti alebo iná výhoda (napr. vo verejnom obstarávaní, daňové úľavy) musí dodržiavať obmedzenia a povinnosti ustanovené zákonom; spresnili sa tiež obmedzenia týkajúce sa obchodovania registrovaného sociálneho podniku s inými osobami. Zákon zavádza informačný systém sociálnej ekonomiky, ktorého zámerom bolo vytvoriť právne podmienky na zber údajov o registrovaných sociálnych podnikoch Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky tak, aby zhromaždené údaje boli aktuálne, ale aj overiteľné a relevantné pre potreby zisťovania skutkového stavu v oblasti sociálnej ekonomiky.

Zákon reflektoval v roku 2020 prechodnými ustanoveniami súvisiacimi s trvaním mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu, vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 na opatrenia, ktoré sa týkajú odkladu plnení niektorých podmienok pre žiadateľov o štatút registrovaného sociálneho podniku, ako aj pre registrované sociálne podniky. Registrované sociálne podniky môžu, taktiež vstúpiť do projektu prvá pomoc, nakoľko sociálne podniky predstavujú subjekty s rôznou právnou formou. Bez ohľadu na status registrovaného sociálneho podniku môžu tieto subjekty predstavovať oprávnených žiadateľov v rámci daného projektu, ktorý sa realizuje Ústredím PSVR.

2.3.6 Infraštruktúra sociálnej ekonomiky

Národný projekt „**Inštitút sociálnej ekonomiky**“ implementovaný prostredníctvom Implementačnej agentúry MPSVR SR je jedným z pilierov, prostredníctvom ktorého sa vytvorilo a pilotne overuje fungovanie podpornej infraštruktúry sociálnej ekonomiky, vybudovanej na celom území Slovenskej republiky prostredníctvom *Centrálnej*

koordinačnej jednotky sociálnej ekonomiky a Regionálnych centier sociálnej ekonomiky. V rámci aktivít projektu je otvorených 8 regionálnych centier sociálnej ekonomiky v územnej pôsobnosti každého samosprávneho kraja spolu so zastúpením v Bratislave na úrovni centrálnej koordinačnej jednotky, kde regionálne centrá sociálnej ekonomiky dokopy zamestnávajú v roku 2020 - 39 zamestnancov. Regionálne centrá zvyšujú povedomie o sociálnej ekonomike, koordinovane poskytujú záujemcom a potenciálnym subjektom sociálnej ekonomiky informácie o sociálnom podnikaní, informujú o zákone o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a taktiež usmerňujú a poskytujú nevyhnutnú pomoc a podporu pri rozbehu novovznikajúcim sociálnym podnikom. Kľúčovou úlohou regionálnych centier, otvorených a dispozične pripravených potenciálnym klientom v územnej pôsobnosti každého samosprávneho kraja je bezplatné poskytovanie prvotných všeobecných informácií širokej verejnosti v lokálnom prostredí, vyhľadávanie potenciálnych záujemcov a ich motivácia k zakladaniu sociálnych podnikov s cieľom zvýšenia nielen regionálnej zamestnanosti, ale aj jej následnej udržateľnosti. Realizácia projektu má vytvoriť priestor pre sociálne orientovanú ekonomiku ako integrálnu súčasť verejnej ekonomiky spoločnosti.

2.3.7 Príspevky na podporu zamestnávania znevýhodnených a zraniteľných osôb

Znevýhodnené osoby, značne znevýhodnené osoby a zraniteľné osoby predstavujú špecifickú skupinu znevýhodnených občanov, ktorí sú často odkázaní na pomoc a podporu okolia. Viaceré skutočnosti sú hlavným dôvodom, prečo dochádza k výraznej finančnej podpore integračných podnikov formou poskytovania príspevkov, ktoré umožňujú vytvoriť podmienky pre udržanie sa v zamestnaní na pracovných miestach v integračných podnikoch a následne na otvorenom trhu práce. Slúžia na to najmä finančné príspevky na mzdové náklady spojené so zamestnávaním znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb, dodatočné náklady spojené so zamestnávaním osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave.

V roku 2018 MPSVR SR pripravilo a v septembri 2019 začalo prostredníctvom Ústredia PSVR realizovať **národný projekt Podpora integračných podnikov (NP PIP)** zameraný na podporu registrovaných integračných sociálnych podnikov. Týmto národným projektom sa v regiónoch prostredníctvom Úradov PSVR implementujú aktívne opatrenia na trhu práce zamerané na podporu zamestnanosti a zníženie nezamestnanosti znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb formou poskytovania príspevkov. Poskytovanie umiestňovacieho príspevku integračnému podniku podľa § 53f a poskytovanie vyrovnávacích príspevkov integračnému podniku podľa § 53g zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o službách zamestnanosti). Prostredníctvom NP PIP sú finančne podporované aj malé a stredné podniky. V roku 2019 boli uzatvorené dohody s registrovanými sociálnymi podnikmi v zmysle zákona o službách zamestnanosti. V období od 24.9.2019 do 31.12.2020 bolo v rámci NP Podpora integračných podnikov podporených 166 subjektov prostredníctvom nástroja §53g a 2 subjekty boli podporené prostredníctvom nástroja §53f. Projekt má celkovú alokáciu zo zdrojov EŠIF a štátneho rozpočtu v hodnote 49 997 240,00 Eur a napĺňa ciele Operačného programu Ľudské zdroje vo svojej Prioritnej osi 3 Zamestnanosť.

2.3.8 Investičná pomoc pre sociálne podniky

V poslednom kvartáli roku 2020 MPSVR SR spustilo národný projekt **Investičná pomoc pre sociálne podniky - nenávratná zložka s alokáciou 48,77 mil. eur**. Hlavným cieľom projektu je podpora registrovaných sociálnych podnikov formou poskytnutia nenávratného finančného príspevku prostredníctvom Ústredia PSVR v synergii s návratnou pomocou formou finančného nástroja alebo inej formy návratného financovania (v súlade s ustanovením § 17 ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.) s cieľom zlepšiť prístup k zamestnaniu a posilniť zamestnanosť prostredníctvom podpory subjektov sociálnej ekonomiky vo väzbe na potreby trhu, zamestnávaníu znevýhodnených a zraniteľných osôb. Národný projekt vytvorí podmienky na poskytovanie nenávratnej zložky pomoci pre sociálne podniky, a to v povinnej kombinácii s podporou z návratných finančných zdrojov. Obsahom aktivít bude podpora subjektov sociálnej ekonomiky s cieľom posilniť štrukturálne stabilnú zamestnanosť prostredníctvom podpory podnikania, vytvárania a podpory podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky a podnikov vo väzbe na potreby trhu práce a regionálnych trhov práce, a to prostredníctvom grantovej podpory sociálnym podnikom na účely pokrytia niektorých nákladov ich investičného zámeru. NP sa realizuje prostredníctvom štyroch opatrení:

Opatrenie č.1 : Investičná pomoc pre MSP v zmysle článku 17 Nariadenia o skupinových výnimkách (EK) č. 651/2014

Opatrenie č.2 : Pomoc pre začínajúce podniky v zmysle článku 22 Nariadenia o skupinových výnimkách (EK) č. 651/2014

Opatrenie č.3 : Regionálna investičná pomoc v zmysle článku 14 Nariadenia o skupinových výnimkách (EK) č. 651/2014

Opatrenie č.4 : Pomoc pre RSP podľa pravidiel minimálnej pomoci Schéma DM č. 16/2014

Ako vyplýva zo zahraničných skúseností a z ex ante hodnotenia pre využitie finančných nástrojov v SR v programovom období 2014 – 2020, začínajúce sociálne podniky často nutne potrebujú okrem návratnej pomoci aj nenávratnú zložku financovania. Z NFP budú pre RSP oprávnené výdavky na obstaranie tovarov, poskytnutie služieb a na mzdy, a to podľa stanovených pravidiel v súlade so schémou Štátnej pomoci na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky, resp. Schémou pomoci deminimis. Cieľovými skupinami NP sú zamestnávateľia (RSP), zamestnanci, uchádzači o zamestnanie a neaktívne osoby. Aktivity NP a výdavky spolufinancované z ESF sú oprávnené iba pre územie menej rozvinutých regiónov SR.

Projekt sa realizuje od 01/2020 do 11/2023. Zmluva o poskytnutí NFP na tento projekt bola podpísaná krátko pred vyhlásením mimoriadnej situácie a následne núdzového stavu z dôvodu ochorenia COVID-19 na území SR, čo spôsobilo posunutie začiatku realizácie na 03/2020. Pred zverejnením Oznámenia o možnosti predkladať žiadosti a následne po jeho zverejnení na úradoch PSVR prebiehali konzultácie k podmienkam realizácie NP na základe požiadaviek potenciálnych žiadateľov o príspevkov. Následne po zverejnení oznámenia očakávame na úradoch PSVR ďalšie konzultácie s potenciálnymi žiadateľmi a zároveň prijímanie a vybavovanie žiadostí o poskytnutie príspevkov. Zároveň v roku 2020 prebiehala komunikácia a spolupráca s Implementačnou agentúrou MPSVR SR a so SLSP a.s. v gescii odboru sociálnej ekonomiky MPSVR SR. Na základe uvedenej spolupráce bol vypracovaný odporúčaný postup pre RSP pri získavaní investičnej pomoci:

- 1.krok - informácie a poradenstvo na Regionálnych centrách sociálnej ekonomiky IA MPSVR SR vo veci získania investičnej pomoci a prípravy investičného zámeru,
- 2.krok - získanie návratnej zložky na financovanie investičného zámeru od banky, finančného sprostredkovateľa alebo inej PO podľa zákona o sociálnej ekonomike,
- 3.krok - získanie nenávratnej zložky na financovanie investičného zámeru v rámci NP IPSP.

V roku 2020 neustále rástol počet potenciálnych žiadateľov o príspevkov - registrovaných sociálnych podnikov evidovaných v registri sociálnych podnikov MPSVR SR. O získanie investičnej pomoci z NP IPSP je veľký záujem a v roku 2021 očakávame predkladanie žiadostí o príspevky. V roku 2020 nebola uzatvorená dohoda o poskytnutí príspevku so žiadnym registrovaným sociálnym podnikom.

Z hľadiska podpory zamestnanosti má rozvoj sociálnej ekonomiky potenciálne obrovský význam – patrí medzi sektory s najlepšou perspektívou pre regionálny a miestny rozvoj a pre zamestnanosť tým, že prostredníctvom svojich subjektov, sociálnych podnikov vytvára pracovné miesta pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny tABUĽKA občianstvo, solidaritu a hospodárstvo s demokratickými hodnotami, ktoré kladie ľudí na prvé miesto, pričom okrem toho podporuje trvalo udržateľný rozvoj a sociálne, environmentálne a technologické inovácie.

Bližšie údaje k problematike sociálnej ekonomiky uvádza príloha ku kapitole 2, tabuľky č. 10 a

3 SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálnu ochranu na Slovensku zabezpečuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pozostáva zo sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

3.1 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania chorého príbuzného alebo potreby starostlivosti o dieťa, ďalej v dôsledku tehotenstva alebo materstva, v prípade staroby alebo úmrtia, v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, v prípade poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. V prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa je určené na uspokojenie nárokov zamestnancov a na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie **nezaplatených zamestnávateľom**. Tiež zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v dôsledku **nezamestnanosti a slúži na zabezpečenie príjmu v nezamestnanosti** v prípade zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Systém sociálneho poistenia sa podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení člení na **nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti**.

VECNÉ ZMENY V SOCIÁLNOM POISTENÍ, KTORÉ NADOBUDLI ÚČINNOSŤ V ROKU 2020

V roku 2020 v oblasti sociálneho poistenia nadobudli účinnosť viaceré opatrenia spojené s krízovou situáciou, ktorá nastala v dôsledku pandémie COVID-19 ako, aj nasledujúce iné opatrenia a zmeny vyplývajúce z noviel zákona o sociálnom poistení.

Zmeny v dôsledku pandémie COVID-19

1. S účinnosťou od 27. marca 2020

Pandemické opatrenie pri nemocenskom a ošetrovnom

Zákonom č. 63/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa reagovalo na aktuálnu situáciu týkajúcu sa šírenia ochorenia COVID-19. Upravili sa podmienky nároku na ošetrovné a nemocenské. Cieľom bolo zlepšiť finančnú situáciu poberateľov nemocenského a ošetrovného a pomôcť čiastočne zmierniť negatívne finančné dopady pandemických opatrení na zamestnávateľov. Nemocenské sa v prípadoch karanténneho opatrenia a izolácie nariadeného/nariadenej v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19, poskytuje od 1. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti vo výške 55 % denného vymeriavacieho základu. Ošetrovné sa poskytuje novému okruhu poistencov v prípade, ak je dieťaťu nariadené karanténne opatrenie a izolácia, v prípade uzatvorenia zariadenia, ktoré dieťa navštevuje, respektíve v prípadoch, kedy osoba, ktorá sa o dieťa stará, nemôže z objektívnych dôvodov zabezpečovať túto starostlivosť. Definícia dieťaťa sa zjemnila a môže ísť o dieťa mladšie ako 11 rokov, resp. 18 rokov v prípade, ak ide o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom. V čase krízovej situácie súvisiacej s COVID-19 sa v takýchto prípadoch a v prípade, ak poistenec osobne a celodenne ošetruje dieťa do dovŕšenia 16-teho roku veku, ktorého zdravotný stav podľa potvrdenia príslušného lekára nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou, ošetrovné vypláca počas celej doby trvania potreby starostlivosti/ošetrovania v čase krízovej situácie (teda aj dlhšie ako desať dní najdlhšie do skončenia krízovej situácie). Nárok na ošetrovné počas krízovej situácie sa v rovnakom rozsahu rozšíril aj na poistencov, ktorí sa osobne a celodenne starajú o príbuzných, ktorým bola v uzatvorených zariadeniach poskytovaná sociálna služba ambulantnou alebo pobytovou formou.

2. S účinnosťou od 4. apríla 2020

Predĺženie podporného obdobia v nezamestnanosti o 1 mesiac a niektoré ďalšie opatrenia

Zákomom č. 66/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony, sa v článku II., v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení reagovalo na aktuálne potreby spojené so šírením ochorenia COVID-19. Upravilo sa predĺženie podporného obdobia v nezamestnanosti o jeden mesiac. Vzhľadom na dynamicky sa meniacu situáciu a nepredvídateľný vývoj na trhu práce v dôsledku šírenia ochorenia COVID-19 sa zároveň splnomocnila vláda Slovenskej republiky v prípade potreby vydávať nariadenia vlády, ktorými by na obdobie krízovej situácie súvisiacej so šírením ochorenia COVID-19 a obdobie dvoch mesiacov po jej skončení mohla dočasne upravovať podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti, podmienky výplaty dávky v nezamestnanosti, dĺžku podporného obdobia v nezamestnanosti a výšku dávky v nezamestnanosti.

V čase krízovej situácie sa vylúčila možnosť platenia poistného a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v hotovosti v pokladniciach pobočiek Sociálnej poisťovne a zabezpečilo sa, aby Sociálna poisťovňa v čase krízovej situácie v rámci povolenia splátok dlžných súm nezvyšovala dlžné sumy o úrok vo výške trojnásobku ročnej základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej ku dňu povolenia splátok dlžných súm, resp. o ročnú úrokovú sadzbu 10 %.

Z dôvodu zamedzenia šírenia ochorenia COVID-19 sa ustanovilo, aby v čase krízovej situácie mohla byť posudková činnosť vykonávaná aj bez prítomnosti poistenca.

S účinnosťou od 30. apríla 2020, 30. mája 2020 a 3. júla 2020 nariadenia vlády SR č. 101/2020 Z. z., ktoré bolo dvakrát novelizované, a to nariadením vlády SR č. 137/2020 Z. z. a nariadením vlády SR č. 186/2020 Z. z., bolo predĺžené podporné obdobie v nezamestnanosti, ktoré malo uplynúť v období krízovej situácie v zásade o ďalšie tri mesiace, najdlhšie do 31. augusta 2020.

3. S účinnosťou od 6. apríla 2020

Odloženie splatnosti poistného

Zákomom č. 68/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa umožnil odklad platenia poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „SDS“) za mesiac marec 2020 zamestnávateľom a povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poisteným SZČO, ktorým v dôsledku krízovej situácie spôsobenej vírusom COVID-19 poklesol čistý obrát alebo príjmy z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti (tržby) o 40 % a viac a to do 31. júla 2020; spôsob určenia poklesu tržieb ustanovuje nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 76/2020 Z. z. z 9. apríla 2020.

Zároveň zákon splnomocnil vládu Slovenskej republiky, aby mohla nariadením ustanoviť ďalšie obdobie, na ktoré sa nebude vzťahovať pôvodná splatnosť poistného a povinných príspevkov na SDS, t. j. odložiť splatnosť poistného a povinných príspevkov na SDS aj za ďalšie obdobia.

Dňa 22. mája 2020 nadobudlo účinnosť nariadenie vlády SR č. 131/2020 Z. z. o splatnosti poistného na sociálne poistenie v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19. Toto nariadenie vlády Slovenskej republiky a jeho tri novely (nariadenia vlády SR č. 172/2020, č. 196/2020 Z. z. a č. 380/2020 Z. z.) ustanovili ďalšie obdobia odkladu platenia poistného a povinných príspevkov za mesiace máj 2020, jún 2020, júl 2020 a december 2020. Za tieto obdobia tiež za mesiac marec 2020 bola odložená splatnosť poistného a povinných príspevkov na SDS podľa pravidiel uvedených v zákone o sociálnom poistení do 30. júna 2021.

4. S účinnosťou od 25. apríla 2020

Odpustenie povinnosti zaplatiť poistné za apríl 2020

Zákomom č. 95/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, bolo s cieľom zmiernenia ekonomických dopadov krízovej situácie z dôvodu ochorenia COVID-19 na odvádzateľov poistného prijaté opatrenie, a to odpustenie povinnosti zaplatiť poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie za apríl 2020,

prípadne za ďalšie obdobie, ktoré môže ustanoviť vláda Slovenskej republiky nariadením. Táto právna úprava umožňuje odpustenie povinnosti zaplatiť poistné zamestnávateľom alebo SZČO, ktorí v mesiaci apríl 2020 mali uzatvorenú aspoň jednu prevádzku najmenej na 15 kalendárnych dní. Poistného, ktoré platí zamestnanec a odvádza ho zamestnávateľ, sa uvedené netýka.

5. S účinnosťou od 17. júna 2020

Pandemické ošetrovné pri obavách z umiestnenia dieťaťa/blízkej osoby do školy/školského zariadenia/zariadenia sociálnych služieb

Zákonom č. 157/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa zabezpečil kontinuálny nárok na pandemické ošetrovné tým rodičom, ktorí i naďalej, po otvorení škôl, poskytovali dieťaťu osobnú a celodennú starostlivosť z dôvodu neumiestnenia dieťaťa do školy z objektívnych dôvodov (kapacitné možnosti) alebo subjektívnych dôvodov (obava o zdravie). Opatrenie bolo v súlade s postupným plánom otvárania prevádzok Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky. Rovnaký postup sa uplatňoval aj k osobám, ktorým sa v zariadeniach sociálnych služieb poskytovala sociálna služba ambulantnou formou alebo pobytovou formou.

6. S účinnosťou od 21. novembra 2020

Úrazový príplatok

Zákonom č. 330/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, bola založená fikcia splnenia podmienky nároku na úrazový príplatok, konkrétne podmienky choroby z povolania. Vzhľadom na zdĺhavý a administratívne náročný proces uznávania choroby z povolania a stále sa zväčšujúci okruh dotknutých zamestnancov v dôsledku zhoršujúcej sa epidemiologickej situácie sa pri posudzovaní nároku na úrazový príplatok v prípade zamestnanca chorého na COVID-19, ktorému zamestnávateľ potvrdil vznik choroby v príčinnej súvislosti s jeho zamestnaním, ustanovilo pravidlo, že podmienka choroby z povolania sa považuje v týchto prípadoch za splnenú. Zákonom bol rozšírený okruh osôb, ktorým môže vzniknúť nárok na úrazový príplatok o osoby, ktoré nie sú úrazovo ani nemocensky poistené z výkonu činnosti vykonávanej napríklad ako spoločensky významnú dobrovoľnícku činnosť súvisiacu s výkonom protipandemických opatrení, v rámci ktorej sú vystavené významnému riziku nákazy.

Iné legislatívne zmeny

1. S účinnosťou od 1. januára 2020

Zrušenie vyrovnávacieho príplatku a zohľadnenie československého obdobia dôchodkového poistenia do sumy dôchodku

Zákonom č. 105/2019 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov bola nahradená právna úprava vyrovnávacieho príplatku zavedením právnej úpravy určovania sumy starobného, predčasného alebo invalidného dôchodku poistencov, ktorí ku dňu rozdelenia ČSFR získali československé obdobie dôchodkového poistenia, za ktoré im bol priznaný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok podľa predpisov Českej republiky, a po rozdelení ČSFR získali najmenej jeden rok dôchodkového poistenia podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Na určenie sumy starobného dôchodku zostáva aj naďalej zachovaná podmienka priznania starobného dôchodku, resp. invalidného dôchodku za československé obdobie dôchodkového poistenia Českou republikou. Dotknutým poistencom sa určuje suma starobného dôchodku zodpovedajúca rozdielu medzi fiktívnou sumou starobného dôchodku určenou podľa predpisov Slovenskej republiky a sumou starobného alebo invalidného dôchodku vyplácaného podľa predpisov Českej republiky, pričom fiktívna suma starobného dôchodku sa bude určovať podľa právneho predpisu, podľa ktorého bol priznaný starobný dôchodok zo Slovenskej republiky (zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, resp. zákona č. 100/1988 Sb. o sociálnom zabezpečení), a to aj s prihliadnutím na dobu poistenia/zamestnania a vymeriavacie základy získané pred rozdelením ČSFR, za ktoré patrí dôchodok z Českej republiky. Uvedená právna úprava sa v porovnaní s predchádzajúcou pozitívne dotkne omnoho väčšieho počtu poistencov, nakoľko na

vyrovnávací príplatok mali nárok iba osoby, ktoré získali pred 1. januárom 1993 najmenej 25 rokov československého obdobia dôchodkového poistenia, pričom podľa novej právnej úpravy sa už táto podmienka nevyžaduje (stačí akékoľvek dlhé československé obdobie dôchodkového poistenia).

Ustanovenie dôchodkového veku v nadväznosti na zmenu Ústavy SR ústavným zákonom č. 99/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, účinnú od 1. júla 2019

Zákomom č. 321/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sa ustanovil dôchodkový vek rozhodujúci na účely vzniku nároku na starobný dôchodok pre všetky skupiny poistencov v členení na ročníky, pohlavie a počet vychovaných detí priamo v prílohách zákona o sociálnom poistení (tabuľkách) v nadväznosti na ustanovenie maximálneho dôchodkového veku v závislosti od počtu vychovaných detí v Ústave SR od 1. júla 2019.

Tabuľka 3.1 Dôchodkový vek účinný od 1. januára 2020

Rok narodenia poistenca	Dôchodkový vek					
	mužov	žien s počtom vychovaných detí				
		0	1	2	3 alebo 4	5 a viac
1943 a menej	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1944	60r 9m	57r	56r	55r	54r	53r
1945	61r 6m	57r	56r	55r	54r	53r
1946	62r	57r	56r	55r	54r	53r
1947	62r	57r 9m	56r	55r	54r	53r
1948	62r	58r 6m	56r 9m	55r	54r	53r
1949	62r	59r 3m	57r 6m	55r 9m	54r	53r
1950	62r	60r	58r 3m	56r 6m	54r 9m	53r
1951	62r	60r 9m	59r	57r 3m	55r 6m	53r 9m
1952	62r	61r 6m	59r 9m	58r	56r 3m	54r 6m
1953	62r	62r	60r 6m	58r 9m	57r	55r 3m
1954	62r	62r	61r 3m	59r 6m	57r 9m	56r
1955	62r 76d	62r 76d	62r 76d	60r 3m	58r 6m	56r 9m
1956	62r 139d	62r 139d	62r 139d	61r	59r 3m	57r 6m
1957	62r 6m	62r 6m	62r 6m	61r 9m	60r	58r 3m
1958	62r 8m	62r 8m	62r 7m	62r 1m	60r 9m	59r
1959	62r 10m	62r 10m	62r 8m	62r 5m	61r 6m	59r 9m
1960	63r	63r	62r 10m	62r 9m	61r 10m	60r 6m
1961	63r 2m	63r 2m	63r	63r	62r 2m	61r 3m
1962	63r 4m	63r 4m	63r 2m	63r	62r 6m	61r 7m
1963	63r 6m	63r 6m	63r 4m	63r	62r 6m	61r 11m
1964	63r 8m	63r 8m	63r 6m	63r	62r 6m	62r 3m
1965	63r 10m	63r 10m	63r 6m	63r	62r 6m	62r 6m
1966 a viac	64r	64r	63r 6m	63r	62r 6m	62r 6m

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Zmena spôsobu výpočtu minimálneho dôchodku

Zákomom č. 382/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa suma základného minimálneho dôchodku naviazala na priemernú mesačnú nominálnu mzdu zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky. Upustilo sa od zohľadňovania výlučne tzv. kvalifikovaných rokov dôchodkového poistenia (t.j. rokov dôchodkového poistenia s priemerným zárobkom najmenej na úrovni 24,1 % priemernej mzdy v národnom hospodárstve Slovenskej republiky). Ďalším cieľom tejto právnej úpravy bolo rýchlejšie medziročné zvyšovanie minimálneho dôchodku s ohľadom na sumu priemernej

mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky. Spôsob určenia sumy minimálneho dôchodku uvádzame v tabuľke 3.2. Táto právna úprava zásadným spôsobom posilnila princíp solidarity na úkor princípu zásluhovosti, pričom rastom priemernej mzdy sa významne zvyšoval počet poberateľov minimálnych dôchodkov, ktorí by bez ohľadu na výšku odvedeného poistného mali rovnakú výšku dôchodkovej dávky.

Tabuľka 3.2 Výška a spôsob výpočtu minimálneho dôchodku v roku 2020

Obdobie DP	Určenie sumy minimálneho dôchodku	Suma minimálneho dôchodku 2020 - stav po schválení novely	Rozdiel v mesačnej sume minimálneho dôchodku (stav po schválení novely - pôvodný stav) v €
30	33% PM	334,3	48,4
31	33% PM + 2% ŽM	338,5	48,4
32	33% PM + 4% ŽM	342,7	48,4
33	33% PM + 6% ŽM	347,0	48,5
34	33% PM + 8% ŽM	351,2	48,5
35	33% PM + 10% ŽM	355,4	48,5
36	33% PM + 12% ŽM	359,6	48,5
37	33% PM + 14% ŽM	363,8	48,5
38	33% PM + 16% ŽM	368,0	48,4
39	33% PM + 18% ŽM	372,2	48,4
40	33% PM + 21% ŽM	378,5	48,4
41	33% PM + 24% ŽM	384,8	48,4
42	33% PM + 27% ŽM	391,1	48,4
43	33% PM + 30% ŽM	397,4	48,4
44	33% PM + 33% ŽM	403,7	48,4
45*	33% PM + 36% ŽM	410,0	48,4

Pozn. DP – dôchodkové poistenie; PM - priemerná mzda; ŽM – životné minimum

* Suma pre 45 rokov je uvedená ako posledná, ale nejde o maximálnu mesačnú sumu minimálneho dôchodku, pretože získaných 46 rokov dôchodkového poistenia bude zodpovedať 33% PM a 39% ŽM atď.

Nový pomer krátenia starobného dôchodku poistenca, ktorý je alebo bol sporiteľom, za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení

Zákom č. 466/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa ustanovil nový spravodlivejší pomer krátenia starobného dôchodku sporiteľa za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení. Nová právna úprava zohľadňuje na účely krátenia aj poistné, platené do rezervného fondu solidarity.

Podľa novej právnej úpravy sa suma starobného dôchodku poistenca, ktorý je sporiteľ alebo bol sporiteľ, za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení

- pred 1. septembrom 2012 zníži o 36/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,
- od 1. septembra 2012 do 31. decembra 2016 zníži o 16/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,
- od 1. januára 2017 do 31. decembra 2017 zníži o 17/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,
- od 1. januára 2018 do 31. decembra 2018 zníži o 18/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,
- od 1. januára 2019 do 31. decembra 2019 zníži o 19/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,
- od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 zníži o 20/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,

- g) od 1. januára 2021 do 31. decembra 2021 zníži o 3/13 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,
- h) od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 zníži o 22/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení.
- i) od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 zníži o 23/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení,
- j) po 31. decembri 2023 zníži o 24/91 pomernej sumy starobného dôchodku patriacej za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení.

Novela v článkoch II a III zabezpečila, aby aj hasiči, ktorí odišli na výsluhový dôchodok v rokoch 2008 až 2010, mohli pri súbehu nároku na výplatu výsluhového dôchodku s nárokom na dôchodok podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení poberať výsluhový dôchodok v plnej výške.

Výkon činnosti športového odborníka

Od 1. januára 2020 sa na účely sociálneho poistenia považuje fyzická osoba, ktorá uzatvorila zmluvu o výkone činnosti športového odborníka v právnom vzťahu na základe dohody o pracovnej činnosti, resp. dohody o brigádnickej práci študentov. Študent, ktorý bude pracovať na základe zmluvy o výkone činnosti športového odborníka, bude považovaný za študenta pracujúceho na dohodu o brigádnickej práci študentov. Z toho mu vyplýva možnosť uplatnenia odvodovej úľavy (výnimky maximálne 200 eur mesačne). Rovnaká možnosť sa vzťahuje aj na osoby s priznaným starobným dôchodkom, invalidným dôchodkom, výsluhovým dôchodkom pri dovŕšení dôchodkového veku, invalidným výsluhovým dôchodkom s uzavretou zmluvou o výkone činnosti športového odborníka, nakoľko budú považovaní za osoby pracujúce na základe dohody o pracovnej činnosti.

2. S účinnosťou od 1. apríla 2020

Kompenzačný príspevok baníkom

V súvislosti s právnou úpravou kompenzačného príspevku baníkom (zákon č. 385/2019 Z. z. o kompenzačnom príspevku baníkom a o zmene a doplnení niektorých zákonov) sa v sociálnom poistení rozširuje okruh poistencov, za ktorých poistné na dôchodkové poistenie platí štát. Ide o poberateľov kompenzačného príspevku, t.j. bývalých baníkov, ktorí ukončili zamestnanie so stálym pracoviskom v podzemí z dôvodu útlmu banskej činnosti a spĺňajú aj ďalšie podmienky určené zákonom o sociálnom poistení. Podmienky, ktoré poberatelia kompenzačného príspevku musia splniť, sú rovnaké ako pri ostatných skupinách poistencov štátu: takáto osoba nemôže byť povinne poistená ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO), nemôže byť poistencom štátu z iného dôvodu a nemôže mať priznaný invalidný dôchodok alebo dovŕšený dôchodkový vek. Ak bývalý baník tieto podmienky splní, poistencom štátu sa stane automaticky, nebude mať teda v tomto ohľade žiadne oznamovacie povinnosti.

Osobitné sociálne poistenie príslušníkov obecnej polície

V súvislosti s prácou obecnej polície vzniká osobitný sociálny poistný systém s cieľom vyplácania príspevku za prácu v obecnej polícii. Je založený na báze samofinancovania. Príslušníci obecnej polície budú spolu s poistným na sociálne poistenie, ktoré odvádza na účet Sociálnej poisťovne ich zamestnávateľ (obec, mesto), platiť aj poistné na príspevok za prácu v obecnej polícii. Poistné na uvedený príspevok budú príslušníci obecnej polície platiť počas trvania pracovného pomeru k obecnej polícii vo výške 3 % z vymeriavacieho základu, z ktorého sa platí poistné na dôchodkové poistenie.

3. S účinnosťou od 31. októbra 2020

Zavedenie 13. dôchodku ako štátnej sociálnej dávky vyplácanej Sociálnou poisťovňou

Zákomom č. 296/2020 Z. z. o 13. dôchodku a o zmene a doplnení niektorých zákonov bol, pred jeho prvou realizáciou v praxi koncom roka 2020, zrušený 13. dôchodok ako dávka sociálneho poistenia určená v sume priemernej mesačnej sumy daného druhu dôchodku. Nahradila ho nová právna úprava 13. dôchodku ako štátnej

sociálnej dávky. Nárok na nový 13. dôchodok majú všetci poberatelia dôchodku bez ohľadu na sumu poberaného dôchodku. Suma 13. dôchodku je ustanovená diferencovane, a to v závislosti od sumy už poberaného dôchodku, resp. úhrnu súm poberaných dôchodkov. Súčasne účinný 13. dôchodok, v porovnaní s pôvodnou právnou úpravou, je solidárnejší k poberateľom dôchodkov s nižšou úrovňou dôchodkových príjmov.

4. S účinnosťou od 18. decembra 2020

Nález ÚS SR č. 388/2020 Z.z., minimálny dôchodok sporiteľov

V náleze Ústavný súd konštatoval, že v účinnej právnej úprave zákonodarca vyjadril odlišnú predstavu o minimálnej úrovni dôchodkového príjmu u dvoch skupín poberateľov starobného dôchodku, ktorí „počas väčšiny svojho pracovného života vykonávali zárobkovú činnosť“, ale jeden z nich bol a druhý nebol sporiteľom v II. pilieri. Z uvedeného dôvodu Ústavný súd vyslovil nesúlad ustanovenia § 82b ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 1, 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky. Uvedené ustanovenie stratilo účinnosť uverejnením nálezu v Zbierke zákonov SR (18. december 2020).

ĎALŠIA LEGISLATÍVNA ČINNOSŤ V ROKU 2020

Okrem uvedených zmien boli v roku 2020 v Národnej rade Slovenskej republiky schválené návrhy zákonov v oblasti sociálneho poistenia, ktoré nadobudnú účinnosť v nasledujúcom období.

Najvýznamnejšou z nich je novela čl. 39 Ústavy SR, a to ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, ktorá v oblasti sociálneho poistenia nadobudne účinnosť od 1. januára 2023. Upustilo sa od ustanovenia maximálneho dôchodkového veku ústavou, zároveň sa ustanovila zásada, v zmysle ktorej zo systému primeraného hmotného zabezpečenia v starobe možno zabezpečiť aj osobu, ktorá po dosiahnutí ustanovenej doby účasti na tomto systéme dosiahla ustanovený počet odpracovaných rokov. Nemenej významnou zmenou je zakotvenie zásady, v zmysle ktorej nemožnosť vykonávať zárobkovú činnosť z dôvodu dlhodobej starostlivosti o dieťa počas zákonom ustanovenej doby po jeho narodení nesmie mať negatívny vplyv na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a zakotvenie práva rozhodnúť sa, že časť uhradenej dane alebo časť uhradenej platby spojené s účasťou na systéme primeraného hmotného zabezpečenia v starobe bude poskytnutá osobe, ktorá túto osobu vychovala a ktorej je poskytované hmotné zabezpečenie v starobe. Toto rozhodnutie zároveň nesmie mať negatívny vplyv na primerané hmotné zabezpečenie v starobe. Vykonávací predpis by mal byť pripravený do účinnosti.

Druhou zmenou bolo prijatie zákona č. 275/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého sa od 1. januára 2021 znížil poistencom dotknutých ročníkov (1957 až 1965) dôchodkový vek v závislosti na počte vychovaných detí, čím došlo k odstráneniu nerovnosti pri zohľadňovaní počtu vychovaných detí v porovnaní s inými ročníkmi.

Tabuľka 3.3 Dôchodkový vek účinný od 1.januára 2021

Rok narodenia poistenca	Dôchodkový vek					
	mužov	žien s počtom vychovaných detí				
		0	1	2	3 alebo 4	5 a viac
1943 a menej	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1944	60r 9m	57r	56r	55r	54r	53r
1945	61r 6m	57r	56r	55r	54r	53r
1946	62r	57r	56r	55r	54r	53r
1947	62r	57r 9m	56r	55r	54r	53r
1948	62r	58r 6m	56r 9m	55r	54r	53r
1949	62r	59r 3m	57r 6m	55r 9m	54r	53r
1950	62r	60r	58r 3m	56r 6m	54r 9m	53r
1951	62r	60r 9m	59r	57r 3m	55r 6m	53r 9m
1952	62r	61r 6m	59r 9m	58r	56r 3m	54r 6m
1953	62r	62r	60r 6m	58r 9m	57r	55r 3m
1954	62r	62r	61r 3m	59r 6m	57r 9m	56r
1955	62r 76d	62r 76d	62r 76d	60r 3m	58r 6m	56r 9m
1956	62r 139d	62r 139d	62r 139d	61r	59r 3m	57r 6m
1957	62r 6m	62r 6m	62r	61r 6m	60r	58r 3m
1958	62r 8m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	60r 9m	59r
1959	62r 10m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 4m	59r 9m
1960	63r	63r	62r 6m	62r	61r 6m	60r 6m
1961	63r 2m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	61r 3m
1962	63r 4m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 7m
1963	63r 6m	63r 6m	63r	62r 6m	62r	61r 11m
1964	63r 8m	63r 8m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	62r 2m
1965	63r 10m	63r 10m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	62r 4m
1966 a viac	64r	64r	63r 6m	63 r	62r 6m	62r 6m

Zdroj: MPSVR SR

Ďalšia významná zmena nadobudne účinnosť od 1. apríla 2021 a bola prijatá zákonom č. 426/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Sociálna poisťovňa od 1. apríla 2021 bude tehotným poistenkyniam (zárobkovo činným) poskytovať tehotenské ako dávku nemocenského poistenia od začiatku 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu, určeným lekárom. Rovnaká dávka bude poskytovaná príslušnou vzdelávacou inštitúciou tehotným študentkám po 18. roku veku. Účelom dávky je zabezpečenie príjmu na úhradu zvýšených výdavkov spojených s tehotenstvom. Od 1. apríla 2021 nadobudne účinnosť aj právna úprava zákona č. 467/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení, cieľom ktorej je v nemocenskom poistení zaviesť novú kategóriu dávky ošetrovné, tzv. dlhodobé ošetrovné. Dlhodobé ošetrovné má kompenzovať dočasnú stratu príjmu poistenca, ktorý osobne a celodenne ošetruje chorého príbuzného v prípade, kedy bol tento v dôsledku náhle zmeny zdravotného stavu hospitalizovaný a prepustený zo zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti do domáceho prostredia, resp. príbuznú osobu, ktorá sa pre nevyliciteľné ochorenie nachádza v terminálnom štádiu ochorenia alebo v štádiu na konci života. Prínosom navrhovanej právnej úpravy je, že nemocensky poistené osoby, ktoré vykonávajú osobnú starostlivosť v prirodzenom prostredí (a teda nemôžu vykonávať po uvedení obdobia ošetrovania zárobkovú činnosť), budú mať zabezpečený príjem dávkou zo sociálneho poistenia počas podstatne dlhšieho obdobia, ako tomu mohlo byť doteraz, pričom sa budú môcť pri výkone starostlivosti, vzhľadom na jej náročnosť, za zákonom stanovených podmienok striedať.

S účinnosťou od 1. januára 2021 zákonom č. 372/2020 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, boli schválené zmeny v minimálnom dôchodku, a to určenie jeho výšky podľa osobitnej tabuľky v závislosti od získania kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia.

Tabuľka 3.4 Výška a spôsob výpočtu minimálneho dôchodku v roku 2021

Obdobie DP	Určenie sumy minimálneho dôchodku	Suma minimálneho dôchodku 2021 - zmrazenie na úrovni roka 2020
30	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	334,3
31	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	338,5
32	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	342,7
33	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	347,0
34	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	351,2
35	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	355,4
36	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	359,6
37	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	363,8
38	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	368,0
39	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	372,2
40	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	378,5
41	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	384,8
42	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	391,1
43	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	397,4
44	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	403,7
45*	zmrazenie na úrovni hodnôt z roku 2020	410,0

Zdroj: MPSVR SR; DP – dôchodkové poistenie

* Suma pre 45 rokov je uvedená ako posledná, ale nejde o maximálnu mesačnú sumu minimálneho dôchodku, pretože získaných 46 rokov dôchodkového poistenia bude zodpovedať 33% PM z roku 2018 a 39% ŽM platného v druhom polroku 2019 atď.

V priebehu roku 2019 boli prijaté právne úpravy (zákon č. 382/2019 Z. z. a zákon č. 467/2019 Z. z.), ktorými sa s účinnosťou od 1. januára 2020 naviazala suma minimálneho dôchodku na priemernú mzdu v národnom hospodárstve Slovenskej republiky a upustilo sa od zohľadňovania výlučne tzv. kvalifikovaných rokov dôchodkového poistenia (t.j. rokov dôchodkového poistenia s priemerným zárobkom najmenej na úrovni 24,1 % priemernej mzdy v národnom hospodárstve Slovenskej republiky). Uvedené zmeny v spôsobe určovania sumy minimálneho dôchodku a podmienkach nároku na minimálny dôchodok spôsobili významné narušenie princípu zásluhovosti v dôchodkovom poistení, ako aj samotného účelu zavedenia minimálneho dôchodku, t.j. zabezpečiť poistencovi dôchodkový príjem na takej úrovni, aby nebol odkázaný na pomoc v hmotnej núdzi. V nadväznosti na vyššie uvedené, ako aj v súlade so záväzkom vyplývajúcom z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020-2024 „zaviesť spravodlivosť a upraviť podmienky poskytovania minimálneho dôchodku a zväziť spravodlivú valorizáciu minimálnych dôchodkov“ boli „zmrazené“ nominálne sumy minimálneho dôchodku na úroveň roku 2020.

Valorizácia

Zákom č. 266/2017 Z. z. sa ustanovila minimálna miera valorizácie dôchodkových dávok na obdobie rokov 2018 až 2021 a minimálna miera valorizácie úrazovej renty na rovnaké obdobie. Dôchodcom sa v zmysle právnej úpravy zvyšujú v uvedenom období dôchodkové dávky o percento medzročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, najmenej však o pevnú sumu určenú ako 2 % z priemernej sumy príslušného druhu dôchodku.

Minimálne pevné sumy zvýšenia dôchodkov od 1. januára 2020 sú nasledujúce:

- 9,00 eura, ak ide o starobný dôchodok,
- 2,70 eura, ak ide o starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice,

- 8,70 eura, ak ide o predčasný starobný dôchodok,
- 3,20 eura, ak ide o predčasný starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice,
- 7,60 eura, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, invalidný dôchodok podľa § 266 zákona a sociálny dôchodok,
- 2,90 eura, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, vyplácaný v sume jednej polovice a invalidný dôchodok podľa § 266 zákona vyplácaný v sume jednej polovice,
- 4,30 eura, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 %,
- 1,80 eura, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 %, vyplácaný v sume jednej polovice,
- 5,80 eura, ak ide o vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- 2,50 eura, ak ide o vdovský dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice a vdovecký dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice,
- 2,70 eura, ak ide o sirotský dôchodok,
- 1,40 eura, ak ide o sirotský dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice.

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie pokrýva sociálne udalosti, ako sú napríklad dočasná pracovná neschopnosť, tehotenstvo či materstvo. Zo systému nemocenského poistenia sa vyplácajú dávky, ktoré sa členia na **nemocenské** (zamestnancovi poskytované spravidla až od 11. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti), **ošetrovné, materské a vyrovnávacia dávka**.

Podľa zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, za prvých 10 dní trvania dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca vypláca náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca zamestnávateľ a Sociálna poisťovňa poskytuje zamestnancovi nemocenské až od 11. dňa jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

V súvislosti s krízovou situáciou v dôsledku pandémie COVID-19 bolo z pohľadu poskytovaných dávok nemocenského poistenia prijatých viacero opatrení na zlepšenie postavenia poistencov, zamestnávateľov a samostatne zárobkovo činných osôb a na odstránenie negatívneho dopadu postupne prijímaných protipandemických opatrení. Ide najmä o dočasné zavedenie (na obdobie trvania krízovej situácie a v zásade dva mesiace po jej skončení) pandemického nemocenského poskytovaného poistencom pri karanténe alebo izolácii Sociálnou poisťovňou od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti vo výške 55 % denného vymeriavacieho základu a pandemického ošetrovného naviazaného na trvanie potreby ošetrovania alebo opatrovania člena rodiny, pričom trvanie je podmienené trvaním krízovej situácie a môžu ho spoločne, formou prestriedania sa, využívať viaceré starajúce sa osoby o to isté dieťa/deti alebo odkázané osoby za ustanovených podmienok.

Výdavky na nemocenské dávky²³ v roku 2020, hradené z rozpočtu Sociálnej poisťovne, boli v čiastke cca 1043,4 mil. eur. V porovnaní s rokom 2019 boli vyššie cca o 283,7 mil. eur (index rastu cca 1,37). Nárast výdavkov nastal z dôvodu vyššieho počtu prípadov najmä v dôsledku vyplácania tzv. pandemických nemocenských dávok, ako aj rastu priemernej sumy vyplatených nemocenských dávok.

V roku 2020 boli priemerné mesačné počty zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 153 772 prípadov,
- ošetrovné 48 558 prípadov,
- vyrovnávacia dávka 44 prípadov,
- materské 33 056 prípadov.

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2019 vyšší o 62 000.

²³ Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2020 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 1.

Priemerný mesačný počet nemocenských dávok v roku 2020 vzrástol v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2019 najmä z dôvodu výplaty tzv. pandemickej dávky nemocenské pri dočasnej práceneschopnosti a výplaty dávky pandemickej ošetrovnej pri ošetrovaní člena rodiny z dôvodu uzavretia predškolských a školských zariadení.

Počet vyplatených pandemických dávok v období od 1. apríla 2020 do 31. decembra 2020 bol 715 326 dávok, v tom počet dávky nemocenské 234 404 a dávky ošetrovnej 480 922. Nasledujúca tabuľka poskytuje prehľad vyplatených nemocenských dávok a priemerné sumy nemocenských dávok.

Tabuľka 3.5 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2020

Dávka	Počet vyplatených dávok v roku 2020	Index 2020/2019	Priemerná výška dávky v roku 2020 (v €)	Index 2020/2019
Nemocenské	1 845 267	124,0%	315,6	106,3%
z toho pandemické	234 404	-	154,5	-
Ošetrovné	582 695	327,4%	265,8	236,9%
z toho pandemické	480 922	-	294,8	-
Materské	396 675	95,6%	778,3	107,7%
Vyrovňavacia dávka	532	66,6%	116,8	101,2%

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na **starobné poistenie** (poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a na **invalidné poistenie** (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu a pre prípad úmrtia). Zo systému dôchodkového poistenia sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok. Zároveň Sociálna poisťovňa od roku 2020 poskytuje poberateľom dôchodkových dávok 13. dôchodok ako štátnu sociálnu dávku, ktorá nahradila doteraz poskytovaný vianočný príspevok.

V terminológii dôchodkových dávok znamená **súbeh** poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom), prípadne súbehu invalidného dôchodku s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť do 70 % a nad 70 % so sirotským dôchodkom.

K 31. decembru 2020 bolo vyplácaných 1 699 120 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. tzv. invalidných dôchodkov pre invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie). Do cudziny bolo vyplácaných 31 114 dôchodkov.

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2019 sa počet vyplácaných dôchodkov takmer nezmenil a vzrástol o 642 t. j. o cca 0,4 %²⁴. Pokles oproti roku 2019 zaznamenal počet vyplácaných invalidných dôchodkov (cca o 0,4 %), vdovských dôchodkov (cca o 0,8 %), sirotských dôchodkov (cca o 2,2 %) a predčasných starobných dôchodkov (cca o 7,5 %). Naopak, v porovnaní s rokom 2019 vzrástol počet vyplácaných starobných dôchodkov (cca o 0,4 %) a vdoveckých dôchodkov (cca o 0,8 %).

Tabuľka 3.6 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov v roku 2019 a 2020

²⁴ Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 2 až 4.

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov k:		Priemerná výška (sólo) dôchodku v €:	
	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020
Starobný (sólo + v súbehu) spolu	1 088 300	1 093 195	460,4	487,4
Predčasný starobný (sólo + v súbehu) spolu	13 194	12 203	433,1	474,5
Invalidný (sólo + v súbehu) spolu	234 346	233 461	275,5	284,5
Vdovský (sólo+ v súbehu)	293 017	290 680	263,1	272,5
Vdovecký (sólo+ v súbehu)	49 508	49 915	208,7	217,9
Sirotský	20 113	19 666	137,6	142,7
Spolu	1 698 478	1 699 120	X	X
Dôchodky neprevzaté do automatizovanej evidencie	45	28	x	X
Dôchodky vyplácané do cudziny	29 377	31 114	x	X

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V roku 2020 sa dôchodkové dávky zvyšovali o 2,9 %, čo je percento medzoročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov vykázané ŠÚ SR za prvý polrok 2019, najmenej sa však zvyšovali o pevnú sumu určenú 2 % z priemernej sumy príslušného druhu dôchodkovej dávky vykazanej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu 2019.

Tabuľka 3.7 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2019 a 2020 k 31. 12.

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v €	
	rok 2018	rok 2019
starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	505,4	525,3
starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	593,9	617,1
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	519,0	536,8
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	550,8	586,6
invalidný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	411,4	425,1
invalidný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	435,1	446,1

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov

Hraničná suma starobného nekráteného dôchodku, od ktorej sa už uplatňovala percentuálna valorizácia (a nie minimálna valorizácia určená 2 % z priemernej mesačnej sumy príslušnej dôchodkovej dávky) bola 310,4 eura.

Tabuľka 3.8 Hraničné sumy dôchodkov, od ktorých sa už uplatňovala percentuálna valorizácia v roku 2020

Druh dôchodku	Hraničná suma	Hraničná suma dôchodku vyplácaného v sume jednej polovice
starobný	310,4	93,2
predčasný starobný	300,1	110,4
invalidný s mierou poklesu nad 70 percent	148,3	62,1
invalidný s mierou poklesu do 70 percent	262,1	100,1
vdovský a vdovecký	200,1	86,3
sirotský	93,2	48,3

Zdroj: MPSVR SR

Výdavky²⁵ na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2020 boli takmer 7,8 mld. eur, čo predstavuje oproti roku 2019 nárast výdavkov cca o 5,5 %. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, tzv. invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu, vrátane príplatkov za štátnu službu a vyrovnávacích príplatkov, minimálny dôchodok) predstavovali cca 173,8 mil. eur, z toho výdavky na zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku **na sumu minimálneho dôchodku**²⁶ predstavovali cca 89,7 mil. eur.

Výdavky na výplatu 13. dôchodku²⁷ niektorým poberateľom dôchodku v roku 2020 (bez doplatkov, t. j. bez výdavkov na vianočný príspevok, doplácaných za predchádzajúce roky) predstavovali cca 300,1 mil. eur, pričom v roku 2019 predstavovali výdavky na vianočný príspevok cca 147,7 mil. eur. Celkový počet dôchodcov, ktorým bol vyplatený 13. dôchodok v roku 2020 dosiahol 1 431 615 osôb, kým v roku 2019 v prípade vianočného príspevku to bolo 1 262 388 osôb.

Pomer priemerného starobného sólo dôchodku vyplácaného k 31. decembru 2020 k priemernej mesačnej mzde (hrubej/brutto) za rok 2020 v hospodárstve Slovenskej republiky (1 133 eur) bol cca 43, %, čo je mierny nárast v porovnaní s rokom 2019 (cca o 0,8 p. b.). Pomer priemerného starobného sólo dôchodku novopriznaného v roku 2020 (586,3 eura) k priemernej mesačnej mzde (hrubej/brutto) za rok 2020 v hospodárstve Slovenskej republiky (1 133 eur) bol cca 51,7 %. K 30. júnu 2020 bolo zaznamenaných 4 241 poberateľov sólo starobných dôchodkov (t. j. cca 0,4 %) presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve SR.

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením zamestnávateľa pre prípad **poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania**. Dávkami úrazového poistenia sú: úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením a náhrada nákladov spojených s pohrebom. V rámci úrazového poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO, pričom jej nie je ani daná možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

V súvislosti s krízovou situáciou bola v úrazovom poistení dočasne prijatá zásada, v zmysle ktorej sa za splnenú považuje podmienka vzniku choroby z povolania na účely úrazového príplatku u dobrovoľníkov a u osôb, ktoré profesne prichádzajú do kontaktu s nákazou. Zamestnávateľ zamestnanca, ktorý ochorel na COVID-19 alebo právnická osoba, pre ktorú fyzická osoba vykonávala činnosť, musí na príslušnom tlačive potvrdiť, že k nákaze došlo pri pracovných činnostiach, kde je preukázateľný kontakt s týmto ochorením alebo s infekčným materiálom. Bez tohto potvrdenia nemôže byť úrazový príplatok z dôvodu vzniku ochorenia COVID-19 priznaný.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2020²⁸ bola cca 50,8 mil. eur, čo predstavuje mierny pokles výdavkov cca o 1,6 % oproti roku 2019. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2020²⁹ bolo vyplatených 85 203 úrazových rent a priemerná výška tejto dávky za rok 2020 bola cca 337 eur, t. j. nárast cca o 2,9 % oproti roku 2019 a vynaložených na ňu bolo cca 28,2 mil. eur (cca 55,6 % všetkých výdavkov základného fondu úrazového poistenia). Druhou najpočetnejšie vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 27 354 prípadov, čo oproti roku 2019 predstavuje pokles cca o 12,8 %. Najvyššiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovala dávka jednorazové odškodnenie podľa § 94 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (18 795 eur).

Zvýšenie úrazovej renty v roku 2020 bolo o 2,5 %.

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca. Povinne poisteným je zamestnávateľ zamestnanca v pracovno-právnom vzťahu a člena družstva,

²⁵ Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31.12.2020 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 5.

²⁶ Hradené zo štátneho rozpočtu.

²⁷ Ide o štátnu sociálnu dávku.

²⁸ Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 6.

²⁹ Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia a štátne dávky úrazového poistenia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 7 a 8.

ktorý je v pracovnom vzťahu k družstvu. Poistným plnením je napríklad náhrada mzdy, nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru, nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností a iné, ak zamestnávateľ nie je schopný plniť svoje záväzky voči zamestnancom z dôvodu, že sa stal platobne neschopným. Z garančného poistenia sa vypláca dávka garančného poistenia. Zároveň sa z garančného poistenia uhrádzajú povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, nezaplatené zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v zákonom ustanovenej lehote. V rámci garančného poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO a vzhľadom na charakter poistných vzťahov nie je daná ani možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia³⁰.

Za rok 2020 bolo vyplatených 1 632 dávok (tabuľka 3.7), čo v porovnaní s rokom 2019 predstavuje **pokles o cca 45 %**. Celkové výdavky základného fondu garančného poistenia v roku 2020 dosiahli cca 24,9 mil. eur (t.j. výdavky na garančnú dávku a výdavky na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné sporenie v zákonom ustanovenej lehote); oproti predchádzajúcemu roku ide cca o 2,9 % zvýšenie. Priemerná výška dávky za rok 2020 predstavovala 2 212,50 eur, čo predstavuje rast cca o 1,8 % oproti roku 2019.

Tabuľka 3.9 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v eurách v roku 2020

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v €	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. €
Január	45	2 127,6	95,3
Február	215	2 012,1	432,6
Marec	65	1 361,3	88,5
Apríl	139	2 052,7	285,3
Máj	135	2 121,1	286,3
Jún	151	2 069,1	312,4
Júl	182	1 767,7	321,7
August	100	2 318,0	228,5
September	312	3 058,3	953,6
Október	222	2 183,2	484,9
November	5	3 136,2	15,7
December	61	1 598,7	97,4
Celkom	1 632	X	3602,3
Priemer	136	2 212,5	300,2

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa vypláca **dávka v nezamestnanosti**.

V roku 2020 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky³¹ v nezamestnanosti 53 138 osôb, t.j. nárast cca o 45,6 % oproti priemernému mesačnému počtu v roku 2019. Uvedené zvýšenie súvisí s krízovou situáciou vyvolanou vírusom SARS-COV 2 a s postupným predlžovaním podporného obdobia v nezamestnanosti v apríli až auguste 2020. Vplyvom predlžovania podporného obdobia bolo vyplatených o 91 244 viac dávok v nezamestnanosti a celkové zvýšenie výdavkov na tieto dávky predstavovalo cca 32,3 mil. eur. Celkový počet osôb, ktoré v roku 2020 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti, predstavoval 171 410, z čoho bolo 85 501 žien a 85 909 mužov. Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 35–39 ročných, podrobnejšia veková štruktúra poberateľov dávky v nezamestnanosti je uvedená v prílohe.

³⁰ Výdavky základného fondu garančného poistenia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 9.

³¹ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 10 a 11.

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2020 dosiahli sumu cca 329,1 mil. eur, t. j. nárast výdavkov cca o 53,7 % oproti roku 2019. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2020 bola 440,95 eura, čo je cca o 0,9 % viac ako v roku 2019.

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie tvorí starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie:

- II. pilier – starobné dôchodkové sporenie**, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami (ďalej len „DSS“) na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.
- III. pilier – doplnkové dôchodkové sporenie**, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (ďalej len „DDS“) na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Cieľom zavedenia starobného dôchodkového sporenia, ktorý je súčasťou povinného dôchodkového systému, bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) je príspevkovo definované a financované z príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky“), odvádzaných na osobné dôchodkové účty sporiteľov.

Zo starobného dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom vypláca starobný dôchodok a predčasný starobný dôchodok, a to v týchto formách

- dočasný dôchodok
- dôchodok vyplácaný programovým výberom
- doživotný dôchodok.

Spolu s doživotným dôchodkom je možné dohodnúť si výplatu vdovského, vdoveckého a/alebo sirotského dôchodku. Ponuky dôchodkov sú sprostredkované Centrálnym informačným ponukovým systémom, ktorý spravuje Sociálna poisťovňa.

Zmeny v dôsledku pandémie COVID-19

V roku 2020 bolo prijatých viacero noviel zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, na zmiernenie ekonomických dopadov počas trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19. Novely sa týkali odkladu splatnosti povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, ktoré sa platia spolu s poisťným na starobné poistenie, pre zamestnávateľa a povinne dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorí v dôsledku krízovej situácie vykazovali v príslušnom období pokles čistého obrátu alebo príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti o 40 % a viac, a to za mesiace marec 2020, máj až júl 2020 a december 2020.

Za mesiac apríl 2020 bola ustanovená možnosť odpustenia platenia povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie pre zamestnávateľa a povinne dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorí v súvislosti s krízovou situáciou mali uzatvorenú prevádzku na základe rozhodnutia príslušného orgánu najmenej na 15 dní. Za uvedené obdobie sa suma starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku a minimálneho dôchodku z dôchodkového poistenia (1. pilier), z dôvodu účasti poistenca v systéme starobného dôchodkového sporenia v tomto období, nebude znižovať.

Iné legislatívne zmeny

Sadzba povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie sa v roku 2020 zvýšila na 5 % z vymeriavacieho základu na platenie poisťného na dôchodkové poistenie.

Sociálna poisťovňa určila na rok 2020 výšku referenčnej sumy na 464,60 eura. Výška referenčnej sumy je dôležitá pre možnosť vyplácania starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku zo starobného dôchodkového sporenia formou programového výberu alebo formou dočasného dôchodku.

V nadväznosti na zákon č. 296/2020 Z. z. o 13. dôchodku a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť v roku 2020, ktorým sa zavádza 13. dôchodok ako štátna sociálna dávka, nie je potrebné

ďalej ustanovovať, že táto dávka nie je dôchodkovou dávkou v zmysle zákona č. 461/2004 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ktorých výška vstupuje do výpočtu na posúdenie nároku na starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok vyplácaný formou dočasného dôchodku alebo programového výberu zo starobného dôchodkového sporenia.

V roku 2020 nadobudli platnosť tri opatrenia vydané na základe splnomocňujúcich ustanovení zákona č. 234/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý nadobudol účinnosť v roku 2019. Išlo o nasledovné opatrenia:

- Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 138/2020 Z. z. o informácii o dôchodkoch zo starobného dôchodkového sporenia. Týmto opatrením sa ustanovila pre DSS povinnosť zostaviť a zaslať informáciu o dôchodkoch zo starobného dôchodkového sporenia, ktorá má sporiteľovi pomôcť v primeranej dobe pred dovŕšením dôchodkového veku s jeho finančným plánovaním v súvislosti s odchodom do dôchodku.
- Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 139/2020 Z. z., ktorým sa ustanovuje obsah, štruktúra, forma, podmienky a spôsob priebežnej aktualizácie a lehoty na zverejnenie kľúčových informácií o dôchodkovom fonde, ktorým sa ustanovila pre DSS povinnosť zostaviť o každom spravovanom dôchodkovom fonde kľúčové informácie.

Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 140/2020 Z. z., ktorým sa ustanovuje vzor výpisu z osobného dôchodkového účtu sporiteľa. V porovnaní s výpisom zasielaným v zmysle právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2020 sa predmetným opatrením ustanovil jednotný vzor výpisu z osobného dôchodkového účtu sporiteľa, ako aj podrobnosti k pravidlám, na základe ktorých sa zostavia prognózy dôchodku.

Všetky uvedené opatrenia nadobudli účinnosť 1. januára 2021.

K 31. decembru 2020 pôsobilo na trhu starobného dôchodkového sporenia 5 DSS:

- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- Axa d.s.s., a.s., Bratislava,
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s., Bratislava,
- NN d.s.s., a.s., Bratislava,
- VÚB Generali, d.s.s., a.s., Bratislava.

Tabuľka 3.8 uvádza čistú hodnotu majetku spravovaného jednotlivými DSS podľa druhu dôchodkového fondu k 31. decembru 2020.

Tabuľka 3.10 Rozdelenie majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2020 (v mil. eur)

Dôchodková správcovská spoločnosť	Dlhopisový garantovaný dôchodkový fond	Zmiešaný negarantovaný dôchodkový fond	Akciový negarantovaný dôchodkový fond	Indexový negarantovaný dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2020	Podiel majetku v %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	2 414,7	0,0	751,8	0,0	3 166,5	30,6%
AXA d.s.s., a.s.	1 703,3	0,0	228,3	815,5	2 747,1	26,6%
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	428,9	0,0	79,2	51,2	559,3	5,4%
NN d.s.s., a.s.	1 357,8	54,3	232,0	354,8	1 998,8	19,3%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	1 205,9	59,9	126,9	472,3	1 864,9	18,0%
Spolu	7 110,5	114,2	1 418,2	1 693,8	10 336,7	100,0%
Percentuálny podiel majetku	68,8%	1,1%	13,7%	16,4%		

Zdroj: NBS; výpočet: MPSVR SR

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roka 2020 povinné **príspevky** na starobné dôchodkové sporenie v hodnote cca **799,6 mil. eur**, čo predstavuje oproti roku 2019 nárast cca o 8,5%. Tento nárast je spôsobený rastom miezd v národnom hospodárstve, zvýšením počtu sporiteľov a tiež rastom percentuálnej sadzby povinných príspevkov do II. piliera z úrovne 4,75 % v roku 2019 na úroveň 5 % z vymeriavacieho základu v roku 2020. Čistá hodnota majetku sporiteľov v dôchodkových fondoch vzrástla z približne 9,3 mld. eur k 31. decembru 2019 na viac ako 10,3 mld. eur k 31. decembru 2020, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje nárast oproti roku 2019 cca o 10,3 %.

Najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia v roku 2020 si zachovali spoločnosti Allianz – Slovenská d.s.s., a. s. a Axa d.s.s., a. s. (spoločne predstavujú viac ako 57 % trhu). Najviac prostriedkov sa stále koncentruje v dlhopisových garantovaných dôchodkových fondoch, potom nasledujú indexové³², akciové a napokon zmiešané negarantované dôchodkové fondy.

Tabuľka 3.11 Porovnanie rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS

Percentuálne podiely rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS				
Dátum	Dlhopisové g.d.f.	Zmiešané n.d.f.	Akciové n.d.f.	Indexové n.d.f.
31.12.2019	72,2%	1,1%	13,3%	13,4%
31.12.2020	68,8%	1,1%	13,7%	16,4%

Zdroj: NBS; výpočet: MPSVR SR

Priemerné ročné zhodnotenie napriek negatívnemu dopadu pandémie COVID-19 na globálne finančné trhy v I. a v II. štvrtroku zaznamenali všetky typy dôchodkových fondov v správe DSS. Záporné zhodnotenie v roku 2020 zaznamenal iba jeden negarantovaný dôchodkový fond (-3,9 %), zhodnotenie ostatných dôchodkových fondov sa pohybovalo od 0,8 % až po 14,3 %³³.

Tabuľka 3.12 Ročné zhodnotenie typov dôchodkových fondov

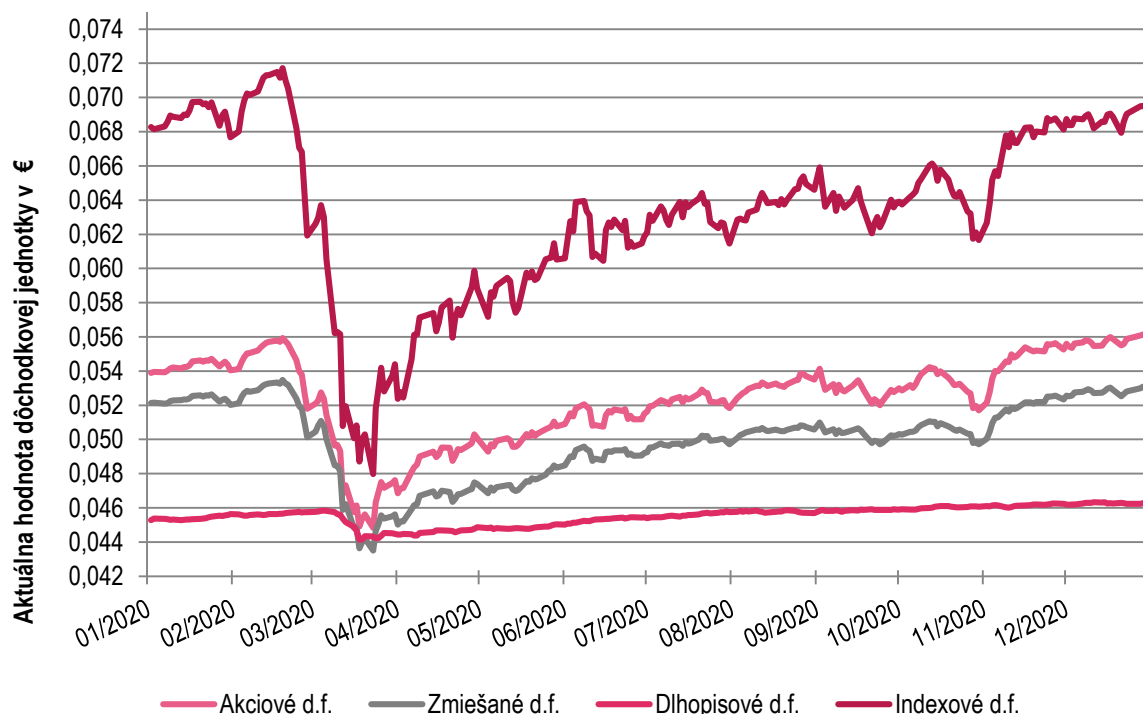
Dôchodkové fondy	Zhodnotenie v roku 2018	Zhodnotenie v roku 2019
Dlhopisové garantované	1,9%	1,7%
Zmiešané negarantované	12,2%	2,2%
Akciové negarantované	19,4%	4,0%
Indexové negarantované	28,4%	3,4%

Zdroj: NBS; výpočet: MPSVR SR

³² Referenčnou hodnotou pre indexový fond Index Global v správe NN DSS a tiež pre indexové fondy v správe AXA DSS a VÚB Generali DSS je širokospektrálny globálny akciový index MSCI World. Referenčnou hodnotou pre indexový fond v správe DSS Poštovej banky je taktiež globálny akciový index Goldman Sachs EquityFactor World Net Total Return. Referenčnou hodnotou pre indexový fond NN DSS Index Euro je regionálny akciový index EURO STOXX 50, ktorého podkladovým aktívom sú akcie 50 popredných tzv. blue-chip spoločností v eurozóne.

³³ Podrobnejšie informácie zhodnotenia podľa jednotlivých DSS sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 12.

Graf 3.1 Vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky jednotlivých typov dôchodkových fondov v roku 2020

Zdroj: NBS; výpočet MPSVR SR

Počet sporiteľov starobného dôchodkového sporenia bol k 31. decembru 2020 cca 1,6 mil. (tabuľka 3.11). Rozdelenie sporiteľov v rámci jednotlivých DSS sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom výraznejšie nezmenilo.

Tabuľka 3.13 Počet sporiteľov v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2020

Dôchodková správcovská spoločnosť	Počet sporiteľov	Percentuálny podiel sporiteľov
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	469 367	28,9%
AXA d.s.s., a.s.	379 839	23,4%
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	122 067	7,5%
NN d.s.s., a.s.	344 476	21,2%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	310 428	19,1%
Spolu	1 626 177	100,0%

Zdroj: Sociálna poisťovňa; výpočet MPSVR SR

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov³⁴ mali v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie sporitelia vo veku od 31 do 50 rokov. Uvedená skupina predstavuje viac ako 64 % z celkového počtu sporiteľov.

³⁴Graf vekovej štruktúry sporiteľov a rozdelenie sporiteľov podľa veku je uvedený v prílohe ku kapitole 3

Tabuľka 3.14 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31.12.2020

Veková hranica	Počet sporiteľov	% podiel
do 20	19 825	1,2%
od 21 do 30	286 121	17,6%
od 31 do 40	526 391	32,4%
od 41 do 50	518 763	31,9%
od 51	275 077	16,9%
Spolu	1 626 177	100,0%

Zdroj: Sociálna poisťovňa; výpočet MPSVR SR

Vyplácanie dôchodkov z II. piliera

V období január až november 2020 uzatvorilo aspoň jednu zmluvu o poistení dôchodku, resp. dohodu o vyplácaní dôchodku programovým výberom 2 248 sporiteľov. Z celkového počtu, pokiaľ ide o druh dôchodku, cca 74 % z nich má zo systému starobného dôchodkového sporenia vyplácaný starobný dôchodok a cca 26 % predčasný starobný dôchodok.

Zmluvy o vyplácaní dôchodku zo systému starobného dôchodkového sporenia v roku 2020 bolo možné uzatvoriť v 2 poisťovniach:

- Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s.,
- Generali poisťovňa, a.s.

K 31. decembru 2019 Union poisťovňa, a.s. ukončila svoju činnosť v oblasti vyplácania dočasných alebo doživotných dôchodkov zo systému starobného dôchodkového sporenia. Pokračuje však vo vyplácaní už dohodnutých dôchodkov z uzatvorených zmlúv o poistení dôchodku. Dohodu o vyplácaní dôchodku programovým výberom je možné uzatvoriť so všetkými DSS.

Trend z predchádzajúceho obdobia, kedy sa výrazne zvýšil podiel zmlúv sporiteľov s DSS a klesol podiel zmlúv sporiteľov s poisťovňami, ostal zachovaný, a aj v roku 2020 sa väčšina sporiteľov rozhodla uzavrieť zmluvu o vyplácaní dôchodku s DSS (cca 84 % sporiteľov). Zmenu v rozdelení zmlúv priniesla legislatívna zmena z februára 2018, ktorá umožnila vyplácanie starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku formou programového výberu alebo formou dočasného dôchodku v prípade, ak je súčet súm dôchodkových dávok vyšší ako referenčná suma.

Uzatvorené zmluvy o poistení dôchodku zo systému starobného dôchodkového sporenia bolo v roku 2020 možné rozdeliť do piatich kategórií:

- doživotný dôchodok z celej nasporenej sumy,
- doživotný dôchodok v kombinácii s programovým výberom (z časti nasporenej sumy) alebo dočasným dôchodkom (z časti nasporenej sumy),
- dočasný dôchodok z celej nasporenej sumy,
- programový výber z celej nasporenej sumy,
- dôchodok pre sporiteľov v režime „malá nasporená suma“, ktorý je vyplácaný formou programového výberu alebo ako dočasný dôchodok maximálne vo výške mediánu najnižších mesačných súm doživotného dôchodku bez pozostalostného krytia a zvyšovania, ktoré majú poisťovatelia záujem vyplácať.

Od januára do novembra 2020 sa 301 (cca 13,4 %) sporiteľom začal vyplácať doživotný dôchodok z celej nasporenej sumy, 74 (cca 3,3 %) sporiteľom sa začal vyplácať doživotný dôchodok a súčasne sa im vyplatil dôchodok vo forme programového výberu z časti nasporenej sumy alebo začali poberať doživotný dôchodok a súčasne sa im začal vyplácať dočasný dôchodok z časti nasporenej sumy vyplácaný 5, 7 alebo 10 rokov.

Dočasný dôchodok vyplácaný z celej nasporenej sumy začalo poberať 5 sporiteľov (cca 0,2 %) a zmluvu na programový výber vyplácaný z celej nasporenej sumy uzatvorilo 1 600 sporiteľov (cca 71,2 %), pričom nárok na takéto formy dôchodku dostali sporitelia, ktorí splnili podmienku (*platnú od 1. februára 2018*), že súčet súm dôchodkových dávok je vyšší ako referenčná suma. Priemerná výška nasporenej sumy, z ktorej si sporiteľ uplatnil programový výber z celej nasporenej sumy, dosiahla hodnotu cca 12 157 eur. Dôchodok v režime „malej nasporenej sumy“ sa začal vyplácať 268 (cca 11,9 %) sporiteľom.

Priemerná mesačná výška dôchodkov vo forme doživotného dôchodku z celej nasporenej sumy v sledovanom období dosiahla úroveň cca 20,2 eur, priemerná mesačná výška doživotného alebo dočasného dôchodku

vyplácaného v kombinácii bola cca 16,2 eur, dočasný dôchodok z celej nasporenej sumy dosahoval priemernú mesačnú výšku 183,9 eur a dôchodok v režime malá nasporená suma vyplácaný vo výške mediánu, t. j. strednej hodnoty minimálnych súm vyplácaných doživotných dôchodkov dosiahol úroveň 13,7 eur mesačne.

Priemerná mesačná výška doživotného dôchodku vyplácaná z II. piliera od roku 2015 dosahuje hodnotu cca 20,9 eur. Priemerná výška programového výberu zo 100 % nasporenej sumy dosahuje hodnotu cca 11 516 eur.

Tabuľka 3.15 Ponuky a zmluvy na dôchodok zo starobného dôchodkového sporenia za rok 2020

Uzatvorené zmluvy na:	Doživotný dôchodok z celej nasporenej sumy	301 (13,4 %)	20,2 €
	Doživotný dôchodok v kombinácii s programovým výberom (z časti nasporenej sumy)/ dočasným dôchodkom (z časti nasporenej sumy)	74 (3,3 %)	16,2 €
	Dočasný dôchodok z celej nasporenej sumy	5 (0,2 %)	183,9 €
	Programový výber z celej nasporenej sumy	1 600 (71,2 %)	12 157,3 €
	Dôchodok v režime "malá nasporená suma"	268 (11,9 %)	13,7 €
	SPOLU	2 248 (100,0 %)	

Zdroj: Sociálna poisťovňa; výpočet MPSVR SR, stav k 30.11.2020

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Doplnkové (dobrovoľné) dôchodkové sporenie je súčasťou tzv. *tretieho piliera dôchodkového systému*, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované DDS.

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi doplnkového dôchodkového sporenia (ďalej len „účastník“) získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo do skončenia výkonu prác zamestnanca, ktorý je tanečný umelec alebo hudobný umelec, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj.

Účastníkom je zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s DDS (ďalej len "účastnícka zmluva") alebo iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku.

Zamestnanec, ktorý vykonáva práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 a zamestnanec, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu a ich zamestnávateľi sú povinní uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, a to do 30 dní od začatia výkonu týchto prác. Výška príspevku zamestnávateľa je vo výške minimálne 2 % vymeriavacieho základu.

Prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia si účastník sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia. Výsledná suma dávky doplnkového dôchodkového sporenia závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník a jeho zamestnávateľ počas celého obdobia sporenia do DDS odviedli a od miery ich zhodnotenia.

Z doplnkového dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom vyplácajú tieto dávky doplnkového dôchodkového sporenia:

- doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového starobného dôchodku,
 - dočasného doplnkového starobného dôchodku,
- doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku,
 - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku,
- jednorazové vyrovnanie,
- predčasný výber.

Účastníci, ktorí uzatvorili účastnícku zmluvu pred 1. januárom 2014 a s príslušnou DDS si nedohodli zmenu účastníckej zmluvy, ktorej obsahom by bolo upustenie od dávkového plánu, majú naďalej účastnícku zmluvu s dávkovými plánmi, v ktorých sú špeciálne upravené podmienky poberania dávok. Ostáva teda pre nich zachovaná aj možnosť vyplatenia dávky odstupné, avšak takíto účastníci nemajú nárok na novú dávku predčasný výber. Rovnako si nemôžu uplatniť výhodu v podobe zníženia základu dane o sumu nimi zaplatených príspevkov, a to v úhrne najviac do výšky 180 eur ročne.

K 31. decembru 2020 pôsobili na trhu doplnkového dôchodkového sporenia 4 DDS, a to:

- AXA d.d.s., a.s.,
- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.,
- NN Tatry – Sympatia d.d.s., a.s.,
- Stabilita, d.d.s., a. s..

V priebehu roka 2020 boli prijaté novely zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov na zmiernenie ekonomických dopadov počas trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19.

V prechodných ustanoveniach sa upravil odklad platenia príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie za mesiace marec 2020, máj až júl 2020 a december 2020, a to pre zamestnávateľa za zamestnanca vykonávajúceho prácu zaradenú na základe rozhodnutia orgánu štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva do tretej alebo štvrtej kategórie, alebo za zamestnanca, ktorý je tanečníkom, alebo hudobným umelcom hrajúcim na dychový nástroj, tzv. riziková práca, u ktorého došlo k medziročnému poklesu čistého obrátu alebo príjmov z podnikania o 40 % a viac v dôsledku krízovej situácie spôsobenej ochorením COVID-19.

Taktiež sa pre zamestnávateľa, u ktorého došlo na základe rozhodnutia príslušného orgánu k uzatvoreniu jeho prevádzky v mesiaci apríl 2020 najmenej na 15 dní, ustanovilo oslobodenie od platenia týchto príspevkov za zamestnancov vykonávajúcich rizikovú prácu za mesiac apríl 2020.

Počet účastníkov III. piliera s nenulovým majetkom v príspevkovom dôchodkovom fonde bol k 31. decembru 2020 približne 887 tis. Išlo o nárast oproti koncu roka 2019 o viac ako 6 %. Počet poberateľov dávok sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím takmer nezmenil a zostal na úrovni približne 26 tis. Medziročne nenastalo výrazné prerozdelenie účastníkov medzi jednotlivými DDS.

Tabuľka 3.16 Počet účastníkov v sporiacej a výplatnej fáze k 31.12.2019 a k 31.12.2020

Spoločnosť	2019				2020			
	Počet účastníkov v sporiacej fáze	Počet účastníkov vo výplatnej fáze	Spolu	% podiel účastníkov	Počet účastníkov v sporiacej fáze	Počet účastníkov vo výplatnej fáze	Spolu	% podiel účastníkov
Axa d.d.s., a.s.	145 714	676	146 390	17,0%	142 152	244	142 396	16,0%
DDS Tatra banky, a.s.	231 772	9 617	241 389	28,1%	242 701	10 285	252 986	28,5%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	327 334	2 532	329 866	38,4%	348 210	2 469	350 679	39,5%
Stabilita, d.d.s., a.s.	128 776	13 511	142 287	16,6%	128 281	13 456	141 737	16,0%
Spolu	833 596	26 336	859 932	100,0%	861 344	26 454	887 798	100,0%

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností; výpočet MPSVR SR

Celkový objem vyplatených dávok dosiahol v roku 2020 hodnotu cca 105 mil. eur, čo je v porovnaní s rokom 2019 pokles o viac ako 6 %. Medziročne najviac vzrástol objem vyplatených doplnkových starobných dôchodkov, a to o cca 8 %, naopak, objem vyplatených dávok vo forme jednorazového vyrovnania medziročne poklesol o viac ako 12 %. Priemerná výška dávok bola v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 vyššia pri všetkých vyplácaných dávkach z doplnkového dôchodkového sporenia, okrem jednorazového vyrovnania, ktorého priemerná výška zaznamenala medziročný pokles o viac ako 6 %.

Tabuľka 3.17 Prehľad dávok z doplnkového dôchodkového sporenia k 31.12.2019 a k 31.12.2020

Druh dávky	2019		2020	
	Suma dávok (mil. €)	Priemerná výška dávky v €	Suma dávok (mil. €)	Priemerná výška dávky v €
Doplnkový starobný dôchodok*	41,6	186,5	45,2	191,3
Doplnkový výsluhový dôchodok*	0,1	262,9	0,3	296,0
Odstupné	14,0	2 446,4	10,4	2 960,8
Predčasný výber	5,6	2 539,1	4,8	2 903,7
Jednorazové vyrovnanie	50,6	3 082,9	44,2	2 885,9

* priemerná mesačná výška dávky

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností; výpočet MPSVR SR

Čistá hodnota spravovaného majetku v doplnkových dôchodkových fondoch sa v porovnaní s rokom 2019 zvýšila približne o 12 % na cca 2,67 mld. eur.

Naďalej platí, že jedným z dôvodov atraktivity účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení je participácia zamestnávateľov na doplnkovom dôchodkovom sporení ich zamestnancov – od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 prispeli zamestnávateľia na doplnkové dôchodkové sporenie aspoň jedným príspevkom cca 535 tis. účastníkom. Počet účastníkov s minimálne jedným účastníckym príspevkom, ale zároveň bez príspevku zamestnávateľa, dosiahol v roku 2020 hodnotu približne 93 tisíc, čo je o viac ako 13 % viac ako v roku 2019.

Účastníkov s nenulovým majetkom v príspevkovom fonde, ktorí ostali v roku 2020 bez účastníckeho príspevku aj bez príspevku od zamestnávateľa, bolo cca 259 tis., čo oproti roku 2019 (cca 255 tis. zmlúv bez príspevku) predstavuje nárast o cca 1,5 %.

Priemerný mesačný príspevok zamestnávateľa vzrástol v porovnaní s rokom 2019 z cca 30,3 eur na približne 31,3 eur v roku 2020. Priemerný mesačný príspevok účastníkov bol v roku 2019 vo výške cca 18,9 eur a v roku 2020 vzrástol cca o 3,6 % na cca 19,6 eur.

Napriek vysokej volatilite a silnej kontrakcii na finančných trhoch v prvej polovici roka 2020 zaznamenali všetky príspevkové aj výplatné doplnkové dôchodkové fondy v správe DDS kladné zhodnotenie spravovaných prostriedkov (tabuľka 3.16). Zhodnotenie príspevkových doplnkových dôchodkových fondov sa pohybovalo v rozmedzí od 1,4 % až do 8,4 %. Priemerná nasporená suma účastníkov s majetkom v príspevkových doplnkových dôchodkových fondoch medziročne vzrástla cca o 8,9 %, t. j. cca z 2 746 eur v roku 2019 na cca 2 991 eur v roku 2020. Nárast priemernej nasporenej sumy účastníkov bol spôsobený pripísanými príspevkami a tiež kladným zhodnotením majetku účastníkov.

Tabuľka 3.18 Prehľad údajov o výške a zhodnotení majetku v doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2020

Spoločnosť	Majetok v príspevkových doplnkových dôchodkových fondoch (mil. €)	Majetok vo výplatných doplnkových dôchodkových fondoch (mil. €)	Majetok spolu (mil. €)	Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov ³⁵
Axa d.d.s., a.s.	389,2	9,6	398,8	2,0%
DDS Tatra banky, a.s.	812,1	26,9	838,9	5,3%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	1 007,8	31,4	1 039,2	2,2%
Stabilita, d.d.s., a.s.	367,9	28,5	396,4	2,1%
Spolu	2 577,0	96,3	2 673,3	3,1%

Zdroj: NBS, výpočet: MPSVR SR

* Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky., a.s. vytvorila k 28.9.2020 nový doplnkový dôchodkový fond Comfort life 2026., ktorý z dôvodu krátkej existencie nebol zaradený do ročného zhodnotenia doplnkových dôchodkových fondov

** STABILITA, d.d.s., a.s. vytvorila k 11.3.2020 nový doplnkový dôchodkový fond indexový príspevkový d.d.f., ktorý z dôvodu krátkej existencie nebol zaradený do ročného zhodnotenia doplnkových dôchodkových fondov

³⁵ Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov je priemerom ročného zhodnotenia fondov príslušnej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti vážený podielom čistej hodnoty majetku príslušného fondu na čistej hodnote majetku vo všetkých fondoch danej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti. Podrobnejšie informácie zhodnotenia podľa jednotlivých DDS sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 13.

3.3 Štátna sociálna podpora

Rodinné prostredie sa považuje za kľúčový životný priestor, preto si rodina zasluhuje v priebehu rodinného životného cyklu osobitnú podporu. Rodinná politika predstavuje integrovanú politiku na podporu rodiny vrátane podpory mladých rodín, sociálne dostupného bývania, zabezpečenia infraštruktúry pre rodiny s deťmi, harmonizácie rodinného a pracovného života, možností kultúrneho a športového vyžitia, či programov prípravy na rodičovstvo. Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému štátnych sociálnych dávok, predstavujúcich súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi. Prostredníctvom štátnych sociálnych dávok štát prispieva na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov, spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami

Systém štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2020 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- prídavok na dieťa,
- príplatok k prídavku na dieťa,
- rodičovský príspevok,
- príspevok na starostlivosť o dieťa,
- príspevok pri narodení dieťaťa,
- príspevok na viac súčasne narodených detí,
- príspevok na pohreb.

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov je prídavok na dieťa najrozsiahlejšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Na prídavok na dieťa má nárok rodič dieťaťa, ako aj fyzická osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti, ale aj plnoleté nezaopatrené dieťa. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 paušálne poskytovanie prídavku na dieťa mesačne na každé nezaopatrené dieťa do 25 rokov veku dieťaťa, ktoré študuje v dennej forme na strednej alebo na vysokej škole bez ohľadu na príjem rodičov. Zároveň sa týmto zákonom s účinnosťou od 1. apríla 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi PSVR.

Opatrením MPSVR SR č. 429/2019 Z. z. sa s účinnosťou od 1. januára 2020 upravila suma prídavku na dieťa z 24,34 eur na 24,95 eur a suma jednorazového zvýšenia prídavku na dieťa sa upravila zo 100 eur na 102,50 eur.

Tabuľka 3.19 Prídavok na dieťa

Rok	Priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	Priemerný mesačný počet nezaopatrených detí
2019	652 176	1 090 534
2020	654 835	1 097 958

Zdroj: RSD MIS

V roku 2020 bol priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa 654 835 poberateľov na 1 097 958 nezaopatrených detí. Priemerný mesačný počet poberateľov sa medziročne zvýšil o 2 659 a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí sa medziročne zvýšil o 7 424 detí. Priemerný mesačný počet poberateľov sa v relatívnom vyjadrení zvýšil medziročne o 0,41 %, priemerný mesačný počet detí sa medziročne zvýšil o 0,68 %.

Najvyšší počet poberateľov je už tradične dosahovaný v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji (čo súvisí aj s celkovým počtom obyvateľov jednotlivých krajov), rovnako tak aj počet detí a nadväzne aj najvyššie čerpané finančné prostriedky. V týchto troch krajoch pripadá priemerne na jedného žiadateľa najvyšší počet detí, kým v Trenčianskom a Trnavskom kraji najnižší. Najpočetnejšou skupinou už tradične boli poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na jedno nezaopatrené dieťa a ktorí tvorili viac než 50 % z celkového počtu poberateľov.

Celkovo sa štruktúra poberateľov medziročne zmenila len veľmi mierne, a to v neprospech poberateľov s jedným dieťaťom.

Tabuľka 3.20 Poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

rok/počet	2019	2020
na jedno dieťa	329 213 50,48 %	328 141 50,11 %
na dve deti	246 903 37,86 %	249 981 38,17 %
na tri deti	55 790 8,55 %	56 455 8,62 %
na štyri a viac detí	20 878 3,20 %	20 941 3,20 %

Zdroj: RSD MIS

Novelou zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa sa s účinnosťou od 1. septembra 2019 zaviedlo jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa. Ide o adresnú, priamu finančnú podporu štátu rodičom detí, ktoré nastúpia do prvého ročníka základnej školy. Suma prídavku na dieťa sa zvýši o 100 eur za ten kalendárny mesiac, v ktorom nezaopatrené dieťa oprávnenej osoby prvýkrát nastúpilo do prvého ročníka základnej školy. Samotná výplata jednorazového zvýšenia prídavku na dieťa je priamo viazaná na nástup dieťaťa do školy. V roku 2020 sa jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa vyplátilo 52 101 rodičom na 53 027 detí, čo je oproti roku 2019 o 159 rodičov a o 166 detí menej.

Suma vyplatená na prídavok na dieťa, jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa v roku 2020 predstavovala 337 955 349 eur, čo predstavuje oproti roku 2019 nárast o 9 938 489 eur.³⁶

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. 1. 2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa, priznaný rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok, peňažný príspevok na opatrovanie, ak nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Opatrením MPSVR SR č. 429/2019 Z. z. sa s účinnosťou od 1. januára 2019 upravila suma príplatku k prídavku na dieťa zo sumy 11,41 eur na sumu 11,70 eur.

Priemerný mesačný počet poberateľov príplatku k prídavku na dieťa bol 1 589, čo je oproti roku 2019 pokles priemerne mesačne o 93 poberateľov (t.j. o 5,5 %). Priemerný mesačný počet detí, na ktoré bol poberaný príplatok, sa medziročne znížil o 93 detí na 2 152 (t.j. o 4,1 %).

3.3.3 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku alebo do šesť rokov veku, ak má dieťa dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav. Oprávnenou osobou je rodič dieťaťa, ale aj manžel rodiča dieťaťa, ak majú spoločnú domácnosť, alebo iná fyzická osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti (tejto osobe príspevok patrí tri roky od právoplatnosti rozhodnutia súdu, maximálne do šiestich rokov veku dieťaťa).

³⁶ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Na rodičovský príspevok má nárok oprávnená osoba, ak zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa (osobne alebo inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou), teda rodičom je umožnené v období poberania rodičovského príspevku vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti ani doba vykonávania práce neovplyvňuje nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo umiestnením dieťaťa v zariadení súkromnom, cirkevnom či štátnom, vrátane materských škôl.

S účinnosťou od 1. januára 2020 vstúpila do platnosti novela zákona č. 571/2009 o rodičovskom príspevku o zmene a doplnení niektorých zákonov. Touto novelou sa zaviedlo poskytovanie rodičovského príspevku v dvoch sumách:

- 270 euro
- 370 euro pre rodičov, ktorým sa pred vznikom nároku na rodičovský príspevok vyplácalo materské z dôvodu starostlivosti o toto dieťa.

S účinnosťou od 30. apríla 2020 vstúpilo do platnosti Nariadenie vlády Slovenskej republiky č 102/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 v znení neskorších predpisov. Predmetom Nariadenia vlády SR bola úprava postupov, činnosti, nárokov, lehôt v konaniach na úsekoch štátnych sociálnych dávok, pomoci v hmotnej núdzi, náhradného výživného a kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia tak, aby sa zabezpečilo konanie o nárokoch, získané nároky zostali zachované v prípadoch, v ktorých objektívne nie je možné posúdiť trvanie nároku počas pandémie.

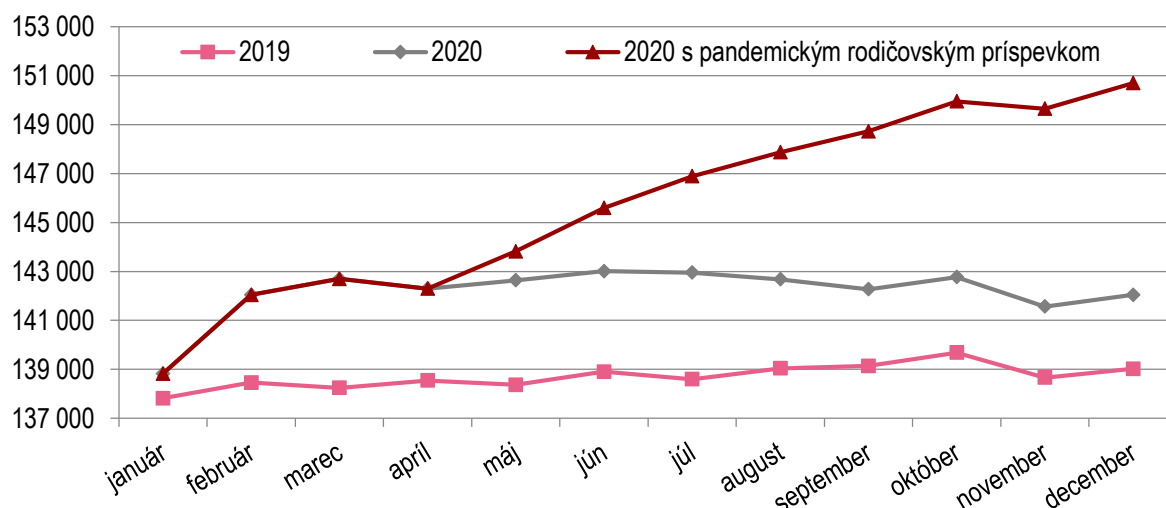
V prípade rodičovského príspevku (pandemický rodičovský príspevok) sa predĺžilo trvanie nároku, ktorý by v čase mimoriadnej situácie zanikol z dôvodu, že dieťa dovŕši vek požadovaný zákonom, resp. že uplynú tri roky od právoplatnosti prvého rozhodnutia o zverení dieťaťa do starostlivosti oprávnenej osobe. Ide o všetkých poberateľov, ktorým nevznikol nárok na ošetrovné alebo ktorých ošetrovné je v nižšej sume ako je výška rodičovského príspevku.

V prípade, ak sa rodičom narodia súčasne dve a viac detí, rodičovský príspevok sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t. j. v mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace, suma rodičovského príspevku sa znižuje na 50 %. Znížený rodičovský príspevok sa vypláca rodičovi počas troch kalendárnych mesiacov.

Vývoj počtu poberateľov rodičovského príspevku v SR v priebehu rokov 2019 a 2020 uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.2 Počet poberateľov rodičovského príspevku

Zdroj: RSD MIS

V roku 2020 bol rodičovský príspevok poskytnutý priemerne 142 149 poberateľom mesačne, čo je oproti roku 2019 nárast v priemernom mesačnom počte o 3 443 poberateľov. Z celkového počtu poberateľov tvorilo priemerne mesačne 91 102 poberateľov s vyšším rodičovským príspevkom a 51 316 poberateľov s nižším príspevkom.

Pandemický rodičovský príspevok sa prvýkrát vyplatil v máji 2020. Priemerný počet poberateľov pandemického rodičovského príspevku (za obdobie máj – december 2020) bol 5 405. Z toho bol priemerný mesačný počet poberateľov s vyšším pandemickým rodičovským príspevkom 1 855 a s nižším pandemickým rodičovským príspevkom 3 351.

V roku 2020 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu 581 649 374 eur (medziročný nárast o 204 303 510 eur, t.j. o 54,1 %).³⁷ Z toho výdavky na pandemický rodičovský príspevok tvorili 13 239 818 eur.

3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa

Poskytovaním príspevku na starostlivosť o dieťa štát prispieva rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti, na úhradu výdavkov vynaložených na starostlivosť o dieťa.

Príspevok na starostlivosť o dieťa sa poskytuje podľa zákona č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov do troch rokov veku dieťaťa alebo do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom, ak je v čase výkonu pracovnej činnosti alebo počas denného štúdia zabezpečená starostlivosť o dieťa inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou, napr. umiestnením dieťaťa v zariadení (detské jasle, materská škola).

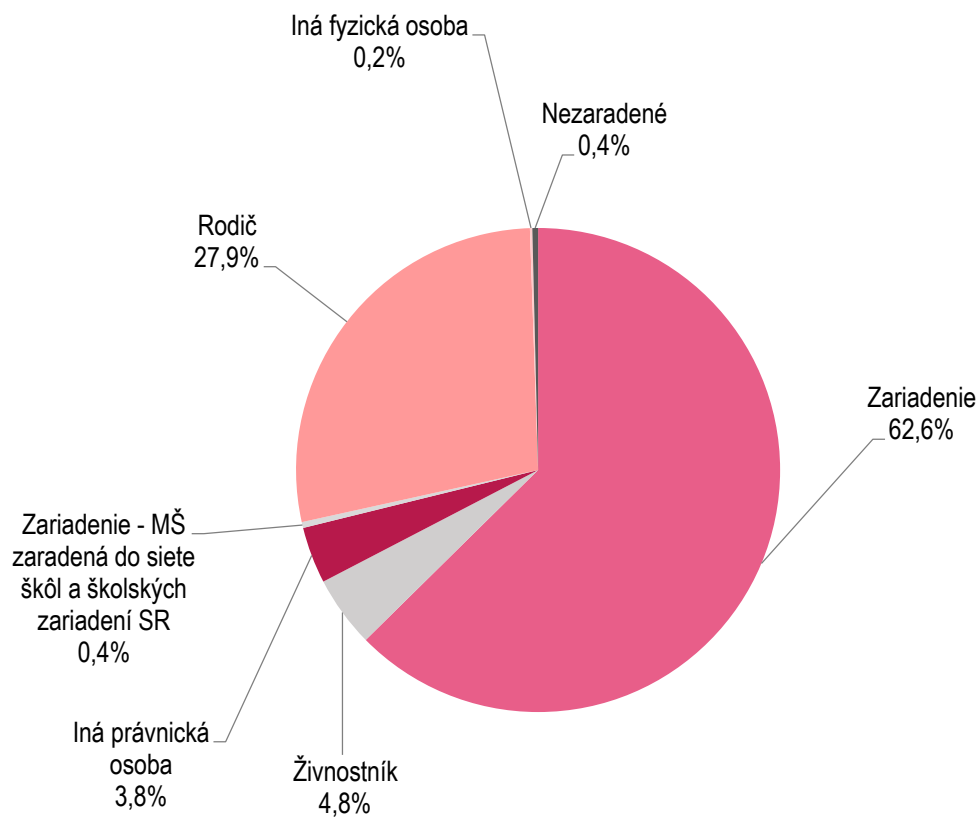
Mesačná výška príspevku sa líši podľa typu poskytovateľa starostlivosti

- maximálne je 280 eur, ak starostlivosť zabezpečuje napr. súkromné zariadenie, fyzická osoba na základe živnosti, občianske združenie a iné,
- maximálne 80 eur, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje materská škola zaradená do siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky zriadená obcou alebo orgánom miestnej štátnej správy,
- 41,10 eura mesačne, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia (napr. príbuzný rodiča dieťaťa).

Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda SR upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením. Rozdelenie poberateľov podľa jednotlivých typov poskytovateľov starostlivosti uvádza graf 3.4.

³⁷ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Graf 3.3 Prehľad počtu poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa podľa poskytovateľa starostlivosti

Zdroj: RSD MIS

V roku 2020 bol príspevok na starostlivosť o dieťa poskytnutý priemerne mesačne 678 poberateľom (pokles priemerne o 2 647 poberateľov mesačne oproti roku 2019) na 726 detí (pokles priemerne o 2 691 detí mesačne oproti roku 2019) a spolu naň bolo vyplatených 2 138 992 eur (pokles v čerpaní o 80,9 %).

Vplyv na rapídne zníženie počtu poberateľov malo zavedenie novely rodičovského príspevku, kde výška rodičovského príspevku pre rodičov, ktorí poberali materské je vyššia ako výška príspevku na starostlivosť o dieťa.

Vzhľadom na to, že príspevok na starostlivosť o dieťa je viazaný na zárobkovú činnosť rodiča, v jeho využívaní pretrvávajú značné regionálne rozdiely.

Tabuľka 3.21 Okresy, v ktorých sa príspevok na starostlivosť o dieťa využíval najviac a najmenej

Okres	Priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2020
Snina	1
Detva	1
Gelnica	1
Bratislava V	36
Senec	37
Bratislava II	42

Zdroj: RSD MIS

3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je *jednorazová* dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov, účinným od 1.1.2014. Dávkou štát prispieva rodičom na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Výška príspevku závisí od poradia pôrodu – pri prvom až treťom pôrode sa vypláca suma 829,86 eura a pri štvrtom a ďalšom 151,37 eura. Ak sa súčasne narodili dve deti alebo sa súčasne narodilo viac detí a najmenej dve z nich sa dožili 28 dní, suma príspevku sa pri narodení dieťaťa zvyšuje o 75,69 eura na každé dieťa, ktoré sa dožilo najmenej 28 dní.

Žiadateľom o príspevok je matka, ktorá dieťa porodila; v zákonom ustanovených prípadoch otec dieťaťa. Medzi podmienky nároku okrem narodenia dieťaťa patria medzi inými aj súčasne splnený trvalý pobyt a bydlisko žiadateľa na území SR, absolvovanie pravidelných mesačných preventívnych lekárskech prehliadok od štvrtého mesiaca tehotenstva do pôrodu a uzatvorenie dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dieťa.

Tabuľka 3.22 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2019 a 2020

Rok	Počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa		Počet poberateľov zvýšeného príspevku
	spolu	z toho vo vyššej sume	
2019	53 958	50 994	622
2020	53 554	50 469	558

Zdroj: RSD MIS

V roku 2020 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 53 554 poberateľom na 54 161 detí (z toho vo vyššej sume 50 469 poberateľom na 51 030 detí), čo je o 525 poberateľov a 590 detí menej ako v roku 2019. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa a zvýšený príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu 42 915 641 eur, čo je o 480 980 eur menej ako v roku 2019 (pokles o 1,11%³⁸).

3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí

Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovaně narodili dvojčatá, je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo o opakovaně narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov.

Zákom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. januára 2014 upravila suma príspevku bez ohľadu na vek detí, a to na výšku 110,36 eura na každé dieťa. Najmenej tri z detí však musia byť vo veku najviac 15 rokov, pritom sa sleduje veková hranica detí, ktoré sa narodili prvé v poradí.

V roku 2020 príspevok poberalo 113 poberateľov na 351 detí (medziročne sa počet poberateľov zvýšil o 6 a počet detí o 18). Spolu bolo na príspevok vynaložených 38 736 eur.

3.3.7 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 *jednorazová* dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb v znení neskorších predpisov. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva fyzickej osobe, ktorá zabezpečila pohreb na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomrelého.

V roku 2020 ostala výška príspevku na pohreb nezmenená, a to 79,67 eura. Príspevok bol v roku 2020 vyplatený spolu za 51 727 zosnulých, čo je o 1 153 zosnulých viac ako v roku 2019. Na tomto zvýšení sa výrazne podpísal počet úmrtí spôsobených COVID-om.

³⁸ údaje o finančných prostriedkoch sú z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu 4 124 840 eur (medziročný nárast o 87 147 eur, t.j. o 2,16 %)³⁹. Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľov, ktorí majú na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

3.3.8 Náhradné výživné

Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu.

Novelou zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. sa upravilo poskytovanie náhradného výživného ako štátnej sociálnej dávky, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie výživy nezaopatreného dieťaťa, kde si jeden z rodičov neplní svoju vyživovaciu povinnosť voči deťom.

Touto novelou sa

- zvýšila príjmová hranica z 2,2 násobku životného minima na 3,3 násobok životného minima, čím sa sprístupnilo náhradné výživné väčšiemu množstvu rodín, ktoré sú naň odkázané,
- zvýšila výška maximálneho poskytovaného náhradného výživného z 1,2 násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, t.j. 115,15 eur v roku 2019 na 3,7 násobok životného minima pre nezaopatrené dieťa, t.j. 355,05 eur v roku 2020,
- zjednodušil postup pri povinnosti vrátiť náhradné výživné v prípade vymoženia výživného prostredníctvom exekútora od povinnej osoby; z tohto procesu bola vynechaná oprávnená osoba, ktorej sa v takomto prípade už neukladá rozhodnutím povinnosť vrátiť vyplatené náhradné výživné
- skrátila podmienka trvania exekučného konania na vymoženie výživného z troch na dva mesiace od podania návrhu na vykonanie exekúcie

V roku 2020 bolo evidovaných v priemere mesačne 4 320 poberateľov náhradného neplateného výživného, čo predstavuje oproti roku 2019 pokles o 119 poberateľov. Náhradné neplatené výživné bolo priemerne mesačne vyplácané 6 683 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 229 detí.

Priemerný mesačný počet poberateľov náhradného výživného – sirotského v roku 2020 bol 484 poberateľov, čo je oproti roku 2019 nárast o 44 poberateľov. Náhradné výživné – sirotské bolo v roku 2020 vyplácané priemerne mesačne 863 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 77 detí.

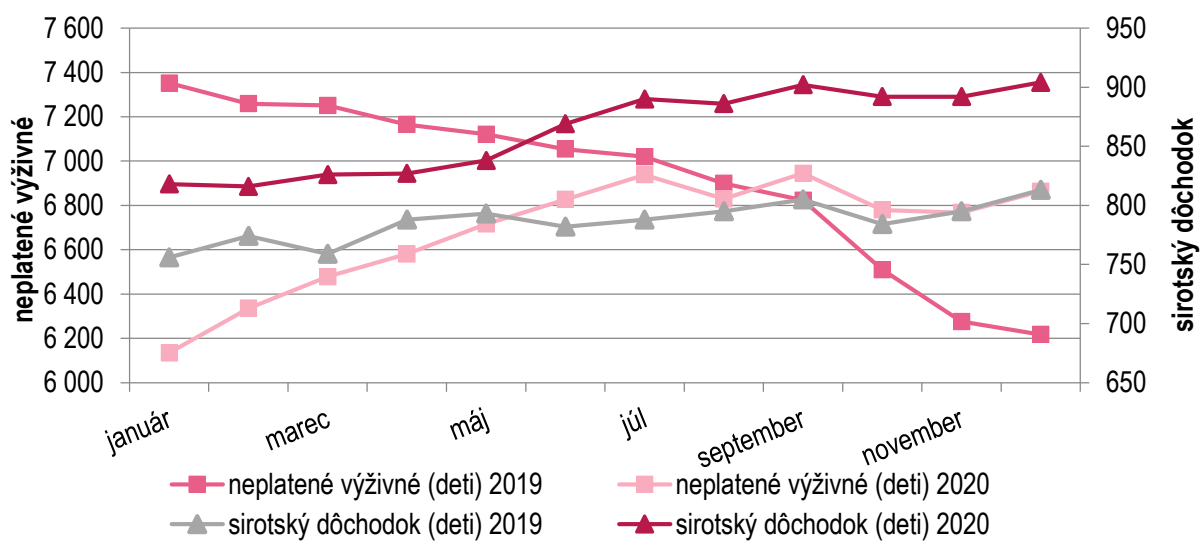
V roku 2020 vznikli pohľadávky z náhradného výživného, evidované na úradoch PSVR SR v zmysle zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom v platnom znení, a to v počte 4 326 pohľadávok vo výške 734 539,44 eur, z toho bolo vymožených 525 904,86 eur.

Na výplatu náhradného výživného boli v roku 2020 vynaložené finančné prostriedky v sume 6 109 426 eur (medziročný nárast o 875 957 eur)⁴⁰.

³⁹ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

⁴⁰ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Graf 3.4 Vývoj počtu poberateľov (detí) náhradného výživného v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: RSD MIS

3.4 Sociálna pomoc

Nasledujúca kapitola obsahuje prehľad o poskytovaní sociálnej pomoci prostredníctvom pomoci v hmotnej núdzi, sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately, kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, sociálnych služieb a pod., ako aj výdavkov vynaložených na ich zabezpečenie v rámci rozpočtovej kapitoly MPSVR SR (viď príloha ku kapitole 3, tabuľka 39). Zároveň je predmetná kapitola rozšírená o opatrenia zavedené počas pandémie COVID-19.

Vplyv na vývoj situácie v rámci systému sociálnej pomoci, pozostávajúci z vyššie uvedených oblastí, ale aj štátnych sociálnych dávok, má aj úprava *súm životného minima* v zmysle zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na vývoj indexov, ktorými sa upravujú sumy životného minima, bol systém valorizácie súm životného minima s účinnosťou od 1. júla 2014 nastavený tak, aby nedošlo k zníženiu životnej úrovne obyvateľstva, predovšetkým poberateľov jednotlivých dávok v rámci sociálnej pomoci, ako aj štátnych sociálnych dávok či iných systémových opatrení dotýkajúcich sa širokej skupiny obyvateľstva.

K 1. júlu 2020 ministerstvo na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky, t. j. koeficientu rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností, zvýšilo sumy životného minima pre prvú plnoletú fyzickú osobu na 214,83 eura mesačne, pre druhú plnoletú fyzickú osobu na 149,87 eura a pre nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené nepľnoleté dieťa na 98,08 eura⁴¹.

3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi

S účinnosťou od 1. januára 2014 je pomoc v hmotnej núdzi upravená zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a aktívnej účasti členov domácností na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Cieľom zákona je zabezpečiť adrešnosť, zásluhovosť, ako aj ochranu tých, ktorí si vlastným pričinením nemôžu alebo nevedia zabezpečiť alebo zvýšiť príjem vlastnou prácou, pričom sa vychádza z ústavnej garancie zabezpečenia základných životných podmienok. Paralelným cieľom je aj motivovať dlhodobo nezamestnané osoby, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi, uplatniť sa na trhu práce, resp. zamestnať sa aj za nižšiu mzdu. Predmetom zákona je poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku a jednorazovej dávky.

Pomoc v hmotnej núdzi je *dávka v hmotnej núdzi* (stanovená na šiestich úrovniach), *ochranný príspevok*, *aktivačný príspevok*, *príspevok na nezaopatrené dieťa* a *príspevok na bývanie*. Výška dávky pomoci v hmotnej núdzi sa určí ako rozdiel medzi sumou nárokov a príjmov jednotlivých členov domácnosti a poskytuje sa v jednej sume, pričom podmienky poskytovania sú taxatívne vymedzené v citovanom zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

S účinnosťou od 1. mája 2017 sa upravila podmienka započítavania príjmu u členov domácností, ktorým sa poskytuje osobitný príspevok, a to zo 75 % na 50 % z ich príjmu z pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu. Cieľom bolo zvýšiť motiváciu osôb, ktoré sú dlhodobo nezamestnané alebo dlhodobo neaktívne v systéme pomoci v hmotnej núdzi, aby riešili svoju nepriaznivú situáciu uplatnením sa na trhu práce, a to zamestnaním sa. V tomto prípade išlo o posilnenie existujúceho nástroja, ktorým je poskytovanie osobitného príspevku po dobu dvanástich mesiacov, a to zvýšením pomoci v hmotnej núdzi v prípade tejto skupiny domácností. Týka sa to najmä rodín s deťmi, ktoré napriek tomu, že aspoň jeden z jej členov sa zamestná, zostávajú v systéme pomoci v hmotnej núdzi. Ide o pozitívny vplyv na príjmovú situáciu týchto rodín, ako aj zníženie rizika chudoby.

S účinnosťou od 1. apríla 2019 sa upravili v systéme pomoci v hmotnej núdzi sumy pomoci v hmotnej núdzi (dávky v hmotnej núdzi, aktivačného príspevku, ochranného príspevku a príspevku na nezaopatrené dieťa) s prihliadnutím na skutočnosť, že k ich úprave, resp. zvýšeniu nedošlo už niekoľko rokov a s prihliadnutím na možnosti štátneho rozpočtu, a to o 5 %. Podporili sa tiež motivačné opatrenia na lepšie uplatnenie sa na trhu práce zvýšením sumy aktivačného príspevku v prípade príjmu z práce na úrovni minimálnej mzdy na 132,40 eur a predĺžením doby poberania osobitného príspevku na 18 mesiacov, a to na sumu 126,14 eur po dobu 12 mesiacov a na sumu 63,07 eur po dobu 6 mesiacov. Zlepšili sa aj podmienky aplikačnej a interpretačnej praxe

⁴¹ Podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky bol koeficient rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností za rozhodujúce obdobie (v tomto prípade apríl 2020/apríl 2019) 1,022

pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi. Okrem uvedeného sa do systému pomoci v hmotnej núdzi v záujme zachovania reálnej hodnoty súm pomoci v hmotnej núdzi zaviedol pravidelný valorizačný mechanizmus, ktorým sa upravujú sumy pomoci v hmotnej núdzi vždy k 1. januáru kalendárneho roku na základe úpravy súm životného minima k 1. júlu predchádzajúceho kalendárneho roka.

K 1. januáru 2020 ministerstvo na základe úpravy súm životného minima k 1. júlu 2019 upravilo sumy pomoci v hmotnej núdzi, a to nasledovne:

Sumy pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku platné v roku 2020 (od 1. januára 2020)

DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI:	
- jednotlivec	66,30 €
- jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	126,20 €
- jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	184,30 €
- dvojica bez detí	115,30 €
- dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	172,60 €
- dvojica s viac ako štyrmi deťmi	232,60 €
PRÍSPEVKY K DÁVKE V HMOTNEJ NÚDZI	
OCHRANNÝ PRÍSPEVOK:	
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. a) až c), f) až h)	67,90 €
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. e) a j) (nepriaznivý zdravotný stav a tehotná žena od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu)	37,30 €
- pre člena domácnosti, ktorým je tehotná žena (od začiatku štvrtého mesiaca tehotenstva)	14,60 €
- pre člena domácnosti, ktorým je rodič dieťaťa do jedného roku veku	14,60 €
AKTIVAČNÝ PRÍSPEVOK	
- pre člena domácnosti podľa § 12 ods. 3 písm. a) – príjem zo závislej činnosti najmenej vo výške mesačnej minimálnej mzdy	135,70 €
- pre člena domácnosti podľa § 12 ods. 3 písm. b) až d)	67,90 €
PRÍSPEVOK NA NEZAOPATRENÉ DIEŤA	18,60 €
PRÍSPEVOK NA BÝVANIE	
- jednočlenná domácnosť	57,20 €
- viacčlenná domácnosť	91,40 €
OSOBITNÝ PRÍSPEVOK	
- prvých 12 kalendárnych mesiacov	126,14 €
- ďalších 6 kalendárnych mesiacov	63,07 €

Zdroj: MPSVR SR

V roku 2020 bolo priemerne mesačne evidovaných 61 946 príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, čo v porovnaní s rokom 2019 predstavuje pokles o 2,1 %, v absolútnom vyjadrení išlo o pokles o 1 298 príjemcov. Na základe administratívnych údajov boli na pomoc v hmotnej núdzi v roku 2020 poskytnuté finančné prostriedky vo výške 114 092 057 eur⁴². V porovnaní s rokom 2019 bol zaznamenaný nárast finančných prostriedkov o 1 950 649 eur o 1,5 % z dôvodu valorizácie súm pomoci v hmotnej núdzi. **Priemerná mesačná výška** pomoci v hmotnej núdzi v roku 2020 dosiahla sumu 145,96 eura, čo v porovnaní s rokom 2019 predstavuje nárast o 7,64 eura. Významný vplyv na vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ako aj na čerpanie finančných prostriedkov, má predovšetkým zdôrazňovanie princípov, ako je adresnosť, zásluhovosť, ochrana a aktívna participácia dotknutých osôb na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Taktiež vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ako aj zvýšenie priemernej výšky sumy pomoci v hmotnej núdzi ovplyvnili pandémie COVID-19 a valorizácia súm pomoci v hmotnej núdzi.

V roku 2020 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 36 906 príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ktorí boli súčasne v evidencii uchádzačov o zamestnanie, čo tvorilo 59,6 % z celkového počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi. V porovnaní s rokom 2019 bol zaznamenaný pokles v priemernom

⁴² údaj z Návrhu záverečného účtu kapitoly MPSVR SR

mesačnom počte príjemcov v danej skupine o 81 príjemcov (pokles o 0,2 %). V roku 2020 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi 137 970 spoločne posudzovaných členov domácností, ich počet sa oproti roku 2019 znížil o 4 918 osôb, t. j. o 3,4 %.

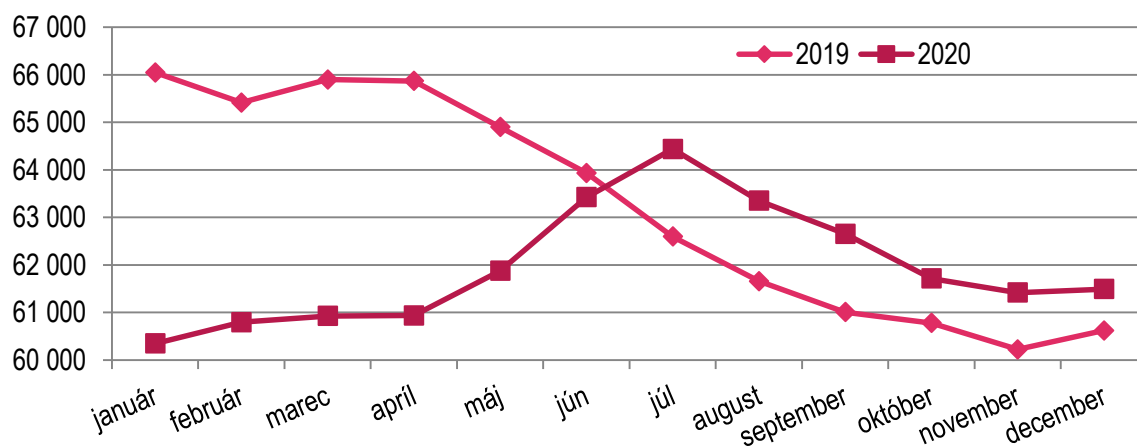
Tabuľka 3.23 Priemerný mesačný počet príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ročné čerpanie finančných prostriedkov v rokoch 2019 – 2020

	2019	2020
Počet poberateľov celkom	63 244	61 946
z toho UoZ	36 986	36 906
Počet spoločne posudzovaných členov domácnosti	142 888	137 970
z toho UoZ	49 487	49 164
Poskytnuté finančné prostriedky celkom v eur	112 141 408	114 092 057
Priemerná výška dávky a príspevkov k dávke v eur	138,33	146,96

Zdroj: RSD MIS, finančné prostriedky podľa Návrhu záverečného účtu kapitoly MPSVR SR, priemerná výška dávky vypočítaná z vynaložených finančných prostriedkov vyplatených v štandardnom nároku

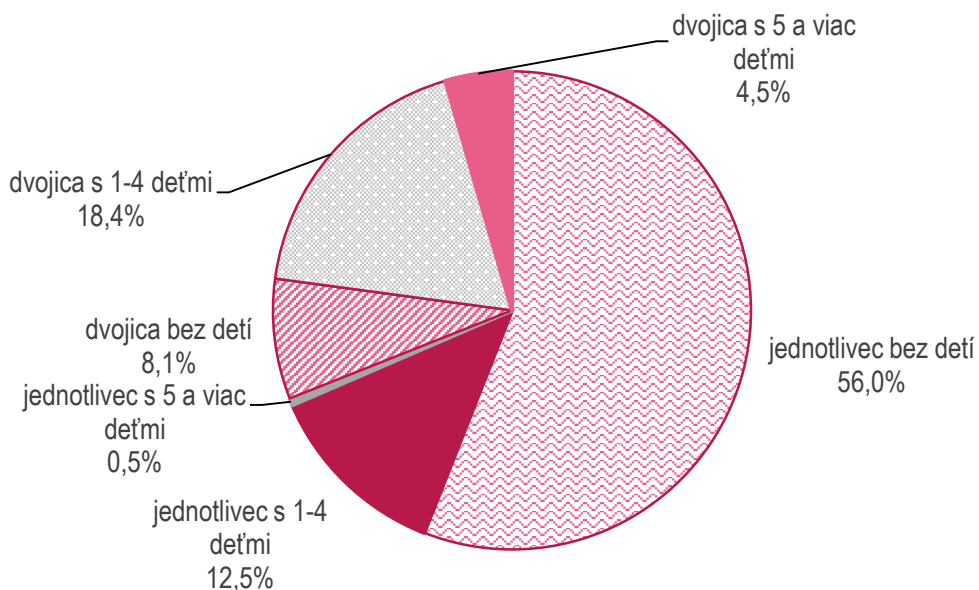
Z nižšie uvedeného grafického znázornenia je zrejmé, že vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu roka 2020 mal v priebehu mesiacov apríl až júl rastúci trend, viď graf 3.5, ktorý sa premietol vo všetkých skupinách príjemcov. Tento bol spôsobený vplyvom pandémie COVID-19. Následne bol zachytený mierny pokles, ktorý pokračoval do konca roka 2020. Mierne sa zmenil aj podiel jednotlivých skupín v rámci systému, a to u jednotlivcov (+1 p.b.) a dvojíc s piatimi a viac deťmi (-1 p.b.).

Graf 3.5 Vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu rokov 2019 a 2020

Zdroj: RSD MIS

Graf 3.6 Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2020

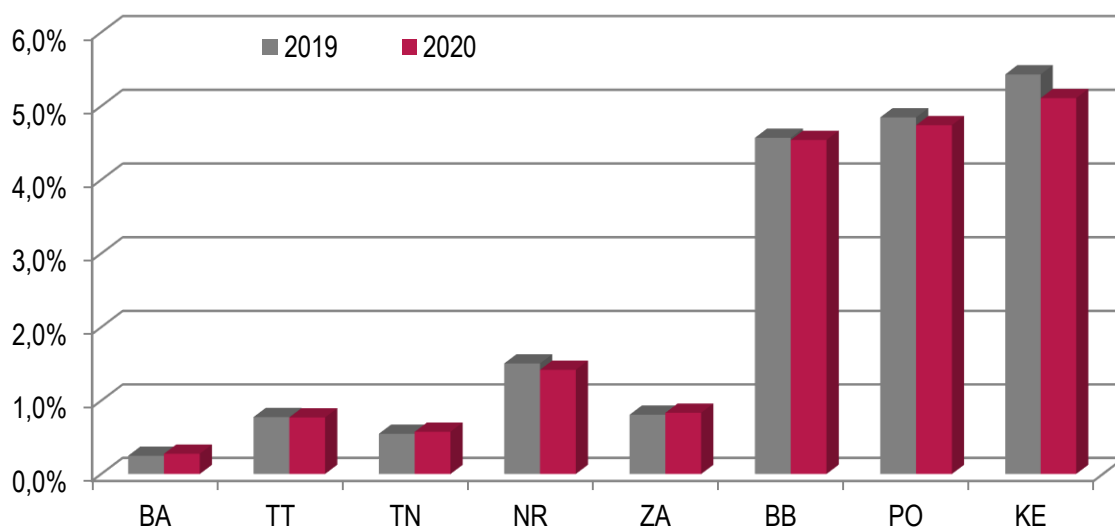

Zdroj: RSD MIS

Pri porovnaní štruktúry príjemcov pomoci v hmotnej núdzi medzi rokom 2019 a 2020 bol zaznamenaný pokles počtu príjemcov u všetkých skupín domácností. V prípade jednotlivých skupín bol pokles u jednotlivcov bez detí o 0,5 %, u jednotlivcov s jedným až štyrmi deťmi o 3,9 %, u jednotlivcov s päť a viac deťmi iba o 1,3 %, u dvojíc bez detí o 4,0 %, u dvojíc s jedným až štyrmi deťmi o 2,5 %, u dvojíc s päť a viac deťmi o 9,2 %. Mierne sa zmenil aj podiel jednotlivých skupín v rámci celkového počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, a to v prípade jednotlivcov bez detí (nárast o 1 p.b.) a v prípade dvojíc s 5 a viac deťmi (pokles o 1 p.b.).

V roku 2020 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne spoločne posudzovaných 137 970 členov domácností, čo predstavovalo 2,5 %-ný podiel na celkovom počte obyvateľov Slovenska. Oproti roku 2019 poklesol počet členov domácností o 3,4 %, t. j. o 4 918 osôb. Zároveň v porovnaní s rokom 2019 došlo k miernemu zníženiu podielu celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi na celkovom počte obyvateľov o 0,1 p. b..

Graf 3.7 Podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v % v jednotlivých regiónoch (ku koncu roka)

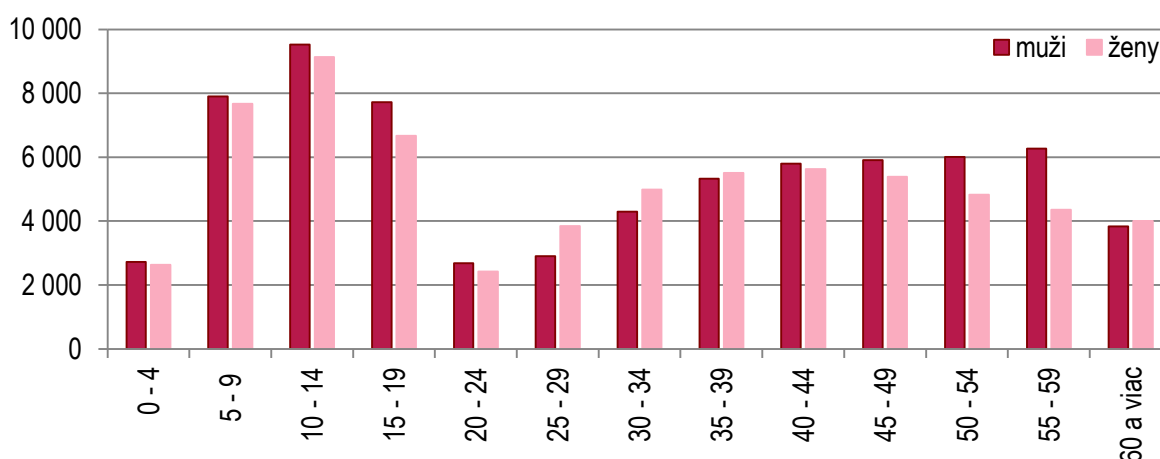

Zdroj: RSD MIS a ŠÚ SR

Najvyšší podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie (ku koncu roka) bol v Košickom kraji, v Prešovskom kraji a v Banskobystrickom kraji. Najnižší podiel vykazoval Bratislavský kraj. Toto regionálne rozdelenie pretrváva dlhodobo. V rámci porovnania medzi rokmi 2019 a 2020 bol zaznamenaný nárast v Trenčianskom kraji o 0,1 p.b. a pokles v Banskobystrickom kraji o 0,1 p.b., v Prešovskom kraji o 0,2 p.b. a v Košickom kraji o 0,3 p.b..

Z celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi bolo 51,4 % mužov a 48,6 % žien. V porovnaní s rokom 2019 došlo k miernej zmene pomeru žien a mužov, a to o 0,3 p.b., v prípade mužov išlo o nárast a v prípade žien o pokles. Nasledujúci graf znázorňuje štruktúru členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi podľa veku a pohlavia. V jednotlivých vekových skupinách je vyšší podiel mužov ako žien, až na vekové skupiny 25 – 29 rokov (žien je o 32,5 % viac), 30 – 34 rokov (žien je o 16,0 % viac), 35 – 39 rokov (žien je o 3,3 % viac) a 60 a viac rokov. Počet žien v poslednej menovanej vekovej skupine je vyšší oproti počtu mužov o 4,5 %. Medziročne došlo k zlepšeniu situácie (v roku 2019 bol podiel žien v tejto vekovej skupine vyšší o 15,1 %), najmä zásluhou valorizácie dôchodkov o pevnú sumu. Takýto stav však pretrváva už od roku 2006 a okrem demografického vývoja je ovplyvnený aj nižšími dôchodkami u žien, ktoré vyplývajú z nižších predchádzajúcich príjmov počas pracovnej kariéry. Táto veková skupina žije predovšetkým v domácnostiach jednotlivcov bez detí (69,5 % osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi v tejto vekovej kategórii), pričom ženy predstavujú 58,4 % z tejto podskupiny. Oproti predchádzajúcemu roku poklesol podiel žien v danej vekovej skupine o 3,3 p.b.. Zastúpenie predmetnej cieľovej skupiny (osôb vo veku 60 a viac) v rámci celkového počtu osôb v hmotnej núdzi predstavuje 5,7 %, medziročne došlo k jeho nárastu o 0,3 p. b..

Graf 3.8 Členovia domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi v členení podľa veku a pohlavia (2020)

Zdroj: RSD MIS

Na základe účelu a obsahu pomoci v hmotnej núdzi, ktorá pozostáva z *dávky v hmotnej núdzi* (na šiestich úrovniach), *ochranného príspevku* (na troch úrovniach), *aktivačného príspevku* (na dvoch úrovniach s účinnosťou od 1. apríla 2019), *príspevku na nezaopatrené dieťa* a *príspevku na bývanie* (na dvoch úrovniach) bola situácia vo vývoji počtu príjemcov nasledujúca:

Ochranný príspevok je určený na zabezpečenie osobitných výdavkov členov domácností, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Poskytuje sa na základe zákonom stanovených podmienok, a to v sume

- 67,90 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorý má vek potrebný na starobný dôchodok, je poberateľom predčasného starobného dôchodku, má invaliditu z titulu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, je osamelý rodič starajúci sa o dieťa do 31 týždňov veku, osobne sa stará o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, zúčastňuje sa na resocializačných programoch v resocializačnom stredisku pobytovou formou, atď.,
- 37,30 eura mesačne, ak má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa považuje choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, trvajúce viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní, ak ide o tehotnú ženu od

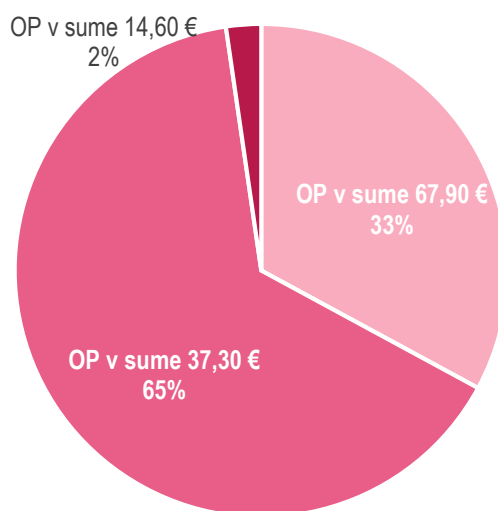
začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu; na základe nariadenia⁴³ sem patrili aj osoby, ktoré v dôsledku prekážky na strane organizátora alebo z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia nemohli vykonávať aktivačnú činnosť,

- 14,60 eura mesačne, ak ide o tehotnú ženu od začiatku štvrtého mesiaca tehotenstva alebo rodiča dieťaťa do 1 roka jeho veku.

V roku 2020 bolo členom domácností priznaných priemerne mesačne 17 674 nárokov na ochranný príspevok, z toho s nárokom na sumu 67,90 eura v 5 789 prípadoch, s nárokom na sumu 37,30 eura v 11 402 prípadoch a s nárokom na sumu 14,60 eura v 405 prípadoch, z toho v 154 prípadoch rodičom starajúcim sa o dieťa do 1 roka veku a v 250 prípadoch tehotným ženám⁴⁴. Priemerne mesačne (máj až december) bolo priznaných 9 652 nárokov v prípade osôb, ktoré v dôsledku prekážky na strane organizátora alebo z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia nemohli vykonávať aktivačnú činnosť. V grafe 3.9 je zachytený podiel ochranných príspevkov z hľadiska ich výšky na celkovom počte ochranných príspevkov.

V porovnaní s rokom 2019, pri porovnaní celkového počtu priznaných nárokov na ochranný príspevok, došlo k nárastu o 44,1 %, a to v dôsledku implementácie opatrenia v rámci COVID-19.

**Graf 3.9 Rozdelenie priznaných ochranných príspevkov podľa výšky nároku
(priemer za rok 2020)**

Zdroj: RSD MIS

Aktivačný príspevok je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností a pracovných návykov za účelom zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce. Nárok na aktivačný príspevok má každý člen domácnosti, ak je zamestnaný, vedený ako uchádzač o zamestnanie alebo je mu vyplácaný rodičovský príspevok. V prípade uchádzačov o zamestnanie dôvody priznania nároku na aktivačný príspevok sú: zvyšovanie kvalifikácie, zúčastňovanie sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce alebo vykonávanie menších obecných služieb. S účinnosťou od 1. apríla 2019 sa nastavili dve úrovne aktivačného príspevku, a to vo vyššej sume pre člena domácnosti, ktorý má príjem zo závislej činnosti najmenej vo výške minimálnej mzdy a v nižšej sume pre člena domácnosti, ktorý je uchádzač o zamestnanie alebo sa mu vypláca rodičovský príspevok, ak študuje na strednej škole alebo na vysokej škole alebo vykonáva dobrovoľnú vojenskú prípravu.

V roku 2020 bol nárok na aktivačný príspevok priznaný v priemere mesačne 22 519 členom domácností, z toho s nárokom na sumu 135,70 eur v prípade 793 členov domácností s príjmom zo závislej činnosti minimálnej na úrovni minimálnej mzdy, s nárokom na sumu 67,90 eur v prípade 21 720 členov - uchádzačov o zamestnanie a 7 členov - študentov na rodičovskom príspevku. Z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie, ktorým bol

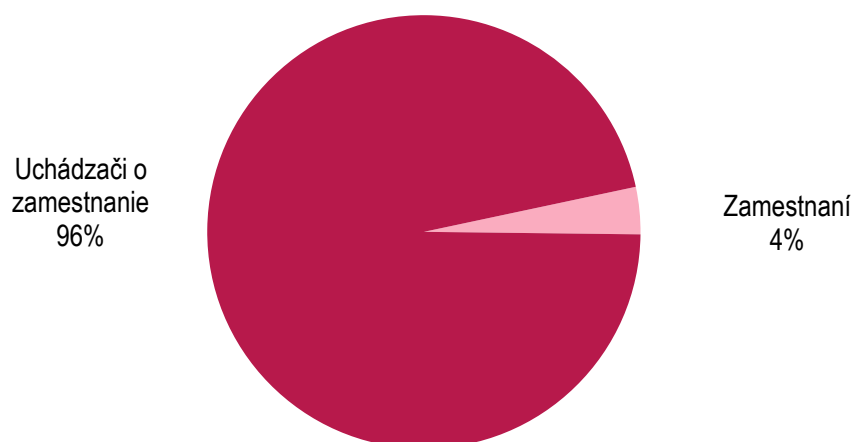
⁴³ Nariadenie vlády č. 102/2020 Z.z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19.

⁴⁴ od začiatku štvrtého týždňa tehotenstva.

priznaný nárok na aktivačný príspevok, bolo 20 740 členov domácností vykonávajúcich menšie obecné služby alebo menšie služby pre samosprávny kraj, čo predstavuje 92,1 % z celkového počtu priznaných nárokov na aktivačný príspevok.

V porovnaní s rokom 2019 bol zaznamenaný medziročne pokles počtu priznaných nárokov na aktivačný príspevok o 14,1 %. V grafickom znázornení je zobrazené rozdelenie priznaných aktivačných príspevkov iba z dôvodu zamestnania a uchádzačov o zamestnanie, nakoľko počet študentov poberajúcich rodičovský príspevok a výkon dobrovoľnej vojenskej služby je zanedbateľný. Z pohľadu aktivácie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi je z celkového priemerného mesačného počtu osôb, ktoré sú zároveň uchádzačmi o zamestnanie, priznaný nárok na aktivačný príspevok 44,2 %; oproti predchádzajúcemu roku sa tento podiel znížil o 7,2 p. b., čo bolo spôsobené aj poklesom možností vykonávania aktivačných činností počas pandémie COVID-19.

Graf 3.10 Rozdelenie priznaných aktivačných príspevkov podľa dôvodu priznania (priemer za rok 2020)

Zdroj: RSD MIS

V zmysle nariadenia⁴⁵ počas pandémie COVID-19 bol zachovaný nárok na aktivačný príspevok pre člena domácností, ktorý má príjem zo závislej činnosti najmenej vo výške mesačnej mzdy aj vtedy, ak jeho príjem počas pandémie COVID-19 túto výšku nedosahoval. V porovnaní s rokom 2019 došlo k miernemu zvýšeniu nárokov v prípade tohto aktivačného príspevku, a to o 1,9 %. Vývoj je možné sledovať v grafe 3.11.

Graf 3.11 Vývoj aktivačného príspevku priznaného zamestnaným osobám s príjmom na úrovni minimálnej mzdy za obdobie 2019 - 2020

Zdroj: RSD MIS

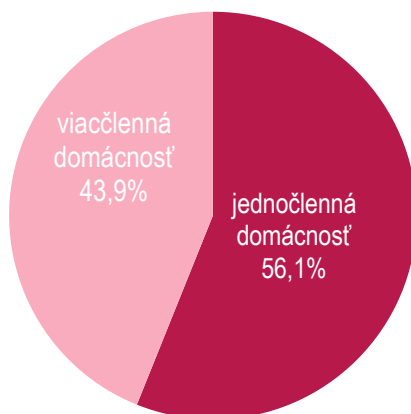
⁴⁵ Nariadenie vlády č. 102/2020 Z.z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19.

Príspevok na nezaopatrené dieťa je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré si riadne plní povinnú školskú dochádzku. Výška nároku na príspevok pre každé nezaopatrené dieťa od 1. januára 2020 bola 18,60 eura mesačne. V roku 2020 bol nárok na príspevok na nezaopatrené dieťa priznaný v priemere mesačne na 31 916 nezaopatrených detí, čo predstavuje 90,6 %-ný podiel na celkovom priemernom počte nezaopatrených detí vo veku plnenia si povinnej školskej dochádzky v systéme pomoci hmotnej núdzi. Ide o vyšší podiel detí ako v prípade roku 2019 (89,1%). Medziročne došlo k poklesu počtu priznaných nárokov na príspevok na nezaopatrené dieťa o 3,2 %. Aj tu sa prejavil vplyv poklesu počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi.

Príspevok na bývanie je určený na úhradu nákladov spojených s bývaním. Nárok naň vzniká, ak je niektorý člen domácnosti vlastníkom alebo spoluvlastníkom bytu, vlastníkom alebo spoluvlastníkom rodinného domu, nájomcom bytu, nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie alebo býva v byte alebo v rodinnom dome na základe práva doživotného užívania. Nárok na príspevok na bývanie vzniká aj v prípade, že domácnosť býva v zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb alebo špecializovanom zariadení s celoročnou pobytovou formou, v útulku, domove na polceste, zariadení núdzového bývania alebo v krízovom stredisku.

V roku 2020 bol nárok na príspevok na bývanie priznaný priemerne mesačne 28 681 domácnostiam. Z celkového počtu domácností, resp. príjemcov pomoci v hmotnej núdzi bol nárok na príspevok na bývanie priznaný 46,3 % domácnostiam. V porovnaní s rokom 2019 došlo k poklesu počtu domácností, ktorým bol nárok na príspevok na bývanie priznaný o 5,1 %. Táto situácia kopíruje celkovú situáciu v poklese počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi.

Graf 3.12 Rozdelenie priznaných príspevkov na bývanie podľa veľkosti domácnosti (priemer za rok 2020)

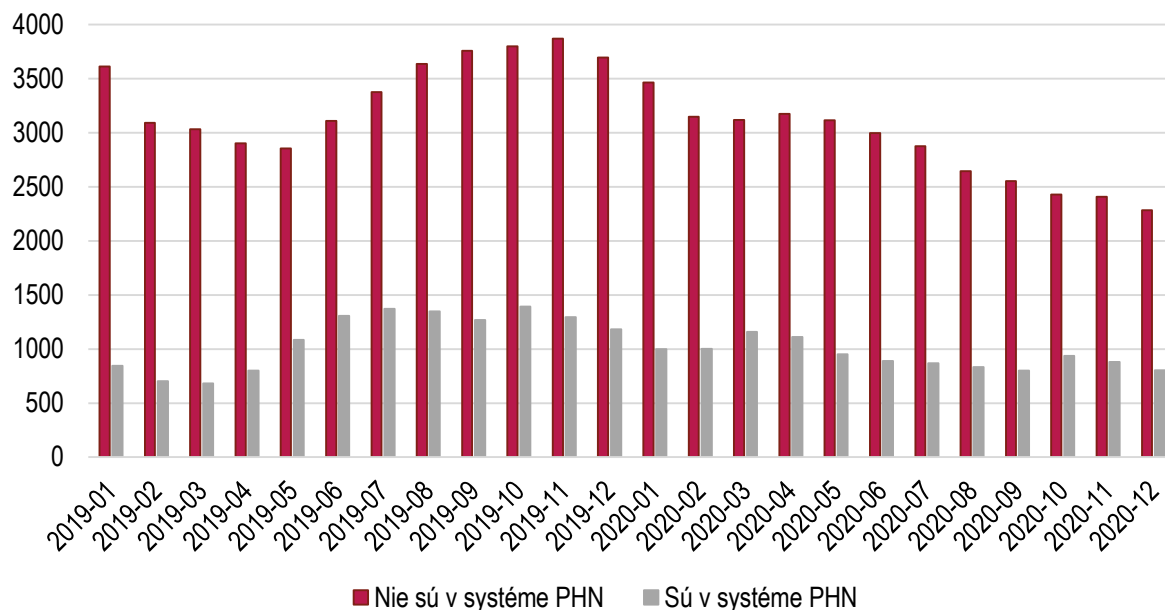
Zdroj: RSD MIS

Osobitný príspevok

V rámci systému pomoci v hmotnej núdzi boli zadané podmienky poskytovania osobitného príspevku. S účinnosťou od 1. januára 2015 bol umožnený súbeh pomoci v hmotnej núdzi, príjmu zo zamestnania a osobitného príspevku. Toto opatrenie sa zameriava na motiváciu dlhodobo nezamestnaných a dlhodobo neaktívnych osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi uplatniť sa na trhu práce, resp. vrátiť sa na trh práce. Z praxe vyplýva, že osobitný príspevok je účinným a atraktívnym nástrojom, ktorý zlepšuje celkovú situáciu rodín v hmotnej núdzi cez aktívny prístup k zlepšeniu svojej sociálnej a príjmovej situácie participáciou na trhu práce. S účinnosťou od 1. apríla 2019 sa predĺžila doba poberania osobitného príspevku z 12 na 18 mesiacov. Príjemca pomoci v hmotnej núdzi, ktorý sa zamestná a má príjem v rozsahu od polovice minimálnej mzdy do dvojnásobku minimálnej mzdy, môže počas osemnástich mesiacov poberať osobitný príspevok súbežne so mzdou (12 mesiacov v sume 126,14 eur a 6 mesiacov v sume 63,07 eur).

V roku 2020 bol osobitný príspevok poskytnutý priemerne mesačne 3 788 osobám, z toho 75,3 % osobám nebola poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi, resp. 24,7 % osôb bolo posudzovaných v rámci domácnosti na účely poskytovania pomoci v hmotnej núdzi.

Graf 3.13 Vývoj podielu príjemcov osobitného príspevku podľa toho či sú alebo nie sú naďalej v systéme pomoci v hmotnej núdzi 2019 a 2020

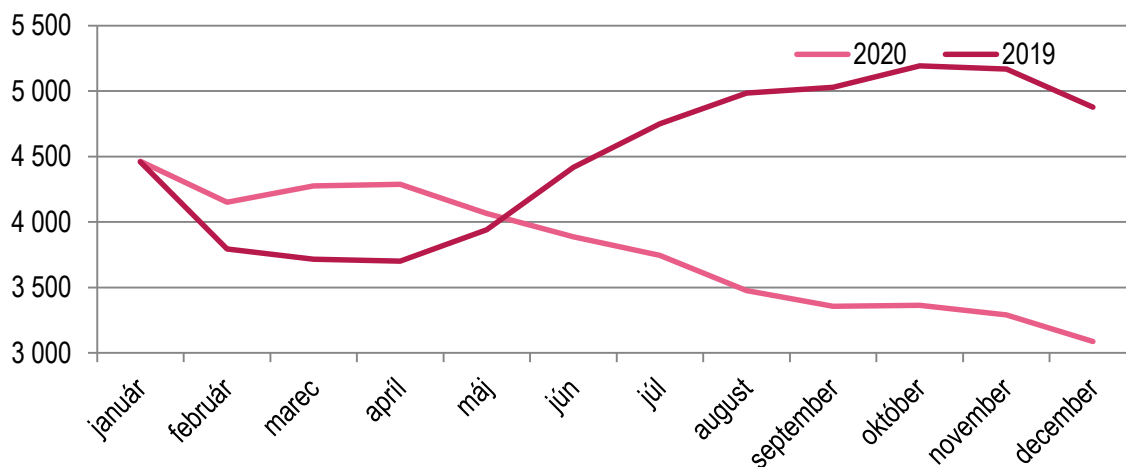

Zdroj: RSD MIS

Z grafu 3.13 vyplýva, že vplyvom legislatívnej zmeny s účinnosťou od 1. apríla 2019 v podmienkach poskytovania osobitného príspevku sa podľa mesačného vývoja mierne zvýšil počet príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ktorí sú zároveň príjemcami osobitného príspevku. Prejavil sa vplyv zvýšenia motivácie v prípade zamestnania sa aspoň na úrovni minimálnej mzdy (viď graf 3.14) a posilnil sa súbeh mzdy a podpory zo strany štátu formou pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku. V priebehu roka 2020 mal vývoj osobitného príspevku skôr klesajúci trend. Mierny nárast bol zachytený v mesiacoch február a apríl, ale od mája už bol zaznamenaný klesajúci trend.

Z celkového priemerného mesačného počtu poskytnutých osobitných príspevkov bolo v nižšej sume poskytnutých 23,45 % (nárast o 0,9 p.b.), vo vyššej sume 70,86 % (pokles o 1,1 p.b.) a v alikvotnej čiastke iba 5,69 % (nárast o 0,2 p.b.) príspevkov. Celkovo bolo na osobitný príspevok vyplatených 4 954 486 eur. Pri medziročnom porovnaní došlo k poklesu počtu poskytnutých príspevkov o 15,9 %.

Graf 3.14 Vývoj počtu poskytnutých osobitných príspevkov v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: RSD MIS

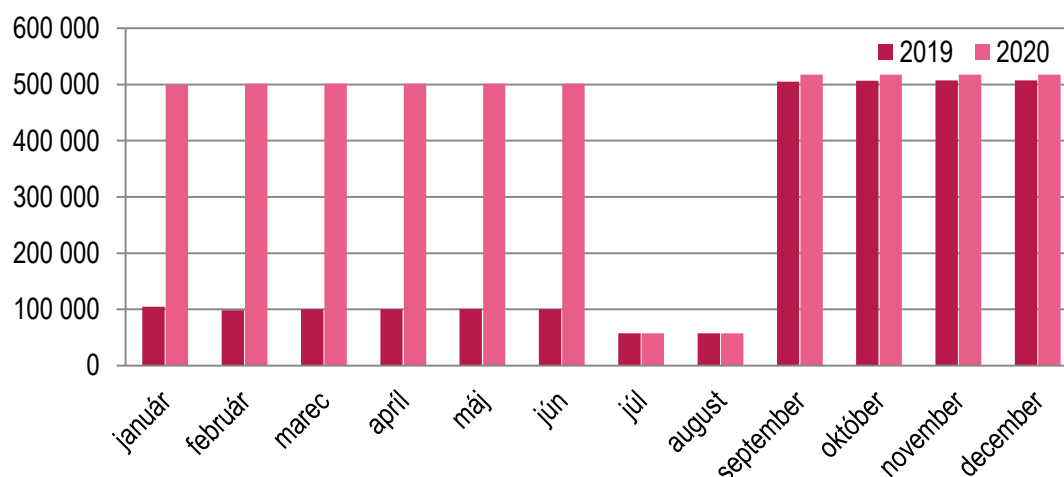
3.4.2 Dotácie pre dieťa

Ide o podporné opatrenie zamerané na zvýšenie motivácie detí z nízkoprijemných rodín k plneniu povinnej školskej dochádzky, realizované prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR. Prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR poskytuje dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa, ohrozeného sociálnym vylúčením a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa, ohrozeného sociálnym vylúčením. Dotácie sú poskytované zriaďovateľovi školského zariadenia, ktoré dieťa navštevuje, ten dieťaťu priamo zabezpečí z prostriedkov dotácie školské pomôcky alebo stravu.

Poskytovanie dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa, ako aj dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením je upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. S účinnosťou od 1. januára 2019 sa rozšírila cieľová skupina pre poskytovanie dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom, a to na všetky deti v poslednom ročníku materskej školy. Zároveň sa zvýšila suma predmetnej dotácie na 1,20 eur na deň a dieťa. S účinnosťou od 1. septembra 2019 došlo k ďalšiemu rozšíreniu cieľovej skupiny pre poskytnutie predmetnej dotácie, a to na všetky deti na základnej škole.

V roku 2020 boli vyplatené finančné prostriedky na dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa (dotácia na stravu) v sume 80 610 889 eur⁴⁶, v porovnaní s rokom 2019 to predstavuje nárast o 57 622 911 eur (14,6%). Priemerný mesačný počet detí, ktorým bola dotácia poskytnutá, je 519 310; v porovnaní s rokom 2019 došlo k nárastu až o 89,1 % (nárast o 244 730 detí). Vývoj mesačného počtu detí, na ktoré sa poskytla predmetná dotácia je znázornený v grafe 3.15, v rámci ktorého je zrejmý vplyv legislatívnych zmien týkajúcich sa rozšírenia cieľovej skupiny v priebehu roku 2019.

Graf 3.15 Vývoj počtu detí, na ktoré sa poskytla dotácia na stravu za roky 2019 a 2020

Zdroj: RSD MIS

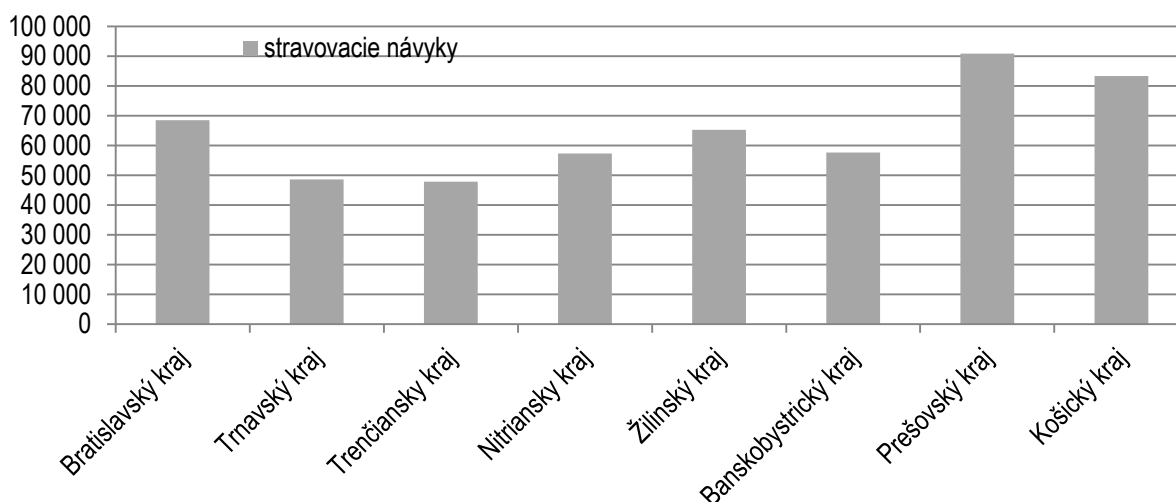
Dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením (dotácia na školské potreby) tvorila sumu 1 149 269 eur⁴⁷ a bola poskytnutá v I. polroku 2020 na 35 512 detí (pokles oproti I. polroku 2019 o 16,5 %) a v II. polroku 2020 na 34 098 (pokles oproti II. polroku 2019 o 9,9 %).

Pokles počtu detí, na ktoré bola poskytnutá dotácia na školské potreby, bol ovplyvnený predovšetkým poklesom počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ktoré sú domácnosťami s deťmi.

⁴⁶ údaj z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

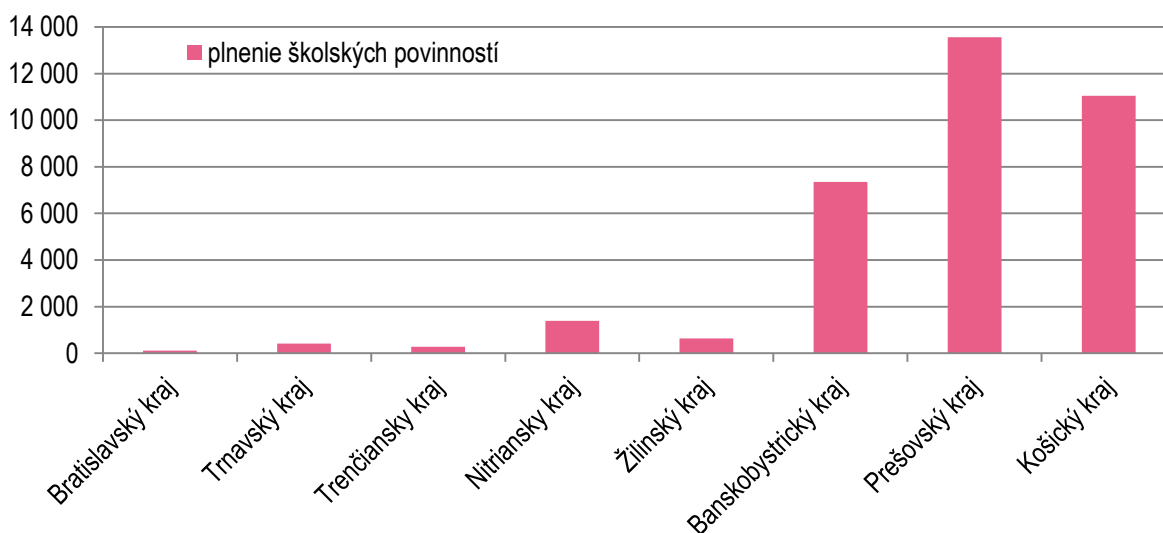
⁴⁷ údaj z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Graf 3.16 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytla dotácia na stravu 2020 (priemer)

Zdroj: RSD MIS

Graf 3.17 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytla dotácia na školské potreby 2020 (priemer)

Zdroj: RSD MIS

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa vyššie citovaného zákona o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR, je situácia zachytená v predchádzajúcich grafoch. Najvyšší objem dotácií bol poskytnutý z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí pri poskytovaní dotácie na školské potreby pre Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj. V prípade dotácie na stravu ide o Prešovský, Košický, Bratislavský a Banskobystrický kraj. V tomto prípade sa prejavila zmena týkajúca sa rozšírenia cieľovej skupiny na všetky deti v základných školách s účinnosťou od 1. septembra 2019, čím sa v rámci regionálneho rozdelenia zvýšil aj počet detí, na ktorých sa predmetná dotácia poskytuje v Bratislavskom kraji.

3.4.3 Dotácia na podporu humanitárnej pomoci pre fyzické osoby v čase pandémie COVID-19 (tzv. SOS dotácia)

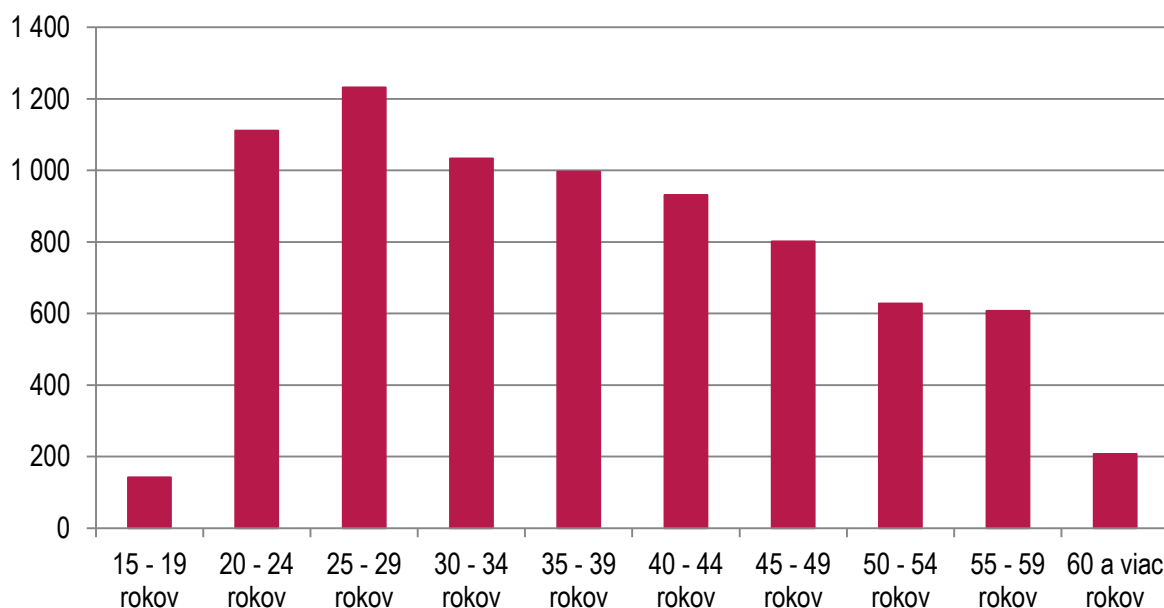
V zmysle Nariadenia vlády č. 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 v znení neskorších predpisov bola s účinnosťou od 30. apríla 2020 zavedená dotácia na podporu

humanitárnej pomoci (ďalej len „SOS dotácia“). SOS dotácia je určená pre fyzické osoby, ktoré v čase krízovej situácie prestali vykonávať zárobkovú činnosť a nemajú žiaden iný príjem zo závislej činnosti, z podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti a zároveň nemajú nárok na inú formu pomoci od štátu (napr. prvá pomoc, dávka v nezamestnanosti) okrem výnimiek (napr. starobný dôchodok). Výška dotácie v období apríl – august bola v sume 210 eur mesačne a v období október až december v sume 300 eur.

V priebehu roka 2020 bola SOS dotácia poskytovaná v období od marca⁴⁸ do augusta 14 388 žiadateľom. V druhej vlne v období od októbra do decembra bola predmetná dotácia poskytnutá v mesiaci november⁴⁹ 66 žiadateľom a v mesiaci december 7 690 žiadateľom. Vyplatené finančné prostriedky na SOS dotáciu v roku 2020 predstavovali alokáciu 15 467 319 eur.

Na základe vekovej štruktúry žiadateľov o SOS dotáciu je zrejmé, že najviac zastúpená bola veková skupina 24-29 rokov.

Graf 3.18 Veková štruktúra žiadateľov o SOS dotáciu

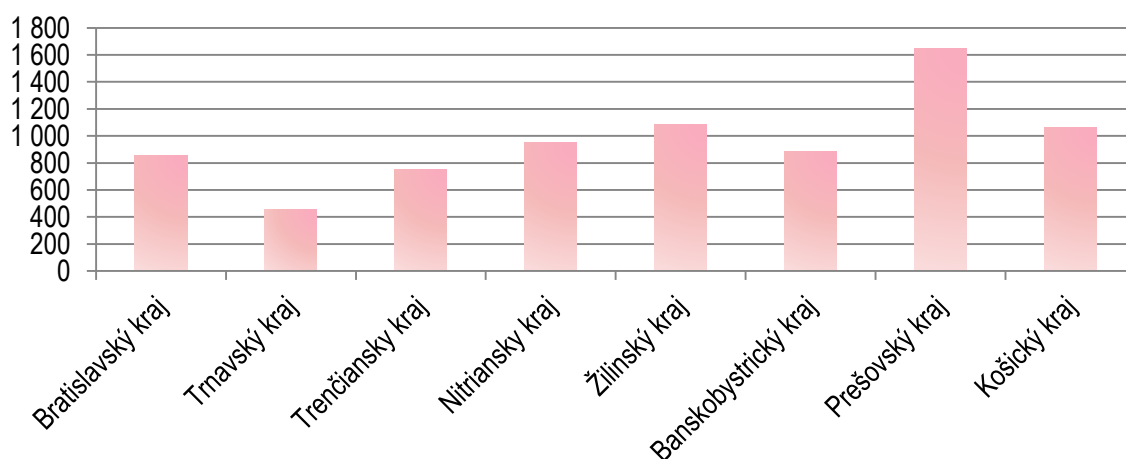
Zdroj: RSD MIS

Z regionálneho pohľadu najväčšie zastúpenie žiadateľov o SOS dotáciu v mesiaci december mal Prešovský kraj, následne Žilinský a Košický kraj.

⁴⁸ SOS dotácia sa vyplácala späťne aj za mesiac marec v sume 105 eur.

⁴⁹ výplata za október

Graf 3.19 Počet žiadateľov o SOS dotáciu z regionálneho pohľadu

Zdroj: RSD MIS

3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“). V roku 2020 pandémie COVID-19 významnou mierou ovplyvnila výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V roku 2020 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch PSVR – odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) 844 zamestnancov.

V priebehu roku 2020 bolo zaznamenaných 12 997 nových rodín a 19 150 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia SPODaSK.

V pôsobnosti úradov PSVR ako orgánov SPODaSK je okrem iného podávanie návrhov a podnetov vo veciach maloletých detí príslušným súdom. V roku 2020 úrady PSVR podali súdom 2 327 návrhov a podnetov. V roku 2020 podali orgány SPODaSK súdu alebo iným štátnym orgánom 24 963 správ vo veciach výživy a výchovy maloletých (25 532 v roku 2019).

Orgán SPODaSK zisťoval z vlastného podnetu, na dožiadanie súdu alebo iného podnetu názor dieťaťa na situáciu, v ktorej sa nachádza, celkovo sa vykonalo 25 822 zisťovaní názoru dieťaťa (v roku 2019 bolo 27 748 zisťovaní názoru).

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán SPODaSK rozhodne o uložení výchovného opatrenia, pričom v roku 2020 boli orgánmi SPODaSK uložené výchovné opatrenia pre 140 detí (v roku 2019 pre 417 detí). Súdny nariadil v priebehu roka 2020 výchovné opatrenia pre 1 006 detí (pre 1 313 detí v roku 2019).

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí zabezpečovalo v sledovanom roku 114 zamestnancov úradov PSVR – sociálnych kurátorov pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú. Opatrenia boli v sledovanom roku vykonávané spolu pre 12 508 detí (tabuľka 3.20). Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 110 detí.

Z hľadiska dôvodov boli opatrenia sociálnej kurately pre deti vykonávané u 1 743 mladistvých z dôvodu spáchania trestnej činnosti a u 726 detí, ktoré spáchali čin inak trestný. V roku 2020 bola pomoc a ochrana v priestupkovom konaní poskytnutá 2 746 deťom. Pre 160 detí vykonávali v roku 2020 sociálni kurátori opatrenia sociálnej kurately z dôvodu experimentovania a závislosti na drogách, 15 z nich bolo vo veku do 14 rokov. Pre 17 detí boli vykonávané opatrenia z dôvodu iných závislostí. Spolu 4 375 detí bolo v starostlivosti sociálnych kurátorov z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky. Počet detí, pre ktoré bola vykonávaná sociálna kuratela

z dôvodu, že sa stali obeťami trestných činov, stúpol na 222 detí. Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 870 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu.

Tabuľka 3.24 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v rokoch 2019 a 2020 sociálna kuratela

Rok	Počet detí spolu	Počet detí			
		do 14 rokov		vek 15 – 18 rokov	
		chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
2019	14 717	4 499	2 934	4 871	2 413
2020	12 508	3 666	2 194	4 522	2 126

Zdroj: MPSVR SR

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2020 sa opatrenia sociálnej kurately vykonávali pre 5 396 klientov (v roku 2019 pre 5 116 klientov) – plnoletých fyzických osôb a vykonávalo ich 54 sociálnych kurátorov. Na jedného sociálneho kurátora pripadalo riešenie situácie priemerne pre 100 klientov.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletých boli vykonávané najmä pre klientov po prepustení, prípadne po podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Na účel uľahčenia ich resocializácie je možné podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí poskytnúť resocializačný príspevok. V roku 2020 sociálni kurátori poskytli resocializačný príspevok 3 489 osobám. Finančné prostriedky vyplatené na resocializačný príspevok boli v roku 2020 v celkovej výške 280 736 eur. Porovnanie s rokom 2019 je uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 14.

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násilia páchaného v rodinách, u týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí, úrady PSVR v sledovanom roku na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia SPODaSK celkom pre 1 362 detí. V 112 prípadoch orgány SPODaSK podali návrh na začatie trestného stíhania. Bližšie informácie uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 15.

Výkon súdnych rozhodnutí v zariadeniach pobytovou formou a ochranná výchova

Celkovo bolo vo všetkých typoch zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 5 250 detí na základe rozhodnutia súdu o ústavnej starostlivosti, výchovnom opatrení a neodkladnom opatrení a 15 detí na základe rozhodnutia súdu o ochrannnej výchove.

K 31. 12. 2020 v centrách pre deti a rodiny sa na základe dohody poskytovala starostlivosť 809 klientom pobytovou formou (deťom, deťom s rodičmi, mladým dospelým, plnoletým fyzickým osobám). V centrách pre deti a rodiny v priebehu roku 2020 vykonávali opatrenia pre 10 164 klientov ambulantnou a/alebo terénnou formou na základe dohody a odporúčania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Podľa účelu majú centrá pre deti a rodiny spracovaný program alebo špecializovaný program alebo resocializačný program. K 31.12.2020 bolo v centrách pre deti a rodiny s programom 662 profesionálnych rodín, v ktorých bolo umiestnených 1 426 detí a mladých dospelých. Formy starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v centrách uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľky 16 až 19.

Maloletí bez sprievodu

V roku 2020 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 89 maloletých bez sprievodu (v roku 2019 pre 86 maloletých bez sprievodu).

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, predosvojiteľská starostlivosť a osvojenie

V roku 2020 bolo 1 262 detí zverených do náhradného rodinného prostredia⁵⁰ (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť). Prehľad detí zverených do jednotlivých foriem náhradného rodinného prostredia za rok 2019 je uvedený v tabuľke 3.21.

K 31.12.2020 bolo celkovo 8 702 detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a poručníctva. Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti a porovnanie s predchádzajúcim rokom uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 18.

V roku 2020 bolo právoplatným rozhodnutím súdu osvojených 194 detí, z ktorých boli 4 deti osvojené do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti bolo zverených 96 detí, z toho do cudziny boli zverené 2 deti.

Tabuľka 3.25 Počet detí zverených do náhradných rodín v rokoch 2019 a 2020

Rok	Osvojenie (zverené do predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2019	146	976	78	165	1 365
2020	96	947	68	151	1 262

Zdroj: V(MPSVR SR) 12-01

Poradensko-psychologické služby

V roku 2020 pracovalo na referátoch poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) úradov PSVR 79 zamestnancov; spolu poskytli 40 275 konzultácií pri celkovom počte 6 979 prípadov. Na jeden prípad priemerne pripadá 5,77 konzultácií.

Ťažiskové činnosti RPPS:

a) psychologické partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

- v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných sociálnych problémov,
- v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvoje a po rozvoje, taktiež ich maloletým deťom,
- v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom,
- v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v prípade že dieťa a/alebo rodina je klientom RPPS,
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násilia a drogovej závislosti,
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a v závažných životných zmenách

b) špecializovaná príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti

- psychologické posudzovanie predpokladov a príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti,
- príprava fyzických osôb na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

⁵⁰ Náhradná starostlivosť o dieťa je definovaná zákonom č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vo všeobecnosti pri náhradnej rodinnej starostlivosti rozlišujeme viaceré druhy: zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča; pestúnska starostlivosť; poručníctvo, ak sa poručník osobne stará o dieťa; to neplatí, ak sa poručník osobne stará o dieťa, ktorého rodičia nie sú plnoletí; dočasné zverenie dieťaťa do starostlivosti osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom; zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti tejto fyzickej osoby; zverenie dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti alebo zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti. Štát za účelom podpory náhradnej rodinnej starostlivosti poskytuje rôzne príspevky na podporu náhradnej starostlivosti, uvedené v podkapitole 3.4.5.

Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 20 a 21.

3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Dňa 1. januára 2019 vstúpila do platnosti novela zákona č. 627/2005 Z.z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Cieľom návrhu zákona bolo zlepšenie finančnej podpory detí v náhradnej starostlivosti. Výška opakovaného príspevku dieťaťu sa upravila na úroveň úhrady výdavkov na dieťa v profesionálnej rodine. Účelom bolo posilnenie finančnej podpory náhradnej starostlivosti o dieťa opakovaným príspevkom dieťaťu, aby čo najviac detí vyrastalo v rodinnom prostredí. Rozšíril sa okruh oprávnených osôb pre nárok na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi o náhradných rodičov, ktorí majú dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti a nie sú jeho príbuzným v priamom rade. Z dôvodu administratívneho a legislatívno-technického zjednodušenia sa navrhlo sumu príspevkov vyjadriť ako násobok životného minima nezaopatreného dieťaťa

Tabuľka 3.26 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti v roku 2020

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	5,53 násobok sumy ŽM *
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	10,2 nás. sumy ŽM *
Opakovaný príspevok dieťaťu	
Do 10 rokov	2 nás. sumy ŽM *
Od 10 do 15 rokov	2,3 nás. sumy ŽM *
Nad 15 rokov	2,5 nás. sumy ŽM *
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	1,95 nás. sumy ŽM *
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	1,39 nás. sumy ŽM *
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	0,8 nás. sumy ŽM *

Zdroj: MPSVR SR

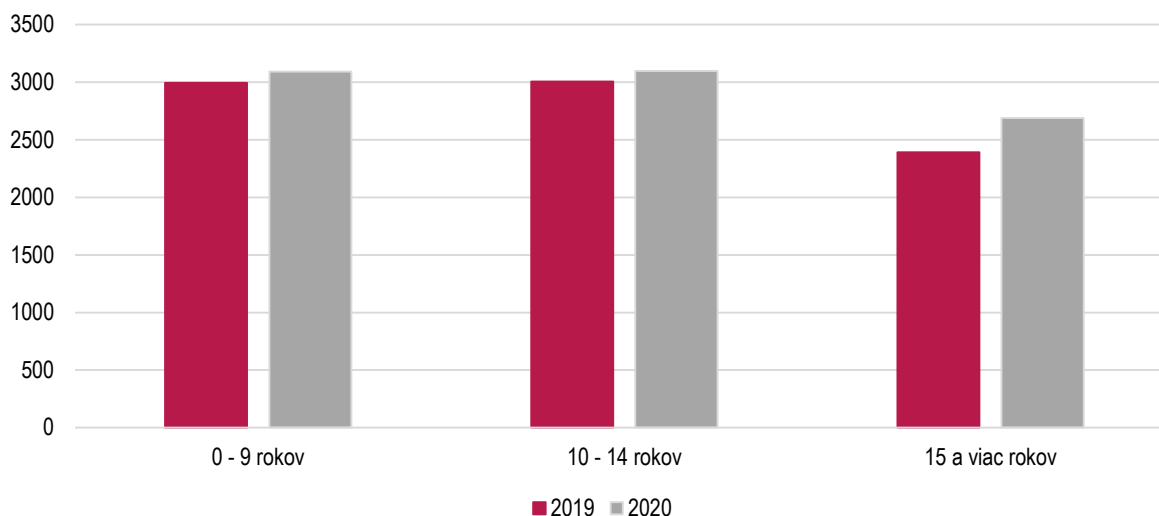
* ŽM - životné minimum pre nezaopatrené dieťa

Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti sa poskytuje dieťaťu pri zverení do náhradnej starostlivosti na podporu zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa. V roku 2020 bol poskytnutý na 857 detí, čo je o 17 detí viac ako v roku 2019. Z celkového počtu detí bolo 75,5 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 7,3 % detí do pestúnskej starostlivosti, 6,7 % detí bolo zverených predbežným opatrením súdu do predosvojiteľskej starostlivosti, 4,7 % detí bolo zverených do predosvojiteľskej starostlivosti a 5,8 % detí bolo zverených poručníkovi. Spolu bolo na tento príspevok vyplatených 457 918 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 19 753 eur.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2020 bol príspevok vyplatený na 502 detí, čo je o 73 detí menej ako v roku 2019. Z celkového počtu detí u 77,3 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 17,5 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 5,2 % k zániku poručníctva. Spolu bolo na príspevok vyplatených 495 431 eur, čo predstavuje medziročný pokles o 57 782 eur.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 8 880 detí (nárast oproti roku 2019 o 487 detí) celkovo v sume 20 275 663 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 2 403 007 eur, t.j. nárast o 13,45 %. Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 74 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 15,4 % detí v pestúnskej starostlivosti, 7,1 % detí zverených do náhradnej starostlivosti na základe predbežného opatrenia a 3,5 % detí v poručníctve.

Graf 3.20 Počet detí podľa vekových kategórií, na ktoré bol vyplatený opakovaný príspevok dieťaťu

Zdroj: RSD MIS

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 2 060 náhradným rodičom na 2 617 detí (v roku 2019 to bolo 1 823 náhradných rodičov na 2 300 detí). V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o tri alebo viac detí, ktoré sú súrodencami, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvýšil o 129,30 eura mesačne. V sledovanom období bolo priemerne mesačne 104 takýchto prípadov. Celková vyplatená suma na príspevok predstavuje 4 997 989 eur (medziročný nárast o 467 148 eur).

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 63 náhradným rodičom, ktorí spolu vykonávajú starostlivosť priemerne mesačne o 66 ťažko zdravotne postihnutých detí (medziročný nárast o 7 náhradných rodičov a 6 ťažko zdravotne postihnutých detí). Spolu bolo na príspevok vyplatených 66 365 eur (medziročný nárast o 1 217 eur).

Odmena pestúna – § 19 ods. 3. Fyzickej osobe, ktorej po 31. decembri 2005 trvá nárok na výplatu odmeny pestúna podľa predpisu účinného do 31. decembra 2005 a zverené dieťa je jej príbuzný v priamom rade, poskytuje sa táto odmena do zániku zverenia tohto dieťaťa. Počet osôb, ktorým bola odmena pestúna vyplatená, tvorili v priemernom mesačnom vyjadrení 4 poberatelia (medziročný pokles o 13 poberateľov), ktorým boli zverené 4 deti (medziročný pokles o 13 detí). Na odmenu pestúna bolo vyplatených spolu 2 516 eur (medziročný pokles o 7 547 eur).

Na príspevky na náhradnú rodinnú starostlivosť bolo v roku 2020 vyčerpaných celkovo 26 296 189 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 2 752 713 eur,⁵¹ t.j. nárast o 11,7 %.

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, pri vyhotovení preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom a parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009. Cieľom tejto úpravy právnych vzťahov je podporiť sociálne začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti

⁵¹ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti v týchto štyroch oblastiach: *oblasť mobility a orientácie, oblasť komunikácie, oblasť zvýšených výdavkov a oblasť sebaobsluhy.*

V roku 2020 boli prijaté viaceré legislatívne zmeny, ktoré upravovali podmienky poskytovania kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Niektoré z nich boli prijaté v dôsledku zhoršenej epidemiologickej situácie v roku 2020 a reagovali na potrebu prijať opatrenia v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19.

Zákon č. 46/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. apríla 2020 upravoval v zákone o peňažných príspevkoch zisťovanie a posudzovanie príjmu na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu (§ 18) tak, že sa 13. dôchodok nepovažuje za príjem. Súčasne ustanovoval, že ani vianočný príspevok poskytnutý podľa predpisu účinného do 31. decembra 2020 sa na uvedený účel nepovažuje za príjem.

Zákon č. 124/2020 Z. z. - Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/2018-104 z 2. apríla 2020. Nálezom stratilo účinnosť ustanovenie § 22 ods. 2 prvej vety v časti „najskôr od 6 rokov veku do dovŕšenia 65 roku veku“ a druhej vety, ako aj ustanovenie § 34 ods. 3 v časti „najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 65 rokov veku“ zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Uvedeným nálezom Ústavného súdu boli pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu a peňažnom príspevku na kúpu osobného motorového vozidla vypustené vekové obmedzenia pre ich poskytovanie.

Zákon č. 391/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. júla 2020 priniesol viaceré zmeny. Medzi najvýznamnejšie patria nasledovné:

- umožnilo sa poskytovanie peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich výlučne s opotrebovaním šatstva a obuvi aj tým fyzickým osobám s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorým sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba,
- pri peňažnom príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný poberateľom v tzv. produktívnom veku (nepoberajú žiadnu zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok) bolo zrušené znižovanie peňažného príspevku na opatrovanie z dôvodu, že opatrovanej fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím je poskytovaná ambulantná forma sociálnej služby v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne,
- vypustilo sa znižovanie peňažného príspevku na opatrovanie z dôvodu pobytu opatrovanej fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti,
- v prílohe č. 7 k zákonu o peňažných príspevkoch bol rozšírený zoznam chronických stavov, pri ktorých dochádza k nadmernému opotrebovaniu šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia o iné poruchy, ktorými sú pervazívne vývinové poruchy (napr. autizmus alebo Aspergerov syndróm). Touto zmenou sa umožnilo poskytovanie peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia aj uvedenému okruhu fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím.

Zákon č. 275/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o doplnení niektorých zákonov sa dopĺňal s účinnosťou od 1. januára 2021 aj zákon o peňažných príspevkoch v § 18 tak, že pri zisťovaní a posudzovaní príjmu na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu sa jednorazový doplatok k starobnému dôchodku podľa osobitného predpisu nepovažuje za príjem.

Vzhľadom na epidemiologickú situáciu súvisiacu s ochorením COVID-19 boli v roku 2020 prijaté viaceré opatrenia v oblasti sociálnych vecí a rodiny v období mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu. Najdôležitejšie opatrenia týkajúce sa peňažných príspevkov na kompenzácie sú:

Zákonom č. 63/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa menil a dopĺňal aj zákon o peňažných príspevkoch. Upravoval s účinnosťou od 27. marca 2020 podmienky poskytovania peňažného príspevku na opatrovanie a peňažného príspevku na osobnú asistenciu v čase trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19. Pri peňažnom príspevku na opatrovanie bola lehota 30 dní predĺžená na 150 dní, počas ktorých sa nebude znižovať priznaná výška peňažného príspevku na opatrovanie z dôvodu, že bol opatrovateľ v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti alebo z iných vážnych dôvodov nemohol osobne vykonávať opatrovanie. V danom čase ale musí opatrovateľ zabezpečiť opatrovanie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím inou fyzickou osobou alebo sociálnou službou. Pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu sa umožnilo vykonávať všetky činnosti osobnej asistencie aj rodinným príslušníkom, najviac v rozsahu desať hodín denne.

Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 102/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 (v znení nariadení vlády č. 184/2020 Z. z., č. 273/2020 Z. z., č. 302/2020 Z. z.) boli prijaté opatrenia aj v oblasti kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia. Vzhľadom na vývoj epidemiologickej situácii v roku 2020 v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len „krízová situácia“) boli upravené aj niektoré podmienky poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu. Najvýznamnejšie zmeny sa týkali podmienok poskytovania peňažného príspevku na prepravu a peňažného príspevku na opatrovanie. Prehľad zmien:

- Pri peňažnom príspevku na prepravu sa za obdobie od vyhlásenia krízovej situácie zaviedla možnosť poskytovať tento príspevok nielen za podmienky využívania prepravy na pracovné, vzdelávacie, rodinné alebo občianske aktivity, ale aj vtedy, ak fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím využíva služby osoby, ktorá má oprávnenie na vykonávanie prepravy vecí a tovaru. Cieľom bolo umožniť fyzickým osobám s ťažkým zdravotným postihnutím zabezpečiť si potraviny a ďalšie životné potreby v krízovej situácii. V tomto prípade poberateľ príspevku nemá povinnosť predkladať doklady o výdavkoch na prepravu, avšak výška peňažného príspevku sa poskytuje v paušálnej sume 16,70 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu (ďalej aj „SŽM“). Naďalej zostala zachovaná možnosť poskytovania peňažného príspevku na prepravu v sume najviac 51,2 % SŽM pri predložení dokladov o výdavkoch na prepravu za vykonané cesty fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím na pracovné, vzdelávacie, rodinné alebo občianske aktivity. Poskytovanie peňažného príspevku na prepravu v paušálnej výške 16,70 % SŽM bolo umožnené od vyhlásenia krízovej situácie, t.j. za obdobie od marca 2020 len do 30. júna 2020. Legislatívnou zmenou bolo od 1. novembra 2020 znovu umožnené poskytovať peňažný príspevok na prepravu za podmienok, pri ktorých sa poskytuje v paušálnej výške.
- Výšku peňažného príspevku na opatrovanie ustanovuje zákon o peňažných príspevkoch aj v závislosti od počtu opatrovaných osôb s ťažkým zdravotným postihnutím a od rozsahu poskytovaného opatrovania. Znamená to, že ak sa opatrovanej osobe poskytuje ambulantná forma sociálnej služby v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne, peňažný príspevok sa poskytuje v zníženej výške. Z dôvodu zhoršenej epidemiologickej situácie bolo opatrením Úradu verejného zdravotníctva pozastavené poskytovanie ambulantnej sociálnej služby vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb. V nadväznosti na túto skutočnosť bolo v období od vyhlásenia krízovej situácie umožnené peňažný príspevok na opatrovanie, priznaný v zníženej výške z dôvodu poskytovania ambulantnej sociálnej služby, poskytovať vo výške, v ktorej sa toto zníženie príspevku neuplatňuje, ak v čase krízovej situácie nebola opatrovanej osobe poskytovaná ambulantná forma sociálnej služby.
- Pri opakovaných peňažných príspevkoch na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia sa v čase krízovej situácie nevykonáva prehodnocovanie príjmu. Prehodnotenie sa vykoná až v lehote 60 dní od skončenia krízovej situácie. Do uplatnenia tohto prehodnotenia sa na účely poskytovania opakovaných peňažných príspevkov uplatňuje príjem platný v júni 2020.
- Upravovali sa aj ďalšie postupy a povinnosti aj v oblasti kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia v čase krízovej situácie. Súviseli najmä s mobilitou osôb a ich cieľom bolo eliminovať osobný kontakt z dôvodu epidemiologickej situácie. Týkali sa napr. spôsobu podania žiadostí, osobnej prítomnosti pri posudzovaní, doručovania písomností, overovania podpisov, plynutia lehôt.

Peňažné príspevky na kompenzáciu (ďalej aj „PP“), ktorými je možné kompenzovať sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia, sa delia na opakované a jednorazové. Zákon o peňažných príspevkoch ustanovuje ich výšku tromi spôsobmi. Jednorazové peňažné príspevky sú stanovené pevnou sumou. Peňažný príspevok na prepravu a peňažné príspevky na kompenzáciu zvýšených výdavkov, ktoré patria medzi opakované peňažné príspevky, sú stanovené percentom SŽM. Výška peňažného príspevku na opatrovanie a sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie (patria medzi opakované peňažné príspevky) sú síce stanovené pevnou sumou, ale podľa § 42 ods. 7 zákona o peňažných príspevkoch môže vláda Slovenskej republiky ustanoviť nariadením výšku sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie podľa § 22 ods. 9 a výšku peňažného príspevku na opatrovanie podľa § 40 ods. 7 a 8 citovaného zákona vždy k 1. júlu.

Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 170/2020 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a výška peňažného príspevku na opatrovanie, bol s účinnosťou od 1. júla 2020 zvýšený peňažný príspevok na opatrovanie. V tomto nariadení vlády bola súčasne zapracovaná aj legislatívna zmena v zákone o peňažných príspevkoch, ktorá s účinnosťou od 1. júla 2020 zrušila znížovanie peňažného príspevku na opatrovanie u poberateľov v tzv. produktívnom veku z dôvodu, že opatrovanej fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej „fyzická osoba s ŤZP“) je poskytovaná ambulantná forma sociálnej služby v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne. V dôsledku tejto zmeny sa peňažný príspevok na opatrovanie poberateľom v tzv. produktívnom veku poskytuje už len v dvoch výškach, podľa toho, či poberateľ opatruje jednu alebo viac fyzických osôb s ŤZP. U opatrovateľov poberajúcich dôchodkovú dávku zostalo pôvodné členenie peňažného príspevku na opatrovanie v piatich výškach podľa počtu opatrovaných a podľa rozsahu opatrovania. V rozsahu opatrovania bola zohľadnená skutočnosť, či sa opatrovanej fyzickej osobe s ŤZP poskytuje ambulantná forma sociálnej služby v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne. S účinnosťou od 1. júla 2020 nariadenie vlády Slovenskej republiky upravovalo výšky nasledovne:

- Sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie zostala na sume 4,18 eur. Sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie slúži na výpočet výšky peňažného príspevku na osobnú asistenciu.
- Peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný opatrovateľovi v tzv. produktívnom veku bol zvýšený nasledovne, ak poberateľ:
 - a) opatruje jednu fyzickú osobu s ŤZP na sumu 476,74 eur (zvýšenie o 46,39 eur, alebo o 98,04 eur),
 - b) opatruje najmenej dve fyzické osoby s ŤZP na sumu 634,06 eur (zvýšenie o 61,70 eur, o sumu 101,76 eur, alebo o 78,86 eur).
- Peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný opatrovateľovi poberajúcemu niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok bol zvýšený nasledovne, ak poberateľ:
 - a) opatruje jednu fyzickú osobu s ŤZP na sumu 238,37 eur (zvýšenie o 23,19 eur),
 - b) opatruje najmenej dve fyzické osoby s ŤZP na sumu 317,03 eur (zvýšenie o 30,85 eur),
 - c) opatruje jednu fyzickú osobu s ŤZP, ktorej sa poskytuje ambulantná forma sociálnej služby viac ako 20 hodín týždenne na sumu 209,77 eur (zvýšenie o 20,42 eur),
 - d) opatruje najmenej dve fyzické osoby s ŤZP, ktorým sa viac ako 20 hodín týždenne poskytuje ambulantná forma sociálnej služby na sumu 294,84 eur (zvýšenie o 28,69 eur),
 - e) opatruje jednu fyzickú osobu s ŤZP, ktorej sa viac ako 20 hodín týždenne poskytuje ambulantná forma sociálnej služby a súčasne opatruje aj fyzickú osobu s ŤZP, ktorej sa neposkytuje alebo poskytuje najviac 20 hodín týždenne ambulantná forma sociálnej služby na sumu 307,52 eur (zvýšenie o 29,92 eur).

S účinnosťou od 1. júla 2020 opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 174/2020 Z. z. o úprave súm životného minima boli zvýšené sumy životného minima. Suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu bola zvýšená z 210,20 eur na sumu 214,83 eur. Následne s účinnosťou od 1. júla 2020 boli zvýšené všetky druhy peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov a maximálna výška peňažného príspevku na prepravu.

Prehľad maximálnych výšok jednorazových peňažných príspevkov je uvedený v tabuľke 3.27a prehľad výšok opakovaných peňažných príspevkov je uvedený v tabuľke 3.28.

Tabuľka 3.27 Maximálne výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu	Maximálna výška v €
Peňažný príspevok na kúpu pomôcky	8 630,42
– na kúpu druhého mechanického vozíka	1 659,70
– na kúpu druhého elektrického vozíka	4 979,09
– na kúpu druhého načúvacieho aparátu	331,94
Peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na úpravu pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia	11 617,88
Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla	6 638,79
– na kúpu osobného motorového vozidla s automatickou prevodovkou	8 298,48
Peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu bytu a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu v období siedmich rokov	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu garáže v období siedmich rokov	1 659,70

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 3.28 Prehľad opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výška PP v € ⁵² do 30. 6. 2020	Výška PP v € od 1. 7. 2020
PP na osobnú asistenciu – sadzba na jednu hodinu	4,18	4,18
PP na prepravu	107,25	109,61
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:		
– na diétne stravovanie		
a) choroby a poruchy uvedené v prvej skupine prílohy č.5 zákona	39,02	39,88
b) choroby a poruchy uvedené v druhej skupine prílohy č.5 zákona	19,51	19,94
c) choroby a poruchy uvedené v tretej skupine prílohy č.5 zákona	11,71	11,97
– hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	19,51	19,94
– zabezpečenie prevádzky osobného motorového vozidla	35,11	35,88
– starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	46,82	47,85
PP na opatrovanie:		
– FO (opatrovatel') nepoberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:		
a) opatruje jednu FO s ŤZP	430,35	476,74
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	572,36	634,06
c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	378,70	476,74
d) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP, ktoré sú viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	532,30	294,84
e) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	555,20	634,06
– FO (opatrovatel') poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok		

⁵² Pri PP na prepravu a PP na opatrovanie pre opatrovatel'ov nepoberajúcich dôchodkovú dávku do výpočtu výšky PP vstupujú aj ďalšie parametre, napríklad výška príjmu FO s ŤZP.

a) opatruje jednu FO s ŤZP	215,18	238,37
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	286,18	317,03
c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	189,35	209,77
d) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP, ktoré sú viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	266,15	294,84
e) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	277,60	307,52

Zdroj: MPSVR SR

Podľa zákona o peňažných príspevkoch je možné fyzickým osobám s ŤZP po posúdení ich zdravotného stavu vyhotoviť preukaz fyzickej osoby s ŤZP, preukaz fyzickej osoby s ŤZP so sprievodcom a parkovací preukaz pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím. Tieto preukazy umožňujú fyzickým osobám s ŤZP využívať určité zľavy a výhody v rôznych oblastiach, čím prispievajú ku kompenzácii sociálnych dôsledkov ŤZP a sociálnemu začleneniu týchto osôb. K 31. decembru 2020 bolo platných spolu 337 147 preukazov fyzickej osoby s ŤZP, čo predstavuje nárast o 538 v porovnaní s rokom 2019. Platných parkovacích preukazov pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím bolo 108 137, čo predstavuje nárast o 5 136 v porovnaní s rokom 2019. Predpokladáme, že na pretrvávajúci výraznejší nárast počtu parkovacích preukazov majú stále vplyv legislatívne zmeny v zákone o peňažných príspevkoch, ktoré s účinnosťou od 1. júla 2018 rozšírili okruh fyzických osôb s ŤZP, ktorým je možné vyhotoviť parkovací preukaz.

Tabuľka 3.29 Počet platných preukazov

Druh preukazu	Obdobie	
	k 31.12. 2019	k 31. 12. 2020
Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (bez sprievodcu)	175 645	177 704
Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom	160 964	159 443
SPOLU: Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím bez/so sprievodcom	336 609	337 147
Parkovacie preukazy pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím	103 001	108 137

Zdroj: MPSVR SR (RSD MIS)

V roku 2020 boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 453 424 794 eur, z toho na peňažné príspevky poskytnuté fyzickým osobám s ŤZP, ktorých bolo priemerne mesačne 157 930, prostriedky v celkovej sume 168 413 961 eur. Na peňažný príspevok na opatrovanie, poskytovaný priemerne mesačne 61 734 fyzickým osobám (opatrovateľom), opatrovateľom fyzické osoby s ŤZP boli poskytnuté prostriedky v celkovej sume 285 010 833 eur. Z hľadiska objemu vynaložených finančných prostriedkov je najvyššie čerpanie v roku 2020 na peňažný príspevok na opatrovanie v celkovej sume 285,01 mil. eur. Nasledujú čerpania na peňažný príspevok na osobnú asistenciu vo výške 78,3 mil. eur a na peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov (všetky druhy spolu) vo výške 64,97 mil. eur.

Tabuľka 3.30 Prehľad čerpania finančných prostriedkov v roku 2020

Peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP poskytované FO s ŤZP	157 930	168 413 961
PP na opatrovanie*	61 734	285 010 833
SPOLU	219 664	453 424 794

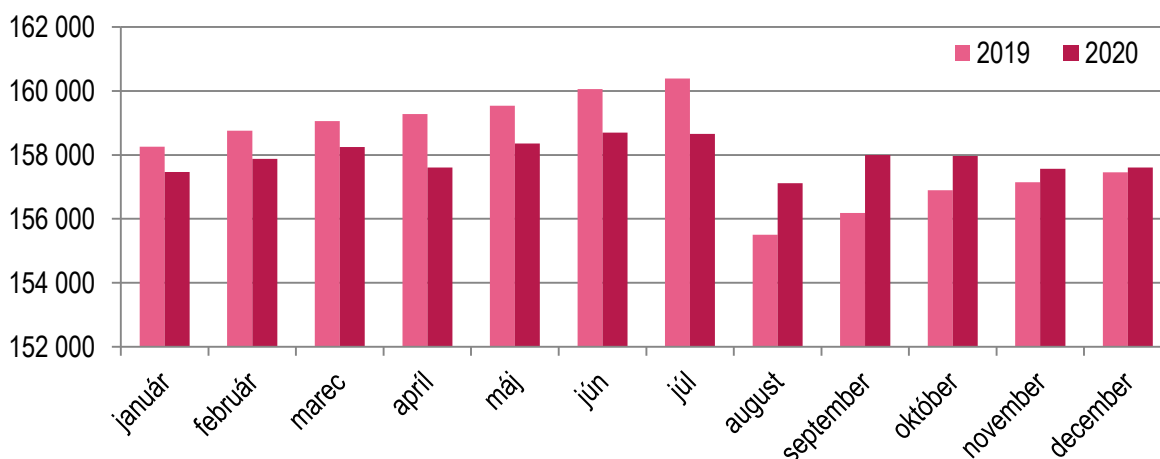
Zdroj: RSD MIS

*PP na opatrovanie je poskytovaný fyzickej osobe, ktorá opatruje FO s ŤZP

V roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 vzrástol celkový objem finančných prostriedkov vynaložených na všetky peňažné príspevky na kompenzáciu o sumu 57,89 mil. eur. Pri peňažných príspevkoch poskytovaných fyzickým osobám s ŤZP čerpanie v roku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o sumu 3,81 mil. eur napriek tomu, že priemerný mesačný počet poberateľov týchto peňažných príspevkov v roku 2020 klesol o 280. Nárast finančných prostriedkov na peňažné príspevky poskytované fyzickým osobám s ŤZP v roku 2020 najvýraznejšie ovplyvnilo čerpanie na účely peňažného príspevku na osobnú asistenciu, ktoré vzrástlo o 6,82 mil. eur. Súčasne vzrástol priemerný mesačný počet jeho poberateľov o 460. Pri peňažnom príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný priamo opatrovateľovi, čerpanie finančných prostriedkov v roku 2020 stúplo o 54,07 mil. eur a súčasne vzrástol aj priemerný mesačný počet poberateľov tohto peňažného príspevku o 4 686.

Zvýšenie čerpania finančných prostriedkov uvedených peňažných príspevkov v roku 2020 ovplyvnili viaceré legislatívne zmeny, ktoré priniesli výhodnejšie podmienky ich poskytovania. Medzi najvýznamnejšie patrí zvýšená sadza na jednu hodinu osobnej asistencie, ako aj zvýšenie peňažného príspevku na opatrovanie od 1. júla 2019 a od 1. júla 2020 opätovné zvýšenie peňažného príspevku na opatrovanie, ako aj zrušenie jeho znižovania z dôvodu poskytovania ambulantnej formy sociálnej služby opatrovanej fyzickej osobe s ŤZP, ak je príspevok poskytovaný opatrovateľom v tzv. produktívnom veku. Od 1. júla 2020 v nadväznosti na valorizáciu súm životného minima mierne vzrástli aj výšky opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktorých výška je naviazaná na SŽM.

Graf 3.21 Vývoj počtu FO* s ŤZP, ktorým boli poskytované peňažné príspevky na kompenzáciu

* V uvedených počtoch figuruje každý poberateľ PP len raz, aj keď mu je poskytnutých viac príspevkov
Zdroj: RSD MIS

V roku 2020 boli na **opakované peňažné príspevky** vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 431,23 mil. eur. Z hľadiska počtu poberateľov bol v roku 2020 najvyšší priemerný mesačný počet 152 566 poberateľov peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkovo všetky druhy zvýšených výdavkov). Tento peňažný príspevok sa člení podľa účelu poskytovania na štyri skupiny a v rámci tohto členenia bolo poradie podľa počtu priemerného mesačného počtu poberateľov v roku 2020 nasledovné:

Peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov:

- súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia bol poskytnutý priemerne mesačne 83 217 poberateľom,
- súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla priemerne mesačne 68 828 poberateľom,
- na diétne stravovanie priemerne mesačne 50 210 poberateľom,
- súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym priemerne mesačne 51 poberateľom.

Druhú najpočetnejšiu skupinu opakovaných peňažných príspevkov tvoria poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie, a to v priemernom mesačnom počte 61 734.

V roku 2020 bolo vynaložených na 6 464 **jednorazových peňažných príspevkov** na kompenzáciu cca 22,19 mil. eur. Najvyšší počet poskytnutých peňažných príspevkov bol na kúpu pomôcky (2 217), ďalej

na peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (1 091) a peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia (1 017).

Celkový počet jednorazových peňažných príspevkov poskytnutých v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 klesol o 1 178 a následne čerpanie finančných prostriedkov kleslo o 3,87 mil. eur. Predpokladáme, že pokles poskytnutých jednorazových peňažných príspevkoch značne ovplyvnila nepriaznivá epidemiologická situácia súvisiacu s ochorením COVID-19 v roku 2020 a s ňou súvisiace epidemiologické opatrenia (napr. uzavretie prevádzok, obmedzenie mobility, karantény). K poklesu počtu poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov došlo pri siedmich druhoch peňažných príspevkov a len v troch druhoch došlo k nárastu počtu poskytnutých peňažných príspevkov, a to nasledovne:

a) nárast počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2020 o:

- 92 PP na opravu pomôcky (priemerná výška PP klesla o 63,39 eura)
- 4 PP na úpravu garáže (priemerná výška PP na úrovni 1 288,60 eur)
- 3 PP na výcvik používania pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 119,72 eura)

b) pokles počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2020 o:

- 625 PP na kúpu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 22,75 eura)
- 345 PP na kúpu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 32,83 eura)
- 126 PP na úpravu rodinného domu (priemerná výška PP klesla o 25,23 eura)
- 95 PP na úpravu bytu (priemerná výška PP klesla o 15,28 eura)
- 54 PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia (priemerná výška PP klesla o 39,78 eura)
- 27 PP na úpravu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 179,76 eura)
- 5 PP na úpravu pomôcky (priemerná výška PP klesla o 561,31 eura)

Najvyšší počet z poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov v roku 2020 predstavuje peňažný príspevok na kúpu pomôcky (2 217). Najčastejšie bol poskytnutý na kúpu pomôcky, ktorou je mechanický vozík (457), na kúpu stolového alebo prenosného osobného počítača (223), na kúpu načúvacieho aparátu (210) a na kúpu elektronickej čítacej lupy prenosnej (172).

Prehľad čerpania jednotlivých peňažných príspevkov na kompenzáciu v roku 2019 a v roku 2020 poskytuje tabuľka 3.31.

Tabuľka 3.31 Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	2019	Vynaložené finančné prostriedky v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	2020	Vynaložené finančné prostriedky v €
		Priemerná mesačná výška PP v €			Priemerná mesačná výška PP v €	
PP na osobnú asistenciu	10 657	551,00	71 507 354	11 117	578,92	78 330 715
PP na prepravu	3 192	85,41	3 325 426	3 084	76,50	2 923 167
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	153 144	33,93	63 702 474	152 566	34,87	64 966 239
– na diétne stravovanie	50 716	23,89	14 860 049	50 210	24,71	15 141 092
– hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	83 598	19,23	19 676 347	83 217	19,68	19 993 773
– prevádzku osobného motorového vozidla	68 577	34,61	29 135 103	68 828	35,43	29 800 108
– starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	54	46,09	30 975	51	47,15	31 266
PP na opatrovanie	57 048	317,87	230 938 455	61 734	363,13	285 010 833
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na kúpu pomôcky	2 842	799,34	2 271 263	2 217	822,09	1 821 990
PP na výcvik používania pomôcky	14	853,34	11 950	17	973,06	18 542
PP na úpravu pomôcky	9	1 186,81	10 681	4	625,50	2 502
PP na opravu pomôcky	859	376,48	325 250	951	313,09	296 785
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	1 071	9 250,23	9 871 548	1 017	9 290,01	9 449 579
PP na kúpu osobného motorového vozidla	1 436	6 775,92	9 721 486	1 091	6 808,75	7 435 630
PP na úpravu osobného motorového vozidla	139	4 199,31	584 486	112	4 379,07	497 076
PP na úpravu bytu	452	2 716,74	1 232 523	357	2 701,46	966 006
PP na úpravu rodinného domu	820	2 468,70	2 035 465	694	2 443,47	1 700 575
PP na úpravu garáže	0	0	0	4	1 288,60	5 154
Vynaložené finančné prostriedky na PP SPOLU v €		395 538 361			453 424 794	

Zdroj: RSD MIS, pri opakovaných príspevkoch je priemerná mesačná výška PP vypočítaná z vynaložených finančných prostriedkov bez doplatkov za oneskorený nárok

* sumárne údaje za 12 mesiacov

Finančné prostriedky vynaložené na **opakované peňažné príspevky** v roku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 57 886 433 eur. Vývoj priemerného mesačného počtu poberateľov týchto peňažných príspevkov v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 bol nasledovný:

a) nárast priemerného mesačného počtu poberateľov o:

- 4 686 PP na opatrovanie (nárast celkovo vynaložených finančných prostriedkov o cca 54,07 mil. eur)
- 460 PP na osobnú asistenciu (nárast celkovo vynaložených finančných prostriedkov o cca 6,82 mil. eur)

b) pokles priemerného mesačného počtu poberateľov o:

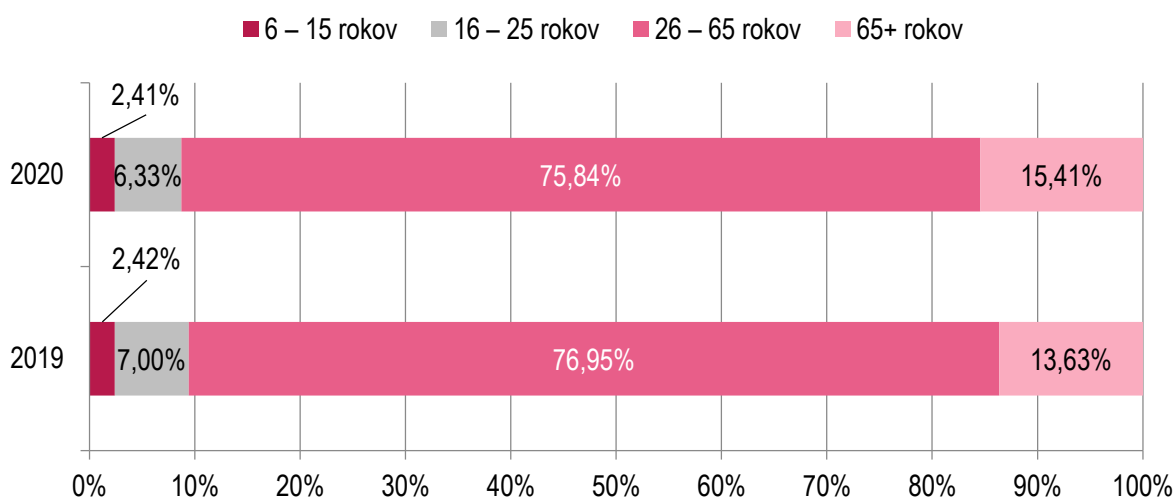
- 578 celkovo na PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov (spolu za všetky druhy zvýšených výdavkov, ale nárast vynaložených finančných prostriedkov o cca 1,26 mil. eur)

- 108 PP na prepravu (pokles vynaložených finančných prostriedkov o cca 402,26 tis. eur)

Pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu nárast priemerného mesačného počtu poberateľov pretrváva dlhodobo. Objem nárastu uvedeného počtu poberateľov v roku 2020 (460) v porovnaní s rokom 2019 je mierne nižší ako nárast v roku 2019 (551) v porovnaní s rokom 2018. Nárasty v rokoch 2020 a 2019 boli výraznejšie ako v predchádzajúcich rokoch a predpokladáme, že významný vplyv na tento vývoj mali legislatívne zmeny účinné od 1. júla 2018, ktorými sa rozšíril okruh možných poberateľov a zrušilo sa skúmanie príjmu fyzickej osoby s ŤZP na účely stanovenia výšky peňažného príspevku na osobnú asistenciu. Priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku v roku 2020 predstavovala sumu 578,92 eur, čo zodpovedá cca 138,5 hodín osobnej asistencie za mesiac, na ktoré bol poskytnutý peňažný príspevok. Priemerný mesačný rozsah hodín osobnej asistencie v roku 2020 je takmer rovnaký ako priemerný mesačný rozsah hodín v roku 2019. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na osobnú asistenciu v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 vzrástla o 27,92 eur. Túto skutočnosť ovplyvnila výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie, ktorá do 30. júna 2019 bola v sume 3,82 eura a od 1. júla 2019 a počas celého roku 2020 v sume 4,18 eura. Uvedené údaje nenaznačujú vplyv legislatívnej zmeny, ktorá umožnila v čase krízovej situácie rodinným príslušníkom vykonávať všetky činnosti osobnej asistencie na čerpanie peňažného príspevku na osobnú asistenciu.

Prehľad priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu za december 2020 v porovnaní s decembrom 2019, rozdelený podľa veku, poskytuje graf 3.22 a tabuľka 3.32.

Graf 3.22 Rozdelenie priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu podľa vekových skupín v decembri 2019 a v decembri 2020

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 3.32 Počet poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu podľa vekových skupín v decembri 2019 a v decembri 2020

	2019	2020
6 – 15 rokov	260	269
16 – 25 rokov	754	707
26 – 65 rokov	8 284	8 468
viac ako 65 rokov	1 467	1 721

Zdroj: RSD MIS

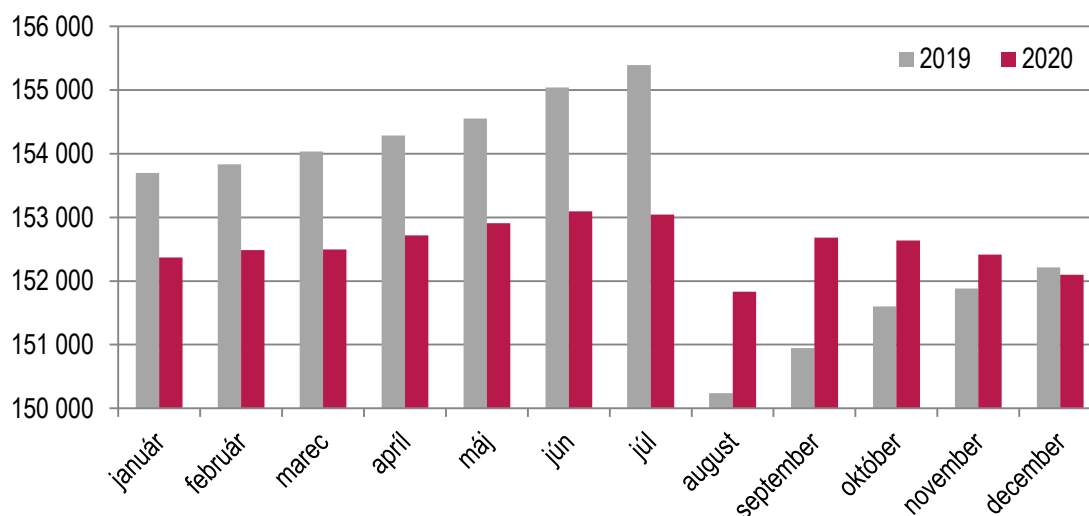
Pokles priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 sa prejavil u každého druhu zvýšených výdavkov s výnimkou peňažného príspevku na prevádzku osobného motorového vozidla. Pri kompenzácií zvýšených výdavkov na diétne stravovanie bol medziročný pokles priemerného mesačného počtu poberateľov o 506 poberateľov, pri kompenzácií zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia pokles o 381 a pri kompenzácií zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom

klesol priemerný mesačný počet poberateľov o 3. Poklesy priemerného mesačného počtu uvedených peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov najvýraznejšie ovplyvnilo úmrtie poberateľov.

Len pri kompenzácií zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla bol zaznamenaný nárast o 251 poberateľov. Vzhľadom na vývoj počtu poberateľov v predchádzajúcich rokoch predpokladáme, že rast počtu poberateľov naďalej ovplyvňuje legislatívna zmena, ktorou sa s účinnosťou od 1. júla 2018 rozšíril okruh fyzických osôb s ŤZP, ktorým je možné poskytovať tento peňažný príspevok.

Mesačné výšky peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov a maximálna mesačná výška peňažného príspevku na prepravu v roku 2020 mierne vzrástli v nadväznosti na valorizáciu súm životného minima. Napriek tejto skutočnosti priemerná mesačná výška poskytnutých *peňažných príspevkov na prepravu* v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 klesla o cca 8,90 eur. Uvedený pokles ovplyvnila legislatívna zmena ustanovená nariadením vlády Slovenskej republiky, ktorá umožňovala v čase krízovej situácie (súvisiacej s ochorením COVID-19) poskytovať tento príspevok aj za zmenených podmienok, ktorými sú možnosť využívania služby osoby oprávnenej vykonávať prepravu vecí a tovaru, vypustenie povinnosti predkladať doklady o výdavkoch a stanovenie paušálnej výšky príspevku v sume 16,70 % SŽM. Poskytovanie príspevku na prepravu aj za týchto podmienok bolo umožnené za mesiace marec až jún 2020 (vo výške 35,11 eur) a za mesiace november a december 2020 (vo výške 35,88 eur). To, že fyzické osoby s ŤZP využívali možnosť poberať príspevok aj podľa týchto podmienok, sa prejavilo v kolísaní mesačného počtu poberateľov a priemernej mesačnej výšky príspevku v závislosti od podmienok jeho poskytovania. Za obdobie roku 2020, v ktorom sa poskytoval príspevok aj v paušálnej výške, vzrástol priemerný mesačný počet poberateľov na 3 221 a následne klesla priemerná mesačná výška poskytnutého príspevku na sumu 64,7 eur v porovnaní s obdobím, kedy peňažný príspevok na prepravu bolo možné poskytovať len za podmienok ustanovených zákonom o peňažných príspevkoch (povinnosť predložiť doklady o výdavkoch, vyššia maximálna výška), kedy bol priemerný mesačný počet poberateľov 2 985 a priemerná mesačná výška príspevku v sume cca 85,7 eur.

Graf 3.23 Vývoj počtu poberateľov PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2019 a 2020

Zdroj: RSD MIS

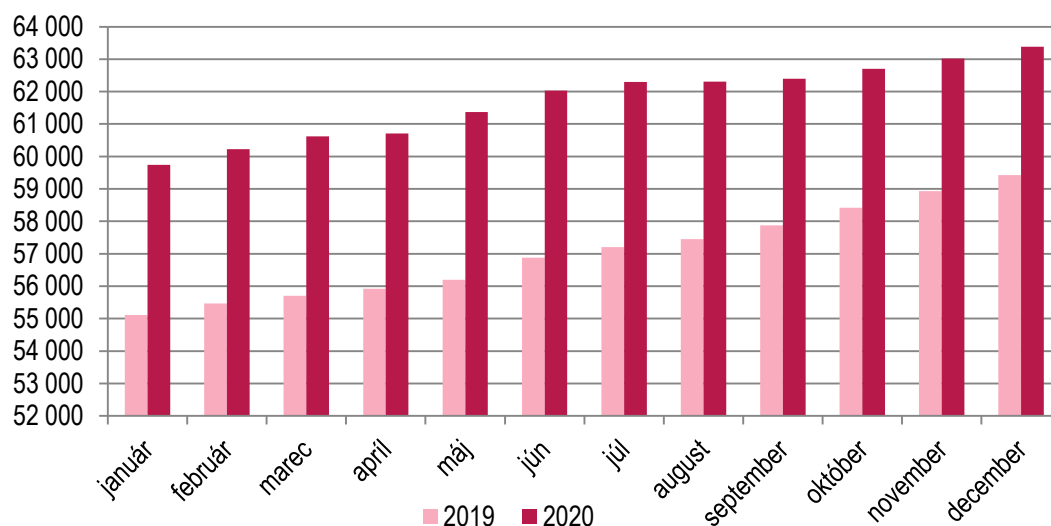
Peňažný príspevok na opatrovanie, ako jediný peňažný príspevok na kompenzáciu, sa neposkytuje fyzickej osobe s ŤZP, ale priamo fyzickej osobe, ktorá ju opatruje (opatrovateľovi). Jeho výška je stanovená v závislosti od viacerých skutočností. Ak opatrovateľ poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, peňažný príspevok na opatrovanie je ustanovený v paušálnej výške⁵³. Ak opatrovateľ nepoberá takúto dôchodkovú dávku (v tzv. produktívnom veku), na výšku peňažného príspevku má vplyv aj príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP. Na účely stanovenia výšky peňažného príspevku na opatrovanie u opatrovateľov v tzv. produktívnom veku, je príjem fyzickej osoby s ŤZP chránený do výšky 2-násobku SŽM, resp. ak je fyzickou osobou s ŤZP nezaopatrené dieťa, jeho príjem je chránený do 3-násobku SŽM. Od 1. júla 2020 po valorizácii SŽM predstavujú hranice ochrany

⁵³ Pokiaľ opatrovaná FO s ŤZP poberá zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť, výška PP na opatrovanie sa znižuje o túto sumu, bez ohľadu na to, či opatrovateľ poberá alebo nepoberá nejakú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok.

príjmu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP sumu 429,66 eura mesačne (2-násobok) a 644,49 eura mesačne (3-násobok). Peňažný príspevok na opatrovanie možno zvýšiť o 100,00 eur mesačne, ak opatrovateľ nemá žiaden príjem zo zamestnania alebo nepoberá dávky dôchodkového poistenia alebo výsluhového zabezpečenia a opatruje fyzickú osobu s ŤZP, ktorá je nezaopatreným dieťaťom.

V prípade, ak opatrovaná fyzická osoba s ŤZP zomrie, peňažný príspevok na opatrovanie sa poskytne opatrovateľovi (bez ohľadu na to, či poberá alebo nepoberá dôchodkovú dávku) za celý kalendárny mesiac, v ktorom opatrovaný zomrel, ako aj za kalendárny mesiac, ktorý nasleduje po tomto kalendárnom mesiaci.

Graf 3.24 Vývoj počtu poberateľov PP na opatrovanie v rokoch 2019 a 2020

Zdroj: RSD MIS

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie bol v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 zaznamenaný medziročný nárast celkového priemerného mesačného počtu poberateľov o 4 686, ako aj nárast priemerného mesačného počtu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP o 4 905. Pri jednotlivých peňažných príspevkoch išlo o:

- **nárast** o 3 522 poberateľov v tzv. produktívnom veku (nárast opatrovaných o 3 699),
- **nárast** o 1 196 poberateľov, ktorým je vyplácaná dôchodkovú dávka (nárast opatrovaných o 1 241),
- **pokles** o 32 poberateľov, ktorým je peňažný príspevok vyplácaný podľa prechodného ustanovenia, t.j. podľa zákona účinného do 31.12.2008 (pokles opatrovaných o 33).

Počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, vyplácaného podľa prechodného ustanovenia, sa neustále znižuje a postupne poberatelia prechádzajú na podmienky vyplácania, ustanovené zákonom o peňažných príspevkoch, účinnom od 1. januára 2009.

Prehľad údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na opatrovanie je uvedený v nasledujúcej tabuľke 3.33.

**Tabuľka 3.33 Čerpanie peňažného príspevku na opatrovanie v rokoch 2019 a 2020
v hlbšej štruktúre**

Peňažný príspevok na opatrovanie	Priemerný mesačný počet poberateľov	2019	Priemerná mesačná výška v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	2020	Priemerná mesačná výška v €
		Priemerný mesačný počet opatrovaných			Priemerný mesačný počet opatrovaných	
1. FO* poberajúca dôchodkovú dávku	22 387	22 752	193,48	23 583	23 993	224,32
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	34 414	35 610	384,26	37 936	39 309	450,23
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	247	256	188,48	215	223	223,38
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	57 048	58 618	317,87	61 734	63 525	363,13

Zdroj: RSD MIS

* FO – fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

Nárast počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie sa prejavil aj v roku 2020. Predpokladáme, že tento jav stále ovplyvňujú aj zmeny prijaté v predchádzajúcom období. Zmeny účinné od 1. júla 2020 pozitívne ovplyvnili podmienky poskytovania a výšky peňažného príspevku na opatrovanie. Celková priemerná mesačná výška príspevku v roku 2020 predstavovala sumu 363,13 eur, čo znamená nárast o 45,26 eur v porovnaní s rokom 2019. Z toho priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie, ktorý bol v roku 2020 poskytnutý poberateľom v tzv. produktívnom veku, vzrástla o 65,97 eur. Poberateľom, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka, vzrástla výška príspevku o 30,84 eur a peňažný príspevok vyplácaný podľa prechodného ustanovenia vzrástol o 34,90 eur.

Uplatňovanie legislatívnej zmeny, ktorá umožňovala v období od vyhlásenia krízovej situácie peňažný príspevok na opatrovanie priznaný v zníženej výške z dôvodu poskytovania ambulantnej sociálnej služby poskytovať vo výške, v ktorej sa toto zníženie neuplatňuje, sa prejavilo v náraste priemernej mesačnej výšky takéhoto peňažného príspevku na opatrovanie. Napríklad u opatrovateľov poberajúcim dôchodkovú dávku, ktorí opatrovali jednu fyzickú osobu s ŤZP a bol im priznaný peňažný príspevok v zníženej výške (z dôvodu poskytovania ambulantnej sociálnej služby), v dôsledku aplikovania uvedenej zmeny stúpla priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie vyplateného za mesiac jún 2020 v porovnaní s príspevkom vyplateným za mesiac január 2020 o cca 11 eur a u opatrovateľov v tzv. produktívnom veku zvýšenie predstavovalo sumu cca 21,4 eur mesačne.

Pretrvávajúci trend rastu počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie zaznamenávame priebežne v období posledných rokov. Predpokladáme, že tento jav ovplyvňujú legislatívne zmeny, prijaté v rokoch 2018, 2019 a 2020, ktoré výhodnejšie upravili podmienky poskytovania tohto peňažného príspevku a súčasne ovplyvnili nárast jeho výšky. Celková priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie rástla zo sumy 165,47 eur v roku 2017 na sumu 215,48 eur v roku 2018, na sumu 317,87 eur v roku 2019 a na sumu 363,13 eur v roku 2020. Celkový priemerný mesačný počet poberateľov rástol z počtu 53 209 poberateľov v roku 2017 na počet 53 356 v roku 2018, na počet 57 048 v roku 2019 až na počet 61 734 v roku 2020. Pri pohľade na vekovú štruktúru opatrovaných fyzických osôb s ŤZP môžeme skonštatovať, že v mesiaci december roku 2020 bolo 8,4 % opatrovaných vo veku do 24 rokov, 24,9% opatrovaných vo veku 25 až 62 rokov a 66,7 % opatrovaných vo veku 63 a viac rokov. Keď porovnáваме vývoj počtu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP v mesiaci december roku 2017 v porovnaní s decembrom roku 2020, je ich vývoj podľa vekovej skupiny nasledovný: vo veku do 24 rokov počet opatrovaných v decembri roku 2020 v porovnaní s decembrom 2017 stúpol o 401, vo veku od 25 do 62 rokov počet opatrovaných v decembri 2020 v porovnaní s decembrom 2017 stúpol o 1 143 a vo veku 63 a viac rokov počet opatrovaných v decembri 2020 v porovnaní s decembrom 2017 stúpol o 8 603. Skutočnosť, že najpočetnejšie zastúpenie opatrovaných je vo veku 63 a viac rokov, a aj ich najvýraznejší nárast v uvedenom období, naznačuje súvislosť s trendom rastu počtu obyvateľov Slovenska v poproduktívnom veku.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby v SR sa od roku 2009 poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní** (živnostenský zákon) **v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Sociálne služby sa podľa tohto zákona poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade ich taxatívneho vymedzenia. Odborné činnosti, ako sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, je možné poskytovať aj samostatne na základe udelenej akreditácie. Vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb sa poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti a zároveň je upravená možnosť poskytovania sociálnej služby v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti, ktoré splní zákonom stanovené podmienky.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené, a to sociálne služby krízovej intervencie, sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií a na podporné služby.

Na účely poskytovania sociálnych služieb, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti a ktoré sa poskytujú fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby, zákon o sociálnych službách upravuje zdravotnú a sociálnu posudkovú činnosť, na základe ktorej sa určuje odkázanosť fyzickej osoby na sociálnu službu.

V osobitnej časti zákona je upravené financovanie sociálnych služieb z rozpočtov samospráv a zo štátneho rozpočtu z kapitoly MPSVR SR. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak zákon umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku. Pri financovaní neverejných poskytovateľov sa rozlišuje, či majú neziskový charakter alebo či ide o podnikateľské subjekty poskytujúce služby za účelom dosiahnutia zisku, ktoré nie je možné podporovať z verejných zdrojov.

Zákon o sociálnych službách upravuje *výkon dohľadu* nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb, vykonávaný ministerstvom. Ministerstvo hodnotí aj kvalitu poskytovaných sociálnych služieb na základe podmienok kvality, upravených zákonom a udeľuje *akreditáciu* v oblasti sociálnych služieb *na vzdelávacie programy a na odbornú činnosť*.

Na základe záväzku z programového vyhlásenia vlády zaviesť koordinovaný nadrezortný systém včasnej intervencie pre deti so zdravotným znevýhodnením a pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia a ich rodiny, MPSVR SR v roku 2020 zriadilo medzirezortnú pracovnú skupinu, ktorá predstavuje platformu na koordináciu a aktivity vo vzťahu k problematike včasnej intervencie ako sociálnej služby. Cieľom tejto pracovnej skupiny je vytvoriť **Národnú stratégiu rozvoja koordinovaných služieb včasnej intervencie a ranej starostlivosti**, ktorá bude výsledkom aktívneho dialógu zástupcov rezortov práce, sociálnych vecí a rodiny, školstva a zdravotníctva, miestnej a regionálnej samosprávy, ako aj mimovládneho sektora a bude definovať spoločné prieniky pri poskytovaní služby včasnej intervencie za účelom zefektívnenia jej poskytovania, financovania a dostupnosti.

V rámci plnenia záväzku z programového vyhlásenia vlády upraviť systém dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti, vrátane jeho financovania, MPSVR SR aktívne spolupracuje s rezortom zdravotníctva na jeho plnení, čo bude v nasledujúcom období vyžadovať vykonanie súvisiacich legislatívnych zmien v zákone o sociálnych službách a v predpisoch v oblasti zdravotnej starostlivosti, ktoré prinesú kvalitatívnu zmenu v oblasti poskytovania a financovania sociálnych služieb, vrátane reformy integrácie zdravotnej a sociálnej starostlivosti, posudkovej činnosti, rozšírenie a obnovu kapacít následnej, dlhodobej a paliatívnej starostlivosti s ohľadom na potreby a preferencie dotknutej populácie, reformy systému financovania a inšpekcie nad sociálnou starostlivosťou. Taktiež sa začala pripravovať **Stratégia dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti**.

V snahe zabezpečiť kontinuitu a efektivitu poskytovaných sociálnych služieb a súčasne v snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa MPSVR SR naďalej kontinuálne venuje procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na Slovensku, v súlade so **stratégiou deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (stratégia DI)** a Národným akčným plánom prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016

– 2020. V roku 2020 pokračovala príprava nového strategického materiálu - Národnej stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti, ktorá bude reflektovať súčasný stav procesu deinštitucionalizácie v SR a novo nastavené strednodobé ciele s horizontom plnenia do roku 2025 budú zohľadňovať potreby aktívnejšieho naplňovania Dohovoru OSN pre osoby so zdravotným postihnutím. Každý strednodobý cieľ bude obsahovať konkretizované opatrenia, ktoré budú rozpracované a aplikované prostredníctvom pripravovaného nadväzujúceho *Národného akčného plánu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na roky 2021 – 2026*.

Od augusta 2018 prebieha realizácia **Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov**, ktorého hlavným cieľom je príprava, kreovanie a systematická metodická podpora transformačných tímov pri tvorbe transformačných plánov zariadení sociálnych služieb zapojených do procesu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a naštartovanie transformačných procesov v komunitách, kde sa tieto zariadenia budú nachádzať. Prostredníctvom transformačných plánov jednotlivých zariadení bude zabezpečená aj synergia podpory projektov zameraných na deinštitucionalizáciu z Integrovaného regionálneho operačného programu Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. V predchádzajúcom období napriek komplikáciám spôsobeným pandemickou situáciou prebiehala podpora pre 48 zariadení sociálnych služieb; 21 zariadení sa pripravuje sa na vstupné aktivity. Vzdelávania, workshopy a semináre sa počas roka 2020 presunuli do on-line priestoru, podpora bola zariadeniam poskytovaná na individuálnej úrovni.

S cieľom podpory rozvoja **domácej opatrovateľskej služby** a udržania pracovných miest sa pokračovalo v podpore tejto sociálnej služby najmä zo zdrojov európskych štrukturálnych fondov, a to prostredníctvom kombinácie niekoľkých projektových aktivít. Výzva na dopytovo orientované projekty s názvom **"Podpora opatrovateľskej služby" (POS)**, s celkovou výškou alokovanej sumy 58 mil. eur bola v roku 2020 ukončená a finančným príspevkom 570 eur sa podporilo cca 5000 pracovných miest opatrovateľiek.

Národný projekt zacielený na malé obce (verejných poskytovateľov) do 1 000 obyvateľov, ktoré majú najväčšie problémy s poskytovaním opatrovateľskej služby z dôvodu nedostatku finančných zdrojov, s názvom **„Podpora rozvoja a dostupnosti terénnej opatrovateľskej služby“** s celkovou výškou alokovanej sumy 5 mil. eur sa okrem podpory približne 240 pracovných miest podporujú ďalšie aktivity, ako napr. vzdelávanie opatrovateľov a zástupcov samospráv v oblasti poskytovania domácej opatrovateľskej služby. V septembri 2020 bola vyhlásená zmena vyzvania, ktorou sa predĺžilo obdobie realizácie aktivít tohto národného projektu z 01/2021 do 12/2021 a zároveň sa zvýšil finančný príspevok na vytvorené pracovné miesto opatrovateľky z 570 eur na 750 eur, vďaka čomu je evidovaný zvýšený záujem zo strany obcí o zapojenie sa do projektu, ako aj záujem o navýšenie počtu opatrovateľiek od spolupracujúcich subjektov. Aktuálne je podporených 96 pracovných miest/opatrovateľiek z celkového počtu plánovaných podporených pracovných miest 241.

So zámerom podpory udržateľnosti a rozvoja domácej opatrovateľskej služby MPSVR SR začalo pripravovať novú výzvu s názvom **Podpora opatrovateľskej služby (POS) II**, ktorá reaguje na v súčasnosti postupné ukončovanie podpory poskytovateľov v rámci výzvy „POS“. Cieľom výzvy POS II je zabezpečiť lepšiu dostupnosť kvalitnej opatrovateľskej služby, a tým predchádzať umiestňovaniu klientov do pobytových zariadení a zároveň udržať pracovné miesta opatrovateľiek. Na výzvu „POS II“ je vyčlenených 50 mil. eur zo zdrojov REACT-EU.

K podpore integrácie marginalizovaných skupín, vrátane Rómov a jednotlivcov alebo skupín ohrozených diskrimináciou, chudobou alebo sociálnym vylúčením do spoločnosti a k zvyšovaniu účasti na trhu práce prispievajú národné projekty **Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce (NP TSP II) a Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni (NP BOKKÚ)**, implementované v rokoch 2019-2022.

Hlavným cieľom **NP TSP II** je začlenenie ľudí vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením a chudobou do spoločnosti, reálne zlepšenie ich životnej situácie smerom k životu v dôstojných podmienkach, a to prostredníctvom výkonu terénnej sociálnej práce a realizácie komplexných činností, umožňujúcich reálnu zmenu ich životných podmienok. Najväčší počet intervencií sa týka riešenia problémov ľudí z cieľových skupín v oblastiach zamestnania, financií, bývania, vzdelávania a sociálneho zabezpečenia. Prijímateľom je Implementačná agentúra MPSVR SR, finančná alokácia je vo výške 34,6 mil. eur s obdobím realizácie 09/2019 – 06/2023 vo všetkých samosprávnych krajoch. Do projektu je zapojených 204 subjektov s celkovo 476 zamestnancami.

Hlavnou aktivitou **NP BOKKÚ** je budovanie odborných kapacít vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni, s cieľom odbornej podpory jednotlivcom a rodinám ohrozeným chudobou a sociálnym vylúčením k svojpomocnému riešeniu svojich sociálnych problémov, rovnako podpora rozvoja celých komunit, a to cieleným využívaním komunitných zdrojov. Medzi najčastejšie odborné a ďalšie činnosti patrí najmä individualizované sociálne poradenstvo (napr. v oblasti dlhov a riešenia finančnej situácie, podpory zamestnania

jednotlivcov či bývania jednotlivcov a rodín), edukačné aktivity určené pre deti a mládež. Prijímateľom je Implementačná agentúra MPSVR SR, finančná alokácia je vo výške 23,3 mil.eur s obdobím realizácie 09/2019 – 12/2022 vo všetkých samosprávnych krajochoch. Do projektu je zapojených 87 subjektov s 255 zamestnancami.

V súvislosti s mimoriadnou situáciou vyvolanou šíriacim sa **ochorením COVID-19** sa od apríla 2020 prijímali rôzne legislatívne úpravy, ale aj nelegislatívne opatrenia, zmeny a usmernenia, ktorých cieľom bolo zabezpečiť kontinuitu poskytovania sociálnych služieb aj v čase obmedzených možností plnenia povinností zo strany poskytovateľov sociálnych služieb, ale aj orgánov samosprávy, so zameraním na ochranu života a zdravia prijímateľov a zamestnancov sociálnych služieb počas mimoriadnej situácie. Z hľadiska legislatívnych úprav ide najmä o zákon č. 66/2020 Z. z. s účinnosťou od 4. 4. 2020 a zákon č. 89/2020 Z. z. s účinnosťou od 25.4., ktorými sa splnomocnila vláda SR prijať nariadenie, ktorým sa v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie upravujú podmienky poskytovania, vyplácania, čerpania, vrátenia a zúčtovania finančného príspevku z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR a podmienky poskytovania sociálnych služieb a súčasne napr. aj povinnosti samosprávy v súvislosti s poskytovaním a zabezpečovaním sociálnych služieb a pomoci občanom v čase mimoriadnej situácie. Na základe splnomocnenia ustanoveným zákonom boli vládou SR v priebehu roka schválené celkom štyri nariadenia vlády SR. V oblasti finančného príspevku poskytovaného z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR sa nariadeniami vlády SR č. 70/2020 a č. 261/2020 upravilo, že poskytovatelia sociálnych služieb nie sú povinní tento príspevok vrátiť za neobsadené miesta, ktoré vznikli v čase mimoriadnej situácie a za stanovené percento neobsadených miest pred vznikom mimoriadnej situácie. Zároveň bol zvýšený príspevok na 1 miesto v nocľahárni, a to zo 120 eur na 150 eur mesačne. Nariadeniami vlády SR č. 116/2020, č. 152/2020 sa upravil napríklad postup pri prijímaní nových klientov, poskytovanie finančného príspevku na prevádzku ambulantnej služby v zariadení aj počas jej prerušenia, výkon opatrovania aj bez splnenia kvalifikačných predpokladov po zaučení, neuplatňovanie vybraných povinností ustanovených zákonom a neplnenie niektorých lehôt.

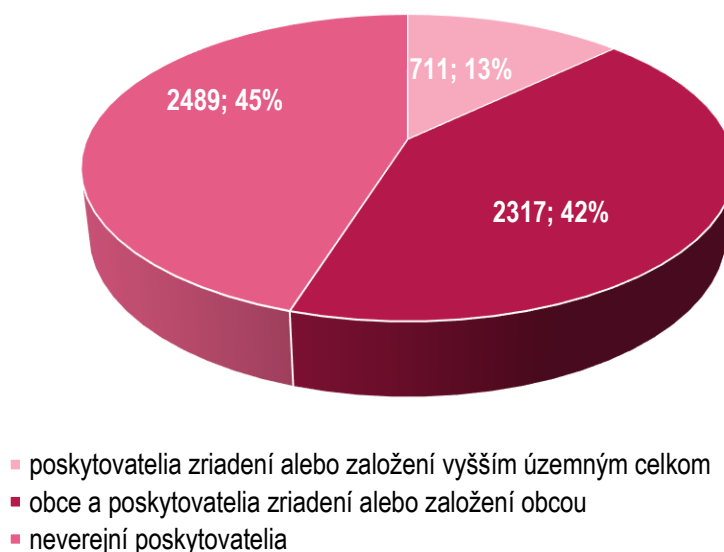
Prijímateľa sociálnych služieb patria z hľadiska rizika nákazy a šírenia ochorenia COVID-19, ale aj priebehu tohto ochorenia, medzi najohrozenejšie skupiny obyvateľstva. Aj napriek množstvu prijímaných opatrení na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, ale najmä na úrovni jednotlivých poskytovateľov sociálnych služieb, nebolo možné zabrániť výskytu a šíreniu tohto ochorenia u prijímateľov sociálnych služieb, a to najmä v pobytových zariadeniach sociálnych služieb. Mimoriadnu situáciu na MPSVR SR v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 nahlásilo 271 poskytovateľov sociálnych služieb, pričom na základe nimi poskytnutých informácií bolo v roku 2020 v rámci sociálnych služieb 3 293 prijímateľov a 1 154 zamestnancov pozitívne testovaných na ochorenie COVID-19. V sledovanom období na toto ochorenie zomrel 1 zamestnanec a 199 prijímateľov sociálnych služieb.

Poskytovatelia sociálnych služieb

K 31. 12. 2020 bolo v SR registrovaných celkovo **5 517 poskytovateľov sociálnych služieb**, z toho 711 (13 %) poskytovateľov bolo zriadených alebo založených vyšším územným celkom a 2 439 (45 %) bolo neverejných poskytovateľov. Najväčšie zastúpenie pri poskytovaní sociálnych služieb, až 42 % (2 317) majú obce a poskytovatelia sociálnych služieb, zriadení alebo založení obcou, čo je spôsobené najmä samosprávnou pôsobnosťou obce pri poskytovaní a zabezpečovaní opatrovateľskej služby, pre ktorú je zaregistrovaných 969 „obecných“ poskytovateľov. Na pomer počtu poskytovateľov podľa ich typu a podľa druhov sociálnych služieb poukazuje graf 3.26.

Podrobnejšie údaje sú uvedené v tabuľke 24 v prílohe ku kapitole 3. Rozdiel v počte subjektov poskytujúcich sociálne služby v porovnaní s údajmi so štatistických výkazov je spôsobený vyššou aktuálnosťou údajov z centrálneho registra, ale aj skutočnosťou, že v registri poskytovateľov sociálnych služieb sa pre každý druh a formu sociálnej služby a miesto jej výkonu poskytovateľ zapisuje samostatne.

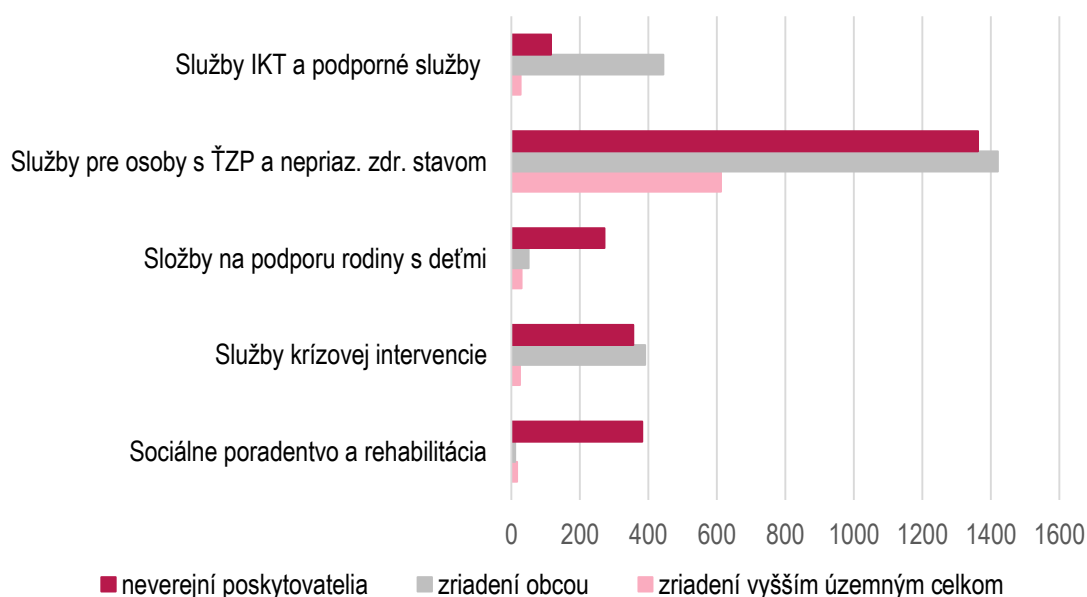
Graf 3.25 Poskytovatelia sociálnych služieb podľa typu poskytovateľa

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb za IV.Q 2020

Zastúpenie poskytovateľov jednotlivých skupín sociálnych služieb podľa typu poskytovateľov je uvedený v grafe 3.25.

Graf 3.26 Poskytovatelia sociálnych služieb podľa typu poskytovateľa a sociálnych služieb

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb za IV.Q 2020

Zariadenia sociálnych služieb⁵⁴

K 31.12. 2019 bolo v Slovenskej republike 5 457 873 obyvateľov, z toho 55 049 (54 536)⁵⁵ prijímateľom (1,0 %) boli poskytované služby v **1 371 zariadeniach sociálnych služieb** vybraných druhov, zriadených obcou, vyšším

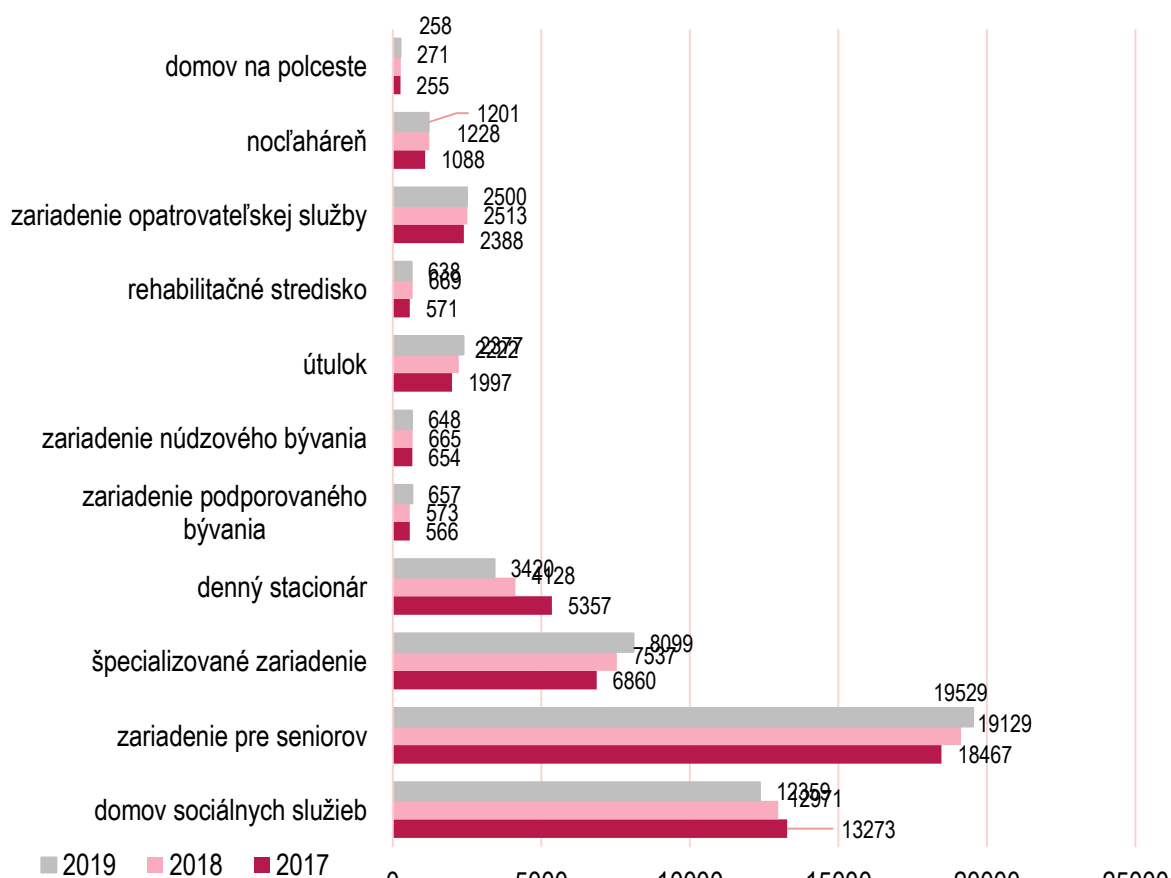
⁵⁴ V čase vydania Správy sú údaje za zariadenia sociálnych služieb sledované ŠÚ SR k dispozícii len za rok 2019

⁵⁵ V zátvorkách je uvedený počet za rok 2018

územným celkom alebo neverejným poskytovateľom. Sociálne služby boli poskytované najmä v 1 175 (1 194) zariadeniach podmienených odkázanosťou na pomoc inej osoby (ďalej len „OPIO zariadenia“) - zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby, a to 45 303 (44 487) prijímateľom.

V roku 2019 bolo v Slovenskej republike spolu vo všetkých sledovaných druhoch zariadení sociálnych služieb **51 686 (51 906) miest**, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala na 44 873 (44 406) miestach (87 %), týždenná starostlivosť zahŕňala 498 (615) miest (1 %), denná starostlivosť 6 315 (6 885) miest (12 %). Z celkového počtu miest až 47 202 (47 520) miest (91 %) pripadá na OPIO zariadenia. Na vývoj kapacít zariadení poukazuje graf 3.27, z ktorého vyplýva, že celkové zníženie počtu miest v zariadeniach je spôsobené najmä znížením počtu miest v denných stacionároch, a to až o 708 miest oproti roku 2018.

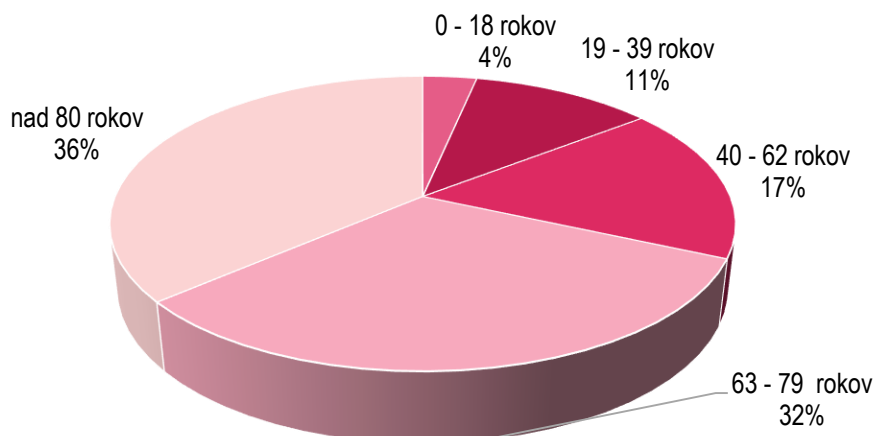
Graf 3.27 Kapacity zariadení sociálnych služieb

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Z celkového počtu **55 049 prijímateľov** v sledovaných zariadeniach sociálnych služieb, až 45 303 (82%) prijímateľom sa poskytovali sociálne služby v OPIO zariadeniach, 25 283 (25 009) osôb bolo opatrovaných na lôžku (46 %) a 8 925 (8 889) osôb malo obmedzenú spôsobilosť na právne úkony alebo boli úplne pozbavení spôsobilosti na právne úkony (16 %). Až 39 635 prijímateľov (72%) má psychotickú liečbu, užíva neuroleptiká alebo antidepresíva. 33 523 (34 202) osôb bolo v dôchodkovom veku (61 %) a ako vyplýva z grafu 3.28, z celkového počtu prijímateľov sociálnej služby v OPIO zariadeniach (45 303), bolo v dôchodkovom veku až 33 024 (68%).

Graf 3.28 Veková štruktúra prijímateľov sociálnej služby v OPIO zariadeniach

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

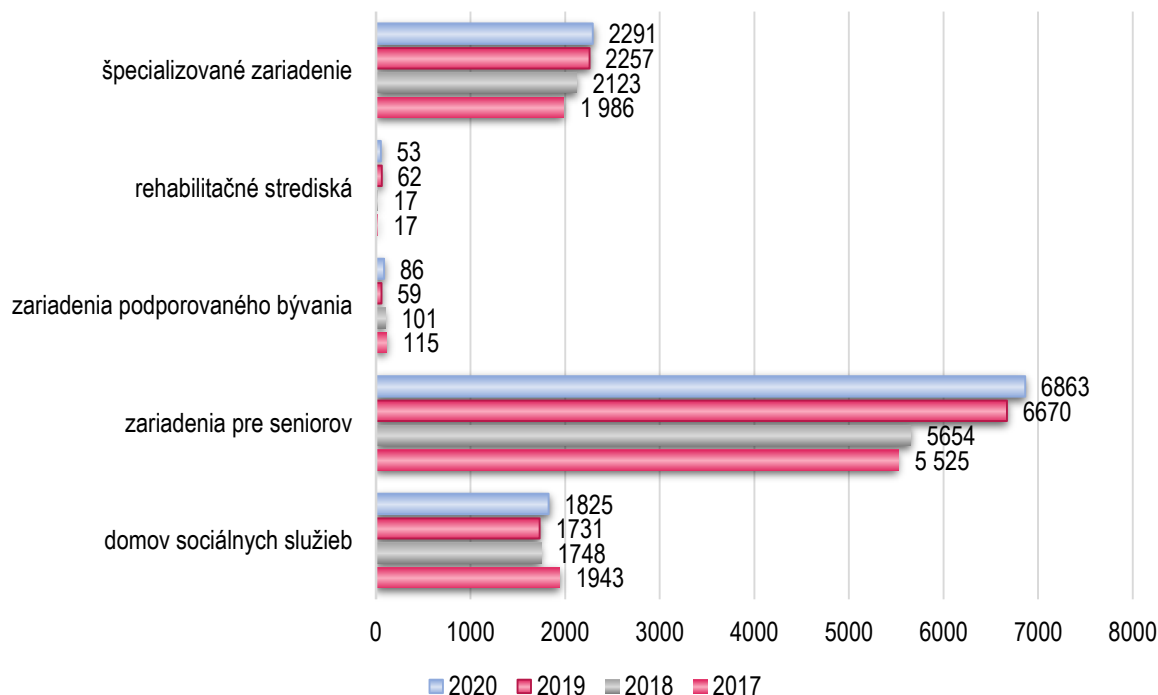
K 31. decembru 2019 boli celkové **výdavky zariadení** sociálnych služieb vo výške 551,4 mil. eur (489 mil. eur), z toho až 372 mil. eur (316 mil. eur), čo je 67,5 %, bolo vynaložených na mzdy a povinné sociálne poistenie. Ostatné výdavky boli určené na tovary a služby, na obstaranie dlhodobého majetku a na zdravotnú starostlivosť. Výdavky na sociálne služby v OPIO zariadeniach predstavovali sumu 536,7 mil. eur (476 mil. eur), čo je až 97 % z celkových výdavkov vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb sledovaných Štatistickým úradom SR.

Príjmy sledovaných zariadení boli k 31.12. 2019 vo výške 548 mil. eur (488 mil. eur), z toho 121,7 mil. eur (22 %) tvoril príjem z finančného príspevku z rozpočtu MPSVR SR, 233 mil. eur (42,5 %) poskytla poskytovateľom samospráva a 162,8 mil. eur (30 %) zaplatili klienti. Z celkovej výšky príjmov OPIO zariadení, v ktorých sa poskytuje ošetrovateľská starostlivosť 514 mil. eur, tvorili príjmy zo zdravotných poistení iba 0,5 % - 2,5 mil. eur.

V sledovaných zariadeniach sociálnych služieb bolo k 31. decembru 2019 zamestnaných 26 826 (26 242) zamestnancov s nárastom o 584 zamestnancov oproti roku 2018, ktorý je však nižší ako v predchádzajúcom roku (1 135). V OPIO zariadeniach pracovalo 26 067 zamestnancov (97 % z celkového počtu zamestnancov sledovaných zariadení).

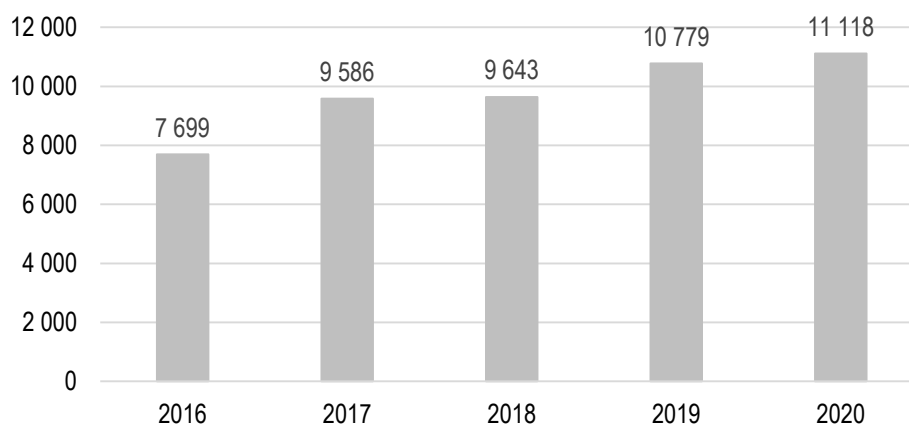
V roku 2020 bolo celkovo 11 118 (10 779) fyzických osôb - **žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb** v OPIO zariadeniach, z toho najviac v zariadeniach pre seniorov, až 6 863 (62 %) osôb a v špecializovaných zariadeniach 2 291 (20 %) osôb. Celkový počet žiadateľov oproti roku 2018 stúpol o 339 osôb. Vývoj počtu žiadateľov o poskytovanie sociálnej služby v OPIO zariadeniach podľa druhov zariadení a ich celkového počtu od roku 2017 znázorňuje graf 3.29 a 3.30.

Graf 3.29 Žiadatelia o poskytovanie sociálnej služby v OPIO zariadení

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Graf 3.30 Vývoj celkového počtu žiadateľov o poskytovanie sociálnej služby v OPIO zariadení

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

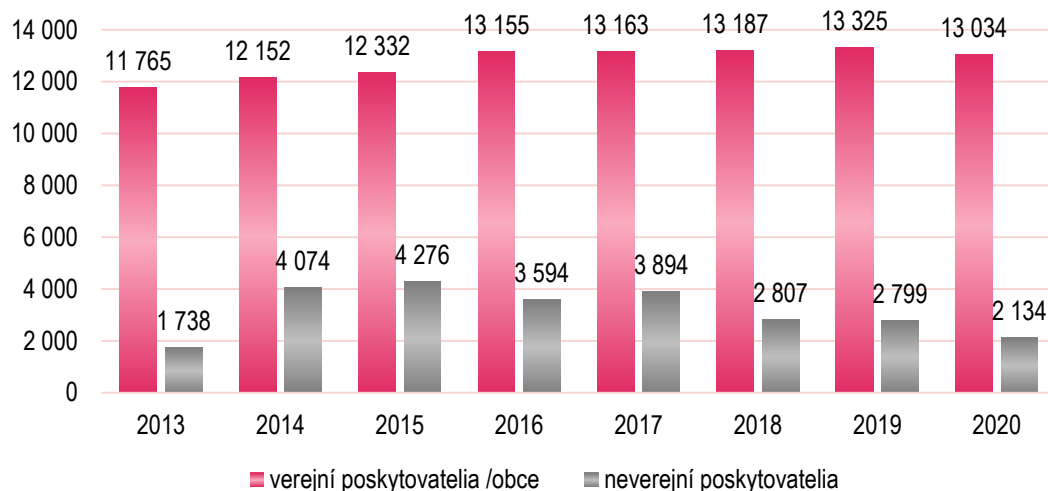
Podrobnejšie štatistické údaje o zariadeniach sociálnych služieb, vybraných druhoch sociálnych služieb, počte žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb sú uvedené v tabuľkách 26 až 32 v prílohe ku kapitole 3.⁵⁶

⁵⁶ Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb

Opatrovateľská služba

V roku 2020 bola **opatrovateľská služba v domácnosti** poskytovaná celkovo 15 168 fyzickým osobám, z toho obce poskytli túto sociálnu službu 13 034 osobám (86 % z celkového počtu prijímateľov opatrovateľskej služby), oproti roku 2019 však ide o pokles o 291 osôb. **Neverejní poskytovatelia** poskytli opatrovateľskú službu 2 082 klientom (pokles až o 665 opatrovaných oproti roku 2019). Na vývoj počtu prijímateľov opatrovateľskej služby v rokoch 2013 až 2020 poukazuje graf 3.31, podľa ktorého je vývoj tohto ukazovateľa u obcí v podstate konštantný, bez výrazného nárastu ich počtu, dokonca s poklesom počtu prijímateľov v roku 2020 najmä u neverejných poskytovateľov. Výkyvy, ktoré sa objavujú v počte ich klientov môžu súvisieť s aktuálne nastaveným systémom podpory z prostriedkov EÚ.

Graf 3.31 Prijímatelia opatrovateľskej služby

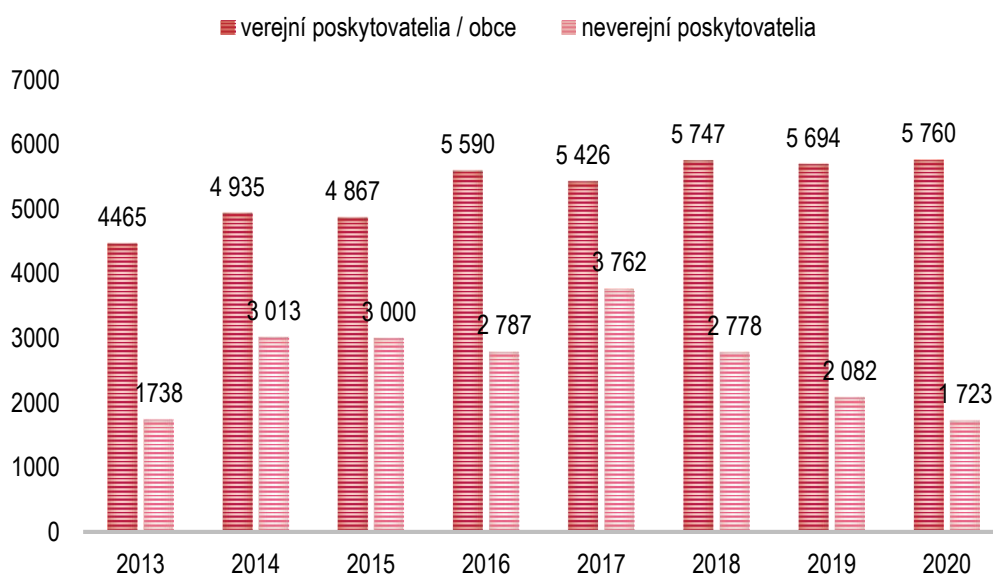

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01 a V(MPSVR SR) 07-01

Opatrovateľskú službu v roku 2020 poskytovalo 5 760 zamestnancov⁵⁷ miest a obcí. V porovnaní s rokom 2019 ide o nárast o 66 zamestnancov. Neverejní poskytovatelia zamestnávali v sledovanom období 1 723 opatrovateľov, čo je až o 359 menej ako v roku 2019. Výkyvy v počte zamestnancov môžu rovnako ako pri prijímateľoch opatrovateľskej služby súvisieť s aktuálne nastaveným systémom podpory z prostriedkov EÚ.

⁵⁷ Počty zamestnancov sú prepočítavané na plné pracovné úväzky.

Graf 3.32 Zamestnanci opatrovateľskej služby

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01 a V(MPSVR SR) 07-01

Na poskytovanie opatrovateľskej služby v roku 2020 vynaložili obce celkom 56,7 mil. eur, pričom príjmy z úhrad vo výške 7,7 mil. eur pokryli iba 13,5 % týchto výdavkov, pritom rozdiel museli obce uhradiť z vlastných rozpočtov. V prípade neverejných poskytovateľov príjmy z úhrad vo výške 3,2 mil. eur pokryli približne 28,6 % z výdavkov na opatrovateľskú službu vo výške necelých 11,2 mil. eur. Ďalšie štatistické údaje k opatrovateľskej službe sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 25.

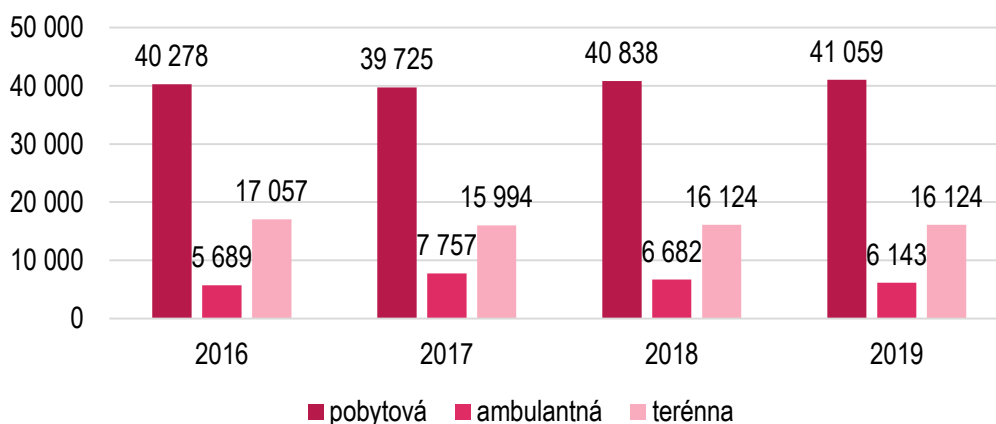
Sociálne služby pri odkázanosti na pomoc inej osoby (ďalej len „OPIO sociálne služby“)

OPIO sociálne služby sa v súlade so zákonom o sociálnych službách poskytujú osobám, ktoré sú odkázané na pomoc inej osoby, to znamená, že ide o poskytovanie **opatrovateľskej služby a sociálnych služieb v OPIO zariadeniach**. Patria spomedzi všetkých druhov sociálnych služieb medzi tie, po ktorých je najväčší dopyt (graf 3.29 a 3.30), ich poskytovanie je z hľadiska odborných aj personálnych požiadaviek finančne najnákladnejšie a súčasne sa pravidelne poukazuje na ich fyzickú, ale aj finančnú nedostupnosť. Dopyt po tomto type sociálnych služieb bude vzhľadom na demografický vývoj a starnutie populácie s najväčšou pravdepodobnosťou aj naďalej narastať. Koncom minulej dekády predstavovala populácia 65+ okolo 12 % celkovej populácie Slovenska a do roku 2030 sa predpokladá zvýšenie tohto podielu na 21,2 %. Podiel populácie 80-ročných a starších osôb predstavoval koncom minulej dekády cca 2,5 % celkovej populácie Slovenska a v roku 2030 sa predpokladá jeho nárast na 6,5 %. Vzhľadom na aktuálnu vekovú skladbu prijímateľov sociálnych služieb v OPIO zariadeniach (graf 3.28) možno na základe uvedených demografických údajov predpokladať zvyšovanie dopytu po OPIO sociálnych službách, a aj s tým súvisiace zvyšovanie celkových finančných nákladov z verejných zdrojov na tento typ sociálnych služieb.

Ako bolo uvedené vyššie, k 31.12.2019 sa v OPIO zariadeniach poskytovala sociálna služba 45 303 prijímateľom v 1 175 zariadeniach. **Veková štruktúra** prijímateľov sociálnych služieb v OPIO zariadeniach je znázornená v grafe 3.28, ktorý jednoznačne poukazuje na to, že najväčšie zastúpenie medzi prijímateľmi týchto sociálnych služieb majú vekové skupiny 63 až 70 rokov a nad 80 rokov, spolu až 68 % prijímateľov.

V záujme poskytnutia širšieho prehľadu prijímateľov OPIO sociálnych služieb (opatrovateľskej služby aj OPIO zariadení) sú v grafoch 3.33 a 3.34 zosumarizované údaje.

Graf 3.33 Počet miest /prijímateľov podľa formy poskytovanej OPIO sociálnej služby

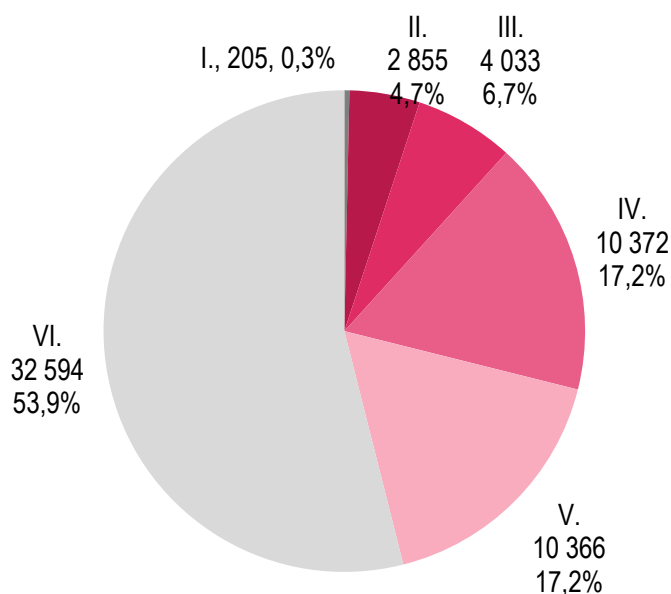

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR a V(MPSVR SR) 11-01

Graf 3.33 poskytuje údaje o pomere kapacít OPIO sociálnych služieb podľa **formy poskytovanej sociálnej služby**. Z grafu jednoznačne vyplýva, že pri každej z foriem sociálnych služieb medziročne narastajú kapacity, avšak pomer jednotlivých foriem sociálnych služieb sa nemení. To znamená, že aj napriek naštartovanému procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb a podpore terénnej sociálnej služby zo zdrojov európskych štrukturálnych fondov sú aj naďalej v najväčšom pomere zastúpené OPIO sociálne služby s pobytovou formou (65%). Terénna (opatrovateľská) sociálna služba je zastúpená 25 percentami. Možno predpokladať, že nemennosť štruktúry spektra foriem poskytovaných sociálnych služieb spočíva najmä v pretrvávajúcom a stále narastajúcom dopyte po pobytových sociálnych službách, ale aj v nedostatočnej ponuke kapacít ostatných foriem sociálnych služieb.

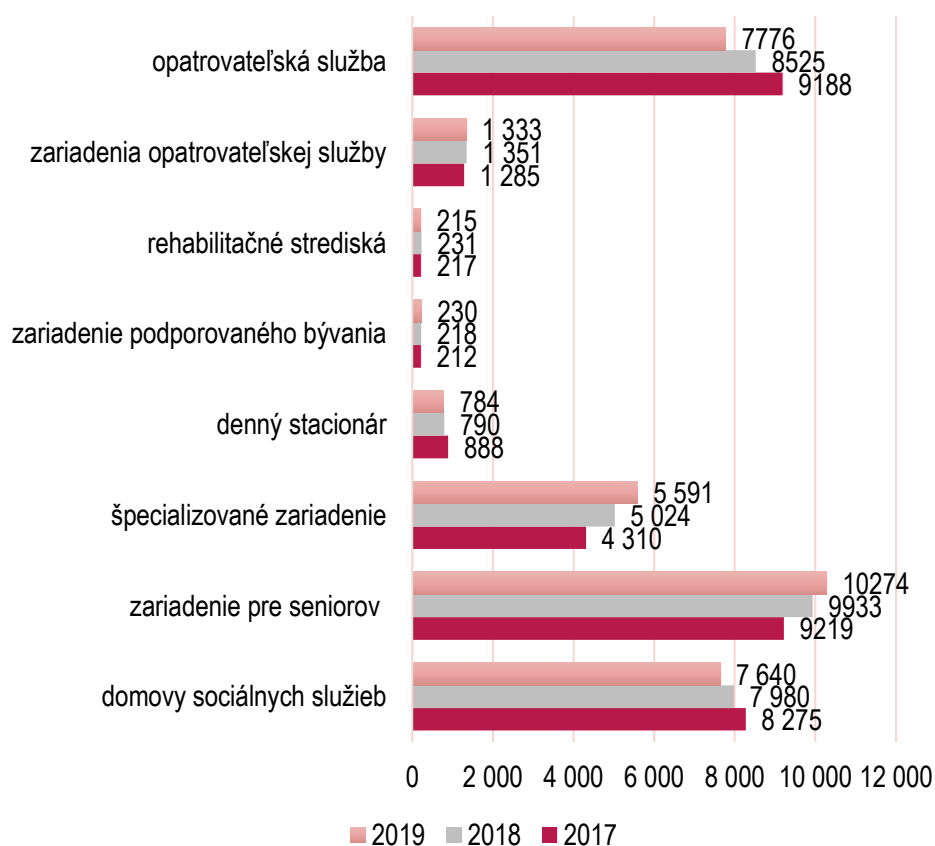
Štruktúra prijímateľov OPIO sociálnych služieb podľa **stupňa ich odkázanosti na pomoc inej osoby** je znázornená v grafe 3.34, z ktorého vyplýva, že OPIO sociálne služby sú najviac poskytované fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej osoby v stupni V. a VI. (71 % z celkového počtu prijímateľov OPIO sociálnych služieb).

Graf 3.34 Štruktúra prijímateľov OPIO sociálnych služieb podľa stupňa odkázanosti

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR a V(MPSVR SR) 11-01

Graf 3.35 Zamestnanci OPIO sociálnych služieb

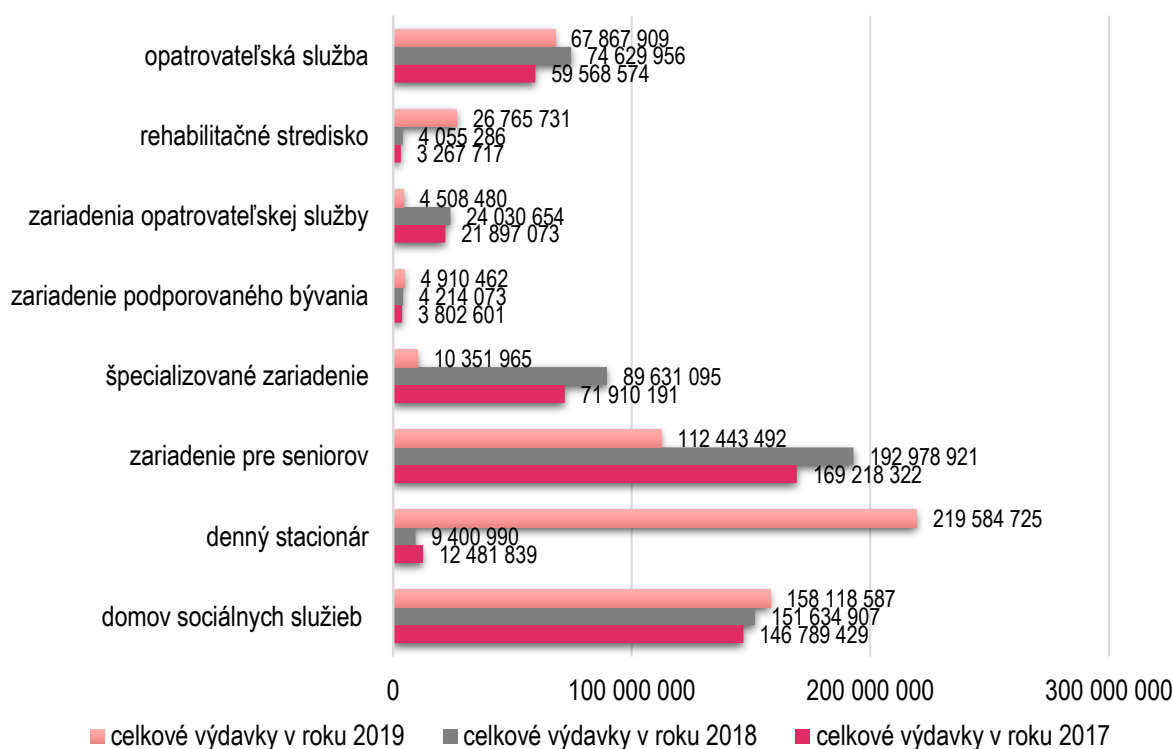

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR a V(MPSVR SR) 11-01

Graf 3.35 o **zamestnancoch OPIO sociálnych služieb** poskytuje údaje o počte zamestnancov v rokoch 2017 až 2019. Väčší nárast počtu zamestnancov možno pozorovať iba v zariadení pre seniorov, v špecializovanom zariadení a pri opatrovateľskej službe naopak, počet zamestnancov klesá.

Z grafu o **výdavkoch na OPIO sociálne služby** je zrejmé, že tieto majú stúpajúcu tendenciu, a to bez ohľadu na druh sociálnej služby, čo len potvrdzuje vysoké finančné nároky na poskytovanie tohto typu sociálnych služieb.

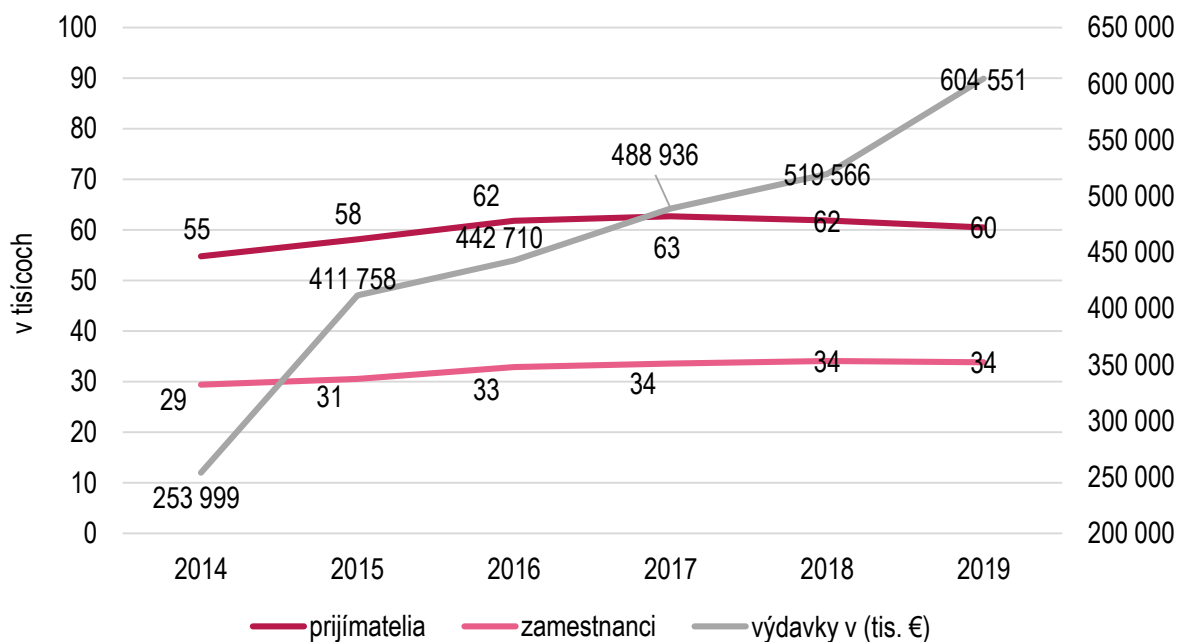
Graf 3.36 Celkové výdavky na OPIO sociálne služby

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR a V(MPSVR SR) 11-01

Údaje v grafe 3.37 predstavujú **vývoj základných ukazovateľov OPIO sociálnych služieb**, ktorými sú počet prijímateľov, zamestnancov a výdavkov na tieto sociálne služby, a to v rozmedzí rokov 2014 až 2019.

Graf 3.37 Vývoj OPIO sociálnych služieb

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR a V(MPSVR SR) 11-01

Ostatné sociálne služby

Pokiaľ ide o **zariadenia sociálnych služieb a vybrané druhy sociálnych služieb, ktoré nie sú sledované Štatistickým úradom SR**, k 31. 12. 2020 bolo v SR zriadených obcami, vyššími územnými celkami alebo neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb 1 317 poskytovateľov sociálnych služieb, ktorí poskytli tieto sociálne služby 214 292 klientom s 3 621 zamestnancami, z toho 559 dobrovoľníkmi, na čo celkovo vynaložili takmer 36,3 mil. eur, pričom ich príjmy boli takmer vo výške 31 mil. eur.

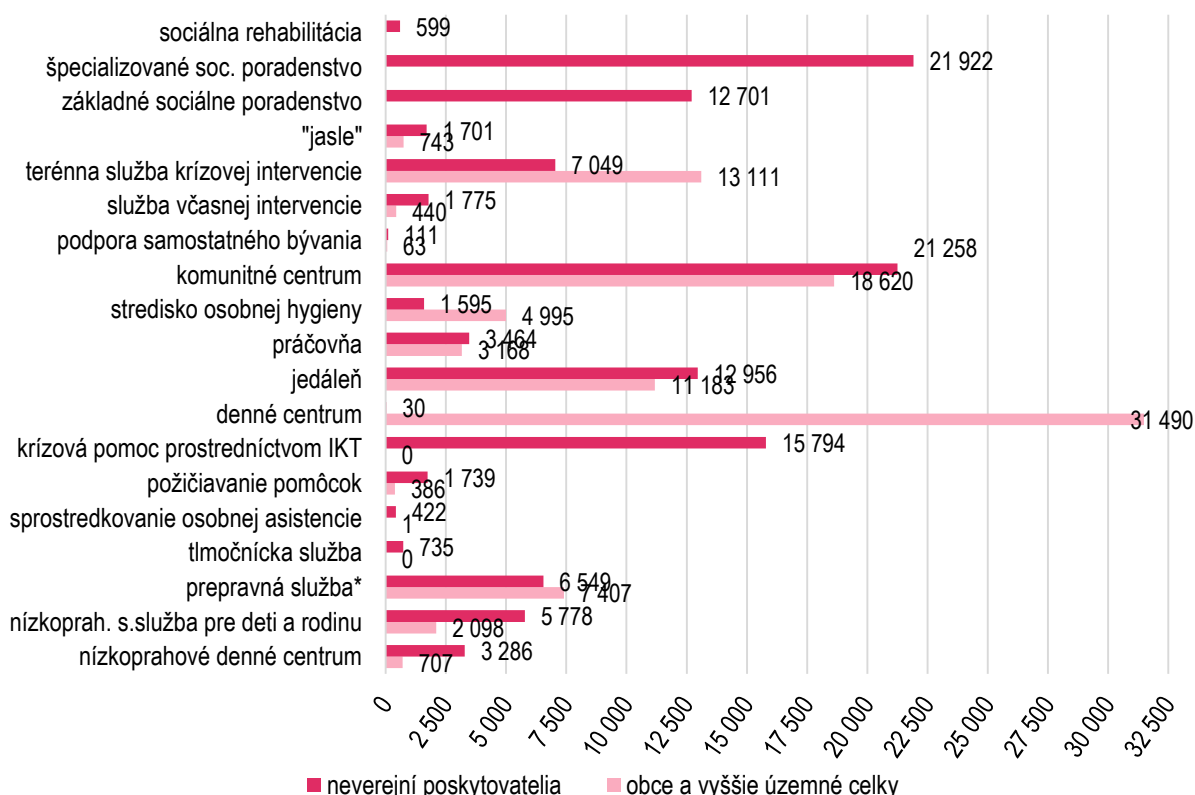
Pri niektorých sociálnych službách dominovali z hľadiska počtu poskytovateľov, ako aj počtu prijímateľov **obce**. Ide najmä o 230 denných centier, v ktorých obce poskytli sociálnu službu 31 490 klientom, 108 komunitných centier s 18 620 klientmi, 91 jedální, v ktorých bola poskytnutá strava 11 183 klientom, ide aj o pracovne, strediská osobnej hygieny, terénnu sociálnu službu krízovej intervencie a poskytovanie prepravnej služby. Sociálne služby, ako napr. nízkoprahové denné centrum, nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu, služba včasnej intervencie, požičiavanie pomôcok, krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií a zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov („jasle“) prevažne poskytovali **neverejní poskytovatelia** (141 jasli s 1 701 deťmi). Bližšie štatistické údaje o vybraných sociálnych službách sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 31.

Vybrané odborné činnosti (základné sociálne poradenstvo, špecializované sociálne poradenstvo a sociálnu rehabilitáciu) možno v súlade so zákonom o sociálnych službách poskytovať aj samostatne ako sociálnu službu. V roku 2020 tieto odborné činnosti poskytovalo 131 neverejných poskytovateľov pre 35 222 klientov.

Ďalšie štatistické údaje k týmto sociálnym službám sú uvedené v prílohe ku kapitole, tabuľka 31.

Prehľad o pomere klientov verejných a neverejných poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb (pri ktorých počet prijímateľov dosiahol aspoň počet 100) poskytuje aj graf 3.38, z ktorého je zrejmé, ktoré druhy sociálnych služieb poskytujú prevažne verejní a ktoré neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.

Graf 3.38 Počet prijímateľov vybraných druhov sociálnych služieb podľa formy poskytovateľa

Zdroj: V(MPSVR SR) 10-01, V(MPSVR SR) 11-01 a V(MPSVR SR) 07-01

Spolufinancovanie sociálnych služieb

MPSVR SR poskytlo v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov rozpočtové prostriedky na spolufinancovanie vybraných druhov sociálnych služieb. Na základe predložených žiadostí a uzatvorených zmluvných vzťahov s 197 obcami a mestami a s 392 neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb boli poskytnuté z rozpočtu kapitoly MPSVR SR na spolufinancovanie sociálnych služieb na rok 2020 rozpočtové prostriedky v sume 153 592 973 eur, z toho 58 715 290 eur pre verejných poskytovateľov (402 zariadení) a 94 877 683 eur pre neverejných poskytovateľov (792 zariadení) sociálnych služieb. Schválený rozpočet výdavkov v sume 156 063 072 eur nebol v priebehu roka upravený. Skutočné výdavky dosiahli sumu 149 795 073 eur.

Nariadením vlády SR č. 70/2020 Z. z., ktorým sa ustanovujú niektoré podmienky financovania sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu bol v čase krízovej situácie s účinnosťou od 1. 3. 2020 zvýšený príspevok pre nocľahárne zo 120 eur na 150 eur mesačne na klienta. V súlade s § 71 ods. 6 a ods. 7 predmetného zákona bol finančný príspevok na financovanie sociálnej služby pre verejných poskytovateľov poskytnutý na nasledovné druhy sociálnych služieb: denný stacionár (2 655 534 eur), domov sociálnych služieb (1 085 441 eur), nocľaháreň (770 432 eur), špecializované zariadenie (1 454 544 eur), útulok (1 153 800 eur), zariadenie podporovaného bývania (21 528 eur), zariadenie núdzového bývania (232 200 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (7 590 371 eur) a zariadenie pre seniorov (43 751 440 eur). V súlade s § 78a a 78aa zákona o sociálnych službách bol finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby pre neverejných poskytovateľov poskytnutý na nasledovné druhy sociálnych služieb: denný stacionár (5 280 723 eur), domov sociálnych služieb (13 363 140 eur), nocľaháreň (1 179 187 eur), špecializované zariadenie (16 636 927 eur), zariadenie podporovaného bývania (1 078 946 eur), rehabilitačné stredisko (753 516 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (6 315 020 eur) a zariadenie pre seniorov (50 270 224 eur). K 31. 12. 2020 boli od 272 prijímateľov finančného príspevku vrátené na účet ministerstva finančné prostriedky v sume 3 797 900 eur, z toho 883 160 eur od verejných poskytovateľov sociálnej služby a 2 914 740 eur od neverejných poskytovateľov sociálnej služby, predovšetkým z dôvodu neobsadených miest v zariadeniach sociálnych služieb. V súvislosti s pandemiou koronavírusu a snahy o zmiernenie jej dôsledkov v zariadeniach sociálnych služieb nastali zmeny vo výpočte vratiek za neobsadené miesta v zariadeniach.

Výdavky poskytnuté na spolufinancovanie sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách v roku 2020 boli v porovnaní s rokom 2019 vyššie o 16 886 894 eur (12,7 %), a to najmä z dôvodu úpravy výšky finančného príspevku v súlade s nariadením vlády SR č. 175/2019 Z. z. od 1. 1. 2020.

Nad rámec výdavkov, vyplatených formou finančného príspevku, bolo z rozpočtu výdavkov na podporu sociálnych služieb pre poskytovateľov sociálnych služieb ministerstvom zabezpečené materiálové vybavenie na zabránenie šírenia nebezpečnej choroby COVID-19 (ochranné rúška, respirátory, obleky, štíty, dezinfekcia) v sume 2 776 597 eur, ktoré bolo distribuované prostredníctvom príslušných samosprávnych krajov.

Dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb

Výkonom dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb (ďalej len „dohľad“) v súlade s § 98 a § 99 zákona o sociálnych službách ministerstvo preveruje dodržiavanie zákona o sociálnych službách a všeobecne záväzných právnych predpisov u poskytovateľov sociálnych služieb pri poskytovaní sociálnych služieb podľa tohto zákona.

Dohľady sa v roku 2020 vykonávali na základe poverenia ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Postup pri výkone dohľadu sa riadil „Smernicou MPSVR SR č.13/2019 z 30.06.2019 o zabezpečení dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb“, účinnou od 01.08.2019.

Tabuľka 3.34 Prehľad výkonu dohľadu v roku 2020

Prehľad výkonu dohľadu	Počet
Počet prenesených dohľadov z roku 2019 a ukončených v roku 2020	4
Počet začatých a ukončených dohľadov v roku 2020 podľa plánu zamerania činnosti	4
Počet začatých a ukončených dohľadov nad rámec zamerania činnosti v roku 2020	5
Celkový počet vykonaných a ukončených dohľadov v roku 2020	13

Tabuľka 3.35 Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2020

Počet začatých a neukončených dohľadov	Počet
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2020 podľa plánu zamerania činnosti	1
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2020 mimo zamerania činnosti	1
Počet nevykonaných dohľadov podľa plánu zamerania činnosti	10

Z celkového počtu naplánovaných dohľadov na rok 2020 nebolo realizovaných 10 dohľadov z dôvodov, že u 1 poskytovateľa sociálnej služby vykonal kontrolu vyšší územný celok ako zriaďovateľ, 2 poskytovatelia sociálnych služieb už neposkytovali sociálnu službu, 4 naplánované dohľady boli presunuté do zamerania činnosti na rok 2021 a u 3 poskytovateľov sociálnych služieb nebol vykonaný dohľad z dôvodu hygienicko-epidemiologických opatrení v súvislosti s ochorením COVID-19.

Z dôvodu naliehavosti riešenia doručených podnetov bolo začatých 6 dohľadov mimo zamerania činnosti na rok 2020, z toho bolo ukončených 5 dohľadov.

Dva dohľady boli v roku 2020 začaté, ale ich výkon bol prenesený do roku 2021. Okrem uvedeného, odbor dohľadu v roku 2020 ukončil 4 dohľady prenesené z roku 2019. Z celkového počtu vykonaných dohľadov (13) v roku 2020 bol vo všetkých 13 prípadoch výsledným materiálom z dohľadu protokol o výsledku dohľadu.

Dohľady v roku 2020 boli vykonané u poskytovateľov sociálnych služieb poskytujúcich sociálnu službu pobytovou formou (11) pre cieľovú skupinu seniorov a u poskytovateľov sociálnej služby ambulantnou formou v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa (2).

Tabuľka 3.36 Dohľady členené podľa druhu sociálnej služby

Dohľady členené podľa druhu sociálnej služby	Vykonané dohľady v roku 2020	Presunuté dohľady do roku 2021
zariadenie pre seniorov	7	2
špecializované zariadenie	2	0
zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa	2	0
kombinované zariadenie	2	0

Evidencia, sledovanie a vyhodnocovanie oznámení poskytovateľov sociálnych služieb o použití prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia

Zákon o sociálnych službách v § 10 ods. 5 a 6 ukladá poskytovateľom sociálnej služby, okrem iných povinností, viesť register o použití prostriedkov netelesných a telesných obmedzení prijímateľov sociálnej služby (ďalej len „použitie prostriedkov obmedzení“). Použitie prostriedkov obmedzení prijímateľov sociálnej služby sú podľa § 10 ods. 6 uvedeného zákona poskytovatelia sociálnej služby povinní bezodkladne po použití oznámiť

MPSVR SR. Zasielané údaje z tohto registra boli zo strany MPSVR SR monitorované a využívané pri plánovaní a realizácii dohľadov.

Na základe doručených oznámení o použitých prostriedkoch obmedzení prijímateľov sociálnych služieb v priebehu roka 2020 bolo zaznamenaných celkom 285 obmedzení. V uvedenom období poskytovatelia sociálnych služieb vo väčšom počte použili netelesné obmedzenia pred telesnými v súlade so zákonom o sociálnych službách.

Tabuľka 3.37 Počet oznámení poskytovateľov sociálnych služieb o použitých prostriedkoch netelesných a telesných obmedzení v roku 2020 podľa jednotlivých krajov

Kraj	Počet oznámení od verejných poskytovateľov		Počet oznámení od neverejných poskytovateľov		Spolu
	telesné	netelesné	telesné	netelesné	
Bratislavský	8	15	4	2	29
Trnavský	3	31	0	8	42
Nitriansky	3	13	1	2	19
Trenčiansky	9	40	3	1	53
Žilinský	12	12	2	4	30
Banskobystrický	20	11	1	24	56
Košický	17	21	1	5	44
Prešovský	0	6	0	6	12
SPOLU	72	149	12	52	285

Zdroj: MPSVR SR

Od účinnosti zákona o sociálnych službách je súčasťou výkonu dohľadu aj preverovanie dodržiavania ustanovení § 10 zákona o sociálnych službách, týkajúce sa povinnosti poskytovateľa sociálnej služby pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby, t. j. pri použití netelesného alebo telesného obmedzenia prijímateľa v súlade so zákonom o sociálnych službách.

Za prostriedky netelesného obmedzenia sa považuje zvládnutie situácie najmä verbálnou komunikáciou, odvrátením pozornosti alebo aktívnym počúvaním. Za prostriedky telesného obmedzenia sa považuje zvládnutie situácie použitím rôznych špeciálnych úchopov, umiestnením prijímateľa sociálnej služby do miestnosti, ktorá je určená na bezpečný pobyt alebo použitím liekov na základe pokynu lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria. Použitie prostriedkov obmedzenia netelesnej povahy má prednosť pred použitím prostriedkov telesného obmedzenia.

K obmedzeniu prijímateľa možno pristúpiť iba vtedy, keď boli bez úspešného výsledku použité všetky ostatné možné stratégie či postupy pre zabránenie takému správaniu prijímateľov, ktorým bezprostredne ohrozuje svoj život či zdravie alebo zdravie a život iných osôb a riziká, ktoré vyplývajú z neobmedzenia prijímateľa sú väčšie ako riziká vyplývajúce z jeho obmedzenia.

Tabuľka 3.38 Prehľad o počte doručených oznámení o použití prostriedkov obmedzení

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
spolu	70	161	228	305	320	336	265	316	392	502	285
telesné	60	125	149	216	256	238	129	147	132	143	84
netelesné	10	36	79	89	64	98	136	169	260	359	201

Zdroj: MPSVR SR

Celkový počet oznámení poskytovateľov sociálnych služieb o použití prostriedkov obmedzenia prijímateľov (telesných aj netelesných) bol v roku 2020 (285) podstatne nižší v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Ministerstvo aktuálne vyhodnocuje, nakoľko a ako znížený celkový počet oznámení poskytovateľov sociálnych služieb o použití prostriedkov obmedzenia prijímateľov súvisí s pandemickou situáciou v súvislosti s ochorením COVID-19.

Ukladanie pokút za porušovanie zákona o sociálnych službách

MPSVR SR v súlade so zákonom o sociálnych službách môže uložiť/ukladá pokutu za:

- správne delikty podľa § 101,
- poskytovanie odborných, obslužných a ďalších činností bez zápisu v registri poskytovateľov sociálnych služieb vedeného príslušným vyšším územným celkom,
- poriadkovú pokutu,
- pokutu pri nesplnení opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v určenej lehote.

V súlade so zákonom o sociálnych službách bolo v roku 2020 právoplatne uložených 5 pokút za správne delikty podľa § 101 zákona o sociálnych službách.

Hodnotenie podmienok kvality sociálnych služieb a akreditácií podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a na úseku akreditácií subjektov vykonávajúcich činnosť v zmysle zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Predmetom a účelom hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb vykonávaného ministerstvom je poskytnúť u hodnotených subjektov v čase tohto hodnotenia čo najobjektívnejší nezávislý obraz o skutkovom stave miery plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 k zákonu o sociálnych službách, a tým podporovať hodnotené subjekty ako poskytovateľov sociálnych služieb pri systematickom zabezpečovaní kvality nimi poskytovanej sociálnej služby, jej udržiavaní a zdokonaľovaní.

Na základe dodatku č. 36 z 11.06.2020 k Organizačnému poriadku Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) č. 30/2011 z 24.06.2011, prišlo k organizačným zmenám, medzi ktoré patrila aj zmena pôvodného názvu odboru hodnotenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby spojením s odborom akreditácie premenovaním na odbor hodnotenia kvality sociálnych služieb a akreditácií a jeho presunu zo sekcie kontroly na sekciu sociálnej politiky, s účinnosťou od 15.06.2020.

Ministerstvo ako správny orgán pre oblasť akreditácií podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona o sociálnych službách rozhoduje o udelení akreditácie:

- na vykonávanie vybraných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele,
- na vzdelávacie programy a odborné činnosti podľa zákona o sociálnych službách.

Proces udeľovania akreditácií v roku 2020

Ministerstvo rozhoduje vo veciach akreditácií po predchádzajúcom vyjadrení Akreditačnej komisie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „akreditačná komisia ministerstva“), ktorá je zriadená ministrom ako poradný orgán pre posudzovanie žiadostí žiadateľov o udelenie akreditácie, o predĺženie akreditácie, o zmene akreditácie a posudzovanie zrušenia alebo odňatia akreditácie. V roku 2020 sa v dôsledku nepriaznivej epidemickej situácie súvisiacej s ochorením COVID- 19 uskutočnilo spolu 7 riadnych zasadnutí akreditačnej komisie ministerstva.

Akreditačná komisia ministerstva v oblasti sociálnych služieb v mesiacoch marec, apríl, máj – 2-krát, august, október a november prijala vyjadrenia formou hlasovania per rollam. V oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zasadala akreditačná komisia ministerstva v marci, v apríli, v júni a v auguste.

Ministerstvo v roku 2020 v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodovalo o 5 žiadostiach o udelenie akreditácie na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „opatrenia“) pre 5 subjektov. Akreditácia bola udelená 3 žiadateľom. V dvoch prípadoch na opatrenia ambulantnou a terénnou formou a v jednom prípade na Centrum pre deti a rodiny ambulantnou a terénnou formou (ďalej len „Centrum“). Akreditácia nebola udelená v dvoch prípadoch na vykonávanie opatrení pobytovou formou v centre. Ministerstvo rozhodlo vo veci 13-tich predĺžení akreditácie (pre 9 subjektov vykonávajúcich opatrenia v Centre pre deti a rodiny pobytovou formou a pre 4 subjekty opatrenia mimo centra). V roku 2020 ministerstvo rozhodlo vo veciach zmien akreditácií v 13 prípadoch (pre 12 subjektov). Z toho bolo 6 zmien v Centrách a 7 zmien v opatreniach. Zmeny v akreditáciách sa týkali najmä zmeny zodpovedného zástupcu, kapacity, miesta výkonu opatrení a rozsahu vykonávaných opatrení.

V roku 2020 ministerstvo začalo 3 konania o zrušení akreditácie (pre 3 subjekty). Vo všetkých troch prípadoch bolo začaté konanie zastavené. Ministerstvo zároveň začalo podľa § 92 ods. 1 písm. b) zákona č. 305/2005 Z. z. tri konania o správnom delikte, pri ktorom udelilo pokutu za porušenie povinností podľa § 83 ods. 5 zákona č. 305/2005 Z. z..

V roku 2020 zanikla akreditácia pre dva akreditované subjekty z dôvodu, že subjekt požiadal, resp. oznámil ukončenie svojej činnosti v oblasti akreditácií, jednému subjektu bola akreditácia zrušená z dôvodu, že neplnil podmienky podľa § 79 zákona č. 305/2005 Z. z..

Vo veci zmien rozhodujúcich skutočností - v programoch Centier, akreditačná komisia posudzovala plnenie podmienok akreditácie podľa § 83 ods. 6 zákona č. 305/2005 Z. z. v 19 prípadoch. Vo veci odporúčenia splnenia podmienky odbornej praxe podľa § 82 ods. 4 zákona č. 305/2005 Z. z. akreditačná komisia posúdila 89 žiadostí u 89 zamestnancov v akreditovaných subjektoch.

Akreditované subjekty oznamovali ministerstvu aj mimoriadne situácie a rizikové situácie (39 prípadov).

Ministerstvo v oblasti sociálnych služieb v roku 2020 rozhodlo o udelení 13 akreditácií, z toho bolo 8 akreditácií na vzdelávacie programy (pre 7 subjektov) a 5 akreditácií na odbornú činnosť (pre 5 subjektov).

V hodnotenom období bolo vydaných celkom 44 rozhodnutí o predĺžení akreditácie spolu pre 35 subjektov (20 predĺžení akreditácií vzdelávacích programov a 24 predĺžení akreditácií na odborné činnosti).

Vo veciach zmien akreditácií ministerstvo rozhodovalo spolu o 24 žiadostiach, pričom zmeny v akreditáciách sa týkali najmä zmeny zodpovedného zástupcu za vykonávanie odbornej činnosti, miesta vykonávania odbornej činnosti, rozšírenia formy odbornej činnosti, zmeny názvu vzdelávacieho programu. Z dôvodu účelnosti a hospodárnosti boli v tomto období vydané 4 rozhodnutia obsahujúce 2 výroky, t.j. výrok o zmene akreditácie spolu s výrokom o predĺžení akreditácie na odbornú činnosť.

V roku 2020 akreditácia nebola udelená celkom v 4 žiadostiach, z toho pre 2 akreditácie na vzdelávacie programy (2 subjekty) a 2 akreditácie na odborné činnosti (1 subjekt). V roku 2020 bola odňatá 1 akreditácia na odbornú činnosť.

V roku 2020 zanikla platnosť 21 akreditácií vzdelávacích programov (15 subjektom) a platnosť 8 akreditácií na odbornú činnosť (8 subjektom), najmä z dôvodu, že subjekt nepožiadal o predĺženie akreditácie v lehote podľa § 90 ods. 2 zákona o sociálnych službách, resp. požiadal o predĺženie akreditácie v lehote menej ako 90 dní pred skončením platnosti akreditácie.

**Tabuľka 3.39 Počet akreditovaných subjektov na vykonávanie opatrení SPODaSK
k 31. 12. 2020**

Počet akreditovaných subjektov	
Subjekty vykonávajúce opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z. SPOLU	77

Zdroj: UPSVaR-KIDS

Hodnotenie kvality v roku 2020

Napriek mimoriadne náročnému roku 2020, kedy bol prijatý núdzový stav z dôvodu nepredvídateľnosti vývoja situácie s koronavírusom, podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov, v čase od 03/2020 do 6/2020 a od 01.10.2020 do odvolania, bolo na základe dodržiavania základných ľudských práv a slobôd vykonaných **16 hodnotení** úrovne dodržiavania kvality v zmysle zákona o sociálnych službách, z toho v 2 zariadeniach sociálnych služieb poskytujúcich sociálnu službu aj deťom.

V rámci schváleného zamerania činnosti ministerstva na rok 2020 a Národného projektu Kvalita sociálnych služieb bolo plánovaných 15 riadnych a 24 pilotných hodnotení kvality. Z uvedeného počtu bol, vzhľadom na obmedzenia spôsobené ochorením COVID-19 a v súlade s Pandemickým plánom MPSVR SR (ďalej len „pandemický plán“), pozastavený v tomto období výkon hodnotenia podmienok kvality. Začaté a k 14.06.2020 ukončené boli len 3 riadne hodnotenia.

Tabuľka 3.40 Prehľad hodnotenia kvality v roku 2020

Počet začatých a ukončených hodnotení kvality v roku 2020 podľa druhu zamerania činnosti		7
Počet hodnotení kvality začatých v roku 2019 a ukončených v roku 2020		3
Počet začatých a ukončených riadnych hodnotení kvality v roku 2020 (k 14.06.2020)		3
Počet začatých a ukončených riadnych hodnotení kvality v roku 2020 (po 14.06.2020)		1

Tabuľka 3.41 Hodnotenie kvality členené podľa druhu sociálnej služby k 31. 12. 2020

Druh sociálnej služby	Plán	Začaté a ukončené k 14.06.2020	Začaté po 14.06.2020 a ukončené v roku 2020	Začaté po 14.06.2020 a prenesené do roku 2021	Prenesené do roku 2021
Nocľaháreň	1				1
Útulok	2			1	1
Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	1				1
Zariadenie pre seniorov	5	2		2	1
Domov sociálnych služieb	4		1	2	1
Špecializované zariadenie	1	1			
Následné hodnotenie	1				1
SPOLU	15	3	1	5	6

Tabuľka 3.42 Hodnotenie kvality členené podľa dosiahnutej úrovne kvality

Celkové hodnotenie	Percentuálne vyhodnotenie	Počet poskytovateľov
spĺňa výborne	90 – 100 %	1
spĺňa veľmi dobre	75 – 89 %	2
spĺňa dostatočne	60 – 74 %	2
nespĺňa	0 – 59 %	2

Hodnotenie podmienok kvality sociálnych služieb a akreditácií v roku 2020 bolo podmienené činnosťami rozpracovanými v rámci predpokladaných fáz vývoja pandémie pre jednotlivé organizačné zložky a organizácie v pôsobnosti rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny v Pandemickom pláne pre prípad pandémie (z 29. septembra 2020). Pri plnení opatrení podľa fáz v pandemickom pláne ministerstvo zabezpečovalo, zodpovedalo a vyhodnocovalo dopady na procesy akreditácií, zverejňovalo usmernenia pri pandémii COVID-19 na stránke ministerstva. V súlade s Pandemickým plánom ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny v roku 2020 prebiehalo preverovanie dodržiavania plnenia podmienok kvality č.2.6 prílohy č.2 zákona o sociálnych službách a vykonávala sa kontrola plánov riešenia krízových situácií v zmysle príslušného usmernenia MPSVR SR. Na základe hlásení o mimoriadnej udalosti u poskytovateľov sociálnych služieb v rámci pomoci v krízovej situácii v súvislosti s ochorením COVID-19 ministerstvo komunikovalo telefonickou, e-mailovou a video komunikáciou, realizovalo návštevy v týchto zariadeniach, usmerňovalo a pomáhalo zabezpečovať bezpečný chod poskytovania sociálnej služby pri zasiahnutých poskytovateľov sociálnych služieb vírusom COVID-19.

Zároveň ministerstvo pripravilo podklady na Metodickú pomoc a vytvorenie metodických tímov. Metodická pomoc bola zameraná na okamžitú pomoc, podporu, usmernenie pre poskytovateľov sociálnych služieb, v ktorých je vysoké riziko ohrozenia bezpečného poskytovania sociálnej služby. Úlohou metodického tímu bolo zamerať sa na zabezpečenie chodu a poskytovania sociálnej služby v súvislosti s ochorením COVID-19 a aplikáciu jednotlivých opatrení, preverenie aktuálneho stavu personálu, možnosti zabezpečenia zmenného režimu a personálnej kapacity pri poskytovaní sociálnej služby, striedanie zamestnancov na zmenách - ich odpočinok, preverenie výkonu odborných činností pri ktorých hrozí riziko zanedbania (ošetrovateľská a opatrovateľská starostlivosť, polohovanie, pitný režim a pod.), preverenie zabezpečenia materiálnych potrieb súvisiacich s výkonom opatrovateľských a ošetrovateľských činností, preverenie dodržiavania protiepidemických opatrení, preverenie nakladania s nebezpečným odpadom vrátane jeho likvidácie, preverenie usporiadania a vybavenosť zelených zón a iných priestorových podmienok, prípadne iné problémy a riziká podľa aktuálnej situácie poskytovateľa.

Národný projekt „Kvalita sociálnych služieb“

Výkon hodnotenia kvality je aj v roku 2020 podporený implementáciou Národného projektu **Kvalita sociálnych služieb** (ďalej len „NP KSS“), ktorého obdobie implementácie je od 6/2019 do 5/2023 (s celkovou alokáciou 3,79 mil. eur).

Prostredníctvom projektu sa zavádza kvalita sociálnych služieb cestou metodologickej podpory poskytovateľov sociálnych služieb pri implementácii podmienok kvality (poskytovateľský aspekt kvality) a tiež systém hodnotenia podmienok kvality sociálnych služieb (hodnotiteľský aspekt kvality). Aktivita projektu sú zamerané na odbornú prípravu, výkon hodnotenia podmienok kvality a metodickú podporu hodnotiteľských tímov, revíziu štandardov kvality a validáciu metodík. V roku 2020 bolo plánovaných 32 odborných seminárov pre poskytovateľov v každom samosprávnom kraji. Celkový počet zrealizovaných seminárov je 22, z toho prezenčnou formou bolo v roku 2020 uskutočnených 16 odborných seminárov skupinovú formou s kapacitou približne 25 osôb a 6 online seminárov v dôsledku nepriaznivej spoločenskej situácie v súvislosti s ochorením COVID-19. Od 1.1-31.12.2020 sa odborných seminárov zúčastnilo celkovo 469 zástupcov poskytovateľov sociálnych služieb, z toho prezenčnou formou 398 a online formou 71 poskytovateľov sociálnych služieb.

Na základe nominácií kľúčových zástupcov zriaďovateľov a organizácií združujúcich poskytovateľov sociálnych služieb bolo vybraných 24 poskytovateľov sociálnych služieb. Pri výbere bol zohľadnený druh sociálnej služby, typ poskytovateľa sociálnej služby, regionalita a dĺžka registrácie sociálnej služby. Celkový počet vybraných subjektov-poskytovateľov sociálnych služieb pre účely pilotného hodnotenia podmienok kvality je 24.

Tabuľka 3.43 Pilotné hodnotenie členené podľa druhu sociálnej služby k 31. 12. 2020

Druh sociálnej služby	Plán	Začaté a ukončené k 14.06.2020	Začaté po 14.06.2020 a ukončené v roku 2020	Začaté po 14.06.2020 a prenesené do roku 2021	Prenesené do roku 2021
Terénna služba krízovej intervencie	1				1
Nízkoprahové denné centrum	1				1
Komunitné centrum	1				1
Útulok	1	1			
Zariadenie núdzového bývania	1				1
Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa	2				2
Služba včasnej intervencie	1				1
Zariadenie podporovaného bývania	1				1
Zariadenie pre seniorov	3	1			2
Zariadenie opatrovateľskej služby	1				1
Rehabilitačné stredisko	1				1
Domov sociálnych služieb	3	2			1
Špecializované zariadenie	3	1			2
Opatrovateľská služba	4		1	1	2
SPOLU	24	5	1	1	17

Kontrola hospodárenia s finančným príspevkom na financovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vykonáva finančnú kontrolu na mieste (ďalej len „FKNM“) podľa § 9 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v subjektoch, ktorým bol poskytnutý príspevok na financovanie sociálnej služby podľa zákona o sociálnych službách.

Výkon FKNM v roku 2020 v zariadeniach sociálnych služieb bol obmedzený z dôvodu hygienicko-epidemiologických opatrení v súvislosti s ochorením COVID-19.

V roku 2020 bolo vykonaných 6 FKNM, z toho 2 FKNM prenesené z roku 2019 v zariadeniach sociálnych služieb, ktorým bol poskytnutý finančný príspevok na financovanie sociálnej služby. Celková suma overených finančných prostriedkov bola 862 028,52 eur.

Výkonom FKNM bolo zistených 114 porušení, z toho 5 porušení finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. a) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách“) v sume 35 109,28 eur a 28 porušení finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona o rozpočtových pravidlách v sume 112 107,16 eur. Ostatné porušenia v počte 81 súviseli s porušením povinností podľa zákona o sociálnych službách, zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce, zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zmluvy o poskytnutí finančného príspevku a porušenia interných predpisov. Výsledné materiály dvoch vykonaných FKNM boli z dôvodu porušenia finančnej disciplíny povinnou osobou, odborom kontroly, sťažnosťami a petícií postúpené Úradu vládneho auditu na začatie správneho konania.

- 2 FKNM prenesené z roku 2019 do roku 2020 zamerané na hospodárenie s finančným príspevkom poskytnutým na financovanie sociálnej služby podľa § 78a zákona o sociálnych službách boli vykonané v neziskových organizáciách (neverejní poskytovatelia sociálnej služby). FKNM v 1 prípade o. i. porušenie bolo zistené aj porušenie finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona o rozpočtových pravidlách v sume 2 405,10 eur. Povinná osoba odvieďa na účet MPSVR SR finančné prostriedky vo výške porušenia finančnej disciplíny 2 405,10 eur.
- 4 FKNM vykonané v roku 2020 boli zamerané na hospodárenie s finančným príspevkom na financovanie sociálnej služby podľa § 78a zákona o sociálnych službách u neverejných poskytovateľov (neziskové organizácie). Vo všetkých prípadoch o. i. porušenie bolo zistené aj porušenie finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. a) zákona o rozpočtových pravidlách v sume 35 109,28 eur a podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona o rozpočtových pravidlách v sume 109 702,06 eur. V 2 prípadoch povinné osoby odvieďli na účet MPSVR SR finančné prostriedky vo výške porušenia finančnej disciplíny, a to 55 645,98 eur a v 2 prípadoch bol Úradu vládneho auditu zaslaný návrh na začatie správneho konania

3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR SR poskytovalo v roku 2020 dotácie z rozpočtu kapitoly v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). Nad rámec každoročne poskytovaných dotácií boli v roku 2020 poskytované i dotácie v súlade s novou legislatívou prijatou v záujme zmiernenia následkov nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a zabránenia jej šírenia.

Na základe zákona platného k 1. 1. 2020 boli čerpané dotácie v sume 2 740 200 eur, z toho 2 127 010 eur právnickým osobám. Dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3 zákona) boli poskytnuté v sume 1 435 052 eur (podporených 154 žiadostí), z toho z kapitálových transferov v sume 560 131 eur na kúpu osobných a špeciálnych motorových vozidiel, technických zariadení na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, materiálového vybavenia, na vytváranie bezbariérového prostredia, na vykurovacie zariadenia a inú techniku. V rámci týchto výdavkov boli na protidrogovú politiku poskytnuté výdavky v sume 17 357 eur. Na podporu rekondičných aktivít (§ 6) boli poskytnuté výdavky v sume 484 500 eur (7 žiadostí), na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti (§ 7) v sume 52 003 eur (21 žiadostí) a na podporu edičnej činnosti (§ 8) v sume 155 455 eur (22 žiadostí). V rámci dotácií na podporu rekondičných aktivít boli dotácie zamerané na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania, schválené trom subjektom, a to výdavky v sume 685 000 eur. Značná časť dotácie bola zo strany žiadateľov v závere roka, z dôvodu nerealizovania rekondičných pobytov v predpokladanom

rozsahu počas obmedzenia hotelových služieb, ministerstvu vrátená. Výdavky poskytnuté na tento účel k 31. 12. 2020 predstavovali 461 100 eur. Prostredníctvom nich bol poskytnutý príspevok na rekreácie 9 222 žiadateľom.

V súlade s § 9 ods. 1 a ods. 2 zákona bola poskytnutá dotácia fyzickým osobám na podporu humanitárnej pomoci v sume 613 190 eur pre 1 103 fyzických osôb v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii na podporu riešenia tejto situácie, z toho na zmiernenie následkov povodní v sume 177 800 eur pre 297 žiadateľov a na zmiernenie následkov požiaru v sume 23 400 eur pre 54 žiadateľov.

Vyšší počet podporených žiadostí pre fyzické osoby a naopak nižšia suma poskytnutá na „klasické“ dotácie právnickým osobám vyplývali z mimoriadnej situácie v súvislosti s pandémiou koronavírusu COVID-19.

Tabuľka 3.44 Dotácie poskytnuté v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií:	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v eur		
	rok 2019	rok 2020	Index 2020/2019	rok 2019	rok 2020	Index 2020/2019
– na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	182	154	84,6	1 642 396	1 435 052	87,4
– na podporu rekondičných aktivít, členstva v medzinárodných organizáciách, podporu edičnej činnosti a humanitárnej pomoci právnickým osobám	72	50	69,4	1 012 219	691 958	68,4
– na podporu humanitárnej pomoci (fyzické osoby)	457	1 103	241,4	236 820	613 190	258,9

Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2020

Na základe nariadenia vlády SR č 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19, v znení nariadení vlády SR č. 271/2020 Z. z. a č. 301/2020 Z. z. sa vytvorili podmienky pre poskytovanie dotácií v krízovej situácii, ktoré výrazne pomohli riešiť následky spôsobené pandémiou:

- dotácia na podporu humanitárnej pomoci tzv. SOS dotácie pre fyzickú osobu, ktorá v čase krízovej situácie prestala vykonávať činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti, z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti a nemá iný príjem zo závislej činnosti, z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti v sume najviac 1 800 eur v príslušnom rozpočtovom roku, mesačne 210 eur, od 1. októbra maximálne v sume 300 eur. Suma vyplatených dotácií bola 15 467 219 eur (priemerný mesačný počet poberateľov bol v období marec až december 9 152 fyzických osôb), z toho dotácie poskytnuté úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny počas druhej vlny pandémie boli v sume 3 865 516 eur.
- dotácia na odmeny zamestnancom v prvej línii v oblasti sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately počas prvej vlny pandémie COVID-19 (rozšírenie účelu §3 zákona č. 544/2010 Z. z.). Dotáciu za mimoriadne náročnú každodennú prácu v zariadeniach, v rodinách a v teréne bolo možné poskytnúť v maximálnej výške 772 eur (celková cena práce) na jedného oprávneného zamestnanca. Suma vyplatená na uvedený účel bola 21 985 940 eur pre 836 žiadateľov, a to pre 29 227 zamestnancov zariadení sociálnych služieb a 767 zamestnancov zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.
- jednorazová dotácia - na nákup výživových doplnkov, najmä vitamínu D3 pre klientov a zamestnancov vybraných druhov sociálnych služieb na obdobie 5 mesiacov (max. 20 eur/1 klient

alebo 1 zamestnanec). Na kúpu výživových doplnkov boli poskytnuté 462 žiadateľom rozpočtové prostriedky v sume 1 380 968 eur (pre 26 517 zamestnancov a 42 582 prijímateľov sociálnej služby).

- dotácia na tzv. infekčný príplatok pre zamestnancov zariadení sociálnych služieb v karanténe z dôvodu šírenia ochorenia COVID-19, ako aj dotácie na ich adekvátne ubytovanie a stravovanie. Výška dotácie na „odmenu zamestnanca v karanténe“ na jedného zamestnanca je na celkovú cenu práce vo výške 405 eur (300 eur hrubá mzda). Vyplatená suma 35. žiadateľom o dotáciu predstavovala 273 364 eur.
- dotácia na humanitárnu pomoc pre právnickú osobu, kde predmetom poskytnutia dotácie sú v súvislosti s protipandemickými opatreniami najmä prostriedky na úhradu alebo spolufinancovanie nákladov, napr. na nákup ochranných rúšok, jednorazových ochranných rukavíc, ochranných návlakov, dezinfekčných prostriedkov, bezkontaktných teplomerov, respirátorov, stojanov na bezdotykovú dezinfekciu, germicídnych žiaričov, kyslíkových oxygenerátorov, čističiek vzduchu s filtrom, biolámp a pod. Bola vyplatená suma 394 991 eur pre 166 žiadateľov.

Dotácie na vyššie uvedené účely dosiahli 39 502 583 eur, v tom pre právnické osoby (§ 3 a § 9 ods. 3 a 4 zákona) v sume 24 035 364 eur.

Suma všetkých poskytnutých dotácií na podporu sociálnej oblasti pre fyzické a právnické osoby, vyplatená z rozpočtu kapitoly podľa zákona o dotáciách a prijatých legislatívnych úpravách, dosiahla 42 242 783 eur. Z hľadiska právnej formy príjemcu dotácie boli rozpočtové prostriedky v roku 2020 poskytnuté obciam a vyšším územným celkom a rozpočtovým a príspevkovým organizáciám v ich pôsobnosti pre zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti v sume 16 999 038 eur, občianskym združeniam v sume 2 144 185 eur, odborovým organizáciám v sume 211 100 eur, neziskovým organizáciám v sume 5 438 401 eur, cirkevným organizáciám v sume 1 369 549 eur a fyzickým osobám v sume 16 080 510 eur.

V roku 2020 bola prijatá novela zákona č. 544/2010 o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorou sa zaviedla nová dotácia na podporu plnenia funkcií rodiny. Prostredníctvom tohto dotačného titulu je možné podporiť rôzne aktivity alebo činnosti preventívneho alebo podporného charakteru (preventívne programy, tréningy a osvetové aktivity zamerané na stabilitu rodinných vzťahov, rozvoj rodičovských kompetencií, predchádzanie negatívnym javom v rodine, aktivity na upevňovanie medzigeneračných rodinných vzťahov a vzťahov v rodine so starším členom rodiny odkázaným na pomoc inej osoby, svojpomocné skupiny zamerané na podporu plnenia funkcií rodiny a podporu rodín k samostatnosti a nezávislosti atď.). Osobitným prínosom je cielené utvorenie priestoru na podporu aktivít zameraných na rodinu s dieťaťom so zdravotným znevýhodnením alebo s plnoletým členom rodiny s ťažkým zdravotným postihnutím, či utváranie priestoru na podporu socializácie a inklúzie detí so zdravotným znevýhodnením formou detského ihriska.

3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

V zmysle platnej Lisabonskej zmluvy sú členské štáty EÚ a Európska únia ako celok povinné pri definovaní a implementovaní svojich politík kladť dôraz na plnú zamestnanosť, sociálnu ochranu pre všetkých občanov a boj proti sociálnej exklúzii.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ vyžaduje Európska komisia (EK) prístup k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS⁵⁸)**. Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007⁵⁹

⁵⁸<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5917481/KS-RA-11-014-EN.PDF/ee86d517-3348-4c20-94ee-a37c330755b1>

⁵⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:113:0003:0008:SK:PDF>

o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) so štyrmi implementačnými nariadeniami Komisie č. 1322/2007⁶⁰, č. 10/2008⁶¹, č. 110/2011⁶² a č. 263/2011⁶³.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov:

- Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu
- Kvalitatívne informácie
- Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity
- Čisté výdavky na dávky.

Medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sú dostupné na webovej stránke Eurostat-u (EK) za členské štáty EÚ a v publikáciách ŠÚ SR⁶⁴. Najnovšie údaje sú za rok 2018 (údaje o testovaných dávkach sociálnej ochrany pre EU-28 sú k dispozícii len za rok 2017).

Príjmy programov sociálnej ochrany zahŕňajú sociálne príspevky (od zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO, dobrovoľných platiteľov), príspevky verejnej správy (platby štátneho rozpočtu, regionálnej a miestnej samosprávy a fondov povinného sociálneho zabezpečenia), transfery z iných programov a iné príjmy.

Výdavky zahŕňajú sociálne dávky podľa účelov sociálnej ochrany, administratívne výdavky a iné výdavky. Sociálna ochrana obsahuje všetky intervencie zo strany verejných alebo súkromných organizácií, ktorých cieľom je oslobodiť domácnosti a jednotlivcov od bremien definovaných rizík alebo potrieb za predpokladu, že neexistuje ani simultánna a ani individuálna dohoda.

Manuál ESSPROS klasifikuje sociálne dávky podľa 8 nasledovných účelov:

- choroba/zdravotná starostlivosť
- invalidita
- staroba
- pozostali
- rodina/deti
- nezamestnanosť
- bývanie
- sociálne vylúčenie inde nezaraďené.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé)⁶⁵ sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky).

Členské štáty EÚ majú výrazne odlišné systémy financovania sociálnej ochrany v závislosti na tom, či uprednostňujú poisťovacie systémy (55,4 % z celkových príjmov na úrovni EU28 v roku 2018). Graf nižšie uvádza prehľad štruktúry príjmov na sociálnu ochranu za jednotlivé členské štáty.

⁶⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1322&from=EN>

⁶¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0010&from=EN>

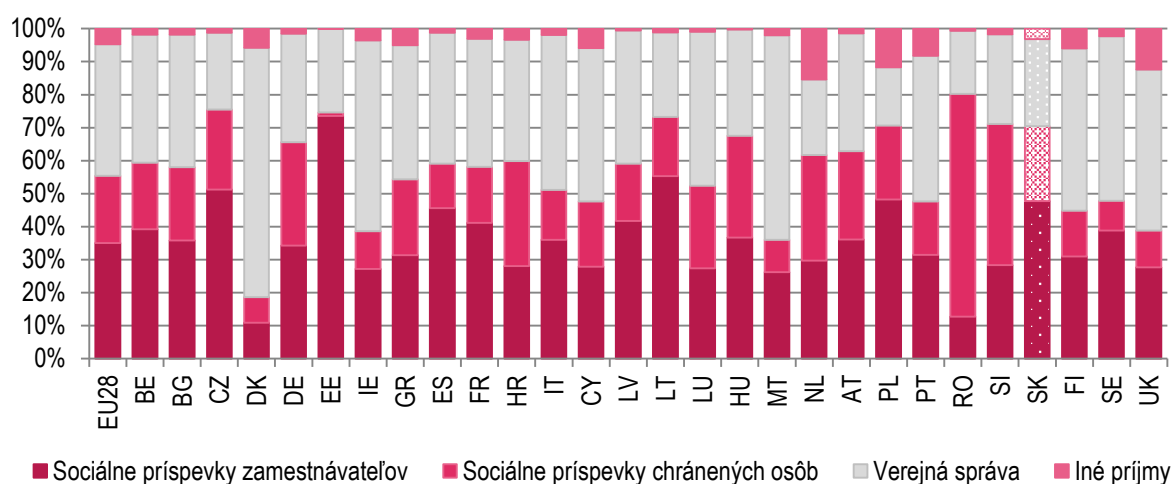
⁶² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:034:0029:0032:SK:PDF>

⁶³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:071:0004:0008:SK:PDF>

⁶⁴ https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/social/publications/!ut/p/b1/jZDLdDolwEEW_xS_opZTXsgCUGol8rCibw8IYjIAL4_cLBDcmVGc3mXMyd4ZUpCRV7-aa_1s-q6-j31lnzNHur5vcLiWA8ikUMChAGI6AKcBwEJxfPIJvoHc81TkW2aAWbOvAUy_LFLKPSaCdb4Lh3FA3SK2KWDMfB4xJwYcGNhQfJl5V5mmuDmf_k1C374R1JNiC7BBOhepF_yAZCCvsHMFyRRH17IY9WKVWikTe2egOmflqs/dl4/d5/L2dJQSEvUUt3QS80SmtFL1o2X1E3SThCQjFBMDg1NzAwSU5TVTAwVIMwME4w/

⁶⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5280189/KS-SF-09-102-EN.PDF>

Graf 3.39 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v EU28 v roku 2018

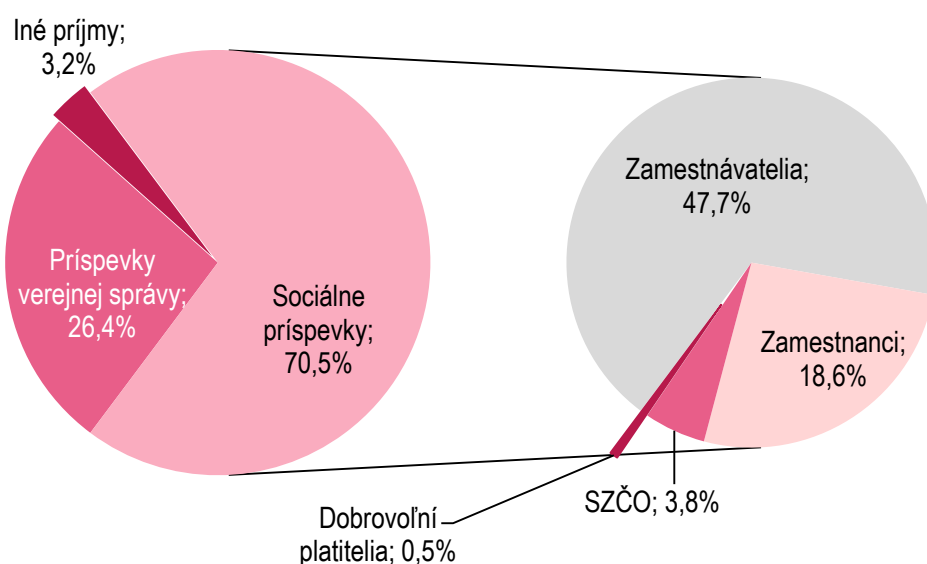
Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

Rozdiely vo financovaní medzi členskými štátmi EÚ sú spôsobené historickým vývojom. Najvyšší podiel tvorili sociálne príspevky v Rumunsku (80,3 %), Českej republike (75,5 %), Estónsku (74,6 %) a Litve (73,2 %), pričom v Estónsku je zároveň najnižší podiel príjmov od chránených osôb (1,0 %) a najvyšší podiel príjmov od zamestnávateľov (73,6 %). Príjmy od chránených osôb dosiahli najvýznamnejší podiel v Rumunsku (67,6 %), Slovinsku (42,8 %), Holandsku (32,1 %), Chorvátsku (31,8 %) a Nemecku (31,3 %), pričom Rumunsko, Slovinsko, Chorvátsko a Holandsko sú zároveň jedinými krajinami, v ktorých je podiel príjmov od chránených osôb vyšší než podiel príjmov od zamestnávateľov. Prevažne (viac ako 50 %) z príspevkov verejnej správy je sociálna ochrana financovaná v Dánsku (75,6 %), na Malte (62,0 %) a v Írsku (57,8 %).

Príjmy na systém sociálnej ochrany v úhrne v SR v roku 2018 vzrástli medziročne o 0,018 mld. eur a dosiahli 16 357,5 mil. eur (18,3 % HDP).

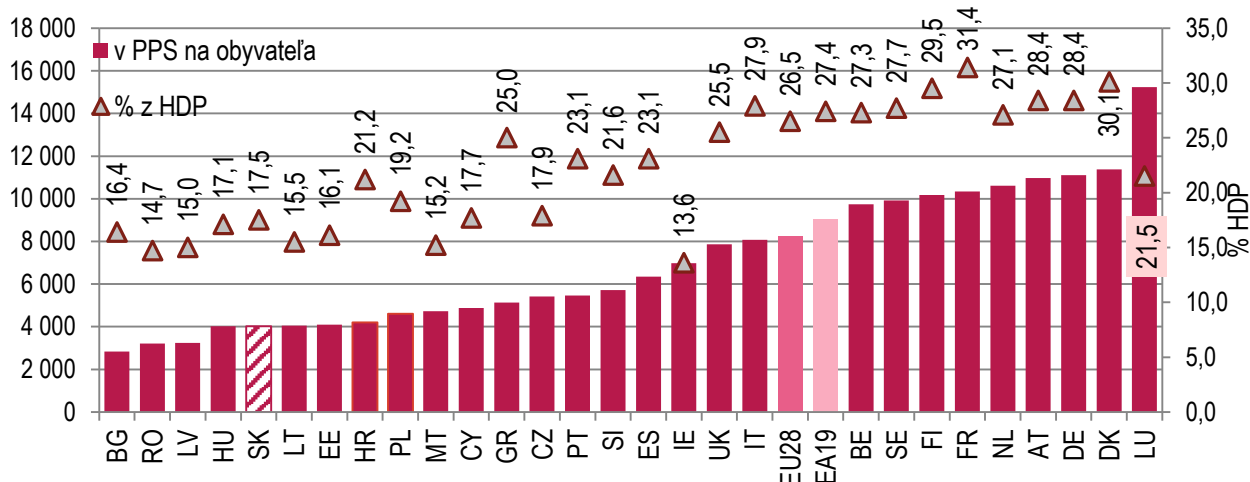
Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu je zobrazená v grafe 3.40.

Graf 3.40 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu podľa druhu v SR, 2018

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Graf 3.41 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa a v % HDP, 2018

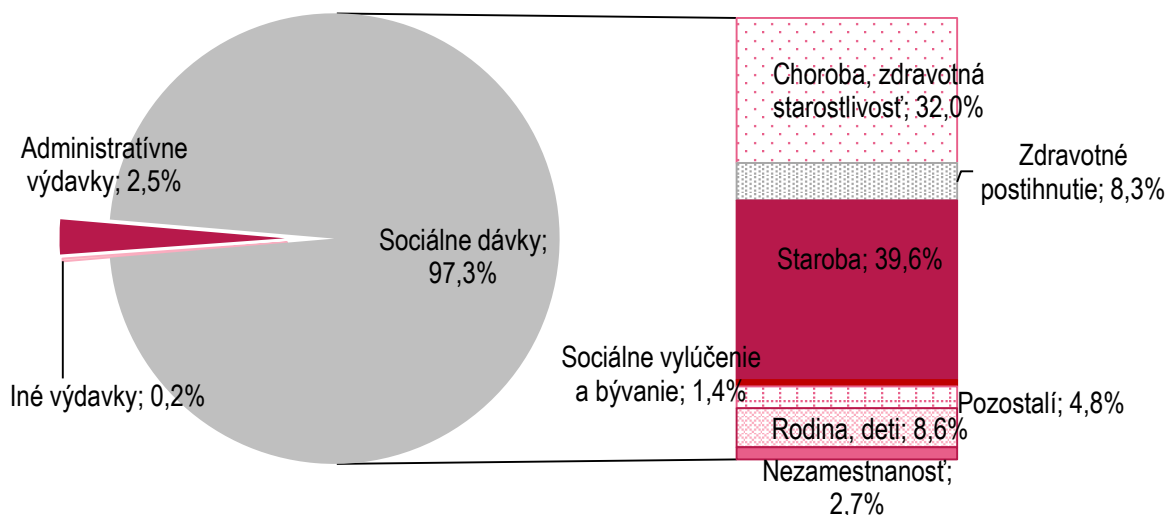

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu v EU28 dosiahli 8 235 PPS na obyvateľa (v SR 4 022 PPS na obyvateľa) a 26,5 % HDP (v SR 17,5 %). Rozdiely medzi jednotlivými krajinami sú do istej miery úmerné úrovniam bohatstva, výdavky vyjadrené v PPS na obyvateľa tradične medziročne mierne rastú.

V SR celkové hrubé výdavky (bez odpočítania daní a sociálnych príspevkov platených poberateľmi dávok) na sociálnu ochranu v roku 2018 vzrástli medziročne o 4,5 % a dosiahli 16 083,8 mil. eur (18,0 % HDP). Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v SR podľa jednotlivých účelov je znázornená v grafe 3.43.

Graf 3.42 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v SR v roku 2018

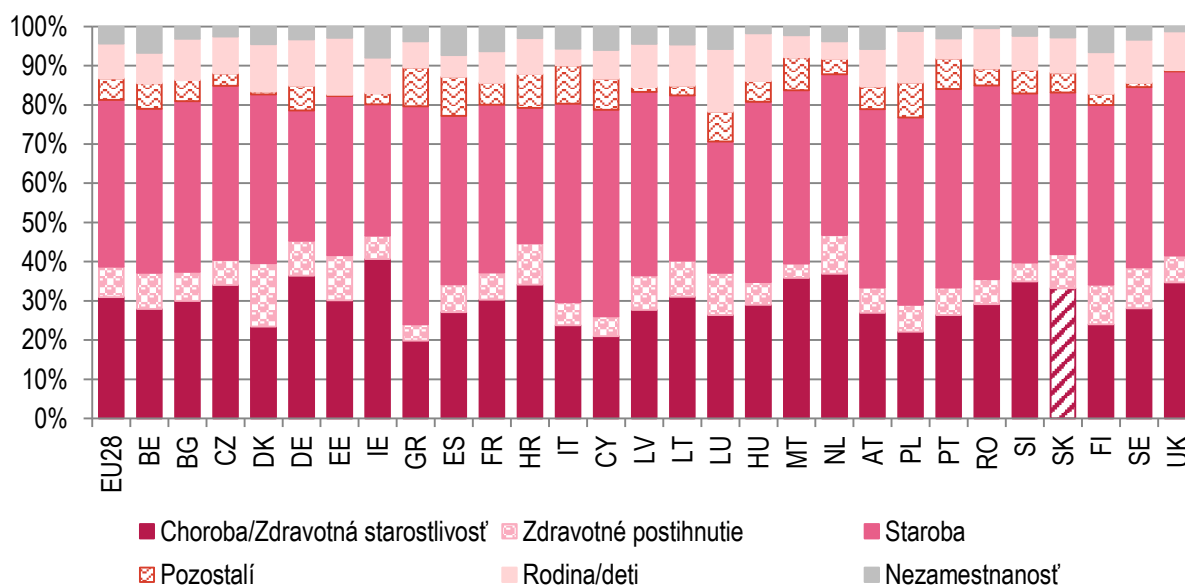

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Výdavky na sociálne dávky (nasledujúci graf) na účel choroba/zdravotná starostlivosť v EU28 dosiahli 29,7 % zo všetkých dávok, pričom najvyšší podiel dosiahli v Írsku (38,7 %) a najnižší na Cypre (19,2 %). Najvyšší podiel sociálnych dávok na účel zdravotného postihnutia dosiahol Dánsko (15,0 %) a najnižší Malta (3,6 %), pričom európsky priemer predstavoval 7,5 %. Najnižší podiel výdavkov na sociálne dávky s účelom staroba bol dosiahnutý v Írsku (31,9 %) s najmladšou populáciou, najvyšší podiel výdavkov bol na tento účel použitý v Grécku (54,5 %). Priemer EU28 dosiahol 40,8 %, čo je podobný podiel ako na Slovensku (40,7 %). Podiel výdavkov na účel pozostalí v priemere za EU28 dosiahol 5,3 %. Na účel rodina/deti dosiahol priemer EU28 podiel 8,5 %. V Luxembursku to bolo až 15,4 %, kým v Holandsku a Taliansku podiel dosiahol len 4,2 %, resp. 4,1 %. Najvyšší podiel dávok vyplatených na účel nezamestnanosť bol dosiahnutý v Írsku (7,6 %), najnižší v Rumunsku (0,4 %) a priemer EU28

dosiahol 4,2 %. Výdavky na účely bývanie a sociálne vylúčenie predstavujú menšiu časť celkových výdavkov, na úrovni EU28 ide o 3,9 %.

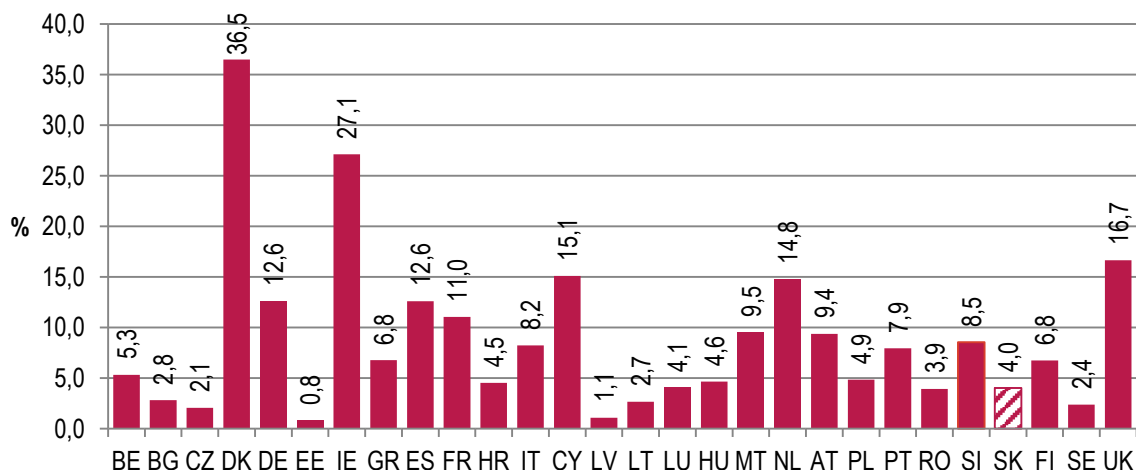
Graf 3.43 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky podľa účelov, 2018

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

V roku 2017 sa v SR vyplácalo 4,6 % zo všetkých dávok ako testované na príjem, resp. výšku majetku. Najvyšší podiel testovaných dávok bol v Dánsku (36,6 %, vzhľadom na to, že viac než polovica dávok vyplatených na účely invalidita a staroba sú testované na príjem) a Írsku (30,5 %, viac než polovica dávok vyplatených na účely invalidita a nezamestnanosť) a najnižší v Estónsku (0,8 %, testujú sa len dávky vyplácané na účel bývania a sociálneho vylúčenia).

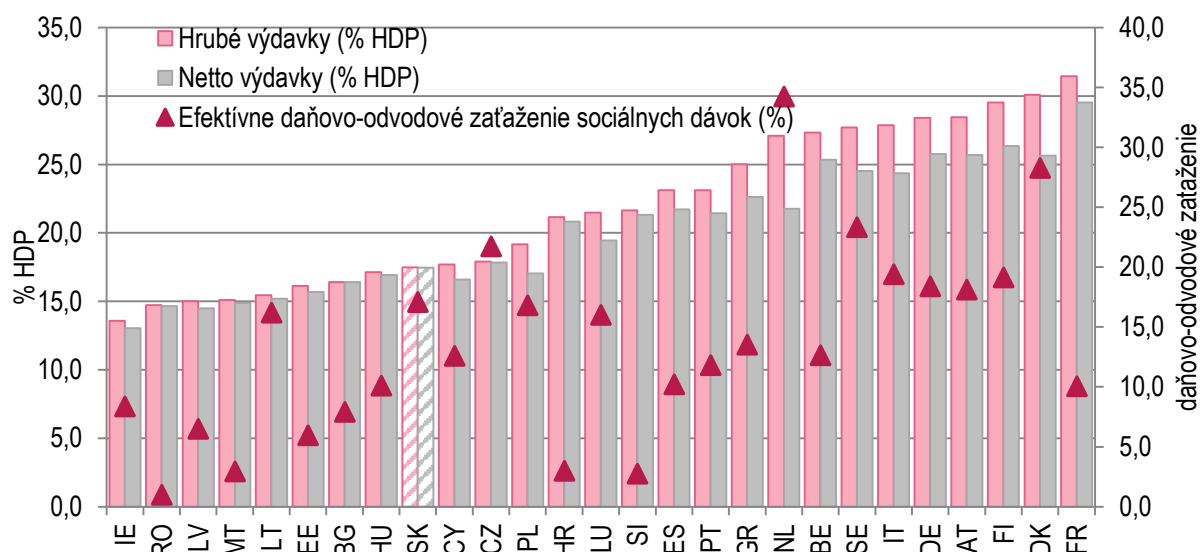
Graf 3.44 Testované dávky sociálnej ochrany (% zo všetkých sociálnych dávok), 2017*

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 03.06.2020

Celkové hrubé výdavky na dôchodky v EU28 dosiahli 3 850,8 PPS na obyvateľa (v SR 1 930,1 PPS na obyvateľa), 3 527,8 eura na osobu v stálych cenách roku 2010 (v SR 1 221,2 eura na osobu v stálych cenách) a 12,4 % HDP (v SR 8,4 %). Najnižšie výdavky na dôchodky vyjadrené ako podiel z HDP vykázalo Írsko (5,3 % HDP) s najmladšou populáciou v rámci EU28, najvyššie výdavky Grécko (16,1 % HDP) a Taliansko (15,8 % HDP), ktoré patria ku krajinám s najvyšším podielom obyvateľov nad 65 rokov. Výraznejšie rozdiely sa medzi štátmi prejavujú pri vyjadrení výdavkov na dôchodky v PPS na osobu. Najnižšie výdavky v PPS na obyvateľa dlhodobo dosahuje Bulharsko (1 357,5), najvyššie Luxembursko (6 589,6).

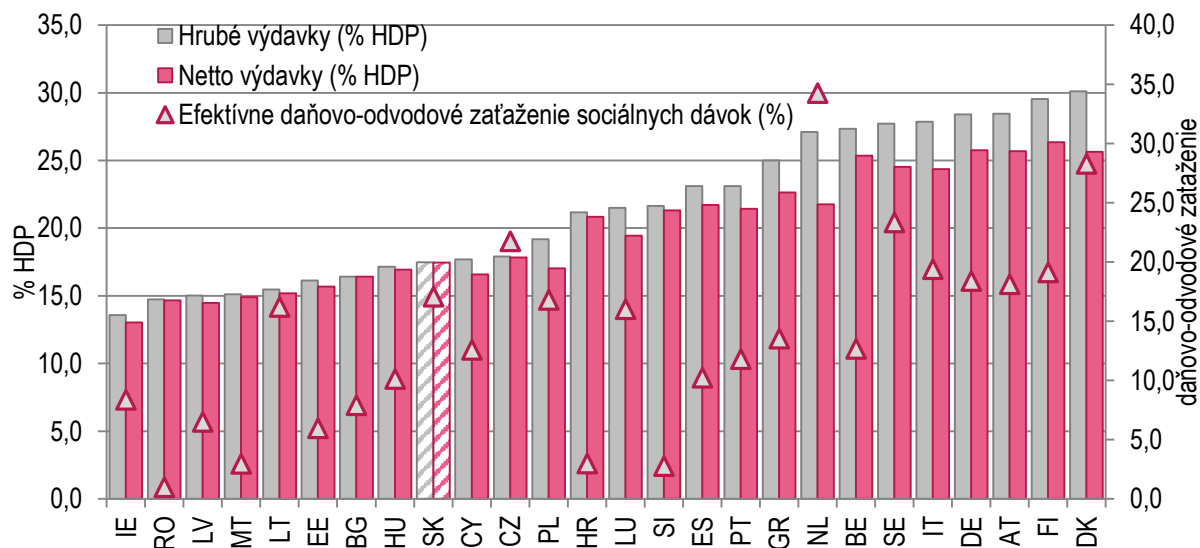
Graf 3.45 Výdavky na dôchodky, 2018

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

Výsledky z modulu Netto dávky sú v databáze Eurostatu dostupné za rok 2018 pre všetky štáty EU28, okrem Veľkej Británie. Najvyšší podiel sociálnych dávok v roku 2018 podliehal daniam alebo sociálnym odvodom v Grécku (69,8 %), viac než 60 percentný podiel bol aj v Poľsku, Taliansku, Švajčiarsku, Portugalsku a Francúzsku. Najnižší podiel dávok daniam a odvodom podliehal na Slovensku (1,5 %) a v Českej republike (1,9 %).

Graf 3.46 Hrubé a netto výdavky na sociálnu ochranu (% z HDP), 2018

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

3.5 Európsky sociálny fond a Európsky fond regionálneho rozvoja

V roku 2020 sa pokračovalo v rámci Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“) s kontrahovaním a realizáciou projektov programového obdobia 2014 - 2020.

V rámci OP ĽZ sa poskytuje podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti osobitne so zreteľom na zamestnanosť mladých ľudí po skončení školy do 29 rokov veku, v oblasti integrácie marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) a technickej vybavenosti v obciach s prítomnosťou MRK. Globálnym cieľom OP ĽZ pre oblasť vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie bolo aj v roku 2020 podporiť rozvoj ľudských zdrojov, celoživotného vzdelávania, plnohodnotné začlenenie nezamestnaných na trh práce a zlepšenie ich sociálnej situácie. Dosahovanie globálneho cieľa OP ĽZ v súlade so Stratégiou Európa 2020, s cieľmi národného programu reforiem a v nadväznosti na partnerskú dohodu sa realizuje pomocou mäkkých (neinvestičných) a tvrdých (investičných) opatrení v siedmich prioritných osiach cez ich špecifické ciele:

1. Vzdelávanie

- zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
- zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy, reflektujúc potreby trhu práce
- zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce
- zvýšiť kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie

2. Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí

- zavedením záruky pre mladých nezamestnaných ľudí, ktorí patria k NEET, zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a účasť mladých ľudí na trhu práce

3. Zamestnanosť

- zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a na zdravotne postihnuté osoby
- zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti vrátane podpory mobility na získanie zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach
- zlepšením podmienok pre zosúladenie pracovného a rodinného života zvýšiť zamestnanosť osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien
- znížiť horizontálnu a vertikálnu segregáciu na pracovnom trhu a v príprave na povolanie podľa pohlavia
- zvýšiť kvalitu a kapacity verejných služieb zamestnanosti na zodpovedajúcu úroveň v nadväznosti na meniace sa potreby a požiadavky trhu práce, nadnárodnú pracovnú mobilitu a zvýšiť účasť partnerov a súkromných služieb zamestnanosti na riešení problémov v oblasti zamestnanosti

4. Sociálne začlenenie

- zvýšiť účasť najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti, vrátane na trhu práce
- prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie
- prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť
- vytvoriť štandardné klinické postupy a štandardné postupy pre výkon prevencie a začleniť ich do celoštátneho systému zdravotnej starostlivosti

5. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít

- zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie
- zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov
- podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a k verejnému zdraviu, vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvedy a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania

6. Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít / Európsky fond regionálneho rozvoja

- podporiť rast počtu rómskych domácností s prístupom k zlepšeným podmienkam bývania
- zlepšiť prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, vrátane vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve
- zlepšiť prístup ľudí z MRK k sociálnej infraštruktúre
- zvýšiť mieru zamestnanosti MRK v subjektoch sociálnej ekonomiky v územiach s prítomnosťou MRK

7. Technická pomoc

Mäkké opatrenia sa vykonávajú prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu (ESF) v rámci prioritných osí zameraných na vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie a integráciu MRK. Investičné opatrenia sa vykonávajú prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja, kde sa realizuje prioritná os zameraná na technickú vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. Samostatná prioritná os Technická pomoc je určená na vykonávanie operačného programu v rámci riadiaceho orgánu a sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a predstavuje podporu z uvedených finančných zdrojov EÚ pre realizáciu ostatných vyššie uvedených prioritných osí.

Celková alokácia finančných prostriedkov pre OP LZ je k 31.12.2020 vo výške 3 105 330 221 eur, pričom zdroje EÚ sú 2 613 166 516 eur a 492 163 705 eur je za štátny rozpočet.

Tabuľka 3.45 Podiel prioritných osí na celkovej alokácii OP LZ

Prioritná os	EÚ zdroje	ŠR SR * zdroj	Spolu
1 - Vzdelávanie	348 741 004	65 646 163	414 387 167
2 - Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí	172 270 942	15 200 378	187 471 320
3 - Zamestnanosť	1 331 222 796	273 023 216	1 604 246 012
4 - Sociálne začlenenie	299 669 312	70 139 315	369 808 627
5 - Integrácia marginalizovaných rómskych komunít	161 954 885	26 555 870	188 510 755
6 - Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK	220 707 577	25 495 010	246 202 587
7 - Technická pomoc	78 600 000	16 103 753	94 703 753
Spolu	2 613 166 516	492 163 705	3 105 330 221

Zdroj: RO OP LZ; * štátny rozpočet

V roku 2020 boli vykonané **dve revízie OP**, a to:

- piata revízia OP LZ (verzia 6.0), schválená Vykonávacím rozhodnutím Komisie č. C(2020) 6332, zo dňa 11.09.2020, dotkla sa prioritných osí 1, 2, 3, 5 a 6.
- šiesta revízia OP LZ (verzia 7.0), schválená Vykonávacím rozhodnutím Komisie č. C(2020) 9573, zo dňa 21.12.2020, dotkla sa prioritnej osí 3.

Piata revízia OP Ľudské zdroje na programové obdobie 2014–2020 (verzia 6.0) sa uskutočnila na základe podnetov:

- uznesenie vlády SR č. 257/2020 ⁶⁶ z 28. apríla 2020 k Návrhu opatrení financovaných z operačných programov európskych štrukturálnych a investičných fondov na boj s pandémiou COVID-19 a odstraňovanie a zmiernenie jej dôsledkov;
- uznesenie vlády SR č. 344/2020 ⁶⁷ zo 4. júna 2020 k Návrhu podmienok projektu na podporu udržania zamestnanosti v materských školách v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov;
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 ⁶⁸ zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 v znení legislatívnych opatrení EK Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus (CRII) a Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus Plus (CRII+).

Realokácie zdrojov v rámci OP LZ a zvýšenie celkovej alokácie OP LZ z 2 218 943 729 eur na **2 593 166 516 eur** realokáciami z iných operačných programov, a to nasledovne:

⁶⁶ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/24774/1>

⁶⁷ <https://rokovania.gov.sk/RV/Material/24922/1>

⁶⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:02013R1303-20200424&from=EN>

Tabuľka 3.46 Realokácie v rámci OP ĽZ a realokácie z iných operačných zdrojov

Realokácie v rámci OP ĽZ		
Realokácia z	Realokácia do	Suma v eur
OP ĽZ – PO2	OP ĽZ – PO3	36 039 788
OP ĽZ – PO6	OP ĽZ – PO5	8 000 000

Realokácie z iných operačných programov		
Realokácia z	Realokácia do	Suma v eur
OP II – PO2, PO4, PO5	OP ĽZ – PO3	80 000 000
OP II – PO7	OP ĽZ – PO3	60 000 000
OP II – PO9	OP ĽZ – PO3	70 000 000
OP KŽP – PO1 a PO2	OP ĽZ – PO3	137 250 000
OP EVS – PO1	OP ĽZ – PO3	26 972 787

Pozn. všetky sumy sú uvádzané ako zdroje EÚ

Celková alokácia OP ĽZ sa zvýšila o 374 222 787,00 eur, čo predstavuje zvýšenie o cca 14,43 % (z 2 218 943 729 eur na 2 593 166 516 eur). Na základe zvýšenia alokácie a prerozdelenia finančných prostriedkov medzi vyššie spomenutými PO boli v dokumente upravené, doplnené a zrušené dotknuté merateľné ukazovatele.

Cieľom zmeny OP ĽZ bolo prispôbiť programový dokument vyššie uvedeným dokumentom a zabezpečiť jeho súlad s aktuálnymi požiadavkami a potrebami praxe, zohľadňujúcimi najmä prijaté opatrenia na zmiernenie dôsledkov a zabránenie šírenia pandémie COVID-19.

Šiesta revízia OP Ľudské zdroje na programové obdobie 2014–2020 (verzia 7.0) sa uskutočnila na základe podnetu:

- uznesenie vlády SR č. 725/2020⁶⁹ z 18. novembra 2020 k Návrhu podmienok projektu na podporu udržania zamestnanosti v základných umeleckých školách v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov.

Zvýšila sa celková alokácia OP ĽZ z 2 593 166 516 eur na 2 613 166 516 eur (o 20 000 000 eur z operačného programu Integrovaná infraštruktúra). Finančné prostriedky sú určené na realizáciu opatrení na zmiernenie následkov pandémie COVID-19 pre zamestnancov základných umeleckých škôl cez prioritnú os 3. V nadväznosti na uvedené sa upravili aj merateľné ukazovatele. Cieľom zmeny OP ĽZ bolo prispôbiť programový dokument vyššie uvedenému a zabezpečiť jeho súlad s aktuálnymi požiadavkami a potrebami praxe, zohľadňujúcimi najmä prijaté opatrenia na zmiernenie dôsledkov a zabránenie šírenia pandémie COVID-19.

V roku 2020 bolo v rámci prioritných osí 1-6 vyhlásených spolu **21 vyzvaní pre národné projekty (NP) a 5 výziev na dopytovo-orientované projekty (DOP)**. Ich rozdelenie bolo nasledovné:

- V rámci prioritnej osi 1 **Vzdelávanie** boli vyhlásené 4 vyzvania na realizáciu národných projektov, ktorých zameranie sa orientuje predovšetkým na budovanie inkluzívneho prostredia pôsobením pedagogických asistentov, asistentov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a členov inkluzívneho tímu v MŠ, ZŠ a SŠ; na nastavenie nástrojov a procesov celoživotného vzdelávania a profesijného rozvoja PZ a OZ v systéme výchovného poradenstva a prevencie a zavádzanie obsahových a výkonových štandardov metodického usmerňovania v systéme výchovného poradenstva a prevencie s akcentom na inklúziu detí s rozmanitými potrebami; zároveň usmerňovanie a vedenie odborných tímov s ohľadom na elimináciu psychických, emocionálnych deprivácií detí a žiakov v dôsledku karantény počas pandémie ochorenia COVID-19 a na podporu vyrovnávania vedomostných rozdielov zapríčinených dištančným vzdelávaním počas prerušenej prevádzky škôl v dôsledku pandémie, Podpora bola smerovaná aj k rozvoju PZ a OZ pri zavádzaní a realizácii zmien v školách a školských zariadeniach vrátane zvládania krízovej, post-krízovej situácie a dopadov súvisiacich s prerušením vyučovania v školách a školských zariadeniach v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 a na prepojenie odborného vzdelávacieho systému s potrebami trhu práce a skvalitnenie tvorby stratégií a vzdelávacích politík na úrovni regionálnej samosprávy.

⁶⁹ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25481/1>

- V rámci prioritnej osi 2 *Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí* sa v roku 2020 pokračovalo v podpore cieľových skupín v už implementovaných NP a DOP zameraných na zvýšenie zamestnanosti mladých ľudí (do 29 rokov) formou praxe a na vzdelávanie mladých uchádzačov o zamestnanie, ktoré boli schválené v predchádzajúcich rokoch (3 vyzvania na NP) bola podpora zameraná na zvýšenie zamestnanosti mladých ľudí (do 29 rokov) formou praxe a na vzdelávanie mladých uchádzačov o zamestnanie.
- V rámci prioritnej osi 3 *Zamestnanosť* bolo vyhlásených 8 vyzvaní na realizáciu NP pre nástroje AOTP, sociálnej ekonomiky, oblasť spolupráce verejných a neverejných služieb zamestnanosti so zamestnávateľmi EU – eurES a zvyšovanie povedomia v oblasti rodovej rovnosti), ktorých podpora bola zameraná najmä na udržanie zamestnanosti a na odstránenie nepriaznivých dôsledkov spôsobených pandémiou COVID-19, ako aj na podporu zamestnateľnosti v regióne Horná Nitra, ktorú poznačil útlm ťažby čierneho uhlia. Išlo o riešenia zlepšenia prístupu na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, adaptability zamestnancov, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach, ďalej formou vzdelávania a prípravy pre trh práce, rekvalifikácie, posilnením kľúčových kompetencií alebo vzdelávaním z vlastnej iniciatívy. Dôraz bol kladený na podporu zamestnávania znevýhodnených občanov mimo trhu práce a vybudovanie medzitrhu práce prostredníctvom podpory sociálnej ekonomiky. Vyzvanie pre NP Zvyšovanie povedomia v oblasti rodovej rovnosti bolo z dôvodu mimoriadnych opatrení súvisiacich s pandémiou COVID-19, znemožňujúcich plynulú implementáciu aktivít, zrušené.
- V rámci prioritnej osi 4 *Sociálne začlenenie* bolo vyhlásených 6 vyzvaní pre realizáciu NP zameraných na podporu osôb so zdravotným postihnutím, a to prostredníctvom návrhov implementácie prístupnosti a univerzálneho navrhovania budov a verejných priestorov, na integrovaný prístup k výkonu sociálnej práce a na rozvoj zdravotnej mediácie so zameraním podporiť sociálne začlenenie, ako aj na podporu zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie.
- V rámci prioritnej osi 5 *Integrácia marginalizovaných rómskych komunít* (3 vyzvania na NP a 2 DOP výzvy) sa výzva zamerala na podporu vysporiadania majetkových vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít postupom jednoduchých pozemkových úprav; ďalej to boli tri vyzvania pre národné projekty, ktoré sa orientovali jednak na zlepšenie situácie obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít v oblasti sociálnych determinantov špecificky pre riešenie situácie v súvislosti s pandémiou COVID-19 pod názvom *Korona te merel*, ďalší národný projekt je tiež obdobného zamerania - nepriaznivé situácie súvisiace s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít rieši pomocou terénnych asistentov a poskytovaním podporných intervencií prostredníctvom krízových poradných tímov. Posledné vyzvanie na NP podporuje predprimárne vzdelávanie detí z marginalizovaných rómskych komunít II. - NP PRIM II. - Projekt Inklúzie v Materských školách. Špecifickou výzvou, ktorá sa prelína cez PO5 a PO6 je výzva, ktorá podporuje komplexný prístup v obciach s MRK v rámci iniciatívy Catching-up Regions Prešovského samosprávneho kraja.
- V rámci prioritnej osi 6 *Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít* (3 DOP výzvy) sa výzvy zamerali na podporu prístupu k pitnej vode v prostredí marginalizovaných rómskych komunít a podporu dobudovania inžinierskych sietí v prostredí marginalizovaných rómskych komunít. Špecifickou výzvou, ktorá sa prelína cez PO5 a PO6 je výzva, ktorá podporuje komplexný prístup v obciach s MRK v rámci iniciatívy Catching-up Regions Prešovského samosprávneho kraja.

Prehľad výziev (DOP) a vyzvaní (NP) vyhlásených v roku 2020 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 39. Okrem toho bol na webovom sídle zverejnený indikatívny harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na rok 2021 na adrese:

<http://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/harmonogram-vyziev/>

Podrobnejšie informácie k OP LŽ (vrátane čerpania finančných prostriedkov) za rok 2020 budú k dispozícii po zverejnení Výročnej správy OP LŽ za rok 2020 na stránke: <http://www.employment.gov.sk/sk/esf/>.

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Chudoba a sociálne vylúčenie

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia sa na Slovensku realizuje v kontexte Otvorenej metódy koordinácie (ďalej len „OMK“), ktorá je vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politik členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Jedným z hlavných strategických cieľov EÚ je podstatne zredukovať chudobu a pokračovať v realizácii tohto cieľa aj do roku 2020⁷⁰.

Pre meranie pokroku pri dosahovaní strategických cieľov zameraných na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia a predovšetkým pre vzájomné porovnávanie jednotlivých štátov pri dosahovaní výsledkov boli schválené spoločné indikátory (tzv. *Laekenské indikátory*), ktoré neskôr prešli vývojom a v súčasnosti ich nazývame *indikátory sociálnej inklúzie OMK*.

Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa realizuje predovšetkým na základe harmonizovaného štatistického zisťovania EU SILC⁷¹ o príjmoch a životných podmienkach. Ide o hlavný zdroj, na báze ktorého sa vypočítavajú nielen príjmové indikátory, ako je miera rizika chudoby, ale aj indikátory pre komplexnejšie zhodnotenie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to materiálna deprivácia alebo zoskupenie indikátorov na meranie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Zoskupenie indikátorov (miera rizika chudoby⁷², závažná materiálna deprivácia⁷³ a veľmi nízka intenzita práce⁷⁴) definuje skupiny ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t. j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúcich v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne. Na národnej úrovni je cieľom Slovenskej republiky znížiť riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia, a to vymaniť z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia aspoň 170 tis. ľudí do roku 2020.

Na základe zisťovania EU SILC 2019 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia cca 877 tis. ľudí, čo predstavovalo 16,4 % na celkovom počte obyvateľov. V porovnaní s výsledkami za EU SILC 2008 (východiskové obdobie)⁷⁵ došlo k vymaneniu až cca 234 tis. ľudí z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, čím sa národný cieľ naplňa až na 138 %. Zásadný vplyv na dosahovanie tohto cieľa mali prijaté opatrenia, a to predovšetkým v oblasti politiky zamestnanosti, sociálnej politiky a tiež hospodárskej politiky štátu.

V porovnaní so zisťovaním EU SILC 2018 došlo k miernemu nárastu celkovej miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia o 0,1 p.b..

Podrobnejšie rozdelenie tejto skupiny je možné vidieť na grafe 4.1, ktorý znázorňuje zloženie cieľovej skupiny podľa vyššie uvedených troch indikátorov.

⁷⁰ Vymaniť najmenej 20 miliónov ľudí z rizika chudoby alebo vylúčenia do roku 2020.

⁷¹ Prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku zrealizovalo v roku 2005 a v súčasnosti sú prístupné úplné výsledky už z pätnásteho zisťovania z roku 2019.

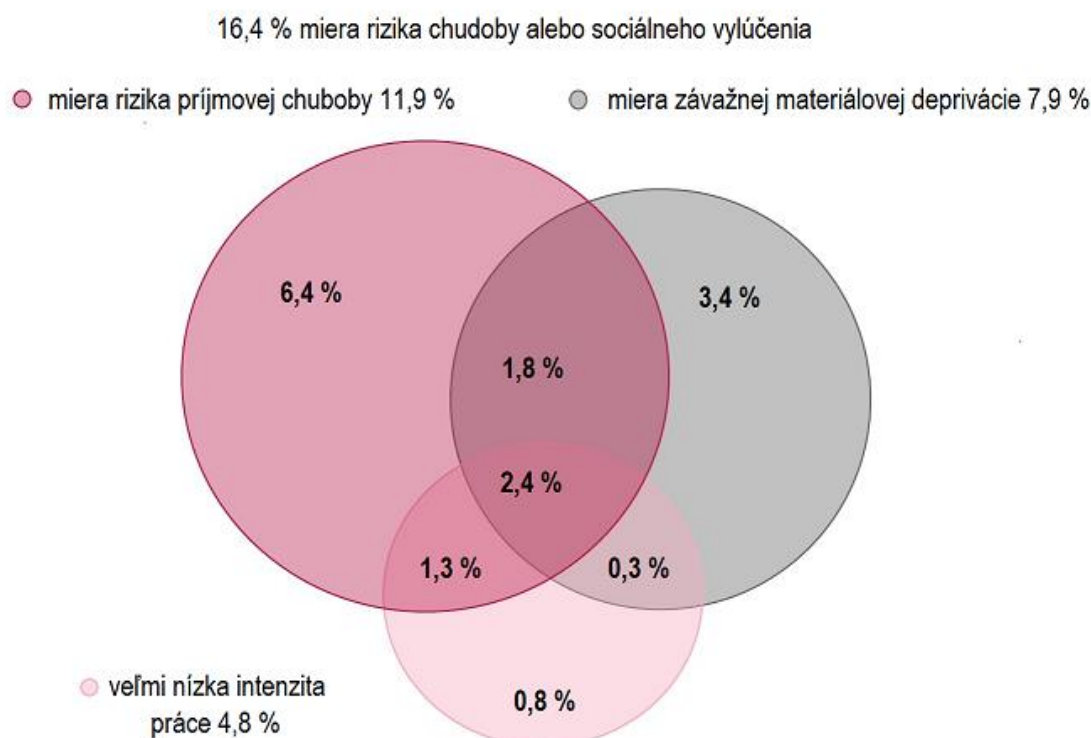
⁷² Vyjadruje podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, t. j. pod 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného (po sociálnych transferoch) príjmu všetkých obyvateľov.

⁷³ Vyjadruje podiel ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť 4 z 9-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž a predmety dlhodobej spotreby, a to: nedoplatky v súvislosti s položkami: nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom.

⁷⁴ Vyjadruje podiel osôb vo veku 0-59 rokov žijúcich v domácnostiach, v ktorých členovia odpracovali menej ako 20% z ich celoročného pracovného potenciálu.

⁷⁵ Pre hodnotenie cieľov Stratégie Európa 2020

Graf 4.1 Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2019

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2019, UDB

Tabuľka 4.1 Vývoj jednotlivých indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov, ako aj samotnej miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v %

	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012	EU SILC 2013	EU SILC 2014	EU SILC 2015	EU SILC 2016	EU SILC 2017	EU SILC 2018	EU SILC 2019
Miera rizika chudoby	10,9	11,0	12,0	13,0	13,2	12,8	12,6	12,3	12,7	12,4	12,2	11,9
Závažná materiálna deprivácia	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	9,9	9,0	8,2	7,0	7,0	7,9
Veľmi nízka intenzita práce	5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	7,1	7,1	6,5	5,4	5,2	6,2
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1	16,3	16,3	16,4

Zdroj: ŠÚ SR

K zmenám došlo podľa výsledkov z EU SILC 2019 aj v jednotlivých hodnotách indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. K poklesu oproti zisťovaniu v roku 2018 došlo iba v prípade príjmovej chudoby o 0,2 p. b. a k nárastu v prípade veľmi nízkej intenzity práce o 1 p. b. a závažnej materiálnej deprivácie o 0,9 p.b. (tabuľka č. 4.1).

Najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením podľa EU SILC 2019 boli neúplné rodiny s deťmi – 40,1 % (takmer na úrovni priemeru EU27 – 40,0 %⁷⁶), viacpočetné rodiny s viac ako tromi deťmi – 38,0 % (nad priemerom EU27 – 26,9 %⁷²), jednotlivec mladší ako 65 rokov – 30,8 % (pod priemerom EU27 – 34,1 %⁷²) a v neposlednom rade aj jednotlivci – 29,4 % (pod priemerom EU27 – 31,9 %⁷²). Z hľadiska vekového rozdelenia sú najrizikovejšou skupinou práve deti vo veku 0 - 17 rokov (22,0 %, t. j. pod priemerom EU27 – 22,2 %⁷²), resp. deti vo veku 0 - 15 rokov (21,4 %, t. j. pod priemerom EU27 – 21,8 %⁷²). Na základe zisťovania EU SILC 2019

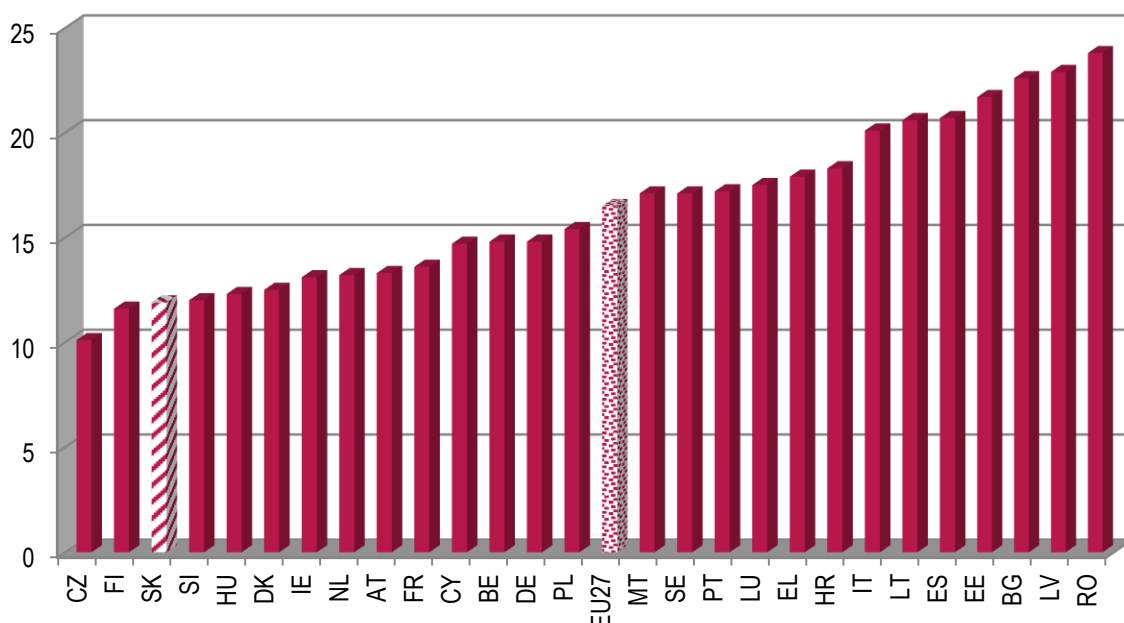
⁷⁶ odhadovaná hodnota, Eurostat

došlo k poklesu miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v prípade detí vo veku 0 -17 rokov o 1,8 p. b. a v prípade detí vo veku 0 - 15 o 2,2 p. b..

Vo všeobecnosti pre charakterizovanie chudobnej populácie v spoločnosti bola stanovená hranica rizika chudoby⁷⁷, pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva žijúceho v chudobe. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Na základe EU SILC 2019 bola miera rizika chudoby v Slovenskej republike na úrovni 11,9 % (muži 11,6 %, ženy 12,1 %), čo je pod priemerom EU27 (16,5 %⁷²). Oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný pokles o 0,3 p. b.. V porovnaní s jednotlivými krajinami EU27 patrí Slovenská republika medzi krajiny s najnižšou mierou rizika chudoby (graf 4.2), na ktorú má vplyv nízka nerovnosť príjmov.

Graf 4.2 Miera rizika chudoby v jednotlivých štátoch EÚ, EU SILC 2019

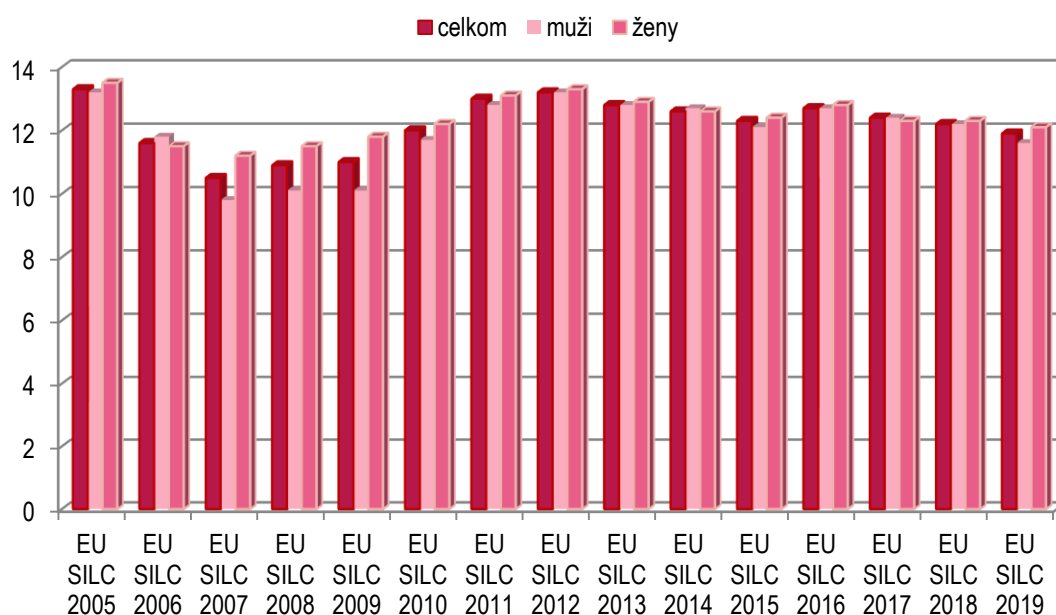
Zdroj: Eurostat

Podľa zisťovania EU SILC 2019 klesol počet ľudí v riziku chudoby v porovnaní s predchádzajúcim rokom (približne o 17 tis. ľudí). V priebehu rokov, zachytených v zisťovaniach EU SILC 2005 až 2019, došlo vo vývoji miery rizika chudoby najskôr k jej podstatnému poklesu (EU SILC 2007 – 10,5 %), následne bol zaznamenaný mierny nárast (EU SILC 2012 a 2016) a neskôr mierny pokles (viď graf 4.3). V porovnaní s počiatočným rokom zisťovania (EU SILC 2005) bola hodnota zo zisťovania za rok 2019 nižšia o 1,4 p. b..

Vývoj miery rizika chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. Vývoj miery rizika chudoby zachytený v zisťovaniach EU SILC 2013-2015 a 2017 – 2019 bol spôsobený predovšetkým vyrovnávaním príjmovej nerovnosti práve u domácností v nízkych príjmových pásmach.

⁷⁷ Hranica rizika chudoby je vyjadrená ako 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch)

Graf 4.3 Vývoj miery rizika chudoby na Slovensku (2005 – 2019)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2005 – 2019, UDB

Dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby zohráva nastavenie systému sociálnej ochrany a jeho výdavky, t. j. sociálne transfery vrátane starobných a pozostalostných dávok. V prípade neposkytovania sociálnych transferov s výnimkou starobných a pozostalostných dávok v roku 2019 by sa miera rizika chudoby zvýšila o 7,3 p. b. na 19,2 % a v prípade neposkytovania sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok by sa miera rizika zvýšila o 25,3 p. b. na 37,2 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný nárast v prípade miery rizika chudoby pred sociálnymi transfermi s výnimkou starobných a pozostalostných dávok o 1,5 p.b. a o 0,1 p.b. v prípade miery rizika chudoby pred sociálnymi transfermi vrátane starobných a pozostalostných dávok (príloha ku kapitole 4). Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika chudoby (s výnimkou starobných a pozostalostných dávok) predstavoval 38,0 % a v prípade sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok ich vplyv na zníženie rizika chudoby predstavoval až 68,0 %.

Porovnanie hranice rizika chudoby (domácnosť jednotlivca) v jednotlivých rokoch zisťovania je zachytené v tabuľke 4.2. Pokles hranice chudoby bol zaznamenaný v zisťovaní EU SILC 2013 (337 eur), ktorá v porovnaní s predchádzajúcim rokom (346 eur) klesla o 2,7 %, t. j. približne o 10 eur, a to vplyvom zmien v príjmovej situácii obyvateľstva v dôsledku vývoja trendov v zamestnanosti a nezamestnanosti. Opätovný rast bol zaznamenaný v zisťovaní EU SILC 2014 a v zisťovaní z roku 2015, keď hodnota presiahla úroveň EU SILC 2012. Podľa údajov z EU SILC 2019 sa hranica rizika chudoby pre domácnosť jednotlivca medziročne zvýšila o 8,8 %, v absolútnom vyjadrení o 33 eur na 406 eur. V porovnaní s východiskovým rokom (2005) hranica chudoby vzrástla o 116 %, t. j. o 218 eur.

Tabuľka 4.2 Vývoj hranice rizika chudoby – domácnosť jednotlivca

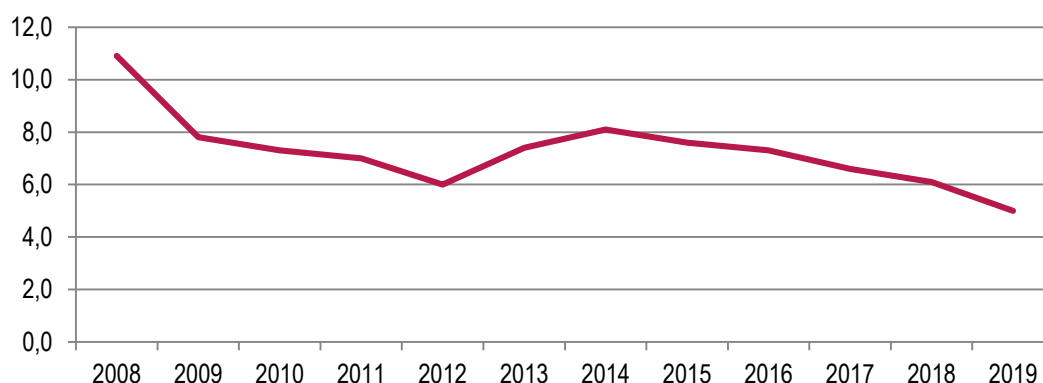
EU SILC	rok v €	mesiac v €
2005	2 256	188
2006	2 547	212
2007	2 945	245
2008	3 223	269
2009	3 403	284
2010	3 670	306
2011	3 784	315
2012	4 156	346
2013	4 042	337
2014	4 086	341
2015	4 158	347
2016	4 171	348
2017	4 310	359
2018	4 477	373
2019	4 872	406

Zdroj: Eurostat/ŠÚ SR

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase⁷⁸ je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. Podľa EU SILC 2019 sa hodnota tohto indikátora (5,0 %) v porovnaní s predchádzajúcim rokom znížila o 1,1 p. b. (muži 5,4 %, ženy 4,6 %) (príloha ku kapitole 4). Medziročný pokles bol zaznamenaný v prípade dospelých v produktívnom veku, a to z 5,7 % na 4,9 % (o 0,8 p. b.), taktiež došlo k medziročnému poklesu v prípade detí 0 – 17, a to z 10,9 % na 8,9 % (o 2,0 p. b.), ako aj v prípade starších ľudí 65+, a to z 1,9 % na 1,1 % (o 0,8 p. b.). Prostredníctvom predmetného indikátora je možné sledovať životnú úroveň obyvateľstva v prepojení na hospodársky rast krajiny. V grafe 4.4 je zachytený vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase, pričom najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v zisťovaní EU SILC 2012, čo súviselo aj s oslabením vplyvu finančnej krízy na vývoj ekonomickej situácie na Slovensku. Avšak v zisťovaniach EU SILC z rokov 2013 a 2014 došlo k miernemu nárastu, ktorý bol ovplyvnený práve vývojom príjmovej situácie obyvateľstva, predovšetkým nízkopříjmových domácností. Opätovný pokles bol zaznamenaný v EU SILC 2015 až 2019.

⁷⁸ Miera rizika chudoby zakotvená v čase je definovaná ako percento ľudí žijúcich pod hranicou chudoby vypočítanou v roku 2008, ktorá sa upravuje o infláciu.

Graf 4.4 Vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase (2008)

Zdroj: Eurostat

V súvislosti so zachytením rozptylu chudoby okolo hranice chudoby malo na základe zisťovania EU SILC 2019 na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu⁷⁹ 4,7 % ľudí (medziročný nárast o 1,4 p. b.), pod 50 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu malo príjem 7,5 % ľudí (medziročný pokles o 1,2 p. b.) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 16,7 % ľudí (medziročný pokles o 2,5 p. b.).

Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby, ktorý vyjadruje rozdiel medzi mediánom príjmu osôb v riziku chudoby a hranicou rizika chudoby, na základe zisťovania EU SILC 2019 klesol o 0,4 p. b. na hodnotu 25,2%. Vplyv na uvedenú situáciu má predovšetkým príjmové rozdelenie obyvateľstva, čo odzrkadľuje aj nerovnosť distribúcie príjmov (Gini koeficient), ktorý oproti predchádzajúcemu roku vzrástol na 22,8 % (medziročne o 1,9 p. b.).

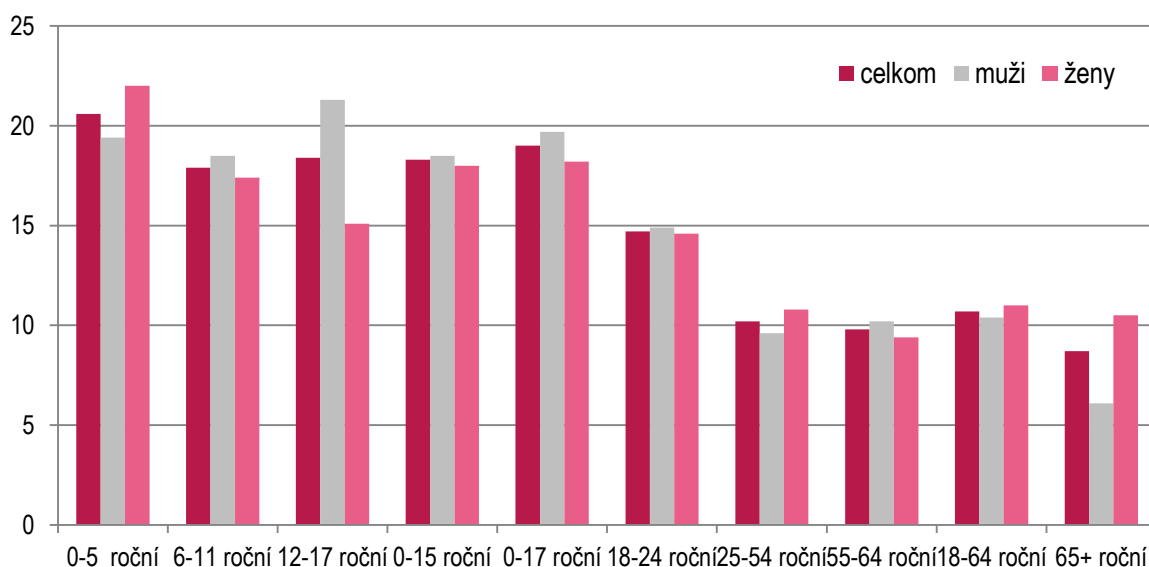
Podľa merania príjmovej nerovnosti v zisťovaní EU SILC 2019 získalo 20 % osôb s najvyššími príjmami 3,3 - krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu (EU SILC 2018) došlo k jeho nárastu iba o 0,3 p. b..

Najohrozenejšou vekovou skupinou z hľadiska príjmovej chudoby podľa EU SILC 2019 sú deti vo veku 0-5 rokov (20,6 %) a vo veku 12 - 17 rokov (18,4 %); miera rizika chudoby detí vo veku 0 – 17 rokov dosiahla 19,0 %, medziročne došlo k jej poklesu o 1,5 p. b.. Opakovane najnižšiu mieru rizika chudoby dosiahla veková skupina 65+ (8,7 %), ktorá medziročne vzrástla o 2,3 p. b..

V Slovenskej republike sa sleduje riziko chudoby u detí vo veku 0 - 15 rokov. Z výsledkov zisťovania v roku 2019 vyplýva, že v riziku chudoby bolo 18,3 % detí v danom veku a v porovnaní so zisťovaním v roku 2018 došlo k poklesu hodnoty indikátora o 1,9 p. b.. Riziko chudoby detí súvisí predovšetkým s príjmovou situáciou rodín, a to najmä viacpočetných rodín, resp. domácností s deťmi. Z hľadiska globálneho hodnotenia je zrejmé, že dochádza k zmenám v štruktúre populácie v súvislosti s rizikom chudoby, a to v dôsledku zmien v príjmovej situácii obyvateľstva. Kým celkovo je miera rizika chudoby u mužov a žien pomerne vyrovnaná, v jednotlivých vekových kategóriách sú významné rozdiely medzi ženami a mužmi, ako je zrejmé z grafu 4.5. Medziročne sa rozdiel medzi ženami a mužmi znížil v prospech žien v nižších vekových kategóriách (do 18 rokov). Rozdiel medzi mierou rizika chudoby žien a mužov vo veku 65+ podľa EU SILC 2018 bol 1,9 p. b., podľa EU SILC 2019 sa zvýšil na 4,4 p. b..

⁷⁹ Ekvivalentný disponibilný príjem domácností je disponibilný príjem domácností (hrubý príjem domácností, od ktorého sú odpočítané pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami, dane z príjmu a príspevky na sociálne poistenie) vydelený ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Pre výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti sa používa tzv. modifikovaná OECD škála, na základe ktorej je každému dospelému členovi domácnosti priradený koeficient 1, každému druhému a ďalšiemu dospelému členovi domácnosti a 14-ročným a starším osobám koeficient 0,5 a každému dieťaťu mladšiemu ako 14 rokov koeficient 0,3.

Graf 4.5 Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2019)

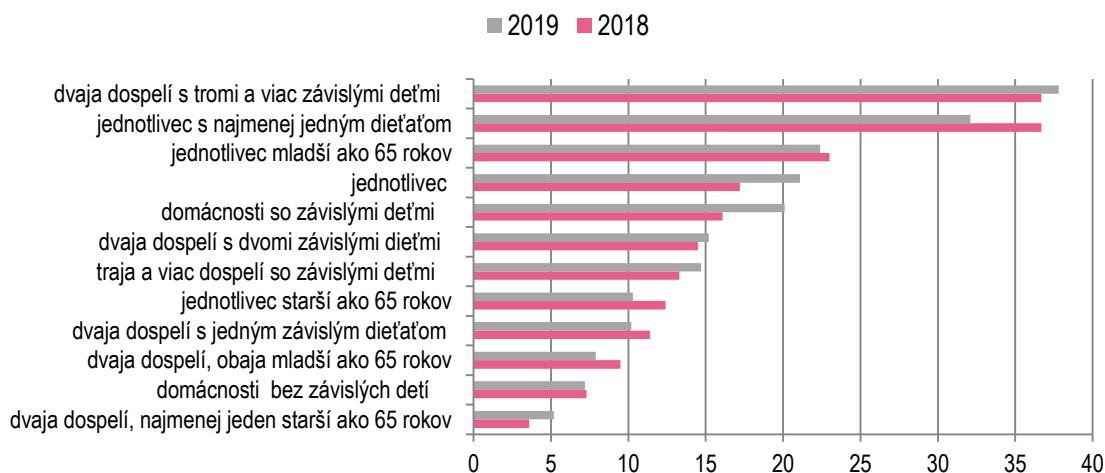

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2019, UDB

U detí vo veku 0 – 17 rokov je možné sledovať aj iný vzťah, a to ich populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania alebo žijúcu v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce. V prípade detí 0 – 17 rokov na základe výsledkov z výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) došlo k miernemu nárastu ich podielu v domácnostiach bez zamestnania zo 7,2 % na 7,5 % (t.j. o 0,3 p. b.). Mierny nárast bol zaznamenaný v tejto vekovej skupine aj podľa výsledkov z EU SILC 2019 v prípade, že žijú v domácnosti s veľmi nízkou intenzitou práce (príležitostné práce) zo 6,3 % na 6,9 % (o 0,6 p. b.).

Podľa typu domácností sú v najväčšom riziku chudoby rodiny s tromi a viac deťmi (37,8), osamelí rodičia s najmenej jedným dieťaťom (32,1 %) a jednotlivci mladší ako 65 rokov (22,4 %). Najnižšie riziko chudoby bolo zaznamenané u domácností s dvomi dospelými, kde aspoň jeden z nich má viac ako 65 rokov (5,2 %). Oproti predchádzajúcemu roku došlo k nárastu rizika chudoby u rodín s tromi a viac deťmi (o 1,1 p. b.), avšak k poklesu u osamelých rodičov s najmenej jedným dieťaťom (o 4,6 p. b.) a u jednotlivcov mladších ako 65 rokov (o 0,6 p. b.). U jednotlivcov vo veku 65+ došlo k výraznému medziročnému nárastu miery rizika chudoby (o 7,7 p. b.). Nárast miery rizika chudoby oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný aj u celkovej skupiny jednotlivcov (o 3,9 p. b.). Ako je z grafu 4.6 zjavné, z celkového pohľadu došlo medziročne k poklesu miery rizika chudoby v prípade domácností s deťmi o 0,9 p.b. a k jeho nárastu v prípade domácností bez detí o 0,6 p.b..

Graf 4.6 Porovnanie miery rizika chudoby podľa typu domácnosti (2018 a 2019)

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, EU SILC 2018 a 2019, UDB

Pri sledovaní miery rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity, z výsledkov EU SILC 2019 bolo najvyššie riziko chudoby na Slovensku u nezamestnaných, a to 56,7 % (nárast oproti predchádzajúcemu roku o 5,7 p. b.). V skupine zamestnaných bolo v riziku chudoby 4,4 % ľudí, oproti predchádzajúcemu roku došlo k poklesu o 1,6 p. b.. Riziko chudoby domácností sa zvyšuje tým viac, čím je pracovná intenzita⁸⁰ členov domácností nižšia. U domácností so závislými deťmi sa so zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmu domácností závislí, riziko chudoby zvyšuje. Pri nízkej intenzite práce ako jedného z indikátorov pre definovanie počtu ľudí žijúcich v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v tomto prípade $WI < 0,2$) došlo v rámci medziročného porovnávania k nárastu na úroveň 6,2 %, t. j. o 1,0 p. b. (EU SILC 2018 – 5,2 %). Bližšie porovnania týkajúce sa pracovnej intenzity sú uvedené v prílohe ku kapitole 4.

Vplyv na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú aj výdavky na bývanie. Zo zisťovania EU SILC 2019 sa ukázalo, že u 5,7 % populácie dosahujú výdavky na bývanie viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu došlo k nárastu o 1,6 p. b., napriek tomu je hodnota stále nižšia ako v predchádzajúcich rokoch (2009-2017). U ľudí v riziku chudoby je situácia závažnejšia, nakoľko až 26,8 % z nich žije v domácnostiach s výdavkami na bývanie vo výške viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu však aj u tejto skupiny došlo k miernemu nárastu o 2,4 p. b.. Podľa zisťovania v roku 2019 je podľa typu vlastníctva bývania najväčšou a najviac zaťaženou nákladmi skupina domácností, odkázaná na bývanie v podnájmoch (s prenájmom za trhovú cenu) a predstavuje 16,4 % domácností. V medziročnom porovnaní bol zachytený nárast hodnoty tohto ukazovateľa o 2,8 p. b.. V prípade vlastníkov bytu s hypotékou alebo úverom na bývanie došlo k nárastu z 1,9 % na 12,8 % (o 10,9 p. b.). K poklesu došlo v prípade miery záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie u nájomcov s prenájmom za zníženú cenu alebo zadarmo a hodnota tohto ukazovateľa klesla o 3,3 % (z 7,3 % EU SILC 2018 na 4,0 % EU SILC 2019). V preplnených bytoch a domoch⁸¹ žilo až 34,1 % osôb na Slovensku, čo je vysoko nad priemerom EU27 (17,1 %⁷²). Najčastejšie sú touto situáciou zasiahnuté domácnosti s tromi a viac deťmi (56,9 %), ako aj jednotlivci s najmenej jedným dieťaťom (51,5 %). Ďalším významným faktorom je vlastnícky vzťah k bývaniu, nakoľko v preplnených obydliach žijú najčastejšie ľudia v podnájmoch, poskytovaných za trhovú cenu (64,0 %) alebo za zníženú cenu alebo zadarmo (46,9 %). Vážnym faktorom je aj stav obydli, resp. jeho kvalita. Podľa zisťovania EU SILC 2019 žilo 5,7 % populácie v obydliach so zatekajúcou strechou a vlhkými stenami a 2,7 % populácie v príliš tmavých obydliach.

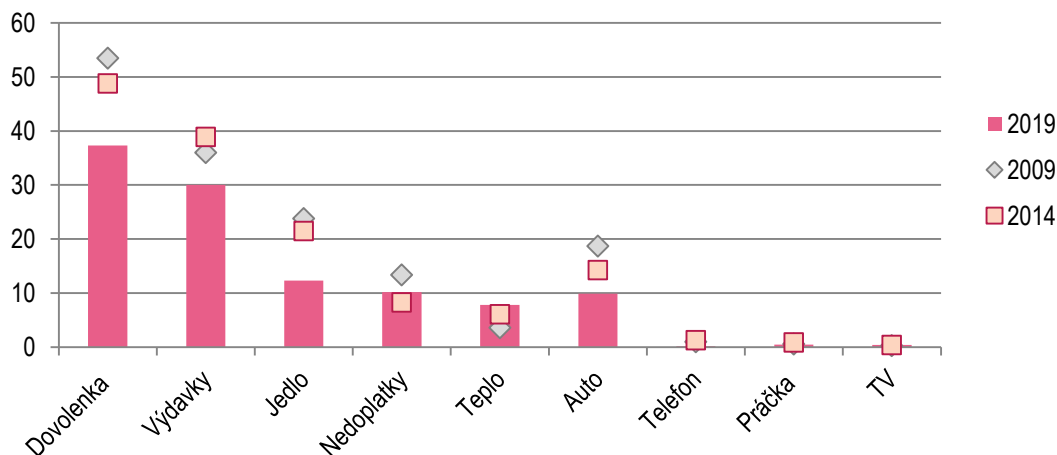
Vyššie uvedené merania a hodnotenia indikátorov boli založené predovšetkým na báze príjmu. Pri meraní aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život u sledovanej populácie. Na meranie uvedených nedostatkov sa využíva metodika prostredníctvom indikátora „materiálnej deprivácie“. Na rozdiel od závažnej materiálnej deprivácie, ktorá je súčasťou zoskupenia indikátorov chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa za materiálne deprivovaného považovala osoba, ktorá si nemôže dovoliť 3 z 9 položiek v rámci prvých dvoch dimenzií (ekonomická záťaž a predmety dlhodobej spotreby).

Na základe tejto definície bolo podľa zisťovania EU SILC 2019 materiálne deprivovaných 15,2 % osôb (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 2,0 p. b.). Závažne materiálne deprivovaných (4 z 9 položiek) podľa EU SILC 2019 bolo 7,9 % osôb (nárast oproti predchádzajúcemu roku o 0,9 p. b.). Najvyššia miera závažnej materiálnej deprivácie bola zaznamenaná u jednotlivcov mladších ako 65 rokov (17,6 %), v prípade jednotlivcov a jednotlivcov s najmenej jedným dieťaťom, resp. neúplných rodín s deťmi bola hodnota rovnaká (15,5 %), kde došlo v prípade neúplných rodín s deťmi k výraznému medziročnému poklesu o 8,0 p. b.. V prípade rodičov s viac ako troma deťmi, t. j. viacdetných rodín (10,2 %) došlo k medziročnému nárastu o 1,7 p. b. (EU SILC 2018 – 8,9 %). Najrozšírenejším problémom v rámci položiek materiálnej deprivácie bola nemožnosť dovoliť si raz ročne týždennú dovolenku mimo domu, čo sa týkalo 37,3 % populácie a schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom, čo sa týkalo 30,0 % populácie. Situácia sa za sledované obdobie výrazne mení, viď graf 4.7. Na základe predbežných údajov bola závažná materiálna deprivácia podľa údajov z EU SILC 2020 na úrovni 5,9 %, čo predstavuje pokles o 2,0 p. b..

⁸⁰ t. j. súčet mesiacov, počas ktorých členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovali a vyjadruje sa ako podiel k celkovému súčtu všetkých mesiacov, počas ktorých mohli členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku teoreticky pracovať

⁸¹ Miera preplnených obydli vyjadruje podiel osôb v populácii, ktoré žijú v domácnostiach s nedostatkom priestoru podľa niektorých z nasledujúcich kritérií: a) jedna izba pre domácnosť, b) izba pre pár v domácnosti, c) izba pre každú osobu vo veku 18 a viac rokov, d) izba pre pár osôb rovnakého pohlavia vo veku 12-17 rokov, e) izba pre osobu vo veku 12-17 rokov nezahnutú v predošlej kategórii, f) izba pre pár detí vo veku do 12 rokov.

Graf 4.7 Položky materiálnej deprivácie za vybrané obdobie (% populácie SR)

Zdroj: EU SILC 2009, 2014, 2019, Eurostat

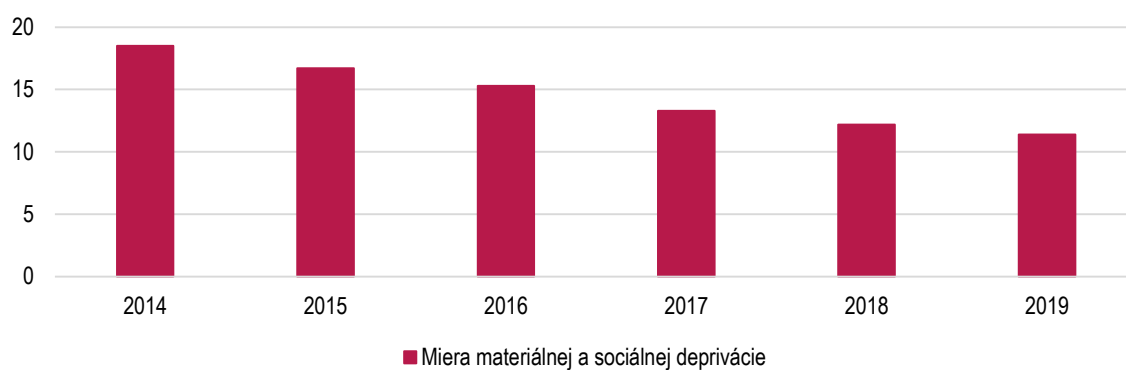
Materiálna a sociálna deprivácia

V rámci monitorovania životných podmienok obyvateľstva, predovšetkým v súvislosti s absenciou možnosti mať alebo vlastniť niečo, bol rozšírený a upravený koncept indikátora materiálnej deprivácie. Ide o nový indikátor materiálnej a sociálnej deprivácie⁸², ktorý sa skladá z 13 premenných a je definovaný ako podiel populácie, ktorá čelí vynútenému nedostatku v aspoň 5 z 13 položiek základných potrieb, základných voľnočasových a sociálnych aktivít a predmetov dlhodobej spotreby.

Na základe EU SILC 2019 materiálne a sociálne deprivovaných bolo 11,4 % osôb (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 0,8 p. b.), čo je pod priemerom EU27 (12,4%⁷²). Najvyššia miera materiálnej a sociálnej deprivácie podľa vekovej štruktúry bola zaznamenaná u detí vo veku 12-17 rokov (13,7%) a starších ľudí 65+ (13,3%). V prípade vekovej kategórie 0-17 išlo o 12,2 % detí. Podľa typu domácnosti boli najviac materiálne a sociálne deprivovaní jednotlivci s najmenej jedným (21,4 %), jednotlivci starší ako 65 rokov (21,3%), jednotlivci (21,0%) a jednotlivci mladší ako 65 rokov (20,8%). V rámci medziročného porovnávania došlo v prípade neúplných rodín k výraznému poklesu o 8,4 p.b., avšak v prípade ostatných vymenovaných skupín k ich nárastu, a to v prípade jednotlivcov starších ako 65 rokov o 4 p.b., jednotlivcov o 2,8 p.b. a jednotlivcov mladších ako 65 rokov o 1,5 p.b.. Vývoj miery materiálnej a sociálnej situácie je zachytený v grafe 4.8.

⁸² Osoby si nemôžu dovoliť: nahrádzanie obnoseného šatstva novým, dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia), každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba bez toho, aby sa musel s niekým radiť, pravidelná časť na voľnočasovej aktivite, stretnutie s priateľmi/rodinou za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac, počítač a pripojenie k internetu; domácnosti si nemôžu dovoliť: nahrádzanie opotrebovaného nábytku, jesť jedlo s mäsom, kuraťom alebo rybou každý druhý deň, čeliť neočakávaným finančným výdavkom, ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, uhrádzať nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek, udržiavať primerané teplo v byte, osobný automobil.

Graf 4.8 Vývoj miery materiálnej a sociálnej deprivácie

Zdroj: Eurostat

4.2 Rovnosť medzi ženami a mužmi a rovnosť príležitostí

Vplyv pandémie COVID 19 na rovnosť žien a mužov

Domáce násilie

Opatrenia, ktoré obmedzujú spoločenský kontakt, vystavujú zraniteľných členov rodín (deti, ženy, seniorov/seniorky, zdravotne postihnutých) zvýšenému riziku násillia.

Zvýšený počet hlásení ohľadne výskytu násillia na deťoch a dievčatách má pravdepodobne spojitosť s dištančným online vzdelávaním, keďže deti neodchádzali z prostredia domova. Nariadené obmedzenia kontaktu zvyšujú sociálnu izoláciu žien a ich detí a prispievajú k obmedzeniu prístupu k emocionálnej, psychologickej, ale aj právnej podpore.

Národná linka pre ženy zažívajúce násilie zaznamenala počas troch mesiacov na jar 2020, teda počas prvých mimoriadnych opatrení proti pandémie, dvojnásobný nárast počtu *hovorov* oproti rovnakému obdobiu v roku 2019. Dvojnásobný bol aj počet žien, ktoré na linku volali po prvý raz. Ako agresori boli najčastejšie identifikovaní manželi, potom partner a následne ex-manžel/partner.⁸³

Celkový počet volaní (3 737) na Národnú linku počas roka 2020 predstavoval medziročný nárast o 48 %. O 37 % sa medziročne zvýšil počet žien, ktoré linku kontaktovali po prvý raz. Významne, takmer o 43 %, sa medziročne zvýšil aj počet hovorov od tzv. tretích osôb, teda príbuzných a známych žien zažívajúcich násilie, hľadajúcich poradenstvo, na základe ktorého môžu pomôcť ženám a ich deťom v ich okolí. Ženy najčastejšie zažívali psychické násilie (86 % volajúcich žien) a fyzické násilie (61 % volajúcich žien). Takmer 31 % žien zažívajúcich násilie, volajúcich na linku, malo aspoň jedno maloleté dieťa a 15 % žien referovalo, že násilný muž/osoby sa správali násilne aj voči deťom. Štyridsaťštyri percent žien uviedlo, že deti boli svedkami násillia. Na základe rozhovoru so ženami volajúcimi na linku bolo zisťované pohlavie a vzťah násilnej osoby ku žene. Z evidovaných násilných osôb manželia tvorili takmer 52 %, partneri 28 %, (ex)manželia a (ex)partneri spolu 17 % zo všetkých mužov. Najčastejšie vyhľadávali ženy pomoc v rodine a u blízkych, no takmer 29 % žien sa obrátilo aj na políciu.

Počas pandémie sa zvýšil aj počet *domáceho násillia páchaného na deťoch a senioroch* – starých rodičov. Páchateľmi v týchto prípadoch boli muži aj ženy. Nárast podľa Generálnej prokuratúry súvisí s pandemiou, so stratou zamestnania, príjmu, sociálnych istôt i so zvýšenou konzumáciou alkoholu.

Bližšie údaje uvádzajú grafy a tabuľky v prílohe ku kapitole 4.

Portál [korona.gov.sk](https://korona.gov.sk/pomoc-obetiam-domaceho-nasillia/) obsahuje sekciu zameranú na pomoc obetiam domáceho násillia - <https://korona.gov.sk/pomoc-obetiam-domaceho-nasillia/>.

Ekonomické a zdravotné riziká

Zdravotnícky personál bol počas pandémie vystavený vysokej pracovnej záťaži, kontaktu s infekčnými jednotlivcami a teda ekonomicky a zdravotne ohrozený. Ženy tvoria na Slovensku 80,6 % osôb pracujúcich v zdravotníctve. Dominantnú zložku predstavujú aj v pobytových zariadeniach sociálnych služieb (ako napr. domy pre seniorov) – 86,3%, v opatrovateľských službách – 83,5% a v terénnej sociálnej práci – 86,2%.⁸⁴ Ženy v prvej línii preto čelili zvýšenému ekonomickému aj zdravotnému riziku aj vzhľadom na zamestnania, v ktorých majú dominantné zastúpenie.

V roku 2020 pokračovala realizácia nasledovných národných projektov a výziev na DOP, spolufinancovaných z prostriedkov ESF:

Poradenstvo a osвета v oblasti prevencie a eliminácie diskriminácie II.

⁸³ Tlačová správa IVPR 1.7.2020, https://ivpr.gov.sk/wp-content/uploads/2020/07/TS_NLZ_jul_2020.pdf.

⁸⁴ IVPR, COVID-19 a rodová rovnosť, 2020, <https://www.totojrovnost.eu/index.php/2020/06/03/covid-19-a-rodova-rovnost/>

Schválené DOP naďalej pokračovali v realizácii aktivít. Podporované boli na jednej strane aktivity vedúce k scitlivovaniu rozdielov medzi ženami a mužmi a tiež zvýšenie informovanosti o predchádzaní všetkým formám diskriminácie a spôsoboch ochrany pred ňou ((pre zamestnávateľov s dôrazom na mikropodniky (malé a stredné podniky – MSP)), zamestnancov/zamestnankyň verejnej správy a pracovníkov/pracovníčok prvého kontaktu) a na strane druhej poradenské a iné pomocné služby pre osoby ohrozené diskrimináciou. Výzva podporuje aj osvetové aktivity vo forme konferencií a informačných kampaní. V poslednom kole výzvy, ktorého hodnotenie bolo zverejnené 22.12.2020, získalo finančné prostriedky 13 subjektov, z ktorých dva budú prostriedky čerpať špecificky za účelom právneho poradenstva pre obeť násilia.

Prevenčia a eliminácia rodovej diskriminácie

V roku 2020 prebiehala realizácia národného projektu, ktorá bola schválená na obdobie od 01/2018 do 02/2022. Cieľom je zabezpečenie systémovej inštitucionálnej poradenskej a výskumnej činnosti v oblasti diskriminácie, vrátane násilia páchaného na ženách. Osobitnou aktivitou je realizácia úloh spojených s prevenciou a elimináciou násilia, a to činnosťami Koordinačno-metodického centra pre prevenciu násilia na ženách vrátane národnej linky pre ženy zažívajúce násilie. Projekt je predpokladom vytvorenia, stabilizácie a udržania systému integrovanej ochrany a podpory obetí násilia a zosúladovania snahy o jeho znižovanie a predchádzanie. Ide v ňom o systematizáciu a prepájanie rôznych postupov a opatrení legislatívnej aj nelegislatívnej povahy tak, aby svojou koordináciou viedli k spoločnému úsiliu inštitúcií verejnej správy a neverejných subjektov predchádzať a znižovať násilie.

Národný projekt tvoria dve hlavné aktivity:

- podpora účinných mechanizmov na odstraňovanie diskriminácie medzi ženami a mužmi prostredníctvom vzdelávania (vypracovanie pôvodných výskumov, metodík, monitoringov a edukačných kampaní, tréningy v oblasti rovnosti žien a mužov, predchádzanie diskriminácie) na základe pohlavia a poradenskej činnosti (poskytovanie poradenstva k otázkam spojených s diskrimináciou, pre subjekty verejného sektora, podpora výskumnej a analytickej činnosti),
- podpora rozvoja služieb a opatrení pre obeť násilia, najmä pre ženy prostredníctvom činnosti **Koordinačno-metodického centra pre prevenciu násilia na ženách** (rozvoj v oblasti multi-inštitucionálnej spolupráce, koordinácia regionálnych tímov expertov a expertiek, tvorba akčných plánov pre jednotlivé regióny v SR, budovanie intervenčných tímov v oblasti vzdelávania, vypracovávanie metodických usmernení a štandardov pre poskytovanie podpory a ochrany osobám zažívajúcim násilie a ich deťom, rozvoj výskumu, monitoringu a informačno-osvetových aktivít o problematike násilia páchaného na ženách. V rámci tejto aktivity je pokračovanie a rozvoj pôsobnosti Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie (prostredníctvom odborného poradenstva poskytuje 24 hodinovú dištančnú krízovú podporu pre obeť diskriminácie – ženy zažívajúce násilie).

O výstupoch projektu v podobe odborných publikácií, analýz, stratégií, kampaní a o uskutočnených vzdelávacích podujatiach informujú webstránky www.zastavmenasilie.sk, <https://www.gender.gov.sk/>, <https://www.ceit.sk/IVPR/>, <https://www.totojrovnost.eu/>, ako aj sociálne siete a elektronické a printové médiá.

V roku 2020 bola činnosť Koordinačno-metodického centra pre prevenciu násilia na ženách ovplyvnená negatívnou epidemickou situáciou na Slovensku. Do činnosti PMIS (vysvetliť, alebo zaradiť do skratiek) bolo v roku 2020 zapojených 45 odborníkov a odborníčok, ktorí/ktoré v regióne zastupujú rôzne dotknuté inštitúcie a organizácie, vrátane úradov VÚC, úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, mestských úradov, úradov mestskej polície, MVO – poskytovateľov pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie, vysokých škôl a univerzít. Oproti roku 2019 sa počet zapojených účastníkov a účastníčok zvýšil, čo prispelo k zvýšeniu participatívneho prístupu. Na informačnú kampaň z roku 2019 nadväzovalo vytvorenie *Príručky špecializovaného tréningového programu*. Realizáciu naplánovaných činností v stanovených termínoch skomplikovala epidemická situácia s nástupom rizika šírenia ochorenia COVID-19 v marci 2020, ktorá ovplyvnila aj vzdelávacie aktivity; z plánovaných 32 vzdelávacích podujatí sa uskutočnilo 17, z toho 11 prezenčnou formou a 6 online formou, skomplikovala sa aj práca s páchatelmi domáceho násilia a realizácia prvých 4 tréningov pre probačných úradníkov súdov SR. V roku 2020 prvýkrát kontaktovalo NLŽ (odporúčam vysvetliť, alebo zaradiť do skratiek) 420 žien so skúsenosťou s násilím, ktoré evidujeme ako nové klientky. Na NLŽ sa obrátilo aj 14 mužov zažívajúcich násilie, ktorým boli poskytnuté kontakty na organizácie venujúce sa domácejmu násiliu.

Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života

V roku 2020 naďalej prebiehala realizácia schválených 29-tich projektov v menej rozvinutých regiónoch SR a realizácia 17-tich projektov vo viac rozvinutých regiónoch SR, pričom výzva z 09.10.2017 bola ukončená 12.10.2018. Projekty boli zamerané na vytváranie efektívnych nástrojov pre začleňovanie matiek s malými deťmi (aj so špeciálno-vzdelávacími potrebami) na trh práce najmä po návrate z rodičovskej dovolenky. Ich cieľom bola aplikácia flexibilných pracovných miest (pracovný pomer na kratší pracovný čas (§ 49 Zákonníka práce), deleného pracovného miesta (§ 49a Zákonníka práce), domáckej práce a telepráce (§ 52 Zákonníka práce) a flexibilných foriem starostlivosti o deti (aj so špeciálno-vzdelávacími potrebami) s cieľom zosúladenia rodinného a pracovného života. Do konca roka 2020 bolo podporených 43 zariadení, poskytujúcich flexibilitu starostlivosti o deti. V súvislosti s opatreniami COVID-19 bol ohrozený plynulý výkon aktivít v projektoch, čo môže mať negatívny dopad na úspešnosť intervencie cez výzvu.

Národný projekt „Zosúladenie rodinného a pracovného života“

Projekt sa realizuje od 09/2019 s plánovaným ukončením v 08/2022, avšak v súvislosti s dodržiavaním opatrení proti šíreniu vírusu COVID-19 bolo od 01.04.2020 pozastavené uzatváranie nových dohôd na fakultatívne AOTP rovnako, ako vo všetkých realizovaných národných projektoch. V roku 2020 tak dobíjali iba záväzky z uzatvorených dohôd s užívateľmi z predchádzajúceho obdobia.

Projekt prináša podporu opatreniam, ako zvýšiť zamestnanosť osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien, ale aj osamelých rodičov starajúcich sa aspoň o jedno dieťa a ďalšie osoby, ktoré majú problémy pri zosúladení rodinného a pracovného života kvôli zvýšenej potrebe starostlivosti o deti a iných závislých členov rodiny, resp. domácnosti. Projekt bol reakciou na administratívnu náročnosť implementácie zo strany prijímateľov zapojených do výzvy na predkladanie DOP vyhlásenej 09.10.2017, nakoľko bolo problematické zapojenie malých podnikov a projekt s malým finančným objemom predstavoval pre žiadateľa neúmerne vysokú administratívnu záťaž. Cieľom NP bolo zlepšením podmienok pre zosúladenie pracovného a rodinného života zvýšiť zamestnanosť osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien, ako aj osamelých rodičov. Projekt sa zameriava na podporu zamestnávateľov, ktorí realizujú opatrenia pomoci zosúladenia pracovného a rodinného života osobám z danej cieľovej skupiny prostredníctvom možnosti návratu na trh práce formou zamestnania. V projekte sa vyplácal finančný príspevok pre zamestnávateľa vo výške 95% celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý bol prijatý do pracovného pomeru. Do 31.12.2020 bolo do tohto projektu zapojených a podporených 883 zamestnávateľov/inštitúcií.

V zmysle zákona o dotáciách (§ 9a) na podporu aktivít občianskych združení a neziskových organizácií - **dotačná schéma MPSVR SR na podporu rodovej rovnosti**, na vzdelávacie aktivity, poradenskú činnosť, osvetovú činnosť, edičnú činnosť a analytickú činnosť boli v roku 2020 podporené 3 mimovládne organizácie. Dotácie na podporu rodovej rovnosti boli **v roku 2020** schválené vo výške 21 300 eur, čerpaná suma bola vo výške 18 180 eur. Zákom č. 417/2020 Z. z. ktorým sa menil a doplňal zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov bola novelizovaná dotácia na podporu rovnosti žien a mužov a došlo k rozšíreniu škál aktivít a okruh oprávnených žiadateľov. Dotácia sa môže poskytnúť na vzdelávacie aktivity, poradenskú, osvetovú, edičnú a analytickú činnosť a novelizáciou aj na aktivity a činnosti v rámci podpory rovnosti žien a mužov, odstraňovania príjmových rozdielov medzi ženami a mužmi, zosúladovania rodinného a pracovného života, podpory prorodinných opatrení na pracovisku, podpory spravodlivého prerozdelenia práce v domácnosti a o deti medzi ženami a mužmi, predchádzania feminizácie chudoby a riešenia násillia páchaného na ženách. Novelizáciou bola zrušená aj maximálna výška úhrnu poskytnutých dotácií.

Schválené projekty so začiatkom implementácie v prvom štvrtroku 2020, spolufinancované z prostriedkov ESF:

V januári 2020 začala implementácia **Národného projektu „Rodová rovnosť na pracovisku“**, ktorého cieľom je pripraviť podpornú platformu pre zavádzanie opatrení v oblasti zosúladenia rodinného a pracovného života, vrátane auditov so zameraním na zosúladenie rodinného pracovného a súkromného života, ako aj na rovnosť medzi ženami a mužmi u zamestnávateľov v podobe koncepčných dokumentov s nastavenými podmienkami po odbornej a metodologickej stránke.

Oprávneným obdobím je obdobie od 01/2020 do 12/2022. Mimoriadna situácia v SR, trvajúca od marca 2020 (z dôvodu pandémie COVID-19), nedovoľovala realizáciu konferencií, školení, seminárov, a ešte aj v aktuálnom

období je obmedzený počet účastníkov na skupinových podujatiach. Preto bola na projekte vykonaná zmena počtu účastníkov, ktorí sa majú zúčastniť na konferenciách zo 150 na 30-50 účastníkov. V zmysle harmonogramu projektu je aktívna podpora zamestnávateľov naplánovaná od II. polovicu roku 2021 po dokončení analytických a koncepčných materiálov.

Cieľom **Národného projektu „Zvyšovanie povedomia v oblasti rodovej rovnosti“, ktorý bol schválený v roku 2019**, so začiatkom implementácie v roku 2020 bolo zvýšenie podpory rovnosti medzi ženami a mužmi a zníženie horizontálnej a vertikálnej segregácie na trhu práce prostredníctvom vzdelávacích tréningov u žien a mužov, ktoré majú poskytnúť nielen vedomosti, ale hlavne praktické zručnosti. Vzhľadom k tomu, že k schváleniu národného projektu prišlo v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s ochorením COVID-19, čo sťažilo realizáciu projektu najmä z dôvodu zabezpečenia personálnych kapacít, projekt bol mimoriadne ukončený dňom 29.7.2020 na základe žiadosti prijímateľa.

Národný projekt „Každé dieťa sa počíta“

MPSVR SR prehodnotilo realizáciu tohto projektu a pripravuje nový zámer NP, ktorý by viedol k zlepšeniu včasnej intervencie osôb s ŤZP, a to s paralelným ukončením povinných náležitostí z predchádzajúceho projektu.

Dostupné dáta k indikátorom rovnosti žien a mužov umožňujú sledovať vývoj v niekoľkých oblastiach. Oproti dátam dostupným minulý rok sa podiel žien vo veku 30-34 rokov s vysokoškolským vzdelaním zvýšil zo 44,6 % na 48,3 %, pričom podiel vysokoškolsky vzdelaných mužov v tej istej vekovej kategórii je nižší a stúpa pomalšie – z 31,1 % na 32,2 %. Nások žien oproti mužom sa tak vo vzdelaní zvýšil ako na národnej úrovni, tak aj v porovnaní s krajinami EU. Miera rizika príjmovej chudoby klesla u žien mierne (z 12,3 na 12,1 %), u mužov viac (z 12,2 na 11,6 %), čo však predstavuje mierne nižší rozdiel ako priemerný rozdiel v krajinách EU. U žien sa medzироčne zvýšila (zo 16,6 na 17%) miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, u mužov však klesla (zo 16 na 15,7 %). U žien aj u mužov sa medzироčne zvýšila miera závažnej materiálnej deprivácie, u žien o 0,9 p.b. a u mužov o 0,8 p.b. V tom istom období priemer EU28 klesal, pričom rozdiel medzi mužmi a ženami sa znížil o 0,1 p.b., v dôsledku čoho tak vznikol relatívny rozdiel v porovnaní žien a mužov medzi Slovenskom a priemernou hodnotou EU. Stredná dĺžka života pri narodení sa medzироčne zvýšila u žien (z 80,8 na 81,2 rokov) aj u mužov (zo 73,9 na 74,2 rokov), avšak v stredne dĺžke života pri narodení v zdraví sa hodnota v ženskej populácii zhoršila (z 56,6 na 56,3 rokov) aj napriek tomu, že mužská sa zlepšovala (z 55,5 na 56 rokov).

V roku 2020 sa mierne zvýšil podiel žien v Národnej rade (z 20,7 na 22,7 %), v porovnaní s priemerom EU tak nedošlo k výraznému zlepšeniu. Podiel žien vo vláde sa ešte znížil. Mierne, o 0,7 p.b. sa tiež zvýšil podiel žien v krajských zastupiteľstvách. Najvyššom súde klesol podiel žien z 60,8 % v roku 2019 na 50,6 v roku 2020, čo však stále predstavuje nadpriemerné zastúpenie v porovnaní s krajinami EU, kde celkové priemerné zastúpenie žien na najvyšších súdoch predstavuje 41,6 %. Pozitívny vývoj nastal v participácii na ekonomickom rozhodovaní – medzироčne sa podiel žien na riadení firiem kótovaných na burze zvýšil 6,2 p.b. na 19,5 % a Slovensko tak výrazne znížilo rozdiel medzi slovenským a európskym priemerným rozdielom v účasti žien a mužov.

Tabuľka 4.3 Súhrn indikátorov - rovnosť žien a mužov

Indikátor	Ženy		Muži		Rozdiel ⁺	
	SK	EU27	SK	EU27	SK	EU27
Trh práce						
Miera zamestnanosti (v %, 20-64 rokov, 2020, Eurostat)	66,1	66,8	78,7	78,1	12,6	11,3
Miera zamestnanosti (v%, 15-64 rokov, 2020, Eurostat)	66,4	67,5	78,3	78,3	11,9	10,8
Miera zamestnanosti mladých (v%, 15-24 rokov, 2020, Eurostat)	21	34,8	34,9	40,7	13,9	5,9
Miera zamestnanosti starších (v%, 55-64 rokov, 2020, Eurostat)	55,2	53,3	61,7	66,3	6,5	13
Miera nezamestnanosti (v%, všetky vekové skupiny, 2020, Eurostat)	7,1	7,4	6,4	6,8	-0,7	-0,6
Miera nezamestnanosti mladých (v%, 15-24 rokov, 2020, Eurostat)	21,2	16,6	18,3	17	-2,9	0,4
Príjem a vzdelanie						
Mzdový rozdiel medzi ženami a mužmi (v % hodinovej hrubej mzdy, 2019, Eurostat)					18,4	14,1
Podiel populácie vo veku 30 – 34 rokov s vysokoškolským vzdelaním (v%; ISCED 5-8, 2019, Eurostat)	48,3	46,7	32,2	36,6	-16,1	-10,1
Skorý odchod zo vzdelávania – populácia vo veku 18 – 24 rokov s nižším ako stredoškolským vzdelaním (v%; ISCED 0-2, 2020, Eurostat)	7,4	8,1	7,7	12	0,3	3,9
Mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov mimo zamestnania i vzdelávania – NEET (v %, 2020, Eurostat)	11,6	11,1	9,7	11	-1,9	-0,1
Chudoba						
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2019, Eurostat)	12,1	17,6	11,6	16	-0,5	-1,6
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac rokov, 2019, Eurostat)	10,5	18,5	6,1	14	-4,4	-4,5
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia jednorodičovských rodín (v %, najmenej 1 dieťa, 2018, Eurostat) ***					40,1	43
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce (v %, populácia 0 – 59 rokov, 2019, Eurostat)	5,9	8,9	6,5	8	0,6	-0,9
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby (v %, 2018, Eurostat) (údaje za Slovensko nie sú zverejnené)	n.a.	11,4	n.a.	10,8	n.a.	-0,6
Miera závažnej materiálnej deprivácie (v %, 2019, Eurostat)	8,1	5,6	7,6	5,3	-0,5	-0,3
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %, 2019, Eurostat)	17	22,3	15,7	20,4	-1,3	-1,9
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia starších (v %, 55+ rokov, 2019, Eurostat)	17	22,3	12,9	18,2	-4,1	-4,1

Tabuľka 4.3 Súhrn indikátorov - rovnosť žien a mužov (pokračovanie)

Indikátor	Ženy		Muži		Rozdiel ⁺	
	SK	EU27	SK	EU27	SK	EU27
Demografia						
Stredná dĺžka pri narodení (v rokoch, 2019, Eurostat)	81,2	n.a.	74,2	n.a.	-6,9	n.a.
Stredná dĺžka pri narodení v zdraví (v rokoch, 2019, Eurostat)	56,3	n.a.	56	n.a.	-0,3	n.a.
Rozhodovanie						
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 2020, EP/EIGE ^{**})	21,4	39,5	78,6	60,5	57,2	21
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národné parlamenty, 2020, NR SR/EIGE ^{**})	22,7	32,3	77,3	67,7	54,6	35,4
Politická participácia v národných vláдах (v %, 2020, vláda SR/EIGE ^{**})	18,8	31,6	81,2	68,4	62,4	36,8
Politická participácia na regionálnej úrovni - vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 2020, EIGE ^{**})	12,5	21,8	87,5	78,2	75	56,4
Politická participácia na regionálnej úrovni – zastúpenie v krajských/regionálnych zastupiteľstvách (v %, 2020, EIGE ^{**})	14,4	34,2	85,6	65,8	71,2	31,6
Politická participácia na úrovni miest a obcí – primátori/-ky a starostovia/-tky (v %, 2020, EIGE ^{**})	DÁTA NIE SÚ DOSTUPNÉ					
Politická participácia – vedenie politických strán s najmenej 5 % miest v národných parlamentoch (v %, 2020, EIGE ^{**})	0	21,5	100	78,5	100	57
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kótovaných na burze (vedúci pracovníci/pracovníčky v %, 2020, EIGE ^{**})	19,5	21,1	80,5	79,9	61	58,8
Skladba Najvyššieho súdu, členenie podľa pohlavia (v %, 2019, NS SR/EIGE ^{**})	50,6	41,3	49,4	58,7	-1,2	17,4
INDEX RODOVEJ ROVNOSTI (v %, 2020, EIGE ^{**})					55,5	67,9

V zátvorke pod názvom indikátora je vždy uvedený odkaz k príslušnému roku a zdroju

Poznámky: Rozdiel medzi ženami a mužmi = hodnoty mužov mínus hodnoty žien v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak.

* European Commission, 2019: 2019 Report on equality between women and men in the EU

**EIGE: Európsky inštitút rodovej rovnosti (European Institute for Gender Equality, <http://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>)

***Ide o údaj za všetky domácnosti daného zloženia (bez členenia podľa pohlavia)

5 POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020

Európa 2020 Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu prijatá Európskou radou 17. júna 2010 je stratégia EÚ pre hospodársky rast a zamestnanosť v súčasnej dekáde. Stratégia Európa 2020 má pomôcť vytvoriť z EÚ inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti. Je nástupkyňou Lisabonskej stratégie, ktorá stanovila európske ciele do roku 2010. Hlavné ciele stratégie Európa 2020 sú merané 8 hlavnými indikátormi, z ktorých 4 sa priamo viažu na sociálnu oblasť. Tieto ciele boli prevedené do národných cieľov, ktoré zohľadňujú špecifickú situáciu jednotlivých krajín EÚ a zároveň ich maximálne angažujú k dosahovaniu európskych cieľov, a tak zabezpečujú príspevok každej krajiny EÚ k naplneniu stratégie.

Nasledovné údaje reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a v kontexte dosahovania cieľov stratégie Európa 2020. Indikátory sú počítané na základe jednotnej metodiky, ich zdrojom je Eurostat, a preto sa môžu do istej miery odlišovať od údajov národných štatistických úradov. V prílohe k tejto kapitole sa nachádzajú tabuľky s údajmi v jednotlivých krajinách EU27 v poslednom dostupnom roku.

5.1 Makroekonomické prostredie

Vývoj **HDP** v EU27 bol v roku 2020 ovplyvnený pandémiou ochorenia COVID-19. Reálne HDP pokleslo vo všetkých krajinách Európskej Únie s výnimkou Írska, v priemere o 6,1 %. Recesia sa prejavila aj na Slovensku, kde po desiatich rokoch rastu reálne HDP pokleslo o 4,8 %. Protipandemické opatrenia ovplyvnili predovšetkým domáci dopyt, spotreba domácností poklesla najmä v sektore služieb, čo viedlo k nárastu úspor. Priemysel bol v porovnaní so sektorom služieb opatreniami zasiahnutý menej, čo pomohlo slovenskému vývozu. Spomedzi krajín EÚ najväčší pokles HDP zaznamenalo Španielsko (10,8 %), Taliansko (8,9 %), Grécko (8,2 %), Francúzsko (8,1 %) a Chorvátsko (8,0 %). V Írsku sa ako v jedinej krajine EU27 HDP zvýšilo, konkrétne o 3,4 %, a najmiernejší pokles HDP zaznamenali Litva (0,9 %) a Luxembursko (1,3 %). Podľa jarnej prognózy Európskej komisie⁸⁵ (EK) sa na Slovensku s uvoľňujúcimi sa opatreniami očakáva v rokoch 2021 a 2022 rýchle zotavenie, a to vďaka rastúcej domácej spotrebe ako aj zahraničnému dopytu. V roku 2021 má reálne HDP znovu narásť o 4,8 %, v roku 2022 rast ešte zrýchli na 5,2 %. Pododobný vývoj čaká podľa odhadu EK aj iné štáty EÚ, v priemere v EU27 sa reálne HDP v roku 2021 zvýši o 4,2 % a v roku 2022 o 4,4 %. Najväčší nárast HDP v roku 2021 sa očakáva v Španielsku (o 5,9 %), vo Francúzsku (o 5,7 %), v Rumunsku (o 5,1 %), v Maďarsku (o 5,0 %) a v Chorvátsku (o 5,0 %).

V roku 2019⁸⁶ dosiahlo **HDP na hlavu** (v PPS⁸⁷) na Slovensku 70,2 % z priemeru EU27, čo predstavuje zníženie o 0,5 p. b. oproti roku 2018. Nižšie hodnoty HDP na hlavu v porovnaní s priemerom EU27 ako Slovensko mali Bulharsko (53,0 %), Chorvátsko (65,1 %), Grécko (66,5 %), Lotyšsko (69,0 %) a Rumunsko (69,6 %).

Rast cien pokračoval v priemere EU27 aj v roku 2020, avšak oproti roku 2019 spomalil a v niektorých krajinách dosiahol negatívne hodnoty. **Harmonizovaná miera inflácie** na Slovensku poklesla v roku 2020 o 0,8 p.b. na 2,0 %. V priemere v EU27 ceny vzrástli o 0,7 %. Podľa odhadov EK v SR sa inflácia v roku 2021 bude pohybovať na úrovni 1,5 %, nakoľko ešte nedôjde k úplnému zotaveniu domáceho dopytu. Posilnením domáceho dopytu najmä v sektore služieb v roku 2022 sa inflácia opäť zvýši na 1,9 %. V priemere v EU sa predpokladá inflácia v roku 2021 na úrovni 1,9 % a v roku 2022 na úrovni 1,5 %.

Podmienky na trhu práce sa v SR aj v EU27 v roku 2020 vplyvom pandémie ochorenia COVID-19 zhoršili. **Zamestnanosť** podľa domáceho konceptu ESA 2010 v roku 2020 medziročne poklesla o 1,9 % (v priemere EU27 poklesla o 1,5 %). Najväčší pokles zamestnanosti zaznamenalo Španielsko (o 4,2 %), viac ako o 2 % sa znížila aj zamestnanosť v Estónsku, Lotyšsku, v Bulharsku, Maďarsku a Taliansku. Napriek pandémie zamestnanosť narástla na Malte (o 2,6 %, v Luxembursku (o 2,0 %) a v Poľsku (o 0,1 %); v Belgicku zostala na úrovni z roku

⁸⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip149_en.pdf

⁸⁶ Hodnoty za rok 2020 nie sú v čase spracovania Správy dostupné

⁸⁷ PPS (Purchasing Power Standards, parita (štandard) kúpnej sily) je umelý výmenný kurz peňažných mien jednotlivých krajín, zohľadňujúci cenové hladiny nakupovaných tovarov a služieb v týchto krajinách. Je možné ho chápať aj ako cenový index porovnávajúci ceny tovarov a služieb v daných krajinách. Služi na reálnejšie vyjadrenie rôznych ekonomických súvislostí, než aké poskytujú oficiálne výmenné kurzy peňažných mien daných krajín.

2019. V roku 2021 sa podľa jarnej prognózy Európskej komisie v SR očakáva ďalší mierny pokles zamestnanosti (o 0,6 %). Zotavenie na trhu práce sa očakáva v roku 2022, kedy by mala zamestnanosť v SR narásť o 0,8 %. V priemere EU27 v roku 2021 zostane zamestnanosť na rovnakej úrovni ako v roku 2020, a k zotaveniu dôjde taktiež až v roku 2022, kedy by sa mala zvýšiť o 1,0 %.

Deficit verejných financií na Slovensku v roku 2020 medziročne stúpol o 4,9 p. b. na 6,2 % HDP, a to najmä z dôvodu vyšších výdavkov zameraných na zmiernenie vplyvov pandémie a protipandemických opatrení a nižších daňových príjmov v dôsledku oslabenej ekonomiky. Priemerný deficit EU27 taktiež výrazne narástol a dosiahol 6,9 % HDP. Najvyšší deficit v rámci EU27 malo Španielsko (11,0 %), Malta (10,1 %) a Grécko (9,7 %). Podľa prognózy EK deficit v roku 2021 v EÚ ďalej narastie v priemere o 0,6 p. b. na 7,5 % HDP. Na Slovensku sa očakáva nárast na 6,5 % HDP. V roku 2022 sa má deficit verejných financií podľa prognózy znižovať vo všetkých krajinách Európskej Únie. **Konsolidovaný dlh verejných financií** (hrubý dlh verejnej správy) v SR v roku 2020 narástol na 60,6 % HDP (90,7 % HDP v EU27). Najvyšší bol v Grécku, kde dosahoval až 205,6 % HDP. Hodnotu nad 100 % HDP dosiahol verejný dlh okrem Grécka aj v Belgicku, Španielsku, Francúzsku, Taliansku, Portugalsku a na Cypre. Očakáva sa, že pomer dlhu k HDP v roku 2021 v EU27 ďalej narastie (na 94,4 %) a v SR sa mierne zníži (na 59,5 %).

5.2 Inteligentný a inkluzívny rast

Hlavným cieľom stratégie Európa 2020 je zvýšiť **mieru zamestnanosti** mužov a žien vo veku od 20 do 64 rokov na 75 %. SR má k tomuto európskemu cieľu prispieť zvýšením miery zamestnanosti svojich obyvateľov v danej vekovej kategórii na 72 %⁸⁸. Vyššia miera zamestnanosti v Európe sa má dosiahnuť najmä prostredníctvom vyššej zamestnanosti žien, starších osôb, mladých ľudí, ľudí s nízkou kvalifikáciou a legálnych migrantov. V roku 2020 sa vplyv pandémie odzrkadlil aj na miere zamestnanosti, ktorá sa vo vekovej skupine od 20 do 64 rokov v priemere v EU27 medziročne znížila o 0,7 p. b. na úroveň 72,4 % (u žien sa znížila o 0,5 p. b. na 66,8 % a u mužov o 0,9 p. b. na 78,1 %). SR dosiahla svoj národný cieľ stratégie Európa 2020 v oblasti zamestnanosti v roku 2018. V roku 2020 miera zamestnanosti poklesla o 0,9 p. b., ale zostala nad cieľovou úrovňou stanovenou v stratégii, na hodnote 72,5%. Miera zamestnanosti sa viac znížila u mužov (o 1,2 p. b. na 78,7 %, u žien o 0,8 p. b. na 66,1 %). Najvyššiu mieru zamestnanosti v rámci EU27 malo v roku 2020, tak ako aj v predchádzajúcich rokoch, Švédsko, konkrétne na úrovni 80,8 %. Vysokú mieru zamestnanosti nad 80% dosahovali tiež Nemecko (80,1 %) a Holandsko (80,0 %). Pod hranicu 80% v roku 2020 vplyvom pandémie poklesla zamestnanosť v Českej republike a v Estónsku. Miera zamestnanosti bola najnižšia v Grécku, kde v roku 2020 mierne poklesla na 61,1 %. K nižšej miere celkovej zamestnanosti na Slovensku prispieva nižšia miera ekonomickej aktivity žien a starších ľudí.

Miera zamestnanosti žien zaostáva za mierou zamestnanosti mužov na Slovensku (v roku 2020 o 12,6 p. b.) a aj v priemere v EU27 (o 11,3 p. b.). Rodové rozdiely v miere zamestnanosti v roku 2020 v SR medziročne poklesli o 0,4 p. b., rovnako ako v EU27. Najväčšie rozdiely v zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú v Taliansku (19,9 p. b.), v Rumunsku (19,3 p. b.) a v Grécku (18,9 p. b.). Vyššie rozdiely v miere zamestnanosti mužov a žien ako na Slovensku sú aj na Malte (17,7 p. b.), v Maďarsku (16,1 p. b.), Poľsku (15,7 p. b.) a Českej republike (15,3 p. b.). Vysokú mieru zamestnanosti žien dosahuje Švédsko (78,3 %), Nemecko (76,9 %), Litva (75,8 %) a Estónsko (75,8 %); viac ako 75 % dosahuje aj Holandsko, Lotyšsko a Fínsko. Dlhodobý najnižší rozdiel v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami spomedzi krajín EÚ má Litva (iba 1,7 p. b. v roku 2020).

Na podporu zamestnanosti žien sú potrebné politiky na zosúladenie pracovného a súkromného života. Vo všeobecnosti je hlavným faktorom, ktorý ovplyvňuje účasť žien na pracovnom trhu, predovšetkým prístup k službám starostlivosti o deti. Keďže ženy častejšie zabezpečujú starostlivosť o deti a rodinu ako muži, rodičovstvo a rodinné povinnosti viac ovplyvňujú ich zamestnanosť obzvlášť v podmienkach, keď je nedostatok služieb starostlivosti o deti či o iných na starostlivosť odkázaných členov rodiny alebo sú príliš drahé, a tak málo dostupné. Rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú na Slovensku najvýraznejšie pri starostlivosti o dieťa do 6 rokov, kde predstavujú až 47,2 p. b. (42,9 % ženy a 88,3 % muži vo vekovej kategórii 15-64 rokov). Oproti predchádzajúcemu roku sa tento rozdiel zvýšil o 1,8 p. b. a bol zároveň výrazne nad priemerom v EU27 (25,5 p. b.). V prípade Slovenska ide o tretí najvyšší rozdiel v EU27 pri starostlivosti o dieťa do 6 rokov, vyšší je iba v Českej

⁸⁸ podľa výberového zisťovania pracovných síl – VZPS

republike (54,9 p. b.) a v Maďarsku (52,0 p. b.). Rozdiely sa znižujú s vekom dieťaťa, pri starostlivosti o dieťa vo veku 6 – 11 rokov je rodový rozdiel v miere zamestnanosti v SR už nižší ako v priemere v EU27 (6,0 p. b. vs 15,0 p. b.) a pri dieťati nad 12 rokov predstavuje rodový rozdiel v SR 2,5 p. b. (oproti 9,8 p. b. v EU27). Medziročne sa v SR rodové rozdiely v miere zamestnanosti pri dieťati zmenšili vo vekovej skupine 6 – 11 rokov a zväčšili vo vekovej skupine nad 12 rokov.

Na vplyv materstva na zamestnanosť žien v roku 2020 možno poukázať aj údajom o miere zamestnanosti žien bez detí vo veku 25 – 54 rokov v SR (82,3 %), ktorá prevyšuje mieru zamestnanosti žien bez detí v EU27 (76,8 %) a je veľmi podobná miere zamestnanosti mužov v tejto vekovej kategórii bez detí (83,6 %). Nízka miera zamestnanosti žien s dieťaťom vo veku do 6 rokov odzrkadľuje nedostatok zariadení starostlivosti o deti (najmä do 3 rokov) a nízku mieru využívania flexibilných pracovných režimov. Európska rada odporúča Slovenskej republike zlepšiť možnosti pre zamestnávanie žien najmä rozširovaním poskytovania cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti.

Jednou z priorít Európskej únie je zabezpečiť dostupnosť služieb starostlivosti o deti vo veku od 0 rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky, ktoré sú cenovo prístupné a kvalitné. Barcelonský cieľ z roku 2002 zahrnutý do lisabonskej stratégie, ktorý spočíval v požiadavke *odstrániť prekážky v účasti žien na trhu práce a s prihladením na dopyt a v súlade s vnútroštátnymi systémami v danej oblasti v krajinách zriadiť do roku 2010 zariadenia starostlivosti pre najmenej 90 % detí vo veku od troch rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky a pre najmenej 33 % detí vo veku do troch rokov*, je včlenený aj do stratégie Európa 2020. Podľa údajov posledných dostupných údajov EU SILC sa v roku 2019 v EU27 poskytovala **formálna starostlivosť** v zariadeniach o 35,3 % detí do 3 rokov veku. Na Slovensku je využívanie takejto starostlivosti dlhodobo veľmi nízke. V roku 2019 podľa EU SILC využívalo zariadenie formálnej starostlivosti iba 6,6 % detí vo veku mladšom ako 3 roky (o 5,2 p. b. viac ako v roku 2018).⁸⁹ Pre deti vo veku 3 až 6 rokov sa poskytuje formálna starostlivosť na Slovensku v širšom meradle. V roku 2019 bola takáto starostlivosť poskytovaná pre 82,8 % detí (v priemere EU27 išlo o 89,6 % detí) a v prípade 68,1 % detí išlo o starostlivosť 30 a viac hodín týždenne (v priemere v EU27 59,7 % detí v tomto veku), pričom pre 14,7 % detí sa využíva starostlivosť 1 až 29 hodín týždenne (EU27 29,9 % detí). Poskytovanie kvalitných služieb starostlivosti a univerzálny prístup ku kvalitnému predškolskému vzdelávaniu sa objavujú nielen medzi opatreniami na zvýšenie zamestnanosti žien, ale aj medzi preventívnymi opatreniami proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky. Údaje naznačujú, že prístup k starostlivosti v rannom detstve v SR sa postupne zlepšuje, avšak u detí do 3 rokov zostáva nízky.

Dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni 75 % do veľkej miery závisí aj od vývoja zamestnanosti u starších ľudí. Taktiež demografické výzvy, ktoré súvisia so starnutím populácie, vedú EÚ k potrebe spoločne zvýšiť participáciu starších ľudí na trhu práce a podpore predlžovania pracovného života. **Miera zamestnanosti u starších ľudí** (55 – 64 rokov) na Slovensku v poslednom období rastie, v roku 2020 medziročne narástla o 1,3 p. b. a dosiahla 58,3 %. Táto miera zamestnanosti rastie aj v rámci EU27, kde je v priemere na vyššej úrovni (59,6 %). Medziročný nárast miery zamestnanosti v SR bol v roku 2020 mierne vyšší u starších mužov (o 1,4 p. b. na 61,7 %) ako u starších žien (o 1,3 p. b. na 55,2 %) a oproti predchádzajúcemu roku spomalil. Najvyššia miera zamestnanosti starších žien je dlhodobo vo Švédsku (75,3 %), vysokú úroveň dosahuje aj Estónsko (74,8 %).

Dlhší pracovný život a zvýšenie miery zamestnanosti by mali byť podporené aj prostredníctvom lepšieho prístupu k celoživotnému vzdelávaniu. Inkluzívny rast okrem iného znamená investovanie do odbornej prípravy a zvyšovania kvalifikácie s cieľom pomôcť ľuďom všetkých vekových kategórií pripraviť sa na očakávané zmeny na pracovnom trhu. V tejto oblasti Slovensko stále zaostáva. V roku 2020 bola **participácia dospelých na vzdelávaní** tretia najnižšia v EU27. V roku 2020 bolo v SR do ďalšieho vzdelávania či tréningu zapojených 2,8 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov, o 0,8 p. b. menej ako v roku 2019. Oproti tomu priemer EU27 predstavoval 9,2 %. Menší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2020 iba v Rumunsku (1,0 %) a v Bulharsku (1,6 %). Najvyšší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2020 vo Švédsku (28,6 %), Fínsku (27,3 %) a Dánsku (20,0 %). Nízka miera ďalšieho vzdelávania alebo odbornej prípravy u dospelých môže mať nepriaznivý vplyv na zamestnatelnosť najmä u nízkokvalifikovaných pracovníkov, čím oslabuje úsilie znížiť štrukturálnu nezamestnanosť.

Miera nezamestnanosti vo veku 15 – 74 rokov na Slovensku zaznamenávala od roku 2014 stabilný pokles, v roku 2020 však vplyvom pandémie došlo k jej nárastu. Medziročne narástla o 0,9 p. b. na úroveň 6,7 %, čím

⁸⁹ Aj na základe administratívnych údajov z roku 2020 využívalo zariadenia formálnej starostlivosti 6,6 % detí vo veku mladšom ako 3 roky. V roku 2020 bola v materských školách zabezpečená starostlivosť o deti do 3 rokov veku 7 913 deťom a zároveň v zariadeniach starostlivosti o deti do troch rokov registrovaných v roku 2019 bola zabezpečená kapacita pre 3 787 detí do troch rokov veku, t. j. ide celkovo o 11 730 detí, čo predstavuje 6,6 % na celkovej populácii detí 0-2. Zdroj: MPSVR SR; Centrum vedecko-technických informácií SR; Infostat (VDC).

zotrvala pod priemernou hodnotou EU27 (7,1 %). Miera nezamestnanosti v SR narástla viac u žien (o 1,1 p. b. na 7,1 %) ako u mužov (o 0,8 p. b. na 6,4 %). V rámci EU27 miera nezamestnanosti narástla vo väčšine krajín (s výnimkou Grécka, Francúzska, Talianska a Poľska), v priemere o 0,4 p. b. Miera nezamestnanosti vyššia ako na Slovensku bola v 13 krajinách EÚ. Najvyššiu mieru nezamestnanosti dosahovalo Grécko (16,3 %) a Španielsko (15,5 %). Najnižšia miera nezamestnanosti bola v Českej republike (2,6 %), Poľsku (3,2 %), Holandsku (3,8 %) a Nemecku (3,8 %). Podľa jarnej prognózy EK bude nárast miery nezamestnanosti v SR pokračovať aj v roku 2021, konkrétne na o 0,7 p. b. na 7,4 %. Nárast miery nezamestnanosti sa očakáva aj v priemere EU27 (0,5 p. b. na 7,6 %). V roku 2022 by mala miera nezamestnanosti začať znova klesať, a to na Slovensku aj v priemere EÚ.

Kľúčovými pre dosiahnutie inteligentného a udržateľného rastu pre všetkých sú mladí ľudia a predovšetkým ich úspešný vstup na trh práce. Mladí ľudia v súčasnosti stoja pred výzvami v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pri vstupe na trh práce. **Miera nezamestnanosti mladých** (vo veku 15 – 24 rokov) v EÚ vždy vykazovala vyššie hodnoty ako celková nezamestnanosť. Mladí ľudia patria k hlavným cieľovým skupinám aktívnej politiky trhu práce na Slovensku. Miera nezamestnanosti mladých na Slovensku, ktorá prudko narástla najmä v krízovom a pokrízovom období, sa v období od roku 2013 do roku 2018 každoročne znižovala, v roku 2019 však došlo k jej opätovnému nárastu. V roku 2020 bol nárast miery nezamestnanosti mladých v SR aj vplyvom pandémie ešte výraznejší. Medziročne sa zvýšila o 3,2 p. b. na úroveň 19,3 % (takmer trojnásobok celkovej miery nezamestnanosti). Nárast miery nezamestnanosti mladých zaznamenali aj iné krajiny EU27 (v priemere o 1,8 p. b., na úroveň 16,9 %). Najvyššiu mieru nezamestnanosti mladých malo v roku 2020 Španielsko (38,3 %) a Grécko (35,0 %). Vyššiu mieru nezamestnanosti mladých ako SR malo v roku 2020 aj Taliansko, Švédsko, Luxembursko, Portugalsko, Fínsko, Chorvátko, Francúzsko a Litva. Najnižšiu mieru nezamestnanosti mladých naopak vykazovalo Nemecko (7,2 %) Česká republika (8,0 %) a Holandsko (9,1 %).

Vyššia miera nezamestnanosti mladých poukazuje na ťažkosti pracovnej sily v tejto vekovej skupine uplatniť sa na trhu práce. Na druhej strane pri porovnávaní krajín treba vziať do úvahy, že veľkosť tejto pracovnej sily, t.j. ekonomicky aktívnej populácie v tomto veku sa medzi jednotlivými krajinami odlišuje, nakoľko závisí aj od počtu študujúcej mládeže. Na Slovensku študuje vysoký podiel mládeže, čoho dôsledkom je nízka **miera ekonomickej aktivity mladých vo veku 15 – 24 rokov**. V roku 2020 predstavovala pracovná sila 28,1 % z celkovej populácie 15 – 24 ročných (34,9 % z mladých mužov a 21,0 % z mladých žien). V priemere v EU27 je medzi mladými vo veku 15 - 24 rokov podiel pracovnej sily vyšší (34,9 %). Až 92,1 % z ekonomicky neaktívnej populácie mladých vo veku 15 - 24 rokov v roku 2020 na Slovensku bolo z dôvodu vzdelávania sa, pričom v priemere v EU27 predstavuje tento podiel 74,5 %. Po zohľadnení počtu mladých ľudí vo vzdelávacom procese, podiel **mladých ľudí vo veku 15 - 24 rokov, ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy** (tzv. NEET) v roku 2020 predstavoval na Slovensku 10,7 %, čo je mierne pod priemernou hodnotou EU27 (11,1 %). Na základe odporúčania Európskej rady o zavedení záruky pre mladých ľudí SR vytvára schému Záruky pre mladých ľudí v SR, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby všetci mladí ľudia vo veku do 29 rokov dostali kvalitnú ponuku zamestnania, ďalšieho vzdelávania, učňovskej prípravy alebo stáže v lehote štyroch mesiacov po strate zamestnania alebo ukončení formálneho vzdelania.

Ďalším hlavným cieľom EÚ v stratégii Európa 2020 je dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské (terciárne) alebo ekvivalentné vzdelanie. Vysokokvalifikované obyvateľstvo je kľúčové pri riešení problémov súvisiacich s demografickými zmenami a sociálnou inklúziou v Európe. Podľa EK čoraz viac pracovných miest si vyžaduje elektronické zručnosti, pritom hospodárstvo EÚ trpí nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovníkov v informačných a komunikačných technológiách. V roku 2020 sa **miera vysokoškolsky vzdelanej populácie** vo veku 30 – 34 rokov na Slovensku medziročne mierne znížila, konkrétne o 0,4 p. b. na 39,7 %. Klesla tak pod úroveň cieľa stanoveného v stratégii Európa 2020. Rozdelenie podľa pohlavia ukazuje, že miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 – 34 rokov sa znížila len u mužov (o 2,2 p. b. na 30,0 %). U žien naopak narástla, konkrétne o 1,6 p. b. na 49,9 %. V priemere v EU27 v roku 2020 bolo 40,9 % vysokoškolsky vzdelaných ľudí vo veku 30 – 34 rokov.

Využitie potenciálu mladých ľudí a ich úspešnému prechodu na trh práce môže brániť opustenie školskej dochádzky s nižším ako stredoškolským vzdelaním. V EU27 odchádza zo škôl predčasne a ďalej sa nevzdeláva pomerne vysoký podiel mladých ľudí. Napriek dlhodobému poklesu, v roku 2020 bolo v EU27 10,1 % ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie. Nedostatok kvalifikácie je hlavnou bariérou pre inklúziu, nakoľko od vzdelania závisí úspešnosť začlenenia sa na trh práce, kvalita práce, odmeňovanie, ale aj úspešnosť ďalšej prípravy pre trh práce počas celého života. Pre dosiahnutie inteligentného a inkluzívneho rastu bol stanovený cieľ udržať mladých ľudí vo vzdelávacom procese a znížiť **podiel predčasne ukončujúcich vzdelávanie** aspoň na úroveň 10 %, ktorú sa v roku 2020 takmer podarilo dosiahnuť. Slovenská republika dlhodobo patrí ku krajinám v rámci EÚ s relatívne nízkym podielom osôb, ktoré predčasne ukončujú školskú

dochádzku. V roku 2020 sa tento podiel medziročne znížil o 0,7 p. b. na úroveň 7,6 %, pričom cieľom SR bolo znížiť tento podiel pod 6 %. Osôb, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku bolo v sledovanom roku viac medzi mužmi (7,7 %) ako medzi ženami (7,4 %). Významnú pozornosť si vyžaduje aj predčasné ukončovanie školskej dochádzky v marginalizovaných rómskych komunitách. Európska rada v tomto kontexte odporúča Slovenskej republike posilňovať účasť rómskych detí od ranného detstva v hlavnom prúde vzdelávania.

Nízkokvalifikovaní pracovníci majú na Slovensku obzvlášť ťažkú pozíciu na trhu práce, keď miera ich nezamestnanosti je dlhodobo najvyššia a miera zamestnanosti dlhodobo patrí medzi najnižšie v EU27. **Miera nezamestnanosti ľudí** vo veku 25 – 64 rokov s dosiahnutým vzdelaním **na úrovni ISCED 0 – 2** (maximálne základné vzdelanie) na Slovensku po dvoch rokoch mierneho nárastu v roku 2020 medziročne poklesla o 0,6 p. b. na 27,8 %. Jej úroveň však bola aj naďalej najvyššia spomedzi krajín EU a viac než dvojnásobná oproti priemeru EU27 (12,5 %). Najnižšia miera nezamestnanosti ľudí s nízkou kvalifikáciou je v Holandsku (4,6 %), na Malte (5,1 %), v Portugalsku (6,2 %) a v Írsku (6,4 %). **Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných ľudí** (ISCED 0 – 2) vo veku

25 – 64 rokov v SR je hlboko pod priemerom EU27. V roku 2020 dosiahla v SR 36,4 %, pričom medziročne klesla aj vplyvom pandémie o 1,4 p. b. a ostala tak na chvoste EU27. Mieru zamestnanosti nízkokvalifikovaných ľudí nižšiu ako 40 % malo okrem SR už len Chorvátsko, priemer v EU27 predstavoval 55,8 %. Najvyššiu mieru zamestnanosti nízkokvalifikovaných ľudí majú v Portugalsku (69,7,3 %), na Malte (64,9 %) a na Cypre (64,2 %), vysokú mieru (nad 60 %) dosahuje aj Holandsko, Estónsko, Nemecko, Lotyšsko a Dánsko.

Nárast nezamestnanosti na Slovensku v roku 2020 bol sprevádzaný miernym poklesom miery dlhodobej nezamestnanosti. **Miera dlhodobej nezamestnanosti** na Slovensku sa medziročne znížila už siedmy rok po sebe, v roku 2020 o 0,2 p. b. a dosiahla 3,2 % (3,2 % u mužov a 3,3 % u žien). Ďalej však patrí medzi najvyššie spomedzi EU27. Podiel dlhodobo nezamestnaných na ekonomicky aktívnej populácii sa mierne znížil aj v priemere v EU27, a to o 0,3 p. b. na 2,5 %. Najvyššia miera dlhodobej nezamestnanosti pretrváva v Grécku (10,9 %), vyššia ako na Slovensku je aj v Španielsku (5,0 %) a Taliansku (4,7 %). Mieru dlhodobej nezamestnanosti nižšiu ako 1 % mali v roku 2020 v Českej republike (0,6 %), v Poľsku (0,6 %), v Dánsku (0,9 %) a v Holandsku (0,9 %). Vyššia miera dlhodobej nezamestnanosti v slovenskej ekonomike poukazuje na prítomnosť štrukturálnych nevyvážeností na trhu práce. Dlhodobá nezamestnanosť vyúsťuje do marginalizácie časti ekonomicky aktívneho obyvateľstva a súvisiacich vysokých spoločenských nákladov. Veľmi vysokú mieru dlhodobej nezamestnanosti vykazujú skupiny ľudí, ktoré dosiahli najvyššie základné vzdelanie. Európska rada preto odporúča Slovensku prijať dodatočné opatrenia na riešenie dlhodobej nezamestnanosti, konkrétne zlepšiť aktivačné opatrenia pre dlhodobo nezamestnané osoby a iné znevýhodnené skupiny vrátane individualizovaných služieb a cielenej odbornej prípravy.

Na zamestnanosť môže mať nežiaduce účinky vysoká miera daňového a odvodového zaťaženia pracovných príjmov. Tieto účinky sa môžu týkať hlavne istých skupín, najmä nízkokvalifikovaných pracovníkov alebo pracovníkov s nízkymi mzdami, nakoľko ponuka a dopyt po práci týchto skupín reagujú vo všeobecnosti citlivejšie na zmeny v tejto oblasti. Daňovo-odvodový a sociálny systém na Slovensku vo všeobecnosti pôsobí motivačne pre prijatie zamestnania a snahy zvýšiť si pracovný príjem, čo možno konštatovať najmä na základe indikátorov pasca nezamestnanosti a pasca nízkej mzdy.

Daňový klin v prípade nízkych miezd⁹⁰ (podiel daní a odvodov zaplatených zamestnancom a zamestnávateľom na celkovej cene práce) na Slovensku v roku 2020 poklesol o 0,9 p. b. a pohyboval sa pod priemernou úrovňou EU27 (38,8 % v SR oproti 39,3 % v EU27).

Indikátor pasca nezamestnanosti⁹¹ umožňuje merať rozdiely v príjme pri prechode zo systému sociálnych dávok na trh práce. Pasca nezamestnanosti v SR patrí medzi najnižšie v Európe, čo znamená, že sociálny a daňový systém na Slovensku motivuje nezamestnaného jednotlivca k získaniu zamestnania, a to aj nízko plateného. Kým v rámci EU27 si táto pasca udržala aj v roku 2020 relatívne vysokú úroveň (73,5 %), v SR bola podstatne nižšia (45,5 %). To znamená, že po prijatí zamestnania so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy sa predtým nezamestnanému jednotlivcovi v SR zdvihne čistý príjem až o 54,5 %. V EU27 by sa v priemere hypoteticky jednotlivcovi v takejto situácii zdvihol príjem iba o 26,5 %. Nižšia pasca nezamestnanosti ako na Slovensku bola v roku 2019 len v Grécku (30,5 %) a v Estónsku (31,4 %).

⁹⁰ Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy

⁹¹ Pasca nezamestnanosti sa vzťahuje k situácii, keď čisté pracovné zárobky sú relatívne nízke vo vzťahu k dávkam poskytovaným v nezamestnanosti. Obrátene ide o % zvýšenia disponibilného príjmu, keď sa zamestnanec vráti do zamestnania po období nezamestnanosti a dostane mzdu na úrovni 67 % priemernej mzdy. Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí.

Pasca nízkej mzdy⁹² podobne ako pasca nezamestnanosti vypovedá o motivácii, resp. demotivácii pracovať, v tomto prípade za vyššiu mzdu. V roku 2020 pasca nízkej mzdy u jednotlivca bez detí na Slovensku medziročne poklesla (o 0,9 p. b.) na úroveň 31,0 %, zortovala však tak ako po minulé roky pod priemerom EU27 (38,8 %). To znamená, že pri zvýšení hrubej mzdy z 33 % na 67 % priemernej mzdy vzrastie čistý príjem jednotlivca na Slovensku o 69 % (pričom v EU27 v priemere len o 61,2 %).

V rámci stratégie Európa 2020 a podpory inkluzívneho rastu je stanovený ďalší hlavný cieľ, a to znížiť **počet osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia** aspoň o 20 mil. (na 19,4 %). Cieľ je monitorovaný prostredníctvom indikátora zloženého z 3 subindikátorov, t.j. ľudia v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia boli buď žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou⁹³, a/alebo osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch⁹⁴ a/alebo závažne materiálne deprivované osoby⁹⁵. Ide o ľudí žijúcich v domácnostiach, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne a/alebo s nízkym príjmom, a/alebo si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život. Osoby sú počítané iba raz, hoci sa môžu nachádzať v niekoľkých subindikátoroch. Celkový počet ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia je nižší ako suma počtov ľudí v každej z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia, nakoľko niektoré osoby môžu trpieť súčasne viacerými formami.

Kvôli nedostupnosti údajov z EU SILC za rok 2020 sú nasledujúce hodnoty týkajúce sa rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia uvádzané za posledný dostupný rok (t. j. 2019). Nasledujúce hodnoty teda odzrkadľujú stav spoločnosti pred pandémiou ochorenia COVID-19, ktorej vplyv sa na indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia sa prejaví až pri údajoch z EU SILC za rok 2020.

Počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesá v priemere EU od roku 2013. Tento trend pokračoval aj v roku 2019, kedy počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesol o 3,37 mil. ľudí v rámci EU27 (ich podiel poklesol o 0,7 p. b.) a o 2,33 mil. ľudí v rámci EU28 (ich podiel poklesol o 0,4 p. b.). V roku 2019 v rámci EU27 bolo odhadovaných 91,37 mil. ľudí (20,9 %) ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (107,54 mil. ľudí, resp. 21,4 % v rámci EU28). Oproti východiskovému stavu v roku 2008 poklesol ich počet o 11,95 mil. ľudí v EU27 a o 9,86 mil. ľudí v EU28. Slovenská republika si v stratégii Európa 2020 za cieľ vytýčila, že do roku 2020 zníži celkový počet týchto osôb oproti východiskovému roku 2008 o 170 tis. (na 17,2 %). Tento cieľ dosiahla už v roku 2017. V roku 2019 sa na Slovensku nachádzalo v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 877 tis. ľudí, čo bolo o 234 tis. ľudí menej ako v roku 2008, no o 5 tis. osôb viac ako v roku 2018. Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia v SR sa v roku 2019 mierne zvýšil o 0,1 p. b. na 16,4 %. **Ľudí v riziku chudoby** bolo v roku 2019 v SR 11,9 % (pokles o 0,3 p.b. oproti roku 2018), **ľudí závažne materiálne deprivovaných** bolo 7,9 % (nárast o 0,9 p.b. oproti roku 2018) a **ľudí žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce** bolo 6,2 % (nárast o 1,0 p.b. oproti roku 2018). Ženy boli rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia viac ohrozené (17,0 %) ako muži (15,7 %).

Najvyšší podiel osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia bol v roku 2019 v Bulharsku (32,8 %), v Rumunsku (31,2 %) a v Grécku (30,0 %), a najnižší v Českej republike (12,5 %) a v Slovinsku (14,4 %). Čo sa týka jednotlivých elementov, ktoré definujú riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia, najvyšší podiel ľudí s disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby bol v roku 2019 v Rumunsku (23,8 %), v Lotyšsku (22,9 %), v Bulharsku (22,6 %) a v Estónsku (21,7 %). Najnižší podiel ľudí s takýmto nízkym príjmom bol v Českej republike (10,1 %). Podiel ľudí v EU27, ktorí sú závažne materiálne deprivovaní bol najnižší v Luxembursku (1,3 %) a Švédsku (1,8 %), najvyšší naopak v Bulharsku (20,9 %), Grécku (16,2 %) a Rumunsku (14,5 %). Podiel ľudí do 59 rokov žijúcich v domácnostiach s nízkou pracovnou intenzitou je najvyšší v Grécku (13,8 %), Írsku (13,6 %) a Belgicku (12,4 %), a najnižší v Českej republike (4,2 %), v Poľsku (4,7 %) a na Malte (4,9 %).

⁹² Pasca nízkej mzdy je meraná ako percento, o ktoré sa zníži hrubý príjem kombinovaným efektom dani z príjmu, sociálnych príspevkov a akýchkoľvek iných sociálnych dávok, ak zárobok vzrastie z 33 % na 67 % priemernej mzdy. Obrátene hovorí o % zvýšenia čistého príjmu, ak vzrastie hrubý príjem.

⁹³ Ľudia žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú ľudia vo veku 0 – 59 žijúci v domácnostiach, kde dospelí pracujú menej ako 20 % z toho, koľko mohli potenciálne odrobiť v minulom roku (študenti sú vylúčení).

⁹⁴ Ide o osoby s ekvivalentným príjmom pod hranicou rizika chudoby, ktorou je 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu (po všetkých sociálnych transferoch, ktoré sa počítajú ako súčasť príjmu). Ekvivalentný príjem je počítaný pre každého jednotlivca ako disponibilný príjem do domácnosti delený veľkosťou domácnosti, ktorá zohľadňuje nasledovné váhy pre jednotlivých členov domácnosti: 1,0 pre prvého dospelého, 0,5 pre každého ďalšieho člena staršieho ako 14 rokov a 0,3 pre dieťa mladšie ako 14 rokov.

⁹⁵ Materiálna deprivácia zahŕňa indikátory vzťahujúce sa k ekonomickej záťaži, predmetom dlhodobej spotreby, bývaniu a prostrediu obydla. Ťažko materiálne deprivovaní ľudia majú veľmi obmedzené životné podmienky nedostatkom zdrojov a zažívajú minimálne 4 z nasledovných 9 položiek deprivácie: nemôžu si dovoliť: a) platiť načas nájom/hypotéku a účty spojené s bývaním, b) udržať doma adekvátne teplo, c) čeliť neočakávaným výdavkom, d) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné jedlo každý druhý deň, e) týždennú dovolenku mimo domu, f) auto, g) práčku, h) farebný televízor, i) telefón (vrátane mobilného telefónu).

Z hľadiska veku vo vyššom riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako ostatné vekové skupiny sa nachádzajú deti, a to vo väčšine krajín EU27 vrátane Slovenska. V roku 2019 v EU27 trpelo aspoň jednou z troch foriem chudoby alebo sociálneho vylúčenia 22,2 % detí mladších ako 18 rokov (20,6 % ľudí od 18 rokov a vyššie a 18,5 % ľudí od 65 rokov a vyššie). Na Slovensku to bolo 22,0 % detí do 18 rokov v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia oproti 15,1 % ľudí od 18 rokov a 14,2 % ľudí od 65 rokov. Podiel detí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia na Slovensku sa v roku 2019 medziročne znížil (o 1,8 p. b.), v ostatných vekových skupinách sa naopak zvýšil (o 0,5 p.b. u ľudí od 18 rokov a o 2,3 p.b. u ľudí od 65 rokov).

Tabuľka 5.1 Vývoj vybraných hlavných ukazovateľov stratégie Európa 2020

Hlavné indikátory Európy 2020		Miera zamestnanosti 20 - 64 ročných (cieľ EÚ = 75 %, cieľ SR = 72 %)			Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém bez získania kvalifikácie (cieľ EÚ = 10 %, cieľ SR = 6 %)			Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (cieľ EÚ = 40 %, cieľ SR = 40 %)			Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (cieľ EÚ = 19,4 %, cieľ SR = 17,4 %)	- osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou v %	- osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch v %	- závažne materiálne deprivované osoby v %
	rok	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži				
SR	2010	64,6	57,4	71,9	4,7	4,9	4,6	22,1	26,2	18,2	20,6	7,9	12,0	11,4
	2011	65,0	57,4	72,5	5,1	4,6	5,4	23,2	27,3	19,4	20,6	7,7	13,0	10,6
	2012	65,1	57,3	72,8	5,3	4,6	6,0	23,7	28,2	19,4	20,5	7,2	13,2	10,5
	2013	65,0	57,8	72,2	6,4	6,1	6,7	26,9	31,8	22,3	19,8	7,6	12,8	10,2
	2014	65,9	58,6	73,2	6,7	6,6	6,9	26,9	31,5	22,5	18,4	7,1	12,6	9,9
	2015	67,7	60,3	75,0	6,9	6,8	6,9	28,4	34,4	22,8	18,4	7,1	12,3	9,0
	2016	69,8	62,7	76,9	7,4	7,2	7,6	31,5	39,4	24,0	18,1	6,5	12,7	8,2
	2017	71,1	64,7	77,5	9,3	10,3	8,5	34,3	42,4	26,7	16,3	5,4	12,4	7,0
	2018	72,4	65,5	79,2	8,6	8,8	8,3	37,7	44,6	31,1	16,3	5,2	12,2	7,0
	2019	73,4	66,9	79,9	8,3	7,9	8,8	40,1	48,3	32,2	16,4	6,2	11,9	7,9
	2020	72,5	66,1	78,7	7,6	7,4	7,7	39,7	49,9	30,0	:	:	:	:
EU27	2010	67,8	61,2	74,5	13,8	11,6	15,9	32,6	36,3	28,9	23,9	9,9	16,5	8,9
	2011	67,9	61,4	74,3	13,2	11,1	15,2	33,4	37,3	29,4	24,5	10,4	16,9	9,4
	2012	67,6	61,5	73,8	12,6	10,6	14,5	34,5	38,8	30,2	24,9	10,2	16,9	10,2
	2013	67,5	61,6	73,4	11,8	10,0	13,6	35,6	40,1	31,2	24,6	10,6	16,8	9,8
	2014	68,2	62,4	74,0	11,1	9,4	12,7	36,5	41,0	32,0	24,5	11,1	17,3	9,1
	2015	69,1	63,3	74,9	11,0	9,4	12,5	37,3	42,2	32,5	23,8	10,5	17,4	8,4
	2016	70,1	64,3	76,0	10,6	9,1	12,1	37,8	42,9	32,7	23,7	10,4	17,5	7,9
	2017	71,3	65,5	77,2	10,5	8,9	12,1	38,6	43,9	33,3	22,5	9,4	16,9	6,9
	2018	72,4	66,5	78,3	10,5	8,8	12,1	39,4	44,8	34,1	21,6	8,8	16,8	6,1
	2019	73,1	67,3	79,0	10,2	8,4	11,8	40,3	45,6	35,1	20,9	8,3	16,5	5,5
	2020	72,4	66,8	78,1	10,1	8,1	12,0	40,9	46,2	35,7	:	:	:	:

Zdroj: EUROSTAT, ŠÚ SR

Poznámky: Údaje o chudobe sú počítané ŠÚ SR na základe EU SILC, referenčný rok pre zisťovanie príjmu je predchádzajúci rok, v roku 2011 v SR zmena v časovom rade pri miere zamestnanosti 20 – 64 ročných, v rokoch 2011 a 2014 zmena v časovom rade pri podiele osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém a v časovom rade pre mieru vysokoškolsky vzdelanej populácie v SR (v roku 2014 aj v EU27)

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha ku kapitole 1

Tabuľka 1	Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
Tabuľka 2	Indexy spotrebiteľských cien
Tabuľka 3	Výstavba a úbytok bytov
Tabuľka 4	Počet obyvateľov SR podľa regiónov
Graf 1	Priemerný vek obyvateľstva v roku 2020 v jednotlivých okresoch SR

Príloha ku kapitole 2

Tabuľka 1	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v roku 2020
Tabuľka 2	Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2020 (priemer za rok v %)
Tabuľka 3	Pracujúci podľa krajov v roku 2020 (priemer za rok)
Tabuľka 4	Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2
Tabuľka 5	Voľné pracovné miesta a miera voľných pracovných miest podľa ekonomických činností v SR spolu (priemer za rok 2020)
Tabuľka 6	Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2020 (priemer za rok v %)
Graf 1	Miera evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých okresoch SR (priemer za rok 2020)
Tabuľka 7	Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2020
Tabuľka 8	Nástroje aktívnych opatrení trhu práce Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce
Tabuľka 9	Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2019 podľa odvetví
Tabuľka 10	Vyhlásené výzvy pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2020
Tabuľka 11	Počet registrovaných sociálnych podnikov podľa typu v roku 2020
Tabuľka 12	Počet registrovaných sociálnych podnikov v najmenej rozvinutých okresoch v roku 2020

Príloha ku kapitole 3

Tabuľka 1	Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2020
Tabuľka 2	Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2020
Tabuľka 3	Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia
Tabuľka 4	Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31.12.2020
Tabuľka 5	Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31.12.2020
Tabuľka 6	Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2020
Tabuľka 7	Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2020
Tabuľka 8	Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia
Tabuľka 9	Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2020
Tabuľka 10	Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2020
Tabuľka 11	Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2020
Graf 1	Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31.12.2020
Graf 2	Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31.12.2020
Tabuľka 12	Zhodnotenie dôchodkových fondov v správe DSS za rok 2020
Tabuľka 13	Zhodnotenie príspevkových doplnkových dôchodkových fondov v správe DSS za rok 2020
Graf 3	Regionálne rozdelenie poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa, priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2020
Graf 4	Regionálne rozdelenie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi, podiel osôb v systéme na celkovom počte obyvateľov ku koncu roka 2020
Tabuľka 14	Počet poberateľov a čerpanie finančných prostriedkov na resocializačný príspevok v rokoch 2019 a 2020
Tabuľka 15	Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2020

Tabuľka 16	Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/
Tabuľka 17	Jednotlivé formy starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom
Tabuľka 18	Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom k 31.12.
Tabuľka 19	Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2019 a 2020
Tabuľka 20	Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2019 a 2020
Tabuľka 21	Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2019 a 2020
Tabuľka 22	Finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou na rok 2020
Tabuľka 23	Finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach krízovej intervencie
Tabuľka 24	Počet registrovaných poskytovateľov sociálnych služieb
Tabuľka 25	Opatrovateľská služba
Tabuľka 26	Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita
Tabuľka 27	Prijímatelia sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb
Tabuľka 28	Výdavky zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 29	Príjmy zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 30	Zamestnanci zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 31	Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované obcou, vyšším územným celkom alebo neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb k 31.12.2020
Tabuľka 32	Počet žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby vo vybraných druhoch zariadení sociálnych služieb Najčastejšie zistené porušenia u poskytovateľov sociálnych služieb
Tabuľka 33	Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2017
Tabuľka 34	Príjmy na sociálnu ochranu, 2017
Tabuľka 35	Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2017
Tabuľka 36	Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu, indexy 2017/2016 a 2017/2006
Tabuľka 37	Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2017
Tabuľka 38	Vyhlásené výzvy pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2020
Tabuľka 39	Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Príloha ku kapitole 4

Tabuľka 1	Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2016 – 2019)
Tabuľka 2	Formy násilia identifikované u volajúcich žien
Graf 1	Formy násilia identifikované u volajúcich žien v percentách
Graf 2	Vzťah násilnej osoby k volajúcim ženám
Graf 3	Osoby blízke ženám, na ktorých je páchané násilie

Príloha ku kapitole 5

Tabuľka 1	Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU27 v roku 2020 – makroekonomické prostredie
Tabuľka 2	Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU27 v poslednom dostupnom roku – inteligentný a inkluzívny rast

PRÍLOHA KU KAPITOLE 1

Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR*

Ukazovateľ	Merná jednotka	2015	2016	2017	2018	2019	2020
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT ¹⁾							
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. €	79,8	81,1	84,5	89,4	93,9	91,6
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	104,6	101,6	104,2	105,8	105,1	97,5
Hrubý domáci produkt v s. c. ²⁾	mld. €	79,8	81,5	83,9	87,0	89,2	84,9
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	104,8	102,1	103,0	103,7	102,5	95,2
INFLÁCIA ³⁾							
Medziročná miera inflácie							
v priemere za obdobie	%	-0,3	-0,5	1,3	2,5	2,7	1,9
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODĽA VZPS ⁴⁾							
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 424,0	2 492,1	2 530,7	2 566,7	2 583,7	2 531,3
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,6	102,8	101,5	101,4	100,7	98,0
Miera zamestnanosti vo veku 20 až 64 rokov ⁵⁾	%	67,7	69,8	71,1	72,4	73,4	72,5
Počet nezamestnaných	tis. osôb	314,3	266	224	179,5	157,7	181,4
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	87,6	84,6	84,2	80,1	87,9	115,0
Miera nezamestnanosti	%	11,5	9,7	8,1	6,6	5,8	6,7
ZAMESTNANOSŤ							
Priemerný počet zamestnaných osôb							
v hospodárstve spolu ⁶⁾	tis. osôb	2 251,6	2 307	2 348,9	2 392,80	2 416,10	2 372,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,1	102,5	101,8	101,9	101,0	98,2
PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA							
zamestnanca za hospodárstvo spolu ⁷⁾							
nominálna	€	883	912	954	1013	1 092	1 133,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,9	103,3	104,6	106,2	107,8	103,8
reálna – index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100 ⁸⁾	%	103,2	103,8	103,3	103,6	105,0	101,9

Zdroj: Štatistický úrad SR (databáza DATAcube)

*Údaje za predchádzajúce roky boli revidované v máji 2021.

¹⁾ metodika ESA 2010, údaje od roku 2020 sú spresnenými štvrťročnými odhadmi

²⁾ v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2015

³⁾ počítaná zo spotrebiteľských cien, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh

⁴⁾ VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie; pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré vsledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na riadnej materskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb platených na aktivačných prácach; respondenti sú zahrnutí do odvetví podľa ekonomickej činnosti miestnej jednotky nie celého podniku

⁵⁾ v percentách vyjadrený podiel počtu pracujúcich vo veku 20 - 64 rokov z celkového počtu obyvateľstva v rovnakom veku

⁶⁾ zo štvrťročného štatistického výkazníctva; zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia; bez žien na materskej dovolenke

⁷⁾ zo štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad neevidovaných miezd

⁸⁾ index reálnej mzdy je vypočítaný ako podiel indexu nominálnej mzdy a indexu spotrebiteľských cien

Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100					
Odbory COICOP	Stále váhy v o/oo ¹⁾	jún	september	december	rok
Úhrn za SR	1 000,000	101,8	101,4	101,6	101,9
v tom:					
Potraviny a nealkoholické nápoje	181,959	102,6	100,1	100,6	102,5
Alkoholické nápoje a tabak	53,722	100,9	101,1	101,2	101,1
Odevy a obuv	47,949	99,8	100,3	100,1	100,5
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	248,377	102,6	102,6	102,4	102,6
Nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domácností	71,938	101,8	101,9	101,6	101,7
Zdravotníctvo	26,527	102,6	103,7	103,7	102,6
Doprava	76,017	94,6	93,6	96,6	96,6
Pošty a spoje	33,682	102,0	100,0	100,0	101,0
Rekreácia a kultúra	89,957	101,8	102,0	102,1	102,1
Vzdelávanie	17,518	104,5	102,4	102,9	104,1
Hotely a reštaurácie	71,766	101,8	104,4	103,9	102,6
Rozličné tovary a služby	80,587	104,6	104,6	104,1	104,1

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR - 4. štvrťrok 2020

¹⁾ váhy jednotlivých odborov sú ročne aktualizované

Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ		Počet bytov			Úbytok bytov	
		začatých v roku 2020	rozostavaných k 31.12.2020	dokončených v roku 2020	spolu v roku 2020	z toho asanáciou v roku 2020
Byty spolu	a)	19 744	76 339	21 490	334	1 328
	b)	91,8	96,7	106,5	79,9	94,9
v tom sektor:						
verejný	a)	246	801	250	1	5
	b)	100	71,7	128,2	10,0	33,3
súkromný	a)	19 498	75 538	21 240	333	1 323
	b)	91,7	97,0	106,3	81,6	95,6
z úhrnu bytov:						
byty v rodinných domoch	a)	13 917	48 854	13 421	x	x
	b)	97,8	100,3	100,6	x	x

Zdroj: ŠÚ SR - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2020

a) počet

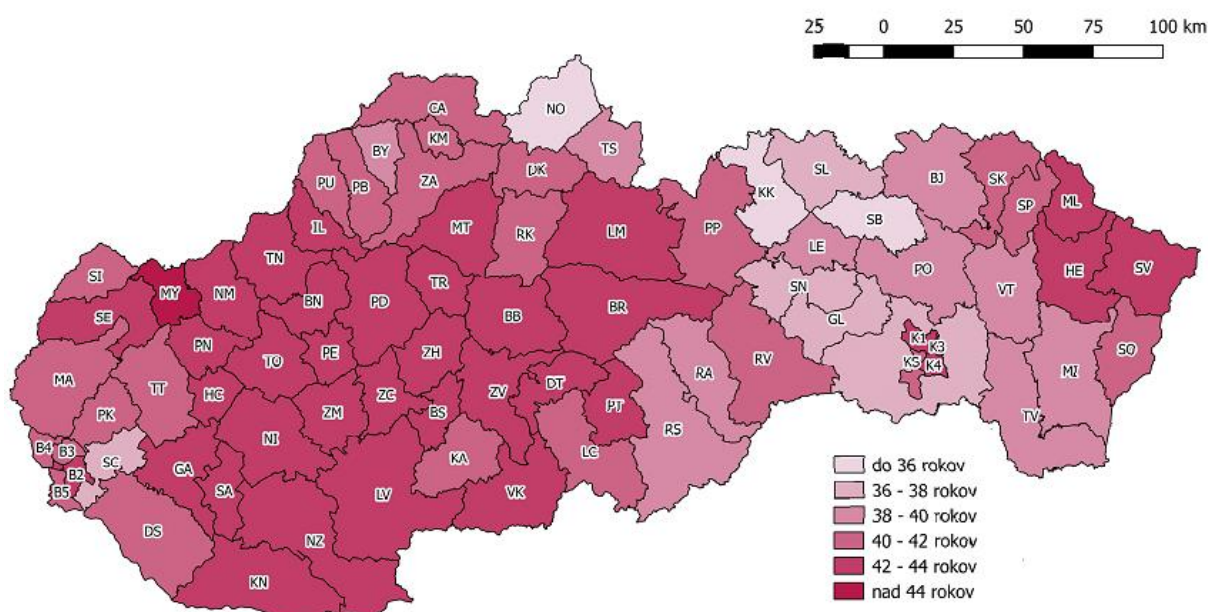
b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

Tabuľka 4 Počet obyvateľov SR podľa regiónov

	Počet trvale bývajúcich obyvateľov k 31. 12. 2020	Podiel na celkovom počte trvale bývajúcich obyvateľov v SR	Index 2020/2019
Bratislavský kraj	677 024	12,4%	101,1%
Trnavský kraj	565 324	10,4%	100,1%
Trenčiansky kraj	582 567	10,7%	99,7%
Nitriansky kraj	671 508	12,3%	99,6%
Žilinský kraj	691 136	12,7%	99,9%
Banskobystrický kraj	643 102	11,8%	99,7%
Prešovský kraj	827 028	15,1%	100,1%
Košický kraj	802 092	14,7%	100,1%
Slovenská republika	5 459 781	100,0%	100,1%

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 1 Priemerný vek obyvateľstva v roku 2020 v jednotlivých okresoch SR

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

Zdroj: ŠÚ SR

PRÍLOHA KU KAPITOLE 2

Tabuľka 1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v roku 2020

Stupeň vzdelania	v tisícoch			index 2020/2019		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	2 712,7	1 481,4	1 231,3	99,0	98,7	99,3
Podľa vekových skupín						
15 – 19 roční	14,4	9,3	5,1	87,3	96,9	73,9
20 – 24 roční	141,7	90,1	51,6	93,3	92,6	94,5
25 – 29 roční	293,6	173,2	120,4	96,7	96,8	96,6
30 – 34 roční	335,5	200,2	135,2	97,0	96,9	97,1
35 – 39 roční	372,0	208,1	164,0	98,0	97,6	98,7
40 – 44 roční	410,1	218,9	191,2	100,2	100,4	99,9
45 – 49 roční	362,7	184,3	178,4	103,5	102,6	104,5
50 – 54 roční	302,1	151,9	150,2	96,4	96,4	96,3
55 – 59 roční	295,4	147,6	147,7	101,3	101,9	100,6
60 – 64 roční	144,5	75,0	69,5	103,4	103,0	103,7
65 a viac roční	40,8	22,8	18,0	102,3	100,0	105,3
Podľa vzdelania (15+ roční)						
Základné a bez vzdelania	126,7	69,8	57,0	80,9	78,9	83,7
Nižšie stredné	615,7	400,8	215,0	95,1	96,8	92,2
Úplné stredné	1227,0	676,3	550,7	101,0	101,9	99,9
Vysokoškolské	743,2	334,5	408,7	102,8	99,8	105,4

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 2 Miera zamestnanosti podľa veku v roku 2020
(priemer za rok v %)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
15 – 64 roční	67,5	73,3	61,7
20 – 64 roční	72,5	78,7	66,1
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	3,0	3,8	2,3
20 – 24 roční	40,3	50,8	29,4
25 – 29 roční	72,9	85,2	60,1
30 – 34 roční	76,3	89,0	63,1
35 – 39 roční	78,7	86,4	70,5
40 – 44 roční	84,9	88,6	81,1
45 – 49 roční	86,7	87,2	86,2
50 – 54 roční	83,2	83,9	82,5
55 – 59 roční	78,4	80,7	76,2
60 – 64 roční	38,3	42,0	35,0
65 a viac roční	4,5	6,3	3,3

Tabuľka 3 Miera zamestnanosti podľa vzdelania v roku 2020
(priemer za rok v %)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Podľa vzdelania (15 – 64 roční)			
Základné	17,9	20,8	15,2
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	70,5	75,4	62,7
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	80,3	86,9	70,7
Úplné stredné všeobecné	48,7	55,9	43,7
Úplné stredné odborné	78,7	84,6	72,3
Vyššie odborné	78,1	81,4	76,5
Vysokoškolské - 1. stupeň	59,5	61,5	58,5
Vysokoškolské - 2. stupeň	83,7	90,5	78,7
Vysokoškolské - 3. stupeň	89,3	96,8	83,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 4 Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2

	2019			2020		
	priemerný počet zamestnaných	index rastu 2019 /2018	podiel v %	priemerný počet zamestnaných	index rastu 2020 /2019	podiel v %
Hospodárstvo spolu	2 416 068	101,0	100,0	2 372 043	98,2	100,0
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	87 450	100,9	3,6	84 398	96,5	3,6
z toho poľnohospodárstvo	69 455	103,1	2,9	66 457	95,7	2,8
Priemysel	558 005	99,8	23,1	526 077	94,3	22,2
Stavebníctvo	177 339	106,4	7,3	166 870	94,1	7,0
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	370 349	98,3	15,3	364 525	98,4	15,4
Doprava a skladovanie	158 181	102,1	6,5	157 799	99,8	6,7
Ubytovacie a stravovacie služby	65 240	101,8	2,7	62 061	95,1	2,6
Informácie a komunikácia	76 007	103,4	3,1	77 590	102,1	3,3
Finančné a poisťovacie činnosti	42 131	100,3	1,7	41 472	98,4	1,7
Činnosti v oblasti nehnuteľností	23 905	97,0	1,0	23 575	98,6	1,0
Odborné, vedecké a technické činnosti	111 664	100,4	4,6	117 860	105,5	5,0
Administratívne a podporné služby	143 787	102,3	6,0	142 134	98,9	6,0
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	151 083	101,2	6,3	152 795	101,1	6,4
Vzdelávanie	173 522	101,5	7,2	174 828	100,8	7,4
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	167 086	102,8	6,9	167 760	100,4	7,1
Umenie, zábava a rekreácia	51 801	100,4	2,1	50 820	98,1	2,1
Ostatné činnosti	58 518	100,6	2,4	61 481	105,1	2,6

Zdroj: ŠÚ SR, podľa štvrťročného štatistického výkazníctva, zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia; bez žien na materskej dovolenke

Tabuľka 5 Voľné pracovné miesta a miera voľných pracovných miest podľa ekonomických činností v SR spolu (priemer za rok 2020)

Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2	Voľné pracovné miesta spolu	index rastu 2020/2019	Miera voľných pracovných miest (v %)
Hospodárstvo SR spolu	16 063	73,3	0,8
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	141	35,5	0,3
Priemysel	3 104	67,4	0,7
Stavebníctvo	267	20,3	0,2
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	1 725	84,3	0,6
Doprava a skladovanie	1 859	73,2	1,3
Ubytovacie a stravovacie služby	616	63,7	0,9
Informácie a komunikácia	303	70,4	0,5
Finančné a poisťovacie činnosti	722	83,0	1,8
Činnosti v oblasti nehnuteľností	18	14,7	0,1
Odborné, vedecké a technické činnosti	169	46,2	0,2
Administratívne služby	245	53,9	0,2
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	5 450	89,1	3,5
Vzdelávanie	218	100,1	0,1
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	915	90,5	0,6
Umenie, zábava a rekreácia	159	79,9	0,6
Ostatné činnosti	152	58,6	0,5

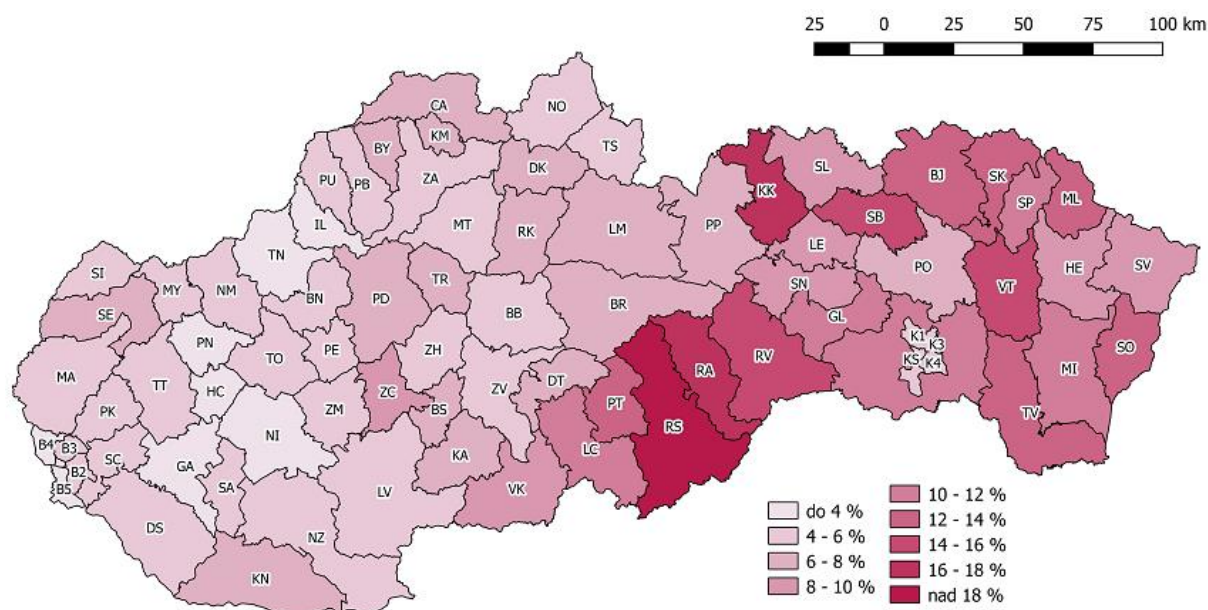
Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2020 (zo štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane údajov za podnikateľov)

Tabuľka 6 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2020 (priemer za rok v %)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	6,7	6,4	7,1
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	44,0	44,5	42,7
20 – 24 roční	16,8	15,6	19,0
25 – 29 roční	8,6	7,5	10,1
30 – 34 roční	6,4	6,7	6,0
35 – 39 roční	7,7	6,7	9,1
40 – 44 roční	5,7	5,3	6,1
45 – 49 roční	4,7	4,1	5,3
50 – 54 roční	4,5	4,5	4,5
55 – 59 roční	5,0	4,2	5,7
60 – 64 roční	4,6	4,7	4,4
65 a viac roční	1,0	0,8	1,2
Podľa vzdelania			
Základné	31,1	29,8	32,6
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	7,8	7,5	8,4
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	6,1	5,1	7,8
Úplné stredné všeobecné	7,1	7,1	7,2
Úplné stredné odborné	5,1	4,4	6,1
Vyššie odborné	8,8	12,3	6,8
Vysokoškolské - 1. stupeň	6,4	5,5	6,8
Vysokoškolské - 2. stupeň	3,1	3,1	3,1
Vysokoškolské - 3. stupeň	2,0	0,8	3,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Graf 1 Miera evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých okresoch SR (priemer za rok 2020)

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 7 Stav uchádzačov o zamestnanie - absolventov škôl ku koncu roka 2020

Ukazovateľ	Počet uchádzačov o zamestnanie
Absolventi spolu	10 930
z toho	
Absolventi SOŠ s ukončeným stredným alebo nižším stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 12, 13)	1 974
Absolventi SOŠ s ukončeným úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 14)	5 544
Absolventi gymnázií s ukončeným úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň vzdelania 15)	834
Absolventi SOŠ s ukončeným vyšším odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 16)	70
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa (stupeň vzdelania 17)	528
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého a tretieho stupňa (stupeň vzdelania 18, 19)	1 980

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 8 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

AOTP podľa prísl. § zákona o službách zamestnanosti	Rok 2019		Rok 2020	
	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)
§ 32	2 222	27 382	817	12 416
§ 42*	731 445	0	275 585	0
§ 43	25 043	241	10 927	52
§ 46	20	7 959	351	210 219
§ 47	44	283 294	0	0
§ 49	1 561	7 766 003	136	2 897 016
§ 50	856	3 577 936	224	1 900 746
§ 50j	3 412	15 965 704	633	8 252 318
§ 51	3 575	1 977 148	2 402	1 564 523
§ 51a	751	2 676 457	338	2 593 583
§ 52	7 206	2 123 541	3 191	1 633 926
§ 52a	4 840	5 885 337	1 242	2 813 604
§ 53	19 082	6 670 144	11 299	5 138 884
§ 53a	458	1 021 491	226	748 447
§ 53b	0	31 698	0	3 761
§ 53c	212	521 343	127	585 124
§ 53d	697	1 659 011	696	1 624 073
§ 53f	3	99	1	2 940
§ 53g	333	623 088	1 654	5 356 860
§ 54	100 546	95 213 933	46 133	92 735 074
§ 54 Prvá pomoc	0	0	3 019 782	770 397 613
§ 54 Podpora udržania zamestnanosti v MŠ	0	0	24 270	59 343 897
§ 54 Pracuj, zmeň svoj život	0	0	7 672	48 748 097
§ 56	123	443 273	43	129 396
§ 56a	32	53 018	24	46 589
§ 57	54	320 921	17	123 871
§ 59	1 253	6 599 428	1 229	7 246 594
§ 60	9 480	32 022 270	8 814	32 056 936
Spolu	913 248	185 470 719	3 417 833	1 046 166 559

Zdroj: ÚPSVR

* § 42 Informačné a poradenské služby – ide o AOTP zabezpečované vlastnými zamestnancami úradov PSVR, bez nárokov na finančné zdroje určené na AOTP.

Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32)

Úrad PSVR na účely sprostredkovania zamestnania poskytuje UoZ náhradu časti cestovných výdavkov, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje ústredie alebo úrad PSVR na území Slovenskej republiky pre zamestnávateľa alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie.

V roku 2020 bolo na tento nástroj zaradených 817 UoZ, čo bolo o 1 405 UoZ menej ako v roku 2019. Vyčerpaných finančných prostriedkov bolo 12 416 eur, čo je o 14 966 eur menej ako v roku 2019.

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania (§ 42, ods. 2, písm. a)

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania

Hlavným zámerom skupinových a individuálnych stretnutí realizovaných v rámci informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania (ďalej „preventívne poradenstvo“) bolo pomôcť žiakom a ich rodičom pri výbere vhodného štúdia alebo zamestnania, aby sa v budúcnosti predišlo ich prípadnému zaradeniu do evidencie UoZ.

Obsahovo bolo preventívne poradenstvo pri voľbe povolania pre žiakov základných škôl (ďalej len „ZŠ“) zamerané najmä na oboznámenie sa žiakov s charakteristikou povolání, na identifikáciu predpokladov a požiadaviek na výkon určitého povolania a poskytovanie informácií o výbere typu strednej školy a možnostiach ďalšieho štúdia (prostredníctvom programovej aplikácie Internetový sprievodca trhom práce). Žiaci stredných škôl (ďalej len „SŠ“) boli oboznámení s regionálnym trhom práce, preferovanými profesiami, mierou nezamestnanosti, počtom absolventov jednotlivých škôl vedených v evidencii UoZ a so spôsobmi vhodnej komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom.

Preventívne poradenstvo pri voľbe povolania bolo v roku 2020 celkovo poskytnuté 1 601 osobám, z toho bolo 815 žiakov ZŠ (50,91 %) a 786 žiakov SŠ (49,09 %). Tieto služby boli poskytnuté pre 54 škôl, z toho bolo 30 ZŠ a 24 SŠ. Preventívne poradenstvo pri voľbe povolania bolo poskytované v priestoroch ZŠ a SŠ.

Burzy informácií

V rámci preventívneho poradenstva sú každoročne organizované burzy informácií pre žiakov ZŠ. Ich hlavným cieľom je najmä zvýšenie záujmu žiakov ZŠ o remeselné a technické povolania v súvislosti s ich nedostatkom na trhu práce. V roku 2020 bola zrealizovaná 1 burza informácií, ktorú zorganizoval 1 úrad PSVR. Tejto burzy informácií sa zúčastnilo 28 ZŠ a prezentovalo sa na nich 10 SŠ.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Úrad PSVR môže zabezpečiť UoZ a ZoZ odborné poradenské služby (ďalej len „OPS“), zamerané na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, vytváranie súladu medzi osobnostnými predpokladmi UoZ a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, sociálnu a pracovnú adaptáciu UoZ:

- zisťovaním osobnostných predpokladov, schopností UoZ a zhodnotením jeho kompetencií,
- vypracovaním individuálneho akčného plánu na podporu pracovného uplatnenia znevýhodneného UoZ,
- diagnostikovaním a rozpoznávaním prekážok vstupu na trh práce,
- vytvorením osobnostného profilu UoZ na určenie aktivít, opatrení a služieb potrebných na jeho začlenenie na trh práce.

V roku 2020 bolo klientom v rámci § 43 poskytnutých celkovo 20 753 OPS (tieto OPS poskytnuté v rámci § 43 nazývame aj neprojektové OPS). Medzi najčastejšie využívané formy neprojektových OPS patrí predovšetkým vypracovanie individuálneho akčného plánu s opakovanými stretnutiami a jednorazová skupinová poradenská aktivita.

V roku 2020 boli OPS v rámci § 43 poskytnuté pre 10 927 klientov, z toho všetci klienti boli UoZ. Z celkového počtu UoZ, ktorým boli v roku 2020 poskytnuté OPS v rámci § 43, bolo 5 884 žien (53,85 %) a 5 043 mužov (46,15%). Najviac OPS v rámci § 43 bolo poskytnutých UoZ od 30 do 49 rokov - 4 503 osôb (41,21 %) a druhou najpočetnejšou skupinou boli UoZ vo veku nad 50 rokov - 2 980 osôb (27,27 %).

Z hľadiska vzdelania, najvyšší podiel (30,05 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním v počte 3 282 osôb, UoZ so stredným odborným vzdelaním (25,14 %) v počte 2 746 osôb a UoZ so základným vzdelaním (20,53 %) v počte 2 242 osôb.

Pokiaľ ide o štruktúru klientov, ktorí sa nachádzajú v evidencii UoZ, podľa dĺžky evidencie, tak medzi UoZ, ktorým boli poskytnuté OPS v rámci § 43, dominovala skupina UoZ s dĺžkou evidencie 0-3 mesiace (3 339 UoZ, 30,56 %) a dĺžkou evidencie od 4-6 mesiacov (2 664, 24,38 %). OPS v rámci § 43 boli poskytované predovšetkým znevýhodneným UoZ - až 8 438 UoZ malo aspoň jedno znevýhodnenie, čo predstavuje až 77,22 % z celkového počtu UoZ, ktorým boli OPS poskytnuté. Spomedzi nich bolo najviac UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie (5 842 UoZ, čo predstavuje viac než 69 % zo všetkých znevýhodnených UoZ zaradených na OPS v rámci § 43).

Vynaložené finančné prostriedky na náhradu cestovných výdavkov a výdavkov na ubytovanie a stravné pre UoZ, ktorí sa zúčastnili OPS v rámci § 43, boli v roku 2020 len vo výške 52,43 eur.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)

Vzdelávanie a príprava pre trh práce (ďalej len „vzdelávanie“) UoZ je teoretická príprava alebo praktická príprava UoZ, ktorú si vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce a ktorá umožňuje získať nové odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti na účel pracovného uplatnenia UoZ vo vhodnom zamestnaní. Vzdelávanie v zmysle zákona o službách zamestnanosti nie je zvýšenie stupňa vzdelania.

Vzdelávanie UoZ sa realizovalo formou:

- vzdelávania zabezpečeného úradom práce, sociálnych vecí a rodiny,
- vzdelávania zabezpečeného z vlastnej iniciatívy UoZ.

Úrad PSVR môže zabezpečiť UoZ vzdelávanie v zmysle § 46 ods. 4 zákona o službách zamestnanosti na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu. UoZ, ktorému úrad zabezpečí vzdelávanie, je vzdelávanie poskytnuté bezplatne na základe dohody, ktorú uzatvorí s úradom PSVR. Vzdelávanie realizuje dodávateľ služby vzdelávania vybraný v zmysle zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Na vzdelávanie zabezpečené úradom PSVR bolo v roku 2020 zaradených 348 UoZ, z toho 175 mužov (50,29 %) a 173 žien (49,71 %). Z hľadiska veku, najväčšiu skupinu tvorili UoZ vo veku od 30 do 49 rokov – 161 UoZ, čo predstavuje 46,26 % z celkového počtu zaradených. Z hľadiska vzdelania, najvyšší podiel (34,77 %) tvorili UoZ so základným vzdelaním, v počte 121. Celkový počet znevýhodnených bol 291 UoZ, čo predstavuje 83,62 % z celkového počtu zaradených, pričom najväčšiu skupinu tvorilo 217 UoZ (62,36 %), ktorí, v zmysle § 8 písm. e) zákona o službách zamestnanosti, najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie.

Príspevok na vzdelávanie bol v roku 2020 poskytnutý 342 UoZ. Celková výška poskytnutého príspevku bola 206 994,42 eur, z toho príspevok na kurzovné poskytnutý dodávateľom bol vo výške 179 614,81 eur a príspevok na vedľajšie výdavky pre UoZ (náhrada cestovných výdavkov, výdavkov na ubytovanie a stravné a príspevok na služby pre rodinu s deťmi) vo výške 27 379,61 eur.

Ak vzdelávanie nemôže pre UoZ zabezpečiť úrad PSVR, UoZ si môže v zmysle § 46 ods. 7 zákona o službách zamestnanosti požadované vzdelávanie zabezpečiť aj z vlastnej iniciatívy. Ide o vzdelávanie, ktoré si zabezpečí UoZ sám individuálne a ktorého priamym dôsledkom je nástup do pracovného pomeru k zamestnávateľovi na výkon pracovnej činnosti, alebo začatie prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, pričom výkon pracovnej činnosti musí súvisieť s absolvovaným vzdelávaním. V prípade, ak úrad PSVR schváli žiadosť o príspevok na vzdelávanie zabezpečené z vlastnej iniciatívy, uhradí UoZ 100 % nákladov, maximálne do výšky 600 eur, avšak až po nástupe do zamestnania alebo začatia prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti.

Na vzdelávanie zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ boli v roku 2020 uzatvorené dohody pre 8 UoZ, pričom na vzdelávanie nastúpili celkovo 3 UoZ, z toho 2 muži a 1 žena. Z hľadiska vekovej štruktúry bol 1 UoZ vo veku do 24 rokov, 1 UoZ vo veku od 30 do 49 rokov a 1 UoZ vo veku 50 a viac rokov. Celkový počet znevýhodnených boli 2 UoZ, čo predstavuje 66,67 % z celkového počtu zaradených.

Príspevok na vzdelávanie zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ bol v roku 2020 poskytnutý 8 UoZ, z ktorých 5 UoZ mali uzatvorené dohody o poskytnutí príspevku na vzdelávanie zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ v roku 2019 a 3 UoZ v roku 2020. Celková čerpaná výška finančných prostriedkov v roku 2020 predstavovala

3 224,50 eur. Nízky záujem o tento nástroj aktívnych opatrení na trhu práce (ďalej len „AOTP“) možno vysvetliť, okrem COVID-19, uprednostňovaním iných foriem vzdelávania (REPAS+ a KOMPAS+).

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)

Vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnancov (ďalej len „vzdelávanie zamestnancov“) vykonáva zamestnávateľ v záujme ďalšieho pracovného uplatnenia svojich zamestnancov, s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu na trhu práce, a zároveň aj touto cestou predchádzať hromadnému prepúšťaniu a prispieť k zvýšeniu ich konkurencieschopnosti. Vzdelávanie zamestnancov sa uskutočňuje v pracovnom čase a je prekážkou v práci na strane zamestnanca. Úrad PSVR poskytuje zamestnávateľovi príspevok na vzdelávanie zamestnancov na základe uzatvorenej dohody najviac do výšky 70 % oprávnených nákladov, ktoré mu vznikli v priamej súvislosti s realizáciou vzdelávania a prípravy pre trhu práce zamestnancov.

V roku 2020 nebol zo strany zamestnávateľov záujem o vzdelávanie zamestnancov, nebola uzatvorená žiadna dohoda na vzdelávanie zamestnancov a nebol poskytnutý žiadny príspevok na vzdelávanie zamestnancov.

Národný projekt „Podpora zamestnávania UoZ prostredníctvom VAOTP“ 4

V roku 2020 sa implementoval tento národný projekt (ďalej len „NP“) ako štvrté pokračovanie podpory zamestnávania UoZ prostredníctvom vybraných AOTP. Z tohto NP sa v rámci hlavnej aktivity realizovalo financovanie nasledovných príspevkov AOTP podľa zákona o službách zamestnanosti:

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

Príspevok môže úrad PSVR poskytnúť UoZ, ktorý splní podmienky stanovené zákonom o službách zamestnanosti. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest, nástroj napomáha vstupu UoZ na otvorený trh práce ako samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO), ktorí budú prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona alebo vykonávať poľnohospodársku výrobu, vrátane hospodárenia v lesoch podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov. Príspevok má fakultatívny charakter (nie je naň právny nárok).

V roku 2020 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených 136 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 1 425 UoZ menej. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 2 897 016 eur, čo je o 4 868 987 eur menej ako v roku 2019.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru na vytvorené pracovné miesto znevýhodneného UoZ. Ide o široko koncipovaný príspevok na podporu zamestnávania znevýhodnených UoZ, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a poskytuje sa na úhradu časti celkovej ceny práce. Výška príspevku závisí od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese. Príspevok je poskytovaný najdlhšie počas 12 kalendárnych mesiacov na znevýhodneného UoZ a na UoZ, vedeného v evidencii viac ako 24 mesiacov najdlhšie počas 24 kalendárnych mesiacov. Zamestnávateľ je povinný zachovať vytvorené pracovné miesto, na ktoré mu bol poskytnutý príspevok, najmenej v rozsahu zodpovedajúcom polovici dohodnutého obdobia poskytovania príspevku.

V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19, bolo od 1. 4. 2020 pozastavené uzatváranie nových dohôd na všetky príspevky AOTP, na poskytnutie ktorých nie je právny nárok, preto je možné vyhodnotiť využitie § 50 zákona len za prvé 3 mesiace roka 2020.

V roku 2020 (1.- 3. mesiac) bolo s využitím tohto príspevku zaradených na pracovné miesta 224 znevýhodnených UoZ, z toho 86 mužov a 138 žien. Finančné prostriedky boli čerpané v celkovej výške 1 900 746 eur, čo je v porovnaní s rokom 2019 menej o 1 677 190 eur.

Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)

Príspevok sa môže poskytnúť zamestnávateľovi, ktorým je obec alebo samosprávny kraj, alebo právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj a ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru na určitú dobu znevýhodneného UoZ, vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace, ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Mesačná výška príspevku je 80 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac 60 % z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje najviac počas deviatich kalendárnych mesiacov, bez možnosti jeho opakovaného poskytovania na zamestnávanie

toho istého zamestnanca počas obdobia dvoch rokov bezprostredne nasledujúcich po skončení pracovného pomeru.

V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19, bolo od 1. 4. 2020 pozastavené uzatváranie nových dohôd na všetky príspevky AOTP, na poskytnutie ktorých nie je právny nárok, preto je možné vyhodnotiť využitie § 50j zákona len za prvé 3 mesiace roka 2020.

V roku 2020 bolo podporených 633 znevýhodnených UoZ, z toho 384 občanov starších ako 50 rokov a 332 dlhodobo nezamestnaných občanov. Na príspevok na podporu miestnej a regionálnej zamestnanosti bolo v roku 2020 vyčerpaných spolu 8 252 318 eur, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 7 713 387 eur menej.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako i získavanie a prehľbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozšíria možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ. Absolventska prax prispieva absolventom k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností.

V roku 2020 bolo na absolventskú prax zaradených 2 402 UoZ (z toho 2 332 UoZ bolo zaradených v rámci aktivity č. 1 NP „Absolventska prax štartuje zamestnanie“), čo je o 1 173 UoZ menej ako v roku 2019. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 1 564 523 eur (z toho v rámci aktivity č. 1 NP „Absolventska prax štartuje zamestnanie“ vo výške 1 513 682 eur), čo je o 412 624 eur menej ako v roku 2019. Pokles počtu zaradených UoZ na absolventskú prax a s tým súvisiaca nižšia výška čerpaných finančných prostriedkov oproti roku 2019 súvisí aj so skutočnosťou, že dňa 1.4.2020 bolo ministrom pozastavené záväzkovanie absolventskej praxe v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19. Dňa 1. 6. 2020 bolo ministrom opätovne povolené záväzkovanie absolventskej praxe. Dňa 31. 10. 2020 bolo zastavené záväzkovanie absolventskej praxe ako hlavnej aktivity č.1 v rámci NP „Absolventska prax štartuje zamestnanie“ na základe rozhodnutia MPSVR SR – Riadiaceho orgánu Operačného programu Ľudské zdroje, znížiť NFP v rámci implementovaných NP v prioritnej osi 2 tak, aby nebola prekročená celková alokácia na prioritnú os.

Príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a)

Cieľom je podpora vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní u zamestnávateľov, ktorí vytvoria pracovné miesto pre UoZ mladších ako 25 rokov veku, ktorí sú v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace alebo pre UoZ, ktorí sú mladší ako 29 rokov veku, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 6 mesiacov a ktorí pred prijatím do pracovného pomeru nemali pravidelne platené zamestnanie, ak je pracovný pomer dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času. V roku 2019 bolo prostredníctvom tohto AOTP podporených 751 UoZ (z toho 748 UoZ bolo zaradených v rámci aktivity č. 1 NP „Úspešne na trhu práce“), čo je o 119 UoZ viac ako v roku 2018.

V roku 2020 bolo prostredníctvom tohto AOTP podporených 338 UoZ (z toho 337 UoZ bolo zaradených v rámci aktivity č. 1 NP „Úspešne na trhu práce“), čo je o 413 UoZ menej ako v roku 2019. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 2 593 583 eur (z toho v rámci aktivity č. 1 NP „Úspešne na trhu práce“ vo výške 2 581 924 eur), čo je o 82 874 eur menej ako v roku 2019.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

Aktivačná činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj, je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Menšie obecné služby pre obec alebo menšie služby pre samosprávny kraj dlhodobo nezamestnaný občan vykonáva nepretržite najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala, s možnosťou jej opakovaného vykonávania najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov. Úrad PSVR poskytuje obci alebo samosprávnemu kraju príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2020 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj umiestnených 3 191 UoZ, čo bolo o 4 015 UoZ menej ako v roku 2019. Výška čerpaných finančných prostriedkov v roku 2020 bola 1 633 926 eur, čo je o 489 615 eur menej ako v roku 2019.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

Dobrovoľnícka služba je forma aktivácie UoZ vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce. Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad PSVR poskytuje UoZ paušálny príspevok vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby. Úrad PSVR poskytuje právnickým osobám alebo fyzickým osobám príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobu nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2020 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 1 242 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 3 598 UoZ menej. V roku 2020 bol celkový príspevok čerpaný vo výške 2 813 604 eur, čo je o 3 071 733 eur menej ako v roku 2019.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť.

V roku 2020 poberalo príspevok 11 299 osôb, čo je o 7 783 osôb menej ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 5 138 883 eur, čo je o 1 531 261 eur menej ako v roku 2019.

Príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a)

Príspevok na podporu mobility za prácou sa poskytuje na úhradu časti výdavkov na bývanie súvisiacich so zmenou pobytu v súvislosti so získaním zamestnania najmenej na šesť mesiacov zamestnancovi, ktorý bol UoZ vedeným v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a ktorý bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu podľa § 36 ods. 1 písm. a), ak o príspevok písomne požiada najneskôr do 3 mesiacov odo dňa vyradenia z evidencie UoZ.

V roku 2020 bol príspevok poskytnutý 226 osobám, čo je o 232 osôb menej ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 748 477 eur, čo je o 273 044 eur menej ako v roku 2019.

Príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)

Príspevok na dopravu do zamestnania môže úrad PSVR poskytnúť zamestnávateľovi na základe uzatvorenej písomnej dohody, ak zamestnávateľ zabezpečuje každodenne dopravu zamestnancov do zamestnania a späť z dôvodu, že hromadnými dopravnými prostriedkami nie je doprava preukázateľne vykonávaná vôbec alebo v rozsahu zodpovedajúcom potrebám zamestnávateľa.

Z dôvodu pozastavenia uzatvárania nových dohôd na všetky AOTP, na ktorých poskytnutie nie je právny nárok, v roku 2020 týmto príspevkom nebol podporený žiaden zamestnávateľ. Na jednu dohodu, uzatvorenú v roku 2019, bolo dočerpaných 3 761 eur.

Príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53c)

V súvislosti so získaním zamestnania sa príspevok na presťahovanie za prácou poskytuje UoZ ako náhrada časti preukázaných výdavkov na presťahovanie a výdavkov súvisiacich so zmenou trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky.

V roku 2020 bol príspevok poskytnutý 127 osobám, čo je o 106 osôb menej ako v roku 2019. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 585 123 eur, čo je o 63 780 eur viac ako v predchádzajúcom roku.

Príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)

V roku 2020 bol poskytnutý príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta prijímateľom investičnej pomoci v celkovom objeme 1,62 mil. eur, pričom investičná pomoc bola poskytnutá 6 oprávneným investorom.

Príspevok bol v roku 2020 poskytnutý na realizáciu 1 investičného zámeru v Banskobystrickom samosprávnom kraji, 3 investičným zámerom v Prešovskom samosprávnom kraji, 1 investičného zámeru v Košickom samosprávnom kraji a 1 v Trenčianskom samosprávnom kraji. Z celkovej poskytnutej regionálnej investičnej pomoci investorom, v roku 2020 bola poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta vo výške 1 624 073 eur na 199 pracovných miest udržaných 1 rok a 497 pracovných miest udržaných 2 roky. Z hľadiska veľkosti podnikov bola poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta pre 6 veľkých podnikov v celkovej výške 1 624 073 eur.

Porovnaním rokov 2019 a 2020, poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta v roku 2020 sa znížila o 34 938 eur. Porovnaním rokov 2019 a 2020, počet nových pracovných miest, ktorým bola poskytnutá investičná pomoc za 1. rok udržania, sa znížil o 217 pracovných miest a za 2. rok udržania sa zvýšil o 216 pracovných miest.

Umiestňovací príspevok integračnému podniku (§ 53f)

Tento príspevok úrad PSVR poskytne na základe uzatvorenej písomnej dohody integračnému podniku, ktorý skončí dohodou pracovný pomer najneskôr do dvoch rokov od vzniku tohto pracovného pomeru so zamestnancom, ktorý bol znevýhodnenou osobou v zmysle § 2 ods. 5 zákona o sociálnej ekonomike a ktorý sa zamestnal u zamestnávateľa, ktorý nie je integračným podnikom, ani závislou osobou integračného podniku, ak pracovný pomer u tohto zamestnávateľa je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času a ak počet takýchto zamestnancov v priebehu šiestich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov predstavuje najmenej 10 % zamestnancov integračného podniku.

V roku 2020 bola podporená 1 osoba a čerpaná suma bola vo výške 2 940 eur.

Vyrovnávacie príspevky integračnému podniku (§ 53g)

Vyrovnávacie príspevky poskytne úrad PSVR integračnému podniku na základe uzatvorenej písomnej dohody na mzdové náklady spojené so zamestnávaním znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb v zmysle zákona o sociálnej ekonomike, dodatočných nákladov spojených so zamestnávaním osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave a náklady vynaložené na pomoc zamestnaným znevýhodneným osobám okrem osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave.

V roku 2020 bolo podporených 1 654 osôb, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 1 321 viac. Čerpaná suma bola vo výške 5 356 860 eur, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 4 733 772 eur viac.

Projekty a programy (§ 54)

Za AOTP sú považované aj:

- národné projekty, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie alebo úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ alebo záujemcov o zamestnanie na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR alebo Ústredie a realizuje úrad PSVR alebo právnická osoba alebo fyzická osoba,
- projekty na podporu udržania pracovných miest vrátane pracovných miest, na ktorých sa vykonáva alebo prevádzkuje samostatná zárobková činnosť, a na podporu udržania zamestnancov v zamestnaní v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov, ktoré schvaľuje ministerstvo alebo Ústredie po schválení podmienok vládou Slovenskej republiky a realizuje Ústredie alebo úrad,
- pilotné projekty na overenie nových AOTP, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR,
- projekty a programy na zlepšenie postavenia fyzických osôb na trhu práce prostredníctvom komplexného prístupu pri poskytovaní nástrojov a služieb podporujúcich ich uplatnenie sa na trhu práce, zlepšenie ich zamestnateľnosti a zvýšenie a udržanie ich zamestnanosti, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje sprostredkovateľský orgán ministerstva.

Projekty a programy sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu alebo sú financované zo štátneho rozpočtu alebo iných zdrojov.

Centrálne schvaľované projekty

V roku 2020, prostredníctvom centrálne schvaľovaných projektov podľa § 54 ods. 1 písm. c, d, f, bolo Hodnotiacou komisiou ústredia PSVR na posudzovanie, hodnotenie a odporúčanie schvaľovania predložených projektov a programov v rámci AOTP, odporučených a schválených celkom 18 projektov.

Národný projekt „Praxou k zamestnaniu 2“

Projekt sa začal realizovať v júli 2019. Cieľom projektu bolo získanie alebo zvýšenie a prehlbovanie odborných zručností, vedomostí a praktických skúseností mladých ľudí - NEET do 29 rokov veku (mínus jeden deň), ktorí boli vedení v evidencii UoZ najmenej jeden mesiac, formou mentorovaného zapracovania a praxe u zamestnávateľa, ktorý vytvoril pracovné miesto na dobu minimálne 6 mesiacov za účelom umiestnenia mladého človeka a jeho udržania sa na trhu práce, pričom pracovný pomer mohol byť uzavretý na polovičný alebo plný pracovný úväzok a vytvorené pracovné miesto je podporované najviac počas 9 mesiacov. Do NP bolo v roku 2020 zaradených 2 339 UoZ, čo je o 688 UoZ viac ako v roku 2019. Čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 18 305 221 eur, čo je o 18 089 172 eur viac ako v roku 2019. NP mal byť pôvodne ukončený v auguste 2023, pričom záväzkovanie malo byť ukončené v novembri 2022.

V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19, bolo dňa 1.4.2020 pozastavené ministrom PSVaR SR záväzkovanie „Praxou k zamestnaniu“ 2. Dňa 20. 7. 2020 bolo opätovne spustené záväzkovanie v rámci NP „Praxou k zamestnaniu“ 2, ktoré nakoniec dňa 31. 10. 2020 bolo úplne zastavené na základe rozhodnutia Ministerstva PSVR SR ako Riadiaceho orgánu Operačného programu Ľudské zdroje. Takže od 1. 11. 2020 nemohli byť uzatvárané dohody na mentorované zapracovanie a prax, čo ovplyvnilo aj štatistické ukazovatele počtu zaradených UoZ na mentorované zapracovanie a prax a s tým súvisiacu, ako aj výšku vyčerpaných finančných prostriedkov.

Projekt „Praxou k zamestnaniu v BSK 2“

Projekt sa začal realizovať na území Bratislavského samosprávneho kraja (BSK) v decembri 2019. Bol financovaný výhradne zo štátneho rozpočtu. Jeho cieľom je získanie alebo zvýšenie a prehlbovanie odborných zručností, vedomostí a praktických skúseností mladých ľudí - NEET do 29 rokov veku (mínus jeden deň), ktorí boli vedení v evidencii UoZ najmenej jeden mesiac, formou mentorovaného zapracovania a praxe u zamestnávateľa, ktorý vytvoril pracovné miesto na dobu minimálne 6 mesiacov za účelom umiestnenia mladého človeka a jeho udržania na trhu práce, pričom pracovný pomer môže byť uzavretý na polovičný alebo plný pracovný úväzok a vytvorené pracovné miesto je podporované najviac počas 9 mesiacov. Vzhľadom na to, že projekt sa začal realizovať v decembri 2019, kedy úrady PSVR začali len prijímať žiadosti zamestnávateľov o finančné príspevky na mentorované zapracovania a prax, do projektu boli zaradovaní UoZ až v r. 2020, v ktorom bolo do projektu zaradených 11 UoZ s čerpaním finančných prostriedkov vo výške 53 577 eur. Projekt mal byť pôvodne ukončený v auguste 2021, pričom záväzkovanie malo byť ukončené v marci 2021. V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19, bolo dňom 1. 4. 2020 ministrom PSVaR SR pozastavené záväzkovanie projektu, ktoré nebolo v hodnotenom roku obnovené. Uzatváranie dohôd bolo teda možné len v rámci troch prvých mesiacov roka 2020, čo ovplyvnilo aj štatistické ukazovatele počtu zaradených UoZ v rámci predmetného projektu a s tým aj súvisiacu výšku vyčerpaných finančných prostriedkov.

Národný projekt „Absolventská prax štartuje zamestnanie“

Cieľom NP bolo zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti mladých ľudí na trhu práce a začleňovanie mladých ľudí, najmä tých bez zamestnania, vzdelania, alebo odbornej prípravy a možnosti následného vytvorenia pracovného miesta pre mladého človeka u zamestnávateľa, u ktorého vykonával absolventskú prax. Cieľovou skupinou boli NEET do 29 rokov, ktorí v čase vstupu do projektu spĺňajú definíciu absolventa školy v zmysle zákona o službách zamestnanosti: občania mladší ako 26 rokov veku, ktorí ukončili príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a od jej ukončenia nemali pravidelne platené zamestnanie a sú vedení v evidencii UoZ na úradoch PSVR v oprávnenom území projektu. Projekt sa realizoval prostredníctvom dvoch hlavných aktivít ako AOTP podľa § 51 a § 54 zákona o službách zamestnanosti.

Hlavná aktivita č. 1

Poskytovanie finančného paušálneho príspevku na vykonávanie absolventskej praxe podľa § 51 zákona o službách zamestnanosti. Absolventská prax sa vykonávala najmenej tri mesiace a najviac šesť mesiacov, bez možnosti jej predĺženia a opakovaného vykonávania v rozsahu 20 hodín týždenne. Po skončení absolventskej praxe vydá zamestnávateľ absolventovi školy potvrdenie o vykonaní absolventskej praxe. Do aktivity č. 1 bolo v roku 2020 zaradených 2 332 UoZ, čo je o 1 118 UoZ menej v porovnaní s rokom 2019 a čerpanie finančných

prostriedkov bolo vo výške 1 513 682 eur, čo je o 407 614 eur menej ako v roku 2019. Hlavná aktivita č. 1 mala byť pôvodne ukončená v auguste 2021, pričom záväzkovanie malo byť ukončené v marci 2021. V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19, bolo dňa 1. 4. 2020 pozastavené ministrom PSVaR SR záväzkovanie hlavnej aktivity č. 1. Dňa 1. 6. 2020 bolo ministrom opätovne povolené záväzkovanie hlavnej aktivity č. 1; dňa 31. 10. 2020 bolo záväzkovanie hlavnej aktivity č. 1 úplne zastavené, a to na základe rozhodnutia MPSVR SR ako Riadiaceho orgánu Operačného programu Ľudské zdroje, s cieľom znížiť NFP v rámci implementovaných NP v prioritnej osi 2 (PO2) tak, aby nebola prekročená celková alokácia na prioritnú os. Táto skutočnosť ovplyvnila aj štatistické ukazovatele o počte zaradených absolventov škôl na vykonávanie absolventskej praxe a s tým aj súvisiacu výšku vyčerpaných finančných prostriedkov.

Hlavná aktivita č. 2

Poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijal do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny bez zbytočného odkladu, najneskôr do 30 kalendárnych dní od ukončenia vykonávania absolventskej praxe (ak sa s úradom PSVR nedohodne inak) v zmysle § 51 zákona o službách zamestnanosti, ktorú u daného zamestnávateľa vykonával. Zamestnávateľ sa zaviazal vytvoriť pracovné miesto na plný pracovný úväzok na dobu minimálne 9 mesiacov, pričom po dobu najviac 6 mesiacov bude toto pracovné miesto podporované finančným príspevkom. Následne bol zamestnávateľ povinný udržať toto pracovné miesto počas ďalších 3 mesiacov. Záväzkovanie hlavnej aktivity č. 2 bolo skončené 28. 2. 2020 v zmysle harmonogramu hlavnej aktivity č. 2 projektu. Do aktivity č. 2 nebol v roku 2020 zaradený žiaden absolvent, ktorý u zamestnávateľa vykonával absolventskú prax. Finančný príspevok vo výške 539 eur bol poskytnutý na jedného UoZ, ktorý bol do predmetnej aktivity zaradený v roku 2019 a skončil ju v roku 2020.

Národný projekt „Úspešne na trhu práce“

Cieľom NP je zlepšenie postavenia mladých ľudí do 29 rokov veku na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti. Cieľovou skupinou sú NEET do 25 rokov, vedení v evidencii UoZ minimálne 3 mesiace a NEET do 29 rokov veku, vedení v evidencii UoZ minimálne 6 mesiacov, s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných (v zmysle Záruky pre mladých ľudí v SR). Projekt sa realizuje prostredníctvom dvoch hlavných aktivít - ako AOTP podľa § 51a a § 54 zákona o službách zamestnanosti.

Hlavná aktivita č. 1

Poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvárania a následného udržania pracovných miest pre mladých UoZ, ktorí pred prijatím na vytvorené pracovné miesto nemali svoje prvé pravidelne platené zamestnanie, čo znamená, že nikdy nezískali pravidelne platené zamestnanie, ktoré trvalo najmenej šesť po sebe nasledujúcich mesiacov, ak je pracovný pomer dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času a ak zamestnávateľ o príspevok písomne požiada. Finančný príspevok sa neposkytuje na zamestnávanie UoZ, na ktorého zamestnávanie bol na to isté obdobie poskytnutý finančný príspevok podľa § 50, § 50j, § 56a alebo § 60. Do aktivity č. 1 bolo v roku 2020 zaradených 337 UoZ, čo je o 411 UoZ menej ako v roku 2019 a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 2 581 924 eur, čo je o 78 990 eur menej ako v roku 2019.

Hlavná aktivita č. 2

Poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvorenia pracovného miesta prostredníctvom samozamestnania mladých ľudí, ktorí si vytvoria pracovné miesto na prevádzkovanie samostatnej zárobkovej činnosti (SZČ) najmenej 2 roky. Do aktivity č. 2 bolo v roku 2020 zaradených 150 UoZ, čo je o 165 UoZ menej ako v roku 2019. Čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 690 599 eur, čo je o 235 509 eur menej ako v roku 2019.

V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19, bolo dňa 1. 4. 2020 ministrom PSVaR SR pozastavené záväzkovanie aktivít projektu, ktoré boli v sledovanom roku obnovené dňa 3. 8. 2020. Dňa 31.10.2020 sa opätovne zastavilo záväzkovanie aktivít projektu na základe rozhodnutia MPSVR SR ako Riadiaceho orgánu Operačného programu Ľudské zdroje, s cieľom znížiť NFP v rámci implementovaných národných projektov v prioritnej osi, čo ovplyvnilo aj štatistické ukazovatele počtu zaradených UoZ v rámci predmetného projektu a s tým aj súvisiacu výšku vyčerpaných finančných prostriedkov.

Národný projekt „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva 2“

Projekt podporoval vytváranie krátkodobých pracovných miest pre UoZ a znevýhodnených UoZ. Do projektu obnovy kultúrneho dedičstva sa v roku 2019 zapojilo 33 zamestnávateľských subjektov (v rámci pôsobnosti 21 úradov PSVR). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa znížil počet dotknutých o jeden úrad a počet

zamestnávateľských subjektov o tri. Do projektu sa mohli zapojiť len subjekty, ktorým bola schválená dotácia z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v rámci výzvy z programu **Obnovme si svoj dom**, podprogram 1.4 „Obnova historických parkov a architektonických areálov v kritickom stavebnotechnickom stave“. Počas realizácie NP, nezamestnaní získavali pracovné návyky a skúsenosti z oblasti historického murárstva, kováčstva, tesárstva a archeológie.

V roku 2020, v rámci obnovy kultúrnych pamiatok zamestnávateľia vytvorili 537 PM pre 655 UoZ a znevýhodnených UoZ, čo je o 30 PM menej ako v roku 2019. Na tieto PM bolo v roku 2020 zaradených 655 UoZ a znevýhodnených UoZ, čo je o 9 osôb menej ako v predchádzajúcom roku. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 3 273 235 eur, čo je o 113 662 eur viac ako v roku 2019.

Národný projekt „Chceme byť aktívni na trhu práce (50+)“

Cieľom je zlepšenie postavenia znevýhodnených UoZ podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona o službách zamestnanosti – občanov starších ako 50 rokov (ďalej len „UoZ vo veku 50+“), zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti prostredníctvom poskytovania finančných príspevkov na podporu vytvorenia pracovného miesta v menej rozvinutých regiónoch. Cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ podľa § 8 ods. 1) písm. b) zákona o službách zamestnanosti. Finančný príspevok sa poskytne zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru znevýhodneného UoZ vo veku 50+, ak je pracovný pomer dohodnutý na dobu najmenej 12 mesiacov. Finančný príspevok sa poskytuje najviac počas 12 mesiacov. Zamestnávateľ je povinný zachovať vytvorené pracovné miesto najmenej počas týchto 12 mesiacov.

V roku 2020 prebiehalo len dofinancovanie záväzkov, nakoľko v septembri 2019 bola zastavená možnosť vytvárania záväzkov. V rámci projektu bolo v roku 2020 čerpaných 792 431 eur, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 725 808 eur menej. Projekt skončil v decembri 2020 podľa pôvodného harmonogramu projektu.

Národný projekt „Cesta na trh práce“

Cieľom tohto NP je zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti UoZ a znevýhodnených UoZ podporou vytvárania pracovných miest, zníženie nezamestnanosti (osobitne dlhodobej nezamestnanosti), podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti v najmenej rozvinutých okresoch, ktoré dlhodobo vykazovali vysokú mierou evidovanej nezamestnanosti.

Aktivita č. 1 Podpora vytvárania PM pre UoZ

V rámci aktivity ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času: na dobu určitú, minimálne na 20 mesiacov alebo na neurčitý čas s podmienkou zamestnávania po dobu minimálne 20 mesiacov.

V roku 2020 nebol do tejto aktivity zaradený žiaden UoZ, keďže záväzkovanie bolo skončené 31. 7. 2018.

Aktivita č. 2 Podpora vytvárania PM pre znevýhodnených UoZ s osobitným zreteľom na dlhodobo evidovaných UoZ v sociálnych podnikoch pracovnej integrácie

V rámci tejto aktivity ide o poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvárania pracovných miest pre znevýhodnených UoZ, s osobitným zreteľom na dlhodobo nezamestnaných občanov v sociálnych podnikoch pracovnej integrácie. Úrad PSVR poskytne finančné príspevky zamestnávateľovi, ktorý prijme na vytvorené pracovné miesto znevýhodneného UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času: na dobu určitú, minimálne na 24 mesiacov alebo na neurčitý čas s podmienkou zamestnávania po dobu minimálne 24 mesiacov.

V roku 2020 nebol to tejto aktivity zaradený žiaden znevýhodnený UoZ, keďže záväzkovanie skončilo dňom 31.10.2018.

Aktivita č. 3 Podpora vytvárania PM u verejných poskytovateľov

V rámci aktivity ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ evidovaného minimálne 3 mesiace, najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času: na určitú dobu (3 až 12 mesiacov) alebo na dobu neurčitú.

V roku 2020 neboli vytvorené žiadne nové pracovné miesta, pretože dňom 31. 7. 2018 bolo zastavené záväzkovanie na aktivitu č. 3.

Aktivita č. 4 Podpora vytvorenia PM prostredníctvom samozamestnania (Zamestnám sa sám aj v poľnohospodárskej prvovýrobe)

V rámci aktivity ide o poskytovanie finančného príspevku na samozamestnanie UoZ, ktorí budú ako SZČO prevádzkovať SZČ v rôznych odvetviach. Pracovné miesto na samozamestnanie môže UoZ vytvoriť aj v odvetví

poľnohospodárskej prvovýroby. Za vytvorenie pracovného miesta sa považuje začatie vykonávania SZČ a jej nepretržité vykonávanie najmenej dva roky.

V roku 2020 neboli vytvorené žiadne nové miesta, pretože dňom 31. 7. 2018 bolo zastavené záväzkovanie na aktivitu č. 4.

Aktivita č. 5 Poskytovanie finančného príspevku na dochádzanie za prácou

V rámci aktivity ide o poskytovanie finančného príspevku žiadateľovi, ktorý bol UoZ a ktorý bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu uvedeného v § 36 ods. 1 písm. a) zákona o službách zamestnanosti na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzanie za prácou a ktorý dochádza z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve, aj v rámci jednej obce. Finančný príspevok sa poskytuje najviac po dobu 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.

V roku 2020 bolo do tejto aktivity zaradených 2 894 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 2 222 UoZ menej. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 1 874 369 eur, čo je o 275 217 eur viac ako v roku 2019. Čerpanie v roku 2020 nadväzuje aj na čerpanie z roku 2019. V tejto aktivite č. 5 bolo 30. 9. 2020 záväzkovanie ukončené.

Aktivita č. 6 Poskytovanie individualizovaných služieb UoZ

V rámci aktivity č. 6 tohto projektu sú UoZ poskytované odborné poradenské služby (OPS). Cieľom tejto aktivity je podporovať UoZ pri nachádzaní pracovného uplatnenia prostredníctvom intenzívneho a individualizovaného poradenského programu, ktorý zohľadňuje individuálnu sociálnu situáciu UoZ. Obsahovo je program zameraný na rozvoj zamestnateľnosti UoZ (zvyšovanie motivácie, stanovenie kariérneho cieľa, komunikácia so zamestnávateľom, techniky hľadania práce a pod.).

OPS poskytované UoZ v rámci tejto aktivity predstavuje 13 aktivít v celkovom rozsahu 35 hodín na jedného UoZ. Plánovaný počet UoZ zapojených do tejto aktivity je 36 000. Po splnení stanovených podmienok môže UoZ získať paušálny príspevok na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou na poradenskom programe (cestovné, stravné a pod.) vo výške 6,18 eur za každý jeden deň účasti. Maximálna výška paušálneho príspevku v prípade absolvovania poradenského programu v plnom rozsahu je 80,34 eur.

Od začiatku realizácie tejto aktivity (júl 2017) do 31. 12. 2020 boli individualizované služby poskytnuté 22 328 UoZ, z toho v roku 2020 bolo do aktivity zaradených 2 451 UoZ, z čoho 53,73 % bolo dlhodobo nezamestnaných.

Za rok 2020 bolo v rámci realizácie tejto aktivity vyplatených 212 994 eur na paušálny príspevok pre UoZ na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou UoZ na poradenskom programe.

Realizácia aktivity číslo 6 NP Cesta na trh práce bola 10. 3. 2020 prerušená v súvislosti s opatreniami na zabránenie šírenia koronavírusu. Od 3. 8. 2020 bola realizácia tejto aktivity v plnom rozsahu obnovená, aby bola opätovne prerušená od 26. 10. 2020 z dôvodu zhoršujúcej sa epidemiologickej situácie. Do konca roka 2020 už nebola realizácia tejto aktivity obnovená.

Národný projekt „Cesta na trh práce 2“

Cieľom NP je zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti UoZ a znevýhodnených UoZ podporou vytvárania pracovných miest, zníženie nezamestnanosti, osobitne dlhodobej nezamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti v najmenej rozvinutých okresoch s vysokou mierou evidovanej nezamestnanosti.

V rámci projektu je možné poskytnúť finančný príspevok v okresoch :

Banskobystrický kraj - okresy Lučenec, Rimavská Sobota, Poltár, Revúca, Veľký Krtíš,

Košický kraj – okresy Rožňava, Sobrance, Trebišov, Gelnica, Košice-okolie, Michalovce

Prešovský kraj - okresy Kežmarok, Sabinov, Svidník, Vranov n/Topľou, Bardejov, Medzilaborce, Snina, Levoča, Stropkov.

Začiatok realizácie NP bol v júni 2018.

V rámci NP Cesta na trh práce 2 sa realizovali tri opatrenia:

Opatrenie č. 1 Podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ

V rámci opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času: na dobu určitú, minimálne na 20 mesiacov alebo na neurčitý čas s podmienkou zamestnávania po dobu minimálne 20 mesiacov.

Do opatrenia č. 1 nebol v roku 2020 zaradený žiaden UoZ, pretože v tomto opatrení bolo 15. 10. 2019 ukončené záväzkovanie.

Opatrenie č. 2 Podpora vytvárania pracovných miest u verejných zamestnávateľov

V rámci opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ, najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času na dobu určitú (3 až 12 mesiacov), alebo na dobu neurčitú. Povinná doba trvania pracovného miesta je najmenej 3 mesiace. Finančný príspevok sa poskytuje v závislosti od dohodnutej doby trvania pracovného pomeru, najviac počas 12 mesiacov.

Do opatrenia č. 2 nebol v roku 2020 zaradený žiaden UoZ, pretože v tomto opatrení č. 2 bolo 15. 10. 2019 ukončené záväzkovanie.

Opatrenie č. 3 Poskytovanie príspevku na samostatne zárobkovú činnosť

V rámci opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku na samozamestnanie UoZ, ktorí budú ako SZČO prevádzkovať SZČ v rôznych odvetviach. Pracovné miesto na samozamestnanie môže UoZ vytvoriť aj v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby. Za vytvorenie pracovného miesta sa považuje začatie vykonávania SZČ a jej nepretržité vykonávanie najmenej dva roky.

V roku 2020 bolo do opatrenia č. 3 zaradených 348 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 519 UoZ menej. Čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 2 810 692 eur, čo je o 610 589 eur menej ako v roku 2019. Čerpanie v roku 2020 nadväzuje aj na čerpanie z roku 2019.

Národný projekt „Cesta na trh práce 3“

Cieľom NP je zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti UoZ a znevýhodnených UoZ podporou vytvárania pracovných miest, zníženie nezamestnanosti, osobitne dlhodobej nezamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti v najmenej rozvinutých okresoch s vysokou mierou evidovanej nezamestnanosti.

V rámci projektu je možné poskytnúť finančný príspevok v okresoch :

Banskobystrický kraj - okresy Lučenec, Rimavská Sobota, Poltár, Revúca, Veľký Krtíš,

Košický kraj – okresy Rožňava, Sobrance, Trebišov, Gelnica, Košice-okolie, Michalovce

Prešovský kraj - okresy Kežmarok, Sabinov, Svidník, Vranov n/Topľou, Bardejov, Medzilaborce, Snina, Levoča, Stropkov.

Začiatok realizácie NP bol v novembri 2019.

V rámci NP Cesta na trh práce 3 sa realizujú tri opatrenia:

Opatrenie č. 1 Podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ

V rámci opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ, najmä znevýhodneného UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, na dobu určitú minimálne 17 mesiacov, na dobu neurčitú minimálne 20 mesiacov. Zamestnávateľovi sa finančný príspevok poskytuje najdlhšie po dobu 12/15 mesiacov, v závislosti od uzatvorenia pracovného pomeru na dobu určitú/neurčitú.

V roku 2020 bolo do tejto aktivity zaradených 1 619 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 1 482 UoZ viac. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 8 465 473 eur. Záväzkovanie v rámci Opatrenia č. 1 bolo dňom 1. 4. 2020 MPSVR SR pozastavené v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie COVID-19.

Opatrenie č. 2 Podpora vytvárania pracovných miest u verejných zamestnávateľov

V rámci opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku verejnému zamestnávateľovi na podporu vytvorenia pracovného miesta, počas 3-9 mesiacov pri uzatvorení pracovného pomeru na dobu určitú a 3-12 mesiacov pri uzatvorení pracovného pomeru na dobu neurčitú.

Za vytvorenie pracovného miesta sa považuje uzatvorenie pracovného miesta minimálne na dobu 3 mesiace. V roku 2020 bolo do tejto aktivity zaradených 1 370 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 1 256 UoZ viac.

V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 7 732 590,57 eur. Záväzkovanie v rámci Opatrenia č. 2 bolo dňom 1. 4. 2020 MPSVR SR pozastavené v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie COVID-19.

Opatrenie č. 3 Poskytovanie finančného príspevku na dochádzanie za prácou

V rámci opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku žiadateľovi, ktorý bol UoZ/znevýhodneným UoZ a ktorý bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu uvedeného v § 36 ods. 1 písm. a) zákona na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzanie za prácou a ktorý dochádza z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve. Finančný príspevok sa poskytuje najviac po dobu 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.

V roku 2020 bolo do tejto aktivity zaradených 4 954 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 4 598 UoZ viac. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 1 017 235 eur.

Národný projekt "Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných UoZ"

V rámci oboch aktivít tohto NP sú dlhodobo nezamestnaným UoZ (ďalej len „DN UoZ“) poskytované projektové OPS.

Aktivita č. 1

Bilancia kompetencií pre DN UoZ je poradenský program realizovaný prostredníctvom externých dodávateľov, vybraných v zmysle zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní. Aktivita je určená pre DN UoZ, ktorí nemajú predstavu o svojom uplatnení sa na trhu práce alebo ktorí z objektívnych dôvodov potrebujú zmeniť svoje pracovné zameranie a potrebujú k tomu poradenskú podporu formou bilancie kompetencií. Bilancia kompetencií je obsahovo zameraná na pomoc pri hľadaní profesijného smerovania a pri získavaní zručností pre riadenie vlastnej kariéry.

OPS poskytované v rámci tejto aktivity predstavuje 10 stretnutí v rozsahu 38 hodín na jedného DN UoZ. Plánovaný počet DN UoZ zapojených do tejto aktivity je 30 000.

Po splnení stanovených podmienok, DN UoZ môže získať paušálny príspevok na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou na poradenskom procese (cestovné, stravné a pod.) vo výške 4,64 eur za každý jeden deň účasti. Maximálna výška paušálneho príspevku v prípade absolvovania poradenského programu v plnom rozsahu je 46,40 eur.

Od začiatku realizácie tejto aktivity projektu (december 2018) do 31.12. 2020 bola bilancia kompetencií poskytnutá 11 299 DN UoZ, z toho v roku 2020 bolo do aktivity zaradených 2 046 DN UoZ.

Za rok 2020 bolo v rámci realizácie tejto aktivity vyplatených 1 987 213,45 eur na kurzovné pre poskytovateľov poradenského programu a 148 725,92 eur na paušálny príspevok pre DN UoZ na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou DN UoZ na poradenskom programe.

Realizácia aktivity číslo 1 NP (PIP) Bilancia kompetencií bola 10. 3. 2020 prerušená v súlade s opatreniami na zabránenie šírenia koronavírusu. Od 1. 6. 2020 bola táto aktivita čiastočne obnovená pre klientov, ktorí boli do poradenského programu Bilancia kompetencií zaradení pred dátumom 10. 3. 2020, čo znamená, že týmto klientom bolo umožnené pokračovať v účasti na tomto poradenskom programe a dokončiť ho. Nové skupiny klientov sa do konca roka 2020 neotvárali.

Aktivita č. 2

Podpora individualizovaného poradenstva pre DN UoZ je poradenský program realizovaný internými odbornými poradcami úradov PSVR a je zameraný na podporu ťažko umiestniteľných DN UoZ pri nachádzaní pracovného uplatnenia prostredníctvom individuálnych a skupinových poradenských aktivít. Tieto aktivity sú obsahovo zamerané najmä na analýzu a komplexné zhodnotenie celkového potenciálu DN UoZ z hľadiska uplatniteľnosti na trhu práce, identifikácie bariér, stanovenia opatrení na zvýšenie možností uplatnenia sa na trhu práce, mobilizácie individuálnych zdrojov a posilnenia motivácie k proaktívnemu prístupu k riešeniu dlhodobej nezamestnanosti.

OPS poskytované v rámci tejto aktivity predstavujú 14 -15 stretnutí v rozsahu 41 - 45 hodín na jedného DN UoZ. Plánovaný počet DN UoZ zapojených do tejto aktivity je 50 000.

Po splnení stanovených podmienok môže DN UoZ získať paušálny príspevok na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou na poradenskom programe (cestovné, stravné a pod.) vo výške 4,64 eur za každý jeden deň účasti. Maximálna výška paušálneho príspevku v prípade absolvovania poradenského programu v plnom rozsahu je 69,60 eur.

Od začiatku realizácie tejto aktivity projektu (február 2018) do 31. 12. 2020 bol poradenský program poskytnutý 24 863 DN UoZ, z toho v roku 2020 bolo do aktivity zaradených 1 735 DN UoZ.

Za rok 2020 bolo v rámci realizácie tejto aktivity vyplatených 214 039 eur na paušálny príspevok pre UoZ na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou UoZ na poradenskom programe.

Realizácia aktivity číslo 2 NP PIP Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných UoZ bola 10.03. 2020 prerušená v súlade s opatreniami na zabránenie šírenia koronavírusu a do konca roka 2020 nebola obnovená.

Národný projekt „Podpora integračných podnikov“

Projekt je zameraný na zlepšenie pracovnej integrácie znevýhodnených a zraniteľných osôb a ich následné udržanie na pracovnom trhu prostredníctvom nových AOTP v zmysle schválenej legislatívy o sociálnej ekonomike. Integračný podnik je typovo vymedzeným registrovaným sociálnym podnikom, ktorého dosahovanie pozitívneho

sociálneho vplyvu spočíva v zamestnávaní znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených alebo zraniteľných osôb, t.j., že ako zamestnanci v nich budú získavať pracovné návyky, odborné zručnosti a skúsenosti a taktiež si budú hľadať s pomocou integračného podniku trvalé zamestnanie na otvorenom trhu práce. To už bude pre nich jednoduchšie, vzhľadom na získané pracovné skúsenosti.

Opatrenie č.1 Poskytovanie umiestňovacieho príspevku integračnému podniku podľa § 53f zákona o službách zamestnanosti. V rámci opatrenia č. 1 boli v roku 2020 zaradené 2 integračné podniky a podporená 1 osoba. Čerpaná suma bola vo výške 2 940 eur.

Opatrenie č. 2 Poskytovanie vyrovnávacích príspevkov integračnému podniku podľa § 53g zákona o službách zamestnanosti. V rámci opatrenia č. 2 bolo v roku 2020 zaradených 193 integračných podnikov a podporených bolo 1 576 osôb. Čerpaná suma bola vo výške 5 147 001 eur.

Národný projekt "Investičná pomoc pre sociálne podniky - nenávratná zložka"

Cieľom NP je podpora registrovaných sociálnych podnikov (ďalej len „RSP“) formou poskytnutia nenávratného finančného príspevku v synergii s návratnou pomocnou formou finančného nástroja alebo inej formy návratného financovania (v súlade s ustanovením § 17 ods. 3 zákona o sociálnej ekonomike) s cieľom zlepšiť prístup k zamestnaniu a posilniť zamestnanosť prostredníctvom podpory subjektov sociálnej ekonomiky vo väzbe na potreby trhu. Cieľovými skupinami NP sú zamestnávateľ (registrovaný sociálny podnik podľa § 11 zákona o sociálnej ekonomike), zamestnanec, UoZ a neaktívna osoba. Oprávneným žiadateľom je integračný podnik, sociálny podnik bývania a všeobecný registrovaný sociálny podnik. V rámci NP možno poskytnúť investičnú pomoc vo všetkých samosprávnych krajoch, okrem BSK. Oprávnené obdobie realizácie je október 2020 - november 2023. Celkový rozpočet projektu je 48 779 328 eur.

Hlavnou aktivitou NP je podpora subjektov sociálnej ekonomiky s cieľom posilniť zamestnanosť prostredníctvom investičnej pomoci pre registrované sociálne podniky.

Aktivita sa realizuje prostredníctvom AOTP podľa § 54 ods. 1 písm. a) zákona o službách zamestnanosti a zároveň prostredníctvom investičnej pomoci pre RSP podľa § 17 ods. 1 písm. d) a § 25 ods. 4 zákona o sociálnej ekonomike (formou poskytnutia nenávratného finančného príspevku, ďalej len „NFP“).

Podmienkou na získanie investičnej pomoci vo forme NFP podľa § 17 ods. 1 písm. d) zákona o sociálnej ekonomike je schválenie investičnej pomoci vo forme finančného nástroja podľa § 17 ods. 1 písm. a) alebo písm. b) zákona o sociálnej ekonomike vo výške najmenej 20 % z celkovej výšky nákladov schváleného investičného zámeru alebo inej formy financovania, ktorá je spojená s povinnosťou vrátiť poskytnuté finančné prostriedky vo výške najmenej 10 % z celkovej výšky nákladov investičného zámeru na ten istý účel použitia investičnej pomoci.

Podpora z NFP bude poskytovaná RSP prostredníctvom štyroch opatrení, ktoré sú rozdelené podľa typu užívateľa a prislúchajúcich pravidiel pre investičnú pomoc v zmysle Nariadenia o skupinových výnimkách, resp. pravidiel pomoci de minimis:

- **Opatrenie č. 1** Investičná pomoc pre MSP v zmysle článku 17 Nariadenia o skupinových výnimkách (okrem Začínajúcich podnikov),
- **Opatrenie č. 2** Pomoc pre Začínajúce podniky v zmysle článku 2296, Nariadenia o skupinových výnimkách,
- **Opatrenie č. 3** Regionálna investičná pomoc v zmysle článku 14, Nariadenia o skupinových výnimkách,
- **Opatrenie č. 4** Pomoc pre RSP podľa pravidiel minimálnej pomoci v rámci schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti č. 16/2014 v platnom znení.

V roku 2020 nebol žiadnemu RSP poskytnutý NFP na realizáciu investičného zámeru, nakoľko v sledovanom období nebola predložená žiadna žiadosť o poskytnutie investičnej pomoci.

Národný projekt „Reštart pre mladých UoZ 2“

Cieľom projektu je zlepšenie postavenia mladých ľudí do 29 rokov (29 rokov mínus jeden deň) na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti, zamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti vo vybraných regiónoch prostredníctvom podpory motivácie a aktivácie mladých ľudí do 29 rokov hľadať si zamestnanie. Cieľovou skupinou sú UoZ (NEET) vo veku do 29 rokov (29 rokov mínus jeden deň). Tento NP sa realizuje od augusta 2018.

⁹⁶ Podľa odseku 3, písm. c) Nariadenia o skupinových výnimkách

V rámci NP ide o poskytovanie finančného príspevku aktívnym mladým UoZ, ktorí si nájdu zamestnanie a budú vyradení z evidencie UoZ z dôvodu vzniku pracovného pomeru a preukázaného nástupu do zamestnania. Finančný príspevok sa poskytuje mesačne, počas obdobia 1 - 12 mesiacov, na základe uzatvorenej dohody medzi zamestnancom (predtým mladý UoZ) a úradom PSVR. MPSVR SR projekt pozastavilo dňom 1. 4. 2020 v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie COVID-19 a 3. 8. 2020 bol projekt opätovne povolený. Dňa 31. 10. 2020 bolo opätovné zastavenie záväzkovania projektu na základe rozhodnutia MPSVR SR ako Riadiaceho orgánu Operačného programu Ľudské zdroje, znížiť NFP v rámci implementovaných NP v prioritnej osi 2, čo ovplyvnilo aj štatistické ukazovatele počtu zaradených UoZ v rámci predmetného projektu a s tým aj súvisiacu výšku vyčerpaných finančných prostriedkov.

V rámci tohto opatrenia bolo v roku 2020 podporených 3 602 UoZ (zamestnancov). V roku 2020 bolo v rámci projektu vyčerpaných 9 406 386 eur, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 6 871 057 eur menej. Nižšie čerpanie je spôsobené nielen pozastavením projektu, ale aj skutočnosťou, že niektoré úrady PSVR už finančné prostriedky na realizáciu vyčerпали.

Národný projekt „Zosúladenie rodinného a pracovného života“

Zamestnanosť žien úzko súvisí s rozdelením pracovných a rodinných povinností medzi ženami a mužmi. Ženy, ktoré majú deti, zvyčajne pracujú menej v platenom zamestnaní, pričom trávajú viac času plnením neplatených povinností starostlivosti o deti, zatiaľ čo muži majú na platených pozíciách sklon pracovať vo väčšom rozsahu.

V súvislosti s uvedeným, Ústredie PSVR začalo realizovať NP Zosúladenie rodinného a pracovného života, ktorého cieľom je zlepšenie podmienok pre zosúladenie rodinného a pracovného života a zvýšenie zamestnanosti osôb s rodičovskými povinnosťami. Cieľovou skupinou sú UoZ s rodičovskými povinnosťami, resp. UoZ s dôrazom na osoby s problémami pri zosúladovaní pracovného a rodinného života, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a zároveň spĺňajú aspoň jednu z nasledujúcich podmienok:

- UoZ - žena s rodičovskými povinnosťami, ktorá sa stará o deti vo veku do 6 rokov (vrátane),
- UoZ - ktorý žije ako osamelá dospelá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jeho starostlivosť alebo starajúci sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky (§ 8 ods. 1 písm. g) zákona o službách zamestnanosti).

V roku 2020 bolo do projektu zapojených 694 UoZ, čo je oproti roku 2019 viac o 358 UoZ a finančné prostriedky sa vyčerпали vo výške 5 973 451 eur, čo je o 5 946 362 eur viac ako v roku 2019. Dňom 1. 4. 2020 bolo ministrom pozastavené záväzkovanie z dôvodu COVID-19.

Projekt „Zosúladenie rodinného a pracovného života v BSK“

Projekt sa začal realizovať na území BSK v decembri 2019. Svojím zameraním a obsahom sa zhoduje s vyššie uvedeným NP „Zosúladenie rodinného a pracovného života“. Je financovaný výhradne zo štátneho rozpočtu.

Cieľovou skupinou sú aj v tomto projekte UoZ s rodičovskými povinnosťami, resp. UoZ s dôrazom na osoby s problémami pri zosúladovaní pracovného a rodinného života, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a zároveň spĺňajú aspoň jednu z nasledujúcich podmienok:

- UoZ - žena s rodičovskými povinnosťami, ktorá sa stará o deti vo veku do 6 rokov (vrátane),
- UoZ - ktorý žije ako osamelá dospelá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jeho starostlivosť alebo starajúca sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky (§ 8 ods. 1 písm. g) zákona o službách zamestnanosti).

V roku 2020 bolo do projektu zapojených 8 UoZ a finančné prostriedky sa vyčerпали vo výške 43 628 eur. Dňom 1. 4. 2020 bolo ministrom pozastavené záväzkovanie z dôvodu COVID-19.

Projekt „Pracuj v školskej kuchyni“

Cieľom projektu je zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti UoZ, zníženie dlhodobej nezamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti. Realizácia projektu prispeje k zvýšeniu personálnych kapacít v školských kuchyniach v základných školách, ktoré zabezpečujú stravovacie služby. Projekt je realizovaný od augusta 2019. V rámci aktivity ide o poskytovanie finančných príspevkov na podporu vytvorenia pracovného miesta v školskej kuchyni. Oprávnenou aktivitou v rámci projektu je poskytovanie finančných príspevkov na podporu vytvorenia pracovného miesta zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny na dobu minimálne 6 mesiacov. Projekt bol ukončený v septembri 2020.

V roku 2020 bolo do tohto projektu zaradených 48 UoZ, čo je o 957 menej ako v roku 2019. V rámci projektu bolo v roku 2020 vyčerpaných 5 051 949 eur, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 4 077 983 eur viac.

Projekt „Pomôž svojej obci“

Projekt sa začal realizovať v decembri 2019. Cieľom projektu je podpora a motivovanie UoZ pomáhať formou aktívnej činnosti svojej komunite vždy, keď si to situácia bude vyžadovať. Cieľovou skupinou projektu sú UoZ podľa § 6 a znevýhodnení UoZ podľa § 8 zákona o službách zamestnanosti odo dňa ich zaradenia do evidencie, ktorí nie sú poberateľmi dávky v hmotnej núdzi a nie sú fyzickou osobou alebo členmi domácnosti v hmotnej núdzi. Ide o poskytovanie finančného príspevku na vykonávanie aktívnej činnosti podľa § 54 ods. 1 písm. c) zákona o službách zamestnanosti. Aktívna činnosť formou služieb pre obec alebo samosprávny kraj podporuje motiváciu nezamestnaného občana angažovať sa v rámci vlastnej komunity. Projekt bol ukončený v decembri 2020, pričom NP bol z rozhodnutia MPSVaR SR od 1.4.2020 pozastavený z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie COVID-19. V roku 2020 bolo do NP zaradených 1 227 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 1 016 838 eur.

Projekt "Pracuj, zmeň svoj život"

Cieľom projektu je zvýšiť zamestnateľnosť a zamestnanosť UoZ podporou vytvárania pracovných miest, aj v oblasti sociálnych služieb, ako i prostredníctvom samozamestnania. Cieľovou skupinou sú UoZ podľa § 6 zákona o službách zamestnanosti, vedení v evidencii UoZ najmenej 1 mesiac. Oprávneným územím je celé územie SR. Projekt sa realizuje prostredníctvom troch aktivít:

Aktivita č. 1 Podpora SZČO

V rámci aktivity č. 1 ide o poskytovanie finančného príspevku na samozamestnanie UoZ, ktorí budú ako SZČO prevádzkovať SZČ v rôznych odvetviach. Pracovné miesto na samozamestnanie môže UoZ vytvoriť aj v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby. Za vytvorenie pracovného miesta sa považuje začatie vykonávania SZČ a jej nepretržité vykonávanie najmenej dva roky. V tejto aktivite museli byť do 4. 12. 2020 podané všetky žiadosti a do konca roka 2020 poskytnuté príspevky zo strany úradov PSVR.

V rámci uvedenej aktivity bolo 2 642 dohodnutých PM, čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 14 713 239 eur.

Aktivita č. 2 Podpora zamestnávania prostredníctvom poskytovateľov sociálnych služieb

V rámci aktivity č. 2 ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijal do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, vedeného v evidencii UoZ najmenej 1 mesiac. Finančný príspevok sa poskytoval jednorazovo, na obdobie 9 mesiacov. V tejto aktivite museli byť do 4. 12. 2020 podané všetky žiadosti a do konca roka 2020 poskytnuté príspevky zo strany úradov PSVR.

Sociálne služby boli poskytnuté 2 423 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 15 801 250 eur.

Aktivita č. 3 Podpora zamestnávania UoZ

Daný projekt AOTP na účely tohto projektu je podpora zamestnávania UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny spôsobom, že zamestnávateľovi, ktorý vytvorí pracovné miesto a obsadí ho takýmto UoZ, bude poskytnutý finančný príspevok na vytvorenie pracovného miesta. Hlavným cieľom Aktivity č. 3 je podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ v rôznych odvetviach, zlepšiť postavenie UoZ na trhu práce a zvýšiť zamestnanosť podporou vytvárania pracovných miest.

V tejto aktivite museli byť do 4. 12. 2020 podané všetky žiadosti a do konca roka 2020 poskytnuté príspevky zo strany úradov PSVR. Finančný príspevok bol poskytnutý na zamestnávanie 2 607 UoZ, pričom bolo vyčerpaných 18 233 608 eur.

Aktivita č. 3 bola realizovaná prostredníctvom dvoch opatrení:

Opatrenie č. 1

V rámci tohto opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času: na dobu určitú, minimálne 6 mesiacov, bez povinnosti udržiavania pracovného miesta.

Opatrenie č. 2

V rámci tohto opatrenia ide o poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času: na dobu určitú, minimálne 9 mesiacov, s povinnosťou udržať pracovné miesto 3 mesiace.

„Projekt na podporu zamestnávania UoZ v odvetví poľnohospodárstva“

Cieľom projektu je podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ, najmä dlhodobo nezamestnaných UoZ a UoZ bez vzdelania a s nízkym vzdelaním v odvetví poľnohospodárstva. Hlavnou aktivitou projektu je poskytovanie príspevku zamestnávateľovi na úhradu preddavkov na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie platených zamestnávateľom a zamestnancom. V rámci projektu ide o poskytnutie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijal do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny. Príspevok sa poskytuje mesačne, najdlhšie po dobu 6 mesiacov.

Za rok 2020 bolo zaradených 50 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 20 257 eur.

Národný projekt „Podpora zamestnanosti“

Cieľom NP je podpora mobility pre občanov, ktorí boli UoZ a ktorí si našli zamestnanie, ako i zvyšovanie zamestnateľnosti znevýhodnených UoZ, podpora udržiavania pracovných návykov, aktivácia znevýhodnených UoZ, podpora dobrovoľníckej činnosti a rozvoj miestnej a regionálnej zamestnanosti.

NP sa realizuje prostredníctvom dvoch aktivít:

Aktivita č. 1 Podpora znevýhodnených UoZ k uplatneniu sa na trhu práce - prostredníctvom poskytovania štyroch typov príspevkov určených na stimuláciu záujmu zamestnávateľov o zamestnávanie znevýhodnených UoZ:

- príspevok na podporu zamestnávania znevýhodnených UoZ,
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti,
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj,
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na podporu zamestnávania ZUoZ zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru znevýhodneného UoZ, vedeného v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace, ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času a ak o príspevok písomne požiada. Príspevok sa poskytuje na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, najdlhšie počas 12 kalendárnych mesiacov; na znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej 24 mesiacov sa príspevok poskytuje najdlhšie počas 24 kalendárnych mesiacov. Zamestnávateľ je povinný zachovať vytvorené PM najmenej v rozsahu zodpovedajúcom polovici dohodnutého obdobia poskytovania príspevku.

V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19 bolo dňom 1. 4. 2020 MPSVR SR zastavené záväzkovanie. V roku 2020 týmto príspevkom neboli podporení žiadni zamestnanci a nečerpali sa finančné prostriedky.

Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru na určitú dobu znevýhodneného UoZ, ktorým je občan starší ako 50 rokov veku alebo občan, ktorý dosiahol vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie, vedený v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace, alebo občan vedený v evidencii UoZ najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov, ak je pracovný pomer dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Príspevok možno poskytnúť iba zamestnávateľovi, ktorým je obec, samosprávny kraj alebo právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj. Príspevok sa poskytuje najviac počas deviatich kalendárnych mesiacov, bez možnosti jeho opakovaného poskytovania na zamestnávanie toho istého zamestnanca počas obdobia dvoch rokov bezprostredne nasledujúcich po skončení pracovného pomeru.

V súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie a núdzového stavu z dôvodu COVID-19, bolo dňom 1. 4. 2020 MPSVR SR pozastavené záväzkovanie. V roku 2020 týmto príspevkom neboli podporení žiadni zamestnanci a nečerpali sa finančné prostriedky.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj

V rámci uvedeného projektu sa poskytuje príspevok na úhradu časti nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj.

V roku 2020 bolo na aktivačnú činnosť umiestnených 2 378 dlhodobo nezamestnaných UoZ, poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke. Výška čerpaných finančných prostriedkov bola 173 920 eur.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby

V rámci uvedeného projektu sa poskytuje príspevok právnickej osobe alebo fyzickej osobe na úhradu časti nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním dobrovoľníckej služby. Príspevok je určený na úhradu časti nákladov potrebných na kvalifikované vykonávanie a prevádzku dobrovoľníckej služby, na úrazové poistenie UoZ, na úhradu poplatku za doklad preukazujúci zdravotnú spôsobilosť UoZ, na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, pracovné náradie a ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním dobrovoľníckej činnosti a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje dobrovoľnícku službu.

Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad PSVR poskytuje UoZ paušálny príspevok vo výške sumy životného minima poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby.

V roku 2020 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 1 502 UoZ. Celkový príspevok bol čerpaný vo výške 679 499 eur.

Aktivita č. 2 Podpora pracovnej mobility prostredníctvom poskytovania troch typov príspevkov:

- príspevok na dochádzku za prácou,
- príspevok na podporu mobility za prácou,
- príspevok na presťahovanie za prácou.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 54)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť. V roku 2020 poberalo príspevok 3 865 osôb. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 548 338 eur. V roku 2019 sa uvedená aktivita nerealizovala.

Príspevok na podporu mobility za prácou (§ 54)

Príspevok na podporu mobility za prácou sa poskytuje na úhradu časti výdavkov na bývanie súvisiacich so zmenou pobytu v súvislosti so získaním zamestnania najmenej na šesť mesiacov zamestnancovi, ktorý bol UoZ vedeným v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a ktorý bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu podľa § 36 ods. 1 písm. a), ak o príspevok písomne požiada najneskôr do 3 mesiacov odo dňa vyradenia z evidencie UoZ. V roku 2020 bol príspevok poskytnutý 66 osobám. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 39 361 eur. V roku 2019 sa uvedená aktivita nerealizovala.

Príspevok na presťahovanie za prácou (§ 54)

V súvislosti so získaním zamestnania sa príspevok na presťahovanie za prácou poskytuje UoZ ako náhrada časti preukázaných výdavkov na presťahovanie a výdavkov súvisiacich so zmenou trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky. V roku 2020 bol príspevok poskytnutý 38 osobám. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 27 432 eur. V roku 2019 sa uvedená aktivita nerealizovala.

Záväzkovanie príspevkov v rámci NP, ktoré majú fakultatívny charakter, bolo pozastavené od 1. 4. 2020 z dôvodu COVID-19, okrem príspevku na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby, u ktorého bolo spustené opätovné záväzkovanie od 1.6.2020.

Vzdelávanie zamestnancov - § 54 ods. 1 písm. f)

Vzdelávanie zamestnancov bolo v roku 2020 realizované aj v rámci § 54 ods. 1 písm. f) zákona o službách zamestnanosti (v rámci regionálnych projektov). Úrad PSVR poskytne zamestnávateľovi príspevok na vzdelávanie zamestnancov najviac do výšky 50 % oprávnených nákladov, ak po skončení vzdelávania bude zamestnávateľ týchto zamestnancov zamestnávať najmenej počas 6 mesiacov.

V roku 2020 bol príspevok na vzdelávanie zamestnancov poskytnutý jednému zamestnávateľovi. Na vzdelávanie bolo zaradených 1 537 zamestnancov. Z toho počtu bolo 1 156 mužov (75,21%) a 381 žien (24,79%). Ku koncu roka 2020 bolo na tento účel vyčerpaných 213 584 eur.

Podpora rekvalifikácie UoZ - § 54 ods. 1 písm. d)

Rekvalifikácia (REPAS+) je príprava UoZ na uplatnenie sa na trhu práce s cieľom nadobudnutia odborných vedomostí a zručností v rekvalifikačnom kurze. UoZ, ktorý má problém uplatniť sa na trhu práce, môže si zvoliť druh pracovnej činnosti, na ktorú sa chce rekvalifikovať a poskytovateľa rekvalifikácie, ktorý rekvalifikáciu zrealizuje. Úrad PSVR uhrádza UoZ 100 % nákladov na rekvalifikáciu (kurzovné) a príspevok na cestovné a stravné pre UoZ vo výške 4,76 eur za každý absolvovaný deň rekvalifikačného kurzu.

V roku 2020 bolo na rekvalifikačné kurzy zaradených 4 841 UoZ. Z celkového počtu UoZ bolo 2 228 mužov (46,02 %) a 2 613 žien (53,98 %). Z hľadiska veku, najvyšší podiel (46,81 %) tvorili UoZ vo veku od 30 do 49 rokov, v počte 2 266 UoZ. Z hľadiska vzdelania UoZ, najvyšší podiel (38,75 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním, v počte 1 876 UoZ. Z celkového počtu zaradených na rekvalifikačný kurz (REPAS+) bolo 3 359 znevýhodnených UoZ (69,39 %), najväčšou skupinou v zmysle § 8 zákona o službách zamestnanosti boli tí UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie, v počte 2 283 UoZ (47,16 %).

Príspevok na podporu rekvalifikácie UoZ bol v roku 2020 poskytnutý 5 416 UoZ. Celková výška poskytnutého príspevku bola 4 158 319 eur, z toho príspevok na kurzovné vo výške 3 570 011 eur a príspevok na cestovné a stravné vo výške 588 308 eur.

Podpora kľúčových kompetencií UoZ - § 54 ods. 1 písm. d)

V rámci kompetenčných kurzov (KOMPAS+) sa podporujú vybrané kľúčové kompetencie UoZ uplatniteľné na trhu práce, ktorými sú komunikačné zručnosti (vrátane sociálnych kompetencií), osobnostný rozvoj (vrátane manažérskych a podnikateľských kompetencií), počítačové zručnosti, jazykové zručnosti. S ohľadom na posilňovanie kľúčových kompetencií, UoZ si môže zvoliť kompetenčný kurz, o ktorý má záujem a poskytovateľa kompetenčného kurzu, ktorý kompetenčný kurz zrealizuje. Úrad PSVR uhrádza UoZ 100 % nákladov na kompetenčný kurz (kurzovné) a príspevok na cestovné a stravné pre UoZ vo výške 4,76 eur za každý absolvovaný deň kompetenčného kurzu.

V roku 2020 bolo na kompetenčné kurzy zaradených 1 072 UoZ. Z celkového počtu zaradených UoZ, bolo 398 mužov (37,13 %) a 674 žien (62,87 %). Z hľadiska veku, najvyšší podiel (52,15 %) tvorili UoZ vo veku od 30 do 49 rokov, v počte 559. Z hľadiska vzdelania najpočetnejšiu skupinu tvorili UoZ s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa (35,07 %), v počte 376. Z celkového počtu zaradených UoZ na kompetenčný kurz (KOMPAS+), bolo 674 UoZ znevýhodnených (62,87 %), najväčšou skupinou v zmysle § 8 zákona o službách zamestnanosti boli tí UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie, v počte 472 UoZ (44,03 %).

Príspevok na podporu kľúčových kompetencií UoZ bol v roku 2020 poskytnutý 1 399 UoZ. Celková výška poskytnutého príspevku bola 1 163 077 eur, z toho príspevok na kurzovné vo výške 944 749 eur a príspevok na cestovné a stravné vo výške 218 327 eur.

Projekt „Pripravený na prácu“ - § 54 ods.1 písm. d)

Projekt „Pripravený na prácu“ sa realizuje v zmysle uznesenia vlády SR k východiskám k opatreniam na odstránenie bariér pre trvalo udržateľný rozvoj automobilového priemyslu na Slovensku. Tento projekt je rozdelený na 2 fázy a jeho realizáciu zabezpečuje externý poskytovateľ, ktorého výber realizovalo v roku 2017 Ústredie PSVR v spolupráci s Ministerstvom PSVR SR v zmysle zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V rámci 1. fázy sa realizuje vzdelávací program Inkluzívne vzdelávanie, zameraný na zvýšenie kompetencií potrebných pre ľahšie umiestnenie účastníkov projektu v oblasti strojárenskej a automobilovej výroby. Po absolvovaní Inkluzívneho vzdelávania sú UoZ pripravení na pracovnú pozíciu operátor výroby. 2. fáza projektu je zameraná na odborné vzdelávanie v akreditovaných vzdelávacích programoch (Mechatronik, Priemyselný mechanik, Nástrojár, Mechanik prípravkov, Elektrotechnik automatizačnej techniky, Auto-elektrikár, Auto-mechanik, Mechatronik v automobilovom priemysle, Pracovník logistiky a skladového hospodárstva, Operátor CNC strojov, Obrábač kovov, Strojní mechanik – zámočník a Pracovník automatizácie v strojárskej výrobe). Cieľovou skupinou sú vybraní účastníci z 1. fázy projektu.

Do projektu bolo v roku 2020 zaradených 1 998 UoZ. Z celkového počtu UoZ bolo 1 125 mužov (56,30 %) a 873 žien (43,70 %). Z hľadiska veku, najvyšší podiel (45,90 %) tvorili UoZ vo veku 30 – 49 rokov, v počte 917. Z hľadiska vzdelania UoZ, najvyšší podiel (34,43 %) tvorili UoZ so základným vzdelaním, v počte 688. Z celkového počtu zaradených UoZ bolo 1 626 znevýhodnených (81,38 %), najväčšou skupinou v zmysle § 8 zákona o službách

zamestnanosti boli tí UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie, v počte 1 249 (62,51 %).

Celková výška finančných prostriedkov uhradených v roku 2020 na projekt „Pripravený na prácu“ bola 3 528 611 eur, z toho príspevok na kurzovné uhradený externému poskytovateľovi bol vo výške 3 015 209 eur a paušálne príspevky uhradené UoZ boli vo výške 513 402 eur.

Regionálny projekt „Cieľené vzdelávanie záujemcov o zamestnanie“ - § 54 ods.1 písm. d)

Regionálny projekt „Cieľené vzdelávanie záujemcov o zamestnanie“ sa realizuje v zmysle § 54 ods. 1 písm. d) zákona o službách zamestnanosti. Cieľom projektu je zvýšiť predpoklady ZoZ pre lepšie uplatnenie sa podporou ich cieľového vzdelávania, za účelom zvýšenia ich konkurencieschopnosti na trhu práce.

V rámci tohto projektu bolo v roku 2020 uzatvorených 42 dohôd v dohodnutej sume 239 873 eur. Na cieľové vzdelávanie boli zaradení 2 ZoZ, obaja muži vo veku 30 - 49 rokov.

Keďže projekt sa začal realizovať v novembri 2020, za rok 2020 neboli uhradené žiadne finančné prostriedky.

Projekt „Prvá pomoc“

Ústredie PSVR a úrady PSVR realizovali od apríla 2020 projekt „Prvá pomoc“, ktorého cieľom bolo poskytnúť zamestnávateľským subjektom podporu na udržanie pracovných miest formou poskytovania príspevku zamestnávateľovi a podporu SZČO na udržanie prevádzkovania ich činnosti z dôvodu vyhlásenia a trvania mimoriadnej situácie. Projekt prispel k zmierneniu ekonomických dopadov na zamestnanosť, práve v dôsledku rozšírenia choroby COVID-19 a následne vyhlásenou mimoriadnou situáciou a prislúchajúcimi prijatými opatreniami. S cieľom minimalizovať dodatočné negatívne ekonomické a sociálne následky zhoršenej epidemickej situácie v druhej polovici roku 2020, projekt „Prvá pomoc“ v októbri 2020 nahradil nový rámec „Prvá pomoc +“, ktorá priamo nadväzovala na svoju predchodkyňu, ale zároveň zvýšila rozsah pomoci a rozšírila okruh oprávnených osôb štedrejšou výškou pomoci pre väčšiu skupinu obyvateľov zasiahnutých pandémiou.

Hlavná aktivita projektu bola zameraná na poskytovanie finančného príspevku na podporu udržania pracovných miest zamestnávateľovi, ktorý udržal pracovné miesto/a, aj v prípade pretrvávajúcich vážnych prevádzkových dôvodov, na základe ktorých na prechodné obdobie prerušil alebo obmedzil svoju prevádzkovú činnosť, s cieľom posilniť štrukturálne stabilnú zamestnanosť a poskytovanie finančného príspevku na podporu SZČO na udržanie prevádzkovania ich činnosti. Príspevok sa neposkytuje na podporu udržania pracovného miesta zamestnanca, na ktorého zamestnávanie bol na to isté obdobie poskytnutý iný príspevok na mzdu/celkovú cenu práce zamestnanca v rámci iných nástrojov AOTP. V rámci hlavnej aktivity projektu boli realizované 4 opatrenia:

Opatrenie č. 1: Podpora zamestnávateľov, ktorí v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie (ďalej len „MS“), núdzového alebo výnimočného stavu na základe Opatrenia Úradu verejného zdravotníctva (ďalej len „ÚVZ“), uzatvorili alebo zakázali prevádzky

Oprávnený žiadateľ: zamestnávateľ (okrem subjektov verejnej správy), vrátane SZČO, ktorá je zamestnávateľom, ktorý v čase vyhlásenej MS udrží pracovné miesta aj v prípade povinnosti prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti na základe Opatrenia ÚVZ (alebo rozhodnutia iného príslušného orgánu). Týmto opatrením bolo v roku 2020 podporených 33 519 subjektov, v rámci ktorých bolo podporených 169 759 zamestnancov/SZČO. Finančný príspevok poskytnutý na toto opatrenie bol vo výške 64 950 150,80 eur, pričom priemerná podpora na jedného pracujúceho bola vo výške 382,60 eur.

Opatrenie č. 2: Podpora SZČO, ktoré v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového alebo výnimočného stavu na základe Opatrenia ÚVZ uzatvorili alebo zakázali prevádzky alebo ktorým poklesli tržby

Oprávnený žiadateľ: SZČO, ktorá v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie prerušila alebo obmedzila vykonávanie alebo prevádzkovanie samostatnej zárobkovej činnosti na základe Opatrenia ÚVZ (alebo rozhodnutia iného príslušného orgánu) alebo SZČO, ktorej poklesli tržby.

Týmto opatrením bolo v roku 2020 podporených 359 814 SZČO. Finančný príspevok poskytnutý na toto opatrenie bol vo výške 180 046 660,70 eur, pričom priemerná podpora pre jednu SZČO bola vo výške 500,39 eur.

Opatrenie č. 3: Podpora zamestnávateľov zasiahnutých mimoriadnou situáciou

Oprávnený žiadateľ: zamestnávateľ (okrem subjektov verejnej správy), vrátane SZČO, ktorá je zamestnávateľom, ktorý v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie udrží pracovné miesta aj v prípade prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti alebo poklesu tržieb.

Alternatíva 3A - úhrada náhrady mzdy zamestnanca, ktorému zamestnávateľ nemôže pridelovať prácu z dôvodu prekážky na strane zamestnávateľa.

Týmto opatrením bolo v roku 2020 podporených 38 385 subjektov, v rámci ktorých bolo podporených 749 689 zamestnancov/SZČO. Finančný príspevok poskytnutý na toto opatrenie bol vo výške 218 124 281,15 eur, pričom priemerná podpora na jedného pracujúceho bola vo výške 290,95 eur.

Alternatíva 3B - paušálny príspevok na úhradu časti mzdových nákladov na každého zamestnanca, v závislosti od poklesu tržieb zamestnávateľa.

Týmto opatrením bolo v roku 2020 podporených 144 197 subjektov, v rámci ktorých bolo podporených najviac, až 1 652 536 zamestnancov/SZČO. Finančný príspevok poskytnutý na toto opatrenie bol vo výške 508 534 504,99 eur, pričom priemerná podpora na jedného pracujúceho bola vo výške 307,73 eur.

Opatrenie č. 4: Podpora vybraných skupín SZČO, ktoré v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie nemajú žiaden iný príjem

Oprávnený žiadateľ: SZČO, ktorá od 13.03.2020 nemá žiaden iný príjem (z podnikateľskej, nepodnikateľskej a závislej činnosti) a ktorá prerušila vykonávanie/prevádzkovanie svojej činnosti a nepozastavila alebo nezrušila oprávnenie na jej vykonávanie/prevádzkovanie.

Týmto opatrením bolo v roku 2020 podporených 87 984 SZČO. Finančný príspevok poskytnutý na toto opatrenie bol vo výške 20 226 449 eur, pričom priemerná podpora pre jednu SZČO bola vo výške 229,89 eur.

Celková výška poskytnutých finančných prostriedkov v rámci projektu „Prvá pomoc“ za rok 2020 bola vo výške 991 882 047 eur, skutočné čerpanie finančných prostriedkov k 31. 12. 2020 bolo 770 397 613 eur.

Projekt „Kompenzačný projekt – Prvá pomoc“ - § 54 ods. 1 písm. e)

Projekt „Kompenzačný projekt – Prvá pomoc“ (ďalej len „kompenzačný projekt“) sa realizuje za účelom podpory zamestnávateľov, resp. SZČO, ktorí požiadali o poskytnutie finančného príspevku v rámci nesprávneho opatrenia projektu „Prvá pomoc“, v dôsledku čoho boli povinní neoprávnene poskytnutý finančný príspevok vrátiť. Cieľom bolo podporiť čo najvyšší počet oprávnených žiadateľov, čo v konečnom dôsledku prispelo k udržaniu zamestnanosti v období vyhlásenej mimoriadnej situácie a núdzového stavu.

Kompenzačný projekt sa riadi podmienkami Oznámenia o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu „Prvá pomoc“. Schválenie podpory v rámci projektu je podmienené posúdením oprávnenosti poskytnutia príspevku v komisii na Ústredí PSVR.

V roku 2020 bolo v rámci kompenzačného projektu podporených 260 žiadateľov sumou 345 236 eur z prostriedkov štátneho rozpočtu SR.

Projekt „Podpora udržania zamestnanosti v materských školách“

Projekt „Podpora udržania zamestnanosti v materských školách“ sa realizoval prostredníctvom úradov PSVR ako AOTP podľa § 54 ods. 1 písm. e) zákona o službách zamestnanosti. Cieľom projektu bolo poskytnúť materským školám podporu na udržanie pracovných miest formou poskytovania finančného príspevku na náhradu časti mzdových výdavkov z dôvodu vyhlásenia a trvania mimoriadnej situácie a odstránením jej následkov.

Výška finančných príspevkov stanovená na realizáciu bola 86 319 581 eur.

Hlavnou aktivitou projektu bolo poskytovanie finančného príspevku na podporu udržania pracovných miest v materských školách.

Oprávnený žiadateľ: zamestnávateľ, ktorý v čase vyhlásenej MS, núdzového alebo výnimočného stavu udrží pracovné miesta v materskej škole aj v prípade povinnosti prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti na základe Opatrenia ÚVZ.

Za zamestnávateľa sa na účely projektu považuje:

- materská škola s právnou subjektivitou,
- zriaďovateľ materskej školy v prípade materskej školy bez právnej subjektivity.

Oprávnená cieľová skupina:

- pedagogickí a odborní zamestnanci materských škôl v zmysle platnej legislatívy, resp. zriaďovateľa s podmienkou výkonu práce v materskej škole, ak materská škola nemá právnú subjektivitu,
- nepedagogickí zamestnanci materských škôl, resp. zriaďovateľa s podmienkou výkonu práce v materskej škole v prípade, ak materská škola nemá právnú subjektivitu.

Oprávnené výdavky: za oprávnený výdavok sa považuje príspevok na úhradu časti mzdy zamestnanca vo výške 80 % hrubej mesačnej mzdy, najviac vo výške 1 100,00 eur na jedného zamestnanca a na mesiac.

Zamestnávateľia mohli žiadať o poskytnutie finančného príspevku formou refundácie časti mzdových výdavkov za obdobie od 13. 3. 2020 do 30. 6. 2020. Žiadosti o poskytnutie finančného príspevku bolo možné

podávať od 15. 7. 2020 do 31. 12. 2020. Pomoc bola zamestnávateľom poskytnutá jednorázovo formou úhrady oprávnených výdavkov.

Celková výška poskytnutých finančných prostriedkov za rok 2020 bola 59 366 303 eur, skutočné čerpanie finančných prostriedkov bolo 59 343 89 eur.

V rámci Národného projektu „Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím 4“ sa v roku 2020 financovali príspevky na podporu pracovného uplatnenia občanov so zdravotným postihnutím podľa ôsmej časti zákona o službách zamestnanosti, a to:

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (ďalej len „CHD/CHP“) zamestnávateľovi, ktorý na zriadené pracovné miesto v CHD/CHP prijme do pracovného pomeru UoZ, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím (ďalej len „OZP“), vedeného v evidencii UoZ najmenej jeden mesiac. Príspevok sa poskytuje na úhradu časti nákladov na zriadenie pracovného miesta pre OZP v CHD/CH, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie vykonávania pracovnej činnosti OZP a súvisia so zriadením tohto pracovného miesta. Výška príspevku je naviazaná na celkovú cenu práce, vypočítanú z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR, pričom je závislá aj od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v okrese, v ktorom zamestnávateľ zriaďuje CHD/CHP. Dĺžka zachovania zriadeného pracovného miesta v CHD/CHP je najmenej 2 roky.

V roku 2020 bolo týmto príspevkom podporených 22 pracovných miest (v roku 2019 94 pracovných miest), na ktorých bolo zaradených celkovo 43 občanov so zdravotným postihnutím (v roku 2019 to bolo 123 klientov), pričom na uvedené AOTP bolo vynaložených 129 396 eur (v roku 2019 bolo vynaložených 443 273 eur).

Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)

Úrad PSVR môže poskytnúť zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % OZP z priemerného evidenčného počtu zamestnancov podľa § 63 ods. 3 zákona a ktorý nemá priznané postavenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska, príspevok na udržanie OZP v zamestnaní, ak oň písomne požiada. Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi na úhradu preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, platených zamestnávateľom mesačne zo mzdy zamestnanca, ktorý je OZP. Príspevok je poskytnutý na základe písomnej dohody uzatvorenej medzi úradom PSVR a zamestnávateľom.

V roku 2020 bolo prostredníctvom tohto AOTP podporených 24 občanov so zdravotným postihnutím. Celkové čerpané finančné prostriedky predstavovali 46 589,33 eur (medziročný pokles podporených občanov so zdravotným postihnutím o 8 a pokles čerpaných finančných prostriedkov o 6 428,32 eur).

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok OZP na SZČ prevádzkovanú na chránenom pracovisku nepretržite najmenej dva roky. Príspevok sa poskytuje UoZ – OZP, ktorý bude prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona alebo vykonávať poľnohospodársku výrobu, vrátane hospodárenia v lesoch, podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov. Výška príspevku sa odvíja od zákonom definovaného násobku celkovej ceny práce a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese.

V roku 2020 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených 17 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2019 o 37 UoZ menej. V roku 2020 bolo čerpanie finančných prostriedkov vo výške 123 871 eur, čo je o 197 050 eur menej ako v roku 2019. Aj poskytovanie tohto príspevku, na ktorý nie je právny nárok, bolo dňom 1. 4. 2020 rozhodnutím ministra pozastavené v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie COVID-19.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Príspevok na činnosť pracovného asistenta sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva OZP alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá je OZP. Príspevok sa poskytuje v prípade, ak potreba pracovného asistenta vyplýva z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti OZP. Maximálna výška príspevku je 70 % celkovej ceny práce definovanej zákonom o službách zamestnanosti.

Úrady PSVR v roku 2020 podporili 890 (v roku 2019 ich bolo 843) prijímateľov príspevku (z toho 471 zamestnávateľov a 419 SZČO so ZP), pričom na pracovné miesta pracovných asistentov bolo celkovo zaradených 1 229 pracovných asistentov, čo oproti roku 2019 predstavuje pokles o 24 pracovných asistentov.

V roku 2020 bola celková suma čerpaných finančných prostriedkov 7 246 594 eur (čo oproti roku 2019 predstavuje medziročný nárast o 647 166 eur).

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

Úrad PSVR poskytuje zamestnávateľovi na zamestnávanie OZP v CHD alebo na CHP alebo SZČO, ktorá je občanom so zdravotným postihnutím a ktorá na CHP prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť, príspevok na úhradu prevádzkových nákladov CHD alebo CHP a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov, ak o príspevok písomne požiada. Príspevok je poskytnutý na základe písomnej dohody uzatvorenej medzi úradom PSVR a zamestnávateľom alebo medzi úradom PSVR a SZČO so zdravotným postihnutím.

V roku 2020 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 8 814 OZP zamestnaných v CHD a na CHP (medziročne pokles o 666 OZP). Celková čerpaná suma na úhradu týchto nákladov bola 32 056 936 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 34 666 eur.

Tabuľka 9 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2019 podľa ekonomickej činnosti

v eur/zam./mes.

Sekcie SK NACE Rev.2	Celkové náklady práce	priame náklady spolu	z toho		v tom			subvencie
			mzdy	náhrady mzdy	nepriame náklady spolu	povinné príspevky na sociálne poistenie	nepovinné príspevky na sociálne poistenie	
Priemer za SR	1 702	1 239	1076	152	464	426	9	-1
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	1 378	998	866	123	380	347	5	-2
B Ťažba a dobývanie	1 819	1 288	1 105	172	531	450	24	-
C Priemyselná výroba	1 714	1 239	1070	163	475	429	11	-0
D Dodávka elekt., plynu, pary a stud. vzduchu	2 630	1 859	1 578	241	771	648	37	-23
E Dodávka vody	1 463	1066	914	139	419	371	17	-0
F Stavebníctvo	1 484	1087	939	137	397	374	4	-0
G Veľkoobchod a malooobchod	1 640	1 200	1049	130	440	412	4	-11
H Doprava a skladovanie	1 525	1103	961	136	433	391	13	-0
I Ubytovacie a stravovacie služby	1068	782	700	80	285	271	1	-1
J Informácie a komunikácia	2 953	2 173	1 906	234	782	729	10	-3
K Finančné a poisťovacie činnosti	2 914	2 090	1 811	261	824	703	27	-
L činnosti v oblasti nehnuteľností	1 611	1 182	1 042	134	428	398	4	-0
M Odborné vedecké a technické činnosti	2 145	1 583	1 387	173	562	531	8	-0
N Administratívne a podporné služby	1 286	940	828	104	346	324	3	-0
O Verejná správa a obrana	1 772	1 283	1142	134	489	436	16	-0
P Vzdelávanie	1 590	1158	963	192	432	402	9	-0
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 729	1 270	1099	146	460	436	8	-1
R Umenie, zábava a rekreácia	1 444	1061	946	112	383	358	4	-
S Ostatné činnosti	1188	873	773	96	315	301	2	-1

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce
Vysvetlivka:(-) – jav sa nevyskytoval

Tabuľka 10 Vyhlásené výzvania pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2020

Národný projekt Podpora integračných podnikov	Popis	Časová oprávnenosť projektu	Finančná alokácia NFP
Výzva pre DOP/Vyhlasovateľ			
Prioritná os 3 Zamestnanosť			
NP Inštitút sociálnej ekonomiky Žiadateľ: Implementačná agentúra MPSVR	Národný projekt (ďalej len „NP“) „Inštitút sociálnej ekonomiky“ implementovaný prostredníctvom Implementačnej agentúry MPSVR SR je jedným z pilierov, prostredníctvom ktorého sa vytvorilo a pilotne overuje fungovanie podpornej infraštruktúry sociálnej ekonomiky, vybudovanej na celom území Slovenskej republiky prostredníctvom Centrálnej koordinačnej jednotky sociálnej ekonomiky a Regionálnych centier sociálnej ekonomiky. V rámci aktivít projektu je otvorených 8 regionálnych centier sociálnej ekonomiky v územnej pôsobnosti každého samosprávneho kraja spolu so zastúpením v Bratislave na úrovni centrálnnej koordinačnej jednotky, kde regionálne centrá sociálnej ekonomiky dokopy zamestnávali v roku 2020 - 39 zamestnancov. Regionálne centrá zvyšujú povedomie o sociálnej ekonomike, koordinovane poskytujú záujemcom a potenciálnym subjektom sociálnej ekonomiky informácie o sociálnom podnikaní, informujú o zákone o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a taktiež usmerňujú a poskytujú nevyhnutnú pomoc a podporu pri rozbehu novovznikajúcim sociálnym podnikom. Kľúčovou úlohou regionálnych centier, otvorených a dispozične pripravených potenciálnym klientom v územnej pôsobnosti každého samosprávneho kraja je bezplatné poskytovanie prvotných všeobecných informácií širokej verejnosti v lokálnom prostredí, vyhľadávanie potenciálnych záujemcov a ich motivácia k zakladaniu sociálnych podnikov s cieľom zvýšenia nielen regionálnej zamestnanosti, ale aj jej následnej udržateľnosti.	06/2018 -05/2022	8 279 432,08
NP Podpora integračným podnikom Žiadateľ: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny	Cieľom projektu je zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby. Projekt je zameraný na podporu zamestnanosti a zníženie nezamestnanosti znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených osôb, zraniteľných osôb formou poskytovania príspevkov integračným podnikom. V rámci predmetného NP sa v regiónoch prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny aj v roku 2019 implementovali aktívne opatrenia na trhu práce podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zamerané na podporu registrovaných integračných sociálnych podnikov vo väzbe na zákon č. 112/2018 Z. z.	06/2019 -11/2023	49 321 239,76

Tabuľka 10 Vyhlásené vyzvania pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2020 (pokračovanie)

Národný projekt Podpora integračných podnikov	Popis	Časová oprávnenosť projektu	Finančná alokácia NFP
Výzva pre DOP/Vyhlasovateľ			
Prioritná os 3 Zamestnanosť			
NP Investičná pomoc pre sociálne podniky - nenávratná zložka	Hlavným cieľom projektu je podpora registrovaných sociálnych podnikov formou poskytnutia nenávratného finančného príspevku prostredníctvom Ústredia PSVR v synergii s návratnou pomocou formou finančného nástroja, alebo inej formy návratného financovania (v súlade s ustanovením § 17 ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.) s cieľom zlepšiť prístup k zamestnaniu a posilniť zamestnanosť prostredníctvom podpory subjektov sociálnej ekonomiky vo väzbe na potreby trhu, zamestnávaniu znevýhodnených a zraniteľných osôb. Národný projekt vytvorí podmienky na poskytovanie nenávratnej zložky pomoci pre sociálne podniky, a to v povinnej kombinácii s podporou z návratných finančných zdrojov. Obsahom aktivít bude podpora subjektov sociálnej ekonomiky s cieľom posilniť štrukturálne stabilnú zamestnanosť prostredníctvom podpory podnikania, vytvárania a podpory podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky a podnikov vo väzbe na potreby trhu práce a regionálnych trhov práce, a to prostredníctvom grantovej podpory sociálnym podnikom na účely pokrytia niektorých nákladov ich investičného zámeru. NP sa realizuje prostredníctvom štyroch opatrení: Opatrenie č.1 : Investičná pomoc pre MSP v zmysle článku 17 Nariadenia o skupinových výnimkách (EK) č. 651/2014 Opatrenie č.2 : Pomoc pre začínajúce podniky v zmysle článku 22 Nariadenia o skupinových výnimkách (EK) č. 651/2014 Opatrenie č.3 : Regionálna investičná pomoc v zmysle článku 14 Nariadenia o skupinových výnimkách (EK) č. 651/2014 Opatrenie č.4 : Pomoc pre RSP podľa pravidiel minimálnej pomoci Schéma DM č. 16/2014"	03/2020-11/2023	48 779 382,33
Žiadateľ: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny			

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 11 Počet zariadení sociálnych podnikov podľa typu v roku 2020

Typ registrovaného podniku	2020
Integračný sociálny podnik	201
Všeobecný registrovaný sociálny podnik	25
Sociálny podnik bývania	2
Spolu	228

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 12 Počet registrovaných sociálnych podnikov v najmenej rozvinutých okresoch v roku 2020

Názov RSP	Okres	NRO
KUKURIENKA, občianske združenie Bariak, s.r.o. Obecný podnik Vinica, s.r.o. PAPUČA VK s.r.o. ATAK SERVICE s.r.o. ERCE pack, s.r.o. COBAK, s.r.o. PRIMA TIMBER s.r.o.	Veľký Krtíš	8
Obecný podnik Kľušov, s. r. o. Služby Šarišské Čierne, s.r.o. ZBOR - STAV, s.r.o. OP Varadka, s.r.o. Obecný podnik Beloveža s. r. o. JAS Bardejov, s. r. o.	Bardejov	6
SWEET REVELATION s.r.o., r.s.p. ALLEGRIA KOŠICE ISP, s. r. o. SP-Cesty s.r.o. MIJAST s.r.o. CHUŤ BIO, s.r.o. AGAPE LUX s.r.o.	Košice-okolie	6
ABALSTAV spol. s r.o. SINTEGRA s.r.o. TVORÍME, s.r.o., r.s.p. DRAHŇOV - služby, s.r.o., r.s.p. LIPA s.r.o.	Michalovce	5
BUZGÓ s.r.o. Obecný podnik služieb Betliar, s.r.o. GEMGAL s.r.o. Rejdovka s.r.o. TK HORSE SPORT s. r. o. s. p.	Rožňava	5
SEMY s.r.o. registrovaný sociálny podnik Sociálny podnik mesta Levoča, s.r.o. Dvakrát dobre, občianske združenie	Levoča	3
SortPro s.r.o. Eustach s.r.o.	Trebišov	2
DOZA, výrobné družstvo Jumilso, s. r. o.	Sobrance	2
Sociálny podnik Lenka s. r. o. Handy služby, s.r.o.	Rimavská Sobota	2
Sociálny podnik Toporec, s. r. o.	Kežmarok	1
Lilly enviro, s.r.o.	Sabinov	1
Spolu		41

Zdroj: MPSVR SR

PRÍLOHA KU KAPITOLE 3

Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2020

Vyplatené dávky (v tis. €)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2020
Nemocenské	41 261,0	41 317,6	42 859,9	51 214,3	61 307,5	52 718,3	290 678,6
z toho pandemické	0,0	0,0	0,0	1 709,5	3 229,7	1 380,6	6 319,8
Ošetrovné	1 701,9	1 667,3	2 996,7	15 428,5	46 654,4	45 291,3	113 740,2
z toho pandemické	0,0	0,0	0,0	13 045,8	45 934,9	44 935,0	103 915,7
Materské	25 826,0	25 889,3	23 957,8	25 362,6	24 628,2	26 000,1	151 664,0
Vyrovnávací dávka	5,8	5,7	6,4	6,1	2,3	6,7	33,0
Spolu	68 794,8	68 879,9	69 820,8	92 011,4	132 592,5	124 016,5	556 115,9
Zúčtovanie dávok §112, ods. 9	0,0	-0,9	3,5	0,0	-0,1	0,0	2,6
Celkom výdavky ZFNP	68 794,8	68 879,0	69 824,3	92 011,4	132 592,5	124 016,5	556 118,4
z toho pandemické	0,0	0,0	0,0	14 755,3	49 164,6	46 315,6	110 235,5

Vyplatené dávky (v tis. €)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2020
Nemocenské	44 582,6	43 951,2	43 024,0	41 574,8	52 789,2	63 704,7	580 305,1
z toho pandemické	788,3	548,4	913,0	1 463,3	8 306,5	17 873,7	36 213,1
Ošetrovné	17 688,1	7 543,6	7 016,7	2 532,4	2 928,2	3 044,4	154 493,6
z toho pandemické	17 194,9	6 859,7	6 421,4	2 100,7	2 535,8	2 768,4	141 796,6
Materské	25 636,4	26 845,8	26 908,4	25 903,1	26 441,3	25 129,3	308 528,23
Vyrovnávací dávka	3,6	3,3	4,2	6,1	4,6	7,3	62,1
Spolu	87 910,6	78 343,9	76 953,3	70 016,4	82 163,4	91 885,6	1 043 389,1
Zúčtovanie dávok §112, ods. 9	0,0	0,0	-2,1	2,1	-3,5	0,0	-0,9
Celkom výdavky ZFNP	87 910,6	78 343,9	76 951,2	70 018,5	82 159,9	91 885,6	1 043 388,2
z toho pandemické	17 983,2	7 408,1	7 334,4	3 563,9	10 842,3	20 642,1	178 009,7

Zdroj: Sociálna poisťovňa

**Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2020
(pokračovanie)**

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2020
Nemocenské	129 785	134 966	143 257	193 587	195 391	146 830	943 816
<i>z toho pandemické</i>				19 915	27 627	9 187	56 729
Ošetrovné	14 937	14 108	24 854	80 407	149 856	131 852	416 014
<i>z toho pandemické</i>				62 289	144 096	129 002	335 387
Materské	34 028	34 275	33 205	32 808	32 412	32 879	199 607
Vyrovňavacia dávka	59	52	70	56	31	45	313
Spolu	178 809	183 401	201 386	306 858	377 690	311 606	1 559 750
z toho pandemické				82 204	171 723	138 189	392 116

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2020
Nemocenské	125 596	120 113	119 299	122 236	181 358	232 849	1 845 267
<i>z toho pandemické</i>	5 315	3 142	4 960	9 977	51 948	102 333	234 404
Ošetrovné	56 264	26 217	24 060	15 840	23 692	20 608	582 695
<i>z toho pandemické</i>	52 444	21 305	20 058	12 569	20 687	18 472	480 922
Materské	32 947	33 154	33 307	33 030	32 579	32 051	396 675
Vyrovňavacia dávka	25	26	29	55	37	47	532
Spolu	214 832	179 510	176 695	171 161	237 666	285 555	2 825 169
z toho pandemické	57 759	24 447	25 018	22 546	72 635	120 805	715 326

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2020
Nemocenské	319,1	307,2	300,2	265,6	314,9	360,5	308,0
<i>z toho pandemické</i>				85,8	116,9	150,3	111,4
Ošetrovné	114,4	118,7	120,9	192,3	312,0	344,1	273,4
<i>z toho pandemické</i>				209,4	318,8	348,3	309,8
Materské	759,5	755,7	721,7	773,6	760,3	791,2	759,8
Vyrovňavacia dávka	98,2	109,2	91,8	108,7	75,9	149,0	105,5
z toho pandemické	319,1	307,2	300,2	265,6	314,9	360,5	308,0

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2020
Nemocenské	356,4	367,3	361,7	341,2	292,0	274,4	315,6
<i>z toho pandemické</i>	148,3	174,5	184,1	146,7	159,9	174,7	154,5
Ošetrovné	315,4	288,7	292,3	160,5	124,0	148,2	265,8
<i>z toho pandemické</i>	327,9	322,0	320,1	167,1	122,6	149,9	294,8
Materské	778,6	810,3	808,3	784,7	812,2	784,5	778,3
Vyrovňavacia dávka	142,2	128,0	144,0	111,5	124,6	155,7	116,8
z toho pandemické	356,4	367,3	361,7	341,2	292,0	274,4	315,6

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Druh dávky	Počet poberateľov			Priemerná mesačná výška dávky v €		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Nemocenské (vrátane poberateľov pandemických dávok)	394 887	418 768	813 655	326,7	303,8	315,6
Ošetrovné (vrátane poberateľov pandemických dávok)	115 945	219 452	335 397	299,0	248,1	265,8
Materské	14 881	63 425	78 306	973,7	736,1	778,3
Vyrovňavacia dávka	-	228	228	-	116,8	116,8
Spolu	525 713	701 873	1 227 586	-	-	331,4

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2020

Druh dôchodku	Počet poberateľov sólo dôchodku (samostatne)	Počet poberateľov dôchodkov vyplácaných v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	794 903	298 293	1 093 196
Predčasný starobný	11 596	607	12 203
Invalidný (vrátane 18 010 tzv. invalidov z mladosti)	243 711	7 760	251 471
Vdovský – sólo	28 482	x	28 482
Vdovecký- sólo	5 453	x	5 453
Sirotský	19 666	x	19 666
Dôchodok manželky	199	x	199
Sociálny	1 206	x	1 206
ÚHRN	1 105 216	306 660	1 411 876

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31. 12. 2020	Priemerná výška k 31. 12. 2020
Starobný	1 093 195	487,4
muži	440 245	534,6
ženy	652 950	440,3
Predčasný starobný	12 203	474,5
muži	7 064	510,6
ženy	5 139	421,7
Invalidný	233 461	284,5
muži	114 487	307,6
ženy	118 974	261,3
Vdovský (ženy) sólo	28 482	272,5
Vdovecký (muži) sólo	5 453	217,9
Sirotský	19 666	142,7
muži	5 969	138,6
ženy	13 697	144,5
Spolu	1 392 460	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2020

Výška dôchodku v €	Počet poberateľov dôchodku: muži a ženy spolu					
	Starobný sólo + starobný vypĺčaný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Predčasný starobný sólo + vypĺčaný predčasný starobný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Vdovský - sólo	Vdovecký - sólo	Sirotský
do 130	5 175	8	13 375	1 049	441	9 626
130,1 – 200	12 552	17	62 020	3 663	1 935	6 826
200,1 – 265	17 770	326	47 390	9 375	1 962	1 980
265,1 – 325	24 294	1 870	40 094	8 622	725	747
325,1 – 425	308 003	3 415	57 030	4 252	298	395
425,1 – 530	355 421	2 835	19 395	1 112	70	76
530,1 – 665	234 101	1 949	7 785	350	18	15
nad 665,1	135 880	1 783	4 382	59	4	1
Spolu	1 093 196	12 203	251 471	28 482	5 453	19 666

Zdroj: Sociálna poisťovňa

* vrátane invalidných dôchodkov z mladosti

Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2020

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP) v tis. €	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP) v tis. €	Spolu v tis. €
Druh dôchodku	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	6 097 062	x	6 097 062
Predčasný starobný	90 073	x	90 073
Invalidný	x	825 245	825 245
Vdovský	537 994	95 217	633 211
Vdovecký	61 859	14 524	76 383
Sirotský	1 495	35 038	36 533
Spolu	6 788 483	970 024	7 758 507
zúčtovanie dávok §112, ods. 9 461/2003 Z. z.	131	413	544
úhrn	6 788 614	970 437	7 759 051
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky			51
sociálny dôchodok			3 955
zvýšenie pre bezvládnosť			2 677
zvýšenie z dôvodu jediného zdroja príjmu			10
zvýšenie dôchodku za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			2 568
príplatok k dôchodku politickým väzňom			3 555
príspevok k dôchodku účasti národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách			1 515
jednorazový finančný príspevok politickým väzňom podľa zákona č.462/2002 Z. z.			0
príplatok za štátnu službu			498
invalidný dôchodok z mladosti			69 338
zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku na sumu minimálneho dôchodku a úhrada výdavkov spojených s konaním o nároku			89 673
vyrovňovací príplatok			521
príspevok športovému reprezentantovi			64
vianočný príspevok – dopl. za predošlé roky			3 150
13. dôchodok – rok 2020			300 149
Spolu			477 724
Celkový úhrn			8 236 775

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2020

v tis. €

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2020
úrazový príplatok	454	519	429	438	454	427	2 721
úrazová renta	2 264	2 368	2 334	2 360	2 382	2 408	14 116
jednorazové vyrovnanie	8	8	6	8	6	9	45
pozostalostná úrazová renta	26	28	28	27	26	26	161
jednorazové odškodnenie	22	0	14	29	44	18	127
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 258	975	1 091	1 203	1 095	1 195	6 817
náhrada nákladov spojených s liečením	20	9	14	10	6	11	69
náhrada nákladov spojených s pohrebom	5	4	5	0	1	0	15
výplata poistných plnení z minulých rokov	0	6	0	3	0	42	51
Spolu	4 058	3 915	3 921	4 077	4 014	4 137	24 123
zúčtovanie dávok podľa §112, ods. 8	-4	-2	-2	-35	-6	-4	-53
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	304	284	299	301	312	310	1 809
Celkom výdavky ZFÚP	4 357	4 197	4 218	4 343	4 320	4 443	25 879
Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2020
úrazový príplatok	418	438	424	423	451	429	5 304
úrazová renta	2 416	2 343	2 283	2 425	2 327	2 304	28 214
jednorazové vyrovnanie	6	9	3	11	4	8	87
pozostalostná úrazová renta	26	26	24	28	27	26	320
jednorazové odškodnenie	0	118	69	12	52	0	377
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 058	794	883	995	1 186	882	12 615
náhrada nákladov spojených s liečením	12	9	12	20	19	13	154
náhrada nákladov spojených s pohrebom	4	9	3	4	7	1	43
výplata poistných plnení z minulých rokov	0	5	0	1	0	0	57
Spolu	3 941	3 751	3 702	3 920	4 073	3 662	47 172
zúčtovanie dávok podľa §112, ods. 8	-5	-2	-11	-4	-8	-21	-104
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	317	331	305	290	345	301	3 697
Celkom výdavky ZFÚP	4 254	4 079	3 996	4 205	4 410	3 943	50 766

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2020

Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok celkom k 31.12.2020	Priemerná výška vyplatenej dávky z ÚP v €
Náhrada za stratu na zárobku počas PN *	0	0
Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	0	0
Náhrada za stratu na dôchodku	0	0
Náhrada nákladov na výživu pozostalých	0	0
Náhrada za bolesť	2	471
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	5	12 478
Náhrada nákladov spojených s liečením	26	52
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	0	0
Jednorazové odškodnenie pozostalých	0	0
Náhrada za stratu na zárobku počas PN po 1.1.2004	0	0
Náhrada za bolesť podľa § 99 ZSP**	6 522	883
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 99 ZSP	1 284	5 348
Náhrada nákladov spojených s liečením podľa § 100 ZSP	797	196
Náhrada nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ZSP	23	1 951
Jednorazové vyrovnanie podľa § 90 ZSP	37	2 407
Jednorazové odškodnenie podľa § 94 ZSP	20	18 795
Úrazový príplatok podľa § 85 ZSP	27 354	194
Pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0
Rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0
Úrazová renta	85 203	337,0
Pozostalostná úrazová renta	2 020	165,6

Zdroj : Sociálna poisťovňa

* Dávky v 1. – 10. riadku sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003

** Dávky v 11. – 23. riadku sú vyplácané podľa zákona o sociálnom poistení (vrátane prekvalifikovaných úrazových rent)

Tabuľka 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia

	Suma vyplatených dávok v roku 2020 (v tis. €)
Odškodnenie prac. úrazov a chorôb z povolania zamestnancov zrušených zamestnávateľov, ktorých zakladateľom bol štát alebo Fond národného majetku SR	385
Plnenia vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002 u zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu	43
Úrazové dávky poskytované fyzickým osobám uvedeným v § 17 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení	12
Zodpovednosť štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby (plnenie podľa § 293 ods. 6)	19

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2020

Obdobie	Výdavky ZFGP v tis. €		
	na dávku garančného poistenia	úhrada príspevkov na starobné dôchodkové sporenie	Spolu
Január	95	1 645,6	1 741,0
Február	433	1 612,9	2 045,5
Marec	88	1 453,4	1 541,9
Apríl	285	1 806,5	2 091,8
Máj	286	2 232,4	2 518,8
Jún	312	1 690,1	2 002,6
Júl	322	1 987,4	2 309,1
August	229	1 608,6	1 837,1
September	954	1 829,0	2 782,6
Október	485	1 822,9	2 307,7
November	16	1 715,8	1 731,5
December	97	1 851,2	1 948,5
Rok 2020	3 602,3	21 255,8	24 858,1

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2020

Mesiac	Počet poberateľov vyplatenej dávky v nezamestnanosti		Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v €		Celková výška výdavkov na dávky v tis. €	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Január	34 012	38 118	38 255	42 370	427,4	463,8	16 336	19 608
Február	36 763	40 887	41 792	46 200	419,0	452,0	17 499	20 851
Marec	35 607	39 698	40 473	45 094	389,3	432,1	15 714	19 461
Apríl	35 165	38 010	39 876	42 572	418,0	450,2	16 667	19 125
Máj	34 162	50 132	38 439	61 350	418,1	428,8	16 044	26 313
Jún	35 271	64 111	40 311	85 559	439,3	412,6	17 714	35 311
Júl	35 507	69 020	39 767	83 351	436,2	425,2	17 342	35 363
August	37 378	72 573	41 818	86 424	452,0	442,7	18 879	38 241
September	38 395	76 033	42 975	90 649	462,1	428,9	19 843	38 815
Október	39 065	53 612	43 620	59 836	440,9	443,6	19 201	26 417
November	37 972	48 033	42 359	53 648	460,3	467,7	19 482	24 973
December	38 694	47 428	43 295	54 459	447,1	453,6	19 352	24 617
Spolu	137 086	171 410	492 980	751 512	x	x	214 073	329 094
Priemer	36 499	53 138	41 082	62 626	437,0	441,0	x	x

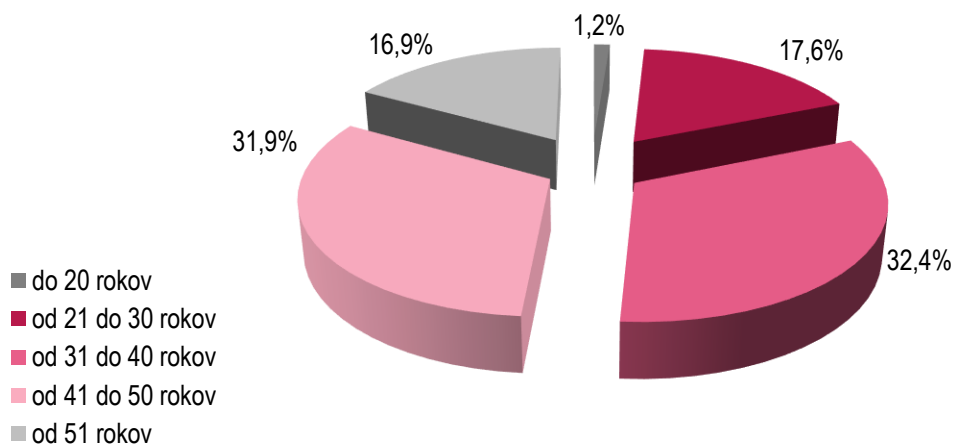
Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2020

Vekové pásma	Pohlavie		
	muži	ženy	spolu
do 19 rokov	11	13	24
20 – 24 rokov	6 123	4 658	10 781
25 – 29 rokov	12 755	10 804	23 559
30 – 34 rokov	12 840	11 579	24 419
35 – 39 rokov	11 691	12 074	23 765
40 – 44 rokov	11 104	12 347	23 451
45 – 49 rokov	9 385	11 105	20 490
50 – 54 rokov	8 109	9 516	17 625
55 – 59 rokov	7 971	8 946	16 917
nad 60 rokov	5 867	4 409	10 276
nezistené	53	50	103
Spolu	85 909	85 501	171 410

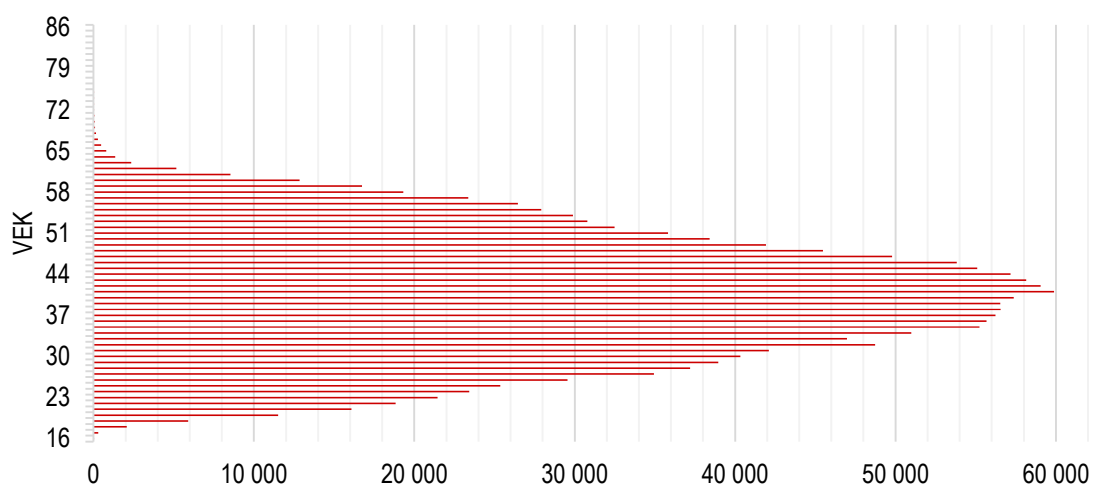
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2020

Zdroj : Sociálna poisťovňa; spracovanie: MPSVR SR

Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2020

Zdroj : Sociálna poisťovňa; spracovanie: MPSVR SR

Tabuľka 12 Zhodnotenie dôchodkových fondov v správe DSS za rok 2020

DSS	Fond	Zhodnotenie za rok 2020
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	GARANT dlhopisový garantovaný d.f.	1,3%
AXA, d.s.s., a.s.	Dlhopisový garantovaný d.f.	1,1%
DSS Poštovej banky, d.s.s., a.s.	STABILITA dlhopisový garantovaný d.f.	4,8%
NN, d.s.s., a.s.	Solid dlhopisový garantovaný d.f.	2,7%
VÚB Generali, d.s.s., a.s.	KLASIK dlhopisový garantovaný d.f.	0,9%
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	PROGRES akciový negarantovaný d.f.	4,2%
AXA, d.s.s., a.s.	Akciový negarantovaný d.f.	3,0%
DSS Poštovej banky, d.s.s., a.s.	PROSPERITA akciový negarantovaný d.f.	14,3%
NN, d.s.s., a.s.	Dynamika akciový negarantovaný d.f.	2,2%
VÚB Generali, d.s.s., a.s.	PROFIT akciový negarantovaný d.f.	2,3%
AXA, d.s.s., a.s.	Indexový negarantovaný d.f.	4,4%
DSS Poštovej banky, d.s.s., a.s.	PERSPEKTÍVA indexový negarantovaný d.f.	0,9%
NN, d.s.s., a.s.	Index Global - indexový negarantovaný d.f.	2,7%
NN, d.s.s., a.s.	Index Euro - indexový negarantovaný d.f.	-4,0%
VÚB Generali, d.s.s., a.s.	INDEX indexový negarantovaný d.f.	4,4%
NN, d.s.s., a.s.	Harmónia zmiešaný negarantovaný d.f.	2,9%
VÚB Generali, d.s.s., a.s.	MIX zmiešaný negarantovaný d.f.	1,4%

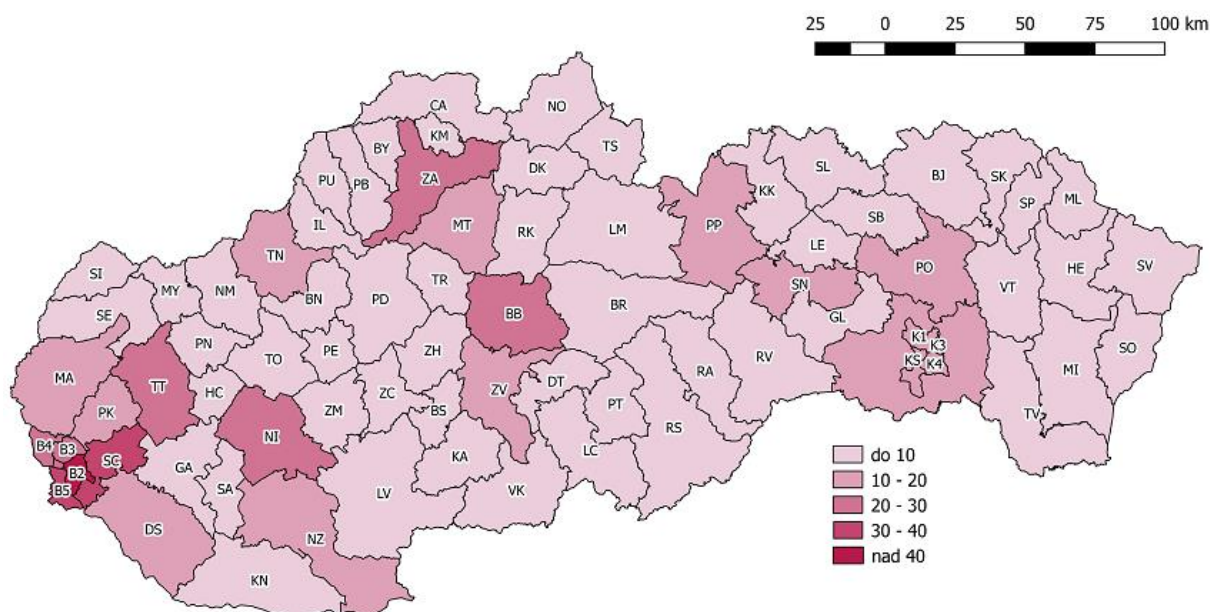
Zdroj: Asociácia dôchodkových správcovských spoločností

Tabuľka 13 Zhodnotenie príspevkových doplnkových dôchodkových fondov v správe DDS za rok 2020

DSS	Fond	Zhodnotenie za rok 2020
AXA d.d.s., a.s.	Príspevkový d.d.f.	1,5%
AXA d.d.s., a.s.	Globálny akciový d.d.f.	1,9%
AXA d.d.s., a.s.	Indexový globálny d.d.f.	6,9%
DDS Tatra banky, a.s.	Comfort life 2020 príspevkový d.d.f.	2,8%
DDS Tatra banky, a.s.	Comfort life 2030 príspevkový d.d.f.	4,1%
DDS Tatra banky, a.s.	Comfort life 2040 príspevkový d.d.f.	7,4%
DDS Tatra banky, a.s.	Comfort life 2050 príspevkový d.d.f.	8,4%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	Konzervatívny príspevkový d.d.f.	1,4%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	Vyvážený príspevkový d.d.f.	1,9%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	Rastový príspevkový d.d.f.	3,1%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	Indexový príspevkový d.d.f.	6,9%
STABILITA, d.d.s., a.s.	Stabilita príspevkový d.d.f.	2,1%
STABILITA, d.d.s., a.s.	Stabilita akciový príspevkový d.d.f.	2,2%

Zdroj: Asociácia dôchodkových správcovských spoločností

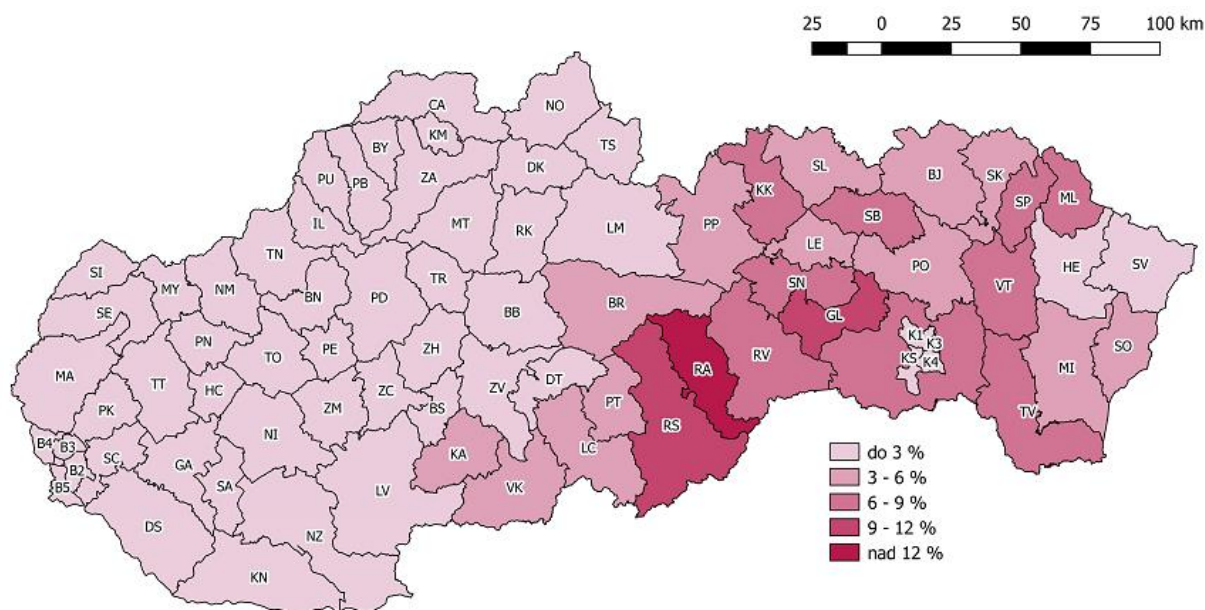
**Graf 3 Regionálne rozdelenie poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa -
priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2020**

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

Zdroj: RSD MIS

**Graf 4 Regionálne rozdelenie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi,
podiel osôb v systéme na celkovom počte obyvateľov ku koncu roka 2020**

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

Zdroj: RSD MIS, ŠÚSR

**Tabuľka 14 Počet poberateľov a čerpanie finančných prostriedkov
na resocializačný príspevok v rokoch 2019 a 2020**

	počet poberateľov	Čerpané finančné prostriedky
2019	3 361	237 770
2020	3 489	280 736

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 15 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2020

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Zanedbávanie (syndróm CAN)	Spolu	
Počet evidovaných detí	Spolu	158	74	158	9	9	954	1 362	
	v tom	44	20	9	2	0	353	428	429
		94	45	87	5	4	473	708	613
		20	9	62	2	5	128	226	225
Počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania		celkovo	29	6	25	0	1	51	112

Zdroj: UPSVaR

Tabuľka 16 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/ k 31. 12.

Zariadenia na výkon rozhodnutia súdu		2020
Centrá pre deti a rodiny (program)		4 685
Centrá pre deti a rodiny (špecializovaný program)		19
Centrá pre deti a rodiny (resocializačný program)		23
Domovy sociálnych služieb		9
Liečebno-výchovné sanatória		31
Diagnostické centrá		63
Reedukačné domovy	420	500
	15	12

Zdroj: UPSVaR

Poznámka: NO – neodkladné opatrenie, VO – výchovné opatrenie, ÚS – ústavná starostlivosť, OV – ochranná výchova

Tabuľka 17 Jednotlivé formy starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom

Forma starostlivosti	2019	2020
Profesionálne náhradné rodiny	614	662
Samostatné skupiny	290	291
Iné skupiny	144	153

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 18 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom k 31.12.

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2019	2020
v profesionálnej náhradnej rodine	1 315	1 426
v samostatnej skupine	2 682	2 719
v iných skupinách	754	841

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 19 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2019 a 2020

Rok	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2019	6 820	1 256	619	8 695
2020	6 879	1 183	640	8 702

Zdroj: UPSVaR

Tabuľka 20 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2019 a 2020

Rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií
2019	7 731	16 368	44 692
2020	6 979	14 666	40 275

Zdroj: UPSVaR

Tabuľka 21 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2019 a 2020

Problematika	Rok 2019		Rok 2020	
	Počet prípadov	Počet konzultácií	Počet prípadov	Počet konzultácií
Rodinná	2 029	10 398	1 791	9 008
Rozvodová, porozvodová	2 958	17 381	2 561	15 414
Partnerská, manželská	721	3 959	647	3 387
Osobnostná	672	3 669	693	3 856
Náhradná rodinná starostlivosť	833	7 274	777	6 504
Iná/Rôzne	312	729	287	812
Drogové a iné závislosti	146	1 125	122	855
Profesionálna náhradná rodina	4	5	2	0
Krízová intervencia	56	152	99	439
Spolu	7 731	44 692	6 979	40 275

Zdroj: UPSVaR

Tabuľka 22 Finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou na rok 2020

Stupeň odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby	Výška finančného príspevku pri poskytovaní pobytovej sociálnej služby/mesiac/miesto	Výška finančného príspevku pri poskytovaní ambulantnej sociálnej služby/mesiac/miesto obsadené najmenej v rozsahu 8 hodín
II. stupeň	104 €	70 €
III. stupeň	234 €	156 €
IV. stupeň	312 €	208 €
V. stupeň	442 €	295 €
VI. stupeň	546 €	364 €

Tabuľka 23 Finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach krízovej intervencie

Druh sociálnej služby	Výška finančného príspevku na jedno miesto v zariadení na mesiac	Výška finančného príspevku na jedno miesto v zariadení na rozpočtový rok
nocľaháreň	120 €	1 800 €
útulok	150 €	1 800 €
domov na pol ceste	150 €	1 800 €
zariadenie núdzového bývania	150 €	1 800 €

Tabuľka 24 Počet registrovaných poskytovateľov sociálnych služieb

Druh sociálnej služby	Počet zaregistrovaných sociálnych služieb spolu	z toho			Kapacita
		poskytovateli a zariadenia alebo založení vyšším územným celkom	obce a poskytovatelia zariadenia alebo založení obcou	neverejní poskytovatelia	
Základné sociálne poradenstvo	193	5	10	178	x
Špecializované sociálne poradenstvo	195	12	1	182	x
Sociálna rehabilitácia	22	0	0	22	x
Služby krízovej intervencie (z toho)	772	25	391	356	4 654
Terénna sociálna služba krízovej intervencie	82	0	27	55	x
Nizkoprahové denné centrum	32	0	8	24	x
Integračné centrum	7	1	1	5	x
Komunitné centrum	381	0	260	121	x
Nocľaháreň	51	0	31	20	1 232
Útulok	104	17	31	56	2 479
Domov na pol ceste	26	3	0	23	277
Nizkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	55	0	26	29	x
Zariadenie núdzového bývania	34	4	7	23	666
Služby na podporu rodiny s deťmi (z toho)	352	30	50	272	3 790
Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	10	0	9	1	x
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	2	2	0	0	4
Služba na podporu zosúladzovania rod. a prac. života	28	0	1	27	x
Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov	220	0	40	180	3 786
Služba včasnej intervencie	92	28	0	64	x
Služby pre osoby s ŤZP a nepriaz. zdr. stavom (z toho)	3 396	612	1 421	1 363	49 148
Zariadenie podporovaného bývania	78	39	3	36	628
Zariadenie pre seniorov	512	80	144	288	20 119
Zariadenie opatrovateľskej služby	144	0	76	68	2 603
Rehabilitačné stredisko	40	19	0	21	424
Domov sociálnych služieb	485	307	32	146	12 377
Špecializované zariadenie	306	156	10	140	8 935
Denný stacionár	214	1	76	137	4 062
Opatrovateľska služba	1 287	0	969	318	x
Prepravná služba	176	6	82	88	x
Sprievodcovská a predčítateľská služba	10	0	0	10	x
Tlmočnická služba	22	0	0	22	x
Sprostredkovanie tlmočnickej služby	2	0	0	2	x
Sprostredkovanie osobnej asistencie	14	0	2	12	x
Požičiavanie pomôcok	106	4	27	75	x
Služby IKT a podporné služby (z toho)	587	27	444	116	9552
Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	18	0	11	7	x
Krízová pomoc prostredníctvom telekom. technológií	24	0	1	23	x
Pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	9	2	2	5	x
Denné centrum	260	2	256	2	9 552
Podpora samostatného bývania	19	5	0	14	x
Jedáleň	196	18	130	48	x
Práčovňa	32	0	25	7	x
Stredisko osobnej hygieny	29	0	19	10	x
SPOLU	5 517	711	2 317	2 489	67 144

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb za 4.štvrťrok 2020

Tabuľka 25 Opatrovateľská služba

	Počet klientov		Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)		Príjmy 2020 v €		Výdavky 2020
	2019	2020	2019	2020	Príjmy celkom (z toho)	Príjmy z úhrad	
obce	13 325	13 034	5 694	5 760	31 106 324	7 666 501	56 672 331
neverejní poskytovatelia	2 799	2 134	2 082	1 723	14 157 986	4 183 617	15 042 153
SPOLU	16 124	15 168	7 776	7 097	41 500 583	10 838 936	67 867 909

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01 a V(MPSVR SR) 07-01

Tabuľka 26 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita

Druh zariadenia	Počet ZSS k 31.12. 2018	Počet miest k 31.12.2018 z toho starostlivosť poskytovaná				Počet ZSS k 31.12. 2019	Počet miest k 31.12.2019 z toho starostlivosť poskytovaná			
		Spolu	celoročne	týždenne	denne		Spolu	celoročne	týždenne	denne
Zariadenia sociálnych služieb spolu	1 371	51 906	44 406	615	6 885	1 357	51 686	44 873	498	6 315
z toho										
domov sociálnych služieb	288	12 971	10 829	519	1 623	276	12 359	10 208	416	1 735
zariadenie pre seniorov	386	19 129	19 018	1	110	388	19 529	19 390	11	128
špecializované zariadenie	166	7 537	7 282	46	209	174	8 099	7 790	40	269
denný stacionár	186	4 128	0	0	4 128	168	3 420	23	0	3 397
zariadenie podporeného bývania	35	573	567	6	0	40	657	657	0	0
zariadenie núdzového bývania	30	665	665	0	0	29	648	648	0	0
útulky	86	2 222	2 222	0	0	90	2 377	2 377	0	0
rehabilitačné strediská	26	669	62	19	588	27	638	42	7	589
zariadenia opatrovateľskej služby	107	2 513	2 465	24	24	102	2 500	2 451	24	25
nocľaháreň	46	1 228	1025	0	203	45	1 201	1 029	0	172
domov na polceste	15	271	271	0	0	18	258	258	0	0

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR; v čase spracovania Správy údaje za rok 2020 nie sú k dispozícii

Tabuľka 27 Prijímatelia sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb

Druh zariadenia	Prijímatelia k 31. 12. 2018	Prijímatelia k 31. 12. 2019	osoby v dôchodkovom veku	diabetici	s psychotickou liečbou	s demenciou a užívajúci neuroleptiká	užívajúci antidepresíva	opatrovaní na lôžku	z toho v roku 2019 pozbavení spôsobilosti na právne úkony (a s obmedz. spôsobilosťou)	cudzinci	muži/ chlapci	ženy/ dievčatá
domov sociálnych služieb	11 962	11 767	3 400	1 310	5 640	2 423	2 716	7 044	5 772	5	6 477	5 290
zariadenie pre seniorov	18 521	18 851	18 779	4 524	5 061	5 585	4 992	11 050	570	20	5 076	13 775
špecializované zariadenie	7 268	7 967	6 134	1 485	3 706	3 586	2 545	5 657	2 009	7	3 099	4 868
denný stacionár	3 336	3 210	2 550	262	153	190	185	146	219	D	1 064	2 146
zariadenie podporovaného bývania	526	561	53	26	214	77	157	130	198	0	342	219
zariadenie núdzového bývania	575	568	12	D	6	0	12	0	7	7	200	368
útulok	2 169	2 180	333	44	144	39	127	29	13	D	1 267	913
rehabilitačné stredisko	626	636	123	9	95	21	57	65	48	0	320	316
zariadenie opatrovateľskej služby	2 248	2 311	2 130	476	529	741	605	1 162	89	D	740	1 571
nocľaháreň	7 051	6 739	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
domov na polceste	254	259	9	0	12	5	12	0	0	D	173	86
SPOLU	54 536	55 049	33 523	8 136	15 560	12 667	11 408	25 283	8 925	47	18 758	29 552

Zdroj: Vybrané údaje výkazu ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR /výkaz Soc 1-01/; v čase spracovania Správy údaje za rok 2020 nie sú k dispozícii

Tabuľka 28 Výdavky zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové výdavky (v €) v roku 2018	v tom					Celkové výdavky (v €) v roku 2019	v tom				
		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravot- nú starostli- vosť		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostli- vosť
SPOLU	488 927 636	152 133 327	232 938 714	83 059 531	15 832 519	846 598	551 380 166	152 133 327	275 301 432	96 663 709	13 582 425	1 316 132
domov sociálnych služieb	151 634 907	41 183 727	73 782 535	26 528 875	8 401 055	124 338	158 118 587	41 183 727	80 936 808	28 816 056	4 935 217	180 011
zariadenie pre seniorov	192 978 921	68 966 420	87 054 968	30 761 011	4 029 354	537 382	219 584 725	68 966 420	103 985 597	36 281 148	5 270 126	741 611
špecializované zariadenie	89 631 095	25 377 686	44 987 318	16 096 488	2 608 856	132 146	112 443 492	25 377 686	58 563 514	20 547 027	2 580 170	301 878
denný stacionár	9 400 990	2 324 185	5 251 442	1 810 679	53 823	1 035	10 351 965	2 324 185	5 918 938	2 021 101	144 226	13 548
zariadenie podporovaného bývania	4 214 073	1 282 300	2 069 727	731 536	80 608	303	4 910 462	1 282 300	2 542 541	881 464	43 138	1184
zariadenie núdzového bývania	2 594 396	764 391	1 231 238	460 373	68 692	401	2 840 530	764 391	1 432 575	487 385	55 899	573
útulky	6 925 017	2 367 690	3 088 171	1 128 638	189 965	5 625	8 209 560	2 367 690	4 035 493	1 386 508	132 008	9 328
rehabilitačné stredisko	4 055 286	1 005 196	2 172 000	760 048	56 996	2099	4 508 480	1 005 196	2 494 916	872 831	44 967	98
zariadenia opatrovateľskej služby	24 030 654	7 592 349	11 833 467	4 244 392	275 829	41 269	26 765 731	7 592 349	13 735 294	4 828 573	336 416	66 016
nocľaháreň	2 623 305	989 137	1 107 439	409 575	20 562	860	2 768 672	989 137	1 281 419	415 499	11 760	233
domov na polceste	838 992	280 246	360 409	127 916	46 779	1140	877 962	280 246	374 337	126 117	28 498	1 652

Zdroj: Vybrané údaje výkazu ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR /výkaz Soc 1-01/; v čase spracovania Správy údaje za rok 2020 nie sú k dispozícii

Tabuľka 29 Príjmy zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové príjmy (v €) v roku 2018	Príspevok MPSVR SR	v tom					Celkové príjmy (v €) v roku 2019	príspevok MPSVR SR	v tom				
			príjmy z rozpočtu samosprávneho kraja	príjmy z rozpočtu obcí	príjmy zo zdravotných poisťovní	príjmy z úhrad	iné príjmy			príjmy z rozpočtu samosprávneho kraja	príjmy z rozpočtu obcí	príjmy zo zdravotných poisťovní	príjmy z úhrad	iné príjmy
SPOLU	487 714 978	106 276 692	176 380 216	21 257 961	996 177	156 607 730	23 765 993	548 213 745	121 733 968	205 706 022	27 282 983	2 453 929	162 798 107	30 225 842
domov sociálnych služieb	151 888 987	10 507 924	101 617 817	196 206	138 827	34 665 936	4 305 962	158 102 105	11 390 993	107 181 531	210 807	433 032	33 338 875	5 862 084
zariadenie pre seniorov	191 896 392	65 096 335	19 138 006	13 647 519	468 647	81 592 244	11 127 468	217 471 814	74 647 574	24 480 800	18 562 784	1 078 294	85 540 944	13 877 242
špecializované zariadenie	89 204 816	10 997 539	45 128 558	607 164	291 651	27 476 871	3 824 465	112 061 752	13 063 417	61 329 903	1 155 426	803 202	30 832 144	5 442 682
denný stacionár	9 145 597	5 583 433	54 289	1 399 765	7 378	1 058 866	1 065 009	10 094 809	7 177 764	84 871	1 325 105	876	931 631	675 133
zariadenie podporovaného bývania	4 224 242	783 247	2 347 908	45 417	419	911 595	204 902	4 947 726	946 833	3 042 227	74 142	0	869 512	113 179
zariadenie núdzového bývania	2 632 382	363 856	1 375 135	170 871	0	147 514	419 549	2 840 938	304 778	1 548 809	337 310	0	158 970	493 874
útulok	7 493 604	1 075 993	3 741 330	350 235	288	1 009 437	717 438	8 230 914	1 034 146	4 672 301	581 898	302	1 209 968	811 721
rehabilitačné stredisko	4 049 917	1 101 464	2 215 746	14 648	853	173 111	572 844	4 494 624	1 352 691	2 591 809	17 673	205	173 162	515 901
zariadenie opatrovateľskej služby	23 721 416	9 279 236	64959	4 295 143	88 114	9 223 275	1 133 916	26 314 704	10 361 565	139 722	4 303 551	137 818	9 362 506	1 898 833
nocľaháreň	2 632 706	1 483 835	149 464	525 118	0	226 160	251 198	2 727 928	1 454 207	72 000	700 406	200	237 951	325 303
domov na polceste	824 919	3 830	547 004	5 875	0	122 721	143 242	926 431	0	562 049	13 881	0	142 444	209 890

Zdroj: Vybrané údaje výkazu ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR /výkaz Soc 1-01/; v čase spracovania Správy údaje za rok 2020 nie sú k dispozícii

Tabuľka 30 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný	
	rok 2018	rok 2019
domov sociálnych služieb	7 980	7 640
zariadenie pre seniorov	9 933	10 274
špecializované zariadenie	5 024	5 591
denný stacionár	790	784
zariadenie podporovaného bývania	218	230
zariadenie núdzového bývania	164	163
útulky	369	417
rehabilitačné strediská	231	215
zariadenia opatrovateľskej služby	1 351	1 333
nocľaháreň	138	141
domov na pol ceste	43	41
SPOLU	26 241	26 829

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR; v čase spracovania Správy údaje za rok 2020 nie sú k dispozícii

Tabuľka 31 Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované obcou, vyšším územným celkom alebo neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb k 31. 12. 2020

Druh sociálnej služby	Počet služieb		Počet prijímateľov		Zamestnanci (v prepočítaných stavoch)				Príjmy poskytovateľov (v €)		Výdavky poskytovateľov (v €)	
					Spolu		v tom počet dobrovoľníkov					
	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia
nízkoprahové denné centrum	6	10	707	3 286	7,3	83,9	0	26	114 634	668 028	114 228	659 895
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	3	0	4	0	2	0	0	0	1035	0	17 553	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	3	0	57	0	24	0	0	0	374 780	0	374 614	0
nízkoprahová soc.služba pre deti a rodinu	13	13	2 098	5 778	20	141,5	0	23	296 249	470 278	361 966	455 089
prepravná služba*	88	53	7 407	6 549	47	91,1	0	5	412 654	489 790		707 545
sprievodcovská a predčitateľská služba	0	2	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0
tlmočnická služba	0	13	0	735	0	101	0	0	0	431 310	0	370 647
sprostredkovanie tlmočnickej služby	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	1	6	1	422	0	12,1	0	3	9 324	26 198	9 324	26 947
požičiavanie pomôcok	19	34	386	1 739	6,7	36,7	1	13	28 564	106 801	29 100	118 684
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	9	1	105	0	7,57	0	0	0	20 070	0	18 972	0
krízová pomoc prostredníctvom IKT	0	13	0	15 794	0	90,6	0	34	0	104 962	0	73 572
pomoc pri uplatňovaní opatrov. práv a povinností	5	2	10	21	3	2	0	2	11 570	0	30 145	10
denné centrum	230	1	31 490	30	377	8	15	0	1 833 326	66 809	2 968 650	66 275
integračné centrum	1	2	10	135	1	25	0	14	18 323	38 098	18 323	40 738
jedáleň	91	22	11 183	12 956	295	114,1	4	31	5 212 438	1 156 606	6 554 600	1 265 287

pokračovanie tab. 31

Druh sociálnej služby	Počet služieb			Počet prijímateľov		Zamestnanci (v prepočítaných stavoch)				Príjmy poskytovateľov (v €)		Výdavky poskytovateľov (v €)	
						Spolu		v tom počet dobrovoľníkov					
	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia		obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia	obce a vyššie územné celky	neverejní poskytovatelia
práčovňa	20	5	3 168	3464		18	8	2	4	87 430	9 951	156 670	9 590
stredisko osobnej hygieny	18	8	4 995	1 595		6	31,4	0	11	23 682	69 904	61 812	79 400
komunitné centrum	108	43	18 620	21 258		269	330,4	7	117	3 172 502	1 673 564	4 221 013	1 693 354
podpora samostatného bývania	4	6	63	111		5	23,5	0	3	81 019	167 803	81 019	100 956
služba včasnej intervencie	16	23	440	1 775		53	171,3	5	32	657 161	1 571 199	667 174	1 562 772
terénna sociálna služba krízovej intervencie	65	27	13 111	7 049		122	155,7	0	31	1 350 135	805 653	1 548 195	757 857
služba na podporu zosúladovania rodinného a prac. života	1	18	0	68		0	15,6	0	0	0	93 997	0	65 380
zariadenie starostlivosti o deti do 3 rokov	41	141	743	1 701		272	480	0	13	3 022 082	4 818 399	4 619 436	4 773 322
základné sociálne poradenstvo		62		12 701			279		116		864 443		1 040 896
špecializované sociálne poradenstvo		62		21 922			249,7		47		2 455 778		2 465 684
sociálna rehabilitácia		7		599			15		0		333 871		304 793
SPOLU	742	575	94 598	119 694		1 535,57	2 465,3	34	525	16 726 978	16 423 442	21 852 794	16 638 693,3

Zdroj: V(MPSVR SR) 10-01, V(MPSVR SR) 11-01 a V(MPSVR SR) 07-01

* údaj z centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb

Tabuľka 32 Počet žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby vo vybraných druhoch zariadení sociálnych služieb

Počet žiadateľov o poskytovanie sociálnej služby v zariadení	rok 2017	rok 2018	rok 2019	rok 2020
Domovy sociálnych služieb	1 943	1 748	1 731	1 825
Zariadenia pre seniorov	5 525	5 654	6 670	6 863
Zariadenia podporovaného bývania	115	101	59	86
Rehabilitačné strediská	17	17	62	53
Špecializované zariadenie	1 986	2 123	2 257	2 291
SPOLU v SR	9 586	9 643	10 779	11 118

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Najčastejšie zistené porušenia u poskytovateľov sociálnych služieb

V roku 2020 boli u poskytovateľov sociálnych služieb zistené najmä porušenia Ústavy Slovenskej republiky, zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných právnych predpisov:

a) Porušenia zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky:

- obmedzenie slobody pohybu prijímateľov sociálnej služby (obmedzenie počtu dní pobytu mimo zariadenia s podmienkou schválenia žiadosti riaditeľom zariadenia)
- nariadenie zákazov a príkazov bez opory v právnych predpisoch (v interných smerniciach - vymedzené návštevne hodiny, zákaz návštev na izbách, zákaz požívať alkohol v zariadení pre seniorov pod hrozbou vypovedania zmluvy, zákaz pobytu mimo zariadenia bez súhlasu riaditeľa - pod hrozbou vypovedania zmluvy a pod.)

b) Porušenia zákona o sociálnych službách

- nerešpektovanie práv prijímateľov sociálnych služieb celoročnej pobytovej sociálnej služby - nedostupnosť informácií prijímateľom sociálnych služieb o úhrade za sociálnu službu v zrozumiteľnej forme, nedostupnosť domáceho poriadku v zariadení, neumožnenie prijímateľom sociálnych služieb prostredníctvom zvolených zástupcov podieľať sa na určovaní životných podmienok v zariadení, na riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnej služby, zamlčanie práva prijímateľov sociálnych služieb na náhradu škody spôsobenej poskytovateľom sociálnych služieb (§ 6)
- neplnenie povinností poskytovateľov sociálnych služieb - neprihliadanie na individuálne potreby prijímateľov sociálnych služieb (nešpecifikovanie individuálnych potrieb pri špecifikácii odborných, obslužných a ďalších činností v zmluvách o poskytovaní sociálnej služby, umiestnenie prijímateľa sociálnej služby s obmedzenou schopnosťou pohybu na poschodí bez zabezpečenia bezbariérového pohybu (napríklad výťah, rampa), ubytovanie prijímateľa sociálnej služby s obmedzenou schopnosťou pohybu v izbe s nízkym lôžkom, nedostupnosť signalizačného zariadenia) (§ 7)
- neplnenie povinností poskytovateľov sociálnych služieb pri plánovaní poskytovania sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľa sociálnej služby - nevypracovávanie individuálnych plánov (odôvodnené nezáujmom prijímateľa sociálnej služby) alebo ich vypracovanie len formálne, nevyhodnocovanie individuálnych plánov vôbec alebo ich vyhodnocovanie bez účasti prijímateľa sociálnej služby, nevypracovanie programov sociálnej rehabilitácie, nedostatočná spolupráca s prijímateľmi sociálnych služieb (§ 9 ods. 1, 2)
- nedodržanie maximálneho počtu prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca a minimálny percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov (z dôvodu nedostatku pracovných síl, presun zamestnancov medzi prevádzkami, ak ich poskytovateľ sociálnej služby má viac) (§ 9 ods. 4)
- nesplnenie všeobecných technických požiadaviek na výstavbu a všeobecných technických požiadaviek na stavby užívané fyzickými osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie/bezbariérovosť (§ 9 ods. 5)
- neoboznamovanie zamestnancov a prijímateľov sociálnej služby s postupmi, pravidlami a podmienkami poskytovania sociálnej služby (prijímateľa sociálnej služby často nevedia, že poskytovateľ sociálnej služby má domáci poriadok, nevedia, že majú právo nahliadnuť do hospodárenia s ich finančnými prostriedkami, nevedia, ako postupovať a na koho sa obrátiť, ak sú nespokojní, resp. ak je zamestnanec na nich nepríjemný a pod.) (§ 9 ods. 9)
- nevypracovávanie a neuskutočňovanie programu supervízie (zdôvodnené nedostatkom supervízorov, resp. vysokými nákladmi) (§ 9 ods. 12)
- nedodržanie povinností poskytovateľov sociálnych služieb pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti - nevedenie registra netelesných a telesných obmedzení prijímateľov sociálnej služby, nezapisovanie obmedzení do registra, používanie nepovolených obmedzení (izolačka ako bezpodnetová miestnosť, fixovanie na lôžku, fixovanie na invalidnom vozíku), neoznamovanie zápisov o použití netelesných a telesných obmedzení ministerstvu, súdom určenému opatrovníkovi, resp. príbuznému; nedostatočná edukácia zamestnancov s touto povinnosťou poskytovateľa sociálnej služby, zamestnanci nepoznali znenie § 10 zákona o sociálnych službách, poskytovateľ sociálnej služby oznamoval ministerstvu použitie netelesného a telesného obmedzenia aj v prípade, ak nešlo o použitie netelesného a telesného obmedzenia (§ 10)

- porušovanie povinnosti poskytovateľov sociálnych služieb pri vykonávaní odborných, obslužných a ďalších činností, zabezpečení vykonávania týchto činností alebo utvárania podmienok na ich vykonávanie v rozsahu ustanovenom zákonom pre druh sociálnej služby, ktorý poskytuje (neposkytovanie odborných činností, obslužných činností a ďalších činností pre daný druh sociálnej služby, neposkytovanie ani nezabezpečovanie poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti, poskytovanie iba základného sociálneho poradenstva, neposkytovanie pomoci pri odkázanosti prijímateľov sociálnej služby v rozsahu podľa posudku o odkázanosti) (§ 15 až § 18, § 35, § 38, § 39, § 40)
- nezaregistrovanie poskytovateľa sociálnej služby do registra poskytovateľov vedeného na príslušnom vyššom územnom celku (§ 62),
- nerešpektovanie potreby diétného stravovania prijímateľa sociálnej služby, poskytovanie jedál nevhodných pre diabetikov, neumožnenie prijímateľom sociálnej služby odoberať znížený rozsah počtu odoberaných jedál (§ 17 ods. 4, 5)
- neúplné označovanie miesta poskytovania sociálnej služby alebo miesta poskytovania sociálnej služby bez označenia (§ 67)
- zverejňovanie výročnej správy o činnosti a hospodárení vo verejnej časti registra účtovných závierok (v prípade, ak je neverejným poskytovateľom sociálnej služby nezisková organizácia, iba podľa zákona o neziskových organizáciách bez uvedenia údajov podľa zákona o sociálnych službách) (§ 67a ods. 1)
- nezverejňovanie ekonomicky oprávnených nákladov na jedného prijímateľa sociálnej služby vo výročnej správe o činnosti a hospodárení neverejného poskytovateľa sociálnej služby vo verejnej časti registra účtovných závierok podľa zákona o sociálnych službách (§ 67a ods. 3)
- nezverejňovanie cenníka na webovom sídle (aj keď ho poskytovateľ sociálnej služby má) alebo ak ho nemá, na inom dostupnom mieste, určovanie úhrady bez cenníka, určovanie úhrady podľa viacerých cenníkov platných v jednom období, určenie úhrady za sociálnu službu v rozpore s aktuálnym cenníkom u neverejného poskytovateľa sociálnych služieb (§ 72 ods. 3)
- účtovanie úhrady za odborné činnosti, za ktoré prijímateľ sociálnej služby podľa zákona o sociálnych službách neplatí (§ 72 ods. 6)
- účtovanie úhrady za poskytovanie iných, tzv. nadštandardných činností bez rešpektovania záujmu zo strany prijímateľa sociálnej služby ako súčasť úhrady za sociálnu službu, napr. paušálne účtovanie zdravotného balíčka, manipulačný/administratívny poplatok pri začatí a ukončení poskytovania sociálnej služby, poplatok za vybavenie úradných záležitostí
- nesledovanie príjmu a majetku prijímateľov sociálnej služby na účely určenia úhrady, nevyžiadanie vyhlásenia o majetku fyzickej osoby s overeným podpisom, resp. akceptovanie vyhlásenia bez overeného podpisu alebo bez vyznačenia, či fyzická osoba má/nemá majetok v hodnote nad 10 000 eur (§ 72 ods. 8)
- zisťovanie príjmu prijímateľa sociálnej služby na určenie úhrady za nesprávne obdobie, nesledovanie príjmu spoluposudzovaných osôb (§ 72a)
- negarantovanie zostatku príjmu prijímateľa sociálnej služby, resp. garantovanie zostatku príjmu v rozpore so zákonom o sociálnych službách (§ 73)
- určenie úhrady za sociálnu službu v plnej výške, bez garancie zostatku s odôvodnením, že prijímateľ odmieta preukazovať svoj príjem a majetok podľa § 93 ods. 4 (všetci prijímatelia sociálnej služby podpísali predtlačené vyhlásenie) - podľa prijímateľov tlačivo podpisovali pri zmluve o poskytovaní sociálnej služby (§ 72 ods. 3, § 73 ods. 1 až 10, § 93 ods. 4)
- uzatváranie zmlúv o poskytovaní sociálnej služby nezrozumiteľným spôsobom pre prijímateľa sociálnej služby (§ 74 ods. 1)
- uzatváranie zmlúv s charakterom zmiešanej zmluvy, v zmluve o poskytovaní sociálnej služby viazať platením úhrady iba inú, tzv. „prístupujúcu osobu“, nie prijímateľa sociálnej služby, alebo viazanie platením úhrady aj prijímateľa sociálnej služby aj inú osobu (§ 74 ods. 1)
- uzatváranie zmlúv bez náležitostí určených zákonom, v zmluvách uvádzanie sumy úhrady bez členenia na úhrady za jednotlivé odborné, obslužné a ďalšie činnosti (§ 74 ods. 7 a ods. 8)
- zvyšovanie sumy úhrady za sociálnu službu bez opory v zákone o sociálnych službách, resp. bez uzatvoreného dodatku k zmluve o poskytovaní sociálnej služby (§ 74 ods. 12)
- definovanie vlastných dôvodov vypovedania zmluvy o poskytovaní sociálnej služby zo strany poskytovateľa sociálnej služby v rozpore so zákonom o sociálnych službách (§ 74 ods. 14)
- porušovanie zákonnej povinnosti v oblasti kvalifikačných predpokladov zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb (§ 84)

- podpísanie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby inou osobou za prijímateľa sociálnej služby bez splnomocnenia alebo bez potvrdenia ošetrojúceho lekára o zdravotnom stave (§ 92 ods. 6)
- c) **Porušenia zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník** v znení neskorších predpisov pri uzatváraní zmluvy o poskytovaní sociálnej služby, resp. pri uzatváraní zmluvy o inej činnosti - § 43, § 710 ods. 3 a 4
- d) **Porušenia zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia** v znení neskorších zákonov v nadväznosti na § 72 ods. 8 zákona o sociálnych službách
- e) **Porušenia ustanovení všeobecne záväzného nariadenia zriaďovateľa** (verejný poskytovateľ sociálnych služieb)
- f) **Porušenia ustanovení zmluvy o poskytovaní sociálnej služby**, najmä nedodržiavanie záväzkov zo zmluvy.

Na základe porovnania nedostatkov zistených v roku 2020 so zisteniami v predchádzajúcich rokoch je možné konštatovať, že uvedené zistené nedostatky sa v prevažnej miere každoročne opakujú.

Tabuľka 33 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2018

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu ako % z HDP	Výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa	Výdavky na sociálne dávky podľa účelov (v %)					
			Staroba + pozostalí	Choroba/zdravotná starostlivosť	Invalidita	Rodina/deti	Nezamestnanosť	Bývanie, sociálne vylúčenie
EU28	26,5	8 235,0	46,1	29,7	7,5	8,5	4,2	4,0
EU15	27,4	9 036,6	45,5	29,7	7,5	8,6	4,4	4,3
EA19	27,4	9 056,7	46,1	29,6	7,4	8,4	5,1	3,4
Belgicko	27,3	9 735,0	46,7	27,0	8,9	7,5	6,5	3,4
Bulharsko	16,4	2 835,0	48,3	29,6	7,3	10,4	3,1	1,3
Česká republika	17,9	5 424,4	46,7	33,4	6,2	9,2	2,5	2,0
Dánsko	30,1	11 370,6	40,6	21,7	15,0	11,2	4,2	7,3
Nemecko	28,4	11 112,7	38,4	35,4	8,7	11,5	3,2	2,8
Estónsko	16,1	4 101,8	40,6	29,9	11,4	14,4	2,9	0,8
Írsko	13,6	6 981,4	34,6	38,7	5,7	8,6	7,6	4,8
Grécko	25,0	5 136,4	64,1	19,4	4,1	6,6	3,7	2,1
Španielsko	23,1	6 346,1	52,1	26,7	7,0	5,5	7,2	1,5
Francúzsko	31,4	10 342,8	45,8	28,7	6,5	7,6	6,0	5,4
Chorvátsko	21,2	4 204,1	42,5	33,6	10,3	9,0	2,9	1,7
Taliansko	27,9	8 073,6	58,5	23,0	5,7	4,1	5,5	3,2
Cyprus	17,7	4 884,1	55,3	19,2	4,6	6,7	5,5	8,7
Lotyšsko	15,0	3 234,7	47,5	27,4	8,7	10,9	4,4	1,1
Litva	15,5	4 055,6	43,7	30,4	9,0	10,3	4,5	2,1
Luxembursko	21,5	15 243,4	39,4	25,3	10,4	15,4	5,5	4,0
Maďarsko	17,1	4 015,9	49,7	28,1	5,6	11,8	1,7	3,1
Malta	15,2	4 721,8	51,4	35,1	3,6	5,5	2,2	2,2
Holandsko	27,1	10 612,9	41,9	34,4	9,2	4,2	3,5	6,8
Rakúsko	28,4	10 965,5	50,1	26,4	6,3	9,4	5,6	2,2
Poľsko	19,2	4 601,6	56,2	22,0	6,8	13,0	1,2	0,8
Portugalsko	23,1	5 466,5	57,8	26,1	7,0	5,1	3,0	1,0
Rumunsko	14,7	3 210,6	53,3	28,9	6,3	10,2	0,4	0,9
Slovinsko	21,6	5 714,6	47,5	33,8	4,6	8,4	2,3	3,4
Slovensko	17,5	4 022,2	45,7	32,8	8,5	8,8	2,8	1,4
Fínsko	29,5	10 173,7	45,8	22,6	9,6	10,0	6,2	5,8
Švédsko	27,7	9 927,3	45,0	26,9	10,0	10,6	3,2	4,3
Spojené kráľovstvo	25,5	7 859,0	44,3	32,5	6,4	9,2	1,2	6,4

Zdroj: Eurostat ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

Tabuľka 34 Príjmy na sociálnu ochranu, 2018

Príjmy	Príjmy v % HDP	Príjmy v PPS na obyvateľa	Sociálne príspevky zamestnávateľov	Štruktúra príjmov (%)		
				Sociálne príspevky chránených osôb	Verejná správa	Iné príjmy
EU28	29,0	9 008,1	35,1	20,4	39,8	4,8
EU15	30,0	9 911,5	34,5	20,1	40,6	4,8
EA19	29,8	9 849,9	36,7	23,1	37,0	3,3
Belgicko	29,2	10 411,3	39,2	20,2	38,8	1,9
Bulharsko	18,1	3 132,9	35,8	22,2	40,2	1,8
Česká republika	19,9	6 023,7	51,2	24,3	23,3	1,2
Dánsko	36,1	13 622,5	10,9	7,7	75,6	5,8
Nemecko	31,6	12 362,3	34,3	31,3	32,9	1,5
Estónsko	15,9	4 057,5	73,6	1,0	25,3	0,1
Írsko	15,9	8 174,0	27,2	11,4	57,8	3,6
Grécko	27,8	5 702,7	31,4	23,0	40,7	5,0
Španielsko	22,4	6 163,7	45,6	13,4	39,8	1,2
Francúzsko	34,2	11 246,2	41,1	17,0	38,8	3,0
Chorvátsko	23,1	4 597,8	28,1	31,8	36,8	3,3
Taliansko	29,7	8 604,6	36,0	15,1	47,0	1,9
Cyprus	20,4	5 629,1	27,9	19,8	46,5	5,8
Lotyšsko	15,4	3 327,3	41,7	17,4	40,4	0,5
Litva	16,9	4 421,0	55,3	18,0	25,7	1,1
Luxembursko	23,1	16 360,5	27,3	25,1	46,6	1,0
Maďarsko	17,2	4 030,3	36,7	30,9	32,1	0,3
Malta	15,4	4 773,7	26,2	9,8	62,0	2,0
Holandsko	33,2	13 013,0	29,7	32,1	22,9	15,4
Rakúsko	28,9	11 144,7	36,1	26,8	35,7	1,4
Poľsko	19,7	4 733,2	48,2	22,4	17,6	11,7
Portugalsko	25,6	6 068,6	31,4	16,2	44,2	8,2
Rumunsko	15,2	3 319,6	12,7	67,6	19,1	0,6
Slovinsko	22,0	5 802,0	28,4	42,8	27,1	1,7
Slovensko	18,3	4 202,7	47,7	22,8	26,4	3,1
Fínsko	30,8	10 619,3	31,0	13,9	49,2	6,0
Švédsko	30,9	11 088,1	38,8	9,0	49,9	2,3
Spojené kráľovstvo	28,6	8 812,3	27,6	11,1	48,9	12,4

Zdroj: Eurostat ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

Tabuľka 35 Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2018

Územie	Výdavky na dôchodky spolu				Štruktúra výdavkov na dôchodky podľa kategórií (%)					
	v € na obyvateľa (stále ceny 2010)	v PPS na obyvateľa	v % HDP	starobný	predpokladaný starobný	častočný starobný	invalidný	predčasný v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti	pozostalostné	predčasný z dôvodov trhu práce
EU28	3 527,8	3 850,8	12,4	77,2	3,2	0,0	6,6	1,8	11,0	0,2
EU15	4 133,6	4 199,0	12,7	77,3	3,1	0,0	6,5	1,9	11,0	0,2
EA19	4 061,7	4 320,0	13,1	75,0	3,6	0,0	6,0	1,9	13,2	0,3
Belgicko	4 425,7	4 474,3	12,6	70,5	0,0	0,0	14,6	0,0	12,9	2,0
Bulharsko	551,2	1 357,5	7,9	78,1	9,5	0,0	8,9	0,0	3,5	0,0
Česká republika	1 439,4	2 443,1	8,1	82,8	1,1	0,0	9,4	0,0	6,7	0,0
Dánsko	5 977,2	4 638,5	12,3	77,8	3,5	0,0	2,5	14,5	1,7	0,0
Nemecko	4 282,0	4 602,2	11,8	74,8	2,8	0,0	0,6	7,1	14,6	0,1
Estónsko	1 183,1	1 950,8	7,7	60,2	23,2	0,0	16,0	0,0	0,6	0,0
Írsko	3 265,3	2 718,7	5,3	80,0	0,0	0,0	13,7	0,0	6,2	0,0
Grécko	2 799,0	3 314,6	16,1	81,8	0,0	0,0	3,5	0,0	14,6	0,1
Španielsko	2 966,8	3 446,4	12,6	65,4	6,6	0,0	10,2	0,0	17,9	0,0
Francúzsko	4 938,9	4 891,9	14,9	82,0	0,0	0,0	7,2	0,1	10,6	0,1
Chorvátsko	1 215,9	2 014,4	10,1	53,9	14,7	0,0	14,6	0,0	16,8	0,0
Taliansko	4 266,2	4 568,7	15,8	70,4	8,9	0,0	3,8	0,2	16,0	0,8
Cyprus	2 202,8	2 513,9	9,1	74,2	8,1	0,0	1,7	2,0	13,8	0,0
Lotyšsko	928,7	1 604,5	7,4	86,0	2,7	0,0	9,7	0,0	1,6	0,0
Litva	961,5	1 834,4	7,0	80,0	3,4	0,0	12,8	0,0	3,8	0,0
Luxembursko	8 027,4	6 589,6	9,3	55,1	19,1	0,0	7,4	0,0	16,9	1,5
Maďarsko	990,8	1 789,1	7,6	79,9	8,7	0,0	0,0	0,0	11,4	0,0
Malta	1 543,0	2 096,1	6,8	78,4	0,0	0,0	4,8	0,0	16,6	0,2
Holandsko	4 970,5	4 777,2	12,2	77,6	0,0	0,0	14,3	0,0	8,1	0,0
Rakúsko	5 193,1	5 400,9	14,0	75,4	6,2	0,0	7,0	0,0	11,4	0,1
Poľsko	1 375,9	2 647,2	11,0	72,9	5,8	0,0	6,9	0,0	13,7	0,6
Portugalsko	2 546,6	3 273,0	13,8	74,5	3,2	0,0	9,8	0,0	12,4	0,1
Rumunsko	726,5	1 726,5	7,9	85,8	0,5	1,5	3,0	2,8	6,4	0,0
Slovinsko	2 014,9	2 591,0	9,8	76,8	8,8	0,6	2,8	0,0	11,0	0,0
Slovensko	1 221,2	1 930,1	8,4	74,7	2,7	0,0	11,3	0,0	10,1	1,2
Fínsko	4 957,7	4 570,9	13,3	80,3	3,8	0,6	9,5	0,0	5,8	0,0
Švédsko	4 705,5	3 901,1	10,9	84,3	5,5	0,0	7,7	0,0	2,4	0,0
Spojené kráľovstvo	3 592,2	3 342,6	10,9	89,2	0,0	0,0	10,1	0,0	0,6	0,0

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

Tabuľka 36 Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu*, indexy 2018/2017 a 2018/2007

Územie	Počet poberateľov dôchodkov*			Index 2018/2017	Index 2018/2007	Podiel poberateľov dôchodkov na populáciu (%)
	úhrn*(osoby)	muži (%)	ženy(%)			
Belgicko	3 003 452	48,6	51,4	103,4	128,5	25,4
Bulharsko	2 160 248	41,6	58,4	99,5	95,5	31,0
Česká republika	2 953 701	41,7	58,3	100,0	106,5	27,7
Dánsko	1 541 553	45,3	54,7	100,1	111,8	26,5
Nemecko	23 359 209	43,8	56,2	100,2	102,3	28,1
Estónsko	420 195	39,6	60,4	100,6	110,3	31,5
Írsko	1 003 284	49,6	50,4	103,2	140,3	19,8
Grécko	2 547 461	47,3	52,7	99,2	99,2	24,0
Španielsko	9 782 544	50,8	49,2	101,2	115,3	20,6
Francúzsko	20 036 318	47,1	52,9	104,3	117,0	28,6
Chorvátsko	1 236 258	45,8	54,2	100,3	:	30,2
Taliansko	15 633 707	47,6	52,4	99,6	94,0	26,2
Cyprus	163 388	47,3	52,7	101,5	151,6	18,4
Lotyšsko	583 811	37,8	62,2	99,7	98,8	30,5
Litva	936 007	38,9	61,1	100,2	102,0	33,4
Luxembursko	191 566	54,9	45,1	103,1	142,3	30,3
Maďarsko	2 156 622	35,9	64,1	99,7	77,7	22,1
Malta	91 945	56,9	43,1	100,9	125,1	18,5
Holandsko	4 235 779	46,5	53,5	100,6	113,3	24,4
Rakúsko	2 458 362	45,1	54,9	100,8	107,7	27,5
Poľsko	10 079 935	38,7	61,3	104,1	100,5	25,5
Portugalsko	2 905 666	44,5	55,5	97,5	100,2	29,0
Rumunsko	5 192 880	41,9	58,1	99,3	90,8	26,9
Slovinsko	644 136	44,5	55,5	100,7	112,1	30,8
Slovensko	1 475 667	41,8	58,2	101,8	115,1	26,6
Fínsko	1 600 225	44,9	55,1	100,9	115,1	28,7
Švédsko	2 715 940	46,6	53,4	100,4	108,9	26,4
Spojené kráľovstvo	15 724 604	46,4	53,6	100,5	110,2	23,5

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 03.03.2021

* Počet poberateľov dôchodkov bez dvojitého načítania

: - údaj nie je k dispozícii

Tabuľka 37 Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2018

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu			Sociálne dávky	
	Hrubé výdavky (% HDP)	Netto výdavky (% HDP)	% zdanených dávok	% dávok, z ktorých sa platia soc. odvody	efektívne daňovo-odvodové zaťaženie
Belgicko	28,7	26,8	57,6	47,3	12,6
Bulharsko	16,9	16,9	0,5	0,5	7,9
Česká republika	18,5	18,4	1,9	1,3	21,7
Dánsko	31,4	27,0	52,3	:	28,3
Nemecko	29,7	27,0	50,6	48,0	18,4
Estónsko	16,4	15,9	54,9	0,4	6,0
Írsko	14,2	13,6	47,8	17,6	8,4
Grécko	25,3	22,9	70,5	68,3	13,5
Španielsko	23,5	22,1	58,9	7,9	10,2
Francúzsko	33,7	31,8	60,5	36,9	10,0
Chorvátsko	21,5	21,2	53,0	53,0	3,0
Taliano	28,8	25,3	64,8	0,8	19,4
Cyprus	18,1	17,0	49,5	:	12,6
Lotyšsko	15,2	14,7	54,8	2,7	6,5
Litva	15,9	15,6	10,9	10,9	16,2
Luxembursko	22,6	20,6	59,6	59,6	16,0
Maďarsko	17,4	17,2	12,1	9,6	10,1
Malta	15,3	15,1	50,2	:	2,9
Holandsko	28,9	23,5	57,4	57,4	34,2
Rakúsko	29,2	26,4	53,5	52,4	18,1
Poľsko	19,7	17,6	66,2	58,4	16,8
Portugalsko	24,0	22,4	61,0	0,1	11,8
Rumunsko	15,0	14,9	52,2	:	1,0
Slovinsko	22,0	21,7	54,4	:	2,8
Slovensko	18,0	17,9	1,5	0,9	17,1
Fínsko	30,1	26,9	56,5	56,5	19,1
Švédsko	28,3	25,1	49,1	:	23,3
Spojené kráľovstvo	25,7	:	:	:	:

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 03.03.2021
: - údaj nie je k dispozícii

Tabuľka 38 Vyhlásené výzvania pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2020

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 1 Vzdelávanie										
OPLZ- PO1/2020/NP/1.1.1- 01 adaptovaná pre Covid na OPLZ- PO1/2020/NP/1.1.1- 04	Priame vyzvanie	Profesijný rozvoj učiteľov (TEACHERS)	Cieľ výzvy je podpora profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov pri zavádzaní a realizácii zmien v školách a školských zariadeniach.	Pôvodne 14.2.2021, nové znenie 3.9.2020	30.7.2020 stiahnutá, nové znenie 30.9.2020	Pôvodne 6 808 486,43 nové znenie 5 084 538,09	Pôvodne 5 037 769,32 nové znenie 5 084 538,09	ESF	SO MŠVVŠ SR	Metodicko- pedagogické centrum
OPLZ- PO1/2020/NP/1.2.1- 01	Priame vyzvanie	Zlepšenie stredného odborného školsťva v Prešovskom samosprávnom krají	Zlepšovanie stredného odborného vzdelávania a prípravy s celkovým cieľom zlepšiť kvalitu a relevantnosť stredného odborného vzdelávania a prípravy tak, aby sa mohli naplniť potreby trhu práce v PSK.	28.2.2020/ CuRI	30.4.2020	4 214 101,53	4 214 101,53	ESF	SO MŠVVŠ SR	Prešovský samosprávny kraj
OPLZ- PO1/2020/NP/1.1.1- 03	Priame vyzvanie	Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II	Projekt má nadviazať na doteraz realizované projekty inkluzívneho vzdelávania v Slovenskej republike. Ide o posilnenie overených postupov a aktivít smerujúcich k inkluzívnemu vzdelávaniu a výchove.	31.5.2020	31.8.2020	63 312 209,90	63 312 209,90	ESF	SO MŠVVŠ SR	Metodicko- pedagogické centrum

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 1 Vzdelávanie										
OPLZ- PO1/2020/NP/1.1.1-02	Priame vyzvanie	Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie (Usmerňovať pre prax)	Zámerom je zabezpečiť podmienky a nástroje pre plynulú implementáciu novely Zákona č. 138/2019 Z. z. v súlade s víziou inklúzie detí s rozmanitými potrebami v školách; nastaviť nástroje a procesy celoživotného vzdelávania a profesijného rozvoja pedagogických a odborných zamestnancov v systéme výchovného poradenstva a prevencie; eliminovať dopady pandémie na psychickú depriváciu detí, žiakov a študentov a eliminovať rozdiely vo vedomostiach v dôsledku prerušenej prevádzky škôl.	31.5.2020	31.7.2020	4 366 914,09	4 366 914,09	ESF	SO MŠVVŠ SR	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
OPLZ- PO1/2019/NP/1.1.1-04	Priame vyzvanie	Štandardizáciu systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce	Cieľom NP je nastavenie štandardov systému poradenstva a prevencie a implementácia efektívneho systému poradenstva a prevencie multidisciplinárnym prístupom k dieťaťu v prospech jeho úspešného ukončenia povinnej školskej dochádzky a uplatnenia sa na trhu práce.	25.04.2019	28.06.2019	18 107 673	12 970 435	ESF	Sprostredkovateľský orgán OPLZ-MŠVVŠ SR	Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 1 Vzdelávanie										
OPLZ- PO1/2019/NP/1.1.1-05	Priame vyzvanie	Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov	Cieľom NP je podporiť implementáciu princípov inkluzívneho vzdelávania v materských, základných a stredných školách.	23.08.2019	28.10.2019	40 607 050	40 607 050	ESF	Sprostredkovateľský orgán OPLZ-MŠVVŠ SR	Metodicko-pedagogické centrum
OPLZ- PO1/2019/NP/1.4.1-01	Priame vyzvanie	Komplexné nastavenie systému overovania kvalifikácií a výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa v Slovenskej republike	Cieľom NP je komplexné nastavenie systému overovania kvalifikácií a výsledkov predchádzajúceho neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa v Slovenskej republike.	15.03.2019	28.06.2019	10 379 473	8 822 552	ESF	Sprostredkovateľský orgán OPLZ-MŠVVŠ SR	Štátny inštitút odborného vzdelávania

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OP LZ NP 2020/3.1.1/01	Priame vyzvanie	Investičná pomoc pre sociálne podniky – nenávratná zložka	Cieľom NP je pilotné overenie funkčnosti nastaveného systému investičnej podpory RSP, aby prežili náročnú počiatočnú fázu fungovania a dosiahli úroveň stability, ktorá im následne umožní zlepšiť prístup k zamestnaniu a predchádzať nezamestnanosti vo väzbe na potreby trhu práce a regionálnych trhov práce prostredníctvom investičnej pomoci pre RSP (registrovaný sociálny podnik). Účelom NP je poskytnutie investičnej pomoci RSP vo forme NFP v synergii s návratnou pomocou formou finančného nástroja alebo inej formy návratného financovania (v súlade s ustanovením §17 ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.) s cieľom zlepšiť prístup k zamestnaniu a posilniť zamestnanosť prostredníctvom podpory subjektov sociálnej ekonomiky vo väzbe na potreby trhu práce a regionálnych trhov práce. Pre poskytnutie investičnej pomoci z NP sú oprávnené integračné podniky, sociálne podniky bývania, všeobecné registrované sociálne podniky.	29.01.2020	04.05.2020	48 779 382,33	41 462 474,98	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OP ĽZ NP 2020/3.1.1/02	Priame vyzvanie	Podpora zamestnanosti	Cieľom projektu je zlepšiť prístup na trhu práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti za účelom: - zvyšovania zamestnateľnosti UoZ a ZUoZ, - podpory udržiavania pracovných návykov, - podpory pracovnej mobility, - zvýšenia uplatnenia UoZ a ZUoZ na trhu práce prostredníctvom samozamestnania, - podpory dobrovoľníckej činnosti, rozvoj miestnej a regionálnej zamestnanosti.					OP ĽZ NP 2020/3.1.1/02	Priame vyzvanie	Podpora zamestnanosti
OP ĽZ NP 2020/3.2.2/01	Priame vyzvanie	Zvyšovanie povedomia v oblasti rodovej rovnosti	Cieľom projektu je zvýšiť povedomie v oblasti rodovej rovnosti a zníženie horizontálnej a vertikálnej segregácie na trhu práce prostredníctvom rodových tréningov, ktorých cieľom je poskytnúť nielen vedomosti, ale hlavne praktické zručnosti.	19.02.2020	25.05.2020 /zrušená/	435 942,42	370 551,06	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OP ĽZ NP 2020/3.3.1/4.1.1/01	Priame vyzvanie	Zriadenie vzdelávacieho strediska MPSVR SR	Projekt je realizovaný z dvoch ŠC: 3.1.1 - Zvýšiť kvalitu a kapacity verejných služieb zamestnanosti na zodpovedajúcu úroveň v nadväznosti na meniace sa potreby a požiadavky trhu práce, nadnárodnú pracovnú mobilitu, a zvýšiť účasť partnerov a súkromných služieb zamestnanosti na riešení problémov v oblasti zamestnanosti a ŠC 4.1.1 - Zvýšiť účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti vrátane, na trhu práce. Cieľom aktivít je zvyšovanie profesionalizácie služieb zamestnanosti prostredníctvom budovania technickej infraštruktúry a prostredníctvom výmeny skúseností a poznatkov expertov pôsobiacich v službách zamestnanosti v krajinách EÚ a podpora zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie, pre štátnu správu, samosprávu a mimovládne organizácie.	02.06.2020	14.08.2020	2 128 289,52	1 809 046,09	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky – odbor vzdelávania v rezorte

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OP LZ NP 2020/3.1.2/02	Priame vyzvanie	Podpora udržania zamestnanosti v materských školách	Cieľom projektu je „Podpora udržania zamestnanosti v materských školách“ prostredníctvom príspevku na udržanie pracovných miest, a tak prispieť k stabilizácii ľudských zdrojov a zamestnanosti v sieti MŠ. Ide o kľúčový nástroj pre zamedzenie negatívneho dopadu následkov pandémie COVID-19 na oblasť zamestnanosti – či už dopadu na zamestnancov MŠ alebo zamestnaných rodičov detí, ktoré nemohli navštevovať MŠ z dôvodu opatrení na spomalenie šírenia vírusu. Ide o „Prvú pomoc pre materské školy“.	16.06.2020	18.09.2020	86 319 581,12	70 000 001,10	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OP LZ NP 2020/3.1.2/01	Priame vyzvanie	NP Prvá pomoc	Cieľom je zmiernenie dopadov vyhlásenej mimoriadnej situácie (MS) alebo núdzového stavu v súvislosti s pandémiou COVID-19 na zamestnanosť a trh práce na území Slovenskej republiky, prostredníctvom finančnej podpory pre zamestnávateľov, resp. SZČO, ktorí udržia pracovné miesta aj napriek povinnosti prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti na základe opatrenia Úradu verejného zdravotníctva, alebo z dôvodu ochrany zdravia svojich zamestnancov, poklesu tržieb, alebo výpadku subdodávateľov. Podpora zamestnávateľov na udržanie pracovných miest a SZČO na udržanie prevádzkovania ich činnosti je rozdelená podľa jednotlivých oblastí a podľa vecného zamerania a v súlade so Schémou štátnej pomoci. Podmienky sú stanovené v Oznámení o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku, zverejnenom na www.pomahameludom.sk .	21.06.2020	21.09.2020	481 247 164	390 262 575	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OP ĽZ NP 2020/3.1.2/03	Priame vyzvanie	Podpora zamestnateľnosti v regióne horná Nitra	Zmierniť dopady ukončenia banskej činnosti na zamestnancov Hornonitrianske bane Prievidza, a.s. v skratke HBP, a.s. a vytvoriť podmienky pre ich plynulý prechod z uhlíkového odvetvia ťažby hnedého uhlia do nového zamestnania v iných odvetviach hospodárskej činnosti v regióne. Hlavná aktivita: Príprava pracovnej sily na nové uplatnenie na trhu práce.	06.08.2020	06.10.2020	11 736 348,72	10 177 878,00	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Trenčiansky samosprávny kraj

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OP LZ NP 2020/3.3.1/01	Priame vyzvanie	Spoločne hľadáme prácu II.	Cieľom je zvýšenie dostupnosti a kvality odborných služieb poskytovaných v oblasti mobility pracovnej sily v rámci EÚ/EHP a Švajčiarska prostredníctvom siete EURES (European Employment Services - Európske služby zamestnanosti). Skvalitnenie verejných služieb zamestnanosti, služieb siete EURES prispeje k zlepšeniu postavenia uchádzačov o zamestnanie na trhu práce v rámci pracovného trhu EÚ/EHP a Švajčiarska, k zvýšeniu ich zamestnanosti a zamestnateľnosti, zlepšeniu prepojenia verejných a neverejných služieb zamestnanosti a spolupráce so zamestnávateľmi a školami. Realizáciou NP sa prispeje k uľahčeniu voľného pohybu pracovnej sily v rámci EÚ/EHP a k zníženiu nezamestnanosti tak na Slovensku, ako aj celkovo v krajinách EÚ/EHP.	08.09.2020	13.11.2020	4 458 948,34	3 790 106,00	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 4 Sociálne začlenenie										
OP LZ NP 2020/4.1.1/01	Priame vyzvanie	Sme si rovní	Cieľom je pilotné overenie inovatívneho systému sociálneho začleňovania osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „OZP“), predovšetkým osoby po náhlej zmene zdravotného stavu následkom úrazu alebo choroby, zriadením siete regionálnych centier včasnej pomoci, poradenstva a pohybovej motivácie pri odchode zo zdravotníckych a/alebo rehabilitačných zariadení. Tieto majú skvalitniť a zlepšiť prístup OZP k systému služieb poskytovaných pre OZP a zlepšiť možnosti pre ich aktívne začlenenie do spoločnosti prostredníctvom prístupu Peer to Peer support (v tomto prípade ide o pomoc poskytovanú OZP zo strany samotných OZP ako tzv. motivátorov).	05.02.2020	09.04.2020	5 625 162, 92	5 033 041,00	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Slovenský paralympijský výbor

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 4 Sociálne začlenenie										
OP LZ NP 2020/4.1.2/01	Priame vyzvanie	Podpora univerzálneho navrhovania	Cieľom je navrhnúť spôsoby implementácie prístupnosti a univerzálneho navrhovania budov a verejných priestorov podľa článkov 2 a 9 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v podmienkach Slovenskej republiky tak, aby ich mohli využívať v najväčšej možnej miere všetci ľudia bez nutnosti úprav alebo špeciálneho dizajnu.	19.05.2020	22.07.2020	1 235 033,51	1 054 250,60	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Slovenská technická univerzita v Bratislave
OP LZ NP 2020/4.1.1/02	Priame vyzvanie	Podpora zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie pre štátnu správu a samosprávu II.	Cieľom je na základe spoločnej vzdelávacej stratégie rezortu vytvoriť funkčný systém rezortného vzdelávania (špecializačné vzdelávanie, nadstavbové vzdelávanie a sústavné vzdelávanie), ktorý doposiaľ v rezorte absentuje.	01.06.2020	03.08.2020	5 996 720, 41	4 862 981,00	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky – odbor vzdelávania v rezorte

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 4 Sociálne začlenenie										
OP ĽZ NP 2020/3.3.1/4.1.1/01	Priame vyzvanie	Zriadenie vzdelávacieho strediska MPSVR SR	Projekt je realizovaný z dvoch ŠC: 3.1.1 - Zvýšiť kvalitu a kapacity verejných služieb zamestnanosti na zodpovedajúcu úroveň v nadväznosti na meniace sa potreby a požiadavky trhu práce, nadnárodnú pracovnú mobilitu, a zvýšiť účasť partnerov a súkromných služieb zamestnanosti na riešení problémov v oblasti zamestnanosti a ŠC 4.1.1 - Zvýšiť účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti vrátane, na trhu práce. Cieľom aktivít je zvyšovanie profesionalizácie služieb zamestnanosti prostredníctvom budovania technickej infraštruktúry a prostredníctvom výmeny skúseností a poznatkov expertov pôsobiacich v službách zamestnanosti v krajinách EÚ a podpora zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie, pre štátnu správu, samosprávu a mimovládne organizácie.	02.06.2020	14.08.2020	2 128 289,52	1 809 046,09	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky – odbor vzdelávania v rezorte

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 4 Sociálne začlenenie										
OP LZ NP 2020/4.1.1/04	Priame vyzvanie	Zdravé komunity 3B	Cieľom je vybudovanie systematického poskytovania služieb v oblasti podpory zdravia prostredníctvom siete pracovníkov na komunitnej a regionálnej úrovni, t.j. pripraviť ľudské zdroje na mimoriadne, núdzové a krízové situácie najmä v prípade epidémií a pandémie (v súvislosti s pandemiou COVID-19). V porovnaní s prvou fázou (NP ZK 3A) projekt rozvíja a inovuje rozvojové prvky, ktoré sa osvedčili pri realizácii aktivít v teréne. Ide najmä o rozšírenie metodík, adresnejšie nastavenia činnosti v teréne, nové pracovné pozície priamo v nemocniciach ako aj zmenu názvu pracovných pozícií.	15.10.2020	10.12.2020	978 192	489 096	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Zdravé regióny, štátna príspevková organizácia Ministerstva zdravotníctva SR

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 4 Sociálne začlenenie										
OP LZ NP 2020/4.1.1/03	Priame vyzvanie	Integrovaný prístup k výkonu sociálnej práce zamestnancami úradov práce, sociálnych vecí a rodiny	Cieľom národného projektu je podpora komplexného prístupu v poskytovaní pomoci klientom odboru sociálnych vecí a rodiny prostredníctvom rozvoja sociálnej práce v ich prirodzenom prostredí s ťažiskom na posilňovanie budovania sociálnych sietí v prospech klienta na teritoriálnej, prípadne regionálnej úrovni. Takýto prístup zabezpečí adresnú a dostupnú pomoc klientom odboru sociálnych vecí a rodiny, efektívnu spoluprácu pomáhajúcich subjektov za účasti klienta, čím sa skvalitní proces integrácie osôb cieľovej skupiny do spoločnosti a ich uplatnenia sa na trhu práce. Dosahované výsledky budú mať vplyv na znižovanie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia ako aj na zvyšovanie zamestnateľnosti.	21.10.2020	21.12.2020	18 043 812,78	14 788 080,13	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít										
OPLZNP-PO5-2020-1	Priame vyzvanie	Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK II. (NP PRIM II. – Projekt Inklúzie v MŠ)	Hlavným cieľom je systematická podpora účasti detí z prostredia MRK na predprimárnom vzdelávaní; vytváraním inkluzívneho prostredia v MŠ a podpornými opatreniami zameranými na zlepšenie spolupráce s rodinou.	29.6.2020	1.1.2021	17 647 058,8	15 000 000	ESF	SO MV SR	MV SR
OPLZNP-PO5-2020-2	Priame vyzvanie	„Korona te merel“ (porazíme koronavírus)	Cieľom je zlepšiť situáciu obyvateľov MRK v oblasti sociálnych determinantov zdravia (SDZ) špecificky v súvislosti s pandémiou COVID – 19; realizácia a rozvoj zdravotnej mediácie a osvedy.	30.6.2020	1.1.2021	1 407 100	1 196 035	ESF	SO MV SR	Organizácia Zdravé regióny ako štátna príspevková organizácia MZ SR
OPLZNP-PO5-2020-3	Priame vyzvanie	Podpora činností zameraných na riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou MRK	Riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID – 19 v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít: • zlepšením prístupu k zdravotnej starostlivosti • monitorovaním stavu rizika, možnosti nákazy a vývinu ochorenia • cieleným pôsobením v sociálnej intervencii aj materiálnou, potravinovou, hygienickou, technickou a komunikačnou podporou.	29. 6. 2020	1.1.2021	6 465 500	5 495 675	ESF	SO MV SR	MV SR

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít										
OPLZ-PO5-2020-4	Výzva	Podpora vysporiadania majetkovoprávných vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK postupom jednoduchých pozemkových úprav	Podpora vysporiadania majetkovoprávných vzťahov k pozemkom v obciach.	18.8.2020		2 235 294,12	2 000 000	ESF	SO MV SR	N/A
OPLZ-PO5a6-2020-1	Výzva	Podpora komplexného prístupu v obciach s marginalizovanými rómskymi komunitami (ďalej len „MRK“)	Podpora komplexného prístupu v obciach s MRK, podpora v rámci špecifických cieľov 5.1.2, 6.1.1, 6.1.2, 6.1.3 OP I'Z.	22.10.2020/CuRI		0,5 mil PO5 a 9,5 mil PO6	0,5 mil PO5 a 9,5 mil PO6	ESF, EFRR v PO6	SO MV SR	N/A
Prioritná os 6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít										
OPLZ-PO6-SC611-2020-1	Výzva	Podpora prístupu k pitnej vode v prostredí marginalizovaných rómskych komunít	Podporenými aktivitami sú: Výstavba a rozšírenie mietnych vodovodov a rozvodov pitnej vody; realizácia vodného zdroja; výstavba výdajných miest; realizácia úpravni povrchovej vody.	21.4.2020		10 000 000	10 000 000	EFRR	SO MV SR	N/A

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít										
OPLZ-PO5a6-2020-1	Výzva	Podpora komplexného prístupu v obciach s marginalizovanými rómskymi komunitami (ďalej len „MRK“)	Podpora komplexného prístupu v obciach s MRK, podpora v rámci špecifických cieľov 5.1.2, 6.1.1, 6.1.2, 6.1.3 OP LZ.	22.10.2020 / CuRI		0,5 mil PO5 a 9,5 mil PO6	0,5 mil PO5 a 9,5 mil PO6	EFRR, ESF v PO5	SO MV SR	N/A
OPLZ-PO6-SC611-2020-2	Výzva	Výzva zameraná na podporu dobudovania inžinierskych sietí (kanalizácia, prístup k pitnej vode), v prostredí marginalizovaných rómskych komunít	Výsledok slúži pre všetkých obyvateľov, osobitnou podmienkou je, že žiadateľ zabezpečí odvádzanie / čistenie odpadových vôd min. pre 50 osôb z MRK,; resp. prístup k pitnej vode pre min. 50 osôb, z toho min. 30 osôb z MRK.	27.11.2020		17 500 000	17 500 000	EFRR	SO MV SR	N/A

Poznámka: Výzvy na predkladanie žiadostí o dopytovo – orientované projekty sú zvýraznené tučným písmom; * CuRI - Iniciatíva EK a Svetovej banky "Catching-up Regions" t.j. pomoc "dobiehajúcim", resp. zaostávajúcim regiónom

Zdroj: RO, ITMS2014+

Tabuľka 39 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2020	%
07C	Sociálna inklúzia	2 447 118 813	2 790 141 466	2 773 674 898	99,4
07C0A	Podpora sociálnych služieb	156 063 072	156 063 072	152 571 670	97,8
07C0B	OP EP pre najodkázanejšie osoby	12 653 879	5 453 734	5 453 734	100,0
07C0B01	- Sociálne začlenenie najodkázanejších osôb	12 653 879	5 453 734	5 453 734	100,0
07C01	Pomoc v hmotnej núdzi	139 130 000	122 221 377	121 728 048	99,6
07C0101	- Dávka v hmotnej núdzi	123 400 000	114 497 501	114 092 057	99,6
07C0102	- Dotácia na výkon osobitného príjemcu	160 000	121 998	114 419	93,8
07C0103	- Dotácia na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi	8 120 000	299 953	262 879	87,6
07C0104	- Dotácia na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi	1 600 000	1 166 756	1 149 267	98,5
07C0106	- Náhradné výživné	5 850 000	6 135 169	6 109 426	99,6
07C02	Podpora rodiny	1 248 559 066	1 371 750 383	1 367 795 655	99,7
07C0201	- Prídavok na dieťa	334 472 320	338 448 185	337 955 349	99,9
07C0202	- Rodičovský príspevok	551 270 100	581 673 663	581 649 374	100,0
07C0206	- Ostatné príspevky na podporu rodiny	48 800 000	47 125 144	47 079 218	99,9
07C020A	- Štátom platené poistné	309 260 796	320 260 796	320 260 796	100,0
07C020B	- Príspevok na starostlivosť o dieťa	4 755 850	293 618	240 029	81,7
07C020D	- Dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa	0	83 948 977	80 610 889	96,0
07C03	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP	423 467 850	453 614 332	453 504 569	100,0
07C04	Iniciatívy v oblasti sociálnej inklúzie	3 209 702	48 208 773	42 295 291	87,7
07C040A	- Ostatné iniciatívy	3 209 702	48 155 173	42 244 095	87,7
07C040H	- Kompenzačný príspevok baníkom	0	53 600	51 196	95,5
07C05	Starostlivosť o ohrozené deti	143 378 869	150 315 670	149 836 338	99,7

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2020	%
07C0501	- Náhradná rodinná starostlivosť	25 110 746	26 391 086	26 373 708	99,9
07C0502	- Štátne centrá pre deti a rodiny	90 788 463	101 190 179	100 759 285	99,6
07C0503	- Neštátne centrá pre deti a rodiny	26 279 660	21 869 888	21 848 524	99,9
07C0504	- Prevencia a sanácia (MVO)	1 200 000	864 517	854 821	98,9
07C06	Nesystémové dávky sociálneho poistenia	167 980 661	174 980 661	174 980 661	100,0
07C07	13. dôchodok (do roku 2020 vianočný príspevok dôchodcom)	152 675 714	307 533 464	305 508 932	99,3
07E	Tvorba a implementácia politík	203 341 055	220 196 890	220 151 616	100,0
07E03	Riadiaca, koncepcná a výskumná činnosť	18 150 459	20 749 315	20 749 313	100,0
07E0301	- Aparát ministerstva	18 150 459	20 749 315	20 749 313	100,0
07E04	Výkon št. spr. na úseku soc. vecí, rodiny, práce a zam.	181 695 319	198 004 450	197 998 768	100,0
07E0401	- Špecializovaná štátna správa	165 668 835	181 123 630	181 119 215	100,0
07E0402	- Ostatná štátna správa	16 026 484	16 880 820	16 879 553	100,0
07E05	Implementácia projektov ESF	1 675 277	1 246 125	1 246 123	100,0
07E0501	- Implementačná agentúra	1675277	1246125	1246123	100,0
07E06	Európsky orgán práce - ELA	1 820 000	197 000	157 412	79,9
	Medzirezortné programy a podprogramy, ktorých je kapitola gestorom a účastníkom				
06G	Ľudské zdroje	258 639 761	1 312 720 132	1 171 076 647	89,2
06G04	Aktívna politika trhu práce a zvýš. zamest. - MPSVR SR	41 713 813	752 308 791	610 665 306	81,2
06G0404	- Národné programy na rozvoj APTP a zvýšenie zamest.	36 529 052	747 124 030	609 041 233	81,5
06G040J	- Individuálna štátna pomoc	5 184 761	5 184 761	1 624 073	31,3
06G1S	OP Ľudské zdroje 2014 - 2020 - MPSVR SR	216 925 948	560 411 341	560 411 341	100,0
06G1S01	- Zamestnanosť	137 749 630	467 818 180	467 818 180	100,0
06G1S02	- Sociálne začlenenie	54 870 442	52 755 294	52 755 294	100,0

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2020	%
06G1S03	- Technická pomoc	11398751	10214756	10214756	100,0
06G1S04	- Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých	12 907 125	29 623 111	29 623 111	100,0
	Podprogramy, ktoré kapitola rieši ako účastník medzirezortného programu				
0EK	Informačné technológie financované zo štát. rozpočtu	18 503 783	38 083 590	38 080 336	100,0
0EK0H	Informačné technológie financované zo ŠR - MPSVR SR	18 503 783	38 083 590	38 080 336	100,0
0EK0H01	- Systémy vnútornej správy	250 259	616 227	616 227	100,0
0EK0H02	- Špecializované systémy	443 448	3 222 615	3 222 615	100,0
0EK0H03	- Podporná infraštruktúra	10 119 406	17 552 219	17 548 965	100,0
0EK0H04	- IS Riadenie Sociálnych Dávok	1 536 700	3 723 593	3 723 593	100,0
0EK0H05	- IS KIDS	383 900	572220	572220	100,0
0EK0H06	- Informačný Systém Služieb Zamestnanosti	855 144	3 323 856	3 323 856	100,0
0EK0H07	- Internetový Sprievodca Trhom Práce	298 800	0	0	0,0
0EK0H08	- IS SAP	2 221 022	4 462 767	4 462 767	100,0
0EK0H09	- IS SOFTIP	805 104	927 818	927 818	100,0
0EK0H0A	- IS DMS	1 590 000	3 682 275	3 682 275	100,0
06H09	Hospodárska mobilizácia - MPSVR SR	45 189	45 189	44 372	98,2
09706	Príspevky SR do medzinárod. organizácií - MPSVR SR	510 000	568 321	568 320	100,0
0AR05	MPSVR SR - Protidrogová politika	50 000	19 260	17 357	90,1
	Výdavky spolu za kapitolu	2 928 208 601	4 361 774 848	4 203 613 546	96,4

Zdroj: MPSVR SR, Návrh štátneho záverečného účtu (skutočnosť k 31.12. 2020)

PRÍLOHA KU KAPITOLE 4

Tabuľka 1 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2016 – 2019)

	2016			2017			2018			2019			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (celá populácia)	18,1	18,1	18,2	16,3	16,3	16,2	16,3	16,0	16,6	16,4	15,7	17,0	0,1	-0,3	0,4
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (0-15)	24,8	23,9	25,8	22,2	22,7	21,7	23,6	23,9	23,2	21,4	20,7	22,2	-2,2	-3,2	-1,0
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (0-17)	24,4	23,7	25,1	22,5	22,7	22,3	23,8	24,0	23,5	22,0	21,9	22,1	-1,8	-2,1	-1,4
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (18-64)	17,6	17,7	17,5	15,5	15,7	15,3	15,2	14,8	15,6	15,3	14,9	15,7	0,1	0,1	0,1
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (65+)	12,3	10,3	13,5	12,1	9,8	13,7	11,9	10,0	13,1	14,2	10,4	16,7	2,3	0,4	3,6
Vplyv sociálnych transférov na zníženie rizika chudoby (s výnimkou dôchodkov)	31,0	29,8	31,6	29,1	29,1	29,7	31,1	29,5	31,7	38,0	38,0	38,3	6,9	8,5	6,6
Vplyv sociálnych transférov na zníženie rizika chudoby (vrátane dôchodkov)	66,5	63,9	68,4	66,8	64,9	68,9	67,1	65,1	68,5	68,0	66,8	69,3	0,9	1,6	0,7
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (celá populácia)	12,7	12,7	12,8	12,4	12,4	12,3	12,2	12,2	12,3	11,9	11,6	12,1	-0,3	-0,6	-0,2
Miera rizika chudoby (0-5 roční)	19,4	18,1	20,6	16,9	16,5	17,2	19,8	19,9	19,7	20,6	19,4	22,0	0,8	-0,5	2,3
Miera rizika chudoby (6-11 roční)	22,7	22,4	23,0	20,5	23,1	17,7	18,8	19,6	18,0	17,9	18,5	17,4	-0,9	-1,1	-0,6
Miera rizika chudoby (12-17 roční)	20,2	19,6	20,9	21,9	20,7	23,2	22,9	23,8	22,0	18,4	21,3	15,1	-4,5	-2,5	-6,9
Miera rizika chudoby (0-15)	21,4	20,5	22,4	19,7	20,3	19,0	20,2	20,9	19,5	18,3	18,5	18,0	-1,9	-2,4	-1,5
Miera rizika chudoby (0-17)	20,8	20,2	21,5	19,9	20,4	19,4	20,5	21,2	19,8	19,0	19,7	18,2	-1,5	-1,5	-1,6
Miera rizika chudoby (18-24)	14,8	11,2	18,5	14,5	12,6	16,5	14,0	12,9	15,1	14,7	14,9	14,6	0,7	2,0	-0,5
Miera rizika chudoby (25-54)	12,2	12,5	11,9	11,5	11,4	11,7	11,3	10,9	11,7	10,2	9,6	10,8	-1,1	-1,3	-0,9
Miera rizika chudoby (55-64)	9,5	10,5	8,6	9,4	10,5	8,4	9,6	9,7	9,5	9,8	10,2	9,4	0,2	0,5	-0,1
Miera rizika chudoby (18-64)	12,0	12,0	12,1	11,5	11,4	11,6	11,3	10,9	11,6	10,7	10,4	11,0	-0,6	-0,5	-0,6
Miera rizika chudoby (65+)	5,7	4,3	6,5	6,9	4,9	8,3	6,4	5,2	7,1	8,7	6,1	10,5	2,3	0,9	3,4
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (eur)	4 171			4 310			4 477			4 872			395,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (PPS)	6 280			5 763			5 846			6 302			456		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (eur)	8 758			9 051			9 402			10 230			828		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (PPS)	13 187			12 103			12 278			13 234			956		
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (celá populácia)	7,7	7,4	8,0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (0-17)	15,0	11,6	18,5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (18-64)	7,3	7,4	7,3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (65+)	2,7	2,6	2,7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (celá populácia)	26,1	27,8	24,3	26,0	28,8	23,9	25,6	26,0	22,9	25,2	27,9	23,1	-0,4	1,9	0,2
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-5)	34,1	35,2	30,6	29,5	25,4	37,4	25,1	8,3	26,1	24,8	24,8	22,5	-0,3	16,5	-3,6
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (6-11)	26,6	32,0	24,7	31,5	29,5	33,1	26,1	26,2	26,1	27,1	33,3	24,6	1,0	7,1	-1,5
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (12-17)	35,0	28,6	35,9	29,5	32,3	29,4	26,4	26,4	26,8	40,2	44,5	25,2	13,8	18,1	-1,6
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-17)	31,6	33,1	30,6	30,3	28,2	31,5	26,1	26,1	26,3	27,9	33,5	25,2	1,8	7,4	-1,1
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (18-64)	26,4	27,1	26,1	28,0	29,7	25,0	26,0	26,3	26,3	27,5	28,7	26,1	1,5	2,4	-0,2

	2016			2017			2018			2019			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (65+)	10,3	11,6	9,8	9,6	9,3	9,7	7,4	3,6	8,6	12,4	12,1	12,6	5,0	8,5	4,0
Dlhodobá miera nezamestnanosti (15-74)	5,8	5,5	6,2	5,1	5,2	4,9	4,0	4,0	4,1	3,4	3,4	3,3	-0,6	-0,6	-0,8
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (populácia 0-59)	6,5	6,6	6,3	5,4	5,3	5,4	5,2	5,2	5,3	6,2	6,5	5,9	1,0	1,3	0,6
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-5 roční)	8,6	8,0	9,3	6,8	5,1	8,4	6,5	5,0	8,0	7,5	8,5	6,3	1,0	3,5	-1,7
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (6-11 roční)	8,6	7,8	9,5	7,1	6,2	8,0	5,7	5,7	5,6	6,5	7,6	5,3	0,8	1,9	-0,3
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (12-17 roční)	7,5	6,5	8,7	7,5	7,5	7,4	6,9	6,5	7,3	6,8	7,9	5,6	-0,1	1,4	-1,7
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-17 roční)	8,2	7,4	9,2	7,1	6,4	7,9	6,3	5,8	6,9	6,9	8,0	5,8	0,6	2,2	-1,1
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (18-59 roční)	6,0	6,4	5,5	4,8	5,0	4,6	4,9	5,0	4,8	6,0	6,0	6,0	1,1	1,0	1,2
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania (0-17)	7,7	:	:	8,0	:	:	7,2	:	:	7,5	:	:	0,3	:	:
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania (18-59)	6,4	6,3	6,6	6,6	6,4	6,8	5,8	5,7	5,8	6,2	6,1	6,3	0,4	0,4	0,5
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní	7,4	7,6	7,2	9,3	8,5	10,3	8,6	8,3	8,8	8,3	8,8	7,9	-0,3	0,5	-0,9
Závažná materiálna deprivácia (celá populácia)	8,2	8,1	8,3	7,0	7,2	6,8	7,0	6,8	7,2	7,9	7,6	8,1	0,9	0,8	0,9
Závažná materiálna deprivácia (0-15)	9,7	9,2	10,2	8,9	9,5	8,2	8,9	8,5	9,3	8,4	7,6	9,2	-0,5	-0,9	-0,1
Závažná materiálna deprivácia (0-17)	9,7	9,4	10,1	9,1	9,2	8,9	9,0	8,4	9,7	8,7	8,2	9,1	-0,3	-0,2	-0,6
Závažná materiálna deprivácia (18-64)	7,9	8,0	7,7	6,5	6,8	6,1	6,5	6,5	6,4	7,7	7,6	7,7	1,2	1,1	1,3
Závažná materiálna deprivácia (65+)	8,0	7,0	8,6	6,9	6,1	7,4	7,0	6,1	7,6	7,9	6,6	8,8	0,9	0,5	1,2
Materiálna a sociálna deprivácia (celá populácia)	15,3	14,5	16,0	13,3	12,6	14,0	12,2	11,8	12,7	11,4	10,6	12,1	-0,8	-1,2	-0,6
Materiálna a sociálna deprivácia (0-15)	17,9	17,4	18,5	15,7	16,3	15,0	15,2	14,4	15,9	11,9	11,3	12,5	-3,3	-3,1	-3,4
Materiálna a sociálna deprivácia (0-17)	17,8	17,3	18,4	15,8	15,9	15,8	15,3	14,4	16,2	12,2	11,9	12,4	-3,1	-2,5	-3,8
Materiálna a sociálna deprivácia (18-64)	14,0	13,5	14,6	12,0	11,5	12,6	11,0	10,9	11,1	10,7	10,2	11,2	-0,3	-0,7	0,1
Materiálna a sociálna deprivácia (65+)	17,8	15,5	19,3	16,1	14,2	17,2	13,8	12,7	14,5	13,3	10,5	15,2	-0,5	-2,2	0,7
Miera materiálnej deprivácie (celá populácia)	19,1	18,4	19,7	16,4	15,9	16,9	17,2	16,4	18,0	15,2	14,4	15,9	-2,0	-2,0	-2,1
Miera materiálnej deprivácie (0-5)	16,3	16,2	16,4	15,1	14,8	15,5	17,5	19,2	15,9	12,9	11,9	14,0	-4,6	-7,3	-1,9
Miera materiálnej deprivácie (6-11)	22,7	23,0	22,4	17,8	17,9	17,7	18,1	18,3	17,8	15,8	16,0	15,6	-2,3	-2,3	-2,2
Miera materiálnej deprivácie (12-17)	23,0	21,7	24,3	20,1	18,5	22,0	20,9	19,1	22,9	18,5	17,8	17,1	-2,4	-1,3	-5,8
Miera materiálnej deprivácie (0-17)	20,9	20,7	21,2	17,8	17,2	18,5	18,9	18,9	18,8	15,3	15,1	15,5	-3,6	-3,8	-3,3

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2020
Príloha ku kapitole 4

	2016			2017			2018			2019			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera materiálnej deprivácie (18-64)	17,7	17,6	17,8	14,9	15,0	14,9	15,8	15,5	16,1	14,3	13,9	14,6	-1,5	-1,6	-1,5
Miera materiálnej deprivácie (65+)	22,9	19,4	25,1	21,3	19,3	22,6	21,5	17,8	23,9	18,9	15,9	20,8	-2,6	-1,9	-3,1
Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti:															
jednotlivec mladší ako 65 rokov	22,7	:	:	25,8	:	:	23,0	:	:	22,4	:	:	-0,6	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	9,0	:	:	11,9	:	:	12,4	:	:	20,1	:	:	7,7	:	:
jednotlivec	15,5	21,9	12,2	18,2	25,1	14,5	17,2	20,6	15,4	21,1	22,9	20,2	3,9	2,3	4,8
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	2,5	:	:	4,0	:	:	3,6	:	:	5,2	:	:	1,6	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	8,1	:	:	7,2	:	:	9,5	:	:	7,2	:	:	-2,3	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	33,6	:	:	37,3	:	:	36,7	:	:	32,1	:	:	-4,6	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	10,5	:	:	9,8	:	:	11,4	:	:	10,3	:	:	-1,1	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	14,8	:	:	14,7	:	:	14,5	:	:	10,2	:	:	-4,3	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	34,8	:	:	35,4	:	:	36,7	:	:	37,8	:	:	1,1	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	15,7	:	:	13,6	:	:	13,3	:	:	14,7	:	:	1,4	:	:
domácnosti so závislými deťmi	17,2	:	:	16,2	:	:	16,1	:	:	15,2	:	:	-0,9	:	:
domácnosti bez závislých deťí	7,2	:	:	7,6	:	:	7,3	:	:	7,9	:	:	0,6	:	:
Miera rizika chudoby podľa intenzity práce domácnosti (vek 18-59)															
domácnosti bez detí - veľmi nízkou intenzitou práce (0 - 0,2)	50,5	54,2	43,5	55,1	55,9	53,7	63,1	64,0	61,6	53,7	57,3	48,6	-9,4	-6,7	-13,0
domácnosti bez detí - nízkou intenzitou práce inou ako veľmi nízkou (0,2-1)	5,2	5,1	5,3	5,3	5,6	5,0	4,8	4,9	4,6	3,7	3,7	3,6	-1,1	-1,2	-1,0
domácnosti bez detí - nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	35,7	40,9	29,7	22,9	38,5	27,1	39,5	41,6	36,5	20,0	16,2	24,0	-19,5	-25,4	-12,5
domácnosti bez detí - strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	12,9	12,9	12,9	16,5	15,3	17,6	19,6	22,3	16,0	17,9	20,3	15,0	-1,7	-2,0	-1,0
domácnosti bez detí - vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	2,7	1,9	3,8	3,1	2,2	4,2	3,7	3,6	3,9	1,6	1,6	1,7	-2,1	-2,0	-2,2
domácnosti bez detí - veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	2,9	2,8	3,0	3,0	3,5	2,4	1,9	1,4	2,3	1,6	1,6	1,7	-0,3	0,2	-0,6
domácnosti bez detí - veľmi nízkou intenzitou práce (0 - 0,2)	87,7	88,9	86,8	89,7	91,9	88,0	83,5	86,3	81,5	90,1	92,3	88,3	6,6	6,0	6,8
domácnosti s deťmi - nízkou intenzitou práce inou ako veľmi nízkou (0,2-1)	11,6	11,3	11,8	11,3	11,0	11,5	11,1	10,5	11,7	9,0	8,5	9,4	-2,1	-2,0	-2,3
domácnosti s deťmi - nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	52,1	55,9	48,8	60,3	60,9	59,8	44,2	38,9	49,1	54,6	47,9	59,9	10,4	9,0	10,8
domácnosti s deťmi - strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	29,8	29,4	30,3	26,2	25,6	26,8	24,1	24,2	24,1	28,8	28,7	28,8	4,7	4,5	4,7
domácnosti s deťmi - vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	11,1	9,6	12,6	8,1	8,4	7,8	10,2	10,3	10,1	5,1	5,1	5,0	-5,1	-5,2	-5,1
domácnosti s deťmi - veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	5,0	5,1	4,8	6,3	5,8	6,8	6,4	5,5	7,1	2,6	2,4	2,8	-3,8	-3,1	-4,3
Miera rizika chudoby podľa podľa najčastejšej ekonomickej aktivity (18+)															
nezamestnaní	47,6	49,8	45,2	49,2	53,2	45,1	51,0	54,9	46,6	56,7	60,3	52,6	5,7	5,4	6,0
zamestnaní	6,5	6,9	6,0	6,3	6,8	5,8	6,0	6,2	5,8	4,4	5,2	3,4	-1,6	-1,0	-2,4
dôchodcovia	6,0	4,9	6,8	7,6	6,2	8,6	7,0	5,8	7,8	8,6	6,5	10,1	1,6	0,7	2,3
iná neaktívna osoba	19,8	17,4	21,2	19,6	17,0	21,0	19,8	16,9	21,4	19,5	14,2	22,1	-0,3	-2,7	0,7

	2016			2017			2018			2019			Rozdiel		
	Spol u	Muži	Žen y	Spol u	Muži	Žen y	Spol u	Muži	Žen y	Spol u	Muži	Žen y	Spol u	Muž i	Žen y
Miera rizika chudoby podľa typu vlastníctva															
vlastník alebo bezplatné ubytovanie	12,0	12,0	12,1	11,2	11,2	11,2	11,0	11,1	10,9	10,6	10,2	10,9	-0,4	-0,9	0,0
nájomca	19,7	19,9	19,6	24,4	24,1	24,7	27,0	25,2	28,7	27,0	27,6	26,4	0,0	2,4	-2,3
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 40% národného ekvivaletného mediánu príjmu	5,5	5,8	5,3	5,3	5,6	5,0	3,3	3,5	3,1	4,7	5,2	4,3	1,4	1,7	1,2
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 50% národného ekvivaletného mediánu príjmu	8,1	8,2	8,0	7,8	8,0	7,6	6,3	6,3	6,3	7,5	7,8	7,1	1,2	1,5	0,8
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 70% národného ekvivaletného mediánu príjmu	19,5	18,8	20,2	18,3	17,9	18,6	16,7	16,3	17,1	19,2	18,3	20,2	2,5	2,0	3,1
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25-39)	81,7	40,6	41,2	102,5	50,4	52,1	99,4	52,1	47,2	109,1	58,0	51,0	9,7	5,9	3,8
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (40-59)	118,2	51,5	66,6	116,6	50,3	66,3	110,9	20,0	60,9	114,9	52,2	62,7	4,0	32,2	1,8
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (55-64)	97,9	33,1	64,9	84,7	26,9	57,8	84,3	26,5	57,7	83,0	28,9	54,1	-1,3	2,4	-3,6
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25-64)	258,4	110,1	148,5	272,2	116,7	155,5	263,2	117,0	146,1	271,8	125,0	146,8	8,6	8,0	0,7
Hĺbka materiálnej deprivácie	3,6	3,7	3,6	3,7	3,8	3,6	3,7	3,7	3,6	3,9	3,9	3,9	0,2	0,2	0,3
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (celá populácia)	7,7	6,9	8,5	8,4	7,7	9,1	4,1	3,4	4,8	5,7	5,4	6,0	1,6	2,0	1,2
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-5)	10,1	11,3	9,0	9,8	9,9	9,7	4,6	5,4	3,8	11,6	10,6	12,8	7,0	5,2	9,0
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (6-11)	8,9	7,0	11,0	8,4	8,6	8,1	3,0	2,6	3,4	6,3	6,2	6,3	3,3	3,6	2,9
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (12-17)	8,7	8,9	8,5	8,6	10,3	6,6	4,4	4,0	4,8	6,4	6,9	6,0	2,0	2,9	1,2
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-17)	9,2	8,9	9,5	8,9	9,6	8,1	4,0	3,9	4,0	8,2	7,9	8,4	4,2	4,0	4,4
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-24)	6,9	5,3	8,4	6,7	5,5	7,8	3,6	3,6	3,6	5,9	6,1	5,6	2,3	2,5	2,0
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (25-29)	5,8	5,7	5,8	6,4	4,3	8,7	3,4	2,9	3,9	3,8	2,9	4,9	0,4	0,0	1,0
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-64)	7,2	6,6	7,9	7,3	6,9	7,8	3,8	3,3	4,2	5,4	5,3	5,5	1,6	2,0	1,3
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (65+)	8,1	4,9	10,1	12,8	9,2	15,1	5,7	3,3	7,3	4,0	1,5	5,6	-1,7	-1,8	-1,7
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie - chudobní	35,6	34,5	36,7	38,9	38,1	39,6	24,4	21,8	26,9	26,8	26,5	27,1	2,4	4,7	0,2
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie - nechudobní	3,7	2,9	4,4	4,1	3,4	4,8	1,3	0,9	1,7	2,8	2,6	3,1	1,5	1,7	1,4
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (I. kvintil)	27,9	:	:	31,1	:	:	17,5	:	:	19,1	:	:	1,6	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (II. kvintil)	6,8	:	:	7,2	:	:	2,4	:	:	3,8	:	:	1,4	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (III. kvintil)	2,5	:	:	2,3	:	:	0,3	:	:	2,7	:	:	2,4	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (IV. kvintil)	0,9	:	:	1,2	:	:	0,1	:	:	1,7	:	:	1,6	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (V. kvintil)	0,5	:	:	0,4	:	:	0,3	:	:	1,1	:	:	0,8	:	:

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2020
Príloha ku kapitole 4

	2016			2017			2018			2019			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu vlastníctva															
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	15,1	:	:	8,6	:	:	1,9	:	:	12,8	:	:	10,9	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	5,7	:	:	6,7	:	:	3,1	:	:	2,5	:	:	-0,6	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	13,9	:	:	20,9	:	:	19,2	:	:	16,4	:	:	-2,8	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	17,6	:	:	21,3	:	:	7,3	:	:	4,0	:	:	-3,3	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa stupňa osídlenia															
husto obývaná oblasť (mestá)	7,0	:	:	7,8	:	:	5,6	:	:	8,9	:	:	3,3	:	:
stredne obývaná oblasť	7,9	:	:	9,1	:	:	4,9	:	:	5,8	:	:	0,9	:	:
riedko obývaná oblasť	8,0	:	:	8,2	:	:	2,7	:	:	4,0	:	:	1,3	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu domácnosti															
jednotlivec mladší ako 65 rokov	27,4	:	:	33,1	:	:	17,7	:	:	19,2	:	:	1,5	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	22,3	:	:	32,1	:	:	19,5	:	:	14,5	:	:	-5,0	:	:
jednotlivec	24,7	23,9	25,2	32,5	32,7	32,5	18,7	15,0	20,7	16,6	17,3	16,3	-2,1	2,3	-4,4
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	3,1	:	:	7,3	:	:	1,8	:	:	1,4	:	:	-0,4	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	8,4	:	:	8,3	:	:	6,4	:	:	7,8	:	:	1,4	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	32,3	:	:	24,9	:	:	18,9	:	:	19,9	:	:	1,0	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	11,3	:	:	9,0	:	:	4,7	:	:	8,9	:	:	4,2	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	8,2	:	:	8,3	:	:	3,5	:	:	6,3	:	:	2,8	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	8,6	:	:	11,4	:	:	2,2	:	:	13,0	:	:	10,8	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	3,6	:	:	3,8	:	:	1,6	:	:	3,4	:	:	1,8	:	:
domácnosti so závislými deťmi	7,5	:	:	9,5	:	:	3,3	:	:	6,5	:	:	3,2	:	:
domácnosti bez závislých detí	7,9	:	:	7,5	:	:	5,1	:	:	4,7	:	:	-0,4	:	:
Miera preplnenia obydlí (celá populácia)	37,9	38,5	37,4	36,4	36,8	36,1	35,5	35,3	35,6	34,1	34,5	33,8	-1,4	-0,8	-1,8
Miera preplnenia obydlí (0-5)	39,4	37,0	41,7	37,8	35,6	40,0	36,1	34,2	37,9	35,1	35,4	34,9	-1,0	1,2	-3,0
Miera preplnenia obydlí (6-11)	48,3	49,5	47,0	43,3	45,1	41,3	44,4	45,2	43,7	41,1	42,8	39,4	-3,3	-2,4	-4,3
Miera preplnenia obydlí (12-17)	59,8	59,6	60,0	55,0	52,9	57,5	55,3	50,7	60,6	53,9	55,6	52,0	-1,4	4,9	-8,6
Miera preplnenia obydlí (0-17)	49,8	49,8	49,9	45,7	45,1	46,3	45,5	43,9	47,3	43,0	44,3	41,7	-2,5	0,4	-5,6
Miera preplnenia obydlí (18-64)	39,1	39,4	38,9	37,9	38,0	37,8	36,7	36,5	37,0	35,9	35,6	36,1	-0,8	-0,9	-0,9
Miera preplnenia obydlí (65+)	17,1	14,0	19,0	18,4	16,1	19,8	17,6	15,6	18,8	16,7	13,8	18,7	-0,9	-1,8	-0,1
Miera preplnenia obydlí - pod hranicou chudoby	54,2	54,7	53,7	55,6	55,6	55,7	54,9	54,8	54,9	56,9	58,0	55,8	2,0	3,2	0,9
Miera preplnenia obydlí - nad hranicou chudoby	35,6	36,2	35,0	33,7	34,1	33,3	32,7	32,6	32,9	31,1	31,4	30,8	-1,6	-1,2	-2,1

	2016			2017			2018			2019			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera preplnenia obydľí podľa typu vlastníctva															
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	28,2	:	:	29,0	:	:	26,5	:	:	28,8	:	:	2,3	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	36,8	:	:	35,4	:	:	35,1	:	:	32,2	:	:	-2,9	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	57,6	:	:	57,1	:	:	59,3	:	:	64,0	:	:	4,7	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	56,5	:	:	51,1	:	:	45,4	:	:	46,9	:	:	1,5	:	:
Miera preplnenia obydľí podľa hustoty obyvateľstva															
husto obývaná oblasť	35,9	:	:	34,3	:	:	35,5	:	:	36,1	:	:	0,6	:	:
stredne obývaná oblasť	45,7	:	:	42,5	:	:	42,5	:	:	39,3	:	:	-3,2	:	:
riedko obývaná oblasť	32,4	:	:	32,3	:	:	29,4	:	:	28,9	:	:	-0,5	:	:
Miera preplnenia obydľí podľa typu domácnosti															
jednotlivec mladší ako 65 rokov	23,4	:	:	19,3	:	:	21,9	:	:	19,4	:	:	-2,5	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	17,5	:	:	17,8	:	:	15,8	:	:	15,6	:	:	-0,2	:	:
jednotlivec	20,3	22,1	19,4	18,5	19,4	18,0	18,6	24,1	15,6	17,3	22,9	14,5	-1,3	-1,2	-1,1
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	9,4	:	:	8,3	:	:	9,1	:	:	8,8	:	:	-0,3	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	11,1	:	:	11,6	:	:	13,3	:	:	14,9	:	:	1,6	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	59,8	:	:	53,4	:	:	53,7	:	:	51,5	:	:	-2,2	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	26,7	:	:	27,2	:	:	25,1	:	:	28,1	:	:	3,0	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	40,8	:	:	37,4	:	:	41,4	:	:	35,8	:	:	-5,6	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	70,0	:	:	62,0	:	:	55,5	:	:	56,9	:	:	1,4	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	61,0	:	:	58,4	:	:	53,9	:	:	53,3	:	:	-0,6	:	:
domácnosti so závislými deťmi	49,7	:	:	47,3	:	:	45,8	:	:	44,4	:	:	-1,4	:	:
domácnosti bez závislých detí	23,1	:	:	23,1	:	:	22,3	:	:	21,6	:	:	-0,7	:	:
Nerovnosť distribúcie príjmov - S80/S20 - podiel príjmov horného a dolného kvintilu	3,6	3,7	3,5	3,5	3,6	3,4	3,0	3,1	3,0	3,3	3,4	3,3	0,3	0,3	0,3
Nerovnosť distribúcie príjmov - Gini koeficient	24,3	:	:	23,2	:	:	20,9	:	:	22,8	:	:	1,9	:	:
Očakávaná dĺžka života pri narodení	77,3	73,8	80,7	77,3	73,8	80,7	77,4	73,9	80,8	77,8	74,3	81,2	0,4	0,4	0,4
Očakávaná dĺžka života vo veku 65	17,5	15,3	19,2	17,4	15,3	19,1	17,6	15,4	19,3	17,9	15,7	19,7	0,3	0,3	0,4
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - celá populácia	7,3	7,5	7,1	6,6	6,9	6,2	6,1	6,2	6,0	5,0	5,4	4,6	-1,1	-0,8	-1,4
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 0-17	13,1	13,0	13,2	11,5	11,3	11,7	10,9	11,2	10,6	8,9	10,7	7,1	-2,0	-0,5	-3,5
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 18-64	6,9	6,9	6,9	6,3	6,6	6,0	5,7	5,7	5,8	4,9	4,9	4,8	-0,8	-0,8	-1,0
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 65+	1,3	1,4	1,3	1,5	1,4	1,6	1,9	1,1	2,4	1,1	0,3	1,6	-0,8	-0,8	-0,8
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transférmi okrem dôchodkov	18,4	18,1	18,7	17,5	17,5	17,5	17,7	17,3	18,0	19,2	18,7	19,6	1,5	1,4	1,6
Miera rizika chudoby pre sociálnymi transférmi vrátane dôchodkov	37,9	35,2	40,5	37,4	35,3	39,5	37,1	35,0	39,1	37,2	34,9	39,4	0,1	-0,1	0,3
Chudoba pracujúcich (18+)	6,5	6,9	6,0	6,3	6,8	5,8	6,0	6,2	5,8	4,4	5,2	3,4	-1,6	-1,0	-2,4
Pasca nezamestnanosti	45,3	:	:	15,7	:	:	16,1	:	:	45,2	:	:	29,1	:	:
Pasca nízkej mzdy	30,9	:	:	31,6	:	:	32,5	:	:	31,9	:	:	-0,6	:	:

	2016			2017			2018			2019			Rozdiel		
	Spol u	Muž i	Žen y	Spol u	Muž i	Žen y	Spol u	Muž i	Žen y	Spol u	Muž i	Žen y	Spol u	Muž i	Žen y
Deprivácia bývaním podľa položiek															
zatekajúca strecha, vhké steny (podlaha) základy alebo zahŕňajúce okenné rámy	6,2	6,3	6,1	6,7	7,0	6,4	5,1	5,3	4,9	5,7	5,6	5,9	0,6	0,3	1,0
nedostatok vane alebo sprchy v obydli	0,8	0,8	0,7	0,9	1,0	0,9	1,1	1,0	1,1	1,4	1,3	1,4	0,3	0,3	0,3
nedostatok vnútrnej sprchovacej toalety	1,4	1,6	1,3	1,5	1,7	1,4	1,6	1,8	1,5	1,8	1,9	1,7	0,2	0,1	0,2
príliš tmavé obydlie	2,7	2,8	2,6	2,9	3,1	2,7	2,8	2,9	2,6	2,7	2,7	2,7	-0,1	-0,2	0,1
Závažná deprivácia bývaním (celá populácia)	4,3	4,3	4,3	5,2	5,3	5,0	3,7	3,8	3,5	3,6	3,6	3,6	-0,1	-0,2	0,1
Závažná deprivácia bývaním (0-5)	3,6	4,3	2,9	5,0	5,3	4,7	4,1	4,2	4,0	4,1	3,9	4,3	0,0	-0,3	0,3
Závažná deprivácia bývaním (6-11)	7,4	7,7	7,1	8,3	8,7	7,8	4,8	5,4	4,2	3,4	4,4	2,5	-1,4	-1,0	-1,7
Závažná deprivácia bývaním (12-17)	10,0	8,3	12,1	11,0	9,7	12,6	5,8	5,7	6,0	5,8	5,8	5,8	0,0	0,1	-0,2
Závažná deprivácia bývaním (0-17)	7,2	6,9	7,5	8,3	8,1	8,5	4,9	5,1	4,7	4,4	4,6	4,1	-0,5	-0,5	-0,6
Závažná deprivácia bývaním (18-64)	3,9	3,9	3,9	4,9	5,0	4,7	3,6	3,7	3,5	3,8	3,6	3,9	0,2	-0,1	0,4
Závažná deprivácia bývaním (65+)	2,3	2,2	2,4	2,7	2,6	2,8	2,1	2,3	2,0	1,9	1,7	2,0	-0,2	-0,6	0,0
Závažná deprivácia bývaním - pod hranicou chudoby	16,0	16,3	15,7	20,7	21,9	19,5	14,3	15,8	12,9	14,9	15,4	14,4	0,6	-0,4	1,5
Závažná deprivácia bývaním - nad hranicou chudoby	2,5	2,5	2,6	3,0	3,0	3,0	2,2	2,2	2,2	2,0	2,0	2,1	-0,2	-0,2	-0,1
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie	16,7	16,2	17,1	16,9	16,5	17,3	14,3	14,1	14,6	14,9	14,5	15,2	0,6	0,4	0,6
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (0-17)	18,9	18,7	19,0	18,0	18,0	18,1	14,7	14,9	14,5	16,6	16,7	16,5	1,9	1,8	2,0
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (18-64)	15,7	15,3	16,1	15,9	15,8	16,0	13,5	13,2	13,9	13,9	13,4	14,3	0,4	0,2	0,4
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (65+)	19,3	17,9	20,2	20,8	19,6	22,1	18,5	17,6	19,1	16,7	16,6	16,7	-1,8	-1,0	-2,4
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie - pod hranicou chudoby	30,6	30,2	31,4	33,1	1,7	34,6	26,8	25,8	28,3	24,4	24,2	24,7	-2,4	-1,6	-3,6
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie - nad hranicou chudoby	15,6	15,1	16,0	15,9	15,7	16,2	13,5	13,2	13,9	14,0	13,6	14,3	0,5	0,4	0,4

Zdroj: Eurostat

Vysvetlivky: u – malá spoľahlivosť, b – prerušenie v časovom rade, n – nie sú významné, x – v čase prípravy nie sú dostupné údaje

Formy násilia a jeho prejavy

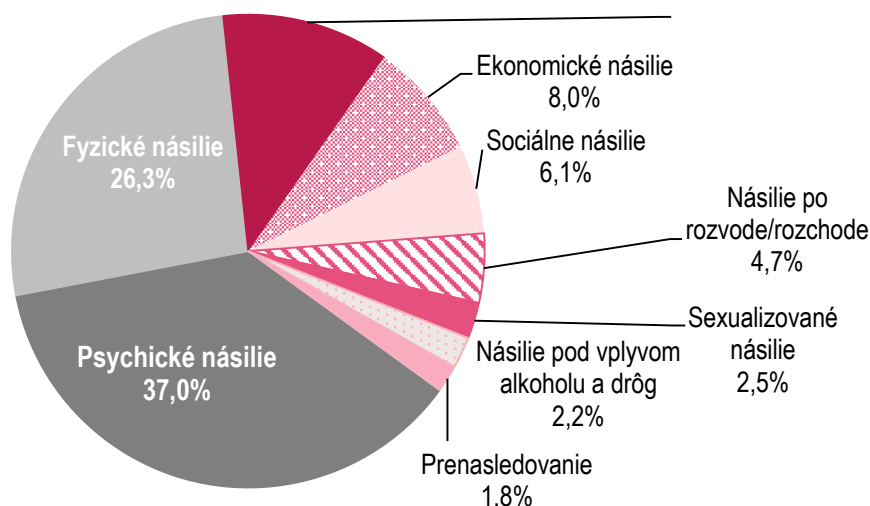
Najčastejšou **formou násilia**, s ktorou sa volajúce ženy stretávajú, je **psychické násilie**, ktoré udávalo takmer 37 % z celkového počtu volajúcich nových klientok. Ďalšou najčastejšou formou násilia identifikovanou u volajúcich žien je násilie **fyzické** (26,3 %) a **nebezpečné vyhrážanie** (11,4 %). Ekonomickému násiliu bolo vystavených 8 % žien, sociálnemu násiliu 6,1 % žien a aspoň jeden sexualizovaný útok zažilo 2,5 % žien. Bližšie údaje uvádza nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2 Formy násilia identifikované u volajúcich žien

Formy násilia	Prítomné/identifikované násilie
Psychické násilie	360
Fyzické násilie	256
Ekonomické násilie	78
Sociálne násilie	59
Sexualizované násilie	24
Nebezpečné vyhrážanie	111
Prenasledovanie	18
Násilie pod vplyvom alkoholu a drog	21
Násilie po rozchode	46

Zdroj: Správa o činnosti Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie za rok 2020

Graf 1 Formy násilia identifikované u volajúcich žien v percentách

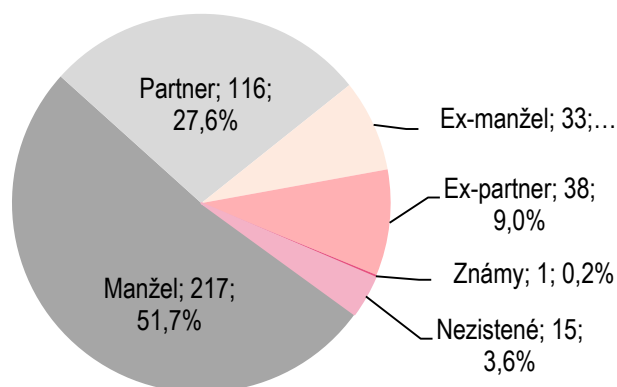

Zdroj: Reportingový systém call-centra prevádzkujúceho NLŽ a interné databázy NLŽ

Vzťah násilnej osoby k volajúcim ženám

Pri identifikácii násilia volajúce ženy vo všetkých prípadoch uvádzali, kto je osobou, respektíve v akom vzťahu sú s osobou, ktorá sa k nim násilne správa. Činnosť NLŽ je primárne zameraná na násilné činy páchané na ženách mužmi. Vo väčšine prípadov volajúce ženy zažívali násilie zo strany manžela (217 prípadov). Druhú najpočetnejšiu kategóriu tvorili partneri (116 prípadov), ex-manželia a ex-partneri, kedy môžeme hovoriť o „porozchodovom násilí“ (71 prípadov) boli v poradí tretí. Vzťah násilnej osoby k volajúcej klientke nebol zistený v 15 prípadoch. Klientky označili známeho ako páchatela násilia v jednom prípade.

Graf 2 Vzťah násilnej osoby k volajúcim ženám

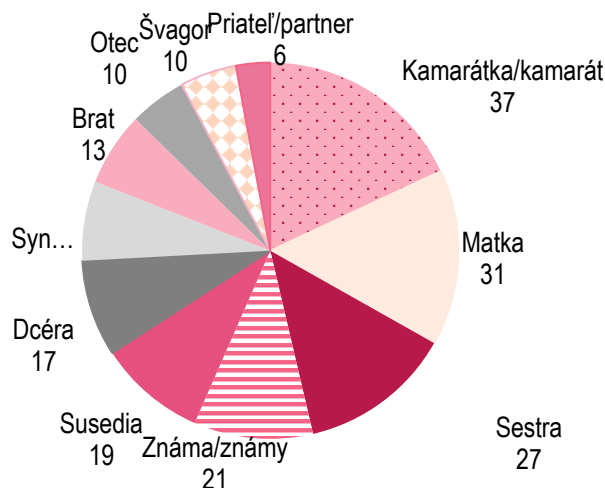

Zdroj: Reportingový systém call-centra prevádzkujúceho NLŽ a interné databázy NLŽ

Tretie osoby z okolia žien zažívajúcich násilie

Tretími osobami označujeme na NLŽ osoby, ktoré kontaktujú NLŽ v mene ženy zažívajúcej násilie. Okrem základných informácií, ktoré sú odovzdávané „tretím osobám“, je cieľom takýchto hovorov, aby volajúci následne motivovali samotnú ženu zažívajúcu násilie k telefonátu na NLŽ, prípadne iným krokom, vedúcim k zmene jej situácie. Najviac hovorov bolo zaznamenaných od rodinných príslušníkov (121), najčastejšie od matiek žien zažívajúcich násilie (31) a tiež od ich dcér (17) a sester (27). Druhou najpočetnejšou kategóriou volajúcich „tretích osôb“ boli kamaráti a iné známe osoby žien (77) a tiež susedia, ktorí častokrát žiadajú privolanie polície za podmienky anonymity z dôvodu obavy o svoj život.

Graf 3 Bližšia identifikácia tretích osôb⁹⁷

Zdroj: Reportingový systém call-centra prevádzkujúceho NLŽ a interné databázy NLŽ

⁹⁷ Kategóriu iných rodinných príslušníkov tvoria napríklad švagrovci, babka za svoju vnučku, teta za svoju neter atď. Kategóriu iné pomáhajúce profesie tvorili profesionáli volajúci v mene svojich klientiek, ktoré zažívajú násilie (sociálni pracovníci a poradcovia z poradenského centra), ďalej lekári, učitelia, príslušníci policajného zboru a podobne.

PRÍLOHA KU KAPITOLE 5

Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU27 v roku 2020 - makroekonomické prostredie

	eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
HDP na hlavu v PPS, (EU28=100)*	100,0	117,9	53,0	92,7	130,0	120,4	83,8	193,0	66,5	91,0	106,1	65,1	95,7	89,5	69,0	83,5	260,0	73,2	100,6	128,2	126,4	73,0	79,5	69,6	88,7	70,2	111,1	118,7
Rast reálneho HDP (%)	-6,1	-6,3 ^p	-4,2	-5,6	-2,7	-4,8 ^p	-2,9	3,4	-8,2 ^p	-10,8 ^p	-8,1 ^p	-8,0 ^p	-8,9 ^p	-5,1 ^p	-3,6	-0,9	-1,3	-5,0 ^p	-7,0	-3,7 ^p	-6,6	-2,7 ^p	-7,6	-3,9 ^p	-5,5	-4,8	-2,8	-2,8
Rast reálneho HDP - prognóza na 2021	4,2	4,5	3,5	3,4	2,9	3,4	2,8	4,6	4,1	5,9	5,7	5,0	4,2	3,1	3,5	2,9	4,5	5,0	4,6	2,3	3,4	4,0	3,9	5,1	4,9	4,8	2,7	4,4
Rast zamestnanosti (%)	-1,5	0,0 ^p	-2,3 ^p	-1,5	-0,7	-1,1 ^p	-2,7	-1,5	-1,3 ^p	-4,2 ^p	-1,1 ^p	-1,2 ^p	-2,1	-0,6 ^p	-2,3	-1,5	2,0	-2,2	2,6	-0,6 ^p	-1,7	0,1 ^p	-1,7 ^e	-1,8 ^p	-1,0	-1,9	-1,5	-1,3
Harmonizovaná miera inflácie	0,7	0,4	1,2	3,3	0,3	0,4	-0,6	-0,5	-1,3	-0,3	0,5	0,0	-0,1	-1,1	0,1	1,1	0,0	3,4	0,8	1,1	1,4	3,7	-0,1	2,3	-0,3	2,0	0,4	0,7
Saldo verejných financií (%HDP)	-6,9	-9,4	-3,4	-6,2	-1,1	-4,2	-4,9	-5,0	-9,7	-11,0	-9,2	-7,4	-9,5	-5,7	-4,5	-7,4	-4,1	-8,1	-10,1	-4,3	-8,9	-7,0	-5,7	-9,2	-8,4	-6,2	-5,4	-3,1
Verejný dlh (%HDP)	90,7	114,1	25,0	38,1	42,2	69,8	18,2	59,5	205,6	120,0	115,7	88,7	155,8	118,2	43,5	47,3	24,9	80,4	54,3	54,5	83,9	57,5	133,6	47,3	80,8	60,6	69,2	39,9

Zdroj: Eurostat, Európska komisia,

* údaje za rok 2019, v čase spracovania správy nie sú údaje za rok 2020 k dispozícii; p – predbežné údaje, e – odhad

Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU27 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Miera zamestnanosti 20 – 64 roč. (podľa VZPS) (1)	spolu	72,4	70,0	73,4	79,7	77,8	80,1 ^{bp}	78,8	73,4	61,1	65,7	71,4	66,9	62,6	74,9	77,0	76,7	72,1	75,0	77,4	80,0	75,5	73,6	74,7	70,8	75,6	72,5	76,5	80,8
	ženy	66,8	65,9	68,9	71,9	74,3	76,9 ^{bp}	75,8	67,4	51,8	60,0	68,0	61,3	52,7	69,1	75,2	75,8	68,5	67,0	68,0	75,5	71,5	65,7	71,9	61,0	72,4	66,1	75,0	78,3
	muži	78,1	74,1	77,8	87,2	81,3	83,2 ^{bp}	81,8	79,5	70,7	71,4	75,0	72,5	72,6	81,1	79,0	77,5	75,6	83,1	85,7	84,4	79,5	81,4	77,8	80,3	78,6	78,7	77,9	83,2
Miera zamestnanosti 55 – 64 roč. (podľa VZPS) (2)	spolu	59,6	53,3	64,2	68,2	71,4	71,7 ^{bp}	72,0	61,8	44,6	54,7	53,8	45,5	54,2	61,0	68,6	67,6	44,0	59,6	52,9	71,0	54,7	51,8	60,7	48,5	50,5	58,3	67,5	77,6
	ženy	53,3	48,0	59,4	61,3	67,1	67,9 ^{bp}	74,8	54,3	33,5	48,0	51,8	38,2	44,6	49,3	67,9	66,9	40,6	49,2	38,1	62,6	47,0	41,0	56,5	37,5	46,6	55,2	68,4	75,3
	muži	66,3	58,7	69,4	75,2	75,8	75,5 ^{bp}	68,7	69,6	57,0	61,6	56,0	53,4	64,5	73,2	69,5	68,4	47,3	71,6	67,2	79,4	62,7	63,7	65,6	60,4	54,4	61,7	66,6	79,8
Miera celoživotného vzdelávania (25 – 64) (3)	spolu	9,2 ^p	7,4	1,6	5,5	20,0	8,0 ^{bp}	17,1	11,0	4,1	11,0	13,0	3,2	7,2	4,7	6,6	7,2	16,3	5,1	11,0	18,8	11,7	3,7	10,0	1,0	8,4	2,8	27,3	28,6
	ženy	10,0 ^p	7,7	1,7	5,5	23,6	7,9 ^{bp}	21,1	12,6	4,0	12,0	14,6	3,8	7,4	4,5	8,4	8,7	17,3	5,7	12,7	19,8	12,7	4,3	10,4	1,0	9,5	3,0	31,7	35,5
	muži	8,4 ^p	7,1	1,4	5,6	16,4	8,2 ^{bp}	13,1	9,2	4,3	9,9	11,2	2,6	7,0	4,9	4,6	5,6	15,3	4,4	9,6	17,9	10,8	3,1	9,6	1,0	7,4	2,6	23,0	21,9
Miera nezamestnanosti (podľa VZPS) (4)	spolu	7,1	5,6	5,1	2,6	5,6	3,8 ^{bp}	6,8	5,7	16,3	15,5	8,0	7,5	9,2	7,6	8,1	8,5	6,8	4,3	4,3	3,8	5,4	3,2	6,9	5,0	5,0	6,7	7,8	8,3
	ženy	7,4	5,4	4,8	3,0	6,0	3,4 ^{bp}	6,6	5,7	19,8	17,4	8,0	7,6	10,2	7,6	7,1	7,7	7,0	4,5	4,4	4,0	5,2	3,3	7,1	4,7	5,6	7,1	7,5	8,3
	muži	6,8	5,7	5,4	2,2	5,3	4,2 ^{bp}	7,0	5,6	13,6	13,9	8,1	7,5	8,4	7,6	9,1	9,3	6,6	4,1	4,2	3,7	5,5	3,1	6,6	5,3	4,4	6,4	8,0	8,3
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15 – 24) (podľa VZPS) (5)	spolu	16,9	15,3	14,2	8,0	11,6	7,2 ^{bp}	17,9	15,3	35,0	38,3	20,2	21,1	29,4	18,2	14,9	19,6	23,2	12,8	10,7	9,1	10,5	10,8	22,6	17,3	14,2	19,3	21,4	23,9
	ženy	16,6	15,1	13,7	9,2	10,6	6,4 ^{bp}	18,4	15,3	39,3	39,7	19,9	25,0	31,8	12,3	15,5	17,3	21,3	14,0	8,0	9,0	9,5	11,5	24,4	16,5	16,2	21,2	19,4	22,8
	muži	17,0	15,5	14,6	7,2	12,6	7,9 ^{bp}	17,4	15,3	31,4	37,1	20,3	18,7	27,9	24,4	14,4	21,5	24,8	11,9	13,1	9,2	11,3	10,3	21,0	17,9	12,7	18,3	23,2	25,0
Miera ekonomickej aktivity mladých (15 – 24) (podľa VZPS) (6)	spolu	37,8	28,4	21,9	27,3	60,2	51,9 ^{bp}	43,0	43,7	21,2	29,9	35,6	32,5	23,8	38,3	34,8	36,6	32,4	31,2	54,1	68,7	56,1	31,8	30,2	29,7	31,5	28,1	52,2	52,1
	ženy	34,9	26,5	18,2	21,4	60,4	50,1 ^{bp}	41,2	43,1	19,3	27,5	33,1	25,3	18,8	36,6	31,5	34,2	31,0	26,9	52,1	69,9	52,8	27,4	28,0	23,6	28,7	21,0	51,4	51,9
	muži	40,5	30,3	25,4	32,9	60,1	53,5 ^{bp}	44,8	44,2	23,1	32,2	38,2	39,2	28,5	40,2	37,9	38,9	33,7	35,3	55,8	67,7	59,5	36,1	32,2	35,5	33,9	34,9	53,1	52,2
Ekonomicky neaktívni mladí (15 – 24) vo vzdelávaní alebo školení (podľa VZPS) (7))		74,5	93,0	82,9	93,8	72,6	:	90,7	79,7	89,6	86,5	88,5	91,5	86,4	85,2	91,9	89,7	79,5	86,7	87,2	72,4	87,6	90,1	89,4	82,8	93,2	92,1	68,2	68,4
Mladí (15 – 24), ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET) (podľa VZPS) (8)	spolu	11,1 ^p	9,2	14,4	6,6	7,4	7,4 ^{bp}	8,9	12,0	13,2	13,9	11,4	12,2	19,0	14,4	7,1	10,8	6,6	11,7	9,2	4,5	8,0	8,6	9,1	14,8	7,7	10,7	9,3	6,5
	ženy	11,1 ^p	8,6	15,2	9,1	7,2	7,2 ^{bp}	9,8	11,3	13,3	12,9	11,1	12,3	18,8	13,5	7,2	9,2	4,8	14,1	8,0	4,4	6,9	9,5	8,8	18,1	8,5	11,6	8,2	6,4
	muži	11,0 ^p	9,8	13,7	4,3	7,7	7,6 ^{bp}	8,0	12,7	13,1	14,8	11,7	12,2	19,1	15,3	7,0	12,2	8,3	9,5	10,4	4,7	9,0	7,8	9,3	11,6	6,9	9,7	10,4	6,6

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2020
Príloha ku kapitole 5

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 – 34 rokov (podľa VZPS) (9)	spolu	40,9 ^p	47,8	33,3	35,0	49,8	:	44,3	58,1	43,9	44,8	48,8	34,7	27,8	59,8	49,2	59,6	62,2	33,2	39,7	54,0	41,6	47,0	39,6	26,4	46,9	39,7	49,6	52,2
	ženy	46,2 ^p	55,5	40,2	41,2	58,0	:	56,8	61,2	48,5	50,9	52,1	41,4	34,3	70,4	59,9	70,9	65,7	39,3	46,5	58,8	45,4	57,7	47,3	30,2	59,1	49,9	57,6	61,5
	muži	35,7 ^p	40,2	26,6	29,2	41,9	:	33,1	54,7	39,2	38,7	45,3	28,2	21,4	49,0	39,1	48,8	58,7	27,4	34,1	49,2	38,0	36,9	31,6	22,9	36,8	30,0	41,5	43,3
Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) vo veku 25 – 64 rokov (podľa VZPS) (10)	spolu	55,8	46,9	49,1	57,0	60,0	63,0 ^{bp}	63,0	52,0	50,2	56,5	53,3	39,1	51,7	64,2	63,0	52,1	59,3	55,6	64,9	63,1	53,9	46,9	69,7	56,2	48,3	36,4	54,0	59,7
	ženy	44,3	36,6	38,5	48,9	50,0	55,9 ^{bp}	51,2	36,6	35,7	44,9	45,4	29,6	34,8	49,9	53,4	47,6	53,3	46,7	45,5	52,7	49,3	32,4	62,0	40,6	41,1	30,0	44,5	47,4
	muži	66,7	55,8	59,0	67,0	67,9	70,1 ^{bp}	68,7	63,2	65,3	66,4	61,5	52,0	66,9	77,6	68,2	54,4	65,0	66,5	81,0	73,7	60,6	60,1	76,9	73,9	56,2	43,9	59,3	69,7
Miera nezamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) vo veku 25 – 64 rokov (podľa VZPS) (11)	spolu	12,5	10,7	13,8	9,6	7,3	8,3 ^{bp}	10,4	6,4	19,4	20,0	11,8	9,1	11,9	7,2	17,8	21,9	8,1	10,0	5,1	4,6	11,7	8,2	6,2	7,9	9,6	27,8	12,4	20,7
	ženy	14,1	11,2	15,7	10,1	8,5	7,2 ^{bp}	14,1 ^u	:	24,1	25,0	12,2	8,9 ^u	14,5	8,4	18,5	20,9 ^u	9,2	10,4	6,6	5,0	10,0	9,5	7,1	7,1	8,0 ^u	30,3	13,3	25,3
	muži	11,4	10,3	12,5	9,2	6,6	9,2 ^{bp}	9,0	6,8	16,4	16,7	11,5	9,3 ^u	10,6	6,5	17,4	22,3	7,1	9,7	4,3	4,3	13,6	7,6	5,5	8,4	10,8 ^u	25,6	12,0	17,8
Miera dlhodobej nezamestnanosti vo veku 15 – 74 rokov (podľa VZPS) (12)	spolu	2,5	2,3	2,3	0,6	0,9	1,1 ^{bp}	1,2	1,3	10,9	5,0	2,9	2,1	4,7	2,1	2,2	2,5	1,7	1,1	1,1	0,9	1,3	0,6	2,3	1,5	1,9	3,2	1,2	1,1
	ženy	2,6	2,1	2,0	0,6	1,2	0,9 ^{bp}	1,0	1,3	13,5	6,1	2,9	2,2	5,3	2,0	1,7	2,4	1,9	1,1	0,7 ^u	0,9	1,2	0,7	2,3	1,2	2,4	3,3	1,1	1,1
	muži	2,4	2,5	2,6	0,5	0,7	1,3 ^{bp}	1,3	1,4	8,8	4,1	3,0	2,1	4,3	2,3	2,7	2,5	1,6	1,1	1,3	0,9	1,5	0,6	2,2	1,7	1,5	3,2	1,3	1,2
Podiel osôb vo veku 18 – 24 rokov predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém (podľa VZPS) (13)	spolu	10,1 ^p	8,1	12,8	7,6	9,3	11,0 ^{bp}	7,5	5,0	3,8	16,0	8,0	2,2 ^u	13,1	11,5	7,2	5,6	8,2	12,1	16,7	7,0	8,1	5,4	8,9	15,6	4,1	7,6	8,2	7,7
	ženy	8,1 ^p	5,9	12,1	7,6	6,8	9,0 ^{bp}	5,8	4,7	3,1	11,6	6,3	2,0 ^u	10,4	8,4	4,7 ^u	3,4 ^u	5,7	11,3	13,9	5,3	6,3	3,7	5,1	16,6	3,4 ^u	7,4	7,0	6,3
	muži	12,0 ^p	10,2	13,4	7,5	11,7	13,0 ^{bp}	9,2	5,4	4,4	20,2	9,7	2,4 ^u	15,6	15,0	9,5	7,7	10,7	12,9	19,3	8,7	10,0	7,0	12,6	14,7	4,6 ^u	7,7	9,4	9,0
Daňový klin v prípade nízkych miezd (14)		39,3	44,1	34,9	41,6	32,4	45,0	33,1	24,1	35,3	35,8	40,0	34,0	40,0	18,1	38,1	33,3	29,9	43,6	28,1	29,0	42,7	34,1	37,1	38,3	40,1	38,8	34,6	40,5
Pasca nezamestnanosti – jednotlivec (15)		73,5	93,0	82,4	80,9	88,4	73,1	31,4	55,8	30,5	82,1	71,4	82,4	74,0	64,4	83,0	86,9	92,0	77,5	50,1	80,2	70,6	71,5	80,4	54,7	80,5	45,5	73,5	77,9
Pasca nízkej mzdy – jednotlivec (15)		38,8	58,4	22,4	31,1	49,6	43,9	20,4	30,2	23,4	26,5	46,3	26,0	38,1	10,3	34,0	42,0	51,6	33,5	31,4	49,3	42,0	29,5	32,9	44,3	38,6	31,0	34,7	28,5
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (16)	spolu	20,9 ^e	19,5 ^b	32,8	12,5	16,3	17,4	24,3	20,6	30,0	25,3	17,9	23,3	25,6	22,3	27,3	26,3	20,6	18,9	20,1	16,5	16,9	18,2	21,6	31,2	14,4	16,4	15,6	18,8
	ženy	21,8 ^e	20,0 ^b	34,7	14,6	16,1	18,5	26,3	21,5	30,8	26,0	18,5	24,3	26,6	23,3	29,6	28,4	21,6	19,6	21,4	17,0	18,3	18,7	22,2	32,1	15,6	17,0	15,9	19,6
	muži	20,0 ^e	18,9 ^b	30,9	10,4	16,6	16,3	22,0	19,6	29,2	24,6	17,3	22,1	24,5	21,2	24,6	23,8	19,6	18,0	18,8	16,1	15,4	17,7	20,8	30,3	13,2	15,7	15,4	18,0
Populácia vo veku menej ako 18 rokov ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (17)		22,2 ^e	22,3 ^b	34,1	13,0	13,2	15,0	20,3	23,2	30,5	30,3	22,5	20,7	27,8	23,0	18,9	26,5	25,4	22,4	23,6	15,5	19,5	16,0	22,3	35,8	11,7	22,0	14,3	23,1
	spolu	20,6 ^e	18,7 ^b	32,5	12,4	17,1	17,9	25,2	19,7	29,9	24,2	16,6	23,8	25,2	22,1	29,2	26,2	19,5	18,1	19,3	16,8	16,4	18,7	21,4	30,2	15,1	15,1	15,9	17,6
	ženy	21,7 ^e	19,9 ^b	34,5	15,1	16,8	19,0	27,5	21,6	31,1	24,7	17,6	25,2	26,5	23,2	32,0	29,0	20,8	18,8	21,2	17,5	17,8	19,2	22,2	31,8	16,6	15,9	16,2	18,5
Miera rizika chudoby (19)	spolu	16,5 ^e	14,8 ^b	22,6	10,1	12,5	14,8	21,7	13,1	17,9	20,7	13,6	18,3	20,1	14,7	22,9	20,6	17,5	12,3	17,1	13,2	13,3	15,4	17,2	23,8	12,0	11,9	11,6	17,1
	ženy	17,1 ^e	15,0 ^b	24,3	12,1	12,5	15,7	23,7	13,6	18,0	21,1	13,9	19,3	20,8	15,5	25,1	22,8	17,9	12,8	18,1	13,4	14,3	15,8	17,8	24,9	13,0	12,1	12,1	17,8
	muži	15,8 ^e	14,6 ^b	20,9	8,1	12,5	13,9	19,3	12,6	17,7	20,2	13,3	17,2	19,3	13,9	20,3	18,0	17,2	11,7	16,1	13,1	12,3	15,0	16,6	22,7	10,9	11,6	11,2	16,3
Osoby vo veku 0 – 59 rokov v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce v % (20)	spolu	8,3 ^e	12,4 ^b	9,3	4,2	9,3	7,6	5,4	13,6	13,8	10,8	7,9	9,2	10,0	6,8	7,6	7,5	7,5	5,0	4,9	9,2	7,8	4,7	6,2	6,0	5,2	6,2	9,7	8,6
	ženy	8,7 ^e	12,9 ^b	9,2	4,7	9,3	7,9	4,7	14,3	15,0	11,7	8,3	8,7	10,6	7,1	7,2	6,8	8,2	5,0	5,9	9,6	8,2	4,9	6,1	6,9	5,5	5,9	8,8	9,1
	muži	7,9 ^e	11,9 ^b	9,4	3,8	9,2	7,3	6,2	12,9	12,6	10,0	7,5	9,6	9,4	6,5	8,0	8,2	6,9	5,0	4,1	8,9	7,3	4,6	6,3	5,0	5,0	6,5	10,6	8,2
Ťažko materiálne deprivovaní v % (21)	spolu	5,5 ^e	4,4 ^b	20,9	2,7	2,6	2,6	3,3	5,4	16,2	4,7	4,7	7,2	7,4	9,1	7,8	9,4	1,3	8,7	3,6	2,5	2,6	3,6	5,6	14,5	2,6	7,9	2,4	1,8
	ženy	5,6 ^e	4,5 ^b	21,9	2,9	2,3	2,8	3,5	5,5	16,5	4,8	4,9	7,4	7,7	8,9	8,4	9,6	1,2	8,8	4,0	2,4	2,8	3,5	5,7	14,5	2,8	8,1	2,6	1,8
	muži	5,3 ^e	4,2 ^b	19,9	2,5	3,0	2,4	3,0	5,3	15,9	4,6	4,4	7,1	7,0	9,3	7,1	9,1	1,3	8,7	3,3	2,6	2,3	3,6	5,5	14,5	2,4	7,6	2,3	1,8

Zdroj: Eurostat; (1) – (15) – údaje sú za rok 2020, (16) – (21) – údaje sú za rok 2019;

: - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, e – odhad, u – nízka spoľahlivosť

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko